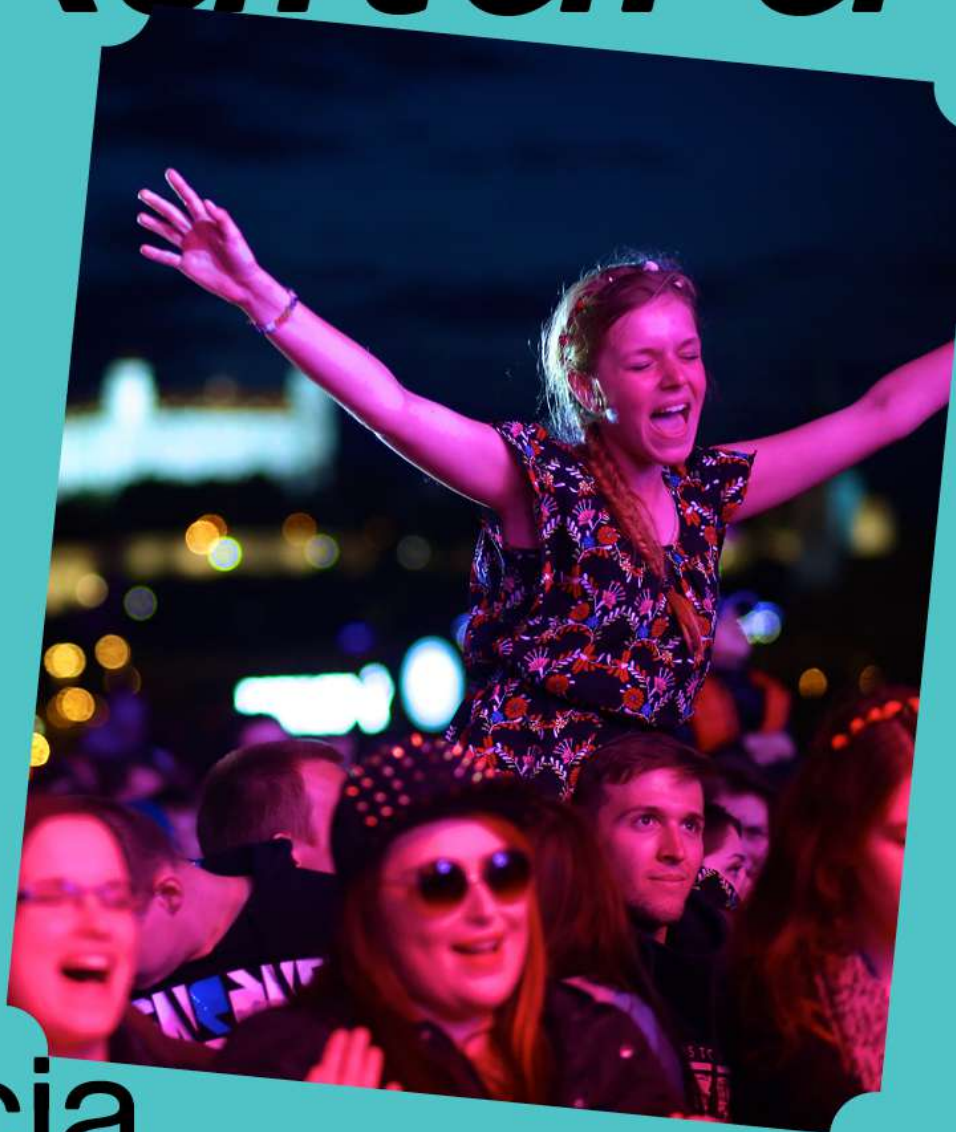

Dekáda pre *Kultúru*

Koncepcia
udržitelného
rozvoja kultúry
Bratislava 2030

„Začala sa významná dekáda pre kultúru a jej schopnosť reagovať na globálne výzvy v lokálnych podmienkach miest. Chceme posilňovať povedomie o tom, že my všetci ovplyvňujeme mesto a ono ovplyvňuje nás. Kultúra má v tomto vzťahu dôležitú úlohu. Je v našom záujme, aby koncepcia kultúry bola našou spoločnou víziou pre toto desaťročie.“

KONCEPCIA UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA KULTÚRY BRATISLAVA 2030

Interný koordinačný tím:

Zostavila: Zuzana Ivašková, Oddelenie kultúry HM BA

Koordinácia: Andrea Kocianová, Oddelenie kultúry HM BA

Dáta a analýzy: Ivana Borčinová, Oddelenie kultúry HM BA

Na príprave obsahu sa podieľali členky a členovia pracovných skupín:

- **zástupcovia a zástupkyne zapojených aktérov do pracovných skupín:**

KULTÚRA: Petra Báliková, Zuzana Bobiková, Martin Brix, Ľubomír Burgr, Šimon Ferstl, Katarína Figula, Petra Fornayová, Peter Galdík, Zuzana Hekel, Tomáš Hučko, Miroslava Kovářová, Slávo Krekovič, Eva Križková, Katarína Kucbelová, Jozef Lupták, Lea Majerčáková, František Malík, Zuzana Mrvová, Martin Piaček, Ivana Rumanová, Matej Sotník, Peter Šulej, Daniel Vadas, Silvia Zvarová a ďalší

KOMUNITY: Dominika Belanská, Viera Böttcher, Ladislav Dudor, Nina Spišiak, Zuzana Hallová, Jakub Hrbáň, Martin Kováč, Patrik Krebs, Martin Krištof, Hana Kucharovičová, Zuzana Liptáková, Dušan Martinčok, Martin Macko, Laco Oravec, Róbert Pakan, Michaela Pobudová, Jürgen Rendl, Jana Slezáková, Pavel Šuška, Zuzana Weberová a ďalší

- **zástupcovia a zástupkyne kultúrnych organizácií mesta:**

Katarína Hulíková (BKIS), Zuzana Palicová (MMB), Ivo Štassel (MÚOP), Tomáš Štefek (MKB), Katarína Trnovská (GMB), Júlia Hanuliaková (ZOO)

- **odborníci a odborníčky k špecifickým témam:**

DIELA VO VEREJNOM PRIESTORE: Katarína Trnovská, Zoja Droppová (GMB), Ivo Štassel (MÚOP), Jana Hamšíková (MÚOP), Magdaléna Kuchtová, Žofia Halmová, Oddelenie kultúry HM BA, Roman Žitňanský (MIB), Katarína Máčková (MIB) a ďalší

KULTÚRNE DEDIČSTVO: Ivo Štassel, Jana Hamšíková, Zuzana Zvarová (MÚOP), Michal Duchoň (AMB), Zuzana Palicová, Daniel Hupko, Milan Zálešák, Magdaléna Kuchtová (MMB), Katarína Trnovská, Barbara Davidson (GMB), Žofia Halmová, Ľudmila Glembová, Katarína Lukyová (Oddelenie kultúry HM BA)

KULTÚRNY A KREATÍVNY PRIEMYSEL: Zora Jaurová

MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA: Marián Tesák (Oddelenie kultúry HM BA)

CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA: Ľudmila Glembová (Oddelenie kultúry HM BA), Andrea Kasanická-Kostolná, Marek Dinka, Christian Berger (Sekcia územného rozvoja)

KVALITA KULTÚRNYCH INŠTITÚCIÍ: Zuzana Palicová

Konzultácie:

Za konzultácie k dátam, či poskytnutie dát ďakujeme: Juraj Hurný, Ján Mazúr, Martin Berežný, Petra Sládečková, Monika Šmiralová, Adam Juhás (MIB), Michaela Šedovič (Oddelenie dátových a priestorových analýz HM BA)

Za konzultácie k financovaniu ďakujeme: Matúšovi Luptákovi, hlavnému ekonómovi HM BA

Podakovanie patrí aj oponentke a oponentovi kapitoly Kultúra dokumentu Bratislava 2030: Silvii Hroncovej a Michalovi Hladkému a tímu Nadácie mesta Bratislavy: Štefanovi Jurčovi, Veronike Húdekovej a Žofii Bosákovej, zástupcom a zástupkyňiam mestských častí a všetkým, ktorí sa zapojili do prieskumov.

Korektúry a editovanie:

Andrea Makýšová Volárová

Magistrát hlavného mesta SR Bratislava

Apríl 2022

TÉMY A KAPITOLY KONCEPCIE

ÚVOD

AKO ČÍTAŤ DOKUMENT

VÝCHODISKÁ

KULTÚRNA BRATISLAVA 2030

KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT

- Bratislava dostupná
- Bratislava rozmanitá
- Bratislava susedská

KULTÚRNE DEDIČSTVO

- Bratislava ochraňujúca
- Bratislava pamätajúca
- Bratislava monumentálna

KREATÍVNY POTENCIÁL

- Bratislava kreatívna
- Bratislava rozpoznateľná
- Bratislava cezhraničná

KAPACITY

- Bratislava udržateľná

KULTÚRNE ORGANIZÁCIE

HODNOTY

PREHĽAD OPATRENÍ

KULTÚRNA BRATISLAVA 2020

POJMY

ZDROJE A ZOZNAMY

VÍZIA

STRATÉGIA

ANALÝZA

OBSAH

ÚVOD	7
CIEĽOVÉ SKUPINY	11
VZNIK DOKUMENTU	12
<i>NADVÄZNOSŤ NA MESTSKÉ POLITIKY.....</i>	<i>21</i>
<i>ŠTRUKTÚRA DOKUMENTU.....</i>	<i>22</i>
<i>KULTÚRA V UDRŽATEĽNOM ROZVOJI MESTA.....</i>	<i>27</i>
<i>Od kultúrnej politiky ku kultúrnemu plánovaniu.....</i>	<i>34</i>
<i>VÍZIA 2030.....</i>	<i>39</i>
PRINCÍPY	41
CIELE UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA V KONCEPCII	42
.....	46
KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT	47
<i>STRATEGICKÝ CIEĽ 1.....</i>	<i>47</i>
<i>Bratislava dostupná.....</i>	<i>50</i>
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.1.....	50
MÍĽNIKY	50
OPATRENIA.....	53
<i>Bratislava rozmanitá.....</i>	<i>56</i>
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.2.	56
MÍĽNIKY	56
OPATRENIA.....	59
<i>Bratislava susedská.....</i>	<i>63</i>
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.3.	63
MÍĽNIKY	63
OPATRENIA.....	65
.....	67
KULTÚRNE DEDIČSTVO.....	68
<i>STRATEGICKÝ CIEĽ 2.....</i>	<i>68</i>
<i>Bratislava ochraňujúca</i>	<i>71</i>
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.1.	71
MÍĽNIKY	71
OPATRENIA.....	72
<i>Bratislava pamätajúca</i>	<i>75</i>
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.2.....	75
MÍĽNIKY	75
OPATRENIA.....	77

<i>Bratislava monumentálna</i>	81
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.3.....	81
MÍĽNIKY	81
OPATRENIA.....	82
.....	84
KREATÍVNY POTENCIÁL.....	85
<i>STRATEGICKÝ CIEĽ 3</i>	85
<i>Bratislava kreatívna</i>	88
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.1.	88
MÍĽNIKY	88
OPATRENIA.....	89
<i>Bratislava rozpoznateľná</i>	91
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.2.....	91
MÍĽNIKY	91
OPATRENIA.....	93
<i>Bratislava cezhraničná</i>	96
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.3.....	96
MÍĽNIKY	96
OPATRENIA	97
.....	98
<i>STRATEGICKÝ CIEĽ 4</i>	99
<i>Bratislava udržateľná</i>	102
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.1.	102
MÍĽNIKY	102
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.2.....	104
MÍĽNIKY	104
OPATRENIA.....	107
<i>BRATISLAVA 2020 - 2030</i>	111
KVALITA KULTÚRNYCH INŠTITÚCIÍ BRATISLAVY	119
<i>VÍZIE 2030</i>	126
POJMY	131
<i>POUŽITÉ SKRATKY</i>	139

ÚVOD

Chceme pre Bratislavu budúcnosť, ktorá myslí na kultúru. Preto sme v rokoch 2020–2022 pripravili Dekádu pre kultúru – Konceptiu udržateľného rozvoja kultúry BRATISLAVA 2030. Vznikala v spolupráci s vyše 150 kultúrnymi a komunitnými aktérmi, a na základe prieskumov so zapojením viac ako 5000 respondentov. Je prvou komplexnou koncepciou rozvoja kultúry Bratislavy.

Ako chceme pracovať s kreatívnym potenciálom mesta? Ako zapojíme obyvateľov a komunity do jeho kultúrneho života? Ako plánujeme koncepčne pracovať s dielami vo verejnom priestore? Ako zlepšíme služby a ponuku mestských kultúrnych inštitúcií? A ako sa môže z Bratislavy stať rozpoznateľné európske mesto so silnou značkou a identitou?

Koncepcia udržateľného rozvoja kultúry BRATISLAVA 2030 má ambíciu na tieto a iné otázky nájsť realistické odpovede.

Ako bude vyzeráť kultúra v Bratislave v roku 2030?

Bratislava v roku 2030 bude zabezpečovať inkluzívnu ponuku a kultúrne služby pre všetkých ľudí v meste tak, aby bola kultúrna **Bratislava dostupná**. Bude mestom, ktoré vytvára podmienky pre rozmanité kultúrne aktivity, obohacuje kultúrny život mesta a významne sa podieľa na rozvoji občianskych organizácií pôsobiacich v kultúre. Len tak bude **Bratislava rozmanitá**. V mestských štvrtiach na celom území mesta bude podporovaný kvalitný komunitný život. **Bratislava susedská** bude miestom, kde budú obyvatelia nachádzať podporu a príležitosti pre občianske vyjadrenie a upevňovať svoj vzťah k spoločnému priestoru mesta.

Bratislava ochraňujúca nebude v roku 2030 zabúdať na svoje kultúrne dedičstvo, ale bude profesionálne a efektívne pristupovať k jeho ochrane. **Bratislava pamätajúca** bude vedome pracovať so svojou identitou a pamäťou, a sprístupňovať svoje kultúrne a historické hodnoty. **Bratislava monumentálna** bude koncepčne narábať s dielami vo verejnom priestore mesta, pričom bude rešpektovať princíp kvality.

Bratislava kreatívna bude v roku 2030 poznať a vedome rozvíjať svoj kreatívny potenciál postavený na ľuďoch a odvetviach, a bude podporovať kultúrne inovácie pre vyššiu konkurencieschopnosť. **Bratislava rozpoznateľná** ponúkne tvár sebavedomého kultúrneho mesta, ktoré je v medzinárodnom kontexte jedinečné, pričom ako **Bratislava cezhraničná** bude aktívnym iniciátorom udržateľnej cezhraničnej kultúrnej spolupráce v metropolitnom regióne troch krajín.

Bratislava bude v roku 2030 vnímať dôležitosť kultúry pre spoločnosť a jej prínos pre kvalitný život všetkých obyvateľov. Kultúra bude stať v centre záujmu verejných politík mesta, s vybudovaným stabilným zázemím a rastúcim statusom u verejnosti. Zlepší sa jej financovanie a posilnia sa personálne kapacity jej spravovania. **Bratislava udržateľná** bude mestom, kde kultúra plnohodnotne prispieva k spoločnému úsiliu jeho udržateľného rozvoja.

Bratislava má kultúrny plán pre túto dekádu a vie ako ho napĺňať.

„Kultúra je jedným zo základných pilierov udržateľného rozvoja a kvality života mesta. Preto chceme, aby Bratislava bola mestom, ktoré si váži a rozvíja svoj kultúrny potenciál a v ktorom je kultúra súčasťou DNA mesta, dostupná všetkým obyvateľom. Tento pohľad si vyžaduje nové chápanie podpory na úrovni samosprávy, týkajúce sa rozvoja kultúry a nadväzujúceho kultúrneho a kreatívneho priemyslu.“

„Z uvedeného dôvodu vytvoríme na základe dát, informácií a analýz získaných v procese mapovania stratégiu, ktorá zadefinuje hlavné zámery a ciele mesta v tejto oblasti a pretaví ich do konkrétnych nástrojov kultúrnej politiky mesta. To sa týka aj zmeny existujúcich aktivít mesta v oblasti kultúry, nastavenia systému komunikácie a spolupráce.“¹

Bratislava pri plnení úloh samosprávy celomestského charakteru podľa osobitného predpisu (Zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. v znení neskorších predpisov) zabezpečuje kultúrny rozvoj mesta, najmä tvorbu a schvaľovanie plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja a celomestských koncepcií a rozvojových programov.

Predkladaná Koncepcia udržateľného rozvoja kultúry BRATISLAVA 2030 predstavuje prvú komplexnú koncepciu rozvoja kultúry Hlavného mesta SR Bratislavy. Záväzok vypracovania koncepcie vychádza z programového vyhlásenia primátora hlavného mesta SR Bratislavy a poslancov Mestského zastupiteľstva hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2019 – 2022.

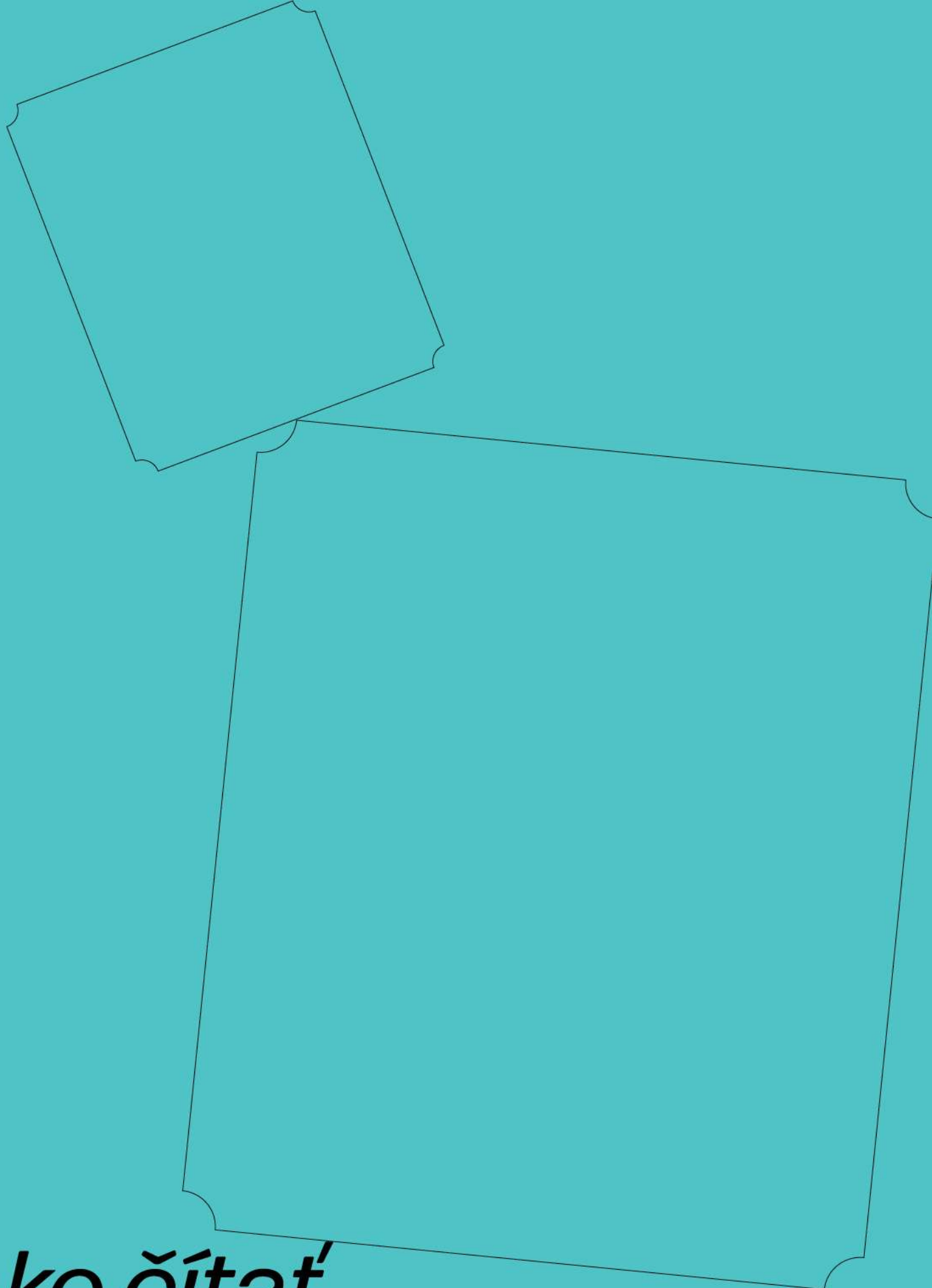
Koncepcia vznikala participatívne v rokoch 2020-2022, súbežne s prípravou strategického celomestského dokumentu Bratislava 2030. To umožnilo prepojenie cieľov a opatrení oboch materiálov a zapracovanie rozvoja kultúry do celkového kontextu rozvoja mesta. Pomenúva rolu kultúry v udržateľnom rozvoji mesta a nastavuje nástroje podporného rámca a aktívne politiky pre podporu kultúry, vychádzajúc z uznania jej spoločenskej a občianskej hodnoty.

Koncepcia je rámcovaná rokom 2030. Počas obdobia implementácie sa bude pravidelne vyhodnocovať a aktualizovať, aby napĺňala potreby a pružne reagovala na vonkajšie vplyvy vstupujúce do prostredia.

V ďalšom procese bude doplnená o akčný plán, systém riadenia úloh a zodpovednosti, finančný a realizačný plán a podrobný harmonogram implementácie, monitoringu a evaluácie navrhovaných opatrení.

Mestský tím prípravy koncepcie

¹ Programové vyhlásenie primátora hlavného mesta SR Bratislavy a poslancov Mestského zastupiteľstva hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2019 – 2022

Ako čítať
dokument

„Kultúra je v koncepčnom dokumente definovaná ako „spôsob života“ - systém všetkých kultúrno-spoločenských fenoménov vyskytujúcich sa na území. Od územného rozvoja, cez kultúrnu identitu, až po historickú a spoločenskú kontinuitu. Koncepcia podporuje prehĺbenie participácie, ako aj sociálnej a komunitnej súdržnosti. Rozvoj kultúry chápe ako záujem o kvalitu života obyvateľov, posilňovanie komunít a miestnej identity. Snaží sa o lepšie pochopenie unikátnosti mesta a väčšiu spoluprácu medzi jednotlivými subjektmi verejnej správy na jeho území.“

Koncepcia slúži obyvateľom a obyvateľkám, kultúrnym aktérom, ako aj rozmanitým komunitám, ľuďom angažujúcim sa vo svojich štvrtiach a užívateľom mesta. Je kompasom pre magistrát, jeho kultúrnych pracovníkov a pracovníčky, či tvorcov politík.

CIEĽOVÉ SKUPINY

Komu je dokument určený

Obyvatelia a obyvatel'ky

Predkladaná koncepcia má ambíciu byť spoločenskou dohodou, ktorá tu doposiaľ absentovala. Formulovaním záväzkov, ktoré obsiahnu potreby užívateľov mesta, docieli, že ich dodržiavanie bude zo strany verejnosti vyžadované. Vtiahnutie obyvateľov a obyvateľiek do plánovania zabezpečí udržateľnosť záväzkov. Tie však musia zachytiť ich skutočné potreby. Vytvoriť priestor na diskusiu, formovať názory a postoje. Získať podporu verejnosti je správnou cestou k zabezpečeniu širokého mandátu na presadenie dlhodobej vízie. Nevyhnutnosťou je tiež participácia rozmanitých komunít pri vzniku koncepčného materiálu.

Zainteresovaní aktéri a aktérky

Zapojenie zainteresovaných aktérov do rozhodovacieho procesu zvýši odbornosť a zamedzí previazanosti len s úzkou skupinou ľudí. Koncepcia kultúry má byť živým, pravidelne aktualizovaným konceptom, ktorý je otvorený diskusiám o dopadoch realizovaných opatrení na toto prostredie. Je potrebné presne pomenovať schopnosti a kapacity, ktoré budú realizovať záväzky z nej vyplývajúce. Predpokladom je aj zabezpečenie silného mandátu na presadenie pomenovanej vízie.

Tvorcovia politik a iné samosprávy

Subjekty, zodpovedné za tvorbu verejných kultúrnych politik s priamym dopadom na prostredie, v ktorom kultúrne organizácie pôsobia, majú špecifické postavenie. Ich úloha je nezastupiteľná vo vytváraní priestoru a podmienok pre kultúrnu činnosť. Zabezpečujú prístup občanov ku kultúre, iniciujú spoluprácu aktérov angažovaných v oblasti kultúry, a tiež zodpovedajú za systém financovania a doplnkového financovania kultúry a kultúrnych aktivít.

Inštitúcie mesta

Do realizácie cieľov sú zapojené mestské príspevkové kultúrne organizácie. Podieľajú sa na napĺňaní kompetencií verejnej správy, v centre ktorých stojí občan. Uskutočňujú poslanie a úlohy, ktoré vyplývajú z platnej legislatívy a zo zriaďovacej listiny (poskytovanie verejných kultúrnych služieb a realizácia súvisiacich činností, ktoré slúžia verejnému záujmu). Koncepcia je prostriedok, ako transparentne verejnosti komunikovať ciele organizácií a spôsoby vedúce k ich napĺňaniu.

VZNIK DOKUMENTU

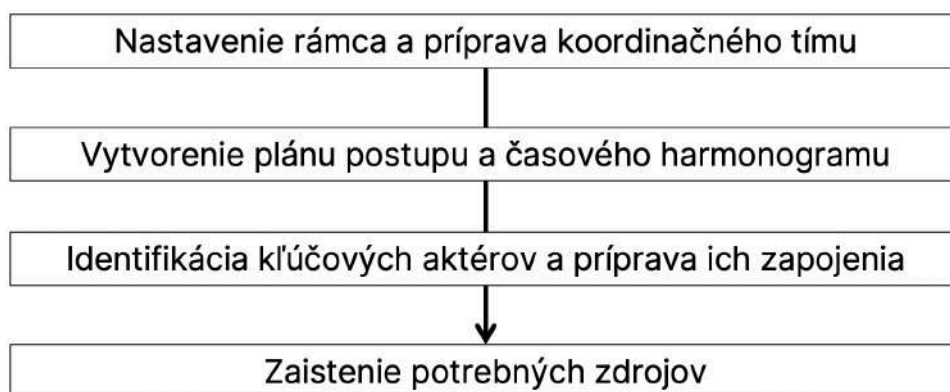
METODIKA

Východiská

Kľúčovými zásadami v procese boli:

- širšia definícia kultúry a stanovené princípy udržateľného rozvoja kultúry na začiatku procesu,
- dôkladné zmapovanie existujúcich kultúrnych zdrojov a potenciálu mesta (aktivity, ponuka, inštitúcie a organizácie, infraštruktúra),
- revízia všetkých projektov a aktivít realizovaných mestom v oblasti kultúry a ich zahrnutie do širšieho kontextu,
- priebežný zber nových dát a ich vyhodnocovanie, tvorba analýz k zadefinovaným témam a problémom,
- efektívne zapojenie aktérov z oblasti kultúry a lokálnych komunít, podpora aktivít “zdola”,
- posilnenie vzťahov s príspevkovými organizáciami mesta v oblasti kultúry, realizácia rozvojových plánov,
- dôraz na miesto a lokálnu mierku (čerpanie z miestnych špecifík a potenciálu),
- využívanie odbornosti v plánovacom procese (facilitácia stretnutí, analytické spracovanie dát, deliberačné diskusie),
- komunikácia s ďalšími útvarmi mesta, mestskými organizáciami a mestskými časťami,
- priebežné informovanie verejnosti o príprave a procese tvorby koncepcie (samostatná webová stránka, prieskumy).

Príprava

Za prípravu a vypracovanie dokumentu zodpovedal interný mestský koordinačný tím s potrebnou expertízou v problematike:

- *Zostavovateľka* – vedúca oddelenia kultúry zodpovedná za vypracovanie dokumentu – garancia procesu vzhľadom na odbornú spôsobilosť a prax v oblasti tvorby politík a miestneho rozvoja, skúsenosti v oblasti strategického plánovania a znalosť miestneho prostredia a subjektov v oblasti kultúry.
- *Koordinátorka* – pracovníčka oddelenia kultúry zabezpečovala priebeh plánovania, komunikovala so všetkými účastníkmi procesu, zodpovedala za organizačnú a koordinačnú činnosť pri príprave koncepcie, spracovanie zápisov z pracovných skupín a návrh výstupov z nich vyplývajúcich.
- *Dátová analytička* – pracovníčka oddelenia kultúry mala na starosti zber dát a ich spracovanie, ktoré prebiehalo kontinuálne počas prípravy dokumentu a bude pokračovať aj po jeho sfinalizovaní.

Pri tvorbe koncepcie boli využité štandardné nástroje zberu dát a mapovania. Realizovali sa dotazníkové prieskumy, diskusie, okrúhle stoly, pracovné skupiny k prierezovým aj špecifickým témam, prezentácie a individuálne stretnutia (*viac v časti Zapojenie*). Aplikovaný bol 4. stupeň participácie – spolupráca, rovnako tak zapojenie, konzultácie a informovanie.²

Pozn.: Do dát prezentovaných v analytickej časti materiálu (financovanie, návštevnosť) nie je zahrnutá ZOO. Táto organizácia prešla do portfólia kultúrnych organizácii až v roku 2022, keď bolo spracovanie analytickej časti ukončené.

HARMONOGRAM

Fázy tvorby koncepcie boli nasledovné:

1. Analytická časť (2020-2021)
 - kontinuálny zber a spracovanie dát
 - mapovanie stavu a potrieb v oblasti kultúry + analýza výstupov
 - zapájanie verejnosti - dotazníkové šetrenie, workshopy, diskusie a pod.
 - práca a výstupy prierezových a špecifických pracovných skupín
2. Strategická časť (2021-2022)
 - formulácia vízie a strategických cieľov
 - tvorba opatrení
3. Programová časť (2022)
 - tvorba programov a projektov + prioritizácia

SCHÉMA HARMONOGRAMU: https://miro.com/app/board/o9J_IZcl8gY=
 POPIS AKTIVÍT: <https://dekadaprekulturu.sk/aktuality/>

² Pravidlá participácie verejnosti pri príprave strategických a koncepčných dokumentov rozvoja mesta a na územnoplánovacích procesoch hlavného mesta SR Bratislavy, HMBA, 2016

ZAPOJENIE

Schéma prípravy dokumentu a zapojenia

Zapojenie širokej verejnosti

Do procesu prípravy materiálu sa široká verejnosť zapojila prostredníctvom prieskumu spokojnosti s kultúrnou ponukou a dostupnosťou kultúry (2020), a tiež aj formou verejných diskusií a prezentácií (2020,2021). Vzhľadom na prepojenosť – jeden spoločný proces – s prípravou PHSR v koordinácii Metropolitného inštitútu Bratislavy (MIB), mala verejnosť možnosť pripomienkovať ciele a opatrenia v oboch procesoch. Rovnako mala príležitosť zapojiť sa do dvoch prieskumov realizovaných MIB v roku 2021, ktoré sa venovali rôznym témam mesta, včítane kultúry.

Verejnosť sa mohla zapojiť do prípravy dokumentu priebežne – postup je uvedený na stránke <https://dekadaprekulturu.sk/ako-sa-zapojit/>.

Zapojenie mestských častí

Priebežne sme realizovali individuálne stretnutia aj s aktérmi verejného sektora ku konkrétnym témam a opatreniam, ako aj spoločné a individuálne stretnutia (2020-2021) so zástupcami oddelení kultúry mestských častí Bratislavy. Podkladom k vypracovaniu materiálu boli aj výstupy z rozsiahleho mapovania formou dotazníka, do ktorého boli zapojené všetky mestské časti a miestne knižnice.

Zapojenie mestských organizácií a útvarov

Mestské kultúrne príspevkové organizácie vnímame v procese prípravy ako stálu pracovnú skupinu – partnerov, s ktorými priebežne pripravujeme programové rozpočty, nastavujeme konkrétne opatrenia v rámci manažmentu kvality organizácií, konzultujeme ciele a opatrenia, zbierame dáta a mapujeme ich potreby a problémy v rámci nového nastavenia gestorstva. Organizácie sa zapojili do prípravy jednotlivých kapitol podľa ich odborného zamerania a kompetencií. Pri tvorbe koncepcie boli oslovené aj útvary, ktorých sa predkladané opatrenia týkajú.

Pozn.: Do mapovania nie je zahrnutá ZOO. Táto organizácia prešla do portfólia kultúrnych organizácií až v roku 2022, keď bolo spracovanie analytickej časti ukončené. Do strategickej časti dokumentu bola organizácia už zapojená.

Zapojenie zainteresovaných aktérov

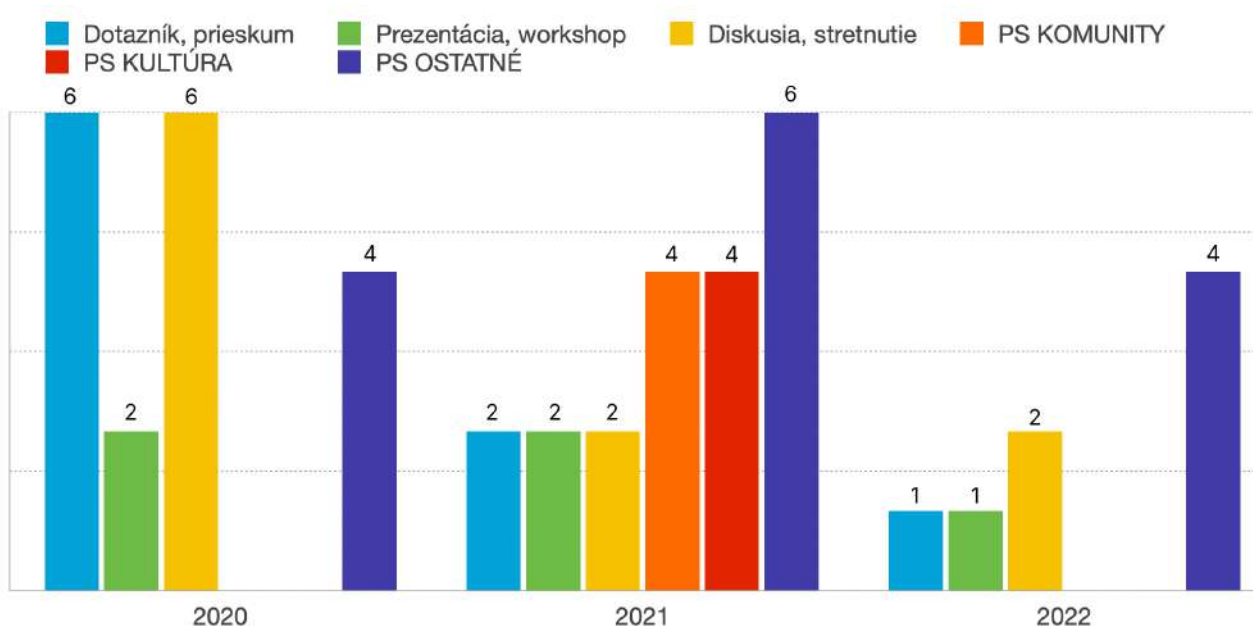
Do procesu prípravy dokumentu bola zahrnutá odborná verejnosť a dotknutí účastníci – aktéri a aktérky z oblasti kultúry a komunitného života (jednotlivci, skupiny, organizácie), ktorí budú koncepciou zasiahnutí. Ich úlohou bolo popísať potreby a problémy. Tiež im bolo umožnené naformulovať ciele. Analýza prostredia identifikovala kľúčových aktérov – mimovládne neziskové organizácie a jednotlivcov z oblasti kultúry a komunitného života (subjekty nezriaďovanej kultúry, organizátorov kultúrnych podujatí, miestnych umelcov, komunitných iniciatív a pod.) a zástupcov súkromného sektora (prevádzkovateľov kultúrnych zariadení, organizátorov kultúrnych podujatí, festivalov a pod.).

Zapojenie aktérov do procesu formou pracovných skupín (2021) bolo dobrovoľné a bezodplatné. Ich účasť vytvorila priestor na vyjadrenie postojov, pohľadov a návrhov pre rozvoj kultúry na území mesta ako prejavu aktívneho občianstva. Okrem pracovných skupín boli aktéri zapojení do prípravy koncepcie aj formou dotazníka.

Špecifické pracovné skupiny

Pre vybrané témy identifikované v procese prípravy koncepcie boli vytvorené špecifické pracovné skupiny, ktoré prepájali pracovníkov mesta a externých aktérov.

ZOZNAM REALIZOVANÝCH PRIESKUMOV, PREZENTÁCIÍ A STRETNUTÍ K PRÍPRAVE KONCEPCIE

PS = pracovná skupina

Prieskumy, dotazníky

Dopady pandémie COVID (1. vlna) - dotazník určený kultúrnym aktérom

Termín: marec 2020

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA

Zapojenie: 362 respondentov

https://bratislava.blob.core.windows.net/media/Default/Dokumenty/Bratislava_scenare_Koronavirus_2-1.pdf

Mapovanie kultúrneho správania obyvateľiek a obyvateľov mesta Bratislava – dotazník určený širokej verejnosti

Termín: júl – november 2020 (kombinovaný online a fyzický zber)

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA, BKIS

Zapojenie: 1277 respondentov

Mapovanie kultúrnych potrieb cudzincov a cudziniiek

Termín: júl – november 2020 (online zber)

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA

Zapojenie: 37 respondentov

Dotazník – Diela vo verejnom priestore

Termíny: október - november 2020

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA

Zapojenie: 16 odborníkov a odborníčok v problematike

Dotazník k mapovaniu kultúry (politik, problémov a potrieb) určený pre mestské časti

Termíny: október – december 2020 (dopytovaný dotazník – priame oslovenie)

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA

Zapojenie: oddelenia a referáty kultúry mestských časti Bratislavy a miestne knižnice – 17 MČ

Prieskumy ku koncepcii kultúry - vízia, dostupnosť a význam kultúry, úloha komunit v rozvoji mesta

Termíny: november – december 2020 (dotazník v rámci formulára nadácie)

Realizátor: Nadácia mesta Bratislavy

Zapojenie: 142 kultúrnych subjektov a jednotlivcov, 58 komunitných organizácií a iniciatív (žiadatelia v nadácii)

Prieskum verejnej mienky – vnímanie a názory na verejné služby hlavného mesta Bratislava

Termín: august 2021 (kombinácia telefonického opytovania a online opytovania v pomere 50:50)

Realizátor: MEDIAN SK pre HMBA/MIB

Zapojenie: široká verejnosť (1012 respondentov)

Online prieskum na sociálnych sieťach pre potreby Bratislava 2030

Termín: september – október 2021

Realizátor: MIB

Zapojenie: široká verejnosť (2930 respondentov)

(Ne)známe kultúrne dedičstvo Bratislavy

Termíny: február – marec 2022 (dopytovaný dotazník – priame oslovenie)

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA, MMB, AMB, MÚOP

Zapojenie: 143 zástupcov pamäťových inštitúcií a jednotlivcov (múzeá, knižnice, archívy, galérie, mimovládne organizácie, sprievodcovia CR, pamiatkové inštitúcie, kultúrne osvetové zariadenia a pod.)

Stretnutia, diskusie, prezentácie

Metropolitné fóra MIB – platforma participácie na príprave strategického dokumentu Bratislava 2030

Termíny (aj) s témou kultúry:

- MF II. Prostredie Bratislavy, apríl 2020 (prezentácia a workshopy na témy: 1) kultúra v časoch pandémie, 2) kultúra ako prostriedok integrácie a rozvoja solidárnej spoločnosti a 3) kultúra ako identitotvorný faktor)
- MF V. Vízia Bratislavy, október 2020 (facilitovaná pracovná skupina o strategickom smerovaní mesta)

- MF VI. Predstavenie prvej verzie strategického dokumentu Bratislava 2030, september 2021 (prezentácia kapitol (samostatne KULTÚRA) a následná pracovná skupina)

Realizátor: MIB

Zapojenie: zástupcovia mesta a mestských organizácií, zainteresovaní aktéri a verejnosť, zástupcovia mestských častí, poslanci a poslankyne mestského zastupiteľstva

<https://bratislava2030.sk/metropolitne-forum/dokumenty/>

Diskusia a okrúhle stoly k téme založenia samostatného mestského divadla DPOH

Termíny: júl – september 2020 (1 diskusia, 3 okrúhle stoly)

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA a BKIS

Zapojenie: 50 aktérov diskusia, 15 aktérov okrúhle stoly

<https://dpoh.sk/zamer/>

Čo pre nás znamená kultúra - diskusia a skupinové workshopy

Termíny: september 2020

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA, BKIS a MKB

Zapojenie: GMB, MMB, BKIS, MKB, obyvatelia a obyvatelky Bratislavy

<https://www.bkis.sk/podujatie/dekada-pre-kulturu-co-pre-nas-znamenakultura/>

Prezentácia koncepcie kultúry – platforma cudzincov v meste

Termín: marec 2021

Realizátor: Nadácia Milana Šimečku

Zapojenie: Oddelenie kultúry MAG HMBA, cudzinci a cudzinky v Bratislave

Prezentácia a pripomienkovanie kapitol dokumentu Bratislava 2030

Termín: september – október 2021 (online pripomienkovanie)

Realizátor: MIB

Zapojenie: široká verejnosť

<https://bratislava2030.sk/kultura-2/>

Individuálne stretnutia s mestskými časťami

Termíny: september 2020, október 2021, december 2021

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA

Zapojenie: MČ Bratislava - Staré Mesto, MČ Karlova Ves, MČ Petržalka

Pracovné skupiny

Pracovná skupina zložená zo zástupcov mestských častí BRATISLAVA 2030

Termíny: február 2020, apríl 2020, jún 2020

Realizátor: MIB

Zapojenie: Oddelenie kultúry MAG HMBA, oddelenia a referáty kultúry mestských častí Bratislavy

Pracovná skupina KULTÚRA

Termíny: január 2021, február 2021, marec 2021, október 2021

Témy: Nástroje finančnej a nefinančnej podpory kultúry, Dopady kultúry, dostupnosť kultúry a rola aktérov, Systematická spolupráca a komunikácia medzi aktérmi, Participácia na kultúrnom živote, Potenciál kultúrnych zdrojov mesta pre zvýšenie konkurencieschopnosti a posilnenie identity mesta

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA

Zapojenie: zástupcovia a zástupkyne kultúrnych organizácií (30 členov)

Pracovná skupina KOMUNITY

Termíny: január 2021, február 2021, máj 2021, október 2021

Témy: Vnímanie komunít z pohľadu mesta a komunitných zástupcov, Prínos komunít pre rozvoj mesta, Ciele a nástroje na ich podporu, Aktívne susedstvá, teritoriálne komunity a funkčnejšie verejné priestory, Záujmové komunity a ich potreby, Komunitné aktivity vo verejnom priestore

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA

Zapojenie: zástupcovia a zástupkyne komunitných organizácií (25 členov)

Pracovná skupina ochrana pamiatok a NKP / kultúrne dedičstvo

Termíny: 2021 - 2022

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA

Zapojenie: Mestský ústav ochrany pamiatok, Sekcia správy nehnuteľností

Pracovná skupina cezhraničná spolupráca

Termíny: 2021 - 2022

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA

Zapojenie: Sekcia územného rozvoja (kancelária BAUM)

Pracovné stretnutia – diela vo verejnom priestore a činnosť Komisie pre diela vo verejnom priestore

Termíny: 2020-2021

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA

Zapojenie: Mestský ústav ochrany pamiatok, Metropolitný inštitút Bratislavy, Galéria mesta Bratislavy, externí experti a expertky

Stála pracovná skupina príspevkových organizácií mesta

Termíny: 2020-2022

Témy: Manažment kvality organizácií, Bratislava 2030 – prezentácia, Koncepcia kultúry - spoločná tvorba vízie kultúrnej Bratislavy 2030 a spoločných projektov a pod.

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA

Zapojenie: Múzeum mesta Bratislavy, Bratislavské kultúrne a informačné stredisko, Mestský ústav ochrany pamiatok, Galéria mesta Bratislavy, Mestská knižnica v Bratislave, Archív mesta Bratislavy

Pracovná skupina Prístupná Bratislava – zapojenie

Termín: február 2021

Realizátor: Sekcia sociálnych vecí

Zapojenie: Oddelenie kultúry MAG HMBA

Pracovná skupina cestovný ruch (k príprave Bratislava 2030)

Termín: júl – december 2021

Realizátor: MIB

Zapojenie: Oddelenie kultúry MAG HMBA (členka za odd. v rámci PS)

Poznámky:

V prehľade nie je zahrnuté interné zisťovania a prieskumy realizované pre potreby koncepcie smerom k mestským útvarom a organizáciám. Rovnako neuvádzame samostatnú pracovnú skupinu k vzniku kapitoly KULTÚRA v rámci PHSR (BRATISLAVA 2030), keďže nefungovala oddelene v samostatnej podobe, ale zohľadňovala výstupy z uvedených pracovných skupín.

Pri príprave koncepcie boli využité aj dáta z pracovných skupín z rokov 2016-2018, vytvorených k príprave koncepcie kultúry (Mesto Bratislava pripravovalo koncepciu kultúry od roku 2016 do roku 2018, pôvodný draft tvorí jeden zo vstupov do predkladanej koncepcie).

Pracovné skupiny k príprave Koncepcie rozvoja kultúry a kreatívnych odvetví Hlavného mesta SR Bratislavy 2018-2025

Termín: 2016-2018

Realizátor: Oddelenie kultúry MAG HMBA

Zapojenie: ps 1 KULTÚRNE DEDIČSTVO, ps 2 SCÉNICKÉ UMENIE, ps 3 VIZUÁLNE UMENIE, ps 4 REMESLÁ A TRADIČNÉ UMENIE, ps 5 LITERATÚRA A KNIŽNÝ TRH, ps 6 HUDBA A HUDOBNÝ PRIEMYSEL, ps 7 FILM a TV, ps 8_DIZAJN

DÁTA

Dáta zhromaždené a spracované počas prípravy koncepcie priebežne zverejňuje na princípoch politiky otvorených dát na platforme hlavného mesta <https://opendata.bratislava.sk>.

KOMUNIKÁCIA

Všetky informácie o stretnutiach a možnostiach ako sa verejnosť môže zapojiť do tvorby koncepcie kultúry boli počas jej vzniku dostupné na samostatnej webovej stránke: www.dekadaprekulturu.sk.

NADVÄZNOŠŤ NA MESTSKÉ POLITIKY

BRATISLAVA 2030 A KONCEPCIA KULTÚRY

Prepojenie kultúrnej politiky zadefinovanej v podobe koncepcie udržateľného rozvoja kultúry s mestským strategickým dokumentom Bratislava 2030 (Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja) sa zabezpečil prienik s ostatnými politikami mesta.

Dôraz je kladený na celistvosť územia a jeho zdroje, pričom kultúrna politika mesta je viac reflexívna a vychádza z kultúrneho plánovania. Nová udržateľná agenda zameraná na ľudí a citlivá voči životnému prostrediu vyžaduje nové postupy, ako aktívne začleňovanie kultúry, kultúrneho dedičstva a kreativity do plánovania a stratégií rozvoja Bratislavy. To zohľadňuje aj prepojenie kultúry s ostatnými oblasťami života mesta do jedného ekosystému.

Východiská a ciele kultúry nájdete v rámci strategického celomestského dokumentu BRATISLAVA 2030 v týchto kapitolách:

DOSTUPNÉ MESTO

JEDNO MESTO, MNOHO
SUŠEDSTIEV: ZDRAVÉ A ŽIVÉ MESTO
S MIERKOU

KULTÚRNE MESTO A SUŠEDSTVÁ

Živý verejný priestor a susedstvá
Rozmanitý kultúrny život

ODOLNÉ MESTO

PRÍPRAVA NA BUDÚCNOSŤ:
PROAKTÍVNE RIADENÁ
SAMOSPRÁVA PRIPRAVENÁ ČELIŤ
VÝZVAM BUDÚCNOSTI

ROZPOZNÁVANÁ EURÓPSKA
METROPOLA

Konkurencieschopné mesto
Rozpoznávaná destinácia

ŠTRUKTÚRA DOKUMENTU

NADVÄZNOSŤ KAPITOL

Koncepcia je členená na analytickú, strategickú a programovú časť. Poradie častí bolo zvolené tak, aby sa čitateľ oboznámil prioritne s víziou a cieľmi koncepcie a následne s opatreniami, ktoré majú umožniť ich dosiahnutie.

Pre zodpovedanie otázky výberu cieľov a opatrení slúži **analytická časť**. Je zaradená na záver dokumentu, ale z hľadiska prípravy a spracovania predstavuje najnáročnejšiu časť koncepcie. Je výsledkom zberu dát, ich analýzy, mapovania potrieb a problémov u zapojených aktérov, podnetov od širokej verejnosti, mestských častí, špecifických skupín a komúní. Dôležité je, že zhromažďuje výsledky z praxe samosprávy a kapacít mesta pre správu kultúry. Dôsledná analýza problémov, ich príčin a následkov predstavuje východiskový rámec pre zvolené ciele a opatrenia.

Strategická časť je postavená na 4 pilieroch – tematických oblastiach, ktoré komplexne pokrývajú problematiku. Sú to témy:

- KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT
- KULTÚRNE DEDIČSTVO
- KREATÍVNY POTENCIÁL
- KAPACITY

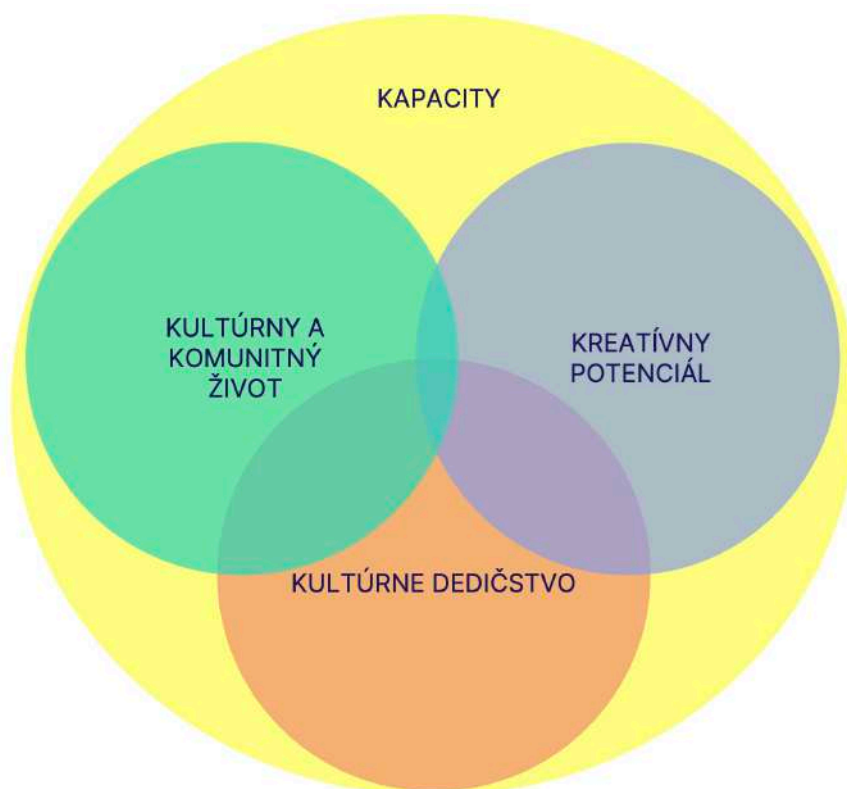

Schéma tematických okruhov koncepcie

Pre každú tematickú oblasť nastavuje koncepcia strategický cieľ, následne rozdelený na ciele nižšej úrovne – špecifické ciele. Pre prehľadnosť a čitateľnosť dokumentu je každý špecifický cieľ predstavený samostatnou kapitolou. Sú nimi:

Bratislava dostupná
Bratislava rozmanitá
Bratislava susedská
Bratislava ochraňujúca
Bratislava pamätajúca
Bratislava monumentálna
Bratislava kreatívna
Bratislava rozpoznateľná
Bratislava cezhraničná
Bratislava udržateľná

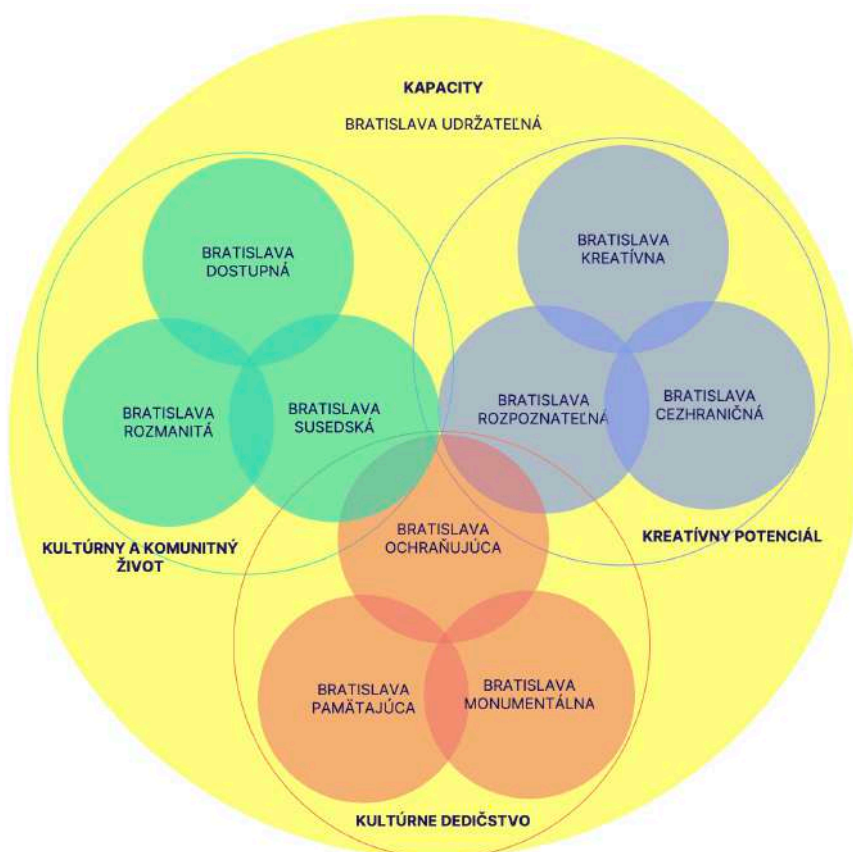

Schéma špecifických cieľov

Ku každému špecifickému cieľu sú priradené míľniky na jeho dosiahnutie a príklady aplikovateľných merateľných ukazovateľov, z ktorých budú vybrané ukazovatele sledované a pravidelne vyhodnocované v určenom časovom intervale.

Programová časť zahŕňa opatrenia. Tie predstavujú sústavu princípov, projektov, programov, investícií a podobne. V rámci prípravy akčného plánu prebehne ich prioritizácia a rozdelenie do samostatných celkov - programov spolu s určením zodpovednosti za ich napĺňanie.

Koncepcia zachytáva aktivity tak budúce, ako už realizované.

V závere predkladaného dokumentu je vložený **slovník pojmov**, ktorý presnejšie popisuje termíny, s ktorými sa čitatelia v koncepcii stretnú.

Východiská

„Umenie a kultúru nosíme v sebe, aj keď si to možno neuvedomujeme. Kultúra a umenie nám umožňujú žiť a prežiť aj náročné situácie. Prostredníctvom kultúry sa vzdelávame a rozvíjame, spoznávame seba aj iných. Umenie má v sebe silu ľudí spájať, scitlivovať ich, formovať empatiu. Zároveň nám v bezpečnom prostredí umožňuje konfrontovať sa a vyrovnávať sa so sebou samým či s rôznymi náročnými zážitkami alebo témami, jednoducho s realitou. Umožňuje nám žiť, snívať, predstavovať si a tvoriť nemožné. Bez umenia a kultúry nie sme a neprežijeme.“

*Bratislava ako kultúrne mesto v roku 2030
(Citát z prieskumu, Nadácia mesta Bratislavy, 2020)*

KULTÚRA V UDRŽATEĽNOM ROZVOJI MESTA

„Keby som mohol začať ešte raz, začal by som od kultúry.“

Tento výrok je prisudzovaný politickému ekonómovi a diplomatovi Jeanovi Monnetovi, ktorý celý život zasvätil myšlienke európskej integrácie. Monnetov výrok sa stal obľúbeným citátom pri hľadaní spoločnej európskej identity prostredníctvom kultúry.

Diskusia o kultúrnej identite a kultúrnej rozmanitosti v Európe sa veľmi rýchlo preniesla na mestá, ktorým je pripisovaná kľúčová úloha v riešení globálnych problémov a v aktivizovaní občanov.

Mestá sú od nepamäti centrami kultúrneho života. Od počiatkov ukazovali/prejavovali enormnú kapacitu podnecovať kultúru vo formách umeleckého prejavu či v spôsobe života. Podľa mestského sociológa Roberta Parka je mesto *„najúspešnejší pokus prispôbiť svet, v ktorom človek žije, túžbam jeho srdca. Ak je však mesto svet, ktorý stvoril človek, je to svet, v ktorom je odteraz odsúdený žiť.“*

Základom mesta je kultúrna dimenzia. Mesto tvoria ľudia. Vzťahy a stretnutia medzi nimi formujú kultúru. **Kultúra je všadeprítomná, neustále utváraná aktivitami ľudí a ich každodennou individuálnou aj spoločnou skúsenosťou.**

Kultúra je podstatou spoločnosti. Dokáže transformovať jednotlivca, ktorý sa sebaidentifikuje aj podľa toho, aké má kultúrne záujmy, tiež dokáže meniť komunity a celú spoločnosť.

Mestá zohrávajú nezastupiteľnú úlohu vo vytváraní priestoru a podmienok pre kultúrnu činnosť a v zabezpečení prístupu obyvateľov ku kultúre. Ak zástupcovia miest porozumejú dôležitosti kultúry v občianskom verejnom živote, pomôžu tak vytvoriť lepšie miesto pre život.

Pred samosprávami je viacero výziev. Vyzdvihnúť účasť obyvateľov na kultúrnom živote znamená aj podporu sebarealizácie a sebavyjadrenia.

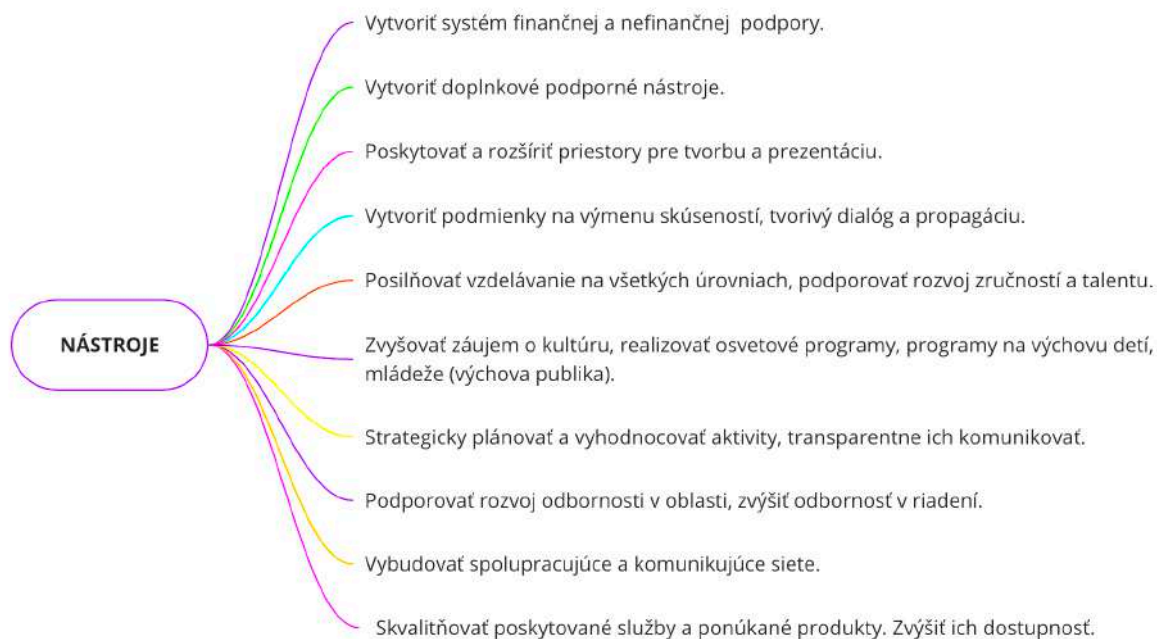
Živé mestá zvyšujú účasť verejnosti na plánovaní a realizácii kultúrnych aktivít. Živé mestá vytvárajú rámce a podmienky pre podporu aktérov na kultúrnej scéne. V živých mestách existujú flexibilné pravidlá na umožnenie realizácie občianskych projektov vo verejnom priestore, na podporu a motiváciu občianskych iniciatív, komunitných a susedských aktivít.

Kultúra je verejnou hodnotou, patrí do sféry verejného záujmu.

Úlohou mesta v oblasti kultúry je: #PODPOROVAŤ #UDRŽIAVAŤ #ROZVÍJAŤ #ZAPÁJAŤ #VZDELÁVAŤ #POSKYTOVAŤ #VYTVÁRAŤ #KOMUNIKOVAŤ #INFORMOVAŤ #SIEŤOVAŤ #SPOLUPRACOVAŤ #BUDOVAŤ #REALIZOVAŤ #OCHRAŇOVAŤ #SPRÍSTUPŇOVAŤ #SKVALITŇOVAŤ

Mesto má zabezpečiť, aby jeho služby využívalo čo najviac obyvateľov v čo najväčšej kvalite a aby sa do vytvárania kultúrnych aktivít zapájala verejnosť. Pre napĺňanie verejného záujmu v oblasti kultúry má mesto k dispozícii rôzne nástroje.

Pre uskutočnenie verejného záujmu je potrebné zo strany mesta prehlbovať pozitívny vzťah spoločnosti ku kultúrnemu dedičstvu, prehľbovať vzťah jednotlivca ku kultúre a kultúrnym hodnotám; podporovať dostupnosť kultúry, ako faktora vzdelávania, zvyšovania kvality života, rozvoja komunikačných, kreatívnych a umeleckých zručností jednotlivca.

Definícia verejného záujmu v oblasti kultúry na lokálnej úrovni³

Verejným záujmom v oblasti kultúry je zabezpečenie prístupu občanov ku kultúre, a to prostredníctvom:

³ Konceptia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry Slovenskej republiky, MK SR (2008)

- podpory kultúrnych aktivít a kultúrnych projektov organizácií a jednotlivcov,
- podpory iniciatív a angažovanosti občanov v oblasti kultúry,
- účinnej ochrany hmotného a nehmotného kultúrneho a prírodného dedičstva, jeho sprístupňovania a využívania,
- využitia kultúrnej infraštruktúry územia a zabezpečenia jej dostupnosti na území,
- efektívnej a tvorivej činnosti kultúrnych inštitúcií a podpory slobodnej umeleckej tvorby.

Výsledkom bude:

- podpora sebarealizácie jednotlivca, rozvoj tvorivosti a umelecká tvorba; spoločenským uplatnením kultúry podporovalo dosahovanie plnohodnotného života každého jedinca a komunity – obyvateľov miest a obcí;
- prehlbovanie pozitívneho vzťahu spoločnosti ku hmotnému a nehmotnému kultúrnemu dedičstvu s cieľom upevňovať jej historické vedomie a hrdosť na náš vklad do vývoja európskej a svetovej kultúry;
- prehlbovanie vzťahu jednotlivca ku kultúre a kultúrnym hodnotám; podporovanie aktívnejšieho využívania voľného času obyvateľstva v oblasti kultúry (ako faktor sociálnej prevencie, prevencie kriminality a iných negatívnych spoločenských javov a ako faktor vzdelávania, zvyšovania kvality života, oddychu a relaxácie, rozvoja komunikačných, kreatívnych a umeleckých zručností jednotlivca);
- podpora udržateľnej ochrany a ďalší rozvoj kultúrnych zdrojov územia a využitie prirodzeného rozvojového potenciálu územia, čím by sa skvalitňovali predpoklady na celkový sociálno-ekonomický rozvoj regiónu a tak by sa prispievalo k zvyšovaniu celkovej konkurencieschopnosti Slovenska ako celku i jednotlivých regiónov, miest a obcí;
- podpora podmienok na rozvoj prezentácie slovenskej kultúry v zahraničí, rozvoj medzinárodnej kultúrnej spolupráce a výmeny skúseností.

Kultúra je mnohoznačný pojem

Práve mnohoznačnosť problematizuje uchopenie kultúry vo verejných politikách. Na to, aby sme vedeli plnohodnotne nastaviť úlohu mesta v rozvoji kultúry, potrebujeme zadefinovať ako kultúru vnímame a čo pre nás znamená.

- **Kultúra je hodnotou sama osebe - predstavuje spôsob života, spôsoby spolužitia, hodnotové systémy, tradície a presvedčenia.** Tie sú základom spoločensko-kultúrneho systému a ľudia si ich osvojujú v procese socializácie v rámci spoločnosti, v ktorej žijú. Ide o širšie vymedzenie kultúry, avšak dôležité pre kultúrne politiky na lokálnej úrovni.

- **Kultúra nie je len oddych, zábava, či príjemne strávený voľný čas.** Predstavuje dôležitý zdroj hodnôt, ktoré treba posilňovať a vytvárať dostatok priestoru pre ich rozvoj.
- **Kultúra nám pomáha integrovať sa** v sociálnych, ekonomických, politických podmienkach, ktoré nás obklopujú. Učí nás, ako máme žiť a konať v konkrétnych spoločenstvách.
- **Kultúra je založená na prežívaní a zdieľaní,** ktoré sa uskutočňuje cez sociálne kontakty medzi osobami v konkrétnom čase, prostredí a kontexte.
- **Kultúra ponúka možnosť intelektuálneho rozvoja,** ako aj príležitosť “byť spolu”. Zohráva dôležitú úlohu pri prevencii samoty, čo sme si počas pandémie uvedomili oveľa viac.
- Mestá potrebujú zdôrazňovať postavenie kultúry ako **klúčového prostriedku pre spoločenské zmeny zdola,** pre transformáciu politík a kladenie relevantných otázok.
- **Kultúra rozvíja schopnosť kritického premýšľania o svete a schopnosť vnímať ho v širších kontextoch.** Z tohto pohľadu je kultúra absolútne kľúčovým predpokladom pre vznik spoločenského alebo občianskeho názoru, a teda aj predpokladom pre existenciu občianskej spoločnosti.
- **Kultúra pôsobí ako „urýchľovač komunit” a spojivo.** Má potenciál vytvárať spolupráce.

Kultúra je v tomto koncepte definovaná ako kultúrny systém tvorený záujmami, motiváciami, etickými a morálnymi hodnotami, ktoré poháňajú naše individuálne a kolektívne konanie, je procesom komunikácie a transformácie - kultúrnou zmenou spoločnosti. Predstavuje súbor charakteristických duchovných, materiálnych, intelektuálnych a emocionálnych črt spoločnosti alebo spoločenskej skupiny a zahŕňa okrem umenia aj životný štýl, spôsoby spolunažívania, hodnotové systémy, tradície a presvedčenia.⁴

⁴ V súlade s definíciou zo Svetovej konferencie o kultúrnych politikách MONDIACULT, Mexico City, 1982

Udržateľný rozvoj

Odborná definícia hovorí, že udržateľný rozvoj je taký, ktorý vyhoví potrebám súčasnosti bez zníženia možností budúcich generácií uspokojiť vlastné potreby. Je cestou k našej spoločnej budúcnosti. Cestou, ktorá zabezpečí kontinuitu zachovania zdrojov – prinesie, spomalenie, umiernenie, zníženie spotreby a spoločenskú spravodlivosť.

Cestu k udržateľnému rozvoju našej planéty popisuje programový dokument OSN s názvom *Transformujeme náš svet: Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj*, prijatý v roku 2015, ktorý je doposiaľ najambicióznejším a najkomplexnejším súborom **17 globálnych priorít známych ako ciele udržateľného rozvoja (SDGs – Sustainable Development Goals)**.

17 globálnych cieľov udržateľného rozvoja sú kompasom a zároveň zdrojom pre dosiahnutie zmeny, ktorej cieľom je kvalitný život všetkých ľudí na tejto planéte. Ciele majú ambíciu usmerňovať štrukturálnu politickú, ekonomickú a sociálnu premenu jednotlivých krajín sveta v reakcii na hrozby, ktorým ľudstvo dnes čelí.

V roku 2016 boli uznesením vlády SR č. 95/2016 prijaté Východiská implementácie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj v Slovenskej republike. V rámci verejných politík má byť realizácia cieľov udržateľného rozvoja prierezovou témou, ktorá bude **integrovaná do všetkých čiastkových strategických dokumentov, národných, regionálnych, lokálnych stratégií**.

Ciele udržateľného rozvoja sú dôležitou príležitosťou ako prepojiť kultúrnu politiku s inými mestskými politikami (Bratislava 2030) a ako porovnávať kultúrne politiky s inými mestami vo svete, ktoré svoje politiky stavajú na princípoch udržateľnosti.

Udržateľná budúcnosť mesta je v silnej komplexnej politike, ktorá reaguje na globálne výzvy v lokálnych podmienkach. Nefunkčné sa ukázalo vytváranie samostatných sektorových politík, ktoré spolu vzájomne nekomunikujú.

⁵ <https://www.minzp.sk/files/oblasti/udrzatelny-rozvoj/sdgs-dokument-sk-verzia-final.pdf>

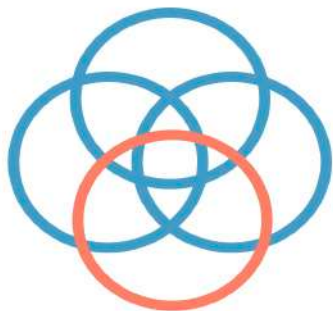
⁶ <https://globalneciele.blf.sk>

Kultúra a udržateľný rozvoj

Kultúra je na medzinárodných fórach čoraz viac vnímaná ako dôležitý princíp miestneho, resp. mestského udržateľného rozvoja. Zapojenie kultúry do udržateľného rozvoja je príležitosť posunúť sa ďalej a myslieť v kontexte celkového rozvoja územia. **Vytvárať kultúrne politiky v úzkej previazanosti s lokálnymi komunitami a každodenným životom, neoddelené od iných zložiek života mesta.**

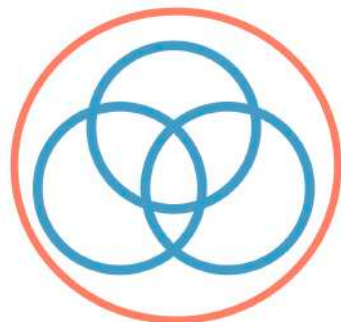
*Agenda 21 pre kultúru*⁷ z dielne UCLG (United Cities and Local Governments) vníma potrebu začleniť kultúru do konceptu udržateľných miest, tak aby sa kultúra stala hnacou silou a faktorom umožňujúcim rozvoj spoločnosti zameranej na človeka. Globálna kampaň (2015): „Chceme budúcnosť, ktorá myslí na kultúru.“ spojila 900 organizácií, tisíce ľudí a 120 krajín, s úlohou popísať rolu kultúry v udržateľnom rozvoji a dostať ju do všetkých kľúčových dokumentov.

Uvedomenie si možností, ktorými vie kultúra prispievať k napĺňaniu cieľov udržateľného rozvoja⁸ je hlavným predpokladom pre plnohodnotné integrovanie do všetkých politík mesta. Nielen vnímať úlohu kultúry, ale ju aj prakticky uchopiť vo formovaní verejného priestoru, pri sociálnej inklúzii, pri integrácii v špecifických podmienkach, nastavovaní environmentálnych opatrení a pod.

KULTÚRA V UDRŽATEĽNOM ROZVOJI

Podstatou je väčšie otvorenie sa verejnosti cez priame zapojenie obyvateľov do kultúrneho života vo verejnom priestore, dostupné kultúrne príležitosti, rešpektovanie a začleňovanie rôznych kultúrnych prejavov a komunitný život podporujúci občiansku angažovanosť a tvorivosť všetkých obyvateľov. Kultúra je komplexným ekosystémom, v ktorom funguje sociálny a ekonomický život mesta.

KULTÚRA AKO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ

Poukázať na to chceme konkrétnymi opatreniami. To si vyžaduje ciele, prepájanie všetkých mestských politík, ich vzájomnú spoluprácu podporenú zodpovedným plánovaním.

Schéma: Dessein et al., 2015 - 2019

⁷ <https://www.agenda21culture.net>

⁸ https://agenda21culture.net/sites/default/files/culture2030goal_high.pdf

Naším cieľom je dostať kultúru do centra pozornosti v diskusiách o udržateľnom rozvoji Bratislavy. Chceme, aby kultúra bola súčasťou budúcnosti mesta. Aby bola prítomná v diskusiách o kvalite života, tak ako sú prítomné témy verejného priestoru, dopravy, či zelene.

Nechceme prekračovať kompetencie mesta. Koncepcia zachováva také rámce dosiahnuteľnosti navrhovaných cieľov a vykonateľnosti opatrení, ktoré sú súčasťou kapacít mesta, mestských organizácií a partnerov z miestnej samosprávy.

Od kultúrnej politiky ku kultúrnemu plánovaniu

Tradičná kultúrna politika je verejná politika realizovaná s dôrazom na „podporu umenia“, v ktorej príjemcami sú kultúrni aktéri. **Kultúrne plánovanie** predstavuje iný pohľad. Príjemcami sa stávajú obyvatelia a kultúrni aktéri im poskytujú svoje služby (dostupnosť kultúry pre nich).

Odklon od tradičnej kultúrnej politiky smerom ku kultúrnemu plánovaniu, o ktoré sa predkladaná koncepcia opiera, priniesol zmenu paradigmy a dôraz na:

- Rozvoj kultúry ako záujem o kvalitu života obyvateľov, medziludských vzťahov v meste, posilňovanie komunít, sociálnej súdržnosti a miestnej identity.
- Snahu lepšie pochopiť unikátnosti mesta, zdôrazniť a uznať význam kultúry a reagovať na výzvy miest a problémy obyvateľov.
- Posun od jedného sektora k medzisektorovej spolupráci, od využívania voľného času k participácii obyvateľov/ dostupnosti kultúrnych služieb/ kvalite života, od kultúrnych podujatí ku komunitným aktivitám a aktívnemu občianstvu.

Od sektora k územiu - princípy

Sektorový princíp (rozvoj kultúry ako sektora *(Pozn.: model členenia kultúry do základných domén je základom aj pre tzv. rezortný prístup ku kultúre.)* sme nahradili územným princípom s cieľom **neplánovať kultúru, ale plánovať rozvoj územia mesta s vedomím jeho kultúrnej dimenzie**.

Úzke vymedzenie kultúry cez umenie a kreatívne odvetvia (kultúrna produkcia) nahrádza súčasné **interdisciplinárne a holistické uvažovanie nad udržateľnosťou ako spoločným cieľom všetkých mestských politík**.

Kultúrna perspektíva v plánovaní udržateľného mesta znamená nové nazeranie na kultúrnu politiku mesta **v kontexte celkového rozvoja územia a úzkej previazanosti udržateľnosti a kvality života**. Kultúra už nie je vnímaná len ako štvrtý pilier udržateľného rozvoja spolu so sociálnym, ekonomickým a environmentálnym rozvojom, ale ako predpoklad pre napĺňanie ostatných politík udržateľného rozvoja mesta.

Čo sa stane ak sa oslabí vnímanie úlohy kultúry v rozvoji mesta?

- Prehlbovanie názoru, že bez kultúry sa zaobídeme – obmedzené vnímanie kultúry ako nadstavby.
- Zvyšovanie nezájmu o kultúru prejavované v nízkej participácii a návštevnosti.
- Oslabovanie občianskej spoločnosti a zanedbávanie dôležitých ľudských práv.
- Pretrhanie kultúrnych väzieb obyvateľov k svojmu mestu.
- Uzavretosť voči kultúrnej rozmanitosti - absencia integračného prvku v spoločnosti.
- Nárast samoty a sociálnej izolácie, zvyšovanie duševných problémov.

Potrebuje posilňovať a rozvíjať rešpekt k rozmanitosti, vytvárať podmienky, ktoré **motivujú obyvateľov a obyvateľky Bratislavy k väčšej súdržnosti**. Kultúra prispieva k **riešeniu konfliktov kultúrnou formou** a k neznámemu pristupovať so zvedavosťou.

Participácia na kultúrnych aktivitách a kreatívnych či voľnočasových podujatiach umožňuje jednotlivcom prežiť **skúsenosť človeka ako sociálnej bytosti, teda „bytia“ v spoločenstve**.

Ako systematicky pristúpiť k postupným zmenám vnímania kultúry a jej úlohy v rozvoji mesta?

Poukazujme na skutočnosť, že umenie a kultúra prispievajú k zdraviu populácie, jej vzdelaniu, sociálnej súdržnosti a demokracii.

Neredukujme úlohu kultúry na pozíciu „konzumovania zábavy“ obyvateľmi či turistami.

Zdôrazňujme prínos kultúry ku zvyšovaniu kvality života v mestách.

Hovorme verejne a vedome o kultúre, ako spoločenskej hodnote a emancipačnej zložke spoločnosti.

Ponúknime víziu, ktorá poukáže na zmysel kultúry pre udržateľný rozvoj mesta.

Okrem posilnenia komunikácie o dôležitosti kultúry, jej úlohe v spoločnosti a jej zvýraznenia v prioritách mestských politík, potrebujeme tiež **zvýšiť záujem o kultúru** zo strany verejnosti.

To si vyžaduje **inkluzívnejšiu kultúrnu politiku**. Priblížiť sa k obyvateľom cez ich výraznejšie zapojenie sa do kultúrneho života. Zabezpečiť im prístup ku kultúrnemu vzdelávaniu. Zintenzívnenie programov pre deti a mládež, ktoré dokážu nadchnúť pre kultúru a umenie.

„Princípy vyplývajúce z nového pohľadu na kultúru budú uplatňované pri strategickom plánovaní rozvoja kultúry v Bratislave. Všetky funkcie kultúry budú metodicky a cielene využívané tak, aby z nich profitovali všetci obyvatelia a obyvatelky mesta. Princípy kultúrnej politiky, s ktorými pracujeme budú podložené globálnym kontextom a budú mať stanovené indikátory pre sledovanie ich napĺňania.“

Kultúrna Bratislava 2030

*Strategická
a programová časť*

pulzujúca – *aktívna* – dostupná –
otvorená – akceptujúca – *živá* –
inkluzívna – *tolerantná* – uvedomelá
– *vzdelaná* – dynamická – *sociálna*
– suverénna – *rozmanitá* –
multikultúrna – *priateľská* – invenčná
– *empatická* – vkusná – *múdra*
– bezbariérová – *komunikatívna*
– konceptčná – *dôstojná* – logicky
usporiadaná – *zelená* – zdravá
– *viacgeneračná* – hlbavá –
načúvajúca potrebám obyvateľov
– dbajúca na svoju históriu a jej
hodnotu – *pestrá* – spolupracujúca
– *sebakritická* – *orientovaná na
udržateľnosť*

VÍZIA 2030

Mesto Bratislava vníma dôležitosť kultúry pre spoločnosť a jej prínos pre kvalitný život všetkých obyvateľov. Pozná svoj kreatívny potenciál a investuje do jeho rozvoja. Kultúrne smerovanie Bratislavy je postavené na univerzálnych princípoch dostupnosti, inklúzie, rovnosti a participácie. Bratislava poskytuje kvalitné a široko dostupné kultúrne služby, ktorými chce prehĺbiť účasť verejnosti na kultúrnom živote. Mesto vytvára podmienky na umeleckú tvorbu, živý, rozmanitou kultúrou naplnený verejný priestor. Podporuje tvorivé vyjadrenie obyvateľov a cielené angažovanie komunit. Profesionálne a efektívne pristupuje k ochrane a sprístupňovaniu kultúrneho dedičstva.

Kultúra stojí v centre záujmu verejných politík mesta, s vybudovaným stabilným zázemím a rastúcim statusom u verejnosti. Zlepšuje sa jej financovanie a posilňujú sa personálne kapacity pri správe kultúry. Vďaka tomu kultúra plnohodnotne prispieva k spoločnému úsiliu udržateľného rozvoja mesta.

Bratislava je v roku 2030 v európskej perspektíve známa svojím bohatým kultúrnym a komunitným životom, ktorý rozvíja s ohľadom na špecifiká vychádzajúce z dynamických premien mesta. Čerpá z identity postavenej na protikladoch, ktoré pôsobia v jednom čase a priestore a tvoria rozmanitý nezameniteľný kolorit, v ktorom si každý nájde to svoje a v ktorom je priestor pre každého.

PRINCÍPY

Prehľad princípov uplatňovaných v koncepcii

KD = kultúrne dedičstvo
KKZ = kultúrny a komunitný život
KP = kreatívny potenciál
K = kapacity

UDRŽATEĽNÉ MESTO

uplatnenie kultúrnej perspektívy pri strategickom plánovaní miest	KP, K
podpora využívania verejných priestorov na kultúrne účely	KKZ, KP, K
rozvoj miestnych komunít a občianskych aktivít	KKZ
posilňovanie ochrany a starostlivosti kultúrneho dedičstva	KD

DOSTUPNOSŤ A INKLÚZIA

sprístupnenie základných kultúrnych služieb pre všetkých obyvateľov	KD, K
analýza prekážok, ktoré bránia obyvateľom participovať na kultúrnom živote	KKZ
posilňovanie postavenia sociálne vylúčených prostredníctvom kultúry a umenia	KKZ
zabezpečenie inkluzívneho kultúrneho vzdelávania	KKZ

ENVIRONMENTÁLNA ZODPOVEDNOSŤ

kultúra ako východisko pre nové ekologické povedomie	KP
podpora spoločného a opätovného využívania lokálnych zdrojov	KKZ, KP
prepájanie kultúrnej politiky s politikou environmentálnej udržateľnosti	KKZ, K
potenciál kultúry upozorňovať na klimatickú krízu a krehkosť ekosystémov	KP, K

ROVNOSŤ A DIVERZITA

boj proti predsudkom, diskriminácii a rasizmu prostredníctvom kultúrnych aktivít	KKZ
kultúrna rozmanitosť, rešpektovanie a začleňovanie rôznych kultúrnych prejavov	KD
posilňovanie umeleckej slobody a slobody vyjadrenia sa	KKZ, KP
podpora interkultúrneho dialógu	KKZ

PARTICIPÁCIA A DEMOKRACIA

zvýšenie účasti verejnosti na plánovaní, organizácii a realizácii kultúrnych aktivít	KKZ, K
podpora občianskej angažovanosti, zapájanie občanov do tvorby kultúrnej politiky	KKZ
kultivovanie demokratických hodnôt prostredníctvom umenia a kultúry	KKZ
vytváranie platforiem kultúrnej spolupráce	KP, K

CIELE UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA V KONCEPCII

Ciele udržateľného rozvoja relevantné pre jednotlivé témy:

KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT

Cieľ 3: Zabezpečiť zdravý život a podporovať blahobyt pre všetkých a v každom veku. Umenie a kultúra sú súčasťou života a výraznou mierou prispievajú k celkovej spokojnosti s ním. Otvárajú všetky ľudské zmysly, prebúdajú emócie a môžu mať pozitívny účinok na naše zdravie. Spokojný a dôstojný život a mentálna pohoda sú dôležitými faktormi zdravia. Amatérske muzicírovanie, občianske iniciatívy v kultúrnej oblasti, školské divadlo, ako i programy v múzeách, galériách, knižniciach, kinách sú súčasťou kultúrnej občianskej participácie všetkých vekových kategórií. Učia nás solidarite a prispievajú k vytváraniu kultúrnych hodnôt v spoločnosti.

Cieľ 4: Zabezpečiť inkluzívne, spravodlivé a kvalitné vzdelávanie a podporovať celoživotné vzdelávacie príležitosti pre všetkých. Kultúrne vzdelávanie je cestou k demokracii. Kultúra prispieva k riešeniu konfliktov kultivovanou formou. Vede nás k tomu, aby sme k neznámemu pristupovali so zvedavosťou. Inkluzívne vzdelávanie v školskom i mimoškolskom prostredí stále nie je docenené. Jedným z dôležitých cieľov je odstraňovať bariéry v prístupe k vzdelávaniu. Mala by byť posilňovaná spolupráca kultúrnej, vzdelávacej a environmentálnej politiky. Udržateľné kultúrne vzdelávanie predpokladá, že je k dispozícii všetkým bez rozdielu veku.

Cieľ 5: Dosiahnuť rodovú rovnosť a posilniť postavenie žien a dievčat.

Umenie a kultúra sprostredkovávajú pohľad na mužov a ženy. Práve umenie a kultúrne programy môžu plniť dôležitú funkciu pri vzdelávaní a nazeraní na tému rodovej identity a sexuálnej orientácie a rozširovaní tradičných hraníc vnímania tejto problematiky.

Cieľ 9. Vybudovať pevnú infraštruktúru, podporovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a posilniť inovácie.

Kultúrna a kreatívna ekonomika je významným zdrojom inovácií. Je dôležité viac oceňovať jej celospoločenský prínos. Úlohou miest by malo byť zaistenie existencie a prístupnosti rôznorodých kultúrnych služieb. Tiež by malo byť v záujme mesta vytvárať partnerstvá medzi kultúrnymi aktérmi a súkromným sektorom a vidieť súvislosti medzi kultúrnymi aktivitami a sociálnymi inováciami.

Cieľ 10: Znížiť nerovnosti v rámci a medzi krajinami.

Kultúrna politika by mala vo svojich cieľoch zohľadňovať schopnosť ľudí tvoriť a rozvíjať vlastné kultúrne prejavy so zreteľom na zraniteľné skupiny a jednotlivcov. Stávať na kultúrnej diverzite, integrovať medzikultúrny dialóg a podporovať aktívnu účasť ľudí na kultúrnom živote. Kultúrne inštitúcie by mali vytvárať podporné programy pre znevýhodnené a vylúčené skupiny. Kultúrne služby a inštitúcie by mali byť dostupné pre všetkých obyvateľov, vrátane tých, ktorí majú obmedzenia.

Cieľ 11. Premeniť mestá a ľudské obydli na inkluzívne, bezpečné, odolné a udržateľné.

Ak chceme zlepšovať prístup obyvateľov mesta ku kultúre, musíme ju integrovať ako súčasť jeho rozvoja s prihliadnutím na celkový ráz mesta. Pri strategickom plánovaní pracujeme s tézou, že kultúra je podstatou komunity, resp. spoločnosti, ktorá mesto vytvára. Je potrebné aktívne zapojiť verejnosť do tvorby kultúrnych politík mesta a posilniť kapacity pre participatívne plánovanie a správu miest. Verejné priestranstvá, námestia, parky či ulice sú kľúčové pre kultúrnu interakciu a participáciu.

Cieľ 12. Zabezpečiť udržateľnú spotrebu a výrobné schémy.

Kultúrna politika miest by mala podporovať vznik občianskych iniciatív, ktoré s ohľadom na klimatické zmeny zmysluplne využívajú verejné priestory a aplikujú nové spôsoby záhradkárstva, príp. iné socioekologické inovácie.

Cieľ 16. Podporovať mierovú inkluzívnu spoločnosť v prospech udržateľného rozvoja. Poskytnúť prístup k spravodlivosti pre všetkých a budovať efektívne, transparentné a inkluzívne inštitúcie na všetkých úrovniach.

Súčasťou pluralitnej správy kultúry a jej udržateľného rozvoja je aktívna občianska spoločnosť. Vytvorenie kultúrnych poradných platforiem za účasti občanov ako aj aktérov verejného a súkromného sektora môže byť vhodným nástrojom pre otvorenú diskusiu, určovanie priorít a monitorovanie kultúrnej politiky. S potenciálom kultúry pri prevencii lokálnych konfliktov a tvorbe rozhodujúcich stratégií treba vedome pracovať.

KULTÚRNE DEDIČSTVO

Cieľ 8: Podporovať trvalý, inkluzívny a udržateľný ekonomický rast, plnú a produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetkých.

Udržiavanie a vhodné využívanie kultúrnych pamiatok a ďalších objektov s kultúrnymi hodnotami vytvorí možnosti rozšíriť pracovný trh. Ponúkne pracovné príležitosti a tak prispeje k ekonomickému rastu a produktívnej zamestnanosti.

Cieľ 9: Vybudovať pevnú infraštruktúru, podporovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a posilniť inovácie.

Ochrana hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva pred neprimeranými stavebnými zásahmi, zle zvolenými spôsobmi obnovy, alebo nevhodnou industrializáciou. Tradičné spôsoby a postupy obnovy môžu poskytnúť nové významy, ktoré sa môžu adaptovať do zavádzania nových produktov, technológií a architektúry.

Cieľ 11: Premeniť mestá a ľudské obydliá na inkluzívne, bezpečné, odolné a udržateľné.

Ak má byť mesto udržateľné a inkluzívne, je potrebné efektívne zaobchádzať s hmotným a nehmotným kultúrnym dedičstvom.

Cieľ 13. Podniknúť bezodkladné opatrenia na boj proti zmenám klímy a ich dôsledkom.

Rozpoznanie a využitie vhodných spôsobov, postupov a poznatkov z oblasti ochrany kultúrnych pamiatok na posilnenie odolnosti voči prírodným hrozbám, včítane klimateckej krízy. Tvorba a zavedenie vhodných neinvazívnych adaptačných opatrení proti nepriaznivým prejavom klimateckej krízy.

KREATÍVNY POTENCIÁL

Cieľ 4: Zabezpečiť inkluzívne, spravodlivé a kvalitné vzdelávanie a podporovať celoživotné vzdelávacie príležitosti pre všetkých.

Vytváranie kreatívneho prostredia, ktoré potom vedie k podpore inovácií a výskumu.

Cieľ 8: Podporovať trvalý, inkluzívny a udržateľný ekonomický rast, produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetkých.

Kultúra ako zdroj ekonomického rastu a jeho opodstatnenosť. Rozvoj priamych a nepriamych nástrojov na vytváranie pracovných miest a udržateľnosti v kultúre. Dôležitosť kreatívnych odvetví pre spoločnosť - podpora rôznorodosti oblastí, prinášanie lokálneho know-how a podpora lokálnej ekonomiky.

Cieľ 9: Vybudovať pevnú infraštruktúru, podporovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a posilniť inovácie.

Podpora inovácií, sledovať vývoj vo svete. Podpora vzniku kultúrnej infraštruktúry a jej reálna implementácia, ktorá bude vychádzať aj zo spolupráce verejného a súkromného sektora.

Ciel' 12. Zabezpečiť udržateľnú spotrebu a výrobné schémy.
Podpora cirkulárnej ekonomiky a používania ekologických materiálov.
Udržateľnosť cestovného ruchu – nevytváranie zbytočného odpadu (re-use)

KAPACITY

Ciel' 9. Vybudovať pevnú infraštruktúru, podporovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a posilniť inovácie. Úlohou miest je zaistiť existenciu a prístupnosť rôznorodých kultúrnych služieb. Záujmom mesta by mal byť vznik spoluprác medzi kultúrnymi aktérmi a súkromným sektorom a tiež reflektovanie súvislostí medzi kultúrnymi aktivitami a sociálnymi inováciami.

Ciel' 10: Znížiť nerovnosti v rámci a medzi krajinami.
Kultúrna politika by mala zohľadňovať schopnosť ľudí tvoriť a rozvíjať vlastné kultúrne prejavy so zreteľom na zraniteľné skupiny a jednotlivcov. Kultúrna politika musí vychádzať z kultúrnej diverzity, ktorá bude vytvárať medzikultúrny dialóg a podporovať aktívnu účasť ľudí na kultúrnom živote. Kultúrne inštitúcie by mali zabezpečiť podporné programy pre znevýhodnené a vylúčené skupiny.

Ciel' 11. Premeniť mestá a ľudské obydľia na inkluzívne, bezpečné, odolné a udržateľné.
Pri strategickom plánovaní miest treba presadiť kultúrne aspekty. Mesto je kultúrny fenomén charakterizovaný ako typ komunikácie, ktorá je interaktívna a neustále sa rozvíja. Zároveň je dôležité si uvedomiť, že mesto ako kultúrny fenomén nie je len o infraštruktúre. Mesto tvoria tiež hodnoty, tradície, príbehy, obyvatelia a ich schopnosti a všetky vzájomné prepojenia.

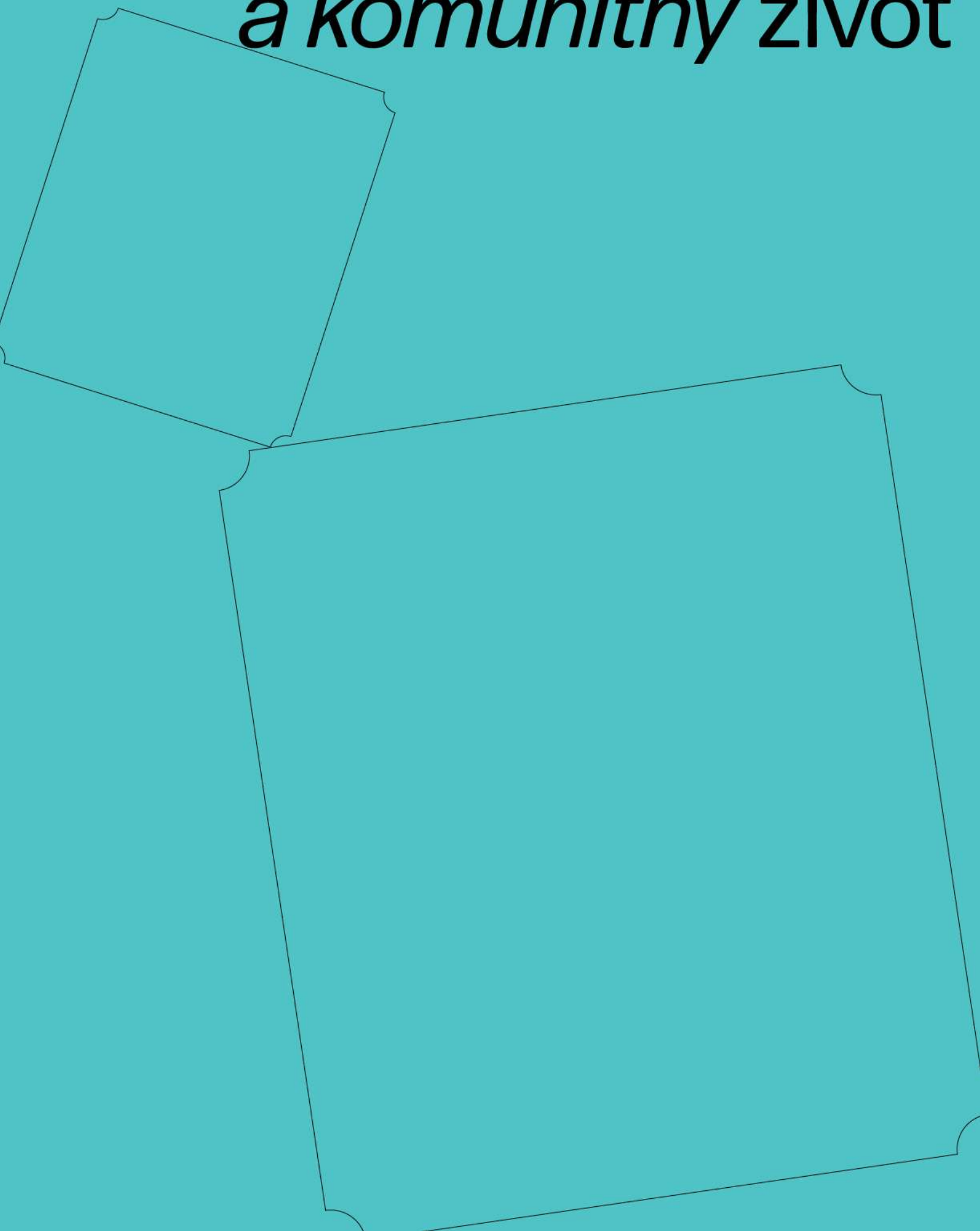

Ciel' 13. Podniknúť bezodkladné opatrenia na boj proti zmenám klímy a ich dôsledkom. Klimatické zmeny nie sú len vo vzdialených regiónoch. Ich následky pozorujeme aj v našich podmienkach. To si vyžaduje nový spôsob myslenia a nazerania na túto problematiku. Kultúrny sektor môže byť výzvou a šancou k hľadaniu riešení tejto problematiky.

Ciel' 16. Podporovať mierovú inkluzívnu spoločnosť v prospech udržateľného rozvoja. Poskytnúť prístup k spravodlivosti pre všetkých a budovať efektívne, transparentné a inkluzívne inštitúcie na všetkých úrovniach. Zaistiť v nich rešpektujúce, participatívne a reprezentatívne rozhodovanie. Zapájať verejnosť do tvorby politík a rozhodovania. Zvýšiť ich účasť na plánovaní, organizácii, realizácii a vyhodnotení kultúrnych aktivít.

Kultúrne a komunitný život

KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT

Bratislava poskytuje kvalitné a široko dostupné kultúrne služby. Prehlbuje účasť verejnosti na kultúrnom živote mesta, vytvára podmienky pre umeleckú tvorbu, živý, rozmanitou kultúrou naplnený verejný priestor. Podporuje tvorivé vyjadrenie obyvateľov a angažovanie sa komunit.

STRATEGICKÝ CIEĽ 1

Mesto Bratislava zapája obyvateľov a komunity do kultúrneho života. Vytvára podmienky pre dostupnú a rozmanitú kultúru, angažujúce sa komunity a participujúcich obyvateľov.

ŠPECIFICKÉ CIELE

1.1. Mesto Bratislava zabezpečuje dostupné kultúrne služby a inkluzívnu kultúrnu ponuku pre všetkých obyvateľov a užívateľov mesta tak, aby umenie a kultúra boli prístupné a dostupné všetkým rovnakou mierou.

Bratislava dostupná

1.2. Mesto Bratislava vytvára podmienky pre rozmanité kultúrne aktivity. Obohacuje kultúrny život mesta a významne sa podieľa na rozvoji občianskych organizácií pôsobiacich v kultúre. Podporuje umeleckú tvorbu, podnecuje tvorivosť a prispieva k rešpektujúcemu spolužitiu.

Bratislava rozmanitá

1.3. Mesto Bratislava umožňuje kvalitný komunitný život v mestských štvrtiach na celom území mesta. Obyvatelia nachádzajú podporu a príležitosti pre občianske vyjadrenie, upevňujú svoj vzťah k spoločnému priestoru mesta.

Bratislava susedská

Bratislava *dostupná*

„Mesto, kde umenie a kultúra nie sú akási nadstavba, ale jeden z mnohých základov.“

„Mesto poskytujúce inkluzívnu kultúru pre všetkých a všetky, ktorá je dostupná, zrozumiteľná a prínosná.“

„Mesto otvorené a prístupné rôznym sociálnym vrstvám obyvateľstva, príjemné pre život všetkým, bez ohľadu na ekonomický status. Nie je elitárske a nevyčleňuje žiadnu skupinu obyvateľov. Stará sa o sociálne slabších a starších občanov.“

„Miesto na život s množstvom kvalitných verejných priestorov, v ktorom sa ľudia vedia stretávať aj bez toho, aby museli zaplatiť akékoľvek vstupné či iný poplatok.“

„Mesto, ktoré dáva priestor všetkým kultúram a rôznym komunitám aj znevýhodneným, ktoré žijú v ňom.“

Bratislava dostupná

klúčové slová

dostupnosť, prístupnosť, znevýhodnené skupiny, marginalizované skupiny, návštevnosť, prekážky (bariéry), motivácia, účasť, informácie, spokojnosť, demografia, inklúzia, participácia, minority, cudzinci, interkultúrny dialóg, vzťah ku kultúre - poznávanie, rozvoj publika, programy pre deti, mladých ľudí a seniorov, kvalita života

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.1.

Mesto Bratislava zabezpečuje dostupné kultúrne služby a inkluzívnu kultúrnu ponuku pre všetkých obyvateľov a užívateľov mesta tak, aby umenie a kultúra boli prístupné a dostupné všetkým rovnakou mierou.

Kvalitný a zdravý život potrebuje impulzy z umenia a kultúry. Bratislava vytvára podmienky pre inkluzívny kultúrny život, so zreteľom na zraniteľné skupiny a jednotlivcov. Pre zabezpečenie dostupného kultúrneho života mesto buduje kapacity a rozvíja sieť mestských kultúrnych inštitúcií poskytujúcich kvalitné a dostupné služby.

MÍĽNIKY

A. Zlepšenie dostupnosti a prístupnosti kultúrnych služieb

S kultúrnymi organizáciami mesta chceme posilňovať sociálnu inklúziu a participáciu prostredníctvom kultúry. Zvyšovaním dostupnosti základných kultúrnych služieb pre všetkých obyvateľov, posilníme aj postavenia sociálne vylúčených. Upevníme pozitívne vnímania marginalizovaných skupín. Kultúrne služby a inštitúcie budú dostupné pre všetkých obyvateľov, vrátane tých, ktorí majú obmedzenia. Dôležitá je pravidelná analýza prekážok, ktoré neumožňujú obyvateľom sa aktívne zúčastňovať kultúrneho života. Kultúrna politika hlavného mesta je založená na silnom inkluzívnom základe a podpore kultúrnej diverzity, ktorá bude uplatňovaná aj v mestských kultúrnych organizáciách. Otvorená komunikácia kultúrnych inštitúcií je základným predpokladom dostupných inštitúcií, ktoré tvoria podporné programy pre znevýhodnené a vylúčené skupiny a zintenzívňujú medzigeneračnú spoluprácu. Rovnako je nevyhnutný rozvoj dostupnej kultúrnej infraštruktúry. Predovšetkým siete kultúrnych domov a miestnych knižníc, súbežne so zvyšujúcou sa kvalitou kultúrnej ponuky a služieb.

Mesto zlepšuje dostupnosť kultúrnych služieb a prístupnosť mestských kultúrnych organizácií zraniteľným skupinám obyvateľov

Mesto komunikuje viacjazyčne a zviditeľňuje komunity cudzincov, ktoré žijú v meste

Mesto zapája zraniteľné skupiny (seniori, deti a mladí ľudia, ľudia so zdravotným znevýhodnením, ľudia v krízovej situácii, cudzinci a pod.) do kultúrneho života mesta a odbúrava predsudky a stereotypy

Mesto odstraňuje bariéry (financie, samota, a pod.), ktoré zabraňujú obyvateľom zúčastňovať sa kultúrneho života

Mesto podporuje rozvoj dostupnej verejnej kultúrnej infraštruktúry, kultúrnych domov a miestnych knižníc

B. Dostupná a inkluzívna kultúrna ponuka

Mesto Bratislava chce zabezpečiť prístup obyvateľov ku kultúre. Poskytne im relevantnú a dostupnú kultúrnu ponuku, čo je možné len za predpokladu integrácie a podpory subjektov kultúrneho diania. Vytváraním nástrojov sa zapoja kultúrne vylúčené, či kultúrnou izoláciou ohrozené skupiny obyvateľstva. Príspevkom k tomuto cieľu je realizácia kultúrnych podujatí, ktoré majú v sebe aspekt inklúzie (napr. vstupné pre deti a seniorov zdarma, poukazy pre sociálne či zdravotne znevýhodnených a pod.). Realizované a podporované podujatia by mali mať širšiu dostupnosť, ktorá obsiahne aj špecifické cieľové skupiny (deti, mládež, seniori, sociálne a zdravotne znevýhodnení a pod.), a mali by zodpovedať otázky, akým spôsobom ich do podujatia integrujú. Dôležitá je zrozumiteľná dramaturgia a cielenie na rôzne skupiny a komunity v kultúrnej ponuke mesta.

Mesto rozvíja kreativitu starnúcej populácie a prináša umenie a kultúru za klientmi Zariadení sociálnych služieb (Domovy seniorov)
Mesto sprehľadňuje informácie o organizovaných kultúrnych podujatiach a ich prístupnosť
Mesto má presne zadané kritériá pre výber a dramaturgiu organizovaných podujatí s dôrazom na aspekt inklúzie
Mesto každoročne organizuje mestský festival, ktorý zviditeľňuje všetky skupiny obyvateľov a komunit

Decentralizácia kultúry ("von z centra")

Decentralizácia kultúry ("von z centra") znamená rovnomernú kultúrnu ponuku vo všetkých mestských častiach. Významné je zintenzívnenie komunikácie s mestskými časťami a tvorba podmienok pre spoluprácu v oblasti rozvoja dostupnej a inkluzívnej kultúry na celom území Bratislavy.

Mesto rozvíja kultúrnu ponuku aj v mestských častiach mimo centra
Mesto sprístupňuje priestranstvá v mestských častiach na realizáciu kultúrnych a komunitných maloformátových aktivít / rozloha vybraných priestranstiev a už využívaných priestranstiev
Mesto oživuje lokálne verejné priestory malými miestnymi kultúrnymi podujatiami, ktoré vyvažujú centrálnu hromadnú kultúrnu akciu
Mesto revitalizuje dostupné priestranstvá kultúrnych organizácií (nádvorie, vnútrobloky, vstupy)

C. Zvýšenie záujmu o kultúru u verejnosti (dopyt po kultúre)

S posilnením komunikácie o dôležitosti kultúry a jej role v spoločnosti, potrebujeme tiež zvýšiť záujem o kultúru zo strany verejnosti. To si vyžaduje inkluzívnejšiu kultúrnu politiku, ktorá sa priblíži k obyvateľom a umožní im väčšiu participáciu na kultúrnom živote a súčasne im zabezpečí prístup ku kultúrnemu vzdelávaniu. Budovať vzťahy ku kultúre, znamená prijať tézu, že kultúra nie je len umenie a kultúrna produkcia. Sú to každodenné praktiky obyvateľov a užívateľov mesta, ktoré majú relevantné dopady na územie. Zvýšiť povedomie o význame umenia a kultúrnych aktivít posilní sociálnu inklúziu rôznych zainteresovaných skupín. Tvoríť programy pre deti a mládež, ktoré ich

dokázu nadchnúť pre kultúru a umenie, to je vzdelávacia (kultúra ako nositeľ a sprostredkovateľ poznania a informácií) a výchovná funkcia kultúry (celková kultivácia, ovplyvňovanie životného štýlu a spôsobu života).

Mesto zvyšuje záujem o kultúru
Mesto hovorí o potrebách, význame a dopadoch kultúry
Mesto sa približuje viac k obyvateľom a zapája ich vo väčšej miere do kultúrneho života
Mesto realizuje vzdelávacie programy v spolupráci so školami
Mesto efektívne prepája kultúru a vzdelávanie

Merateľné ukazovatele – aplikovateľné príklady

% respondentov spokojných s vyváženosťou kultúrnej ponuky v meste a v mestských častiach	celkom	Štandardne využívané ukazovatele - vyváženosť z hľadiska žánrov a cieľových skupín, kvalita z hľadiska náročnosti publika a dostupnosť z hľadiska priestorového (geografická), ekonomického a pod.	Prieskum
% respondentov spokojných s kvalitou kultúrnej ponuky v meste / v mestských častiach	celkom		Prieskum
% respondentov spokojných s dostupnosťou kultúrnej ponuky v meste / v mestských častiach	celkom		Prieskum
počet návštevníkov na kultúrnych aktivitách mestských kultúrnych organizácií	ročne		Dáta mestských kultúrnych organizácií
% respondentov spokojných s kvalitou a dostupnosťou ponuky mestských kultúrnych organizácií	ročne	Ukazovateľ meria zvýšenie motivácie a prehĺbenie účasti na kultúrnych aktivitách.	Prieskum
pomer inkluzívnych programov a projektov pre deti, mládež, seniorov, cudzincov, LGBTI komunity, obyvateľov so zdravotným a mentálnym znevýhodnením, sociálnym vylúčením a pod.	celkom		Výročné správy mestských kultúrnych príspevkových organizácií a vlastné zisťovanie OK MAG
počet podujatí a kultúrnych programov orientovaných na cudzincov / počet zapojených cudzincov	ročne		
počet zapojených seniorov do programov	ročne		
počet kampaní a ucelených komunikačných výstupov pre zdôraznenie významu kultúry	celkom		
počet diskusií realizovaných o kultúre a jej význame	ročne		
% nárast návštevnosti kultúrnych organizácií (užívatelia služieb)	ročne		
počet škôl, ktoré zaradili vzdelávací program (v spolupráci s mestom) + počet a podiel detí zapojených v ZUŠ, kultúrne programy pre CVČ	celkom		

počet domovov seniorov s realizovaným kultúrnym programom mesta	ročne	
podiel marginalizovaných skupín, ktoré sa zúčastňujú na kultúrnej ponuke realizovanej, či podporenej mestom a jeho organizáciami z celkového počtu účastníkov	ročne	Dotazníkové šetrenie / prieskumy

OPATRENIA

A. Zlepšenie dostupnosti a prístupnosti kultúrnych služieb

1. Mestské programy inklúzie, ktoré zvyšujú účasť na kultúrnom živote mesta a zlepšujú kvalitu života znevýhodnených skupín prostredníctvom kultúry (Rozvoj pilotných projektov, spolupráca organizácií mesta)
2. Manuál - štandardy pre dostupnosť a prístupnosť základných kultúrnych služieb (aktívne používanie metód navrhovaných odborníkmi a odborníčkami)
3. Mapovanie kultúrnych potrieb a vyhodnocovanie dostupnosti kultúrnych služieb a kultúrnych podujatí mestských kultúrnych organizácií s dôrazom na zraniteľné skupiny obyvateľov
4. Vytvorenie nástrojov na zvýšenie dostupnosti kultúrnych služieb mesta a mestských organizácií (Kultúrny pas, Kultúrny buddy-kamarát a pod., zľavnené vstupné, napr. pre študentov, seniorov a ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím, príp. žiadne vstupné pre ľudí s obmedzenými financiami-sociálnym vylúčením)
5. Posilnenie úlohy knižnice ako miesta starostlivosti, zvyšovania gramotnosti, zručností a informovanosti obyvateľov
6. Dotačný program mesta pre rozvoj miestnych knižníc - potenciál knižníc ako živých miest pre lokálne komunity - mentoringové programy, budovanie kapacít, rozvoj zručností, efektívne prepájanie služieb a spoločné projekty (v spolupráci s Mestskou knižnicou v Bratislave)
7. Viacjazyčná komunikácia kultúry (v jazykoch, ktoré v Bratislave prevládajú), spolupráca so skúsenými kultúrnymi mediátormi, ktorí poznajú potreby cudzincov a ich kultúru
8. Debarierizácia priestorov kultúrnych organizácií mesta (Prístupná Bratislava) a prívetivé verejné priestory v okolí inštitúcií (posedenie Sadni si)
9. Vytvorenie poradného orgánu pre inklúziu a rozvoj podujatí mesta s dôrazom na dostupnosť pre rôzne cieľové skupiny, ich potreby a preferencie
10. Rozvoj programov pre cudzincov/expatov žijúcich v Bratislave s cieľom zviditeľnenia ich kultúr a posilnenia medzikultúrneho a medzináboženského dialógu
11. Tréningové programy a workshopy zabezpečenia prístupu k účasti na kultúrnom živote pre znevýhodnené skupiny (Rozvoj pilotného projektu v súlade s Komunitným plánom sociálnych služieb)
12. Podpora investícií do kultúrnej infraštruktúry mestských častí - dotačný systém zameraný na potenciál kultúrnych domov pre vyváženú kultúrnu ponuku

B. Dostupná a inkluzívna kultúrna ponuka

13. Nastavenie transparentného systému zadávania a realizácie kultúrnych podujatí mesta - spôsob zadávania, pravidiel tvorby a výberu
14. Vytvorenie nového profilového podujatia, ktoré zviditeľní všetky skupiny obyvateľov a komunit
15. Zavedenie kódexu - pravidiel pre inkluzívne verejné podujatia
16. Kalendár podujatí – prístupnosť informácií o kultúrnom dianí v meste
17. Prezentovanie cudzojazyčných kultúr v kultúrnom programe mesta a mestských kultúrnych inštitúcií
18. Realizácia multikultúrnych podujatí s dôrazom na diverzitu - otvoriť sa menšinám a všetkým obyvateľom
19. Podpora decentralizácie kultúrnych podujatí smerom von z centra do okrajových mestských častí – kultúra dostupná v každej mestskej časti (oživovanie menších lokálnych verejných priestorov)
20. Kultúra a umenie na sídliskách - vypracovanie konceptu lokálnych programov (v spolupráci so sídliskovými mestskými časťami)
21. Projekt prinášajúci umenie a kultúru za klientmi Domovov seniorov v Bratislave, posilnenie medzigeneračnej solidarity a kvalita života senioriek a seniorov prostredníctvom kultúry (v spolupráci so Sekciou sociálnych vecí)
22. Rozbehnutie činnosti revitalizovaného priestoru bývalého kina Zora v mestskej časti Ružinov pre kultúrno-komunitné aktivity so zapojením lokálnej komunity a kultúrnych aktérov (pilot BKIS)

C. Zvýšenie záujmu o kultúru u verejnosti (dopyt po kultúre)

23. Podpora kultúrnych organizácií mesta v tvorbe konkrétnych programov, projektov a aktivít, ktoré zapoja verejnosť a budú rozvíjať prácu s publikom v snahe pomôcť mu nájsť rozlišovacie mechanizmy pri vlastnej orientácii v oblasti umenia a kultúry
24. Nastavenie štandardov pre prácu s publikom, získavanie spätnej väzby návštevníkov, zber dát a pod., hľadanie nových spôsobov ako osloviť nové cieľové skupiny a marginalizované skupiny (cudzincov, deti, zdravotne postihnutých a pod.).
25. Organizovať súťaže pre širšiu verejnosť a deti (napr. súťaž MKB „Bratislava, moje mesto“ a pod.) s cieľom upevniť vzťahy ku kultúre a prispieť k posilneniu pozície súčasnej kultúry a umenia v spoločnosti, ako aj kultivovaniu mladého publika
26. Kreatívne vzdelávacie programy: Zavedenie pilotného kreatívneho vzdelávacieho programu pre žiakov v spolupráci s umeleckými školami (ZUŠ), ZŠ, SŠ a CVČ, ktoré sa podieľajú na mestskom kultúrnom živote

„Mesto participatívne, otvorené, vnímajúce potreby mestskej kultúrnej sféry, vytvárajúce priaznivé podmienky pre rozvoj nových, progresívnych žánrov, podporujúce rozmanité formy umenia, zviditeľňujúce neviditeľné témy.“

„Mesto, ktoré dbá na kvalitu a rozmanitosť kultúrnych podujatí. Kultúrna ponuka by nemala zabúdať na žiadne cieľové skupiny a žánre, ani menšinové.“

„Mesto by malo podporovať kultúru v jej najrôznejších formách a čím viac takýchto nástrojov bude mať, tým lepšie. Realizáciou a podporou kvalitných projektov a podujatí postupne vytvárať prostredie pre kvalitné umenie a kultúrne aktivity. Inak ľudia nebudú mať možnosť oceniť ich hodnoty a kvalitu.“

„Diverzifikácia a lokalizácia kultúrnych podujatí môže pomôcť obyvateľom pochopiť a precítiť dôležitosť kultúry a umenia. Obyvatelia majú rôzne potreby a vnímajú kultúru a umenie svojím vlastným spôsobom. Mesto by malo pristupovať k rôznym skupinám ich vlastným spôsobom. V podpore mestskej kultúry by mali byť zastúpené rôzne formy (divadlo, hudba, výtvarné umenie) a zároveň by mala byť zachovaná rôznorodosť v prístupnosti (experimentálna tvorba, alternatívna tvorba, klasickejšie a tradičnejšie žánre).“

Bratislava

rozmanitá

Bratislava rozmanitá

klúčové slová

rozmanitosť, sloboda vyjadrenia, rovnosť, vlastné tvorivé prejavy identít a kultúr, rozmanitá ponuka, živá kultúra, kultúrna identita a kultúrna rozmanitosť, subkultúry, neprofesionálna kultúra a umenie, umenie vo verejnom priestore, tvorba, podpora lokálnej kreativity, základné práva a slobody, demokracia, rozvoj talentu a zručnosti

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.2.

Mesto Bratislava vytvára podmienky pre rozmanité kultúrne aktivity, ktoré obohacujú kultúrny život mesta. Významne sa podieľa na rozvoji občianskych organizácií pôsobiacich v kultúre, na podpore umeleckej tvorby, podnecuje tvorivosť a prispieva k rešpektujúcemu spolužitiu.

Rozmanité a rôznorodé kultúrne aktivity obohacujú každodenný život mesta. Mesto využíva kultúrny potenciál kumulovaný na území mesta v mimoriadnej pestrosti a početnosti jednotlivých foriem, žánrov a platforiem. Podporuje systematickú udržateľnosť dynamicky sa rozvíjajúcej kultúrnej a umeleckej občianskej scény, tak aby mohla slobodne prejavovať svoju tvorivosť, čím rešpektuje napĺňanie individuálnych kultúrnych práv.

MÍĽNIKY

A. Stabilná podpora rozmanitej kultúry a umenia

Finančná podpora kultúrnych aktérov, umelcov a umelkýň stabilným a transparentným grantovým mechanizmom s adekvátnym financovaním (Nadácia mesta Bratislavy). Rozvíjanie nástrojov spolupráce s mestom. Strategická podpora kultúrnych podujatí. Systém nefinančných benefitov pre kultúrnych aktérov, ako je podpora služieb, technická a priestorová podpora. Pomoc a sieťovanie jednotlivcov – absolventov a profesionálnych umelcov a umelkýň prostredníctvom štipendijných programov, podpora tvorby diel vo všetkých oblastiach umenia.

Reflexia pandémie a udržateľnosti kultúry, ktorá pomôže pri tvorbe odolných nástrojov. Rozvoj kapacít kultúrnych aktérov a zviditeľnenie ich a kultúrnych aktivít zo strany mesta. Podpora propagácie kultúrnych podujatí nezriadovanej kultúrnej scény. Zapojenie zriaďovaných inštitúcií, prostredníctvom hľadania spoločných prierezových tém /rezidenčné programy mestských kultúrnych organizácií, vzdelávanie a komunikácia aktérov so zástupcami mesta a mestských častí/.

Mesto rozvíja grantový mechanizmus podpory kultúry a umenia – Nadácia mesta Bratislavy - princíp predĺženej ruky (dôraz na odbornosť)

Mesto podporuje jednotlivcov - absolventov a profesionálnych umelcov a umelkyne prostredníctvom štipendijného programu a rezidencií
Mesto poskytuje nefinančnú podporu kultúrnym organizátorom v podobe materiálového a propagačného zabezpečenia
Mesto výraznejšie a pravidelnejšie propaguje kultúru
Mesto prepája aktérov zriadených a nezriadených kultúry, zriadené inštitúcie sa otvárajú podpore a zapájaniu prostredia a aktérov

B. Stimulovanie živej profesionálnej i neprofesionálnej kultúry vo verejnom priestore

Snaha, aby obyvatelia vnímali verejný priestor mesta ako podnetné prostredie na prezentáciu svojej jedinečnosti, musí byť podporená realizáciou ich vlastných nápadov (vrátane neprofesionálneho umenia). Tieto aktivity prispievajú k oživeniu mesta v rôznorodých oblastiach a k obohateniu života obyvateľov (pouličné divadlo, open air podujatia, street art, site-specific inštalácie, umenie vo verejnom priestore – dočasné inštalácie a pod.). Verejný priestor mesta má byť naplnený rozmanitosťou, ktorá reprezentuje široké spoločenské a zároveň reflektuje to, čo sa v ňom prirodzene odohráva (miesto pre vlastné kultúrne prejavy). Vytvorenie dostatočne flexibilných podmienok, ktoré odstránia byrokratické, administratívno-technické prekážky, môžu uľahčiť realizáciu kultúrnych podujatí vo verejnom priestore.

Mesto podporuje tvorivé prejavy živej (aj neprofesionálnej) kultúry v uliciach mesta / programy pre amatérske umenie a neprofesionálnu kultúru
Mesto poskytuje exteriérové plochy pre prezentovanie aktivít aktérov nezriadených kultúrnej scény
Mesto sprístupňuje priestranstvá v mestských častiach na realizáciu kultúrnych a komunitných maloformátových aktivít
Mesto nastavilo systém organizovania kultúrnych podujatí a sprehľadnilo povoľovacie procesy a postupy
Mesto vytvára priestor na outdoorovú komunikáciu a propagáciu kultúrneho života
Mesto sa otvára realizácii diel vo verejnom priestore (dočasné diela) priamou podporou ich osadenia

C. Využitie brownfieldov a dostupnej infraštruktúry pre kultúrne účely

Poskytovanie priestorov a hľadanie nových priestorových možností pre kultúrne účely. Transparentne nastaviť podmienky ich poskytnutia. Využitie mestskej kultúrnej infraštruktúry na rozvoj nezriadených aktérov. Podnecovať spolupráce, hľadať priestory, ktoré môžu poskytnúť krátkodobé tvorivé rezidencie pre umelcov zo SR a zahraničia, alebo sa môžu využívať ako skúšobne a pod.

Mesto poskytuje priestory pre kultúrne účely (site-specific podujatia, krátkodobé a dlhodobé nájmy, skúšanie, rezidencie a pod.)
Mesto disponuje mapou kultúrnej infraštruktúry (generál kultúry) a buduje fyzickú kultúrnu infraštruktúru v podobe rezidenčných priestorov a priestorov na skúšanie

D. Rešpekt k rozmanitosti kultúrnych prejavov

Podľa Dohovoru UNESCO o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov (2005) má každý človek právo vyjadrovať sa, tvoriť a rozširovať diela v jazyku podľa svojho výberu, právo na kvalitnú výchovu a vzdelanie, ktoré v plnom rozsahu rešpektuje jeho kultúrnu identitu a právo zúčastňovať sa na kultúrnom živote podľa vlastného výberu. Rovnako má každý právo vykonávať vlastné kultúrne praktiky v rámci hraníc dodržiavania ľudských práv a základných slobôd. Podpora slobody vyjadrenia, kultúrnej diverzity, interkultúrneho dialógu a kultúrnych práv každého jednotlivca.

Mesto podporuje právo každého na účasť na kultúrnom živote, právo každého na vlastnú kultúru
 Mesto podporuje programy a projekty, ktoré prinášajú kultúrnu rozmanitosť, rešpektujú a začleňujú rôzne kultúrne prejavy
 Mesto vytvára aktivity proti predsudkom, diskriminácii a rasizmu cez svoje kultúrne aktivity
 Mesto podporuje interkultúrny dialóg

Merateľné ukazovatele – aplikovateľné príklady

% bežných výdavkov z rozpočtu mesta na podporu kultúrnych projektov občianskych organizácií / medziročne + % podiel týchto výdavkov na rozpočte na kultúru	ročne	Štandardne dostupné dáta z mesta a mestských organizácií k podpore kultúry	Dáta RISSAM / Záverečný účet rozpočtu Hl. mesta SR Bratislava
% uspokojeného dopytu (poskytnutá suma voči žiadanej žiadateľom o finančnú a o nefinančnú podporu)	ročne		Výročná správa, databázy a analýzy Nadácie mesta Bratislavy, Výročná správa a databázy BKIS (open call)
počet finančne podporených organizácií a projektov s meranými dopadmi	ročne		
počet nefinančne podporených organizácií a projektov s meranými dopadmi (vrátane spoluprác)	ročne		
počet novo využitých priestorov samosprávy na kultúrne aktivity	celkom		
rozloha a počet mestských rezidenčných priestorov a skúšobní	celkom		Akčný plán koncepcie kultúry
počet programov pre amatérske umenie a neprofesionálnu kultúru	celkom		
počet novovytvorených a využívaných plôch pre kultúru	rast celkom		
počet dočasne osadených umeleckých diel vo verejnom priestore	celkom		

OPATRENIA

A. Stabilná podpora rozmanitej kultúry a rozvoj kapacít prostredia

1. Nadácia mesta Bratislavy ako stabilný nástroj udržateľnej podpory kultúrnych aktérov, organizácií a podujatí, kultúrnych a umeleckých centier a klubov, s dostatočnými finančnými a personálnymi zdrojmi založená na princípe odborného hodnotenia a vyhodnocovania dopadov podpory
2. Systematická podpora etablovaných a strategických kultúrnych podujatí a rozvoj ďalších nástrojov spolupráce organizátorov s mestom, rozvoj spolupráce s krajom
3. Podpora jednotlivcov - absolventov a profesionálnych umelcov a umelkýň prostredníctvom štipendijných programov, podpora tvorby diel vo všetkých oblastiach umenia a sieťovanie (Klub štipendistov mesta Bratislavy)
4. Stabilný systém benefitov pre organizátorov podujatí - ponuka disponibilných nefinančných nástrojov (BKIS open call - komplexné nastavenie možností propagácie, technického a priestorového zabezpečenia kultúrnych aktivít), prepojenie finančnej a nefinančnej podpory a spoluprác
5. Reflexia pandémie a udržateľnosti kultúry - vytváranie nástrojov odolnosti (kultúrne inovácie, spolupráca, zdieľané zdroje a kapacity, nástroje viacročnej podpory a udržateľnosti, podpora rozvoja kapacít)
6. Cielená propagačná podpora kultúrnych podujatí nezriadovanej kultúrnej scény cez mestské portály (online aj offline), spoločný združený kultúrny online portál a Kultúrny magazín Bratislavy (BKIS spolupráca)
7. Identifikácia kultúrnych zdrojov a nastavenie metodiky zberu dát v oblasti pôsobenia nezriadovaných organizácií na bratislavskej kultúrnej scéne, vrátane mapovania ekosystému kultúrnych aktérov a miest
8. Spolupráca a komunikácia kultúrnych aktérov - vytvorenie priestoru pre kontinuálny dialóg a spoluprácu medzi organizáciami zriadovanej a nezriadovanej kultúry (BRATISLAVSKÉ KULTÚRNE FÓRUM)
9. Vyhodnocovanie dopadov podporovaných projektov v kontexte strategického rozvoja mesta, aj pre širšiu verejnosť + mentoring a výmena skúseností medzi organizátormi
10. Podpora spolupráce zriadovaných mestských organizácií a kultúrnych aktérov - spolupráce na nových projektoch, poskytovanie priestorov, zdieľanie know-how, komunikačná podpora a pod.
11. Rezidenčné programy mestských kultúrnych organizácií (rezidenčné priestory pre domácich a zahraničných umelcov, skúšobne...)
12. Podpora mladých talentov (spolupráca so ZUŠ)
13. Zviditeľnenie aktivít kultúrnych aktérov Bratislavy, priznanie ich dôležitosti v spoločnosti v rámci udeľovaných cien primátora
14. Zrealizovať vecný audit financovania kultúry v zmysle podpory rôznorodých žánrov, definovať priority v podpore pre nezriadenú kultúru

B. Stimulovanie živej profesionálnej i neprofesionálnej kultúry vo verejnom priestore

15. Zjednodušenie administratívno-byrokratického procesu vydávania povolení k organizovaniu kultúrnych a komunitných podujatí / zefektívnenie postupu, ktorý bude mať prehľadné pravidlá, jednotný systém a postupne sa k nemu zapoja aj MČ
16. Prehľadný a užívateľsky priateľský online systém s jasnou štruktúrou na uľahčenie organizovania kultúrnych a komunitných podujatí (aplikácia k vybavenosti a parametrom priestranstiev)
17. Zriadenie miesta koordinátora (jednotného kontaktného miesta) na schvaľovanie povolení pre organizovanie kultúrnych podujatí, ktorý by zabezpečoval aj komunikáciu s jednotlivými mestskými časťami
18. Vznik a osadenie kvalitných verejných plôch / nosičov na prezentáciu kultúry mesta určených výlučne na propagáciu kultúrnych podujatí
19. Revitalizácia infraštruktúry verejných priestranstiev pre komorné kultúrne podujatia a systém ich sprístupňovania
20. Podpora kultúry (aj neprofesionálnej) v uliciach mesta (pouličná hudba, open air divadlá, street art, site-specific dočasné inštalácie a pod.) – nastavenie pravidiel
21. Program podpory street art a graffiti zón (určenie plôch v meste)
22. Vytváranie programov zameraných na tvorivosť obyvateľov, podporiť aktívne zapojenie, ktoré z pasívneho prijímateľa spraví aktívneho účastníka - napr. vo forme kurzov, workshopov, a pod.
23. Nočný život a clubbing – spolupráca s poradcom pre bezpečnosť
24. Pekné miesta BKIS - podpora pre komorné kultúrne podujatia vo všetkých mestských častiach („verejné podstavce“ pre kultúru), Spolupráca pri identifikovaní ďalších potenciálnych miest a infraštruktúr pre kultúrne účely a ich sprístupňovanie
25. "Mestská časť kultúry" - program mesta, ktorý pomôže zadefinovať kultúrno-komunitný profil každej mestskej časti / grantový a vzdelávací program + ocenenie

C. Využitie brownfieldov a dostupnej infraštruktúry pre kultúrne účely

26. Jednotná politika poskytovania mestských priestorov pre kultúrne účely na základe transparentných podmienok a potrieb
27. Zohľadňovanie kritérií kultúrneho prínosu pri výbere nájomcov nebytových priestorov mesta, účasť zástupcov kultúry v komisiách
28. Krátkodobé a strednodobé poskytovania priestorov pre aktérov v kultúre – otvorenosť (site-specific podujatia, krátkodobé a strednodobé nájmy, skúšobne, rezidencie pre spisovateľov v knižnici, nákup kníh a pod.)
29. Pasportizácia majetku mesta a vytvorenie mapy dostupných priestorov pre kultúrne účely, poskytovanie konzultácií pri hľadaní priestorov kultúrnym aktérom
30. Mapa existujúcej kultúrnej infraštruktúry/ NKP, pamätihodnosti, diela, fontány, kultúrne priestory/ a pasportizácia dostupných priestorov pre kultúru

D. Rešpekt k rozmanitosti kultúrnych prejavov

31. Zdôrazňovanie podpory rozmanitých kultúrnych prejavov v podporných programoch mesta a mestských organizácií - princípu nediskriminácie, tolerance, prevencie a boja proti intolerancii a rasizmu (grantové systémy a pod.)

32. Realizácia kultúrnych programov na podporu rovnoprávnosti a interkultúrneho dialógu, ktorých zámerom je dosiahnuť dôstojný život pre všetky skupiny obyvateľstva mesta, vzájomné rešpektovanie kultúrnej rozmanitosti a posilnenie sociálnej súdržnosti

33. Podpora aktivít, ktoré usmernia pozornosť na solidaritu a inkluzívne hodnoty cez umenie.

34. Zahrnutie projektov kultúrnej diverzity a menších do aktivít kultúrnych organizácií mesta so zreteľom na zraniteľné skupiny a jednotlivcov

35. Podpora občianskej angažovanosti, hnutí a iniciatív, ako aj podpora občianskych aktivít, kampaní a verejných diskusií, ktoré obohatia kvalitu spoločenskej diskusie v oblasti kultúrnych práv

Bratislava

susedská

„Mesto, ktoré vytvára možnosť pre lokálne komunity, ktoré môžu aktívne participovať na tvorbe kultúrneho obsahu v meste.“

„Mesto s kultivovaným a kultúrnym verejným priestorom, v ktorom jeho obyvatelia chcú, tráviť svoj voľný čas. Mesto stretnutí, farebné mesto.“

„Mesto, v ktorom je kultúra stále viac decentralizovaná, odohráva sa v malých štvrtiach a je organizovaná menšími kultúrnymi "bunkami".

„Živé dynamické mesto, kde ľudia trávajú veľa času vo verejnom priestranstve. Kde sa život po práci nekončí, ale začína.“

Citáty z prieskumu - Ako si predstavujete Bratislavu ako kultúrne mesto v roku 2030?

„Mesto, v ktorom ľudia z rôznych komunít majú dostatočné možnosti sa sami realizovať a zastupovať svoje komunity v mestotvorných projektoch. Komunity budú podporené v rôznych formách, ktoré zabezpečí mesto, napr. multifunkčné verejné priestory, verejné záhrady alebo trhy. Tým sa mesto môže lepšie prispôbiť rôznym skupinám obyvateľov/obyvateľiek a úzko s nimi spolupracovať. Komunity budú prirodzene motivovať ľudí angažovať sa a zapájať sa do verejnej debaty o rozvoji ich mesta. Takto sa Bratislave podarí byť otvorenejším, tolerantnejším a komunitnejším mestom.“

Citáty z prieskumu – Ako si predstavujete Bratislavu ako kultúrne mesto v roku 2030?

Bratislava susedská

klúčové slová

komunita, verejný priestor, susedstvá, kvalita života, občianska angažovanosť, podpora komunitného života, odstránenie byrokracie, nastavenie právnych rámcov, miestne špecifiká

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.3.

Mesto Bratislava umožňuje kvalitný komunitný život v mestských štvrtiach na celom svojom území. Obyvatelia nachádzajú podporu a príležitosti pre občianske vyjadrenie a upevňujú vzťah k spoločnému priestoru.

Bratislava vníma potenciál susedstiev a štvrtí ako veľmi dôležitý faktor pre rozvoj mesta. Podporuje komunitnú ponuku na celom území. Vytvára podmienky pre občianske iniciatívy, ktoré zlepšujú kvalitu života v susedstvách a aktívne zapájajú obyvateľov a obyvateľky, ako aj ostatných užívateľov mesta do komunitného diania. Verejný priestor je hlavným priestorom každodenného života. Je miestom, kde sa ľudia môžu stretávať, komunikovať, objavovať a ak chcú, aj byť objavenými. Aktívne užívanie verejného priestoru vytvára vzťah k lokalite, k mestu a motivuje k angažovanosti.

Komunity sú významnou súčasťou nášho uvažovania nad kultúrou a jej spoločenskou hodnotou a rolou. V súlade s *Chartou kultúrnych miest* chceme stimulovať vytváranie ekonomickej, sociálnej a občianskej podpory mestských komunit, ako aj zvyšovať verejné povedomie o občianstve ako kľúčovej hodnote spoločenskej transformácie. Sme si vedomí, že komunity musia byť vzájomne prepojené, aby boli silnejšie, odolnejšie a prístupné pre všetkých. Kľúčové je zmapovať komunitné iniciatívy, spolupracovať s nimi a vnímať ich ako zaujímavý zdroj rozvoja mesta.

MÍŤNIKY

A. Vytváranie podmienok pre občiansku angažovanosť a komunitné zapájanie

Vytváranie podmienok pre aktívne občianstvo ako súčasť kultúrnej politiky mesta - inštitucionálny mestský orgán pre efektívnu koordináciu agendy rozvoja komunit. Mediálnymi kanálmi mesta sa budú zviditeľňovať komunitné aktivity, ktoré budú profilovať mesto v jeho hodnotových otázkach (na základe princípov inklúzie, rovnosti a kultúrnej diverzity). To bude kreovať vzťah k štvrtiam a susedstvám. Rola mesta ako mediátora (autorita) sa upevní pri vytváraní citlivého dialógu medzi obyvateľmi a prostredníctvom efektívnej administratívnej podpory na organizovanie komunitných aktivít.

Kľúčovými zásadami v procese sú kapacity na správu agendy, ktoré vytvoria flexibilné rámce na realizáciu občianskych projektov vo verejnom priestore. Odstránenie byrokratických prekážok a akcent na miesto, z ktorého sa čerpajú miestne špecifiká pri rozvoji lokálnych iniciatív.

Mesto zviditeľňuje a prepája angažujúce sa komunitné skupiny
Mesto aktívne komunikuje s angažujúcimi sa komunitnými aktérmi, pomáha rozbehnúť nové komunitné iniciatívy a motivuje k občianskej angažovanosti
Mesto má vytvorený koordinačný bod a komunikačné platformy pre komunity
Mesto nastavilo schvaľovací systém organizovania komunitných podujatí, sprehľadňuje a prepája povoľovacie procesy a postupy

B. Systematická podpora aktívnych komunít a susedstiev

Nadácia mesta Bratislavy ako mechanizmus grantovej činnosti na podporu komunít bude reflektovať dopyt a potreby prostredníctvom podpory občianskej angažovanosti vo verejnom priestore. Rozvíja kapacity rôznorodých mestských komunít, akými sú miestne komunity, aktívne susedstvá, motivácia občianskych iniciatív, včítane podpory komunitných lídrov a líderiek, komunitných aktérov (organizácie, jednotlivci). Prehľadnými a zrozumiteľnými kritériami a pravidlami podporuje komunity a ich aktivity.

Mesto finančne podporuje angažujúce sa mimovládne neziskové organizácie a neformálne iniciatívy v oblasti komunitných aktivít
Mesto poskytnutím nefinančných nástrojov podporuje angažujúce sa mimovládne neziskové organizácie a neformálne iniciatívy v oblasti komunitných aktivít (materiál, propagácia, priestory, technika, produkcia)

C. Oživenie komunitného života vo verejnom priestore mestských štvrtí

Upevniť komunikáciu s mestskými časťami a vytvoriť podmienky pre spoluprácu v oblasti rozvoja komunít na celom území Bratislavy. Zlepšiť vnímanie potenciálu aktívnych susedstiev a štvrtí pre rozvoj mesta, zvýšiť zručnosti pre komunitnú prácu v susedstvách. Mesto ako miesto živých komunít, v ktorom sa realizuje komunitný život a verejný priestor je naplnený vzájomnými medziľudskými vzťahmi. Priestranstvá sú sprístupnené formou grantov komunitným aktérom na realizáciu komunitných aktivít (multifunkčné verejné priestory, komunitné záhrady alebo trhy) a na kultúrno-komunitné účely.

Mesto oživuje komunitný život v mestských častiach / počet zapojených miestnych obyvateľov do participatívneho programu
Mesto sprístupňuje priestranstvá v mestských častiach na realizáciu komunitných maloformátových aktivít / rozloha vybraných a využívaných priestranstiev

Merateľné ukazovatele – aplikovateľné príklady

analýza dopadov podporovaných komunitných projektov a iniciatív cez stanovené indikátory	celkom	Dostupné dáta z mesta a mestských organizácií podporujúcich kultúrno-komunitný život v meste	Nadácia mesta Bratislavy (databáza a výročná správa, vyhodnotenie indikátorov dopadov) / Evidencia participácie obyvateľov zapojených do prípravy a tvorby kultúrno-komunitných aktivít podporených mestom BKIS databáza (open call) Dáta mesta a mestských častí / dotazníkové šetrenie Generel kultúry
počet metódik mapovania a identifikácie lokálnych komunít na území mesta	celkom		
počet komunikačných výstupov k téme komunít a komunitného života v meste	ročne		
počet pravidelných stretnutí s komunitnými aktérmi	ročne		
počet pracovníkov, ktorí sa venujú práci s komunitami prierezo-vo / alebo v agende kultúry	celkom		
počet priamych systémových nástrojov na podporu komunít	celkom		
% nárast novovzniknutých občianskych a komunitných iniciatív, komunitných priestorov vďaka podpore mesta	celkom		
pomer uspokojených žiadateľov k celkovému počtu žiadateľov	ročne		
% nárastu finančnej podpory	ročne		
počet komunitných priestorov s pravidelnou podporou mesta	ročne		
počet mestom / mestskými organizáciami prevádzkovaných komunitných priestorov	celkom		
% nárast obyvateľmi a komunitami revitalizovaných verejných priestorov	ročne		

OPATRENIA

A. Vytváranie podmienok pre občiansku angažovanosť a komunitné zapájanie

1. Mapovanie a identifikácia existujúcich lokálnych komunít na území mesta, zber dát, tvorba a aktualizácia databázy na základe stanovenej metodiky (kontakty, sieťovanie, zviditeľňovanie)
2. Inštitucionálny mestský orgán s efektívnou koordináciou agendy rozvoja komunít a aktívna spolupráca naprieč útvarmi mesta (prierezové politiky mesta)
3. Odstránenie administratívno-technických a byrokratických prekážok - vznik nového manuálu a systému povoľovania podujatí (schvaľovanie žiadostí na využívanie verejných priestranstiev)

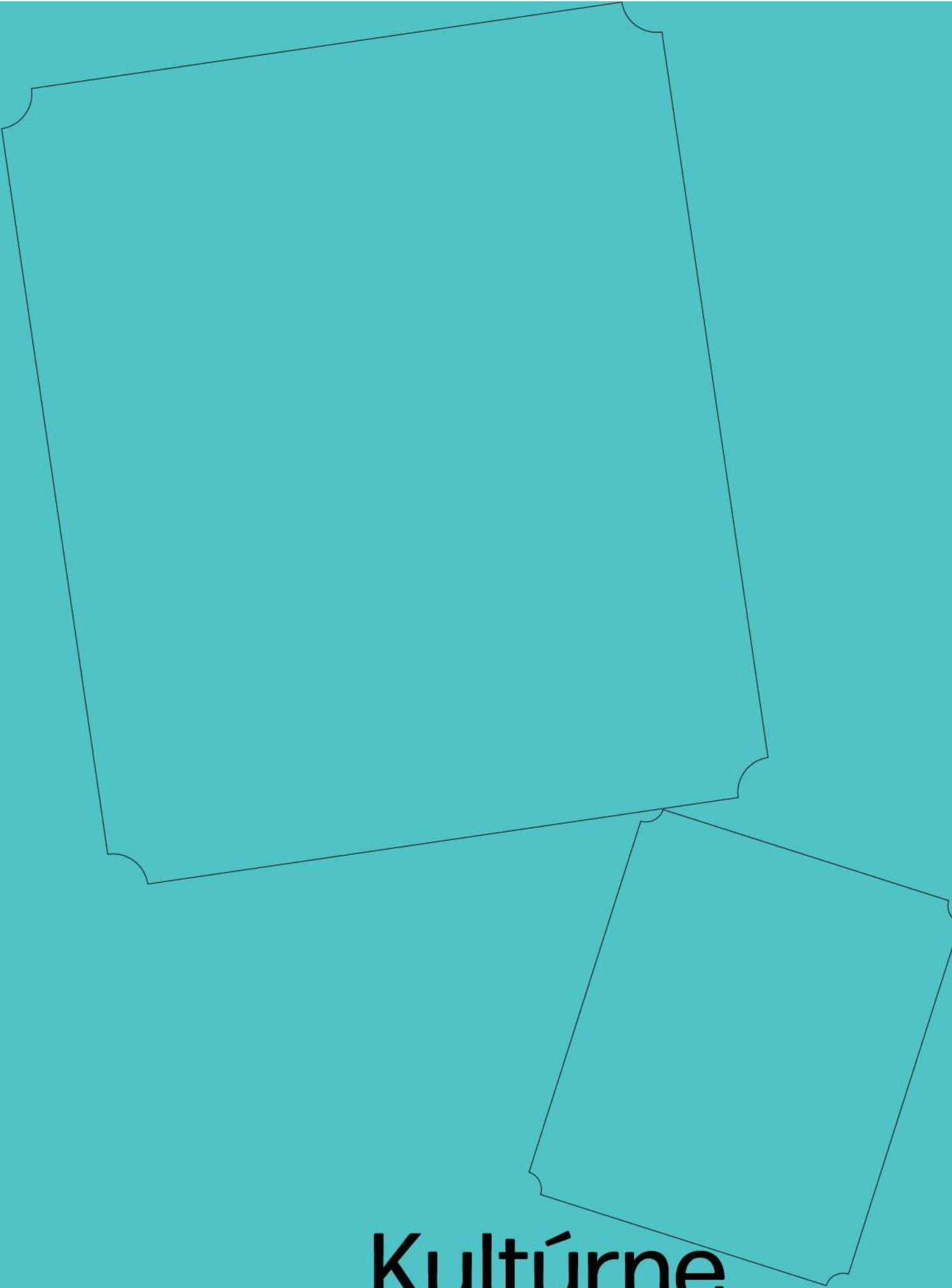
4. Participácia komunit – pravidelné otvorené fórum na zisťovanie problémov a potrieb, na prepájanie a spoluprácu pri nastavovaní a vyhodnocovaní kultúrnych politík zameraných na komunity
5. Vytvorenie komunikačných nástrojov, zrozumiteľnou formou informovať o aktívnych komunitách v meste a dobrých príkladoch z praxe

B. Systematická podpora aktívnych komunit a susedstiev

6. Pravidelná finančná a nefinančná podpora komunitného života cez Nadáciu mesta Bratislavy – rozvoj nástroja, nové indikátory
7. Systematická nefinančná podpora komunitného života cez BKIS a spolupráce - dostupná materiálna pomoc, servis a zázemie pre občianske iniciatívy
8. Štipendium a Akadémia komunitných lídrov - rozvoj líderských zručností a tréningy pre zástupcov komunit s cieľom odovzdávania skúseností
9. Informačný bod - na jednom mieste zosumarizovať všetky možnosti podpory smerom ku komunitným iniciatívam

C. Oživenie komunitného života vo verejnom priestore mestských štvrtí

10. Zabezpečiť podmienky pre konanie menších kultúrnych a komunitných podujatí na verejných priestranstvách v mestských častiach (BKIS open call)
11. Vytvorenie pilotných projektov spolupráce s mestskými časťami pre podporu aktívnych obyvateľov - huby, inkubátor pre začínajúce komunity a pod.
12. Koordinátor spolupráce s mestskými časťami pri podpore a realizácii komunitných aktivít (BKIS)
13. Rozvoj funkčných verejných priestorov pre kultúrno-komunitné účely a lokálnej kultúrnej infraštruktúry prostredníctvom grantov komunitným aktérom (v spolupráci s Metropolitným inštitútom v Bratislave)
14. Komunitné záhrady – príprava pozemkov vo vlastníctve a správe magistrátu, ktoré sú predschválené na vytvorenie komunitnej záhrady (spolupráca útvarov mesta)

Kultúrne
dedičstvo

KULTÚRNE DEDIČSTVO

Bratislava profesionálne a efektívne pristupuje k ochrane a sprístupňovaniu kultúrneho dedičstva. Vedome pracuje so svojou identitou a pamäťou aj s ohľadom na špecifiká prameniace z dynamických premien mesta.

STRATEGICKÝ CIEĽ 2

Mesto Bratislava investuje do udržateľnosti kultúrnych hodnôt, ktoré sú súčasťou lokálnej identity a európskej výnimočnosti mesta. Rozvinutou kultúrnou infraštruktúrou a s pamiatkovým fondom zabezpečuje plnohodnotnú ochranu a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva a zbierok vo vlastníctve mesta.

ŠPECIFICKÉ CIELE

2.1. Mesto Bratislava systematicky ochraňuje pamiatkový fond vo vlastníctve mesta a rozvíja infraštruktúru kultúrneho dedičstva v súlade s princípmi udržateľnosti.

Bratislava ochraňujúca

2.2. Mesto Bratislava sprístupňuje kultúrne dedičstvo, kultúrne a historické hodnoty a pamätihodnosti na princípoch kvality, odbornosti, komplexnosti a vyváženosti.

Bratislava pamätajúca

2.3. Mesto Bratislava koncepčne narába s monumentmi mesta a dielami vo verejnom priestore. Zabezpečuje ich efektívnu správu a sprístupňovanie. Súčasne rešpektuje atribúty kvalitného verejného priestoru.

Bratislava monumentálna

„Mesto, v ktorom bude využitý potenciál existujúcej kultúrnej infraštruktúry - obnovené a zmysluplne využívané pamiatky a historické lokality.“

„Mesto s kultivovanou a jednotnou architektúrou a fungujúcou infraštruktúrou, ktoré dbá na svoje kultúrne dedičstvo.“

Bratislava *ochraňujúca*

Citáty z prieskumu – Ako si predstavujete Bratislavu ako kultúrne mesto v roku 2030?

Bratislava ochraňuje

klúčové slová

kultúrne dedičstvo, hmotné aj nehmotné, pamiatky, architektúra, infraštruktúra, ochrana a sprístupňovanie, pamätihodnosti, reštaurovanie a obnova NKP vo vlastníctve mesta, prístupnosť objektov, odborná činnosť, debarierizácia vstupov a priestorov, umelecké zbierky

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.1.

Mesto Bratislava systematicky ochraňuje pamiatkový fond v jeho vlastníctve a rozvíja infraštruktúru kultúrneho dedičstva v súlade s princípmi udržateľnosti.

Fungujúci systém starostlivosti o pamiatkový a pamäťový fond vo vlastníctve hlavného mesta SR a efektívny systém nástrojov na riešenie ochrany hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva na celom území Bratislavy.

Pozn.: Tento cieľ nezahŕňa komplexnú obnovu mestského pamiatkového fondu (vlastníctvo mesta). Zameriava sa na objekty, ktoré slúžia mestu a mestským kultúrnym inštitúciám na ochranu a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva. Je tak z dôvodu zachytenia kompetencií, ktorými disponujú spracovatelia materiálu a ktoré sú relevantné pre túto časť koncepcie.

MÍĽNIKY

A. Ochrana pamiatkového fondu vo vlastníctve mesta

Mesto prevádzkuje a využíva kultúrnu infraštruktúru efektívne, účelne a hospodárne s ohľadom na jej ekonomický a spoločenský potenciál
Mesto má nastavený plán obnovy NKP vo vlastníctve mesta, systematicky pristupuje k starostlivosti o pamiatkový fond mesta podľa vytvoreného plánu
Mesto znižuje vysoký investičný a modernizačný dlh v oblasti obnovy kultúrnej infraštruktúry a obnovy NKP z rozpočtu mesta
Mesto má pripravené projektové dokumentácie na obnovu kultúrnych pamiatok a priestorov na kultúrne účely, pozná hodnotu potrebných investícií
Mesto realizuje obnovu a výstavbu kultúrnej infraštruktúry so zapojením externých zdrojov
Mesto vytvára podmienky pre správu strategických kultúrnych pamiatok

Merateľné ukazovatele – aplikovateľné príklady

% podiel národných kultúrnych pamiatok vo vlastníctve a správe mesta s pripravenou projektovou dokumentáciou	celkom	štandardné ukazovatele	Magistrátne portfólio / správa majetku mesta
% kapitálových výdavkov investovaných do kultúrnych pamiatok vo vlastníctve mesta, národného resp. európskeho významu z rozpočtu mesta	ročne		Plán obnovy pamiatkového fondu HMBA a Záverečný účet rozpočtu Hl. mesta SR Bratislava
počet renovovaných infraštruktúr a infraštruktúr s prebiehajúcou renováciou	celkom		Databáza oddelenia kultúry, oddelenia programovania a spolupráce a Oddelenia implementácie externého financovania
počet vypracovaných projektových žiadostí pre financovanie vzniku a obnovy kultúrnej infraštruktúry z externých zdrojov	ročne		
počet odborne reflektovaných a publikovaných príkladov dobrej praxe	celkom		

OPATRENIA

A. Ochrana pamiatkového fondu vo vlastníctve mesta

1. Vypracovanie zoznamu objektov vo vlastníctve mesta, ktoré sú kultúrnymi pamiatkami s vyhodnotením ich stavu a potreby čiastkovej, alebo úplnej renovácie (audit a strategický plán zachovania a ochrany pamiatok)
2. Vytvorenie metodiky posúdenia prioritizácie obnovy objektov v majetku mesta - stanovenie kritérií na pamiatkovú obnovu s ohľadom na ich ďalšie využitie a rozvoj územia (pripravenosť, urgencia, obsahová náplň, environmentálna udržateľnosť, funkčný potenciál)
3. Každoročne zo zoznamu identifikovať objekty na renováciu ako podklad k návrhu rozpočtu (spracovanie odhadu predpokladaných nákladov obnovy a následná prioritizácia)
4. V rozpočte mesta každoročne vyčleniť potrebné finančné prostriedky na renováciu, reštaurovanie a údržbu nehnuteľných kultúrnych pamiatok
5. Vybudovanie administratívnej budovy a návštevníckeho centra hradu Devín, ktorých súčasťou budú aj priestory na vedecký výskum a doplnkové služby pre návštevníkov (gift shop, kaviareň a podobne) – projektová dokumentácia a prvá etapa

6. Budovanie návštevníckeho centra rímskeho kastela Gerulata v Rusovciach (MMB, lokalita zapísaná do zoznamu svetového dedičstva UNESCO)
7. Postupná renovácia priestorov kultúrnych príspevkových organizácií (zlepšenie dostupnosti a prístupnosti) v súlade s magistrátnym projektovým portfóliom – Múzeum mesta Bratislavy: Stará radnica, Apponyiho palác, Michalská veža, Pamätný dom J. N. Hummela, Múzeum Janka Jesenského, Mestská knižnica - Klariská/ Kapucínska, Letná čítareň Červený rak, Galéria mesta Bratislavy: Pálffyho palác, Mirbachov palác, BKIS: Kostol Klarisiek na Farskej ulici, vrátane projektov debarierizácie
8. Generálna obnova Domu U dobrého pastiera (MMB)
9. Postupná renovácia budovy Divadla P. O. Hviezdoslava (NKP)
10. Obnova archeologickej lokality Kaplnka sv. Jakuba ako súčasť projektu Živé námestie, ktorý má zabezpečiť jej prístupnosť
11. Komplexná pamiatková obnova západného úseku hradieb na Staromestskej ulici
12. Obnova a revitalizácia archeologickej lokality Vodná veža v rámci novovybudovanej časti Vydrice - spolupráca
13. Obnova objektu Panská 35 vrátane renovácie historickej lekárne Salvator s pôvodným mobiliárom
14. Analýza a plán reštaurovania bratislavských historických cintorínov a náhrobkov
15. Posilnenie medzinárodnej spolupráce na projektoch v oblasti kultúrneho dedičstva a posilnenie možnosti spoločného čerpania externých zdrojov (ESF/EŠIF, EHP, Európa pre občanov, Kreatívna Európa, INTERREG a pod.), zoznam prioritných objektov (NKP), v napojení na možnosti čerpania externých zdrojov, pokračovanie aktivít projektu ARCH

Bratislava *pamätajúca*

„Mesto prepájajúce kultúrne hodnoty prítomnosti a minulosti, moderné trendy s kultúrnou tradíciou mesta, a to vo vyváženom pomere.“

„Mesto by si malo vážiť tradíciu a históriu. Bez tradície a histórie neexistuje experiment ani inovácia. Tradíciu a históriu berieme ako materiál pre stavbu budúcnosti.“

„Pamäť mesta treba budovať dlhodobou podporou odborných inštitúcií a odborných projektov a cieľavedomým vzdelávaním verejnosti. Kvalita a odbornosť by mali byť prioritou. Hľadať atraktívne formy prezentácie, no neskíznuť k povrchnosti je veľkou výzvou doby.“

Bratislava pamätajúca

klúčové slová

pamäť, minulosť, identita, história, autenticita, mýty, prezentácia, vzdelávanie, vzťah ku kultúre, vzťah k histórii (pamäti) mesta, tradície, zbierky, expozície, výstavy, sprievodný program, udalosti, osobnosti, artefakty, podujatia a festivaly, názvoslovie, depozitáre, expozície, digitalizácia, návštevnícke služby a komunikácia, publikačná činnosť

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.2.

Mesto Bratislava chráni svoju identitu, plnohodnotne sprístupňuje kultúrne dedičstvo, kultúrne a historické hodnoty a pamätihodnosti mesta na princípoch kvality, odbornosti, komplexnosti a vyváženosti.

Vybudované zázemie a kapacity pamäťových a fondových inštitúcií sprístupňujú kultúrne dedičstvo so zreteľom na odbornosť, komplexnosť a vyváženosť. Ochrana kultúrnych a historických hodnôt sa realizuje prostredníctvom adekvátnych podmienok pre pamäťové a fondové inštitúcie mesta a ďalšie relevantné subjekty.

MÍĽNIKY

A. Efektívna ochrana zbierkového a archívneho fondu mesta

Mesto má bezpečne uložené zbierkové predmety galérie a múzea vo vybudovaných mestských depozitároch
Mesto má vybudované nové sídlo Archívu mesta Bratislavy
Mesto digitalizuje svoje fondy pre následné sprístupnenie verejnosti
Mesto investuje zdroje pre rozvoj kultúrneho dedičstva lokálneho, národného a európskeho významu (UNESCO)

B. Zlepšenie služieb v oblasti sprístupňovania kultúrneho dedičstva

Mesto vytvára podmienky na prezentáciu kultúrneho dedičstva Bratislavy v zahraničí, rozvíja medzinárodnú kultúrnu spoluprácu a výmenu skúseností
Mesto zabezpečí podmienky pre prezentáciu Hradu Devín, rímskeho Kastela Gerulata v Rusovciach a ďalších dôležitých kultúrnych pamiatok
Mesto prezentuje kultúrne dedičstvo v podobe informačného systému priamo na objektoch záujmu
Mesto propaguje kultúrne dedičstvo doma i v zahraničí, pamäťové a fondové organizácie mesta participujú na významnej časti cestovného ruchu
Mesto realizuje programy ochrany vo všetkých dimenziách hmotného i nehmotného kultúrneho dedičstva

C. Vzdelávacie aktivity zamerané na kultúrne dedičstvo a na posilňovanie vzťahov verejnosti ku kultúrnemu dedičstvu

Mesto zvyšuje kvalitu a počet vzdelávacích aktivít pre verejnosť o Bratislave
Mesto prehĺbuje pozitívny vzťah spoločnosti k svojmu hmotnému a nehmotnému kultúrnemu dedičstvu s cieľom upevňovať jej historické povedomie
Mesto má zavedené pravidlá a programy venované výskumu a vede v oblasti kultúrneho dedičstva, ktoré vznikajú v spolupráci s ďalšími odbornými pamäťovými a fondovými kultúrnymi inštitúciami, MVNO a súkromným sektorom
Mesto sa zapája do medzinárodných programov kultúrnej kooperácie, ktoré súvisia s kultúrnym dedičstvom mesta a venujú zvláštnu pozornosť ochrane a propagácii

D. Aktivity zamerané na identitu a tradície mesta

Mesto udržiava a rozvíja svoje tradície prostredníctvom festivalov a podujatí pre širokú verejnosť
Mesto vytvára nové formáty, ktoré propagujú históriu mesta v širšom kontexte
Mesto systematicky finančne a nefinančne podporuje kapacity mimovládnych organizácií, ktoré sa venujú pamäťovým aktivitám o histórii Bratislavy, zapája ich do spoluprác na projektoch

Merateľné ukazovatele – aplikovateľné príklady

počet vybudovaných nových kultúrnych infraštruktúr a počet infraštruktúr vo výstavbe (vo vlastníctve mesta) slúžiacich na ochranu fondov a zbierok	celkom	Generel kultúry
podiel revitalizovaných a sprístupnených priestorov pre prezentáciu kultúrneho dedičstva mesta (návštevnícka infraštruktúra)	celkom	
počet zdigitalizovaných predmetov kultúrnej hodnoty z fondov mesta	ročne	
počet aktivít zameraných na digitalizáciu pamäťových fondov mesta	ročne	
návštevnosť pamiatkových lokalít a atrakcií kultúrneho dedičstva mesta / medziročný rast	ročne	
počet programov / podujatí mesta a mestských organizácií sprístupňujúcich kultúrne dedičstvo	ročne	

počet vytvorených programov pre propagáciu a sprostredkovanie kultúrneho dedičstva občanom a návštevníkom mesta	celkom	štandardné ukazovatele / SDGs + CCI index	Akčný plán Koncepcie udržateľného rozvoja kultúry 2030 / Programový rozpočet a plán príspevkových organizácií
počet novovzniknutých odborných miest v štruktúre mesta / mestských organizácií v oblasti kultúrneho dedičstva	celkom		
počet výskumných aktivít v oblasti kultúrneho dedičstva	celkom		
počet stretnutí v rámci medzinárodných sietí (konferencie, návštevy..) a počet medzinárodných projektov so zapojením mesta / mestských organizácií v oblasti kultúrneho dedičstva	ročne		
počet (intervencií do) objektov kultúrneho dedičstva s cieľom prezentácie a informovanosti o pamäti mesta (napr. pamätné tabule)	celkom		
počet kampaní / produktov / marketingových výstupov mesta / mestských organizácií s cieľom prezentácie kultúrneho dedičstva	ročne		

OPATRENIA

A. Efektívna ochrana zbierkového a archívneho fondu mesta

1. Dobudovanie a prevádzka depozitárov pre uloženie zbierkových predmetov Galérie mesta Bratislavy a Múzea mesta Bratislavy, je jeden z predpokladov zlepšenia fyzického stavu zbierok
2. Revitalizácia areálu bývalých technických služieb na Bazovej ulici, vrátane sídla Archívu mesta Bratislavy (3 000 m²), vytvorenie priestoru na scelenie archívnych fondov a zbierok a vznik priestorovej rezervy na archivovanie dokumentov na najbližších 100 rokov
3. Rozvoj činností Archívu mesta Bratislavy – akvizičná činnosť, spracovávanie a sprístupňovanie archívnych fondov, archívna, vedecká a publikačná/ edičná činnosť
4. Nárast personálnych odborných kapacít, ktoré sa budú venovať spracovaniu, sprístupňovaniu, odbornému využívaniu a digitalizácii kultúrneho dedičstva, prípadne dočasne navýšiť personálnych kapacít pri časovo obmedzených projektoch z dotačných schém
5. Iniciovať legislatívne zmeny ohľadom využívania dotačných schém aj na ochranu archívneho dedičstva (napr. reštaurovanie archívnych dokumentov a pod.)
6. Digitalizácia fondov pamäťových inštitúcií, výmena skúseností a tvorba online platforiem na sprístupnenie digitalizovaných fondov

7. Projekty zamerané na digitalizáciu práce kultúrnych organizácií mesta dovnútra aj vonok smerom k verejnosti, zapájanie technológií a automatizácia
8. Efektívna a profesionálna činnosť Názvoslovnnej komisie mesta v súlade so zásadami (kompetencie, legislatíva a pod.), tvorba a aktualizácia databázy
9. Platforma pre kultúrne dedičstvo – sieťovať existujúce odborné platformy, inštitúcie a profesijné organizácie v hlavnom meste – spolupráca a prepájanie aktivít hlavného mesta s kultúrnymi inštitúciami a mimovládnyimi organizáciami pri prezentovaní kultúrneho dedičstva mesta a rozvíjaní excelentnosti v oblastiach napojených na identifikované pamäťové zdroje kultúrnej identity Bratislavy
10. Evidencia Celomestského zoznamu pamätihodností, jeho pravidelné aktualizovanie, ktoré má presné kritéria zaraďovania nových objektov
11. Akvizičná činnosť GMB a MMB, koncepčná zbierkotvorná činnosť

B. Zlepšenie služieb v oblasti sprístupňovania kultúrneho dedičstva

12. Rozvíjanie výstavnej činnosti málo reflektovaných tém kolektívnej pamäte – hľadanie nových spôsobov výkladu a sprostredkovania minulosti, byť otvorení rôznym pohľadom na interpretáciu zbierok
13. Pri renovácii významných pamiatok mesta sprostredkovať obyvateľom ich ochranu cez interaktívne prvky – proces premeny danej pamiatky/ stavby/ objektu (osveta o kultúrnom dedičstve)
14. Inovatívny prístup k prezentačnej činnosti – zbierky spravovať a sprístupňovať, priebežne vyhľadávať inovatívne formy prezentácie
15. Vytvoriť zrozumiteľný systém marketingu v prospech atraktívnej, interaktívnej zážitkovej prezentácie kultúrneho dedičstva Bratislavy

C. Vzdelávacie aktivity zamerané na kultúrne dedičstvo a na posilňovanie vzťahov verejnosti ku kultúrnemu dedičstvu

16. Spracovanie programu vzdelávania verejnosti zameraného na kultúrne dedičstvo a ochranu kultúrnych a historických hodnôt v mestských organizáciách – MMB, GMB, MKB, MUOP, BKIS, AMB a realizovať ho prostredníctvom ročných plánov činnosti organizácií
17. Prostredníctvom vzdelávacích a prezentačných aktivít upozorňovať na zanikajúce pamiatky a pamätihodnosti ako súčasť histórie a identity mesta, prispieť k zmene vnímania histórie mesta (predovšetkým práca s deťmi a mládežou)
18. Vytvárať vzťah ku kultúrnym hodnotám a ich začleňovanie do aktivít a prezentácie kultúrneho dedičstva mesta (tlmočníci poznania)
19. Organizovať súťaže pre širšiu verejnosť, rozvíjať dobrovoľníctvo „Spoznej svoje mesto“, priamo zapájať obyvateľov mesta a zvyšovať ich záujem o kultúrne dedičstvo a miestnu históriu (kultúrne vzdelávanie)
20. Prinášať do verejného priestoru inovatívne prezentačné prvky o histórii Bratislavy, ktoré priblížia návštevníkom proces premeny mesta (informačný systém o pamiatkach a pamätihodnostiach, digitálne aplikácie ako minulosť vs. súčasnosť)
21. Zaznamenať a zverejňovať príbehy pamätníkov metódou oral history, hovoriť o pamäti mesta cez príbehy známych, ale aj neznámych ľudí/ miest/ štvrtí – dokumentovanie príbehov („storytelling“) a overené poznatky implementovať do nových programov na podporu mestskej identity

D. Aktivity zamerané na tradície a identitu mesta

- 22. Vznik nového mestského festivalu, ktorý nadviaže na tradície a zvýrazní multikultúrnu identitu mesta

- 23. Nový grantový program zameraný na zachovanie tradícií a prezentáciu kultúrneho dedičstva mesta (podpora programov na rozvoj mestskej identity s každoročným cieľovým plánovaním)

- 24. Rozvoj tradičných mestských podujatí (Bratislavské mestské dni, Kultúrne leto)

- 25. Nové formáty späté s historickými udalosťami mesta (Oslava slobody, tradícia pouličných divadiel v Bratislave, zdôraznenie historických míľnikov, oživenie tradícií, povestí a legiend)

- 26. Udržiavanie miestnych tradícií - tradičných remesiel, výrobkov, kulinárskych špecialít (viechy, prešporská kuchyňa), nadviazanie na tradície mestských trhov a jarmokov (o.i. Medzinárodný Dunajský veľtrh)

- 27. Rozvíjanie kurzu sprievodcov cestovného ruchu BKIS, prechádzok a podcastu Rande s mestom (spolupráca s ďalšími mestskými inštitúciami)

„Mesto, ktoré vedie svojich obyvateľov k vnímaniu kultúry ako integrálnej súčasti mestského priestoru.“

„Mesto, ktoré dbá o kvalitu verejného priestoru, vrátane výtvarných diel vo verejnom priestore. Ošetruje už existujúce diela a vypisuje súťaže na nové realizácie.“

Bratislava

monumentálna

Bratislava monumentálna

klúčové slová

pamätníky a pomníky, pamätné tabule, fontány, vojnové hroby, vojenské cintoríny, prostredie, autenticita, osobnosti, udalosti, pamätihodnosti, vzdelávanie, komisia, vlastnícke vzťahy, prevzatie, správa, plastika, socha, renovácia, databáza, verejný priestor, súťaž, lokalita

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.3.

Mesto Bratislava koncepčne narába s monumentmi mesta a dielami vo verejnom priestore. Zabezpečuje ich efektívnu správu a sprístupňovanie. Rešpektuje atribúty kvalitného verejného priestoru.

Dobre spravované a udržiavané diela vo verejnom priestore sú dominantami mikroúzemí. Popri umeleckej kvalite môžu edukovať a charakterizovať daný priestor. Posilňujú vzťah k lokalite, v ktorej sa nachádzajú. Riešenie tejto problematiky je výzvou z viacerých ohľadov a to z hľadiska riešenia súčasného stavu evidencie, usporiadania vlastníckych vzťahov, spravovania a zabezpečenia celkovej starostlivosti, ako aj z hľadiska budúcich zámerov pre osadenie a premiestňovanie diel vo verejnom priestore.

MÍĽNIKY

A. Koncepčné narábanie s monumentami mesta

Mesto pozná diela prítomné vo verejnom priestore, mapuje ich stav a navrhuje spôsoby obnovy
Mesto má vyjasnené kompetencie a nastavené mechanizmy v oblasti starostlivosti o diela vo verejnom priestore (jednotný systém)
Mesto preberá aktívnu rolu v definovaní verejného priestoru vrátane umenia vo verejnom priestore, aktívne iniciuje vznik nových diel vo verejnom priestore - podporuje ich a vytvára podmienky
Mesto má vyjasnené vlastnícke a správcovské vzťahy k pomníkom, pamätníkom, fontánam a všetkým dielam vo verejnom priestore na území mesta
Mesto vytvára podmienky pre kvalitnú interpretáciu monumentov v podobe informačného systému a edukatívnych aktivít k monumentom
Mesto má efektívne fungujúcu komisiu pre diela vo verejnom priestore, odborne rešpektovanú v problematike

Merateľné ukazovatele – aplikovateľné príklady

počet renovovaných diel a diel
získaných do majetku mesta
(vysporiadané vlastnícke
vzťahy)

celkom

Akčný plán
Koncepcie
udržateľného
rozvoja kultúry

počet novovzniknutých diel vo verejnom priestore s podporou mesta (schválenie, konzultácia/súťaž, realizácia)	celkom	štandardné ukazovatele / SDGs + CCI index	2030 / Programový rozpočet a plán príspevkových organizácií
počet odborne spravovaných diel vo vlastníctve mesta	celkom		
počet odborných konzultácií ku správe a renovovaniu diel vo verejnom priestore zo strany mesta, poskytovaných pre správcov na úrovni MČ a súkromných vlastníkov	celkom		
počet programov / podujatí mesta a mestských organizácií, ktoré sprístupňujú diela vo verejnom priestore	ročne		
počet vytvorených inteligentných aplikácií / online nástrojov a programov pre propagáciu diel vo verejnom priestore občanom a návštevníkom mesta	celkom		
počet novovzniknutých odborných miest v štruktúre mesta / mestských organizácií v oblasti problematiky diel vo verejnom priestore	celkom		
počet výskumných aktivít v oblasti	ročne		
počet kampaní / produktov / marketingových výstupov mesta / mestských organizácií s cieľom prezentácie problematiky	ročne		

OPATRENIA

A. Konceptné narábanie s monumentami mesta

1. Kompletizácia a pravidelná aktualizácia zoznamu pomníkov, pamätníkov a umeleckých diel vo verejnom priestore (pasportizácia), posúdenie z hľadiska možnosti riešenia ich vlastníckych vzťahov a zabezpečenia ich postupného budúceho spravovania
2. Identifikovať majetkové a správcovské vzťahy k pomníkom, pamätníkom a umeleckým dielam umiestneným vo verejnom priestore a doriešiť vlastníctvo, spravovanie a starostlivosť o túto časť kultúrneho dedičstva
3. Sústrediť spravovanie pomníkov, pamätníkov, umeleckých diel, fontán, hodnotných cintorínskych artefaktov a vojnových hrobov do jednej organizácie v záujme zjednotenia a skvalitnenia odborného prístupu k ich údržbe a renovácii

4. V záujme ochrany umeleckých diel spracovať evidenciu diel umiestnených vo vnútri objektov, vo vstupných halách, na schodiskách, v átriách škôl, ministerstiev, zdravotných objektov, či iných verejných budov

5. Skompletizovať evidenciu vojnových hrobov z hľadiska ich správy, odbornej starostlivosti a doplnenia do centrálnej evidencie vojnových hrobov (Marianum)

6. Aktívna politika iniciovania a realizácie pamätníkov a diel vo verejnom priestore (VP) - spracovať program dočasného a trvalého umiestňovania nových výtvarných diel vo verejnom priestore (Program pamätníkov a výtvarných diel vo verejnom priestore)

7. Spustiť online databázu diel vo verejnom priestore Bratislavy - projekt digitálnej platformy venovanej umeniu vo verejnom priestore (GMB v spolupráci s MÚOP a SNG) /Vybudovať kvalitnú obrazovú dokumentáciu doplnenú o archívne materiály

8. Vypracovanie Manuálu pre umiestňovanie diel vo verejnom priestore (princípov a pravidiel pre umiestňovanie, premiestňovanie a demontáž pomníkov, pamätníkov a umeleckých diel)

9. Posilniť povedomie o význame vzniku diel popri novo realizovaných revitalizáciách a vznikajúcich verejných priestoroch, zapojenie investorov, posilnenie spolupráce architektov s výtvarníkmi

10. Komisia pre diela vo verejnom priestore – efektívna práca komisie v rámci konzultačného a hodnotiaceho režimu, tvorba databáz a elektronického podávania podnetov

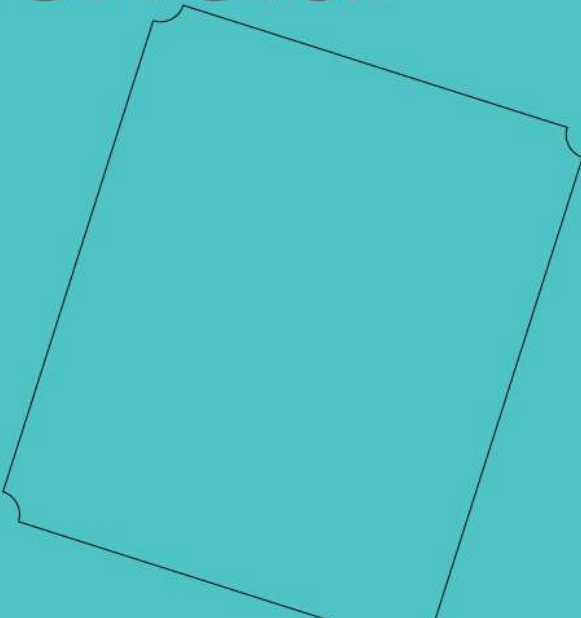
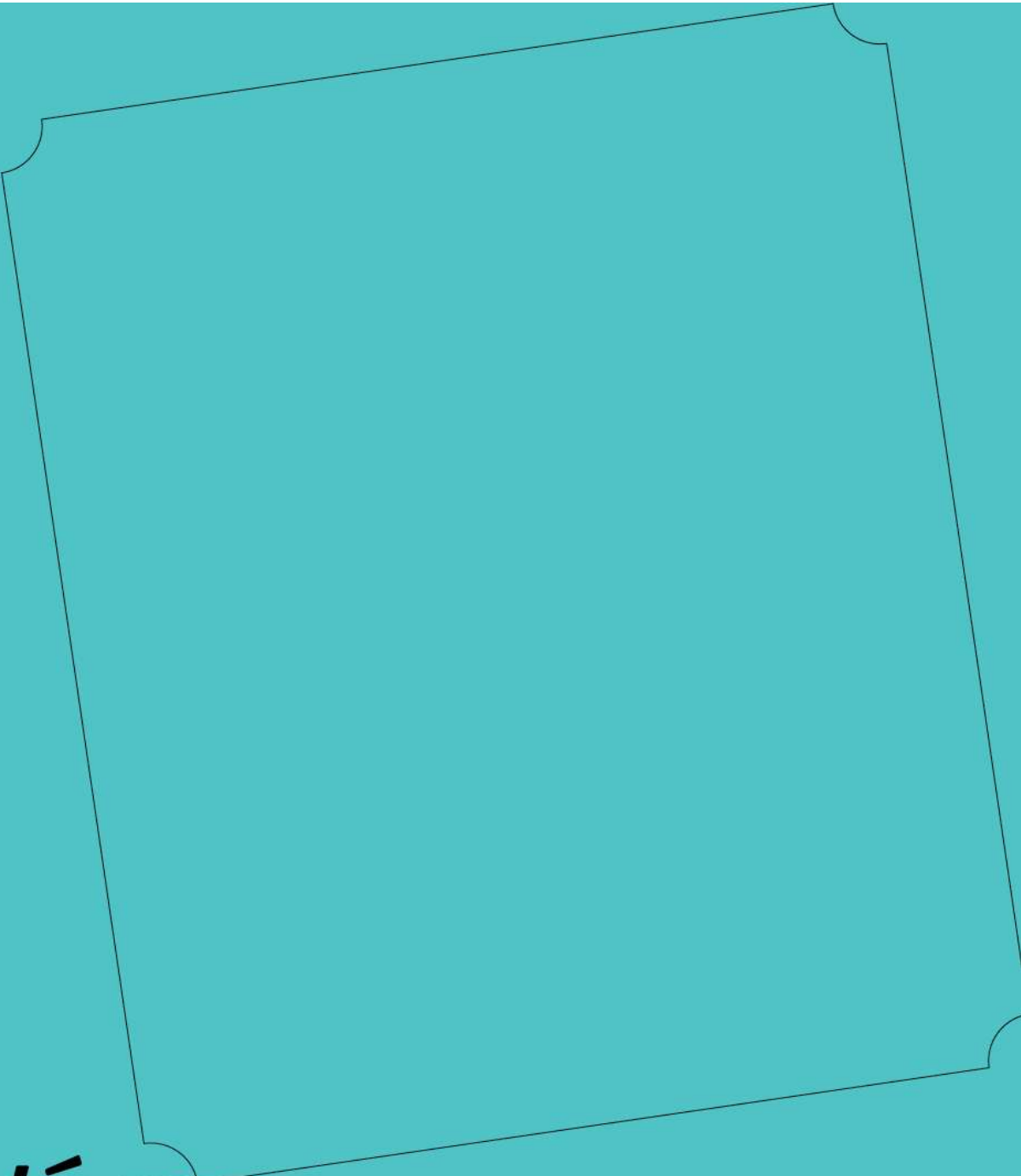
11. Rozvíjať nový funkčný mechanizmus pre proces schvaľovania osadenia a inštalácií nových pomníkov, pamätníkov a výtvarných diel vo verejnom priestore so zapojením všetkých mestských častí

12. Posilnenie personálnych kapacít mestských organizácií a útvarov v oblasti vzdelávania a osvetu pri problematike diel vo verejnom priestore

13. Zmena štatútu Hlavného mesta SR Bratislavy – explicitné pomenovanie kompetencií mesta v problematike diel vo verejnom priestore

14. Presadiť % z investičného rozpočtu mesta na realizáciu diel vo verejnom priestore, posilnenie role HMSRBA vo vzťahu k mestským častiam, prispieť k presadeniu zmeny v zákonoch na podporu umenia vo verejnom priestore

15. Spropagovať v spolupráci s mestskými časťami existujúce umelecké diela vo verejnom priestore (vrátane označenia diel), zapojiť školy, kultúrne inštitúcie, jednotlivcov, ktorí by spolupracovali na rozkrývaní jednotlivých diel, ich autorov, tém a kontextu vzniku diela

*Kreatívny
potenciál*

KREATÍVNY POTENCIÁL

Bratislava pozná svoj kreatívny potenciál a investuje do jeho rozvoja. Ponúka tvár sebavedomého kultúrneho mesta, ktoré je rozpoznateľné v medzinárodnom kontexte. Podporuje inovácie a kreativitu.

STRATEGICKÝ CIEĽ 3

Mesto Bratislava pozná svoj kreatívny potenciál, investuje do posilnenia konkurencieschopnosti a budovania sebavedomého kultúrneho profilu mesta. Nadväzuje spoluprácu a komunikáciu v medzinárodnom kontexte, rozvíja cezhraničnú spoluprácu.

ŠPECIFICKÉ CIELE

3.1. Mesto Bratislava využíva potenciál tvorivých ľudí a kreatívnych odvetví. Podporuje kultúrne inovácie pre vyššiu konkurencieschopnosť mesta.

Bratislava kreatívna

3.2. Mesto Bratislava má nastavený sebavedomý kultúrny profil. Aktívne zapája kultúrne zdroje mesta do posilňovania rozpoznateľnosti v medzinárodnom kontexte.

Bratislava rozpoznateľná

3.3. Mesto Bratislava ako hlavné mesto Slovenska je vnímané ako dobrý sused a spoľahlivý partner. Je iniciátorom udržateľnej cezhraničnej kultúrnej spolupráce v metropolitnom regióne troch krajín. Partnerstvo spoločne prehľbuje, s prihliadaním na spoločnú minulosť a súčasné spoločenské výzvy.

Bratislava cezhraničná

Bratislava *kreatívna*

„Mesto, ktoré naplno využije ľudský potenciál, ktorý sa v ňom skrýva.“

„Mesto, ktoré je kozmopolitné a dokáže konkurovať okolitým metropolám vlastnými špecifikami a potenciálom. Predstavujem si mesto, ktoré ma prekvapí rozmanitosťou a možnosťami zapájania sa do diania.“

Bratislava kreatívna

klúčové slová

kreatívne odvetvia, kreatívny klaster, kreatívny priemysel, ekosystém, konkurencieschopnosť, inovácie, medzisektorová spolupráca, potenciál, talent, sieťovanie

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.1.

Mesto Bratislava využíva potenciál tvorivých ľudí a kreatívnych odvetví a podporuje kultúrne inovácie pre vyššiu konkurencieschopnosť mesta.

Bratislava je mesto s výrazne rozvinutým kreatívnym potenciálom obyvateľov. Mesto vytvára partnerstvá medzi kultúrnymi aktérmi, akademickým a súkromným sektorom, pravidelne analyzuje priame a nepriame dopady kreatívnych odvetví na ekonomiku mesta. Mesto podporuje kultúrne inovácie na riešenie systémových problémov mesta, stimuluje obehovú ekonomiku, spoločné a opätovné využívanie lokálnych zdrojov. Bratislava ako kultúrne konkurencieschopné mesto premýšľa v súvislostiach, nemrhá vzácnym ľudským a kultúrnym potenciálom. Naopak, vie z neho vyťažiť a vytvára systémové podmienky pre dlhodobú ekonomickú stabilitu a rast mesta, aby z neho talentovaní, tvoriví a aktívni ľudia neodchádzali, ale mohli sa plne realizovať v tom, čo vedia a chcú robiť.

MÍĽNIKY

A. Stimulácia kultúrnych inovácií a kreatívnych odvetví (konkurencieschopnosť)

Vytvorenie organizačného a inštitucionálneho zastrešenia témy kreatívneho priemyslu v exekutive mesta Bratislava, posilnenie medzisektorovej spolupráce a konkurencieschopnosti s dôrazom na rozvoj mestského prostredia, sieťovanie s európskymi mestami v rámci platforiem kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP), rozvoj pilotných projektov.

Mesto podporuje KKP, rozvíja agentúrnu činnosť (spolupráca s inováciami)
Mesto prepája aktérov aktívnych v kultúrnom a kreatívnom priemysle a prináša nové politiky na podporu KKP
Mesto sa podieľa na stimulácii zamestnanosti v kreatívnych odvetviach
Mesto podporuje výskum, vývoj a inovácie v kultúre
Mesto zbiera a vyhodnocuje dáta o prínose kultúry k ekonomike
Mesto testuje a implementuje inovácie
Mesto podporuje obehovú ekonomiku a zelené riešenia
Mesto využíva kultúrne inovácie na riešenie systémových problémov
Mesto podporuje nové médiá, dizajn a architektúru, podnikavú a kreatívnu činnosť aktérov kultúrneho a kreatívneho priemyslu
Mesto podporuje otvorený princíp zdieľania dát
Mesto financuje investičné projekty v oblasti KKP
Mesto podporuje spoluprácu kultúrneho a podnikateľského prostredia

Merateľné ukazovatele – aplikovateľné príklady

počet stretnutí strategickej skupiny a presadených opatrení zo strany mesta	ročne	štandardné ukazovatele	Prieskumy a analýzy HMBA Satelitný účet ŠÚ SR Dáta IKP (MK SR)
počet datasetov a analýz (výstupov z mapovania KKP)	celkom		
počet analýz o prínose kultúry k ekonomike mesta	celkom		
poradie Bratislavy v C3 indexe / zmeny	1x za dva roky		
počet útvarov mesta zapojených do spolupráce na opatreniach	celkom		
počet subjektov (MNO, súk. sektor atď.) zapojených do vzdelávania	ročne		
počet pilotných projektov zameraných na podporu podnikania v oblasti KKP / počet brownfieldov revitalizovaných pre potreby KKP	celkom		
poradie v zozname miest - indikátor prostredia pre podnikanie v KKP (CCI)	10 ročný interval		

OPATRENIA

A. Stimulácia kultúrnych inovácií a kreatívnych odvetví (konkurencieschopnosť)

1. Vytvorenie organizačného a inštitucionálneho zázemia pre kreatívny priemysel v exekutive mesta Bratislava a definovanie jeho vzťahov, kompetencií a horizontálnych prepojení (office Kreatívna Bratislava)
2. Štúdia inovačného potenciálu mesta pre rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP) s cieľom posilniť medzisektorovú spoluprácu a konkurencieschopnosť s dôrazom na rozvoj mestského prostredia
3. Vytvorenie Bratislavského klastra kreatívneho priemyslu v rámci areálu Bazová (pilotný projekt pre KKP v spolupráci s MIB)
4. Zapojenie mesta do medzinárodných projektov v oblasti KKP, sieťovanie s európskymi mestami v rámci platforiem KKP
5. Vytvorenie centra vzdelávania obyvateľov v témach mestského rozvoja (po vzore pražského CAMP) - MIB

„Európska metropola so špecifickým lokálnym kultúrnym prejavom a ambicióznym medzinárodným programom, ktorý zabezpečujú tak kamenné inštitúcie, ako aj samo-organizované kultúrne centrá, občianske združenia a iniciatívy jednotlivcov. Vidíme ho ako spektrum aktivít prepájajúcich generačné i sociálne vrstvy občanov mesta, ako aj turistov a návštevníkov.“

„Vyspelé kultúrne mesto, ktoré ponúknu kreatívny a bohatý program nielen domácim obyvateľom, ale aj zahraničným návštevníkom.“

Bratislava

rozpoznatel'ná

Bratislava rozpoznateľná

klúčové slová

zahraničie, spolupráca, siete, prezentácia, identita, značka (brand), kultúrna diplomacia, globálne siete, medzinárodná kooperácia, inštitúty, cestovný ruch, turizmus, marketing, destinácia

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.2.

Mesto Bratislava má sebavedomý kultúrny profil a aktívne zapája kultúrne zdroje mesta na posilňovanie rozpoznateľnosti v medzinárodnom kontexte.

Bratislava je v zahraničí rozpoznateľným, otvoreným, tolerantným a priateľským kultúrnym mestom, ktoré víta návštevníkov a návštevníčky a potenciálnych obyvateľov a obyvateľky. Poskytuje atraktívne podmienky pre rastúci počet cudzincov, rozvíja medzinárodnú kultúrnu spoluprácu. Zapája sa do kultúrnych kooperačných sietí a platforiem pre globálne výzvy a problémy s cieľom vytvárania mostov pre vzájomné porozumenie a zodpovednosť pre udržateľný rozvoj planéty. Pri implementovaní kultúrnych politík rozvíja potenciál spolupráce s kultúrnymi inštitútmi a mestami v zahraničí.

MÍLNIKY

A. Rozvíjanie kultúrneho potenciálu a identity (v napojení na cestovný ruch)

V budúcnosti bude Bratislava otvoreným, tolerantným a priateľským mestom, ktoré víta aj zahraničných návštevníkov/návštevníčky a potenciálnych obyvateľov/obyvateľky. Poskytuje atraktívne podmienky pre rastúci počet migrantov, rozvíja medzinárodnú kultúrnu spoluprácu a globálne partnerstvá. Vytvára mosty na zlepšenie vzájomného porozumenie a vníma svoju zodpovednosť k udržateľnému rozvoju planéty. Mesto si váži svoje kultúrne dedičstvo a má vysoké nároky na budúcnosť. Potrebujeme pracovať s cestovným ruchom v napojení na kultúru, podporou lokálnych zdrojov v prezentácii mesta, využívaním ekonomického potenciálu festivalov a kvalitných medzinárodných produkcií. Dôležité je identifikovať marketingovo zaujímavé identitotvorné kultúrne podujatia, ktoré môžu rozvíjať cestovný ruch s medzinárodným presahom (prezentácia v zahraničí).

Mesto využíva svoj kultúrny potenciál pri propagácii doma i v zahraničí
Mesto spolupracuje na partnerskej báze s organizátormi veľkých kultúrnych podujatí
Mesto finančne podporuje veľké kultúrne podujatia označené ako strategické pre jeho rozvoj a prezentáciu
Mesto podporuje projekty, ktoré sa venujú jeho identite a čelia globálnym výzvam
Mesto prezentuje vysoko kvalitných a etablovaných umelcov a strategické kultúrne formáty v zahraničí

Mesto efektívne naplňa agendu cestovného ruchu a podporuje v ňom nové trendy v nadväznosti na kultúru a umenie

B. Posilnenie (medzi)národnej spolupráce a zapájanie do sietí

Priebežné nadväzovanie spoluprác so zahraničím, doplnené o spoluprácu s existujúcimi odbornými národnými platformami a organizáciami v oblasti kultúrneho dedičstva. Zaradenie mesta do medzinárodných kultúrnych a kooperačných sietí, účasť mestských kultúrnych organizácií na medzinárodných kultúrnych projektoch. Rozvíjanie potenciálu spolupráce s kultúrnymi inštitútmi pôsobiace na území Bratislavy. Zapájanie mesta do platforiem pre globálny výzvy a problémy (URBACT, Agenda 21 - UCLG, UNESCO CC a pod.). Vytváranie pilotných projektov (prípadových alebo pilotných štúdií) a inovatívnych nástrojov v kultúre.

Mesto rozvíja v spolupráci s MZVaEZ SR efektívnu prezentáciu kultúrnej značky Bratislavy v zahraničí
Mesto venuje pozornosť kultúrnej diplomacii, spolupracuje s mestami
Mesto vstupuje do medzinárodných sietí a platforiem, vymieňa si know-how a príklady dobrej praxe a porovnáva sa s inými európskymi metropolami
Mesto vytvorilo stabilnú sieť partnerských kultúrnych organizácií na území mesta, ktoré identifikovali kľúčové aspekty kultúrneho dedičstva
Mesto rozvíja personálne kapacity pracovníkov v kultúre s cieľom zlepšiť ich zručnosti v medzinárodnom kultúrnom prostredí

Merateľné ukazovatele – aplikovateľné príklady

podiel (%) návštevníkov (domácich a zahraničných) Bratislavy, pre ktorých je hlavným dôvodom návštevy kultúra a umenie	ročne	štandardné ukazovatele	Prieskumy a analýzy HMBA a BTB
zvýšenie medzinárodného uznania - počet pozitívnych zahraničných komunikačných výstupov o meste Bratislava v nadväznosti na kultúru	ročne		
suma investovaných prostriedkov prostredníctvom programu Strategickej podpory kultúrnych podujatí	ročne		Záverečný účet rozpočtu Hl. mesta SR Bratislava
počet nových medzinárodných kultúrnych partnerstiev, spoluprác a projektov	celkom		Výročná správa HMBA, Výročná správa Nadácie mesta Bratislavy, Výročné správy kultúrnych PO
počet mestom aktívne prezentovaných umelcov, resp. bratislavských kultúrnych formátov v zahraničí	ročne		
počet kultúrnych pracovníkov zapojených v programoch rozvoja kapacít zameraných na zlepšenie zručností v medzinárodnom kultúrnom prostredí	celkom		

počet zapojených aktérov v miestnej podpornej skupine programu URBACT IV	celkom		
počet zahraničných užívateľov zasiahnutých online marketingovými nástrojmi BTB, kultúrnych PO a iných mestských kultúrnych projektov	celkom		
počet zrealizovaných medzinárodných umeleckých výmen s podporou mesta (napr. prostredníctvom nadácie)	ročne		

OPATRENIA

A. Rozvíjanie kultúrneho potenciálu a identity (v napojení na cestovný ruch)

1. Vytvorenie a kontinuálne budovanie kultúrnej značky mesta a marketingových nástrojov kultúry so zapojením kultúrnych organizácií, vybudovanie partnerstva v rámci projektov budujúcich značku mesta Bratislava (spolupráca s BTB)
2. Stabilná podpora strategických podujatí a festivalov spojených s mestom (grantový mechanizmus), využívanie ekonomického potenciálu festivalov a medzinárodných produkcií na ich efektívne prepojenie s cestovným ruchom, vybudovanie stabilných partnerstiev s organizátormi nosných podujatí pri nefinančnej podpore
3. Posilňovanie programov Nadácie mesta Bratislavy zameraných na podporu projektov, ktoré sa zaoberajú identitou mesta a globálnymi výzvami a prispievajú k propagácii mesta
4. Zapojenie organizácií do rozvíjania nových trendov v udržateľnom kultúrnom turizme Bratislavy, posilňovanie atraktívnosti kultúry a kultúrneho dedičstva pre návštevníkov (dominanty), s ekonomickým prínosom pre región
5. Podpora udržateľného turizmu (spolupráca s BTB, MIB, BKIS), koncepčne a kompetenčne prepojiť oblasť kultúry s cestovným ruchom, vytváranie zážitkových línií (kultúra, ktorá zvyšuje znalosti o destinácii)
6. Strategický rozvoj národnej kultúrnej pamiatky rímskeho kastelu Gerulata v nadväznosti na zápis do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO
7. Koncepčný rozvoj ZOO ako najnavštevovanejšej atrakcie - chovné zariadenie pre medveďa hnedého, tropický pavilón Papilonia a ďalšie pripravované projekty v napojení na cestovný ruch a kvalitu návštevníckej infraštruktúry
8. Zapojenie Bratislavy do sietí s cieľom využitia marketingového potenciálu jej kultúry v zahraničí

B. Posilnenie (medzi)národnej spolupráce a zapájanie do sietí

9. Stratégia pre podporu prezentácie kultúry a kultúrneho dedičstva Bratislavy v zahraničí (v nadväznosti na spoluprácu s MZVaEZ SR)
10. Podpora exportu a mobility umelcov a kultúrnych formátov – rozvoj platformy prezentácie v zahraničí

11. Spolupráca s kultúrnymi inštitútmi (slovenskými a zahraničnými) na propagácii kultúry mesta, koncepčne podložené zapojenie Bratislavy a aktívnejšie zapojenie kultúrnych organizácií mesta

12. Medzinárodná spolupráca Bratislavy s inými mestami a jej zapojenie do sietí, ktorých cieľom je výmena skúseností, poznatkov a zdrojov pre rozvoj kultúry a kreatívnych odvetví, a tiež do siete zameranej na kultúru a kultúrne dedičstvo v programe URBACT IV

13. Posilnenie medzinárodnej spolupráce na projektoch, zvýšenie možností spoločného čerpania externých zdrojov, komunikácia so zahraničím a projektové partnerstvá pri rozvoji kultúrneho diania (Kreatívna Európa, CERV, DIGITAL, Horizon Europe)

14. Posilnenie funkcie Bratislavy ako hlavného mesta Slovenska v oblasti kultúry – prepojenie so Stratégiou kultúry a kreatívneho priemyslu Slovenskej republiky 2030

15. Platforma pre spoluprácu a prepájanie aktivít hl. mesta s jej kultúrnymi inštitúciami pri prezentovaní kultúrneho profilu mesta a rozvíjaní excelentnosti v určených oblastiach, ktoré sú napojené na identifikované zdroje kultúrnej identity Bratislavy

Bratislava

cezhraničná

„Mesto otvorené, empatické, inkluzívne a integrované v kultúrnom diskurze EU a sveta.“

„Mesto, ktoré podčiarkuje svoju jedinečnú históriu a má logisticky dobre vybudované nové mestské centrá ako symbol rýchlo sa rozvíjajúceho moderného mesta v strede Európy a na križovatke miest – Budapešť – Bratislava – Viedeň.“

Bratislava cezhraničná

klúčové slová

cezhraničná spolupráca, prihraničný región, suburbanizácia, funkčný mestský región, cezhraničný mestský región Bratislava a okolie, transnárodná migrácia, BAUM, cezhraničná kultúrna spolupráca, Rakúsko, Maďarsko, trojmedzie

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.3.

Mesto Bratislava ako hlavné mesto Slovenska je vnímané ako dobrý sused a spoľahlivý partner. Iniciuje udržateľnú cezhraničnú (kultúrnu) spoluprácu v metropolitnom regióne troch krajín, ktorú vzájomne prehľbuje. Dbá na spoločnú minulosť a kultúrne dedičstvo ako aj na súčasné spoločenské výzvy.

Bratislava má vyjasnené otázky pre zmysluplné fungovanie spolupráce v tomto regióne prostredníctvom hlavnej organizačnej štruktúry, z ktorej tiež ekonomicky (a spoločensky) profituje. Zároveň sa stáva obľúbenou kultúrnou destináciou pre najbližších susedov, u ktorých odbúrava aj predsudky z minulosti. Súčasne dodržiava najprísnejšie opatrenia pre udržateľný turizmus a umožňuje ekologické a moderné formy mobility v rámci celého regiónu.

MÍŤNIKY

A. Cezhraničná kultúrna spolupráca

Mesto iniciuje a aktívne sa zapája do cezhraničných projektov v oblasti kultúry a kultúrneho turizmu (financovaných z externých a vlastných zdrojov)
Mesto má vytvorenú sieť kultúrnych aktérov v cezhraničí, ktorí sa navzájom poznajú a spolupracujú
Mesto realizuje aktivity, ktoré dosiahnu citlivé vnímanie slovenskej minority žijúcej v cezhraničí
Mesto podporuje vzájomné, inkluzívne spoznávanie kultúr a komunit v cezhraničnom mestskom regióne

Merateľné ukazovatele – aplikovateľné príklady

počet stretnutí cezhraničnej kultúrnej bi- & trilaterálnej platformy	ročne	štandardné ukazovatele	Výročná správa HMBA, Výročná
počet analýz a štúdií a strategických materiálov	celkom		
počet novovzniknutých projektov a spoluprác s využitím externých zdrojov	celkom		
počet subjektov a aktérov zapojených do kultúrnej spolupráce v rámci	celkom		

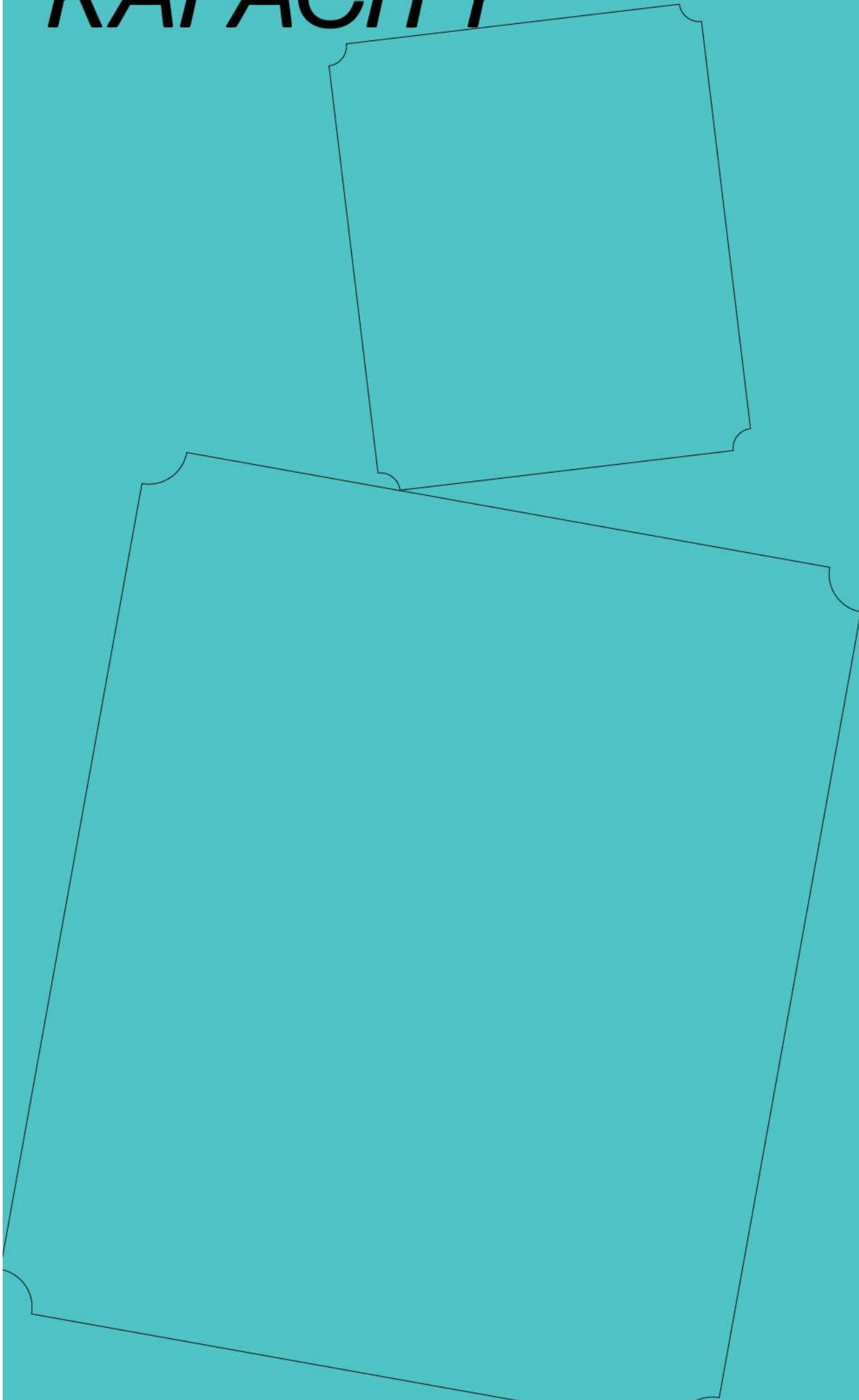
projektov, iných spoluprác a kultúrnej platformy		správa Nadácie mesta Bratislavy, Výročné správy kultúrnych PO
počet útvarov mesta zapojených do spolupráce na opatreniach	celkom	
počet výstupov v oblasti komunikácie kultúrnych udalostí v pohraničí	ročne	
počet zorganizovaných spoločných podujatí v rámci trojmedzia	celkom	
novovzniknutá inštitúcia baum	celkom	
počet grantových výziev s prihliadnutím na cezhraničný aspekt	celkom	

OPATRENIA

A. Cezhraničná kultúrna spolupráca

1. Vznik cezhraničnej inštitúcie baum alebo inej organizačnej štruktúry v rámci magistrátu na cezhraničnú spoluprácu a rozvoj
2. Priestor na vzájomné sieťovanie kultúrnych aktérov (zriaďovaných i nezriaďovaných) prostredníctvom pravidelnej bi- & trilingválnej platformy
3. Zabezpečenie výmeny a komunikácie kultúrnych udalostí v trojmedzí (so zapojením mestských častí a mestských organizácií)
4. Jednotný formát kultúrnej aktivity v trojhrianičí (väčšie podujatia, napr. filmový festival podporujúci národné produkcie, „Filmy na brehu Dunaja“, hudobné festivaly a i. lokálna kultúrna scéna regiónu SK-AT-HU, cieľiť na súčasnosť aj minulosť, život v pohraničí a pamäťové aktivity)
5. Podpora výskumu suburbanizačných procesov a vznik sociálnej štúdie v trojmedzí ako analytický základ pre kultúrnu spoluprácu, a tiež integračné, územno-plánovacie, sociálne, komunitné iniciatívy (spolupráca s akademickým sektorom)
6. Rozvoj potenciálu cezhraničných mestských častí v rámci Programu Mestská časť kultúry (nová grantová schéma)
7. Rozvoj úspešného formátu dvojazyčných vychádzok Border Walks prostredníctvom hlavných turistických inštitúcií mesta
8. Vytvorenie samostatnej cezhraničnej kultúrnej stratégie
9. Spoločné snahy a prehĺbenie spolupráce s KOČR a BTB, iniciácia spoločnej regionálnej značky, prepojených turistických ponúk a ticketingu (napr. spoločný ticketing kultúrnych inštitúcií, r48 hod SK-AT-HU-ticket platný pre všetky druhy regionálnych dopravných spojení)
10. Participácia na rozvoji kultúrnych ciest v cezhraničí, využitie dostupných cyklotrás, dbanie na lokálnosť a inovačné technológie v turizme
11. Efektívne využitie externých zdrojov financovania na spoločné projekty so susednými krajinami v rámci programu INTERREG

KAPACITY

Kultúra je v centre záujmu verejných politík Bratislavy. Má stúpajúci status u verejnosti. Formuje stabilné zázemie, čo sa prejavuje v znižovaní deficitu financovania a zvyšovaní kapacít správy kultúry. Vďaka tomu, kultúra plnohodnotne prispieva k spoločnému úsiliu udržateľného rozvoja mesta.

STRATEGICKÝ CIEĽ 4

Mesto priznáva kultúre dôležitý význam v spoločnosti. Presadzuje systémové zmeny v podmienkach pre kultúru. Vytvára stabilné prostredie pre správu kultúry znižovaním deficitov financovania a zvyšovaním kapacít pre plánovanie a implementáciu nových mechanizmov.

ŠPECIFICKÉ CIELE

- 4.1. Mesto Bratislava má vytvorené stabilné podmienky pre správu kultúry, ako je udržateľnosť kultúrnych organizácií mesta a koncepčný rozvoj založený na zapájaní verejnosti a zainteresovaných aktérov.**
- 4.2. Mesto Bratislava a jeho predstavitelia vnímajú rolu kultúry v roku 2030 ako dôležitú vo vzťahu ku kvalite života a ostatným oblastiam udržateľného rozvoja mesta.**

Bratislava udržateľná

„Mesto, ktoré vníma a navonok prezentuje kultúru nie ako niečo ‚navyšé‘, ale ako relevantnú súčasť života obyvateľov a nástroj pre reflexiu súčasných spoločenských otázok a páľčivých tém. Kultúra sa stane bežnou súčasťou mestského života.“

„Mesto, ktoré vytvára podmienky pre efektívne fungovanie kultúry bez ohľadu na to, či je zriaďovaná alebo nezriaďovaná mestom ako takým. Také, ktoré vedie živý dialóg s aktérmi na poli kultúry, pravidelne s nimi komunikuje, prijíma a aplikuje spätnú väzbu. Takisto také, ktoré má vypracovanú stratégiu a akčný plán pre rozvoj kultúry v meste a následne tieto dokumenty aj aplikuje. Mesto, kde každý obyvateľ vníma kultúru ako potrebnú súčasť svojho života, aj vďaka tomu, že mesto ju svojimi nástrojmi podporuje.“

Bratislava

udržiateľná

Bratislava udržateľná

klúčové slová

inštitúcia, infraštruktúra, transformácia, budovanie kapacít, personálne zdroje, koncepcia, participácia, dáta, kultúrne plánovanie, udržateľný rozvoj, spolupráca, legislatíva, investície, financovanie, kompetencie, zriaďovateľ,

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.1.

Mesto Bratislava má vytvorené stabilné podmienky pre správu kultúry, udržateľnosť kultúrnych organizácií mesta a koncepčný rozvoj založený na zapájaní verejnosti a zainteresovaných aktérov.

Mesto Bratislava má vytvorené stabilné podmienky pre správu kultúry. Sú nimi systém finančnej a nefinančnej podpory, poskytovanie a rozširovanie priestorov pre tvorbu a prezentáciu, vytváranie podmienok na výmenu skúseností, tvorivý dialóg a propagáciu, posilňovanie vzdelávania na všetkých úrovniach, podpora rozvoja zručností a talentu, ako aj participatívne strategické plánovanie a vyhodnocovanie dopadov.

MÍĽNIKY

A. Efektívne financovanie kultúry

Zabezpečiť udržateľnosť verejnoprospešných aktivít v oblasti kultúry znamená artikulovať rolu kultúry ako dostupnej verejnej služby pre širokú verejnosť s dopadom na zmenu financovania kultúry (stanoviť % pre kultúru - minimálne 3,5% z rozpočtu do roku 2030). Posilniť efektívne získavanie externých zdrojov a zapájanie mesta do projektov. Iniciovať potrebné reformy pre oblasť kultúry a jej postavenie. Potrebná je komplexná transformácia kultúry na národnej úrovni, pri ktorej môže byť Hl. mesto SR pilotným príkladom.

Mesto medziročne zvyšuje investície do kultúry, stanovilo % pre kultúru, ku ktorému sa postupne približuje
Mesto systematicky vyvažuje podporu kultúrneho prostredia s podporou ostatných „mäkkých“ oblastí verejného života a služieb mesta

B. Posilnenie kapacít správy kultúry

Nové nastavenie správy kultúry na HMBA (kapacity, kompetencie, členenie). Upevniť projektový manažment a odborné kompetencie pracovníkov v kultúre a v oblasti tvorby udržateľných lokálnych politík. Zvýšiť personálne kapacity tak, aby mohli byť implementované opatrenia pre kultúru. Pracovať s kultúrnym potenciálom pri riešení problémov z iných oblastí správy mesta - spoločné nástroje, projekty a programy. Začleniť kultúru prierezovo do všetkých relevantných strategických dokumentov a politík mesta. Transformácia útvarov správy kultúry (magistrát) s cieľom zefektívnenia

a optimalizácie riadenia a manažovania kompetencií. Prehodnotenie vzniku nových organizácií a adaptácie priestorov pre ich činnosť. Vznik a rozvoj nových inštitúcií, prehodnotenie právnej formy pre efektívizáciu činnosti. Posilniť projektový manažment a odborné kompetencie pracovníkov v kultúre.

Mesto zvyšuje kompetencie pracovníkov v kultúre
Mesto posilnilo kapacity správy kultúry a doplnilo potrebné špecializácie
Mesto analyzuje stav a efektivitu kapacít kultúrnych organizácií, má jasne nastavené očakávania od činnosti a optimalizácie organizácií
Mesto prepája politiky a využíva potenciál kultúry pri riešení problémov z iných oblastí správy mesta

C. Systematické kultúrne plánovanie a dáta

Vytvoriť a implementovať kvalitné, odborne a participatívne pripravené strategické dokumenty v oblasti kultúry (niektoré oblasti si vyžadujú špecifické, samostatné koncepcie) na princípoch a cieľoch udržateľného rozvoja. Presadiť kultúrne plánovanie a evaluáciu založenú na dátach – ich zbere a analýze, mapovaní potrieb a vyhodnocovaní indikátorov ako normu a kultúrnu politiku postavenú na prierezovosti a komplexite mesta. Všetky funkcie kultúry budú metodicky a cielene využívané tak, aby z nich profitovali všetci obyvatelia a obyvateľky. Vytvoriť mechanizmy pre pravidelnú participáciu zainteresovaných aktérov a obyvateľov (platformy). Participácia rôznych komunit na tvorbe verejných politík sa stane štandardom.

Mesto schválilo a implementuje komplexnú stratégiu a víziu pre kultúru
Mesto mapuje a pozná kultúrne zdroje mesta a mestských častí
Mesto pravidelne zbiera dáta v kultúre
Mesto analyzuje prínosy kultúry pre celkový rozvoj územia
Mesto vytvorilo platformu pre dialóg a spoluprácu k evaluácii kultúrnej politiky a zabezpečenie kvalitnej oponentúry
Mesto posilňuje udržateľnosť koncepcie kultúry
Mesto buduje u verejnosti dôveru politických reprezentantov a princípy, na ktorých stojí kultúrna politika

D. Kvalitné a udržateľné kultúrne inštitúcie mesta

Vznik demokratických a inkluzívnych kultúrnych inštitúcií mesta, ktoré poskytnú kvalitné a relevantné služby. Vytváranie optimálnych podmienok pre napĺňanie poslania a rozvoja organizácií v súlade s očakávaniami a požiadavkami zriaďovateľa. Vyvíjanie spoločného úsilia k dosahovaniu cieľov udržateľného rozvoja prostredníctvom napĺňania strategických cieľov kultúrnymi organizáciami mesta. Nastavenie a vyhodnocovanie manažmentu kvality kultúrnych príspevkových organizácií mesta, ktoré pomôžu ich ďalšiemu rozvoju s ohľadom na ich špecifiká. Skvalitnenie pozície pracovníkov zriaďovaných inštitúcií v oblasti kultúry. Prebúdanie zvedavosti, kreativity a odvahy v činnosti mesta a jeho kultúrnych organizácií.

Mesto podporuje potenciál zriaďovaných kultúrnych organizácií, prepája kultúrne politiky s činnosťou organizácií a organizácie medzi sebou
Mesto stimuluje rozvoj kultúrnych organizácií a iniciuje zmeny v kvalite poskytovaných služieb z pozície zriaďovateľa

Mesto zvyšuje personálne kapacity a posilňuje inštitucionálne zázemie pre odbornú činnosť kultúrnych organizácií
Mesto financuje vzdelávacie programy a školenia zamerané na rozvoj zručností riadiacich a odborných pracovníkov
Mesto nastavilo proces výberových konaní na riaditeľov a riaditeľky svojich kultúrnych organizácií so stanoveným funkčným obdobím /pravidelne realizované výberové konania
Mesto vyhodnocuje kvalitu činnosti kultúrnych príspevkových organizácií

E. Investície do fyzickej kultúrnej infraštruktúry - tvorba nových kapacít

Mesto prevádzkuje a využíva kultúrnu infraštruktúru efektívne, účelne a hospodárne s ohľadom na jej ekonomický a spoločenský potenciál
Mesto vyčlenilo zdroje na rozvoj mestskej divadelnej scény
Mesto disponuje multifunkčnou halou na kultúrne účely
Mesto vybudovalo novú modernú pobočku knižnice

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.2.

Mesto Bratislava a jeho predstavitelia vnímajú v roku 2030 dôležitú rolu kultúry vo vzťahu ku kvalite života a ostatným oblastiam udržateľného rozvoja mesta

MÍĽNIKY

F. Zmena nazerania na rolu kultúry - budovanie vzťahu ku kultúre

Zvýšiť povedomie o význame kultúry v súvislosti s kvalitou života spoločnosti. Verejne a vedome prezentovať kultúru ako spoločenskú hodnotu. Artikulovať rolu kultúry v jej imanentnej funkcii a emancipačnej zložke spoločnosti. Ponúknuť víziu, ktorá poukáže na dôležitosť kultúry ako spoločensko-kultúrneho systému. Presadiť cez konkrétne príklady z praxe nové pohľady na kultúru a kultúrnu politiku mesta v kontexte celkového rozvoja územia a úzkej previazanosti s udržateľnosťou a kvalitou života. Docieľať zmenu chápania podpory kultúry - nie ako náklad, ale ako investícia, vrátane zabezpečenia merania dopadov, ktoré budú akceptujú argumentačnú bázu o role kultúry.

Mesto integruje nové nazeranie na kultúru do svojich kultúrnych politík a udržateľného rozvoja mesta (priemik s ostatnými mestskými politikami)
Mesto mení vnímanie kultúry a adekvátne financuje správu kultúry
Mesto prepája politiky a využíva potenciál kultúry pri riešení problémov z iných oblastí správy mesta

G. Prepojenie kultúrnych politík mesta a mestských častí pri rozvoji kultúry, podieľanie sa na legislatívnych zmenách v oblasti kultúry

Presne vymedziť rolu samosprávy a mesta v rozvoji kultúry. Prehodnotiť a vyjasniť niektoré kompetencie samosprávy mesta a mestských častí, ktoré pomôžu dosiahnuť udržateľnosť kultúrneho prostredia. Prepojiť kultúrne politiky mesta a mestských častí, vytvoriť modely spolupráce s ostatnými aktérmi (nezriadené subjekty, štát, akademický a podnikateľský sektor). Vyhľadávať priaznivcov prezentovaného uvažovania o kultúre aj naprieč mestskými časťami Bratislavy.

Iniciovanie systémových zmien - reformy pre oblasť kultúry a jej postavenie. Dôležitá potreba komplexnej transformácie kultúry na národnej úrovni. Viaceré samosprávy pri svojej ambícii systematicky a adekvátne podporovať kultúru, narážajú na obmedzenia legislatívnej a finančnej povahy, ktoré im znemožňujú takúto podporu sprostredkovať na dostačujúcej úrovni. Je potrebné osobitne vyjasniť rolu samosprávy pri podpore rozvoja kultúrnych zdrojov, resp. rozvoja územia, vymedziť povinnosti rôznych úrovní samosprávy pri podpore a rozvoji kultúry a nahradiť aktuálne nedostatočne popísané kompetencie. K zmene príspevkových organizácií do istej formy verejnoprávnych kultúrnych inštitúcií sú potrebné legislatívne zmeny.

Mesto prepája kultúrne politiky s mestskými časťami

Mesto sieťuje zástupcov kultúry mestskej územnej samosprávy prostredníctvom

pravidelných spoločných stretnutí zástupcov mesta a mestských častí v oblasti kultúry

Mesto sieťuje zástupcov kultúry mestskej územnej samosprávy a prepája politiky

Mesto sa aktívne zapája do presadenia opatrení pre reformu kultúry

Merateľné ukazovatele – aplikovateľné príklady

% pomer výdavkov na kultúru z rozpočtu mesta v porovnaní s inými programami	ročne	Vychádza zo štandardne uplatňovaných nástrojov v prostredí samosprávy (merateľnosť)	Výročná správa HMBA, Záverečný účet rozpočtu Hl. mesta SR Bratislava
% bežných a kapitálových výdavkov na kultúru z celkového rozpočtu mesta	ročne		Dáta RISSAM / Záverečný účet rozpočtu Hl. mesta SR Bratislava
počet nových zamestnancov a špecializácií pre oblasť kultúry na magistráte a v príspevkových kultúrnych organizáciách / medziročne	ročne		Organizačný poriadok mesta / organizačné štruktúry a zriaďovacie listiny kultúrnych organizácií
podiel výdavkov na vzdelávanie zamestnancov v oblasti kultúry	ročne		
počet nových kultúrnych organizácií mesta a organizácií a útvarov, ktoré prešli transformáciou	celkom		
počet vybudovaných nových kultúrnych infraštruktúr a	celkom		Generel kultúry

počet infraštruktúr vo výstavbe (vo vlastníctve mesta)	
počet aktivít v rámci kampane objasňujúcich prínos kultúry ku kvalite života a rozvoju miest	celkom
počet spoločných nástrojov a programov s inými útvarmi správy mesta	celkom
počet strategických dokumentov a politík mesta, ktoré sa prepájajú s kultúrnymi politikami	celkom
počet schválených dokumentov v oblasti kultúry	celkom
počet aktualizácií dokumentov (pravidelne aktualizovaný a vyhodnocovaný akčný plán)	ročne
počet mestských častí /MČ/, ktoré akceptujú mestskú koncepciu kultúry, úroveň prepojenia politík a opatrení	celkom
počet pravidelne aktualizovaných databáz organizácií a inštitúcií v oblasti kultúry	celkom
počet pravidelne zbieraných datasetov	celkom
počet stretnutí platformy a počet členov platformy	ročne
počet zosieťovaných MČ pri napĺňaní cieľov kultúrnej koncepcie	celkom
počet stretnutí s verejnosťou ku kultúrnej politike mesta a plneniu záväzkov	ročne
počet konkrétnych opatrení realizovaných mestskými organizáciami	ročne
počet realizovaných projektov organizácií z programu rozvoja	celkom
počet hodín, ktoré riaditelia a zamestnanci využili na vzdelávanie	ročne
% z rozpočtu určené pre zvyšovanie know-how, posilňovanie kompetencií a zručností, nárast výdavkov na vzdelávanie	ročne
KPI definované pre príspevkové organizácie a ich vyhodnocovanie	ročne
počet presadených opatrení v legislatívnej úrovni	celkom
% podiel externých zdrojov v rámci rozpočtov mestských kultúrnych organizácií / zmena medziročne	ročne

Magistrátne portfólio
(medziodborové
projektové zámery)

Akčný plán Koncepcie
udržateľného rozvoja
kultúry 2030

Rozpočty
príspevkových
kultúrnych organizácií

OPATRENIA

A. Efektívne financovanie kultúry

1. Programový rozpočet za kultúru: zabezpečiť udržateľnosť verejnoprospešných aktivít v oblasti kultúry - zvýšenie financovania kultúry z rozpočtu mesta
2. Znižovanie asymetrií vo financovaní zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry v meste (nárast podpory nezriaďovanej kultúry)
3. Pravidelne analyzovať vývoj financovania kultúry HMBA + porovnávanie s inými mestami SR a EÚ
4. Politická dohoda na význame investovania do kultúry - presadiť adekvátnu finančnú podporu kultúrnych politík mesta
5. Systematická advokácia kultúry, zdôrazňovanie významu opretého o dáta

B. Posilnenie kapacít správy kultúry

6. Zvyšovanie kompetencií zamestnancov v samospráve v oblasti kultúry (účasť na odborných podujatiach, medzinárodných projektoch, vzdelávacích a rozvojových aktivitách)
7. Nárast personálnych kapacít v správe kultúry hlavného mesta a v mestských kultúrnych organizáciách v súlade s analýzou potrieb, ktoré súvisia s úlohami a opatreniami, odborný a manažérsky rozvoj
8. Vytváranie spoločných nástrojov, projektov a programov s inými oblasťami správy mesta (sociálne politiky, vzdelávanie a mládež, životné prostredie, cestovný ruch a pod.), mestská platforma pre spoluprácu politík (co-creation).

C. Systematické kultúrne plánovanie a dáta

9. Aktívna implementácia celomestskej koncepcie udržateľného rozvoja kultúry 2030, tvorba akčných plánov, vyhodnocovanie indikátorov udržateľnosti a pravidelná aktualizácia na základe podnetov vychádzajúcich z participácie
10. Integrácia cieľov v kultúre do strategických dokumentov mesta (Bratislava 2030), zabezpečenie realizovateľnosti opatrení
11. Mapovanie kultúrneho ekosystému - zdrojov mesta (aktérov, inštitúcií, infraštruktúry) - systém pravidelného zberu kvalitatívnych a kvantitatívnych dát v kultúre
12. Meranie dopadov kultúry na kvalitu života, analýza prínosu kultúry v udržateľnom rozvoji mesta - konkrétne štúdie a dáta, príklady, ako kultúra a umenie prispievajú k zlepšeniu zdravia, k vzdelaniu, atď.
13. Bratislavské kultúrne fórum - platforma pre kultúru hlavného mesta (medzi vedením/pracovníkmi mesta, politickou reprezentáciou, aktérmi v kultúre a verejnosťou) k napĺňaniu záväzkov kultúrnej politiky
14. Rozvoj nástrojov participácie obyvateľov a aktérov na kultúrnom plánovaní (zapojenie do systému kontroly a opätovného nastavovania), určiť hlavného koordinátora (navigátor koncepcie)
15. Spolupráca s inými mestami (SR/zahraničie) pri implementovaní kultúrnych politík, zapojenie do Agendy 21, výmena dobrej praxe, sieťovanie
16. Pravidelne organizovať odborné konferencie na tému role kultúry v udržateľnom rozvoji miest, workshopy pre verejnosť / odborníkov v kultúre, vzdelávanie kultúrnych príspevkových organizácií v tejto oblasti

D. Kvalitné a udržateľné kultúrne inštitúcie mesta

17. Program rozvoja kultúrnych organizácií mesta – transferový systém na financovanie rozvojových priorít organizácií
18. Zásady gestorovania – nastavenie pravidiel vzťahu medzi zriaďovateľom a mestskými organizáciami v gescii kultúry
19. Transformácia a optimalizácia siete organizácií - audit organizácií, analýzy činnosti a nastavenie efektívnej správy agendy (optimalizácia kompetencií a úloh)
20. Projekt zdieľaných mestských služieb – zapojenie kultúrnych organizácií do nastavenia funkčného modelu
21. Nastavenie a vyhodnocovanie manažmentu kvality kultúrnych príspevkových organizácií mesta (metodika, zásady, plány a KPI, programový rozpočet)
22. Vytvorenie merateľných indikátorov kvality kultúrnych príspevkových organizácií, ktoré budú prepojené s Konceptiou udržateľného rozvoja kultúry 2030 a mestským strategickým dokumentom Bratislava 2030
23. Nadácia mesta Bratislavy – kontinuálny rozvoj organizácie, posilnenie kapacít a predstavenie novej programovej stratégie 2023-2025
24. DPOH - vznik mestského divadla na princípe udržateľného modelu financovania, zabezpečenie prostriedkov pre rozvoj činnosti divadla
25. Optimalizácia činnosti BKIS - reštrukturalizácia, nové koncepčné úlohy, služby a produkty / podpora aktérov
26. Rozvoj mestských hudobných telies v nadväznosti na existujúcu tradíciu (BKIS)

E. Investovanie do kultúrnej infraštruktúry - tvorba nových kapacít

27. Nové mestské kultúrne centrum (veľkokapacitný priestor pre kultúrne eventy) - "Mestské kultúrne centrum Bratislava"
28. Nová pobočka Mestskej knižnice v rámci kúpeľného komplexu Grössling a posilňovanie kvality služieb a inovácií v knižnici, automatizácia a zapájanie technológií (RFID)

F. Zmena nazerania na rolu kultúry - budovanie vzťahu ku kultúre

29. Systematická komunikácia o pozitívnych prínosoch kultúry v udržateľnom rozvoji mesta, ktorá vychádza z dát prezentovaných zástupcom mesta a širokej verejnosti (budovanie povedomia - verejná kampaň)
30. Viditeľnejšia komunikácia role (dopad a význam) kultúry pre mesto cez verejné mestské komunikačné kanály (web, sociálne siete, časopis in.ba, citylighty, a pod.)
31. Vedomé napĺňanie a kampaň princípov udržateľnosti v kultúrnej politike mesta (vysvetlenie príspevku ku globálnemu úsiliu, stanovenie a vyhodnocovanie indikátorov udržateľnosti vo všetkých cieľoch)
32. Spracovať detailnú analýzu prínosu kultúry k cieľom udržateľného rozvoja mesta (súčasná situácia a potenciál kultúry v Bratislave)

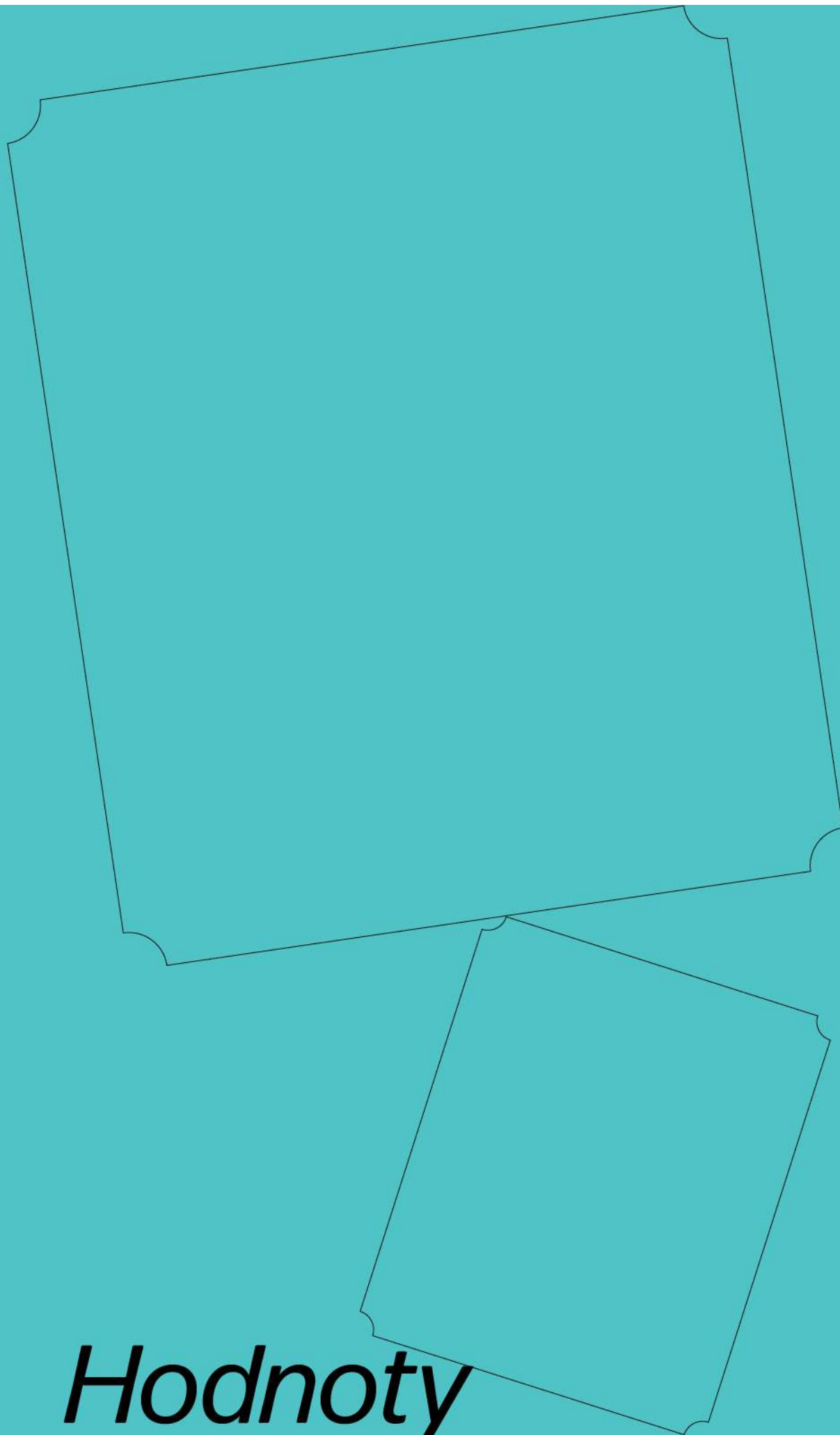
G. Prepojenie kultúrnych politík / Podieľanie sa na presadení legislatívnych zmien

33. Spoločné mechanizmy a postupy kultúrnych politík na úrovni BA samospráv, zdieľanie dát, dobrej praxe a spoločné projekty (BSK, HMBA, MČ)

34. Pravidelné spoločné stretnutia zástupcov mesta a mestských častí v oblasti kultúry

35. Nové nastavenie správy kultúry ako verejnej služby – pilotné projekty (právne formy, financovanie, legislatíva, zdieľané služby)

36. Podieľanie sa na presadení legislatívnych zmien vplyvujúcich na efektívne financovanie a tvorbu nástrojov v oblasti kultúry

Hodnoty
Dekády

BRATISLAVA 2020 - 2030

Nasledujúci podklad popisuje prepojenie jednotlivých kapitol koncepcie so sledovanými hodnotami v celomestskom Programe sociálneho rozvoja a hospodárskeho rozvoja BRATISLAVA 2030.

Bratislava dostupná

Hodnota, kde sa nachádzame v roku 2020

A. mesto nemá zavedené nástroje a metódy na systematické mapovanie a vyhodnocovanie kultúrnych potrieb, vyváženosti a dostupnosti kultúrnych služieb a ponuky
B. kultúrne organizácie mesta postupne skvalitňujú služby a zavádzajú štandardy s dôrazom na kvalitu, aktuálnosť a dostupnosť služieb
C. mesto realizuje podujatia, v ktorých čiastočne dbá na zapájanie rôznych komunít a tvorbu vyváženej ponuky pre všetkých, absentujú celomestské kultúrne programy pre marginalizované skupiny obyvateľstva

Hodnota, kde by sme sa chceli dostať do 2030

A. mesto má zavedené metodické postupy pre zber a vyhodnocovanie dát o spokojnosti s vyváženosťou kultúrnej ponuky a dostupnosťou kultúrnych služieb (ohľad na marginalizované skupiny), ktoré pravidelne vyhodnocuje
B. mesto a jeho kultúrne organizácie majú zavedené štandardy kvality, ktoré uplatňujú v tvorbe a v nastavovaní inkluzívnych služieb, dostupnej a prístupnej ponuky
C. mesto komplexne zvyšuje kvalitu a počet realizovaných mestských kultúrnych programov a podujatí s ohľadom na ich dostupnosť, vyváženosť a rozmanitosť, realizuje programy pre marginalizované skupiny na základe nimi definovaných potrieb a záujmov

Bratislava rozmanitá

Hodnota, kde sa nachádzame v roku 2020

A. 9% z bežných výdavkov na kultúru a 0,19% z bežných výdavkov celkového rozpočtu mesta ide na podporu občianskych kultúrnych projektov a organizácií, pričom táto hodnota medziročne rastie
B. Postupné znižovanie asymetrií vo financovaní zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry mestom z pomeru 95%:5% (v roku 2019) na pomer 91%:9% (v roku 2022). Pozn.: zo 100% bežných výdavkov na kultúru
C. nový moderný grantový mechanizmus mesta na podporu kultúry uspokojuje 20% dopytu po finančnej podpore, 31% žiadostí o finančnú a 50% žiadostí o nefinančnú podporu

D. mesto komunikuje nedostatočne rozmanitosť a bohatstvo kultúrnych zdrojov územia - občianskych subjektov a ich aktivít, nevytvára im priestorové podmienky
E. mesto nemá zavedené indikátory merania dopadu podporovaných projektov

Hodnota, kde by sme sa chceli dostať do 2030

A. 13% z bežných výdavkov na kultúru a 0,5% z bežných výdavkov celkového rozpočtu mesta ide na zabezpečenie investícií do občianskeho kultúrneho prostredia, zavedená je efektívna viacročná podpora, podpora sa nastavuje na základe dát o dopyte a relevantnosti
B. Pokračujúce znižovanie asymetrií vo financovaní zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry v meste na hodnote 80%:20% (nárast podpory nezriaďovanej kultúry na dvojnásobok pri rastovom indexe rozpočtu)
C. cez stabilný a etablovaný grantový mechanizmus na podporu kultúry mesto uspokojuje 35% dopytu po finančnej podpore a v priemere 40% žiadostí o finančnú a nefinančnú podporu, počty žiadostí sú stabilizované, mesto efektívne manažuje očakávania
D. mesto zvyšuje povedomie o kultúrnych zdrojoch, organizáciách, umelcoch - tvorcoch a talentoch a umožňuje nové využitie dovtedy nevyužívaných priestorov pre kultúrne účely
E. mesto má zavedené indikátory merania dopadu podporovaných projektov na kultúrny život v meste s dôrazom na dostupnosť a udržateľnosť, čím zvyšuje relevanciu realizovaných mechanizmov podpory

Bratislava susedská

Hodnota, kde sa nachádzame v roku 2020

A. mesto postupne zavádza mechanizmy a stimuly na podporu príležitostí pre tvorivosť a občianske vyjadrenie obyvateľov a komunít
B. 46% uspokojených žiadateľov o finančnú a nefinančnú podporu komunitných aktivít z celkového počtu žiadateľov ročne /priemer 2 roky 35% uspokojenie dopytu podľa výšky financií /priemer 2 roky
C. mesto vytvára stabilné nástroje a podmienky pre revitalizáciu verejných priestorov komunitami (program Funkčnejšie verejné priestory)

Hodnota, kde by sme sa chceli dostať do 2030

A. zapájanie obyvateľov do komunitného života a občianska angažovanosť rastie vo všetkých mestských častiach, rovnako ako kvalita mestom podporovaných komunitných projektov vďaka implementovaným mechanizmom mesta)
B. 65% uspokojených žiadateľov o finančnú a nefinančnú podporu komunitných aktivít (prostredníctvom grantových mechanizmov na podporu komunít) z celkového počtu žiadateľov mesto ročne /priemer
C. vo všetkých mestských častiach sa zvyšuje počet komunitami revitalizovaných verejných priestorov spravovaných a využívaných komunitami (na kultúrno-komunitné účely)

Bratislava ochraňujúca

Hodnota, kde sa nachádzame v roku 2020

A. mestu chýbajú projektové dokumentácie k renovácii kultúrnych infraštruktúr - nízka pripravenosť na potrebné investície a čerpanie externých zdrojov
B. mesto má vysoký investičný a modernizačný dlh (nevyčíslený), sprevádzaný nedostatočnými kapitálovými investíciami do kultúrnej infraštruktúry (3% kapitálových výdavky z rozpočtu mesta v roku 2020)
C. množstvo významných kultúrnych pamiatok (napr. Hrad Devín, Gerulata v Rusovciach a ďalšie) čaká na svoju renováciu a vybudovanie zázemia, zlý stav väčšiny budov v správe kultúrnych mestských organizácií – nevyhovujúca infraštruktúra, chýbajúca vybavenosť pre profesionálnu a súčasnú prezentáciu a manažment pamiatok

Hodnota, kde by sme sa chceli dostať do 2030

A. mesto má vypracovanú metodiku posúdenia prioritizácie renovácie objektov vo svojom majetku a pripravené projektové dokumentácie pre 80% kultúrnych pamiatok a priestorov slúžiacich pre kultúrne účely, pozná hodnotu potrebných investícií
B. mesto postupne a systematicky podľa vytvoreného plánu znižuje vysoký investičný a modernizačný dlh v oblasti renovácie kultúrnej infraštruktúry, rastú kapitálové investície do kultúrnej infraštruktúry a NKP z rozpočtu mesta (min. 7% kapitálového rozpočtu)
C. mesto realizuje renováciu, obnovu a výstavbu kultúrnej infraštruktúry so zapojením externých zdrojov, zrenovovalo / vybudovalo 4 objekty kultúrnej infraštruktúry (Michalská veža, Depozitáre pre GMB a MMB, Dom u dobrého pastiera, Kúpele Grössling s pobočkou knižnice) a renovuje vo finálnej fáze ďalšie (DPOH, Hrad Devín, Gerulata v Rusovciach)

Bratislava pamätajúca

Hodnota, kde sa nachádzame v roku 2020

A. postupne sa buduje chýbajúca kritická kultúrna infraštruktúra (depozitáre), v príprave sú ďalšie projekty prepájajúce dedičstvo a inovácie
B. mestské kultúrne organizácie postupne revitalizujú a zlepšujú prístupnosť návštevných priestorov a exteriérov
C. nedostatok kvalifikovaných personálnych kapacít vo všetkých oblastiach ochrany, prezentácie, správy a manažmentu kultúrneho dedičstva, nedostatočná práca s potenciálom kultúrneho dedičstva
D. priemerná ročná návštevnosť mestských pamäťových organizácií (2016 - 2020): Múzeum mesta Bratislavy celkovo 263 000 (z toho NKP Gerulata je 4 400 ľudí, NKP Devín 182 300 ľudí), Galéria mesta Bratislavy 25 000 ľudí.
E. nevyhovujúci stav pamäťových fondov mesta a kultúrnej infraštruktúry, digitalizačný dlh vo všetkých oblastiach kultúrneho dedičstva (zbierkové, archívne fondy, nehnuteľné kultúrne pamiatky), v prípade MMB je zdigitalizovaných len 20% fondu

Hodnota, kde by sme sa chceli dostať do 2030

A. mesto vybudovalo 2 nové kultúrne objekty (objekty aj s kultúrnou funkciou) – sídlo Archívu mesta Bratislavy, vo výstavbe sú ďalšie objekty, ktoré umožnia súčasné a interaktívne formy sprístupňovania kultúrneho dedičstva
B. 100% mestských kultúrnych organizácií zlepšilo prístupnosť (debarierizovalo) na 70% svoje návštevnícke priestory a priestranstvá
C. mesto má dostatok kvalifikovaných personálnych kapacít vo všetkých oblastiach ochrany, prezentácie, správy a manažmentu kultúrneho dedičstva, ktorí zvyšujú potenciál kultúrneho dedičstva
D. návštevnosť Múzea mesta Bratislavy a Galérie mesta Bratislavy stúpa o 2% ročne, kumulatívne o 15% do 2030 (oproti priemeru 2016-2020)
E. digitalizačný dlh vo všetkých oblastiach kultúrneho dedičstva (zbierkové, archívne fondy, nehnuteľné kultúrne pamiatky) sa postupne odbúrava, MMB má zdigitalizovaných 60% fondu

Bratislava monumentálna

Hodnota, kde sa nachádzame v roku 2020

A. 53% umeleckých diel (sochy, pamätníky..) má neznámeho vlastníka a správcu, v dôsledku čoho nie je zabezpečená starostlivosť a dochádza k ich degradácii
B. mesto postupne prechádza z reaktívnej polohy k aktívnemu zadávaniu vzniku nových diel vo verejnom priestore

Hodnota, kde by sme sa chceli dostať do 2030

A. mesto postupne usporiadať vlastnícke vzťahy a preberá do majetku diela bez vlastníka podľa vopred stanovenej metodiky, diela postupne renovuje
B. mesto realizuje súťaže na vznik diel, spolupracuje s umelcami pri osádzaní umenia do verejného priestoru, financuje realizácie

Bratislava kreatívna

Hodnota, kde sa nachádzame v roku 2020

A. mesto nevyužíva potenciál vysokej koncentrácie aktérov z odvetvia kultúrno-kreatívneho priemyslu /KKP/ pre hľadanie prienikov a spoluprácu - na úrovni mesta neexistujú platformy, ktoré by sektor prepájali (pre tento indikátor v súčasnosti nie je východisková hodnota k dispozícii)
B. mesto nevyužíva koncentráciu priemyslu a jeho potenciál pre svoj komplexný rozvoj a neskúma dopady odvetví KKP na ekonomiku mesta, chýba metodika a zber dát (pre tento indikátor v súčasnosti nie je východisková hodnota k dispozícii)
C. mesto nedostatočne prepája prierezový potenciál sektorovo realizovaných politík (kultúra a inovácie) /KKP nemá jasné inštitucionálne a kompetenčné zastúpenie v štruktúrach správy mesta - Odd. kultúry /Oddelenia inovácií a

digitálnych služieb /MIB /BKIS (pre tento indikátor v súčasnosti nie je východisková hodnota k dispozícii)
D. mesto nepodporuje podnikanie v oblasti KKP, naráža na legislatívne limity a kapacity pre sieťovanie /absentuje národná politika v oblasti rozvoja KKP (pre tento indikátor v súčasnosti nie je východisková hodnota k dispozícii)
E. mesto Bratislava je v indikátore vytvárania podporného prostredia pre kreatívne odvetvia na 33 mieste spomedzi 40 miest svojej kategórie (Creative Cities Monitor 2019)

Hodnota, kde by sme sa chceli dostať do 2030

A. podpora kreatívneho sieťovania aktérov (samospráva, verejné inštitúcie, firmy, kreatívni jednotlivci, akademický sektor, verejnosť), vytvorenie strategickej skupiny kľúčových hráčov (pre tento indikátor v súčasnosti nie je cieľová hodnota k dispozícii)
B. pravidelná analýza priamych a nepriamych dopadov kreatívnych odvetví na ekonomiku mesta na základe stanovenej metodiky / spolupráca s mestským centrom inovácií (pre tento indikátor v súčasnosti nie je cieľová hodnota k dispozícii)
C. budovanie kapacít a vzdelávanie, podpora kultúrnych inovácií na riešenie systémových problémov mesta (pre tento indikátor v súčasnosti nie je cieľová hodnota k dispozícii)
D. podpora podnikateľských aktivít KKP (filmová komisia, podpora profesionálnych asociácií, vytvorenie mikropôžičkových programov, vouchery a pod.) (pre tento indikátor v súčasnosti nie je cieľová hodnota k dispozícii)
E. mesto Bratislava je v indikátore vytvárania podporného prostredia pre kreatívne odvetvia v prvej polovici spomedzi 40 miest svojej kategórie (Creative Cities Monitor 2029)

Bratislava rozpoznateľná

Hodnota, kde sa nachádzame v roku 2020

A. mesto nemá zadefinované, akým mestom z pohľadu európskeho kultúrneho kontextu chce byť, svoj kultúrny profil vytvára len postupne
B. slabé je prepojenie s potenciálom cestovného ruchu, ktorému chýba na meste koncepčné a kapacitné uchopenie, medzinárodná kultúrna spolupráca je nedostatočná (nezodpovedá potrebám hlavného mesta)
C. mesto postupne rozvíja podporu profilových kultúrnych podujatí a festivalov v meste, uvedomuje si ich ekonomický a turistický potenciál
D. mesto pripravuje vstup do prvej medzinárodnej siete v kultúre, strategicky buduje cezhraničnú kultúrnu spoluprácu
E. chýba nástroj na aktívnu podporu umeleckej mobility a kultúrnej výmeny

Hodnota, kde by sme sa chceli dostať do 2030

A. mesto má zadefinovanú kultúrnu značku, váži si svoje kultúrne zdroje, vie ich ponúknuť a spropagovať v medzinárodnom kontexte

B. mesto sebedovedomo komunikuje a prezentuje svoje špecifiká a rozvíja tému identity tak, že tvoria neoddeliteľnú súčasť spoločného vedomia a hrdosti obyvateľov Bratislavy a obrazu v zahraničí
C. mesto stabilne podporuje profilové kultúrne podujatia a festivaly späté s mestom, efektívne ich prepája s cestovným ruchom a rozvíja spoluprácu s krajom v tejto oblasti, ročná miera investícií mesta dosahuje min. 0,5 milióna eur (0,11% bežných výdavkov z rozpočtu mesta) a nastavuje sa na základe dát o dopyte a relevantnosti
D. mesto vstúpilo do 2 medzinárodných sietí v oblasti kultúrnej spolupráce, buduje medzinárodné a cezhraničné kultúrne partnerstvá
E. mesto realizuje umelecké kultúrne výmeny, podporuje mobilitu cez svoje nástroje podpory

Bratislava cezhraničná

Hodnota, kde sa nachádzame v roku 2020

A. mesto uchopuje cezhraničné témy prostredníctvom dlhoročného projektu (BAUM)
B. mesto strategicky nerozvíja (kultúrnu) spoluprácu v trojmedzí

Hodnota, kde by sme sa chceli dostať do 2030

A. mesto spoluiniciovalo založenie cezhraničnej inštitúcie
B. mesto iniciuje a aktívne sa zapája do cezhraničných projektov v oblasti kultúry a kultúrneho turizmu (financovaných z externých a vlastných zdrojov)

Bratislava udržateľná

Hodnota, kde sa nachádzame (2020)

A. percento financovania kultúry z rozpočtu mesta je najnižšie zo všetkých rozpočtových programov, výdavky na kultúru sú deficitné, desaťročia oscilujú okolo úrovne 2% z bežných výdavkov rozpočtu mesta
B. správu kultúry (jej jadro) zabezpečuje 10 pracovníkov magistrátu, 5 príspevkových organizácií a archív; kapacity nie sú postačujúce na pokrytie kvalitnej správy kultúrnych služieb a nových potrebných mechanizmov
C. priemerný podiel príspevku zriaďovateľa na celkovom rozpočte kultúrnych organizácií predstavuje 79%
D. kultúra je vnímaná veľmi obmedzene - primárne v podobe kultúrnych služieb mestských organizácií, ochrany pamiatok
E. chýba kultúrna perspektíva v plánovaní rozvoja mesta (rezortizmus, sektorové ukotvenie kultúry)
F. kultúra je vnímaná ako nadstavba, percento jej financovania z rozpočtu mesta je najnižšie zo všetkých rozpočtových programov

Hodnota, kde by sme sa chceli dostať do 2030

A. rovnocenné financovanie kultúry s inými programami mesta, výdavky na kultúru sú vnímané ako investícia a sú stabilizované na úrovni 3,5- 4% z bežných výdavkov rozpočtu mesta, zavedené % z poplatku na rozvoj na kultúrnu infraštruktúru
B. správu kultúry (jadro) zabezpečuje optimálne 15 pracovníkov magistrátu a 7 organizácií, na základe vyhodnocovania potrieb obyvateľov mesto postupne pokrýva zabezpečenie potrebných kultúrnych služieb a mechanizmov
C. priemerný podiel príspevku zriaďovateľa na celkový rozpočet kultúrnych organizácií je 70%; výška príspevku rastie, klesá samotný podiel z celkového rozpočtu organizácií
D. mesto realizuje kontinuálnu kampaň o role kultúry v udržateľnom rozvoji mesta, kultúra je vnímaná ako zásadná premenná v riešení problémov mesta s rastúcim dôrazom na občianske kultúrne organizácie
E. kultúra je prítomná prierezovo v rôznorodých rozvojových projektoch mesta, ktoré sa týkajú kvality života, verejných priestorov či sociálnej inklúzie
F. vyváženejšie financovanie kultúry s inými programami mesta

The background is a solid teal color. There are two white, irregular shapes that look like pieces of paper or documents. One is in the top right corner, tilted slightly. The other is in the bottom left corner, also tilted, and is larger than the first one. The text is centered in the middle of the page.

Mestské kultúrne *organizácie*

KVALITA KULTÚRNYCH INŠTITÚCIÍ BRATISLAVY

„Mestské kultúrne inštitúcie držia krok s mestom Bratislava a spoločnosťou a aktívne sa podieľajú na ich zmenách a vývoji. Sú kreatívne, experimentálne, odvážne a otvorené. Poznajú kultúrnu politiku zriaďovateľa a aktívne sa podieľajú na jej vytváraní a implementovaní. Vo vzťahu k aktuálnosti a relevantnosti aktivít sú modernými mestskými inštitúciami, ktorá vystupujú ako otvorené verejné fórum a vo svojej činnosti - reflektujú súčasné sociálne, kultúrne, ekologické a technologické výzvy, pričom vnímajú kontext, v ktorom pôsobia – prostredie hlavného mesta, jeho témy, špecifiká a komunity. Uvedomujú si svoju prítomnosť vo verejnom priestore mesta, vhodne naň nadväzujú, vystupujú voči nemu otvorene a aktívne s dôrazom na inkluzívnosť, dostupnosť a bezbariérovosť. Majú prijaté a dodržiavajú v organizácii etické kódexy a politiku prevencie konfliktu záujmov, implementované do činnosti organizácie a rozhodovacích mechanizmov. Systematicky posilňujú kultúrnu diverzitu, kultúrne práva, sociálnu inklúziu a participáciu.“

Hlavné mesto SR Bratislava má vysoké nároky na manažment mestom zriaďovaných kultúrnych organizácií. Cieľom je predovšetkým spokojnosť obyvateľov a vysoká kvalita poskytovaných služieb a realizovaných aktivít pri čo najväčšej efektívite vynaložených prostriedkov. Mesto Bratislava buduje silné inštitúcie.

Súčasťou kultúrnej politiky hlavného mesta Bratislava je aj plán rozvoja mestských príspevkových organizácií ako sú: Bratislavské kultúrne a informačné stredisko, Galéria mesta Bratislavy, Mestská knižnica v Bratislave, Múzeum mesta Bratislavy, Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave a tiež samostatný referát pod oddelením kultúry - Archív mesta Bratislavy. Od roku 2022 pribudla do portfólia kultúrnych organizácií Zoologická záhrada v Bratislave, v príprave je samostatná organizácia Divadlo P.O. Hviezdoslava.

ZRIAĐOVATEĽ

Je dôležité, aby aj riadenie zo strany zriaďovateľa spĺňalo požiadavky kvality a efektivity. Preto nastavujeme/ formulujeme očakávania a želaný stav aj na strane hlavného mesta, ktoré má byť pre organizácie partnerom – efektívne riadenie zo strany zriaďovateľa je jedným z predpokladov pre efektívne fungovanie organizácie. V riadení dbáme na nasledujúce:⁹

⁹ Drobný, T.: Zřizovatele. Metodika zpracovaná pro Národní informační a poradenské středisko pro kulturu pro projekt NAKI: POSOUZENÍ EFEKTIVNOSTI VYNALOŽENÝCH VEŘEJNÝCH PROSTŘEDKŮ NA ZAJIŠTĚNÍ KVALITY A DOSTUPNOSTI VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB (2013), s.: 23

1. profesionálne a kvalitne riadený úrad, manažment kvality (CAF, EFQM a i.)
2. nastavenie procesov riadenia a prijímanie rozhodnutí najmä vo vzťahu k riadeniu príspevkových organizácií (zriaďovacia listina, interné riadiace rozhodnutia, pracovné a schvaľovacie postupy),
3. využitie zákonných postupov - správy o činnosti, príprava rozpočtu, schvaľovanie investícií,
4. riadenie ľudských zdrojov, zabezpečenie odborného metodického vedenia na úrade (odborná úroveň obsadenia príslušných odborov),
5. hodnotenie odbornej úrovne činnosti zriaďovanej organizácie, odborná kritika,
6. programové zameranie, nájdenie priorít, stanovenie cieľa,
7. projektový prístup v riadení činnosti,
8. motiváciu - odmeňovanie,
9. evaluácie výsledkov,
10. kontrolnú činnosť a mechanizmy.

Zásady zriaďovateľa:

- budovať efektívne, zodpovedné a transparentné kultúrne inštitúcie na všetkých úrovniach
- dbať na udržanie čo najväčšej kvality pri naplňaní poslania
- zaistiť v nich responzívne a reprezentatívne rozhodovanie
- stanoviť a pravidelne vyhodnocovať strategické ciele
- vytvárať inkluzívne inštitúcie, poskytovať priestor pre verejné fóra (diskusie), strategické plánovanie a vyhodnocovanie činnosti, ktoré zapájajú občanov
- zvýšiť účasť verejnosti na plánovaní, organizácii a realizácii kultúrnych aktivít

V rámci plánu rozvoja kultúrnych organizácií mesta do roku 2030 sa Hlavné mesto SR Bratislava venuje:

- pomenovaniu roly kultúrnych organizácií vo vzťahu k mestu ako aj v spoločnosti;
- stanoveniu cieľov rozvoja príspevkových kultúrnych organizácií;
- rozpracovaniu súboru hodnôt a požiadaviek na príspevkové kultúrne organizácie;
- rozvoju existujúcej a budovaniu novej (hmotnej) infraštruktúry a objektov v správe príspevkových kultúrnych organizácií;
- rozvoju personálnych kapacít a kompetencií v organizáciách.

Princípy manažmentu kvality

Ak má byť kultúrna organizácia riadená transparentne, efektívne, nezávisle a expertne, bude sa zriaďovateľ riadiť pri nastavení manažmentu kvality v organizáciách nasledujúcimi pravidlami:

1. Zriaďovateľ pozná detailne potreby svojich kultúrnych organizácií a podieľa sa na ich zabezpečení, organizácie poznajú kultúrnu politiku zriaďovateľa a aktívne sa podieľajú na jej vytváraní a implementovaní. Cieľom je hlbšie porozumieť problémom, ktoré riešia obe strany (potreba investícií do kultúrnej infraštruktúry, do vzdelávania pracovníkov, pochopenie reálnych možností zriaďovateľa a pod.).

2. Kultúrne organizácie zriaďované mestom, podporované z verejných prostriedkov, sú transparentné, zodpovedné a vyhodnocujú verejné služby, ktoré poskytujú, ako aj aktivity, ktoré realizujú s cieľom skvalitnenia činnosti a poskytovaných služieb.
3. Riaditelia/ riaditeľky a vedúci pracovníci kultúrnych organizácií aktívne hľadajú cesty k ďalšiemu rozvoju a sú pripravení prijať spätnú väzbu.
4. V organizáciách je vytvorený riadiaci a kontrolný mechanizmus, aby nedochádzalo ku konfliktu záujmov pri riadení.
5. Myslenie manažmentu kultúrnych organizácií smeruje k lepšej reflexii súčasného stavu organizácie, pochopeniu záujmu všetkých zainteresovaných strán a tiež smerom k strategickému plánovaniu zameranému na ďalší rozvoj.
6. Kultúrne organizácie mapujú a analyzujú zbierané dáta. Analytické podklady slúžia k ďalšiemu skvalitňovaniu poskytovaných služieb a k lepšiemu rozhodovaniu a smerovaní činnosti.

ZÁMERY

V záujme mesta je, aby činnosť zriaďovaných kultúrnych organizácií bola v súlade s celkovou koncepciou mesta. Hlavné mesto SR Bratislava zadefinovalo súbor hodnôt a požiadaviek na príspevkové kultúrne organizácie, ktorých je zriaďovateľom. Sú nimi:

Reflexia mesta a jeho špecifík

1. Mestské kultúrne inštitúcie vystupujú ako verejné fórum, otvárajú a zapájajú sa do diskusií, podnecujú dialóg. Sú vnímavé voči súčasným sociálnym, kultúrnym, ekonomickým a technologickým výzvam a vo svojej činnosti ich v primeranej a nožnej miere reflektujú.
2. Mestské kultúrne organizácie si uvedomujú svoju *mestskosť* – prostredie hlavného mesta, v ktorom pôsobia. Vnímajú rozmanitosť a dynamiku mesta, témy, ktoré ním hýbu, špecifiká jeho charakteru a vývoja, rozmanité komunity, ktoré v ňom žijú a pôsobia.

Komunity a ich potreby

3. Od kultúrnych inštitúcií mesta očakávame naplňovanie a posilňovanie svojho potenciálu ako spoločenských, komunitných a vzdelávacích inštitúcií. Spoločenská užitočnosť, vnímanie vzdelávania ako jedného z kľúčových nástrojov kvalitatívneho rozvoja spoločnosti, vnímanie verejnej inštitúcie ako inštitúcie, ktorá by mala byť priestorom pre interakciu a stretávanie – to všetko by malo byť v jadre činnosti mestských organizácií.
4. Je dôležité, aby mali kultúrne organizácie vysoko nastavenú citlivosť voči vyvíjajúcim sa potrebám a požiadavkám existujúcich a potenciálnych užívateľov a reagovali na to svojou činnosťou, službami, témami. Prihovárali sa im aktívne,

primeranou formou a prostriedkami. Vytvárali priestor a možnosti pre trávenie času, obohatenie a sebarealizáciu návštevníkov v prostredí, ktoré rozvíja ako otvorené, dostupné, podnecujúce a kultivujúce.

Vzdelávanie, komunikácia a participácia

5. Organizácie pracujú s verejnosťou prostredníctvom širokého spektra aktivít, pričom kladú dôraz na vzdelávanie a participáciu a budujú pre to potrebnú infraštruktúru a poskytujú služby. Kultúrne inštitúcie majú všetky predpoklady pre plnenie svojej roly pri zlepšovaní mäkkých zručností a schopností ako sú socializácia, tvorivosť, emocionálna zrelosť, schopnosť riešiť problémy a pod. t.j. tých kľúčových kompetencií, ktoré je nevyhnutné rozvíjať aj s ohľadom na meniace sa pracovné prostredie a povolania budúcnosti.
6. Organizácie komunikujú profesionálne a proaktívne.

Verejný priestor

7. Kultúrne organizácie sú súčasťou mestského verejného priestoru a uvedomujú si svoj vzťah k nemu a pôsobenie v ňom. V tomto zmysle akcentujeme nasledujúce aspekty:
 - Mestské kultúrne môžu pozitívne ovplyvňovať alebo regenerovať prostredie, v ktorom pôsobia, preto ich vnímame ako dôležitých aktérov vo verejnom priestore mesta. Väčšina z nich je lokalizovaná v historickom jadre Starého mesta, na ktoré majú najväčší dopad turizmus a jeho dôsledky. Kultúrne inštitúcie môžu svojou činnosťou, kultúrnou ponukou a charakterom pozitívne ovplyvňovať svoje okolie – zachovávať alebo podporovať jeho civilnosť, autentickosť a byť protívahou komercializácii verejného priestoru.
 - Kultúrne inštitúcie vystupujú otvorene voči svojim návštevníkom aj verejnému priestoru. Ich brány a dvere sú otvorené a vstupné priestory týchto inštitúcií sú súčasťou ulíc a námestí. Umožňujú voľný prechod medzi časťami Starého mesta.
 - Verejné priestory, kultúrne inštitúcie, poskytovatelia služieb (kaviarne a reštaurácie) môžu svojim charakterom oslovovať alebo odrádzať rôzne skupiny obyvateľov. Pri tvorbe a programovaní verejného a poloverejného priestoru (kultúrnych inštitúcií) je dôležitá pestrosť a citlivosť voči obyvateľom s rôznymi finančnými a sociálnymi možnosťami. Tak, aby nedochádzalo k stiahnutiu sa tých krehkejších, ako sú napríklad seniori, obyvatelia s nižším príjmom, alebo zdravotnými obmedzeniami. Je dôležité, aby v meste existovali miesta, ktorých kvalitou je príjemná obyčajnosť. Nástrojmi sú: finančná dostupnosť, služby a program, ktoré reflektujú potreby publika, bezpečné prostredie vo význame prijímajúceho a sociálne akceptujúceho.

8. Prístupnosť mestských kultúrnych inštitúcií je vnímaná ako štandard, svoju infraštruktúru a prevádzku budujú a koordinujú s ohľadom na obyvateľov so špecifickými potrebami.

Profesionálne štandardy a kontinuálna inovácia

9. Organizácie dodržiavajú a zvyšujú profesionálne štandardy v oblasti svojho pôsobenia. Predpokladom je aj kontinuálne vzdelávanie - neustále a systematické udržiavanie, zdokonaľovanie a dopĺňanie vedomostí, schopností a zručností v celom spektre svojich činností. Organizácia vie, že je to nevyhnutné pre poskytovanie profesionálnych, kvalitných a efektívnych služieb a tiež pre jej vlastnú schopnosť rásť, rozvíjať sa a reagovať na nepretržitý vývoj a zmeny.
10. Inštitucionálna inovácia je nevyhnutná - organizácie sledujú inovácie a trendy a spolupracujú s partnermi z verejnej, občianskej, akademickej aj súkromnej sféry na Slovensku a v zahraničí. Inovácia sa však netýka len odbornej činnosti, ale aj manažmentu organizácie, či na úrovni poslania, misie - vnímania svojej úlohy (komunikačnej, participačnej) vo vzťahu k občanom.
11. Organizácia využíva digitálne technológie a prostriedky vo svojej praxi. Aktívne pôsobí a komunikuje v digitálnom prostredí, inovujú jej každodenné funkcie a procesy, experimentujú s kreatívnym využitím nových technológií v práci s verejnosťou, alebo inak rozvíjajú organizáciu.

Plánovanie a evaluácia

12. Od kultúrnych príspevkových organizácií vyžadujeme strategické plánovanie - stanovenie a pravidelné vyhodnocovanie strategických cieľov, ktoré pomenujú ako sa chce organizácia rozvíjať, čo chce zlepšiť, aké kroky a s akými výsledkami ich realizuje na dosiahnutie cieľov. Hlavné mesto ako zriaďovateľ chce o daných cieľoch a výsledkoch s organizáciami diskutovať, načrtnúť vlastné možnosti ich finančnej aj nefinančnej podpory, vyjadriť sa k realite cieľov, ako aj sledovať súlad cieľov organizácie so stratégiou mesta.
13. Od kultúrnych príspevkových organizácií tiež vyžadujeme pravidelnú evaluáciu (hodnotenie) činnosti - realizovaných aktivít, kultúrnych projektov a podujatí. Zaujímajú nás dáta - údaje o vývoji návštevnosti, miere finančnej sebestačnosti, spokojnosti návštevníkov, pracovníkov a partnerov, ale aj pohľad na kvalitu služieb a činnosti od odbornej verejnosti, kritikov a umelcov. Dôležitý je pohľad zvonka - ako hodnotia organizáciu všetky zainteresované skupiny. Tento pohľad chceme poznať a mať zmapované názory na kvalitu inštitúcie, jej silné a slabé stránky.
14. Organizácia dokáže efektívne komunikovať svoje aktivity smerom navonok, je transparentnou organizáciou s jasnou misiou. Zriaďované kultúrne organizácie nepotrebujú obhajovať svoju existenciu, či lobovať za svoje aktivity. Sú dostatočne veľké, zriadené za konkrétnym účelom, navyše majú od zriaďovateľa významný príspevok do rozpočtu. Je preto potrebné, aby

komunikovali svoje rozhodnutia či stratégie smerom von a podrobovali ich názoru odbornej aj širšej verejnosti (návštevníkov, publika).

Hospodárenie a riadenie

15. Hospodárenie a finančné riadenie organizácie sa riadi princípmi účelnosti, efektivity a hospodárnosti.
16. Organizácia prevádzkuje a využíva svoje priestory efektívne, účelne a hospodárne s ohľadom na ich ekonomický a spoločenský potenciál. Hľadá nové a inovatívne modely prevádzky, fungovania a ďalšieho rozvoja.
17. Organizácie vo svojej činnosti kladú dôraz na udržateľnosť a také riešenia, ktoré zohľadňujú dopady klimatickej krízy a zhoršujúci sa stav životného prostredia, a to najmä v oblastiach ako minimalizácia tvorby odpadu, zabezpečenie triedenia a zhodnocovania odpadu, optimalizáciu dopravy, zelené obstarávanie produktov a služieb, využívanie zdrojov, zelená infraštruktúra a architektúra, environmentálne povedomie.

Ciele a opatrenia

1. Organizácia posilňuje svoju orientáciu na návštevníka: reflektuje jeho charakteristiky, potreby a požiadavky. Aktívne sa mu prihovára primeranou formou a prostriedkami. Vytvára priestor a možnosti pre trávenie času, obohatenie a seberealizáciu návštevníka v prostredí, ktoré rozvíja ako otvorené, dostupné, podnecujúce a kultivujúce.
2. Zvyšovať kvalitu poskytovaných služieb: organizácia poskytuje aktuálne, relevantné a kvalitné služby v oblasti svojho pôsobenia.
3. Zvyšovať povedomie verejnosti/ lokálneho publika/ obyvateľov o mestských kultúrnych inštitúciách: verejnosť (lokálna komunita) oceňuje/ rozoznáva hodnotu a zmysel inštitúcie.
4. Spracovať strategický plán organizácie, prípadne iný rozvojový materiál
5. Zlepšovať finančné riadenie a plánovanie organizácie: vypracovať finančný plán organizácie.
6. Zvýšiť finančnú sebestačnosť organizácií a posilňovať viaczdrojové financovanie.
7. Zlepšiť plánovanie investícií do obnovy nehnuteľného majetku aj infraštruktúrnych projektov organizácií.
8. Budovať personálne kapacity organizácie s ohľadom na jej rozvojové potreby, meniace sa požiadavky a trendy v oblasti činnosti organizácie a spoločnosti).
9. Využívať priestorové kapacity organizácie s ohľadom na 1. vhodnosť a účelnosti a dopadu, 2. hospodárnosti a efektívnosti (priebežne prehodnocovať funkcie a spôsob prevádzky objektov, ktoré organizácia spravuje).
10. Modernizovať priestory organizácií tak, aby spĺňali kvalitatívne, estetické a funkčné nároky na verejný priestor kultúrnych inštitúcií 21. storočia.

11. Zlepšovať prístupnosť organizácií pre obyvateľov so špecifickými potrebami. Postupne implementovať opatrenia a budovať infraštruktúru s ohľadom na obyvateľov so špecifickým potrebami.
12. Zlepšovať kompetencie a využívanie digitálnych technológií v praxi organizácií, zvyšovať prítomnosť a aktivitu organizácií v digitálnom prostredí s cieľom zlepšiť prístupnosť k svojim službám a ponuke, podnecovať verejnosť k interakcii s organizáciou.
13. Pozitívne pôsobiť a kultivovať verejný priestor hlavného mesta. Nástrojmi sú vyvážená ponuka a prístupnosť služieb pre všetkých obyvateľov.
14. Posilniť vzdelávaciu činnosť organizácie - vzdelávanie je vnímaná ako priorita organizácie v práci s verejnosťou.
15. Postupne zavádzať environmentálne opatrenia do svojej praxe a tak znižovať negatívne dopady na životné prostredie.

Pozn.: Kritéria a merateľné ukazovatele na hodnotenie kvality sa nastavujú postupne a v spolupráci s organizáciami. Prihliadať sa bude na špecifiká ich činnosti.

Merateľné ukazovatele – aplikovateľné príklady

Pozn.: relevancia podľa typu inštitúcie

návštevnosť (mimo vzdelávacích programov) - celková návštevnosť galérie bez ohľadu na vekovú skupinu
vlastné príjmy (vstupné, dotácie, príjmy z predaja alebo prenájmu, dary, sponzorské príspevky)
meranie efektivity/ dopadu/ využívania online aktivít organizácie (zlepšovanie digitálnych zručností a zvyšovanie digitálnej prítomnosti organizácie)
počet domácich návštevníkov
počet návštevníkov vzdelávacích programov do 15/ 18 rokov (v rámci školských skupín, ale aj v rámci rodinných programov)
počet návštevníkov do 18 rokov
spokojnosť návštevníkov: počet návštevníkov, ktorí by odporučili návštevu
počet návštevníkov so špeciálnymi potrebami (získavanie je naviazané na vstupné, sledujeme údaj za 1 rok)
počet návštev webovej stránky organizácie (celkový počet návštev webovej stránky organizácie unikátnymi návštevníkmi)
percento zdigitalizovaných zbierkových predmetov
počet online využití zdigitalizovaného objektu
percentuálny podiel zbierkových predmetov, ktoré sú vo vyhovujúcom stave
počet prezentačných aktivít a projektov, ktoré sprístupňujú predmety/diela zo zbierok galérie alebo múzea (v zmysle obmien, úprav, intervencií a výstavných projektov)
počet účastníkov kultúrnych, voľnočasových, spoločenských a komunitných akcií (počet akcií)
prírastok knižničného fondu
počet výpožičiek fyzických dokumentov
počet výpožičiek elektronických dokumentov
počet/ prehľad inovácií v poskytovaných službách

počet užívateľov, ktorí využili konzultačné služby knižnice pri riešení rôznych študijných/ pracovných/ životných situácií (počet pracovníkov knižnice, ktorí sú k dispozícii pre verejnosť na konzultácie)

počet užívateľov, ktorí navštívili knižnicu za účelom práce alebo štúdia a využili pri tom dostupnú infraštruktúru knižnice (počet študijných a pracovných miest na XY počet obyvateľov)

VÍZIE 2030

Múzeum mesta Bratislavy

VÍZIA 2030

„Vnímame spoločenskú rolu a zodpovednosť múzea ako verejnej kultúrnej inštitúcie, ktorej úlohou je aj premostovanie komúní, kultivácia jednotlivcov a spoločnosti, vzdelávanie k demokracii, kritickému mysleniu a prostredníctvom odbornej, profesionálnej, na poznaní faktov a prameňov založenej práci aj budovanie dôvery k verejnej inštitúcii. Práca s verejnosťou formou verejných programov je dôležitým nástrojom pri naplňaní tejto roly múzea. Programová a výstavná ponuka múzea by mala smerovať k jeho vnímaniu ako odbornej a prístupnej inštitúcie, ktorej obsah je dôležité poznať, pretože je to súčasť občianskej a intelektuálnej vybavenosti jednotlivca. Toto považujeme za obzvlášť dôležité aj v oblasti advokácie múzeí na Slovensku ako takých. Za podstatné považujeme klásť dôraz na odbornosť a komplexnosť, a súčasne na zrozumiteľnosť pre publiká, pre ktoré sú jednotlivé aktivity určené – či už sú to odborníci, nadšenci histórie alebo deti zo základnej školy.“

Galéria mesta Bratislavy

VÍZIA 2030

„Galéria mesta Bratislavy v súčasnosti vníma svoju rolu v ďaleko širšom kontexte, než na aký je verejnosť zvyknutá v prípade špecializovaných fondových a pamäťových inštitúcií. Odborný tím galérie hľadá prístupné formy, cez ktoré môže svoju prácu prepájať s ďalšími humanitnými disciplínami a tým adresovať význam a hodnoty dejín vizuálneho umenia širšej verejnosti. Priestory galérie sa stále viac otvárajú s cieľom vytvoriť dostupné, nehierarchické a inšpiratívne prostredie, ktoré oslovuje rôzne publiká, vrátane lokálnych umelcov a umelkýň, miestnych komúní a spoluobčanov so špeciálnymi potrebami. Galéria mesta Bratislavy začína programovo vstupovať aj do mestského verejného priestoru. Tvorí a participuje na odborných aktivitách a projektoch zameraných na katalogizáciu, ochranu a sprístupňovaniu existujúcich a podporu tvorby nových diel situovaných na území mesta Bratislavy a jednotlivých mestských častí. Súčasne ponúka vzdelávací program zameraný na tému verejného priestoru, jeho hodnôt a roly v životoch mestskej spoločnosti. Zodpovednú úlohu na seba galéria preberá aj vo sfére ochrany a správy nehnuteľného kultúrneho dedičstva. Víziou a súčasne výzvou najbližšieho obdobia je postupná a citlivá debarierizácia spravovaných budov Mirbachovho a Pálffyho paláca, ktoré majú štatút národnej kultúrnej pamiatky.“

Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave

VÍZIA 2030

„Vízia rozvoja organizácie v nasledujúcom období je kombináciou očakávaní hlavného mesta a vedecko-výskumných ambícií organizácie v nasledovných smeroch. Manažment kultúrneho dedičstva riešiť v úzkej spolupráci s dotknutými organizáciami a útvarmi mesta systémom odbornej platformy, ktorá vytvorí predpoklad na širšie strategické plánovanie a koordinovanie projektov a aktivít. Mapovanie a popularizáciu kultúrneho dedičstva komunikovať s dôrazom na verejnú prístupnosť cez GIS-mapu mesta spracovanú do vrstiev (pamiatky, pamätihodnosti, pomníky a pod). Popularizácia pamätihodností, pomníkov a umeleckých diel vo verejných priestoroch formou tradičnou (napr. publikácie), ale aj súčasnou (podcasty, komentované videá). Výraznejšie otvorenie sa organizácie voči verejnosti prostredníctvom úplnej digitalizácie dokumentačných fondov (fond blokových passportov, fond historických pohľadníc už je zdigitalizovaný) a virtuálneho sprístupňovania lokalít, ktoré nie sú bežne otvorené (kaplnka sv. Jakuba, predbránie Rybárskej brány, suterén Vydrickej brány). Viesť diskurz o kultúrnom dedičstve – nástrojmi diskurzu v praktickej rovine sú odborné komisie, v ktorých má MÚOP zastúpenie a na ktorých sa prednostne riešia praktické problémy poznávania pamiatkového fondu (odborno-metodická komisia PÚSR) a narábanie s pamiatkovým fondom (poradná komisia riaditeľa KPÚ BA). Teoretickú rovinu diskurzu budeme v Bratislave iniciovať formou workshopov za účasti odborníkov z akademickej sféry. Každoročné obhájenie štatútu vedecko-výskumnej organizácie cez systém vedeckých projektov, konferencií, prednášok, publikovanie v karentovaných časopisoch a rozvíjanie medzinárodných projektov o kultúrnom dedičstve.“

Mestská knižnica v Bratislave

VÍZIA 2030

„Mestská knižnica v Bratislave je kultúrna inštitúcia, ktorá vníma svoju dôležitú rolu v kultúrnom živote mesta Bratislavy. Chceme prispieť k formovaniu kultúry nielen prostredníctvom literatúry, ale aj v širšom kontexte. Považujeme sa za verejné kultúrne miesto, kde sa môžu stretávať komunity s rozličnými potrebami a životnými podmienkami - stierame nerovnosti, scitlivujeme spoločnosť, vytvárame v ľuďoch pocit, že majú nablízku inštitúciu, ktorá je im užitočná v rozličných životných situáciách. Podporujeme neformálne a komunitné vzdelávanie, ktorým chceme v ľuďoch rozvíjať zodpovednosť za miesto, v ktorom žijú, podnecovať v nich záujem o spoločnosť a životné prostredie. V optimálnych podmienkach spolupráce vieme podporovať občiansky aktivizmus a môžeme byť miestom verejných diskusií. Chceme podporiť kultiváciu, vzdelanosť a seberealizáciu obyvateľov mesta, podporiť inklúziu expatov, cudzincov a akokoľvek znevýhodnených ľudí. Starostlivosť o priestory, v ktorých sa nachádzame, je prirodzenou súčasťou nášho vnímania. Uvedomujeme si potrebu zvyšovania ich prístupnosti a bezbariérovosti ako aj citlivých renovácií pri plnení cieľov súčasnej verejnej inštitúcie.“

Bratislavské kultúrne a informačné stredisko

VÍZIA 2030

„Ambíciou BKIS je v plnej miere využiť kultúrny potenciál hlavného mesta, vytvárať priestor a priaznivé podmienky pre jeho kvalitnú, zrozumiteľnú a zároveň plnohodnotnú prezentáciu spôsobom, ktorý je prístupný širokej verejnosti. Súčasťou tejto stratégie je aj cielená podpora rozvoja a udržania kontinuity existujúcich významných mestských tradícií. Patrí k nim napríklad takmer polstoročný koncept veľkého letného mestského festivalu Kultúrne leto, či víkend mestskej samosprávy Bratislavské mestské dni a od roku 2022 aj projekt Bratislavských Vianoc. BKIS tiež reflektuje viacerých strategických partnerov medzi podujatiami, ktoré upevňujú svoje pozície v posledných rokoch a aspirujú na titul ikonické. BKIS uplatňuje nový štýl plánovania, ktorý odráža dynamiku organizovania kultúrnych podujatí. Nastavuje zmysluplné partnerstvá na rôznych úrovniach (najmä s občianskymi iniciatívami) a na partnerskej báze vytvára vzťahy s ostatnými mestskými organizáciami. Rozvíja vzťahy s mestskými časťami s cieľom decentralizácie kultúry aj do iných mestských častí Bratislavy. Rozvoj BKIS je porovnateľný s podobnými organizáciami v iných mestách, pre zdieľanie dobrej praxe vytvára partnerstvá s inými mestami a hľadá synergie. Zároveň reflektuje podnety vedúce k zadefinovaniu nového celomestského podujatia, ktoré by nadväzovalo na tradíciu multikultúrnej identity mesta. V neposlednom rade realizuje kurz s akreditáciou MŠVVŠ SR - Sprievodca cestovného ruchu, ktorý je špecializovaný na Bratislavu. Cieľom BKIS je naďalej hľadať a vytvárať moderné platformy a nové možnosti pre zdieľanie a popularizáciu hĺbkových znalostí historických a kultúrnych kontextov nášho mesta prostredníctvom sprievodcov.“

Archív mesta Bratislavy

VÍZIA 2030

„AMB má vlastnú účelovú budovu, v ktorej sú sústredené všetky fondy a zbierky. Vytvorená je tiež priestorová rezerva na 100 rokov k preberaniu archívnych dokumentov (AD). Má nastavené funkčné preberanie AD z registratúr mesta, mestských častí a príspevkových organizácií, či iných organizácií mesta, mestských častí. Riadi sa najdôležitejším stupňom pri ochrane a sprístupňovaní pamäťového dedičstva mesta v oblasti dokumentov úradnej a neúradnej povahy. Buduje vlastnú identitu pre širšiu verejnosť prostredníctvom služieb a aktivít ako sú výstavy, semináre, konferencie, exkurzie a prehliadky, čo sa všetko odvíja od dôstojných priestorov sídla. Archív rozvíja a podporuje všetky základné a doplňujúce archívne činnosti. Patria k nim spracovávanie a sprístupňovanie archívnych fondov, vedecká činnosť, akvizičná činnosť a archívna pedagogika. Je lídrom v sprístupňovaní digitálneho obsahu v podobe digitálnych kópií AD pre verejnosť a zabezpečenia trvalej úschovy elektronických dát mesta (e-archív). Vedeckou činnosťou prispieva k formovaniu kultúrnej identity obyvateľov mesta, spolupracuje s vedeckými a kultúrnymi inštitúciami zaoberajúcimi sa históriou mesta, má prístupnú archívnu knižnicu, zameranú špecificky na kultúrne dedičstvo Bratislavy. Zabezpečuje ochranu originálov archívnych a knižných dokumentov ich reštaurovaním, zlepšovaním fyzickej ochrany prostredníctvom vhodných priestorov a vlastného reštaurátorského pracoviska. Archív rozvíja svoje personálne kapacity od veľkosti spravovaných fondov a zbierok, vedeckej činnosti s prihliadnutím na plnenie moderných úloh archívu (digitalizácia, archívna pedagogika, e-archív).“

Nadácia mesta Bratislavy

VÍZIA 2030

„Nadácia mesta Bratislavy má jasné poslanie, ktoré naplňa prostredníctvom svojich programov. Programy čitateľne reflektujú poslanie nadácie. Je profesionálne spravovaná, postavená na transparentnom a efektívnom prerozdelení zdrojov a prepracovanom systéme odborného hodnotenia. Nadácia je stabilne fungujúcou organizáciou, ktorá je „tematicky silná“ – generuje témy a saturuje potreby spojené so životom mesta a výzvami, ktorým Bratislava čelí. Má vybudovanú expertnú kapacitu pre identifikovanie týchto problémov a potrieb, v napojení na strategické politiky mesta. Dokáže nájsť vhodný spôsob, čo môže svojimi aktivitami dosiahnuť. Nadácia má vytvorené prostredie, ktoré zabezpečí, že jej programové aktivity sú stabilné a nebojujú o svoju existenciu. Zároveň má vďaka zakladateľovi vytvorené vnútorné prostredie, ktoré podporuje stabilitu nadácie prostredníctvom definovaných procesov a systematicky uchovávaného know-how. Vo svojich programoch využíva participatívne procesy, ktoré umožnia účasť cieľových skupín na zbere údajov o potrebách, ktoré vytvárajú priestor pre aktívnu účasť cieľových skupín na jednotlivých procesoch. Rovnako má nastavené mechanizmy evaluácie realizovaných programov a priebežne sleduje ich efektivitu. Na základe výstupov evaluácie a monitoringu upravuje jednotlivé programy a procesy. Okolo nadácie sa sústreďujú odborníci a vytvárajú nové poznanie, ktoré nadácia využíva a šíri. Programy nadácie sú oceňované pre ich kvalitu a efektivitu.“

Divadlo Pavla Országha Hviezdoslava

VÍZIA 2030

„Mestské divadlo DPOH bude udržateľným mestským divadlom 21. storočia, ktoré prispieva k formovaniu otvorenej spoločnosti v súlade s kultúrnou politikou mesta Bratislava prostredníctvom pôvodných dramatických textov písaných priamo pre DPOH a inscenovaných v relatívne rýchlom čase ako priama reakcia na udalosti v spoločnosti. Hovoriť k divákovi bude súčasným jazykom, rozvinie diskurz k zásadným témam a otvorí dialóg v rámci kultúrnej obce. Ako jediná divadelná scéna mesta Bratislavy bude formovať urbánne idey transformované do tém i formy jednotlivých inscenácií a tým prispeje k diverzifikácii hodnotovej orientácie dovnútra kultúrnej obce i smerom k divákovi. Mestské divadlo DPOH bude vnímané ako dôležité miesto pre rozvoj spoločnosti a zlepšovanie kvality života obyvateľov mesta – divadlo ako laboratórium spoločnosti, prinesie odvážnu, atraktívnu a modernú dramaturgia so silným umeleckým tímom. Jasne vyhranené umelecké smerovanie prinesie témy minorít, marginalizovaných skupín a tém rozdeľujúcich spoločnosť. Dramaturgia divadla bude myslieť aj cudzincov žijúcich v Bratislave a na mladého diváka a tvorcu (možnosti spolupráce s nastupujúcou divadelnou generáciou). Prinesie bezbariérovosť a inklúziu cez témy a inscenácie až po reálnu pomoc /práca s mestskými komunitami, ktorých názory bude reflektovať dramaturgia divadla/. Mestské divadlo DPOH bude považované za mienkotvorné divadlo, ktoré prináša diskusie na občianske témy, vytvára priestor aj pre nezriaďované scénické divadlá a ponúka rezidenčné pobyty, tiež sa bude uchádzať o detského diváka a tvoriť v ňom vzťah k divadlu a tak si vychovávať nového diváka.“

Zoologická záhrada Bratislava

VÍZIA 2030

„Zoologická záhrada Bratislava, je rešpektovanou organizáciou ktorá spája svet ľudí a svet prírody. Cez poznanie a pozitívne zážitky inšpirujeme k láske k prírode a zvieratám. Prostredníctvom vysokej úrovne starostlivosti o zvieratá, účasti na programoch záchrany ohrozených druhov, kvalitných vzdelávacích aktivít a oddychu v prírode prispievame k aktívnej ochrane prírody. Pre občanom Bratislavy je ZOO miestom oddychu, bezpečia, zážitkov v prírode a s prírodou. ZOO Bratislava poskytuje priestor pre kultúrne akcie a eventy a aktívne sa zapája do kultúrneho života mesta a regiónu. ZOO je miestom oslavy nielen biodiverzity ale aj diverzity ľudskej spoločnosti a príkladom inkluzívnosti.“

POJMY

Pojmy, s ktorými sa stretnete v dokumente

Cestovný ruch

Chápeme ako činnosť osoby cestujúcej na prechodný čas do miesta mimo jej bežného životného prostredia. Hlavný účel jej cesty je iný ako vykonávanie zárobkovej činnosti v navštívenom mieste. Turizmus predstavuje „súbor činnosti zameraných na uspokojovanie potrieb súvisiacich s cestovaním a pobytom osôb mimo miesta trvalého bydliska a zvyčajne vo voľnom čase. Cieľom je odpočinok, poznávanie, zdravie, rozptýlenie a zábava, kultúrne a športové vyžitie, služobné cesty a získanie komplexného zážitku“¹⁰.

Cezhraničná spolupráca

Je forma spolupráce medzi štátmi a regiónmi, ktorú Madridský dohovor špecifikuje ako "každé spoločné konanie zamerané na posilnenie a podporu susedských vzťahov medzi územnými celkami alebo orgánmi podliehajúcimi jurisdikcii dvoch alebo viacerých zmluvných strán a uzatvorenie každej zmluvy alebo dohody potrebnej na tento účel. Cezhraničná spolupráca sa musí realizovať v rámci pôsobnosti územných celkov alebo orgánov definovanej vnútorným právnym poriadkom."

Dielo vo verejnom priestore sú pomníky, pamätníky, umelecké diela a výtvarné artefakty umiestnené vo verejnom priestore Bratislavy.

Dostupnosť kultúry

Dostupnosť kultúry a kultúrnych služieb predstavuje jeden z najdôležitejších cieľov pre všetky kultúrne inštitúcie a organizácie, ktoré sú financované z verejných zdrojov. Je predpokladom účasti na kultúrnom živote a participácie.

Funkčný mestský región presahujúci hranicu štátov je jedným z výsledkov pôsobenia suburbanizácie. Špecifické funkčné regióny sú prejavom slabnúceho významu integrácie na úrovni štátov a reprezentujú skutočný nadnárodný región, v ktorom sa cezhraničné väzby uskutočňujú na úrovni každodenného života. V tomto kontexte sa zavádza aj pojem „elastické a transnárodnej migrácie“, keď daný človek (migrant) vykazuje nezanedbateľné väzby každodenného života s krajinou svojho pôvodu (napr. časté návštevy tejto krajiny alebo silná národná identita)¹¹.

Identita mesta

Je viazaná na ľudí, ktorí sú jej nositeľmi a ktorí prostredníctvom nej identifikujú samých seba v zmysle hrdosti a spolupatričnosti s konkrétnym územím. Identita mesta hovorí o tom, čím je mesto z pohľadu obyvateľa. Je premenlivá v čase, lebo vychádza z potenciálu mesta.

¹⁰Zuzana Slušná, Svetlana Chomová, Súčasné témy v kultúrnej teórii a praxi, NOC, 2015

¹¹ ŠVEDA Martin, ŠTEFKOVIČOVÁ Pavla, TOLMÁČI Ladislav. Do Rajky alebo do Kittsee? Rozdielne prostredie cezhraničnej suburbanizácie. In.: Suburbanizácia 2: Sondy do premien zázemia Bratislavy, Geografický ústav SAV, 2020.

Inklúzia

Znamená začlenenie a akceptovanie každého na báze rešpektovania rovnosti a dôstojnosti všetkých ľudí.

Klaster

Geografická koncentrácia navzájom prepojených spoločností, poskytovateľov služieb, pridružených inštitúcií a firiem, pôsobiacich v navzájom súvisiacich oblastiach. Tieto subjekty fungujú vo vzájomnej prepojenosti a vykonávajú činnosť v tesnej blízkosti.

Komunita

Komunitu chápeme ako skupinu ľudí, ktorí žijú v interakcii na základe spoločného umiestnenia – v rozmedzí od susedstva, mestskej štvrte a pod., prípadne ako skupinu, ktorá je organizovaná okolo spoločných praktík a sociálnej súdržnosti, ako jednotlivcov, ktorí majú rovnaké potreby alebo vlastnosti a to bez ohľadu na ich umiestnenie, alebo typ interakcie (subkultúry, etnické komunity, rôzne spolky a pod.)¹². Komunita je v ideálnom prípade sociálne a fyzické prostredie alebo skupina ľudí, ktorí sú bez ohľadu na rozdielnosti – sociálny status, pohlavie, národnosť, či vek – schopní tieto rozdielnosti oceňovať, čo im umožňuje účinne a otvorene komunikovať a spolupracovať na dosahovaní spoločných cieľov. Predstavuje blízke, známe a bezpečné prostredie. Takúto komunitu nazývame súdržnou komunitou.

Komunitný život

Komunitný život je život obyvateľov v lokalite, resp. štvrti, v ktorej bývajú a trávajú väčšinu voľného času. Je rozvíjaný na základe zlepšovania podmienok a vytváranie príležitostí pre vlastnú realizáciu obyvateľov, či už ide o skrášľovanie verejného priestoru, organizovanie kultúrno-komunitných podujatí, stretávanie sa a spolupracovanie so susedmi.

Kreatívny klaster

Označenie pre klastrové aktivity subjektov, pôsobiacich prevažne v oblasti kreatívneho priemyslu a kreatívnej ekonomiky. Produkty a služby, ktoré takýto klaster produkuje sú najmä výsledkom kreatívnych a duševných činností a veľká časť ich aktív patrí do oblasti duševného vlastníctva. Ak má byť ich činnosť úspešná, je potrebné viac ako len prepájať firmy a technológie. Zvyčajne sú kreatívne klastre špecializované na osobité druhy kreatívnych činností (médiá, dizajn a pod.).

Kreatívne hospodárstvo

Zachytáva, ako odvetvia kultúry a tvorivej činnosti prispievajú k zamestnanosti, vytváraniu pracovných miest a inovačným schopnostiam mesta; tvorivosť a práca založená na vedomostiach; inovácie a duševné vlastníctvo; nové pracovné miesta v kreatívnom priemysle.

Kreatívny priemysel

Odvetvia kreatívneho priemyslu sú podnikateľské aktivity, založené na individuálnej kreativite, zručnosti a talente. Majú potenciál k tvorbe kapitálu a pracovných miest prostredníctvom využívania duševného vlastníctva. Sektor zahŕňa predovšetkým reklamu, architektúru, umenie, obchod so starožitnosťami, počítačové a video hry, remeslá, dizajn, dizajnovú módu, film a video, hudbu, scénické umenie, vydateľskú činnosť, software, televíziu a rozhlas. Tieto oblasti spája najmä vysoká pridaná hodnota a významný vplyv na kvalitu života ľudí. Často sú

¹² Programová stratégia Nadácie mesta Bratislava 2020-2022

to produkty, ktoré priamo tvoria a formujú prostredie, v ktorom žijeme (dizajn, móda, architektúra, masmédiá). Ich ekonomický potenciál sa zakladá predovšetkým na schopnosti využiť a realizovať myšlienku či individuálny talent.

Kultúrne dedičstvo¹³ je nenahraditeľným bohatstvom štátu a jeho občanov, je dokladom vývoja spoločnosti, filozofie, náboženstva, vedy, techniky, umenia, dokumentom vzdelanostnej a kultúrnej úrovne slovenského národa, iných národov, národnostných menšín, etnických skupín a jednotlivcov, ktorí žijú alebo v minulosti žili na území Slovenska. Jednotlivé druhy a časti kultúrneho dedičstva sú rovnocenné a tvoria neoddeliteľnú súčasť kultúrneho dedičstva Európy a celého ľudstva. Kultúrnym dedičstvom sú hmotné a nehmotné kultúrne hodnoty, vrátane importovaných diel a myšlienok, ktoré našli na Slovensku miesto a uplatnenie.

Významom nehmotného kultúrneho dedičstva sú najmä jazykové a literárne prejavy šírené ústne alebo zvukovými nosičmi, diela dramatického, hudobného a tanečného umenia, zvyky a tradície, historické udalosti, zemepisné, katastrálne a miestne názvy ako aj s nimi spojené kultúrne miesta, ktoré spoločenstvá, skupiny a v niektorých prípadoch jednotlivci pokladajú za súčasť svojho kultúrneho dedičstva. Nehmotné kultúrne dedičstvo znamená tiež postupy, stvárnenia, prejavy, poznatky, schopnosti, ako aj nástroje, predmety, artefakty a s nimi spojené kultúrne miesta, ktoré spoločenstvá, skupiny a v niektorých prípadoch jednotlivci pokladajú za súčasť svojho kultúrneho dedičstva.

Významom hmotného kultúrneho dedičstva sú najmä archívne dokumenty bez ohľadu na spôsob zaznamenania informácie, historické knižničné dokumenty a fondy, diela písomníctva, scénografie, kinematografie, televíznej a audiovizuálnej tvorby, zbierky múzeí a galérií, diela výtvarného, úžitkového a ľudového umenia, dizajnu, architektonické objekty, urbanistické súbory, archeologické nálezy a lokality, objekty ľudového staviteľstva, pamiatky výroby, vedy a techniky, historické záhrady, parky.

Kultúra

Pojem kultúra je pre účely strategického dokumentu chápaný ako „spôsob života“, systém všetkých kultúrno-spoločenských fenoménov vyskytujúcich sa na území – od územného rozvoja, cez kvalitu života, kultúrnu identitu, až po historickú a spoločenskú kontinuitu. Na kultúru nazeráme cez územný princíp – naším zámerom nie je kultúru plánovať, ale plánovať mesto s vedomím jeho kultúrnej dimenzie, v kontexte celkového rozvoja územia a úzkej previazanosti udržateľnosti a kvality života.

Kultúrne aktivity, tovary a služby

Kultúrne aktivity, tovary a služby sú tie, ktoré pri posudzovaní z hľadiska kvality, použitia alebo účelu stelesňujú alebo odovzdávajú kultúrne prejavy nezávisle od obchodnej hodnoty, ktorú môžu mať. Kultúrne aktivity môžu mať účel samej osoby alebo môžu prispievať na produkciu kultúrnych tovarov a služieb.

Kultúrna diplomacia

Doména diplomacie, ktorá má na starosti nadväzovanie, rozvoj a udržiavanie vzťahov s cudzími štátmi prostredníctvom kultúry, umenia a vzdelávania. Je to tiež proaktívny proces prezentácie

¹³ Deklarácia Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane kultúrneho dedičstva schválené Národnou radou Slovenskej republiky

inštitúcií, systému hodnôt a kultúrnej osobitosti štátu na bilaterálnej aj multilaterálnej úrovni v zahraničí.¹⁴

Kultúrny obsah

Kultúrny obsah znamená symbolický význam, umelecký rozmer a kultúrne hodnoty, ktoré majú pôvod v kultúrnych identitách alebo ich vyjadrujú¹⁵.

Kultúrne organizácie mesta

Bratislava zriaďuje Múzeum mesta Bratislavy, Galériu mesta Bratislavy, Mestskú knižnicu, Mestský ústav ochrany pamiatok a Bratislavské kultúrne a informačné stredisko. Prostredníctvom nich naplňa kompetencie v oblasti kultúry a stará sa o kultúrnu infraštruktúru, ktorej je vlastníkom. Existencia verejných kultúrnych inštitúcií je dôležitá z dôvodu zabezpečenia verejného záujmu v oblasti kultúry. Vytvárať podmienky pre profesionálny výkon a rozvoj organizácie je zásadnou úlohou zriaďovateľa. Organizácie majú poznať očakávania zriaďovateľa a obyvateľov, kultúrnu politiku mesta a aktívne sa podieľať na jej vytváraní a implementovaní.

Kultúrne prejavy

Kultúrne prejavy znamenajú prejavy, ktoré sú výsledkom tvorivosti jednotlivcov, skupín a spoločností a ktoré majú kultúrny obsah

Kultúrne plánovanie

Kultúrne citlivý participatívny proces v rámci lokálneho a regionálneho plánovania, vychádzajúci z miestnych potrieb a špecifik, postavený na široko definovaných kultúrnych zdrojoch. Predstavuje odlišenie sa od sektorovo orientovaných tradičných kultúrnych politík, v ktorých sú príjemcami kultúrni aktéri. V kultúrnom plánovaní sú príjemcami politík obyvatelia, ktorým kultúrni aktéri poskytujú služby. Je úzko previazaný s udržateľným rozvojom kultúry.

Kultúrna politika

Verejnou správou utvárané prostredie, v ktorom sa uskutočňujú procesy tvorby, uchovávania a šírenia kultúrnych hodnôt sa v európskom kontexte nazýva kultúrna politika. Kultúrna politika je prejavom ambície rozhodovateľov a volených zástupcov realizovať svoj vplyv na kultúrne prostredie vytváraním vhodných podmienok pre jednotlivé kultúrne procesy v takej miere, v ktorej si to verejný záujem v oblasti kultúry vyžaduje. Tvorba kultúrnej politiky je aj o permanentnom hľadaní rovnováhy medzi všetkými aktérmi kultúry. Týka sa predovšetkým finančného zabezpečenia kultúry ako jedného z nástrojov kultúrnej politiky, ktoré je zároveň najčastejším predmetom politickej aj odbornej pozornosti v oblasti kultúry prostredníctvom diskusií alebo navrhovaných zmien¹⁶.

Kultúrna vibrácia, či živosť

Meria kultúrny "impulz" mesta z hľadiska kultúrnej infraštruktúry a účasti na kultúre; kultúrne zariadenia a dejiská kultúry, kultúrna účasť a atraktivnosť, tvorivosť a práca založená na vedomostiach.

¹⁴ <https://fmv.euba.sk/RePEc/brv/almnch/A2013-2.pdf>

¹⁵ Dohovor UNESCO o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov (2005)

¹⁶ Kultúrna politika od Amsterdamu po Žilinu, N-CSU, ECF, ŽSK (2007)

Kultúrne zdroje

Každé mesto má svoje kultúrne zdroje, z ktorých čerpá a ktoré poukazujú na celkový kultúrny potenciál územia. Vytvára ho nielen kultúrne dedičstvo a kultúrne inštitúcie, ktoré sa na území nachádzajú, ale rovnako tak územné predpoklady, všetky formy kultúrnych činností (hudba, tanec, divadlo, literatúra atď.), tradície, remeslá, spôsoby miestnej sociálnej organizácie a komunitného života a všetky subjekty a jednotlivci participujúci na rozvoji kultúry v danom území.

Kvalita života

Kvalita života je výsledkom vzájomného pôsobenia sociálnych, zdravotných, ekonomických a environmentálnych podmienok, týkajúcich sa ľudského a spoločenského rozvoja. Na jednej strane predstavuje objektívne podmienky na dobrý život a na strane druhej subjektívne prežívanie dobrého života.¹⁷

Marginalizované skupiny

Zraniteľné skupiny obyvateľov ako sú deti, mladí ľudia, LGBTI komunita, cudzinci, seniori, ľudia so zdravotným a mentálnym postihnutím a inak sociálne vylúčené skupiny obyvateľstva. Ich príslušníčky a príslušníci sú často okrem socioekonomického znevýhodnenia aj v mocensky nevyváženom postavení, keď nemajú dostatok možností a príležitostí vyjadriť sa k politikám, ktoré sa ich týkajú. Títo obyvatelia absentujú v rozhodovacích procesoch z rôznych dôvodov. Môže byť nimi etnicita, vek, zdravotné postihnutie, životná situácia, rod, jazyk a spôsob komunikácie a rôzna kombinácia týchto znakov¹⁸.

Nezriadovaná kultúra

Súbor aktérov kultúrneho diania, predovšetkým umeleckej tvorby, pôsobiacich nezávisle od zriaďovaných kultúrnych inštitúcií a mimo priamych väzieb na verejné rozpočty. Tvorja ju mimovládne neziskové organizácie v oblasti kultúry, súkromné organizácie podnikajúce v kultúre a neinštitucionalizovaní jednotlivci pôsobiaci v kultúre a neformálne a formálne platformy. Vznikajú na základe práva na rôznorodé slobodné prejavy, možnosť tvorivej sebarealizácie, vzdelávanie a osobnostný rast. Prinášajú rozmanitosť kultúrneho života, skvalitnenie podmienok života občanov a spoločnosti ako takej (všeobecne prospešné služby, verejnoprospešné účely v oblasti kultúry), plnia funkcie dôležité pre demokratickú spoločnosť.

Pamäť

Predstavuje zložky historického vedomia (vzťah k vlastným dejinám, súhrn predstáv, poznatkov a predsudkov o minulosti), ktoré sa stali predmetom aktualizácie a cieleného využívania. Pamäť plní spoločensko-politickú funkciu a ponúka aktuálne poučenie sa z dejín¹⁹.

Pamäťové a fondové inštitúcie sú hlavnými nositeľmi, uchovávatelmi a sprostredkovateľmi spoločenského, technického, vedeckého a kultúrneho dedičstva, poznania, poznatkov. Sú tiež kľúčovým faktorom napredovania a konkurencieschopnosti spoločnosti a územia. Tvoria

¹⁷ HORŇÁK, M. & ROCHOVSKÁ, A. 2007. Vybrané aspekty kvality života vo vnútorných perifériách Slovenska. In: *Geographia Cassoviensis*, 2007, s. 55 –60. ISSN 133-6748.

¹⁸ KADLEČÍKOVÁ, Jana. HOLKA CHUDŽÍKOVÁ, Alena. 2021. Metodika zapájania zraniteľných skupín na lokálnej úrovni. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry, 2021

¹⁹ MANNOVÁ, Elena. 2019. Minulosť ako supermarket? Spôsoby reprezentácie a aktualizácie dejín Slovenska. Bratislava: Historický ústav SAV a Vydavateľstvo VEDA SAV, 2019.

základnú skupinu organizácií sprístupňujúcich kultúrne dedičstvo. Medzi pamäťové a fondové inštitúcie patria archívy, knižnice, múzeá, galérie, pracoviská pre ochranu pamiatkového fondu, špecializované odborné ústavy a pracoviská v oblasti kultúry, vysokých škôl, SAV, organizácie pre správu a ochranu autorských práv, ochranu duševného a priemyselného vlastníctva a pod. Každá pamäťová inštitúcia má aj informačnú úlohu. Je dôležité, aby sa na funkciu knižníc, archívov, múzeí a na príslušné inštitúcie pozeralo ako na jeden celok príbuzných inštitúcií a systémov, ktoré sú poskytovateľmi informačných služieb.

Pamiatkový fond je súbor hnutelných vecí a nehnuteľných vecí vyhlásených za národné kultúrne pamiatky, pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny. Za pamiatkový fond sa považujú aj veci, o ktorých sa ešte len začalo konanie na vyhlásenie za kultúrne pamiatky, pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny²⁰.

Ochrana pamiatkového fondu je súhrn činností a opatrení zameraných na identifikáciu, výskum, evidenciu, zachovanie, obnovu, reštaurovanie, regeneráciu, využívanie a prezentáciu kultúrnych pamiatok a pamiatkových území.

Predmet kultúrnej hodnoty je pôvodný hmotný alebo duchovný doklad, ktorý má schopnosť priamo alebo sprostredkovane vypovedať o vývoji spoločnosti a má trvalý vedecký, historický, kultúrny alebo umelecký význam.

Participácia

Pod pojmom participácia chápeme zapájanie širokej verejnosti do správy vecí verejných (rozhodovania o rozvoji mesta). Zapájanie verejnosti môže byť prítomné vo všetkých fázach politického rozhodovania - vo fáze tvorby, navrhovania, rozhodovania, implementácie, monitorovania, hodnotenia a revízie politiky. Aktívna participácia verejnosti na správe vecí verejných zvyšuje transparentnosť politického procesu ale aj efektivitu prijatého rozhodnutia, je nástrojom mestského plánovania.

Potenciál mesta

Predstavuje štruktúru, charakteristiky, hodnoty prvkov materiálneho a nemateriálneho prostredia (prírodné prostredie), ľudský faktor (obyvateľstvo žijúce na území mesta, jeho prejavy a pod.), hodnoty vytvorené ľuďmi a abstraktné charakteristiky mesta.²¹

Prihraničný región

Je región alebo priestorová jednotka, ktorú dopĺňa jej geografia, história, ekológia, etnické skupiny, ekologické možnosti a i.. Vo všeobecnosti je rozdelená zvrchovaným právom štátov, ležiacich na opačných stranách spoločnej hranice a ich územno-správnymi jednotkami. Zároveň sa tiež vymedzuje na základe jej funkčnej spätosti s územím na druhej strane hranice. Zvyčajne hovoríme o okrajovej oblasti, priestore, ktorý od seba oddeľuje jadrové oblasti, a preto jej infraštruktúra vždy trochu zaostáva za vybavenosťou vnútrozemia. Prihraničné regióny môžu byť vzájomne nepriateľské, koexistujúce, spolupracujúce a integrované.

²⁰ <http://www.pamiatky.sk/sk/page/pamiatkovy-fond>

²¹ Úloha potenciálu mesta pri budovaní značky mesta, Matejčíková J., Rojíková D., Ekonomika a spoločnosť, roč. 22, 2021, č. 1 / Journal of Economics and Social Research, vol. 22, 2021

Princíp predĺženej ruky

Princíp založený na odbornom posudzovaní žiadostí o podporu z verejných zdrojov. , Dôvera sa vkladá do rúk renomovaných odborníkov, nezávislých od mesta a jeho orgánov, ktorí dokážu skúsenosťami a odbornou erudíciou kvalitne posúdiť kvalitu projektov. Ide o krok smerom k transparentnému otvorenému systému, ktorý sa uplatňuje vo svete prostredníctvom tzv. Art Councils, fondov na podporu kultúry, vzdialených od politických štruktúr. Viaceré vyspelé metropoly tento systém pri podpore kultúry využívajú.

Prístupnosť kultúry

Prístup ku všetkým kultúrnym tovarom, výrobkom a službám poskytovaným verejnosti, a to spôsobom, ktorý im zabezpečí účinný a rovnaký prístup a rešpektuje ich dôstojnosť. Tento prístup vychádza zo zákazu diskriminácie. Prístupnosť je nutnou podmienkou pre samostatný život osôb so zdravotným postihnutím, ich začlenenie do spoločnosti v plnom a rovnakom rozsahu a neobmedzené využívanie všetkých ich ľudských práv a základných slobôd

Suburbanizácia

Vo všeobecnosti je to formovanie sídelných štruktúr. Je to súhrn významných procesov, ktoré výrazne transformujú charakter (najmä postsocialistických miest) a metropolitných regiónov. Mení prímestskú oblasť z hľadiska bývania, obchodu, skladovania, výroby, dopravy, ale aj z hľadiska sociálneho, kultúrneho a environmentálneho. Suburbanizácia ako komplexný proces je podmienená množstvom vzájomne previazaných faktorov, ktoré sa odlišujú v rôznych sociálno-kultúrnych kontextoch. , Viaceré z nich všeobecne ovplyvňujú rast miest, iné pôsobia v prospech rozvoľneného rozširovania miest do krajiny.

Susedstvo

Geograficky (teritoriálne) ohraničená komunita. V kontexte rozvoja miest využívaný pojem pre interdisciplinárny prístup a osobitnú optiku riešenia medziľudských vzťahov, rozvíjania potrieb miestnych ľudí a spoločenstiev (komunit), ktoré ovplyvňujú ich kvalitu života. Kľúčový indikátor sociálneho kapitálu lokalít.

Tradícia

Je prenášanie vybraných hodnôt, ideí, vzorov, noriem, koncentrovaných v kolektívnom vedomí, z generácie na generáciu. Predstavuje spôsob konštruovania, rekonštruovania a udržiavania pamäte⁷.

Ukazovatele pre podporu kultúry

Jedným z najčastejšie využívaných ukazovateľov v kultúrnej politike v oblasti úspešnosti kultúrnych podujatí, resp. kvality kultúrnych programov je návštevnosť. Pandemická situácia a opatrenia v súvislosti s obmedzením návštevnosti však otvárajú diskusiu o tom, na základe akých kritérií rozhodovať o podpore a úspešnosti kultúrnych projektov. Mestská kultúrna politika bude hľadať nové ukazovatele, ktoré zreteľnejšie objasnia dopady kultúry na kvalitu života obyvateľov.

Udržateľný rozvoj

Udržateľný rozvoj je taký, ktorý vyhovie potrebám súčasnosti bez zníženia možností budúcich generácií uspokojiť vlastné potreby. Je cestou k našej spoločnej budúcnosti a zabezpečí kontinuitu zachovania zdrojov – prinesie spomalenie, umiernenie, zníženie spotreby a spoločenskú spravodlivosť. Udržateľnosť v sebe zahŕňa aj ďalšie témy, ako sú inklúzia,

vzdelávanie ľudí, férové a spoločensky zodpovedné konanie. Vyžaduje si zmenu nášho myslenia a konania s dopadom na životné prostredie.

Udržateľný rozvoj kultúry

Zapojenie kultúry do trvalo udržateľného rozvoja znamená vytvárať viac dostupných príležitostí pre obyvateľov na rozvoj kultúrneho života, rešpektovanie a začleňovanie rôznych kultúrnych prejavov a komunitný život podporujúci občiansku angažovanosť a tvorivosť. Pod udržateľným rozvojom kultúry chápeme záujem samosprávy o kvalitu života jej obyvateľov, posilňovanie komunít a miestnej identity, ako aj snahu o lepšie pochopenie unikátnosti jednotlivých lokalít v meste a dôraz na väčšiu spoluprácu medzi jednotlivými subjektmi verejnej správy na území – mestské časti, mesto, kraj, štát.

Verejný priestor

Pod verejnými priestormi rozumieme také priestory v existujúcej urbanistickej štruktúre, ktoré sú nezastavané, otvorené a prístupné všetkým občanom nezávisle od ich pohlavia, rasy, etnicity, veku alebo socioekonomickej úrovne. Verejné priestory sú prevažne na verejnom pozemku a slúžia verejnosti. Verejné priestranstvo je ulica, námestie, park, trhovisko či iný priestor prístupný verejnosti bez obmedzenia, ktorý bez ohľadu na vlastnícke vzťahy slúži na všeobecné užívanie.

Verejný záujem v oblasti kultúry

Verejným záujmom v oblasti kultúry sa myslí zabezpečenie prístupu občanov ku kultúre, a to prostredníctvom podpory kultúrnych aktivít a kultúrnych projektov organizácií a jednotlivcov. Ďalej prostredníctvom podpory iniciatív a angažovanosti občanov v oblasti kultúry, účinnej ochrany hmotného a nehmotného kultúrneho a prírodného dedičstva, jeho sprístupňovania a využívania, ako aj využitia kultúrnej infraštruktúry územia a zabezpečenia jej dostupnosti na území. Rovnako zabezpečenie efektívnej a tvorivej činnosti kultúrnych inštitúcií a podpory slobodnej umeleckej tvorby²².

Zainteresovaní aktéri

Všetky dotknuté organizácie a jednotlivci, ktorí majú záujem na riešení a výsledkoch. Medzi zainteresovaných aktérov patrí každá inštitúcia, organizácia, skupina alebo jednotlivec, ktorí si vo vzťahu k prijímaniu nových verejných politik môžu niečo nárokovať; majú právo rozhodovať o zdrojoch, využívajú, alebo poskytujú služby, alebo sú priamo ovplyvnení činnosťami v rámci implementácie verejnej politiky.²³ Aktérmi z oblasti kultúry sú všetky subjekty a jednotlivci participujúci na kultúrnej ponuke a rozvoji kultúry v danom území.

Značka (brand) mesta

Vychádza z jeho identity, ktorá je tvorená vybraným množstvom súborov hmotných a nehmotných prvkov a charakteristík územia, ktoré existujú v rámci určitého sociálno – kultúrneho prostredia. Môže to byť história, kultúra, mýty a povesti, práva, životný štýl,

²² Koncepcia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry schválená uznesením vlády Slovenskej republiky č.160/2008

²³

https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/participacia/2020/vzdelavanie/vzdelavaci_program/1_d_P0718_PODA2_ucebne%20texty_zaciname%20participovat.pdf

architektúra, jedlo, hudba, jazyk a i. Značka mesta by mala byť jedinečná. K prvkom značky mesta sa zaraďuje: prítomnosť, miesto, predpoklady, ľudí, pulz a potenciál.

Zriaďovaná kultúra

Sústava kultúrnych subjektov priamo napojených na čerpanie verejných finančných zdrojov; inštitúcie a infraštruktúra kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti štátu, samosprávnych krajov, miestnych samospráv a inštitúcie zriadené zo zákona. Tvoria ju organizácie zriaďované verejnou správou (štátne rozpočtové a príspevkové organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR, samosprávne rozpočtové a príspevkové organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti krajov, miest a obcí a ostatné subjekty verejnej správy). Podieľajú sa na napĺňaní kompetencií verejnej správy - zabezpečení cieľov verejnej kultúrnej politiky, plnia poslanie a úlohy vyplývajúce z platnej legislatívy a zo zriaďovacej listiny (poskytovanie verejných kultúrnych služieb a realizácia súvisiacich činností, ktoré slúžia verejnému záujmu). Slúžia na inštitucionálnu ochranu kultúry a zabezpečenie dostupnosti základných kultúrnych služieb.

POUŽITÉ SKRATKY

AMB – Archív mesta Bratislavy
BKIS – Bratislavské kultúrne a informačné stredisko
BSK -Bratislavský samosprávny kraj
BTB – Bratislava Tourist Board
CVČ – Centrá voľného času
GIB – Generálny investor Bratislavy
GMB – Galéria mesta Bratislavy
HMBA – Hlavné mesto Bratislava
K - kapacity
KD - kultúrne dedičstvo
KKP – kultúrny a kreatívny priemysel
KKZ - kultúrny a komunitný život
KP - kreatívny potenciál
MČ – mestská časť / mestské časti
MIB – Metropolitný inštitút Bratislavy
MKB – Mestská knižnica v Bratislave
MKSR – Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MMB - Múzeum mesta Bratislavy
MÚOP – Mestský ústav ochrany pamiatok
MZVaEZ SR - Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
NKP – národná kultúrne pamiatka
OK – oddelenie kultúry magistrátu Hlavného mesta SR Bratislavy
PHSR – program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
PO – príspevkové organizácie
PS – pracovná skupina
SAV – Slovenská akadémia vied
SR- Slovenská republika
SŠ – stredná škola
SWOT – slabé a silné stránky, príležitosti a ohrozenia
ŠÚ SR- Štatistický úrad Slovenskej republiky
ZŠ – základná škola
ZUŠ – základná umelecká škola

Kultúrna Bratislava 2030

*Analytická
časť*

PREČO 2020?

Analytická časť koncepcie vznikala od roku 2020. Množstvo externých dát a prieskumov vychádza z údajov za rok 2020 (štatistické dáta a pod.). Ak boli k dispozícii novšie dáta (výstupy z mapovania potrieb), tak sme ich zapracovali a aktualizovali. Materiál pracuje aj so staršími relevantnými dátami. A to vtedy, ak novšie dáta neexistujú, prípadne sa porovnáva dlhšie časové obdobie.

Analýza problémov a popis východiskového stavu reagujú na deficity v kultúre, ktoré vznikali desaťročia. Napriek tomu, že mnohé z problémov popísaných v dokumente majú v súčasnosti rozbehnuté opatrenia na ich zmiernenie, popis problémov v dokumente zachováame v plnej miere pre priblíženie príčin a následkov, ktoré pretrvávajú, respektíve len postupne sa odstraňujú.

Koncepčný dokument sme nazvali Dekáda pre kultúru. Aktuálne sme v treťom roku tvorby. V dokumente približujeme úsilie, ktoré od roku 2020 realizujeme, v podobe rozbehnutých projektov, ktoré prispievajú k cieľom koncepcie. Mesto Bratislava už mnohé z predkladaných opatrení realizuje. Dôležitá však je ich udržateľnosť, ako aj udržateľnosť záväzkov, ktoré si mesto v oblasti kultúry stanovilo.

Ambíciou Dekády pre kultúru je, aby koncepcia bola živým, pravidelne aktualizovaným materiálom. Má reagovať na aktuálne potreby, problémy a podnety. Pandémia COVID nás naučila ako byť pripravení na takéto výnimočné situácie.

Pravidelne sa bude aktualizovať a dopĺňať aj analytická časť koncepcie. Zámerom je aktívne komunikovať s odbornou i širšou verejnosťou a pracovať s aktuálnymi dátami.

OBSAH

KULTÚRNY PROFIL BRATISLAVY	4
ĽUDIA BRATISLAVY	4
KULTÚRNE INŠTITÚCIE A ORGANIZÁCIE.....	20
KULTÚRNA PONUKA.....	29
AKTÉRI A POTREBY.....	35
KULTÚRNI OBČIANSKI AKTÉRI A ORGANIZÁCIE.....	37
KOMUNITNÉ ORGANIZÁCIE A INICIATÍVY.....	45
AKTÉRI KKP.....	52
MESTSKÉ ČASTI	54
KULTÚRNE ORGANIZÁCIE ZRIAĐOVANÉ MESTOM.....	58
SWOT.....	66
ANALÝZA PROBLÉMOV.....	77
SUMÁR PROBLÉMOV	81
KAPACITY A ICH UDRŽATEĽNOSŤ	83
KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT	101
KULTÚRNE DEDIČSTVO	140
KREATÍVNY PROFIL	168
POJMY	197
POUŽITÉ SKRATKY.....	205
ZDROJE.....	206
ZOZNAM GRAFOV TABULIEK A OBRÁZKOV.....	208

KULTÚRNY PROFIL BRATISLAVY

Bratislava ako hlavné mesto Slovenskej republiky je jedným z významných centier kultúrneho života a umenia na Slovensku. Rozvoj kultúry, ochrany kultúrneho dedičstva a využívanie kultúrnych pamiatok a zariadení umožňuje kultúrno-umelecké vyžitie obyvateľstva a zároveň poskytuje nové možnosti pre rozvoj kultúry. Využívanie jedinečných osobitostí mesta prostredníctvom kultúrnych a vzdelávacích podujatí a aktivít zvyšuje atraktivitu mesta, podporuje cestovný ruch a zdravý lokálpatriotizmus obyvateľov Bratislavy.

L'UDIA BRATISLAVY

Akí ľudia žijú a trávajú čas v Bratislave? Metropolitný inštitút Bratislavy (MIB) vydal v roku 2021 manuál participácie – publikáciu *Ako porozumieť mestu a jeho ľuďom?* Manuál obsahuje viacero zamyslení pri poznávaní ľudí, ktorí žijú a pracujú v Bratislave. Zohľadňuje ich potreby a zvyky, ktoré je potrebné brať do úvahy aj pri kultúrnom plánovaní.

Bratislava je starnúce mesto

V publikácii, ktorá upozorňuje na životné situácie a potreby „ľudí“ Bratislavy z nich vyplývajúce, autori na základe dostupných dát upozorňujú, že po rokoch stagnácie sa počet obyvateľov Bratislavy zvyšuje. Zásahu na tom má príchod ľudí z iných častí Slovenska a z ďalších krajín. Tento trend však nezabráni starnutiu mesta.

Populačná prognóza na obdobie rokov 2019–2050¹ uvádza, že 18,5% populácie mesta bolo v roku 2019 starších ako 65 rokov, pričom v roku 2050 sa očakáva prírastok na celkových 29,8% starších ako 65 rokov. Každý tretí obyvateľ Bratislavy tak bude vo veku nad 65 rokov.

Táto skupina nie je homogénna. Vo vyššej kategórii (nad 85 rokov) predstavujú až 70% seniorov ženy. Staršie ženy majú sťažené životné podmienky v porovnaní s ostatnými. Ako sa uvádza v publikácii MIB (2021), „ide o skupinu obyvateľstva ohrozenú nielen zhoršujúcim sa zdravím, ale aj chudobou“.

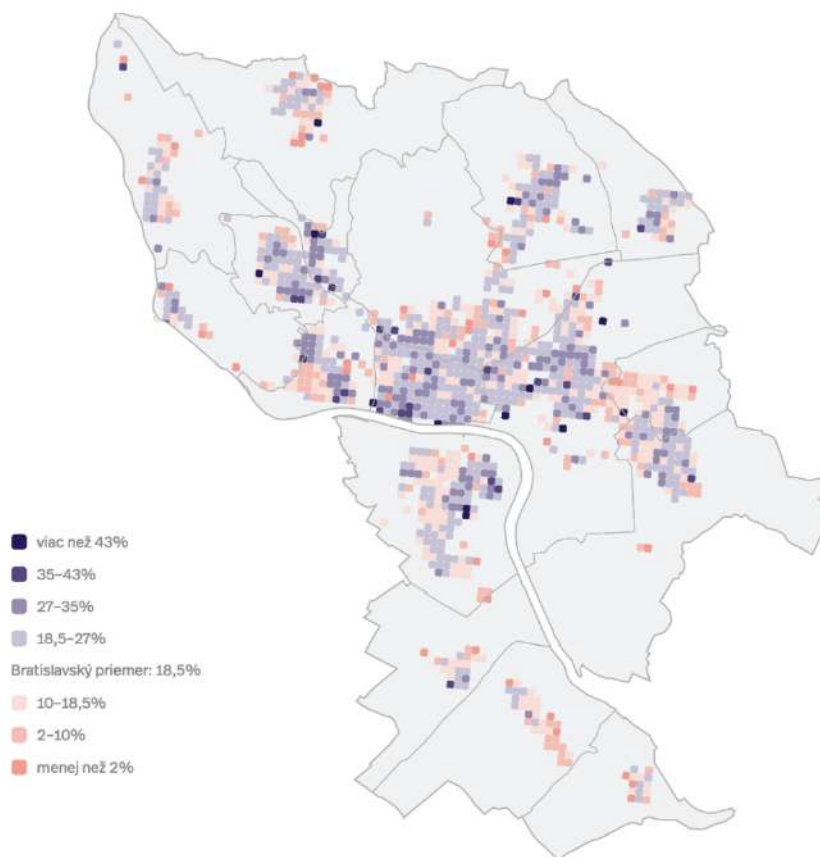
Publikácia popisuje potrebu sústrediť sa na reprezentáciu starších ľudí, najmä žien. Napríklad pri organizovaní stretnutí (neorganizovať stretnutia neskoro večer), citlivo voliť miesto stretnutia (dostupnosť a prístupnosť), nespoliehať sa na online metódy a podobne. **Tieto východiská sú cenné aj pre uvažovanie nad zabezpečením dostupných a prístupných kultúrnych služieb poskytovaných mestom a jeho organizáciami.**

Nasledujúca mapa ponúka pohľad priestorového rozmiestnenie obyvateľstva nad 65 rokov v mestských častiach Bratislavy. Zastúpenie seniorov je v Bratislave významné najmä v časti Staré Mesto a v druhom bratislavskom okrese, v ktorom tvoria takmer pätinu z celkového počtu obyvateľov. Tento negatívny trend sa bude stále viac a viac prehlbovať.

¹ Štatistický úrad Slovenskej republiky, Infostat: Štúdia demografického potenciálu hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy do roku 2050

Mestá sú priestormi samoty, starnutia, chudoby a vylúčenia. Sociálnej izolácii je vystavených čoraz viac ľudí. Postkomunistické krajiny v Európe sú na tom najhoršie – východ kontinentu trpí osamelosťou štyrikrát viac ako severské krajiny. Práve tu môže kultúra zohrávať dôležitú rolu, pomáhať človeku zorientovať sa na neprehľadnej križovatke individualizácie a socializácie. Nie všetci ľudia sú schopní reagovať na neustále sa meniaci svet optimálne, bez psychických, či sociálnych následkov. Kultúra ponúka možnosť intelektuálneho rozvoja, ako aj príležitosť “byť spolu”.

1.OBR: Odhad podielu trvalo obývajúceho obyvateľstva nad 65 rokov podľa štvorcov 250x250m

Odhad podielu trvalo bývajúceho obyvateľstva nad 65 rokov podľa štvorcov 250x250m, Zdroj: MV SR, Spracoval: Magistrát Hlavného mesta SR Bratislavy

Zdroj: *Ľudia Bratislavy, MIB, HMBA 2021*. Dostupné z: <https://opendata.bratislava.sk/>

Bratislava je mesto „dochádzajúcich“

„Denní dochádzajúci“ tvoria významnú časť užívateľov mesta, ktorí stimulujú ekonomiku a zároveň majú vlastné potreby na využívanie mestských zdrojov, infraštruktúry a služieb. Na základe dát², skoro tretina SIM kariet prítomných

² Mobilita SIM kariet, Slovak Telekom, Orange Slovensko. Pozn: Z údajov nemožno získať presnú predstavu, nakoľko viacerí ľudia (deti, seniori) nevlastní mobilné telefóny a naopak, mnohí ľudia majú 2 a viac SIM kariet.

v Bratislave počas dňa prichádza mimo mesta. Ako osloviť denne dochádzajúcich kultúrnou ponukou? Aké služby im ponúkať a v akom režime?

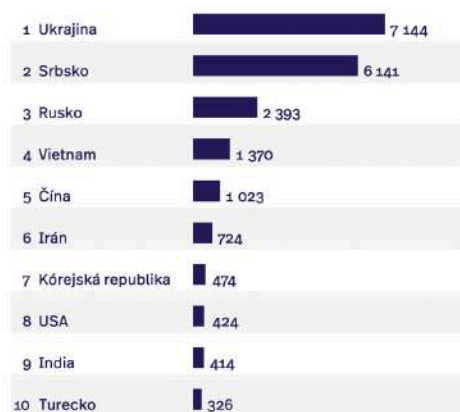
Cudzinci v meste

Cudzinci a cudzinky predstavujú až 8% populácie Bratislavy, nezanedbateľnú časť, ktorej význam bude do budúcnosti rásť. Typickým cudzincom v meste je muž v ekonomicky produktívnom veku. Naopak, medzi cudzincami je nízky počet detí a starších ľudí. Najviac cudzincov a cudziniiek sa koncentruje v kozmopolitnejšom Starom Meste, ale tvoria aj klastre v priemyselných areáloch na okrajoch Bratislavy.

2. GRAF: 10 najčastejších krajín pôvodu cudzincov z EÚ/ 10 najčastejších krajín pôvodu cudzincov z tretích krajín

10 najčastejších krajín pôvodu cudzincov z EÚ, Zdroj: ÚHCP

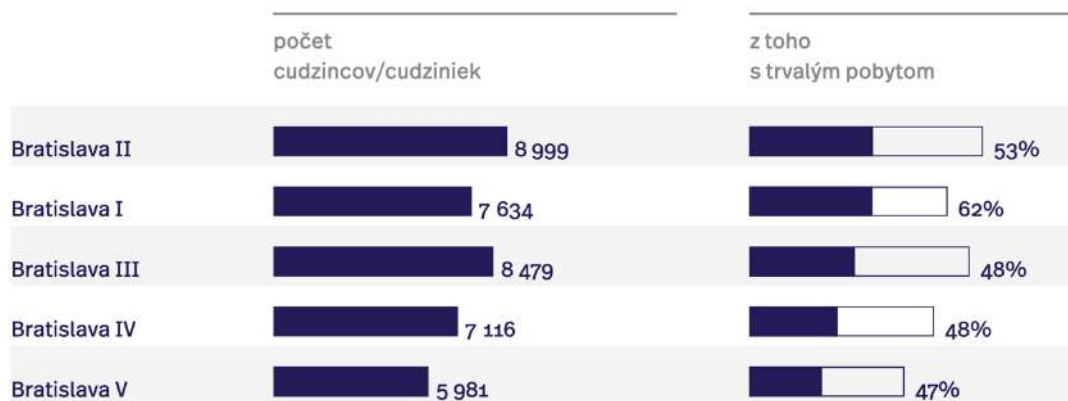

10 najčastejších krajín pôvodu cudzincov z tretích krajín, Zdroj: ÚHCP

Zdroj: <https://opendata.bratislava.sk/>

K januáru 2020 žilo v Bratislave 38 210 cudzincov oficiálne registrovaných, ktorí pochádzali až zo 140 krajín sveta. V rámci EÚ najväčšie komunity cudzincov sú hlavne zo susedných krajín, mimo EÚ je to Ukrajina, Srbsko, Ruská federácia a Vietnam.

3. GRAF: Počet cudzincov v jednotlivých okresoch Bratislavy

Počet cudzincov v jednotlivých okresoch Bratislavy, Zdroj: ÚHCP

„Celková populácia cudzincov je rozmanitá a nie je možné ju jednoducho charakterizovať. Rozmanitá nielen tým, z akých krajín cudzinci pochádzajú, ale tiež za akým účelom prišli na Slovensko a v akých sú životných situáciách. Majú rôzne sociálne statusy a rôzne sociálne zázemie. Niektorí profitujú z ekonomického rozvoja krajiny, iní sú na okraji spoločnosti a stávajú sa ohrozenými.“³

Užívateľské skupiny obyvateľov a ich (priestorové) potreby

Na základe príkladov z praxe navrhuje MIB⁴ nasledovnú typológiu verejnosti z hľadiska rozličných priestorových potrieb a nastavenie inkluzívnej participácie:

- Deti do 6 rokov
- Deti vo veku 6-12 rokov
- Mladší tínedžeri (13 – 19 rokov)
- Muži a ženy v pracovnom veku
- Ľudia v seniorskom veku (vek okolo 60 rokov+)

Medzi ďalšie skupiny ľudí so špecifickými potrebami zaraďuje:

- Neorganizované deti a mladí ľudia
- Cudzinci a cudzinky
- Ľudia so zdravotnými znevýhodneniami
- Ľudia ohrození stratou bývania
- Ľudia bez domova
- Ľudia, ktorí užívajú drogy

Pre docielenie vyššej miery inkluzivity odporúča mapovanie existencie a dostupnosti služieb určených pre dané cieľové skupiny, v našom prípade existencie a dostupnosti kultúrnych služieb. Realizovať fokusové skupiny so samotnými aktérmi s aktivistami, so samosprávou. Realizovať mentálne mapovanie s cieľovými skupinami a zaznamenávať ich vnímanie priestoru (zachytenie problémových miest, osobného prežívania a pod.).

Analýza demografický dát

- Počet obyvateľov a jeho vývoj
- Veková štruktúra obyvateľstva
- Vzdelanostná štruktúra
- Národnostná štruktúra
- Ekonomické triedy / príjmové skupiny
- (Ne)zamestnanosť

³ Kadlečíková, J. 2018. Cudzinci v Bratislave. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúr)

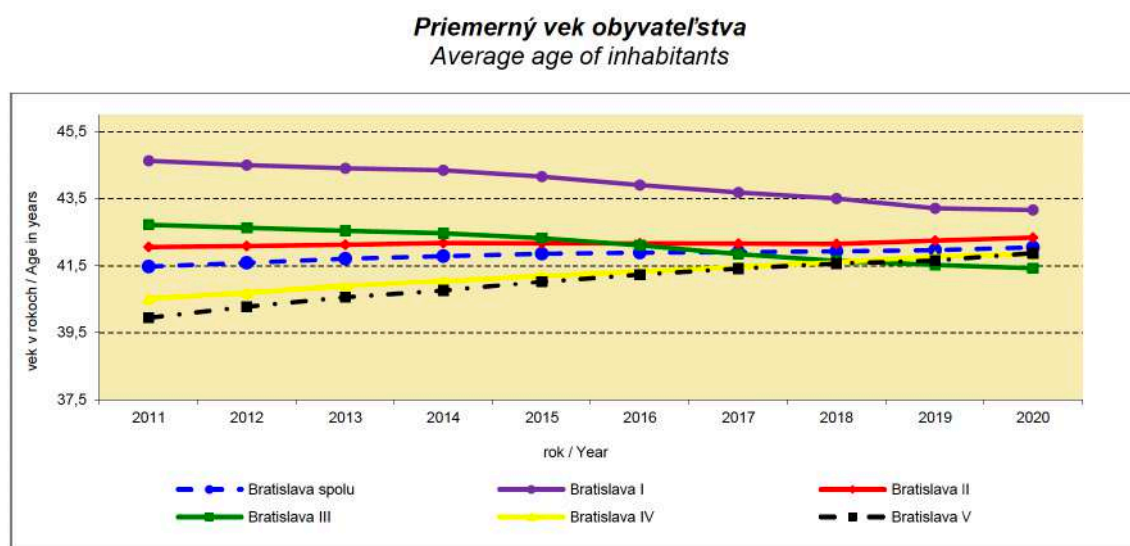
⁴ Ako porozumieť mestu a jeho ľuďom?, MIB, 2021

4.TAB: Vývoj počtu obyvateľov Bratislavy

Ukazovateľ	2016	2017	2018	2019	2020
Absolútne údaje / Absolute data					
Stredný stav obyvateľstva	424 427,5	427 743,5	431 214,0	435 295,0	439 337,0
z toho ženy	225 411,5	226 891,0	228 420,0	230 218,5	232 050,0

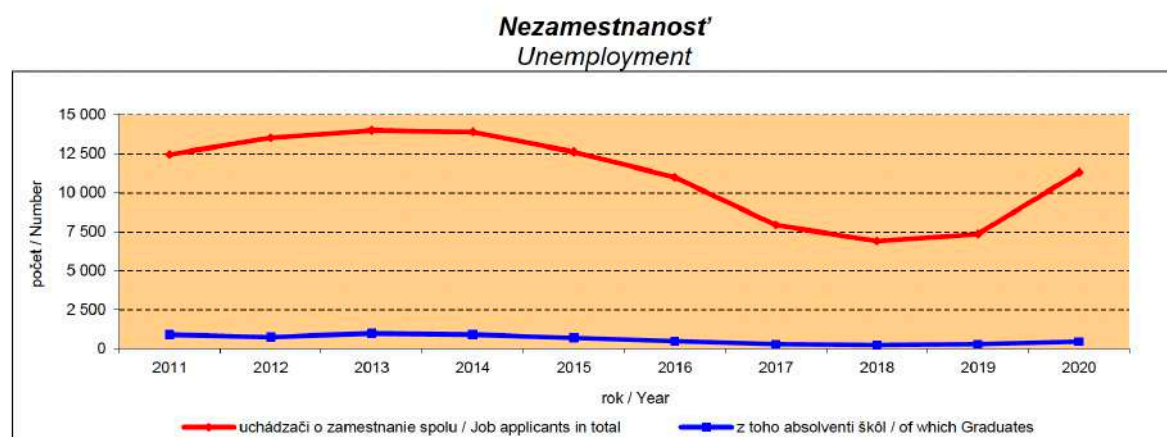
Zdroj: Štatistická ročenka Hlavného mesta SR Bratislavy 2021, Štatistický úrad SR, 2021

5.TAB: Veková štruktúra obyvateľstva Bratislavy - priemerný vek podľa okresov

Zdroj: Štatistická ročenka Hlavného mesta SR Bratislavy 2021, Štatistický úrad SR, 2021

6.TAB: Nezamestnanosť v Bratislave

Zdroj: Štatistická ročenka Hlavného mesta SR Bratislavy 2021, Štatistický úrad SR, 2021

7.TAB: Národnostné zloženie obyvateľstva Bratislavy

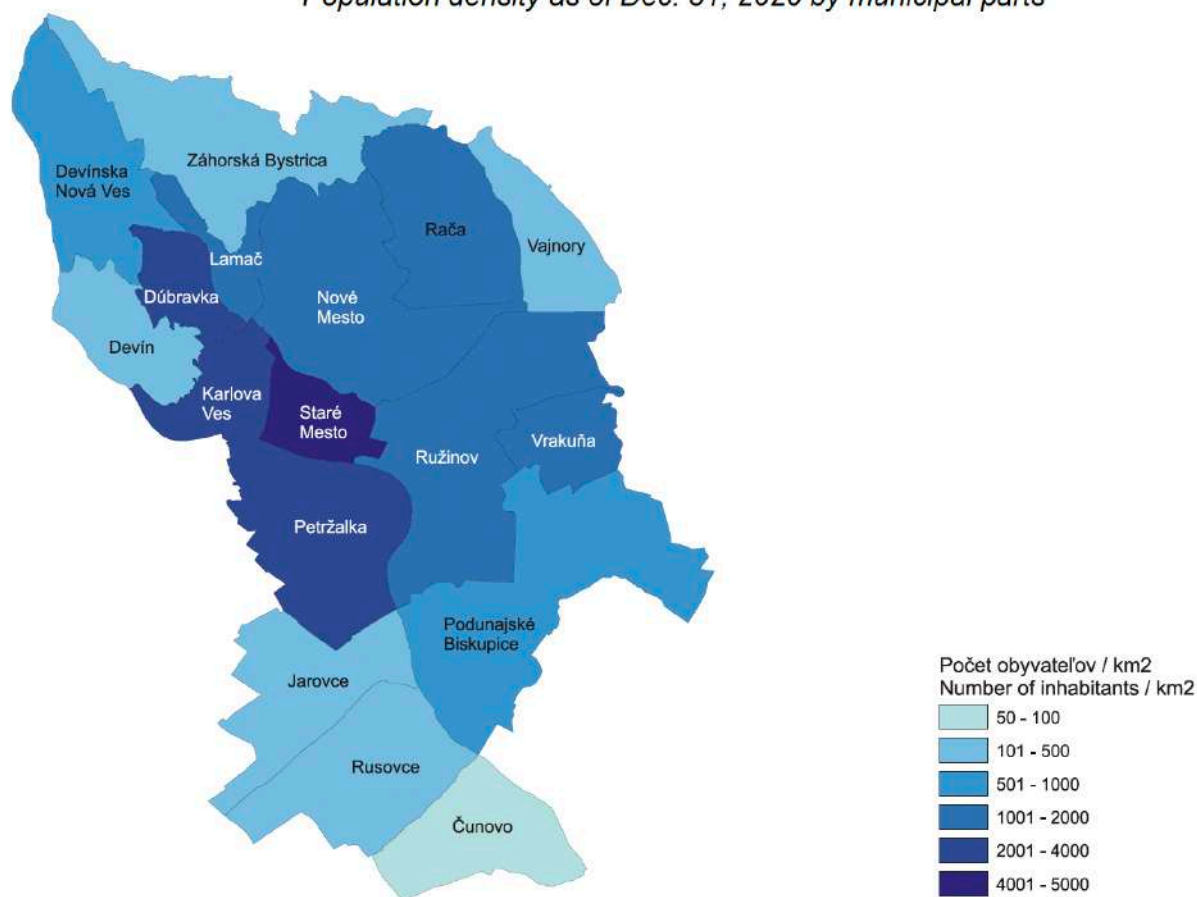
Ukazovateľ	Počet obyvateľov / Number of inhabitants				
	2016	2017	2018	2019	2020
absolútne údaje / Absolute data					
Spolu	425 923	429 564	432 864	437 726	440 948
v tom národnosť					
slovenská	382 924	385 774	388 883	392 810	395 503
maďarská	14 837	14 927	14 937	15 009	14 998
česká, moravská, sliezská	6 829	6 831	6 802	6 861	6 858
nemecká	1 571	1 662	1 676	1 704	1 735
poľská	870	896	920	954	975
ukrajinská	920	1 000	1 073	1 188	1 402
rusínska	755	762	769	767	772
ruská	786	838	876	932	1 024
rómska	362	361	362	363	362
ostatné a neuvedené	16 069	16 513	16 566	17 138	17 319

Zdroj: Štatistická ročenka Hlavného mesta SR Bratislavy 2021, Štatistický úrad SR, 2021

Život v mestských častiach – hustota obyvateľstva

8.OBR: Hustota obyvateľstva k 31.12.2020 podľa mestských častí

Hustota obyvateľstva k 31. 12. 2020 podľa mestských častí
Population density as of Dec. 31, 2020 by municipal parts

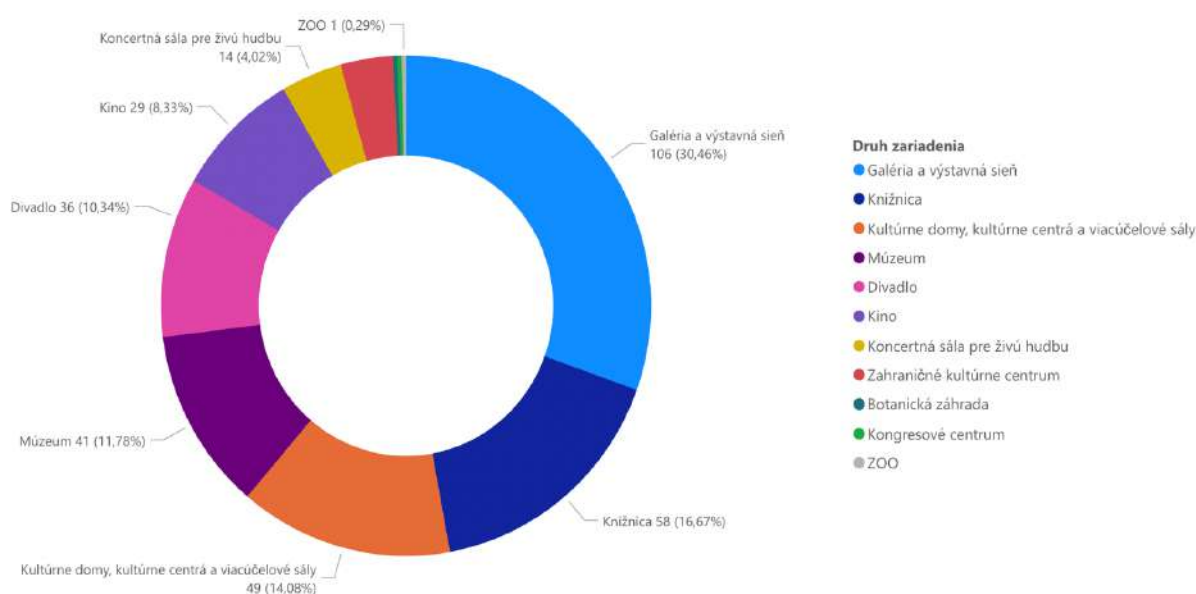
Zdroj: Štatistická ročenka Hlavného mesta SR Bratislavy 2021, Štatistický úrad SR, 2021

KULTÚRNA INFRAŠTRUKTÚRA

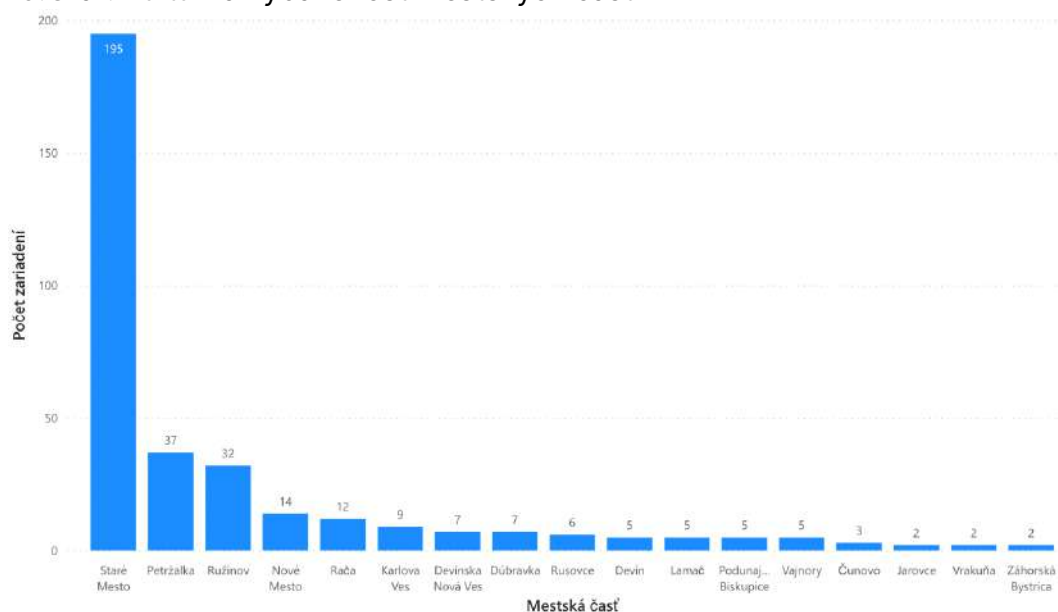
Kultúrna vybavenosť územia mesta a priestorové rozmiestnenie

Podľa dát z Územného generelu kultúry (HMBA a MIB, 2019), na území Bratislavy evidujeme **348 zariadení – infraštruktúry s kultúrnou funkciou**. Územný generel kultúry zachytáva funkčné využitie objektov (samostatné zariadenia s monofunkciou, ako aj zariadenia s kultúrnou polyfunkciou). V prípade múzeí sú zahrnuté všetky pobočky a vysunuté expozície múzeí, v prípade galérií generel zachytáva všetky priestory, ktoré slúžia na galerijné a prezentačné účely vizuálneho umenia (nie len organizácie), pri kinách sú zaevidované aj multiplexy, letné kiná a autokiná. Generel prechádza v súčasnosti aktualizáciou. Dopĺňa sa dátami a zmenami za roky 2020-2022.

9.GRAF: Kultúrna vybavenosť územia podľa kategórií

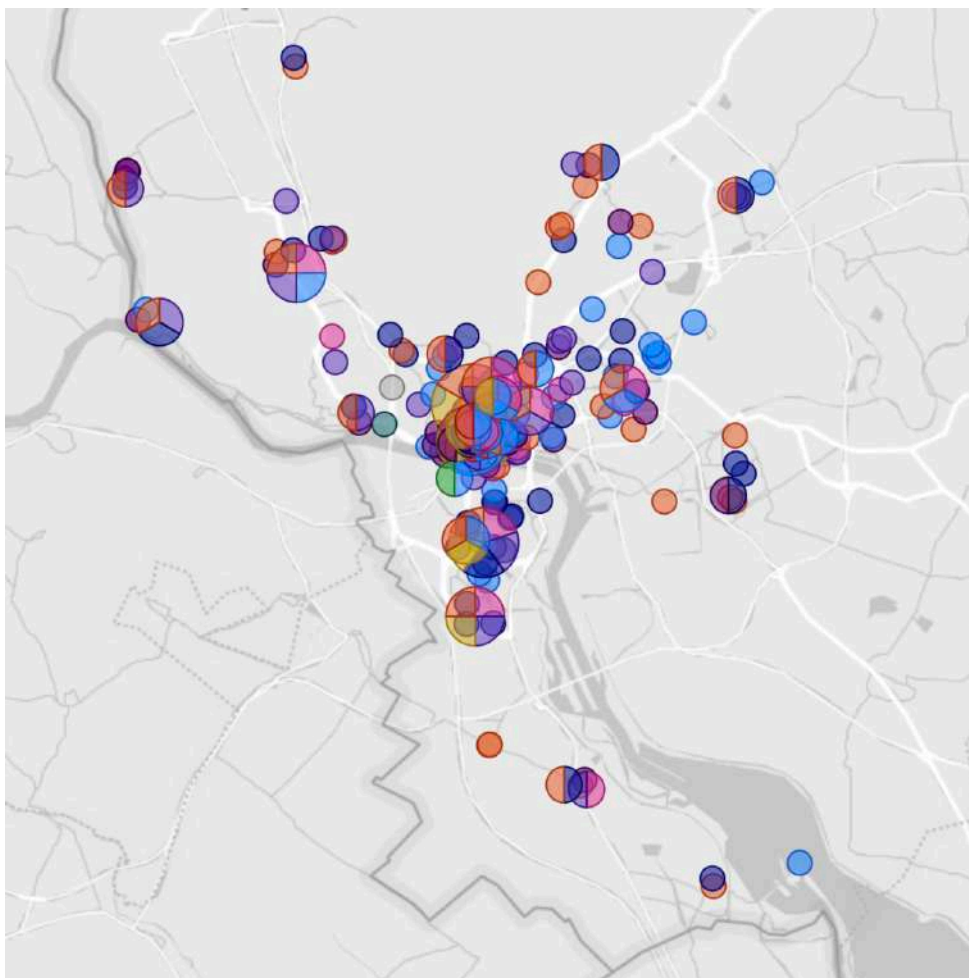
10.Graf: Kultúrna vybavenosť mestských častí

Zdroj: Územný generel kultúry, Hlavné mesto Bratislavy, MIB, 2019 (vlastné spracovanie)

Najvyššiu vybavenosť má mestská časť Bratislava - Staré Mesto, v ktorej je lokalizovaných 195 z 348 zariadení. To predstavuje 56% z celkového počtu. Nasledujú mestské časti Petržalka (11%), Ružinov (9%) a Nové Mesto (4%), s výrazne nižším zastúpením kultúrnych zariadení.

11.OBR: Mapové zobrazenie priestorového rozmiestnenie kultúrnych zariadení v mestských častiach

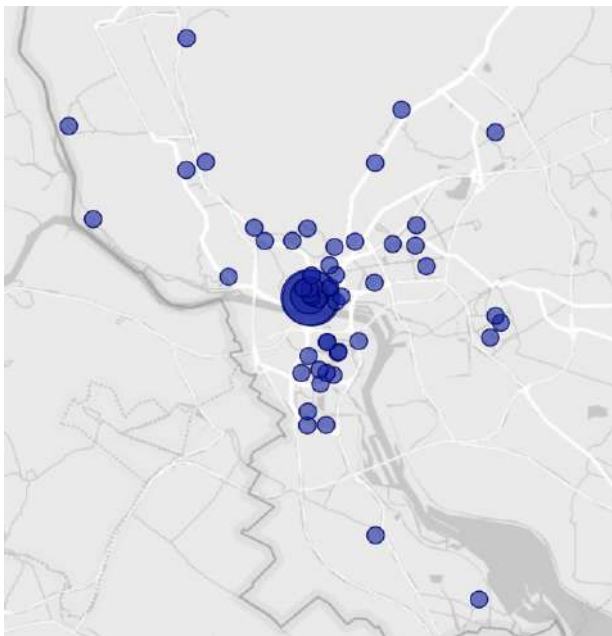
Zdroj: Územný generel kultúry, Hlavné mesto Bratislavy, MIB, 2019 (vlastné spracovanie)

Zistenia:

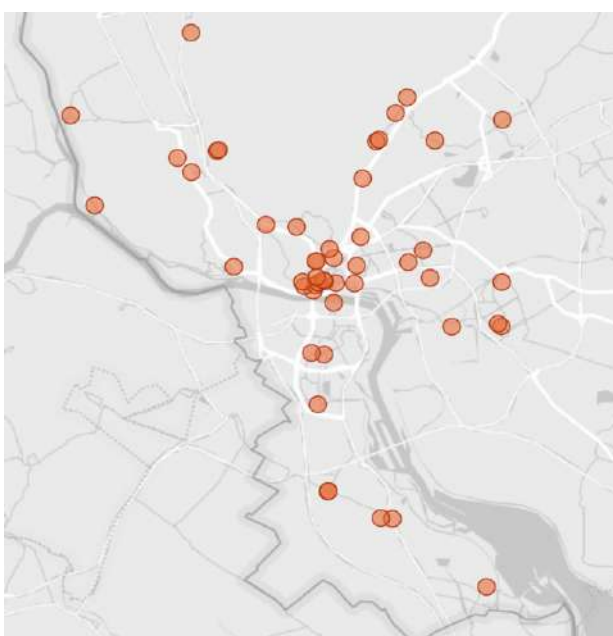
- výrazná priestorová nerovnomernosť rozmiestnenia občianskej kultúrnej vybavenosti (zariadení kultúrnej infraštruktúry)
- najvyššie zastúpenie v centrálnej zóne mesta (MČ Bratislava - Staré Mesto)
- najnižšie zastúpenie v Záhorskej Bystrici, Vrakuňi, Jarovciach a Čunove

Podrobnejšie sme analyzovali vybrané kategórie zariadení. Na základe funkcie zariadenia – vid'. kategórie, možno rozlišovať zariadenia s rovnomerným priestorovým pokrytím a zariadenia zastúpené prevažne v centre mesta, prípadne so žiadnym (a minimálnym) výskytom mimo územia centra mesta.

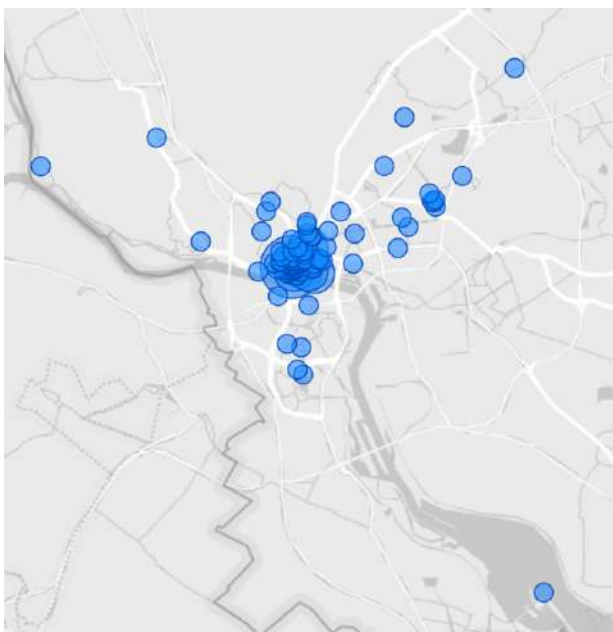
12. OBR: KNIŽNICE

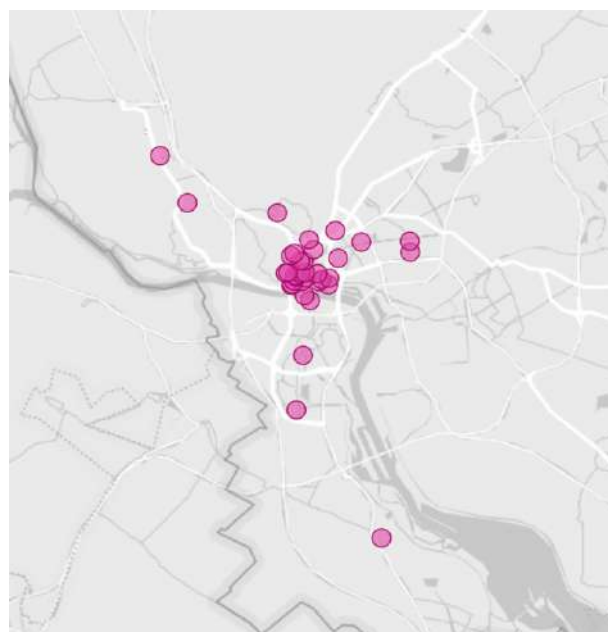
13. OBR: KULTÚRNE DOMY

14. OBR: GALÉRIE

15. OBR: DIVADLÁ

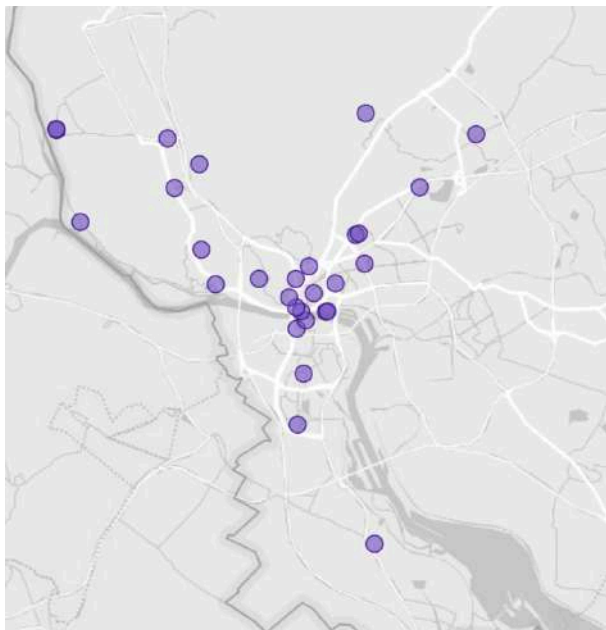
Zdroj: Územný generel kultúry, Hlavné mesto Bratislavy, MIB, 2019 (vlastné spracovanie)

Môžeme konštatovať, že:

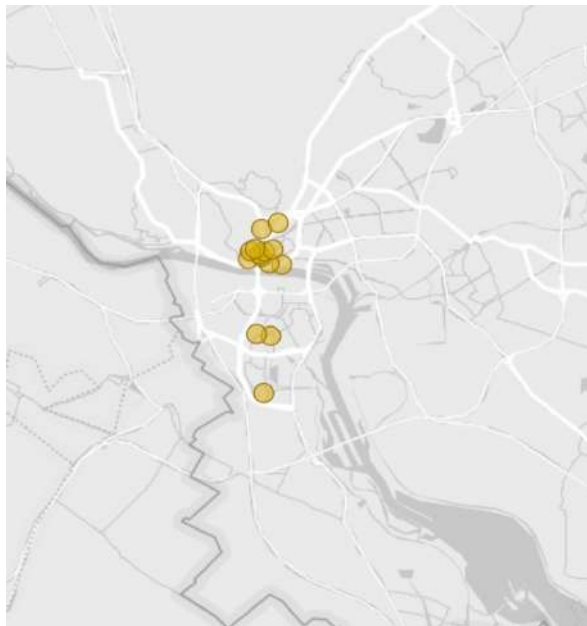
- knižnice a kultúrne domy predstavujú svojím rovnomerným pokrytím prístupnú sieť v rámci územia mesta. V prípade knižníc je to vďaka miestnym knižniciam.

V centre je výraznejšia koncentrácia, z dôvodu prítomnosti mestskej knižnice, univerzitnej knižnice a iných špecializovaných knižníc

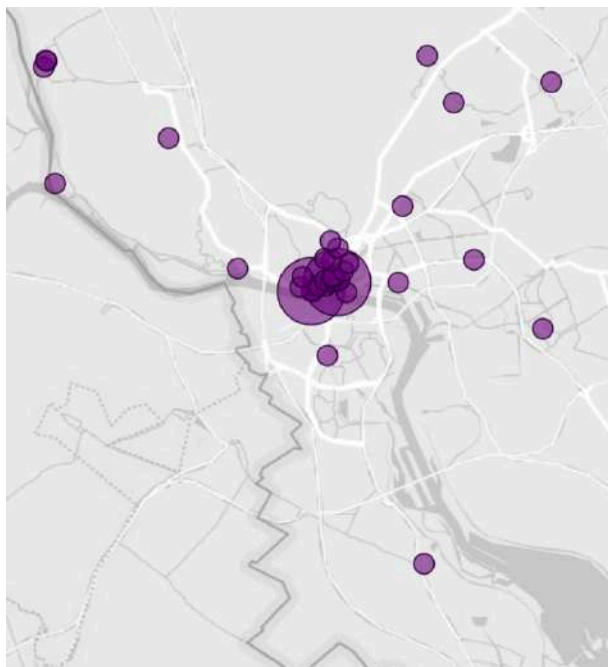
16. OBR: KINÁ

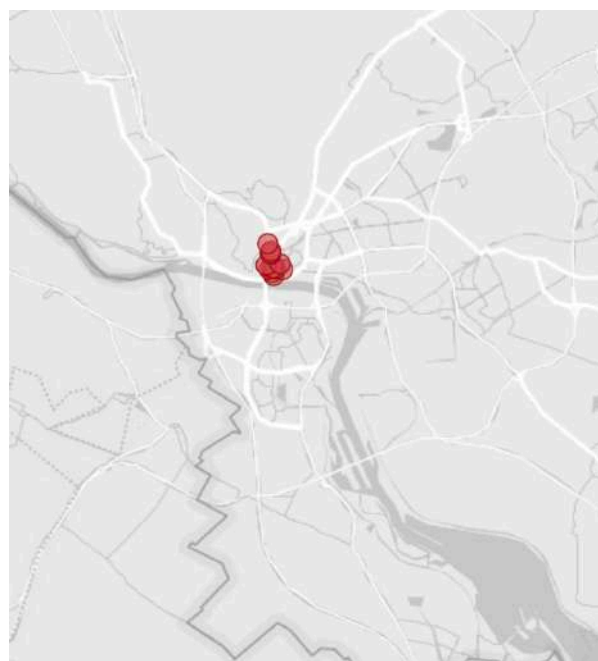
17. OBR: KONCERTNÉ SÁLY

18. OBR: MÚZEÁ

19. OBR: ZAHRANIČNÉ KULTÚRNE CENTRÁ

- galérie a divadlá sú výraznejšie zastúpené v centre mesta
- v prípade špeciálnych zariadení (zahraničné kultúrne inštitúty) môžeme hovoriť o výlučnej koncentrácii na území Starého Mesta
- múzeá sú pokryté rovnomernejšie (expozitúry a špecializované pracoviská, často sú viazané aj na lokality prírodného a kultúrneho dedičstva).

Pamiatkový fond na území Bratislavy

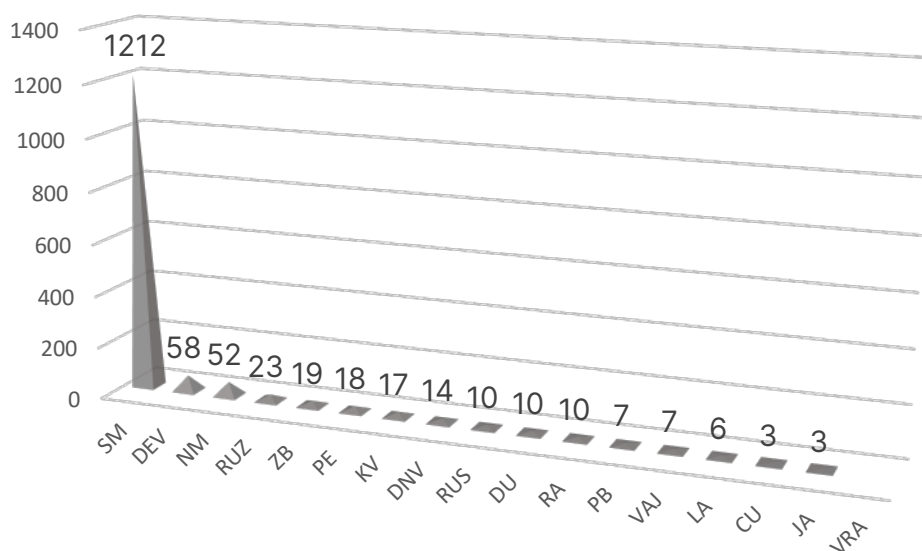
Bratislava je mesto s bohatou históriou doloženou hmotným a nehmotným kultúrnym dedičstvom vo forme historických objektov, pomníkov, pamätníkov, umeleckých diel v exteriéri mesta, ale aj vo fondoch múzeí, galérií a ďalších pamäťových inštitúcií. Bohatosť a význam kultúrneho dedičstva prezentujú špeciálne podujatia, ktoré sú pripravované celonárodnými, mestskými organizáciami, občianskymi združeniami, spolkami a záujmovými združeniami občanov. Dôležitou súčasťou vnímania kultúrneho dedičstva je aj kontinuita historického dedičstva so súčasnosťou, ktorá je transformovaná do názvov ulíc, námestí a verejných priestorov. Celý komplex hmotných a nehmotných dokladov života mesta od jeho vzniku až po súčasnosť je súčasťou obrazu mesta z hľadiska jeho hmotného a nehmotného vnímania a tvorí základ jeho identity.

Unikátna kultúrno-geografická poloha Bratislavy kontinuálne formuje charakter mesta a bohatstvo kultúrneho dedičstva. Posilnenie jeho rozmanitosti a jedinečnosti si vyžaduje systematický a komplexný prístup v rozhodovaní s dlhodobými dôsledkami na budúci rozvoj mesta.

Dokladom bohatého hmotného kultúrneho dedičstva sú okrem iného národné kultúrne pamiatky na území mesta a evidované pamätihodnosti. V Ústrednom zozname pamiatkového fondu (Pamiatkový úrad, 2019) je evidovaných **790 národných kultúrnych pamiatok (NKP) zložených z 1545 pamiatkových objektov**.

- *Národné kultúrne pamiatky (NKP) na území hlavného mesta sú evidované v Ústrednom zozname národných kultúrnych pamiatok*
<http://muop.bratislava.sk/assets/File.ashx?idorg=600176&iddokumenty=5796>

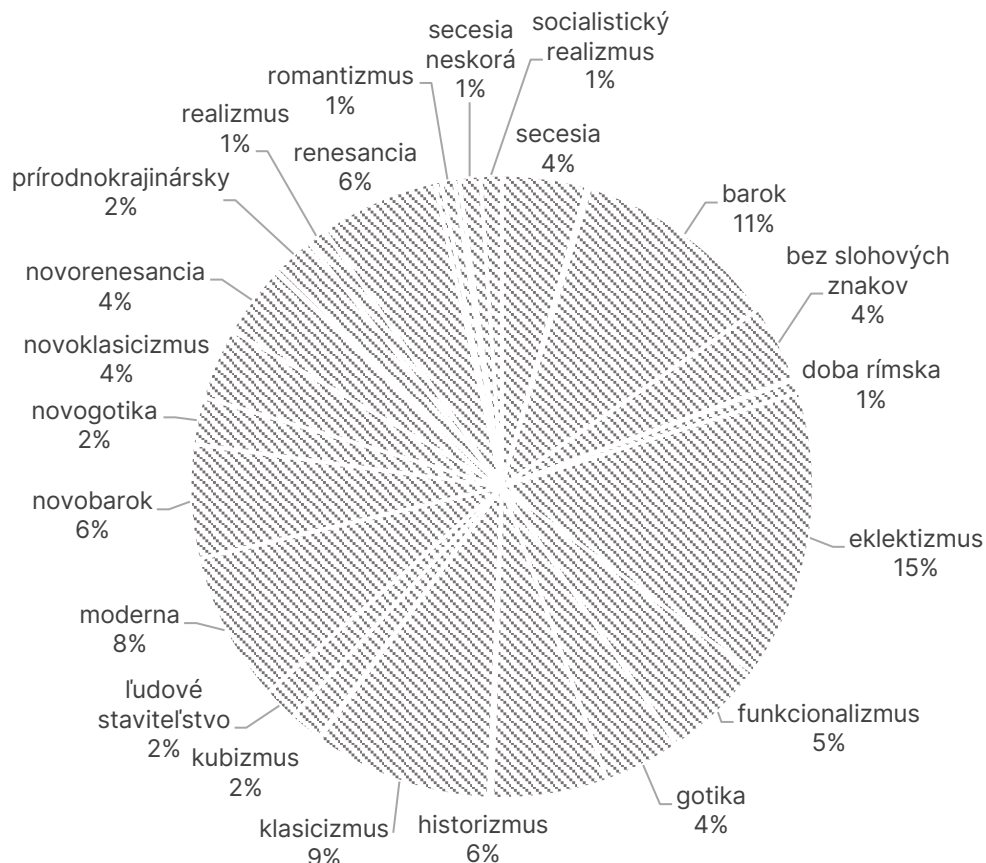
20.GRAF: Umiestnenie pamiatkových objektov v rámci mestských častí Bratislavy

Zdroj: Ústredný zoznam pamiatkového fondu, PÚ SR, 2019

Najväčšia koncentrácia pamiatkových objektov (895) a kultúrnych pamiatok (641) v Bratislavskom kraji sa nachádza v okrese Bratislava I, čo je logicky spôsobené prítomnosťou historického jadra Bratislavy, ktoré je vyhlásené aj za pamiatkovú rezerváciu. Najmenej pamiatok je v okrese Bratislava II.

21. GRAF: Prevládajúci sloh pamiatkových objektov NKP v Bratislave (s podielom 1% a viac):

Zdroj: Ústredný zoznam pamiatkového fondu, PÚ SR, 2019

Hlavné mesto SR Bratislava v zmysle § 14 zákona č. 49/2002 o ochrane pamiatkového fondu má kompetencie obce, ku ktorým okrem iného patrí utváranie podmienok potrebných na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu na svojom území a tiež **utváranie a vedenie zoznamu pamätihodností**. Do evidencie možno zaradiť okrem hnutelných a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ako aj zaniknuté predmety a názvy.

V celomestskom zozname pamätihodností, schválených Mestským zastupiteľstvom hlavného mesta SR Bratislavy je evidovaných **595 položiek**. Mestské časti Bratislavy vedú vo vlastných zoznamoch pamätihodností, ktoré sú významné z lokálneho kultúrno-historického významu danej mestskej časti. Tieto zoznamy sa priebežne dopĺňajú na základe pokračujúcich výskumov.

- *Evidenciu pamätihodností na území hlavného mesta vedie Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave*

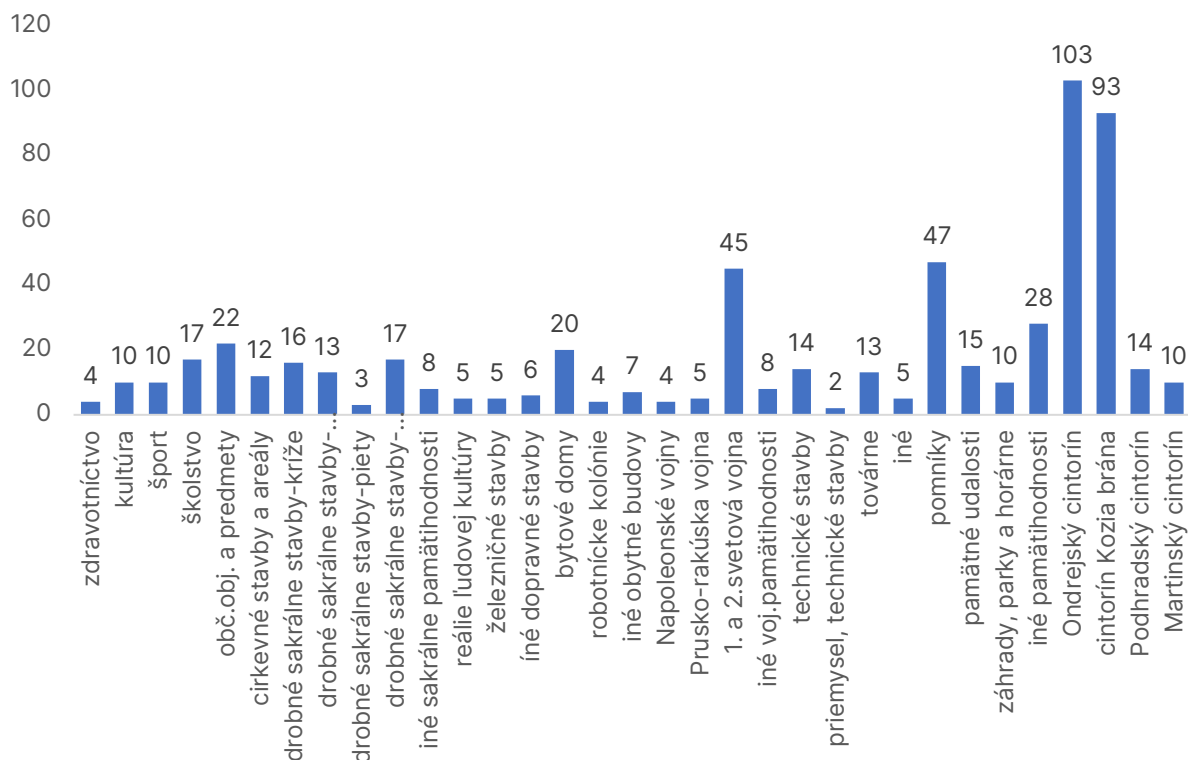
<http://www.muop.bratislava.sk/vismo/osnova.asp?idorg=600176&idosnovy=4214&p1=4214>

Pamätihodnosti sú zaznamenané aj v rámci geoportálu HMBA:

<https://geoportal.bratislava.sk/pfa/apps/webappviewer/index.html?id=05d9222931184ebca3d3ffd2d40520f3&fbclid=IwAR3cumKsFG3sdc-XMHfmVRod2Xo8rN49WwLnpwcj3LF1kO6BJ6NoCoDRYbQ>

22. GRAF

Pamätihodnosti HMBA - odbory

Zdroj: MÚOP, 2022

Okrem hlavného mesta evidujú pamätihodnosti obce aj jednotlivé mestské časti.

Zaujímavý je zoznam pamätných udalostí, ktoré boli zaradené medzi pamätihodnosti mesta Bratislavy.

Pamätné udalosti Bratislavy
dátum najstaršej zmienky o Bratislave - bitka pri Brezalauspurchu v r. 907
dátum potvrdenia najstaršieho privilégia Bratislavy dňa 2.12.1291 /podľa juliánskeho kalendára/
dátum vyhlásenia Bratislavy za hlavné mesto Uhorska v r. 1536
dátum vyhlásenia Bratislavy za hlavné mesto SSR a SR dňa 1.1.1969 a 1.1.1993
dátumy konania bratislavských korunovácií v rokoch 1563 až 1830
dátumy pripojenia obcí k Veľkej Bratislave v rokoch 1850, 1994, 1946 a 1972

Zdroj: Celomestský zoznam pamätihodností mesta Bratislavy, MÚOP

Iné nehmotné pamätihodnosti
Račianska frankovka - značka červeného vína produktu račianskeho vinohradníctva r. 1767
"Bratislavské rožky" - značka typického produktu bratislavských pekárov
podoba pôvodného erbu hlavného mesta SR Bratislavy podľa listiny cisára Žigmunda z r.1436
podoba najstaršej pečate Bratislavy z r. 1302/ prevzatá do znaku Starého mesta/

Zdroj: Celomestský zoznam pamätihodností mesta Bratislavy, MÚOP

Pamäť mesta možno nájsť aj v názvoch ulíc a námestí, v architektúre, pomníkoch, pamätníkoch a pamätných tabuliach. Nasledujúci prehľad zostavili členovia Názvoslovnej komisie HM BA.

23.TAB: Názvy ulíc a námestí Bratislavy

SPOLU ulíc a námestí	1974
<i>z toho:</i>	
Osoba	604 (dominuje literárna osobnosť a predstavitelia verejného a politického života, nasleduje oblasť vedy a cirkevní predstavitelia)
Geografický názov	544 (dominujú názvy slovenských miest, obcí a regiónov, či konkrétnych lokalít, nasledujú svetové mestá)
Príroda	288 (dominujú rastliny)
Povolanie	141
Urbanistické a krajinné prvky	130
Matematika a fyzika	70
Spoločnosť	49
História, udalosti	42
Potraviny a nápoje	30
Iné	76

Zdroj: <https://observablehq.com/@wwegrzyn/bratislava-street-names-analysis>

Eduard Donauer, Waldek Węgrzyn

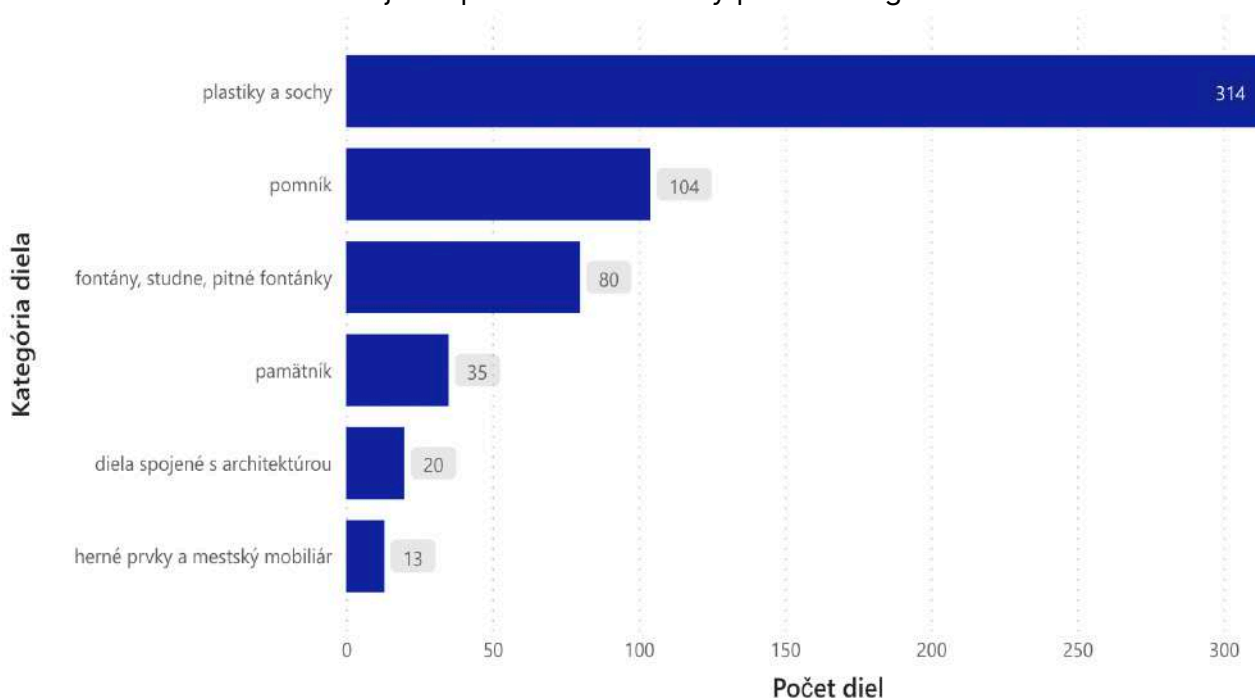
Díla vo verejnom priestore Bratislavy

Mesto eviduje zoznam pomníkov, pamätníkov a umeleckých diel fontán a pamätných tabúl, ktorých je vlastníkom, a ktoré spravuje Generálny investor Bratislavy (GIB). Mesto ďalej eviduje zoznam pomníkov pamätníkov, umeleckých diel a pamätných tabúl, ktoré sú podľa zákona 130/2005 v znení neskorších predpisov vojnovými hrobmi. Ich vlastníkom je mesto a správcom je mestská organizácia Marianum. Okrem toho mesto realizuje evidenciu diel vo verejnom priestore prostredníctvom databázy, ktorú zabezpečuje Mestský ústav ochrany pamiatok podľa mestských častí.

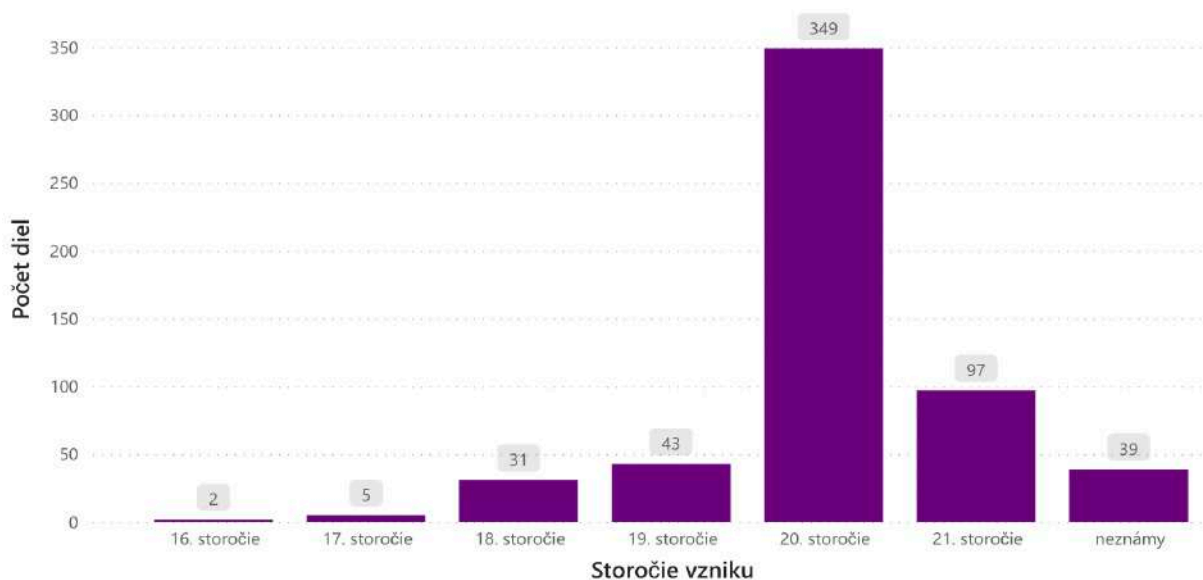
V meste je evidovaných viac ako 570 pomníkov, pamätníkov, umeleckých diel a fontán v exteriéri mesta.

- *Umelecké diela vo verejnom priestore - pomníky, pamätníky, umelecké diela vo vlastníctve a v správe hlavného mesta SR Bratislavy*
<http://www.gib.bratislava.sk/vismo/zobrazdok.asp?idorg=600179&idktg=1052&p1=1627>
- *Fontány vo vlastníctve a v správe hlavného mesta SR*
<http://www.gib.bratislava.sk/vismo/zobrazdok.asp?idorg=600179&idktg=1048&p1=1623>
- *Vojnové hroby - pomníky, pamätníky, pamätné tabule, ktoré sú podľa zákona č.130/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov vojnovými hrobmi*
<https://bratislava.blob.core.windows.net/media/Default/Dokumenty/Zoznam%20vojnov%C3%BDch%20hrobov%202020%20MARIANUM.pdf>

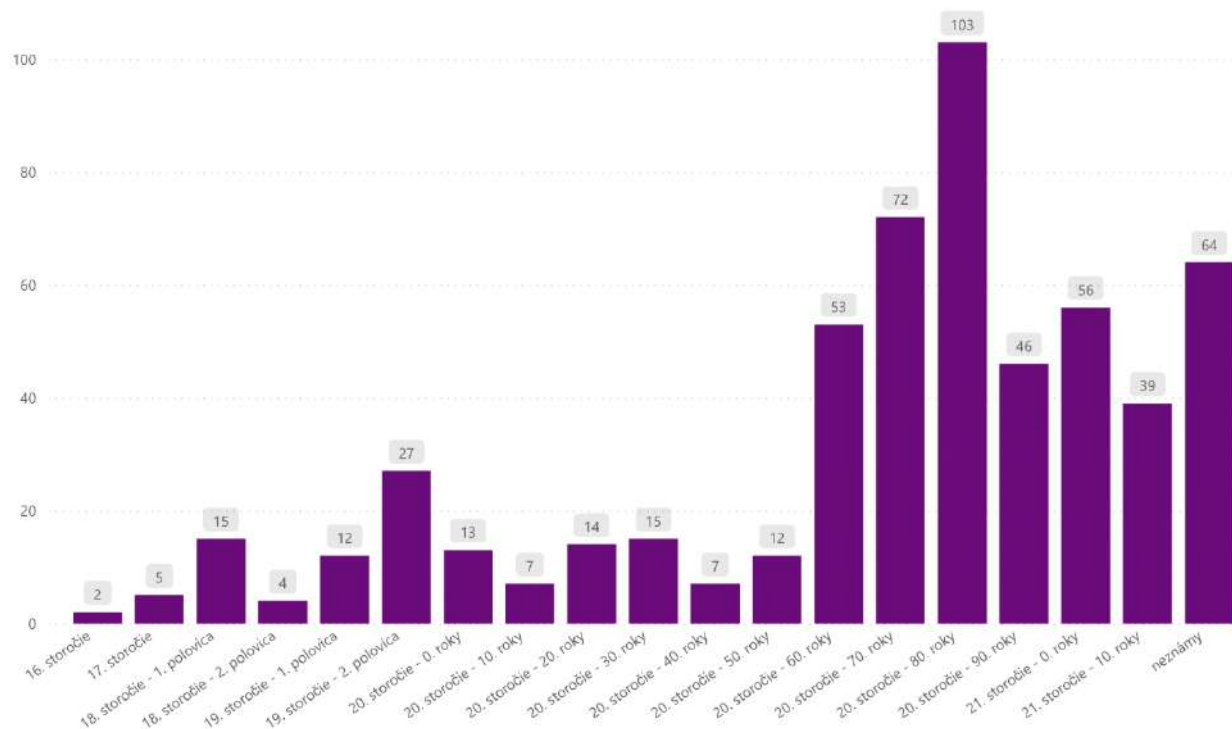
24. GRAF: Diela vo verejnom priestore Bratislavy podľa kategórií

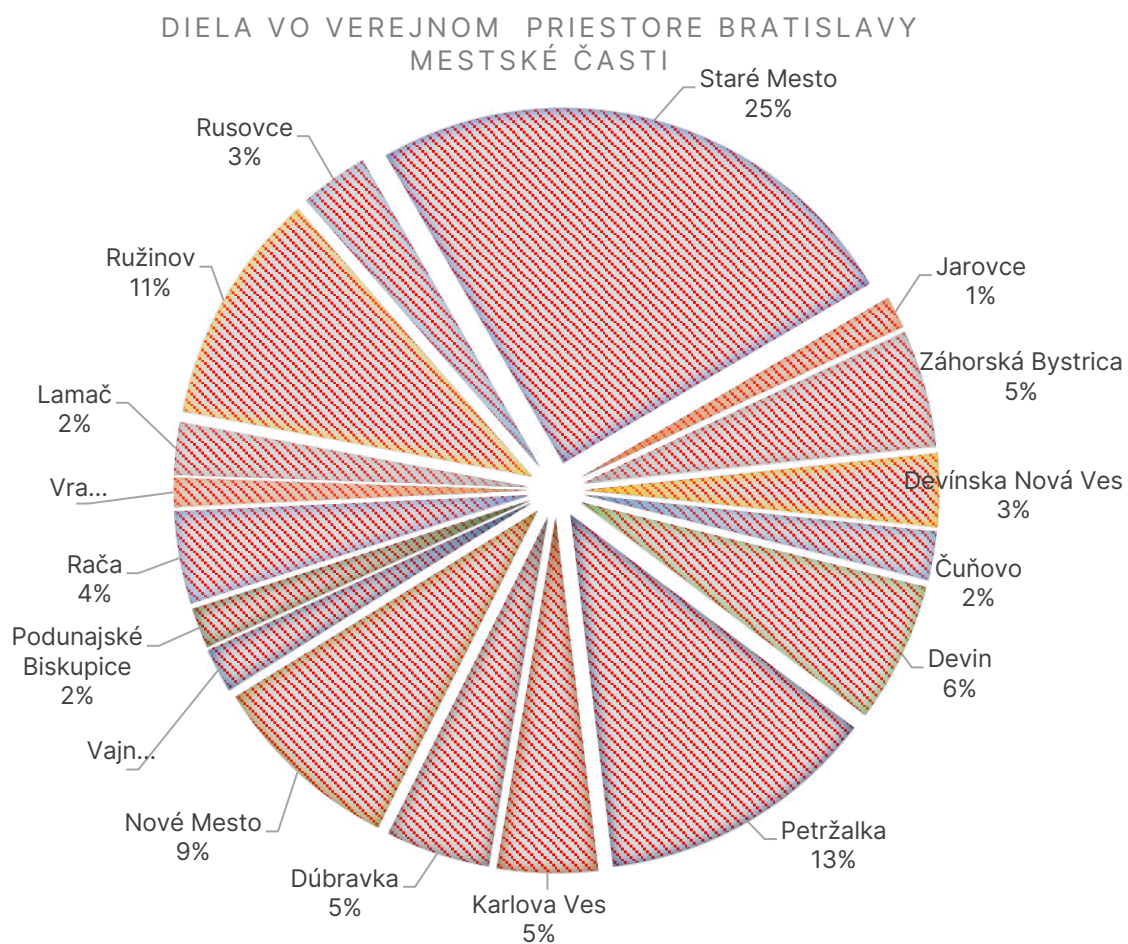
25. GRAF: Diela vo verejnom priestore Bratislavy podľa storočia vzniku

26. GRAF: Diela vo verejnom priestore Bratislavy podľa obdobia vzniku

27. GRAF: Diela vo verejnom priestore Bratislavy

Zdroj: MÚOP, 2021

KULTÚRNE INŠTITÚCIE A ORGANIZÁCIE

Štruktúra aktérov

Bratislava je mesto, v ktorom sa prirodzene sústreďuje kultúra, kultúrne inštitúcie, aktivity a kultúrne publikum. Kultúra tvorí významnú súčasť jej identity a v posledných rokoch sa čoraz viac stáva významným faktorom rozvoja, priťahovania obyvateľov, návštevníkov a určovania DNA mesta.

Vďaka štatútu hlavného a najväčšieho mesta v Slovenskej republike sa v Bratislave kumulujú rôzne typy kultúrnych organizácií, aktivít a činností. Nachádza sa tu výrazná väčšina národných kultúrnych inštitúcií a inštitútov, ktoré tvoria významnú časť kultúrnej ponuky mesta. Zároveň sú tu kultúrne inštitúcie a zariadenia zriaďované Bratislavským samosprávnym krajom (divadlá), hlavným mestom Bratislava a tiež mestskými časťami.

Paralelne s touto štátom a samosprávou zriaďovanou kultúrnou infraštruktúrou existuje v Bratislave živá mestská kultúra – sú to najmä aktivity občianskych združení, nadácií a iných neštátnych subjektov, privátne subjekty pôsobiace v oblasti kultúry, samostatní tvoriví umelci a ich zoskupenia ako aj kultúrne platformy zastrešené uvedenými subjektmi. Mnohé z nich pôsobia v medzinárodnom kontexte a organizujú podujatia, ktoré presahujú rámec mesta a krajiny. Rovnako v meste pôsobia zahraničné kultúrne inštitúcie, školy a vzdelávacie inštitúcie, či participujúce subjekty (médiá, propagácia, cestovný ruch, služby).

V slovenskej právnej úprave rozoznávame na základe právnej formy nasledujúce typy organizácií, ktoré vstupujú do prostredia kultúry (kľúčoví aktéri):

28.TAB: Štruktúra kultúrnych organizácií podľa právnej formy

orgány verejnej správy (štátnej správy a územnej samosprávy), ktoré majú v pôsobnosti kultúrnu oblasť (štát, mestá, mestské časti, VÚC)
nimi zriaďované (príspevkové a rozpočtové) verejné kultúrne organizácie a zariadenia
verejnoprávne kultúrne inštitúcie zriadené na základe samostatného zákona (umelecké fondy, rozhlas a televízia a pod.)
vzdelávacie a vedecké inštitúcie (verejné vysoké školy, akademické ústavy)
zahraničné kultúrne inštitúty, ktoré pôsobia na Slovensku (ako aj slovenské kultúrne inštitúty v zahraničí)
mimovládne neziskové organizácie zamerané na oblasť kultúry (občianske združenia, neziskové organizácie, nadácie, neinvestičné fondy a i.)
privátne spoločnosti (s.r.o., a.s. a i.)
fyzické osoby - podnikatelia (živnostník, slobodný umelec a i.)
fyzické osoby - neinštitucionalizovaní jednotlivci (napr. študenti, členovia komunít a neformálnych iniciatív a pod.)
cirkvi a náboženské spoločnosti (napr. vo vzťahu k vlastníctvu kultúrnych pamiatok)

V našom prostredí (oblasť kultúry) je to právna forma organizácie, predovšetkým sektorový prístup vo vzťahu k základnému členeniu na verejné (zriaďované) a súkromné (nezriaďované) organizácie. Okrem rozdielného legislatívneho vymedzenia týchto organizácií je kľúčovou rolou pri ich fungovaní a riadení rozdielnosť v poslaní a cieľoch, v existujúcom zázemí, v distribúcii moci, a neraz aj vo veľkosti a organizačnej štruktúre, predovšetkým však vo financovaní. Z toho prameňa (na prvý pohľad) rozdielne východiská, zodpovednosti, potreby, či problémy, ktorým tieto organizácie čelia.

Prehľad zriaďovaných organizácií:

- Zoznamy a registre, ktoré vedie MK SR na základe osobitných zákonov: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/zoznamy-a-registre/>
- Organizácie MK SR: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/organizacie-ministerstva/>
- Kultúrne organizácie BSK: <https://bratislavskykraj.sk/urad-bsk/kultura/kulturne-zariadenia-v-posobnosti-bsk/>
- Organizácie HM BA: <https://bratislava.sk/sk/kulturne-organizacie>

Za posledných 10 rokov došlo k výraznému nárastu aktivít v neštátnej sfére, ktorá si postupne vytvára aj fyzickú infraštruktúru, častokrát novým využívaním existujúcich priestorov a budov, čím dostávajú novú pridanú hodnotu. Vďaka diverzifikovanej ponuke kultúrnych aktivít vzniklo a vzniká v Bratislave množstvo špecifických kultúrnych komunít, ktoré na seba nadväzujú ďalšie ekonomické a sociálne aktivity, čím zásadným spôsobom prispievajú k rozvoju mesta a zvyšovaniu kvality života v ňom.

Hlavné mesto nedisponuje komplexnými dátami k nezriaďovaným subjektom v Bratislave. Dáta z národného štatistického zisťovania KULT (každoročné dlhodobé štátne štatistické zisťovanie v oblasti kultúry prostredníctvom výkazov) zbierané od spravodajských jednotiek, t. j. osôb, od ktorých sa požaduje poskytnutie údajov pre štátne štatistické zisťovanie (štátne a verejnoprávne inštitúcie, samosprávne kraje, obce Slovenskej republiky, súkromné spoločnosti, mimovládne organizácie, cirkvi a náboženské spoločnosti a fyzické osoby pôsobiace v oblasti kultúry) nie sú úplné. KULT o divadlách obsahuje aj nezávislé (nezriadené) divadlá, avšak KULT o galériách zahŕňa iba inštitúcie so štatútom galérie, čo sú v takmer všetkých prípadoch iba zriadené inštitúcie. Nezriadené inštitúcie (dominantne z neziskového sektora) niektoré dotazníky štatistického zisťovania KULT zahŕňajú iba okrajovo alebo vôbec.

Čo hovoria dáta z výkazov štatistického zisťovania?

29.TAB: Divadlá

Ukazovateľ	2016	2017	2018	2019	2020
Divadlá	34	38	38	³⁾ 59	⁴⁾ 53
Stále scény	53	52	²⁾ 63	42	⁴⁾ 43
Divadelné súbory	33	34	32	51	⁴⁾ 44
Predstavenia	3 155	3 192	3 395	3 629	1 475
Sedadlá v divadlách	8 215	8 632	8 748	11 325	8 984
Ponúknuté miesta na všetky predstavenia ¹⁾	867 673	834 749	891 645	889 262	239 475
Návštevníci (tis. osôb)	730	674	741	750	227
v tom					

činohra	455	447	481	465	164
opera	60	63	57	57	14
bábkové divadlo a iné	214	165	203	228	49

Zdroj: Štatistická ročenka Hlavného mesta SR Bratislavy 2021, Štatistický úrad SR, 2021

30.TAB: Múzeá, galérie, zoologické záhrady, hudobné telesá a kiná

Ukazovateľ	2016	2017	2018	2019	2020
Múzeá ¹⁾	33	35	37	37	34
Výstavy	129	123	117	121	68
Návštevníci expozícií a výstav (tis. osôb)	545	703	790	800	315
Vybrané vstupné (tis. EUR)	1 049	1 505	1 722	2 053	696
Galérie	2	2	2	2	2
Výstavy	42	38	38	29	20
Návštevníci (tis. osôb)	102	115	110	98	30
Zoologické záhrady	1	1	1	1	1
Návštevníci (tis. osôb)	310	288	317	315	253
z toho					
mládež školského a predškolského veku	123	109	126	138	107
Hudobné telesá	11	11	23	23	21
Koncerty	602	594	810	669	236
z toho					
na domácej scéne	158	178	169	209	97
Návštevníci na koncertoch na domácej scéne (tis. osôb)	69	75	84	81	26
Kiná	14	13	15	13	14
Sedadlá	9 572	9 418	9 645	9 425	9 363

Zdroj: Štatistická ročenka Hlavného mesta SR Bratislavy 2021, Štatistický úrad SR, 2021

31.TAB: Verejné knižnice

Ukazovateľ	2016	2017	2018	2019	2020
Knižnice a pobočky	42	40	41	41	40
z toho					
pobočky	25	24	25	25	25
Knižničné jednotky (tis. ks)	1 198	1 197	1 185	1 192	1 175
v tom					
pre dospelých	926	921	906	904	887
pre mládež	272	276	279	288	288
Aktívni používatelia	36 744	36 993	36 986	40 560	33 628
z toho do 15 rokov	12 863	13 382	14 042	15 616	11 346
Výpožičky (tis. ks)	1 692	1 571	1 691	1 592	1 132
v tom					
pre dospelých	926	875	929	845	686

pre mládež	419	406	474	492	320
výpožičky periodických publikácií	347	290	288	255	126

Okres	Knižnice a pobočky	Knižničné jednotky (ks)	Aktívni používatelia	Výpožičky (ks)
Spolu / Total	40	1 174 819	33 628	1 131 855
v tom / of which				
Bratislava I	6	411 543	10 195	420 807
Bratislava II	9	243 627	8 623	174 267
Bratislava III	8	174 651	2 935	133 821
Bratislava IV	6	136 351	5 162	143 203
Bratislava V	11	208 647	6 713	259 757

Zdroj: Štatistická ročenka Hlavného mesta SR Bratislavy 2021, Štatistický úrad SR, 2021

Nasledujúca tabuľka prináša prehľad právnických osôb na území Bratislavy, ktoré ako predmet činnosti (SK NACE) uviedli R: „Umenie, zábava a rekreácia“. Dáta neponúkajú úplný prehľad o kultúrnych subjektoch (metodologická nepresnosť), lebo tie môžu byť v rámci NACE kódov zaradené aj pod iné kategórie (Vzdelávanie, Komunikácia, Ostatné činnosti a pod.)

Podľa Štatistického úradu SR je štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE (v súčasnosti Rev. 2) „určená na kategorizáciu údajov, ktoré súvisia s ekonomickým subjektom ako štatistickou jednotkou, teda všetky pracovné činnosti vykonávané ekonomickými subjektmi“.

Register organizácií ŠÚ SR sa priebežne aktualizuje údajmi z registra právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci, ďalších administratívnych zdrojov a zo štatistických zisťovaní.

Podniky sú trhovo orientované právnické osoby zamerané na tvorbu zisku, ktoré vyrábajú produkty alebo poskytujú služby. *Neziskové inštitúcie* sú právnické osoby slúžiace finančným a nefinančným korporáciám, štátnej správe a domácnostiam, ako napr. rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, ktorých tržby z činnosti nepresahujú 50 % vykazovaných nákladov, občianske združenia, politické strany, cirkvi a iné.

32.TAB: Právnické osoby k 31. 12. 2020 podľa ekonomických činností

SK NACE Rev. 2	Spolu ¹⁾	v tom	
		podniky	neziskové inštitúcie
Umenie, zábava a rekreácia	2 186	1 158	1 028

33.TAB: Podniky k 31. 12. 2020 podľa ekonomických činností a právnych foriem

SK NACE Rev. 2	Spolu ¹⁾	z toho podľa právnej formy			
		štátne podniky	organizačné zložky zahraničných osôb	družstvá	obchodné spoločnosti

Umenie, zábava a rekreácia	1 158	1	18	1	1 129
----------------------------------	-------	---	----	---	-------

34.TAB: Neziskové inštitúcie k 31. 12. 2020 podľa ekonomických činností a právnych foriem

SK NACE Rev. 2	Spolu	v tom podľa právnej formy		
		rozpočtové organizácie	príspevkové organizácie	ostatné neziskové inštitúcie
Umenie, zábava a rekreácia	1 028	10	27	991

Zdroj: Štatistická ročenka Hlavného mesta SR Bratislavy 2021, Štatistický úrad SR, 2021

Pestrosť prítomných kultúrnych aktérov generuje aj celý komplex funkcií, ktoré kultúra a umenie plnia. Cez funkciu reprezentatívnu, komunikačnú, komunálno-komunitnú, poznávaciu, vzdelávaciu, osvetovú, sociálnu, etickú, oddychovú, zábavnú, až po ekonomickú, v zmysle produktu a trhovej komodity.

Zmapovať kultúrne subjekty pôsobiace v metropolitnom regióne a ich ponuku je vzhľadom na množstvo aktérov, ktorí tu pôsobia a rôznorodých zriaďovateľov, či existujúcich občianskych kultúrnych iniciatív náročné. **Komplexné zmapovanie si vyžaduje zapojenie všetkých aktérov – štátu, samosprávy ako aj nezriadeného sektora.** Záujem o komplexné zmapovanie prejavilo Ministerstvo kultúry SR (ako sme už uviedli, každoročné výkazy štatistiky kultúry KULT nie sú komplexné). Samostatný register vedie aj Fond na podporu umenia.

- Evidencia profesionálnych umelcov a iných profesionálov v kultúre (FPU, 2020): <https://www.fpu.sk/sk/evidencia-umelcov/>

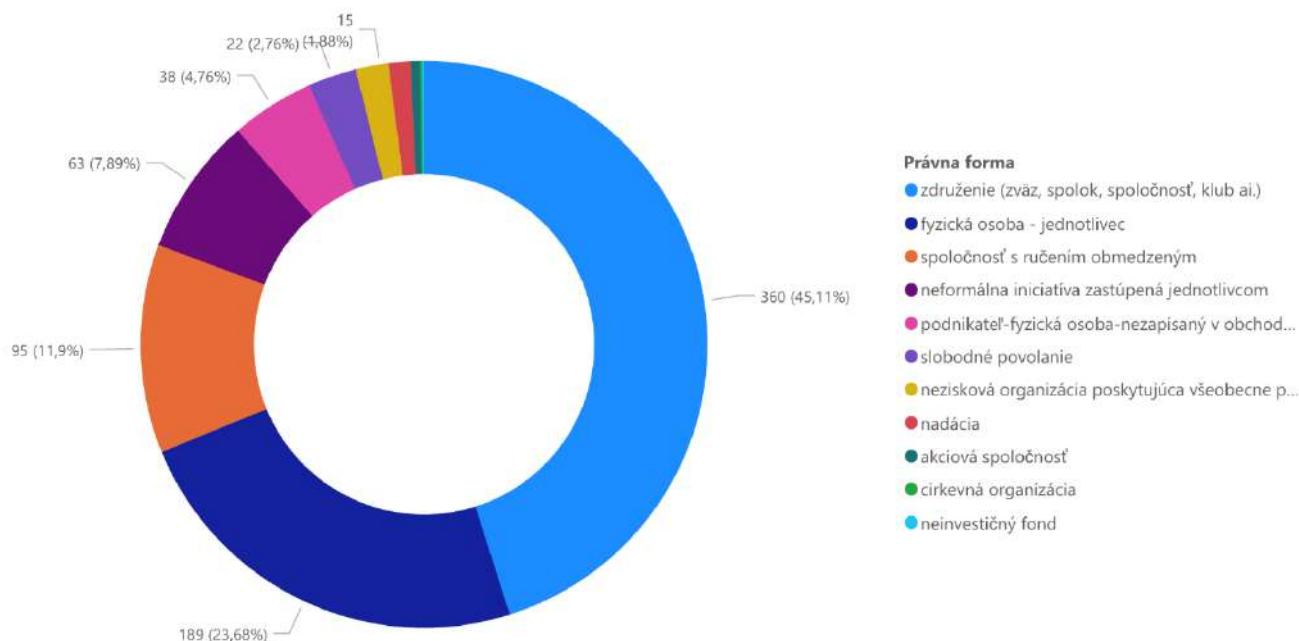
Pokusy o zmapovanie nezriadovanej scény boli aj u samotných jej aktérov (spomeňme iniciatívy Kreatívna Bratislava, či platformu Kultúrna Bratislava). V tomto smere disponuje zaujímavými dátami Bratislavský samosprávny kraj, ktorý od roku 2015 podporuje kultúru prostredníctvom Bratislavskej regionálnej a dotačnej schémy na podporu kultúry (BRDS), ako aj Hlavné mesto SR Bratislava s komplexným nástrojom na podporu kultúry zavedeným v roku 2020 – Nadáciou mesta Bratislavy.

Vďaka tomu vieme popísať štruktúru subjektov, ktoré sa v nej za ten čas uchádzali o podporu na kultúrne aktivity (činnosť, podujatia) a môžeme ich považovať za aktérov, na ktorých je smerovaná kultúrna politika mesta v oblasti systematickej finančnej podpory kultúry a komunitného života.

Z dát zbieraných Nadáciou mesta Bratislavy (2020-2021) ohľadom žiadateľov v jednotlivých programoch nadácie, môžeme potvrdiť dopyt po podpore nezriadených subjektov (organizácie a jednotlivci) z oblasti kultúry a umenia v počte približne **800 unikátnych žiadateľov**.

Nasledujúci graf približuje štruktúru žiadateľov podľa právnej formy, pričom zohľadňuje všetky žiadosti (teda aj opakujúce sa podania subjektami) z 1356 prijatých žiadostí.

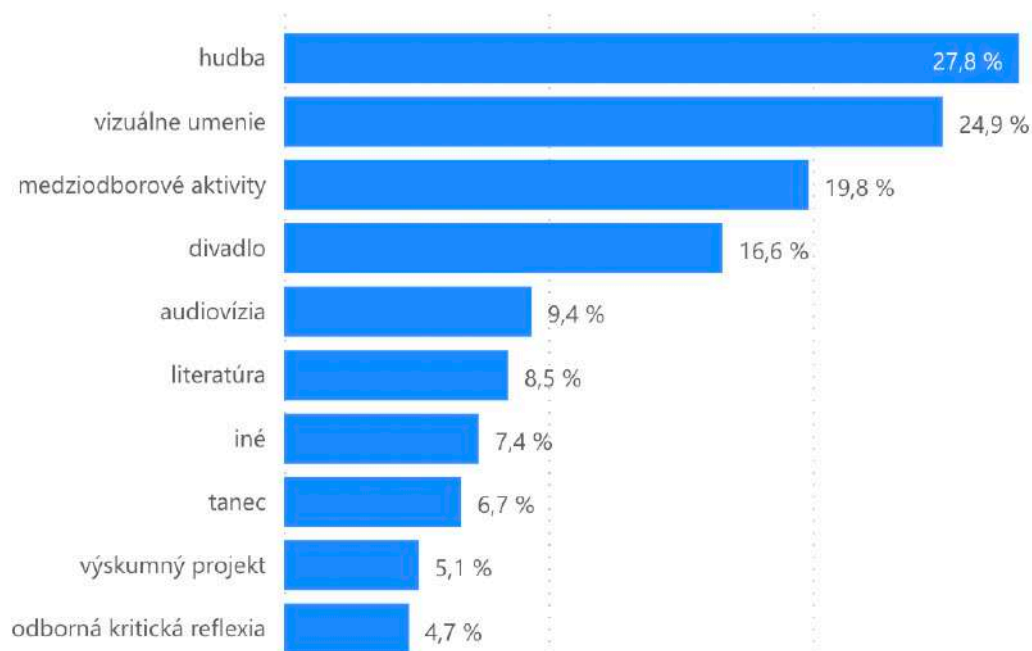
35.GRAF: Počet prijatých žiadostí podľa právnej formy žiadateľa v Nadácii mesta Bratislavy 2020-2021

Zdroj: Nadácie mesta Bratislavy, 2022

Kategórií žiadostí a % zastúpenie približuje nasledujúci graf. Zachytáva výber označený žiadateľmi pri projektoch, na výber bolo viacero kategórií. Do grafu sme nezachytili oblasti komunitnej podpory.

36.GRAF: Podiel žiadostí v jednotlivých kategóriách - % z ich celkového počtu

Zdroj: Nadácie mesta Bratislavy, 2022

Mestá a kreatívny priemysel

Potenciál nového typu ekonomiky, založeného na ideách a kreativite sa v plnej miere prejavuje najmä v mestských aglomeráciách, kde je prirodzene koncentrovaná vysoko-kvalifikovaná a kreatívna pracovná sila. Z toho dôvodu sa v globálnom aj európskom meradle koncentrujú skoro všetky odvetvia kreatívneho priemyslu do miest a mestských zón.

Predpokladá sa, že do roku 2030 bude približne 60 % svetovej populácie žiť v mestách, čo si vyžiada dôležité investície do plánovania, infraštruktúry, poskytovania služieb a miestneho hospodárskeho rozvoja. Kultúra a tvorivosť poskytuje mestám odrazový mostík, aby mohli lepšie reagovať na hlavné výzvy, ktorým čelia a budú čeliť - súčasná globálna zdravotná kríza, hospodársky pokles, zmena klímy a vplyv na životné prostredie, demografický rast a sociálne napätie. Kultúrny a kreatívny priemysel má tak kľúčový význam pri podpore obnovy miest, uvoľňovaní príležitostí pre miestny hospodársky rozvoj a pri sociálnom začlenení.

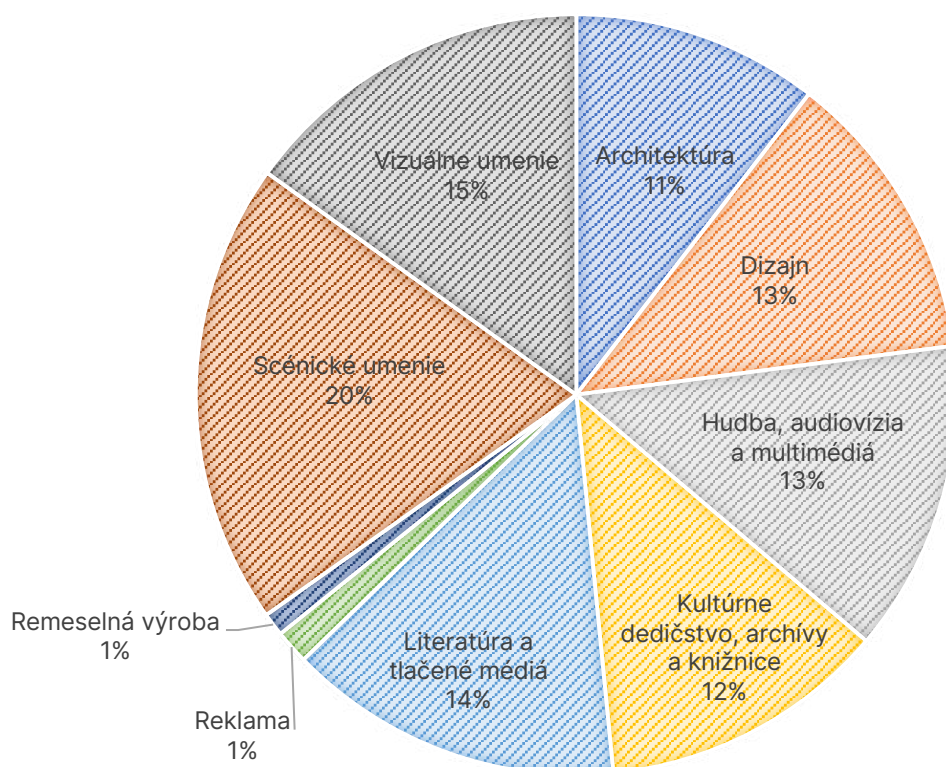
V prípade Bratislavy môžeme hovoriť o skutočnom ekosystéme kreatívneho priemyslu, nakoľko všetky kľúčové segmenty sú lokalizované. Od koncentrácie talentov, firiem, podporných inštitúcií a partnerov, ktorí prispievajú k tomu, že Bratislava je unikátnym územím s úrodným zázemím na rozvoj tohto priemyslu. V centre bratislavského kreatívneho a kultúrneho ekosystému sa nachádza talent, základná hmota pre koncepciu, výrobu, distribúciu kreatívnych tovarov a služieb. Mesto disponuje významnými intelektuálnymi kapacitami, je prvým univerzitným, vedeckým a vzdelanostným pólom SR. V oblasti vedy a výskumu má Bratislava dominantné postavenie v Slovenskej republike. Na medzinárodnej úrovni mesto vyniká vo vede.

Kreatívny priemysel sa vo významnej miere podieľa na zmenách kultúrnej mapy Bratislavy za posledné desaťročie. Vznik a rozvoj nových priestorov a hubov, ktoré tvoria ohniská kultúrnych aktivít je zrejme najviditeľnejší a najcharakteristickejší efekt prirodzeného rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu v Bratislave v ostatnom období. Tento typ rozvoja si však vyžaduje nové chápanie podpory na úrovni samosprávy a diferencované vnímanie, ktoré sa týka tvorby kultúry a rozvoja nadväzujúceho kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

Základným problémom pri analýze tohto segmentu a tvorbe politík na jeho rozvoj je takmer úplná absencia dátovej bázy, ktorá by slúžila ako podklad pre podrobnejšie rozpracovanie aktuálneho stavu a rozvojových trendov. Existujúce dáta, zbierané Štatistickým úradom SR v rámci Satelitného účtu kultúry a kreatívneho priemyslu nereflektujú komplexný ekosystém KKP a jeho prekrývanie sa s inými segmentami ekonomiky. Založený je najmä na klasifikácii prostredníctvom NACE kódov, ktorá neposkytuje ani zďaleka presný obraz o tomto ekonomickom odvetví. To isté platí aj o regionálnych a lokálnych dátach, ktoré by pomenovali presnejšie parametre lokálnej koncentrácie KKP v mestách a regiónoch.

Sektorové mapovanie KKP na Slovensku (MKSR, 2016) popisuje pomer zastúpenia jednotlivých odvetví KKP v rámci Bratislavského samosprávneho kraja na základe ukazovateľa, ktorým je počet pracovných miest v odvetviach. Najviac zastúpené je scénické umenie, v ktorom pracuje v BSK 20% zo všetkých zamestnancov v KKP.

37.GRAF: Počty pracovných miest v BSK – odvetvia KKP

KKP členenie v Bratislavskom kraji - NACE KÓDY, vlastné spracovanie podľa Výberové zisťovanie pracovných síl Štatistického úradu Slovenskej republiky, In: MKSR, 2016

Hlavné mesto Bratislava je absolútnym centrom kreatívnej ekonomiky na Slovensku. Vďaka koncentrácii ľudí pracujúcich v kultúre, inováciách a ďalších činnostiach s vysokou pridanou hodnotou je v meste a jeho širšom regióne najvyššia priestorová koncentrácia kreatívneho priemyslu. Kreatívny priemysel je nielen významným ekonomickým faktorom rozvoja, ale prináša do mesta aj špecifickú skupinu ľudí, ktorí v tejto oblasti pracujú a zároveň vytvára novú kvalitu a atmosféru aj pre návštevníkov. Potenciál kreatívneho priemyslu sa prejavuje aj v jeho vplyve na regeneráciu zanedbaných zón a vytváranie nových fyzických aj virtuálnych klastrov.

Mesto Bratislava má veľkú šancu získať na činnosti vedúce k zastrešovaniu kreatívnych klastrov rôzne typy európskych zdrojov a zapájať sa do medzinárodných projektov, ktoré mu prinesú nielen finančné investície, ale aj know-how v oblasti mestských riešení, či networking.

Postavenie hlavného mesta na základe Monitora kultúrnych a kreatívnych miest

Monitor kultúrnych a tvorivých miest vyvinul interný vedecký útvar Európskej komisie, Spoločné výskumné centrum (JRC) a aplikuje ho od roku 2017. Monitor sa aktualizuje každé dva roky, aby zostal koncepčne aj štatisticky spoľahlivý pri porovnávaní krajín a miest z časového hľadiska a tiež zachytil rozvoj miest. Pomáha tvorcom politiky, ako aj kultúrnemu a tvorivému sektoru identifikovať miestne silné stránky a oblasti, v ktorých je potrebné zlepšenie, a poučiť sa zo skúseností porovnateľných miest. Poukazuje aj na silné prepojenie medzi kultúrnou vitalitou a jednotlivými rozmermi života v meste, počnúc jeho sociálnou rozmanitosťou a ekonomickou činnosťou.

Tento nástroj poskytuje porovnateľné údaje o tom, ako sa darí európskym mestám. Vychádza z troch hlavných indexov – kultúrna vitalita, tvorivá ekonomika a priaznivé prostredie. Indexy sú štruktúrované v deviatich dimenziách a merané sú 29 ukazovateľmi: od počtu múzeí a koncertných sál cez zamestnanosť v kultúrnom a tvorivom sektore, či patentové prihlášky IKT až po úroveň dôvery občanov voči ostatným občanom v ich meste. Zoskupuje údaje z rôznych verejných zdrojov (napríklad Eurostatu a Eurobarometra) a z experimentálnych údajov (napr. TripAdvisor).

Postavenie hlavného mesta Bratislava medzi kultúrnymi a kreatívnymi hlavnými mestami v okolitých štátoch ukazuje, že Bratislava je suverénne najlepšia v oblasti kreatívnej ekonomiky v rámci miest svojej kategórie (zo sledovaných v tabuľke len Brno), aj oproti mestám ako Viedeň či Praha. Vysoká je kreativita a počet pracujúcich v znalostnej ekonomike. Časť s názvom Nové pracovné miesta v oblasti kreatívnych odvetví katapultujú hlavné mesto Bratislava do vedúcej pozície s výrazným náskokom oproti Viedni aj Prahe. Budapešti sa v daných ukazovateľoch darí lepšie. Naopak, alarmujúce je, že v časti Priaznivé prostredie zaostáva hlavné mesto Bratislava za všetkými mestami, za Viedňou takmer dvojnásobne.

Pri počte kultúrnych zariadení a miest pre kultúru dosahuje Bratislava pomerne dobré umiestnenie, porovnateľné s okolitými mestami, s výnimkou Viedne a Prahy, ktoré dosahujú vyššie hodnotenie. Najslabšie je však v špecifickom ukazovateli, ktorý sa týka koncertných priestorov a sál. Potrebne je posilniť kultúrnu participáciu a atraktivitu.

38.TAB

	Bratislava (SK)	Brno (CZ)	Prague (CZ)	Warsaw (PL)	Budapest (HU)	Vienna (AT)
Cultural and Creative Cities Index	31.9	20.0	32.7	27.0	32.8	33.4
- 🏡 Cultural Vibrancy	25.7	21.2	40.6	19.9	22.1	39.2
- 🏢 Cultural Venues & Facilities	28.9	22.0	48.0	15.0	16.3	26.2
Sights & landmarks	28.9	11.8	29.9	9.6	14.7	22.9
Museums & art galleries	26.7	12.2	77.0	11.8	18.3	21.7
Cinemas	42.4	27.3	24.5	19.6	12.6	22.9
Concert & music halls	10.2	17.9	70.8	13.6	19.1	37.8
Theatres	35.1	30.7	43.1	16.2	17.0	21.8
+ 🧑🏫 Cultural Participation & Attractiveness	22.5	20.5	33.3	24.7	27.9	52.2
- 🌐 Creative Economy	44.4	15.3	28.1	37.5	47.3	25.6
+ 👤 Creative & Knowledge-based Jobs	35.3	25.5	34.7	22.1	27.3	31.2
+ 📄 Intellectual Property & Innovation	7.4	8.8	16.9	29.7	7.4	15.6
+ 📈 New Jobs in Creative Sectors	72.0	8.3	27.0	56.8	87.3	24.9
- 🏠 Enabling Environment	19.3	26.8	26.0	20.4	25.0	37.5
+ 🏡 Human Capital & Education	24.6	40.5	33.7	26.8	23.9	32.8
+ 🤝 Openness, Tolerance & Trust	12.5	16.6	16.9	11.3	28.3	37.6
+ 🌐 Local & International Connections	20.3	9.5	22.8	21.5	21.5	39.3
+ 🏛️ Quality of Governance	28.6	49.7	45.8	38.0	17.6	68.1

Zdroj: <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/cultural-creative-cities-monitor/countries-and-cities/bratislava>

KULTÚRNA PONUKA

Rozmanitosť kultúrnej ponuky

Bratislava má bohatú a dynamicky sa rozvíjajúcu kultúrnu a umeleckú scénu tvorenú subjektmi občianskej, nezriadovanej a nezávislej kultúrnej scény, ktoré nie sú zriaďované inštitúciami verejnej správy. Jej aktivity sú pre mesto nenahraditeľné – dodávajú mu osobitý charakter, energiu, autentickosť a identitu, zvyšujú kvalitu života a atraktivitu pre obyvateľov aj návštevníkov. Každodenná práca a dobrovoľná aktivita množstva jednotlivcov, skupín a malých organizácií je za podstatnou časťou spoločenského a kultúrneho diania v meste. Sú to organizátori kultúrnych podujatí aj festivalov, prevádzkovatelia galérií, divadiel a kultúrnych priestorov, umelci, dramaturgovia a kurátori. Obraz Bratislavy a kvalita života v nej je do veľkej miery tvorený práve aktivitami a subjektmi občianskej, nezriadovanej a nezávislej kultúrnej scény.

Podobne ako v prípade mapovania aktérov, mesto Bratislava nedisponuje dátami o komplexnej kultúrnej ponuke v Bratislave. Čiastočný obraz o rozmanitosti kultúrneho života a ponuky občianskych kultúrnych a komunitných organizácií a iniciatív poskytujú dáta zbierané mestom prostredníctvom Nadácie mesta Bratislavy (od roku 2020).

39. Graf: % podiel zastúpenia žánrov podľa sledovaných kategórií z celkového počtu žiadostí a roku

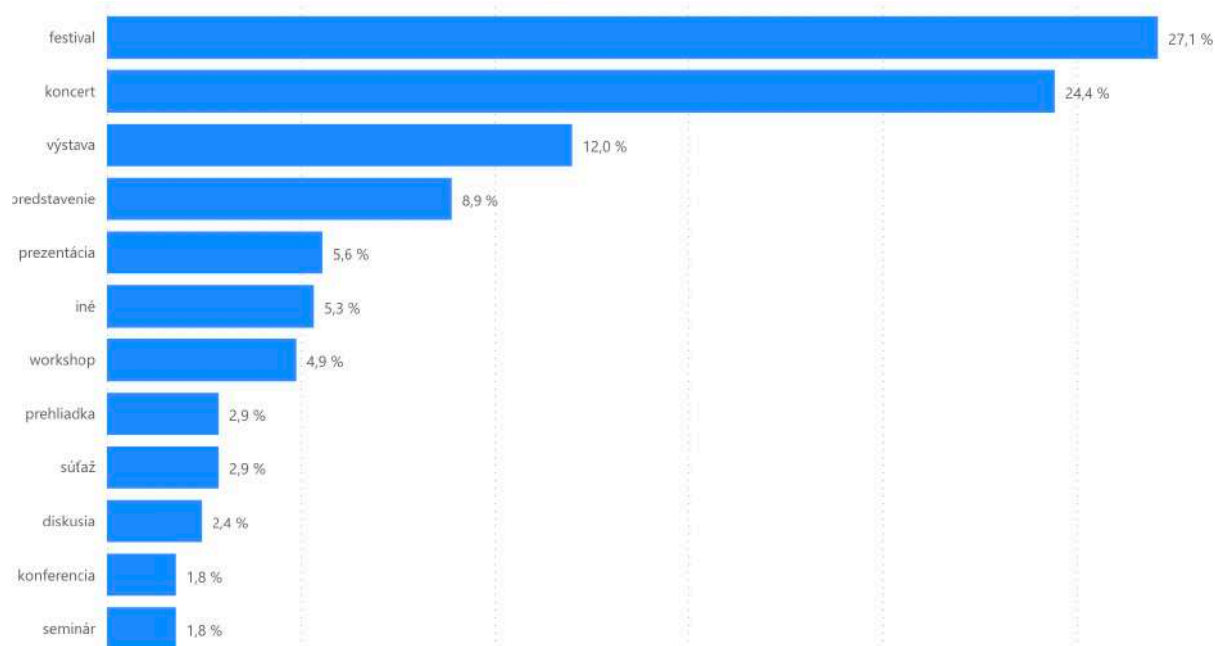
Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy, 2020-2021

Najviac je zastúpená hudba a vizuálne umenie, potom divadlo a medziodborové aktivity. Pomer sa mierne zmení, keď spomenieme len kultúrne podujatia a vynecháme tvorbu a uvedenie diela, štipendijný program, či činnosť kultúrnych priestorov.

40. Graf: Kultúrne podujatia - % podiel žiadostí podľa kategórie podujatia z celkového počtu žiadostí za oblasť Kultúrne podujatia v rokoch 2020-2021

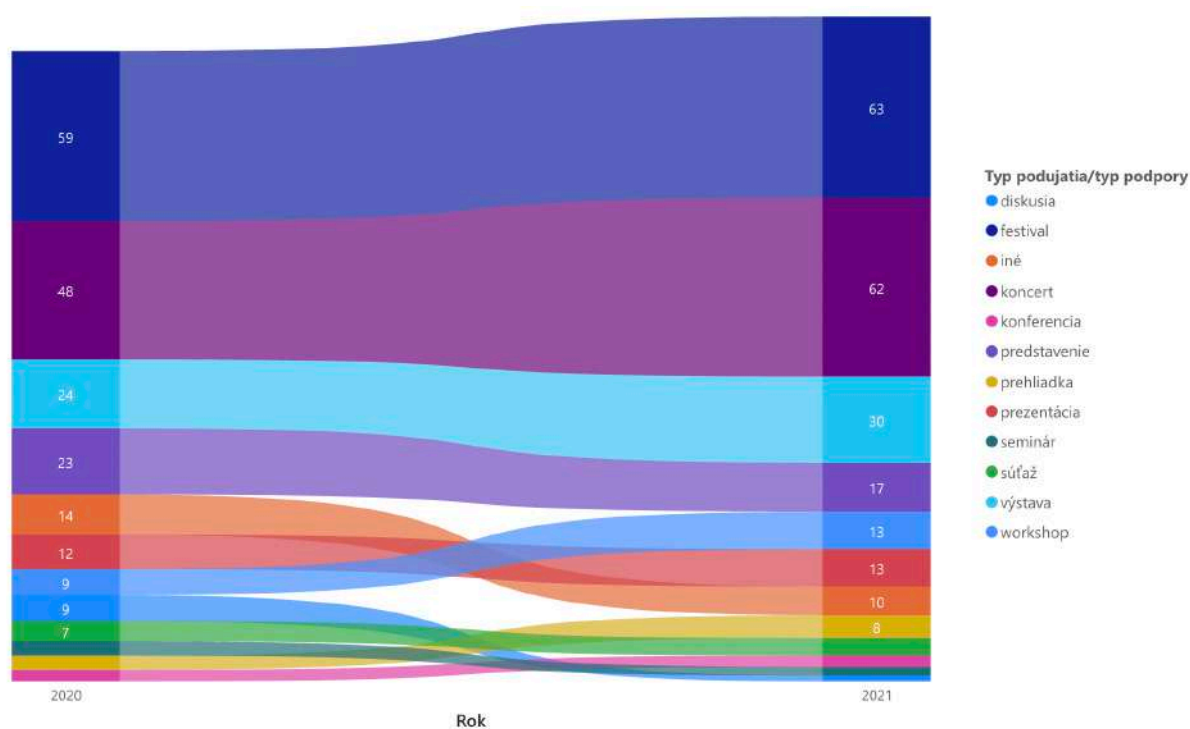

41. Graf: Kultúrne podujatia - % podiel žiadostí podľa typu podujatia z celkového počtu žiadostí za oblasť Kultúrne podujatia

Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy, 2020-2021

42. Graf: Kultúrne podujatia – počet žiadostí podľa roku a typu podujatia

Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy, 2020-2021

43. TAB: podporené kultúrne podujatia a počet žiadostí podľa kategórií /Festivalová Bratislava/

Typ podujatia/typ podpory	Počet žiadostí
festival	122
koncert	110
výstava	54
predstavenie	40
prezentácia	25
iné	24
workshop	22
prehliadka	13
súťaž	13
diskusia	11
konferencia	8
seminár	8
Celkovo	450

Kategória	Počet žiadostí
hudba	55
medzioborové aktivity	47
vizuálne umenie	26
divadlo	17
iné	15
tanec	15
audiovizia	14
literatúra	11
odborná kritická reflexia	7
výskumný projekt	1
Celkovo	208

Zistenia:

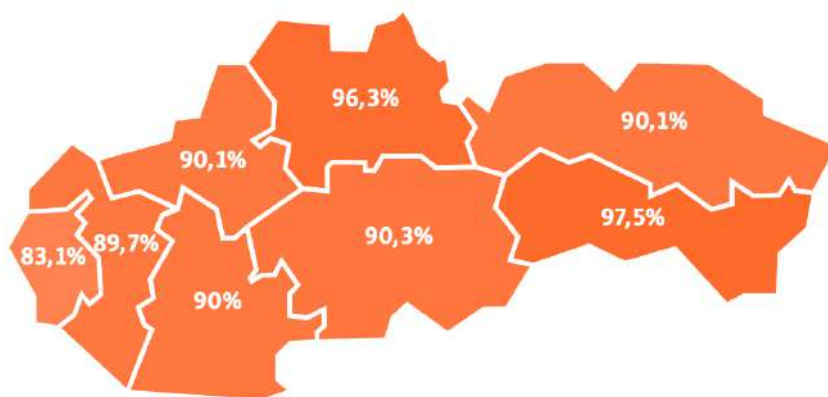
- o podporu mesta prejavujú záujem aktéri nezriadovanej kultúry dominantne z oblasti hudby, vizuálneho umenia, divadelnej činnosti a medzioborových aktivít, ktoré prepájajú rôzne žánre,
- zastúpenie oblastí kultúry a umenia (dopyt) je medziročne pomerne stabilné,
- z kultúrnych podujatí prevažujú festivaly a koncerty, nasledujú výstavy, divadelné predstavenia a prezentácie.

Kultúrne správanie obyvateľov

Informácie o dopyte po kultúre na území hlavného mesta Bratislava a Bratislavského kraja prináša analýza Reflexie kultúry, Národného osvetového centra z roku 2018⁵. Analýza popisuje faktory, ktorá vplývajú na počet a pestrosť navštívených kultúrnych podujatí a to, či súčasný stav spotreby kultúry zodpovedá potrebám obyvateľstva a ak nie, čo im zamedzuje potreby naplňať.

Záver pre hlavné mesto Bratislava a Bratislavský kraj:

- Obyvatelia Bratislavského kraja sa v celoslovenskom priemere najčastejšie zúčastňujú na kultúrnych podujatiach;
- Priemerný počet návštev kultúrnych podujatí a inštitúcií je ročne na osobu 29;
- Frekvencia a pestrosť kultúrnych podujatí vo vzťahu k návštevnosti rastie s vyšším vzdelaním a finančným príjmom;
- Ženy a muži navštevujú podujatia rovnako často;
- Ženy majú snahu navštíviť viacero typov akcií;
- Najaktívnejšími návštevníkmi sú ľudia vo veku 18-25 rokov a 36-45 rokov;
- 83,1% respondentov má záujem navštevovať kultúrne inštitúcie a podujatia častejšie ako doteraz /najnižšie percento zo všetkých krajov/;
- 59,2% respondentov nenavštevuje kultúrne podujatia a inštitúcie z dôvodov, ktoré nemôžu ovplyvniť /vzdialenosť, neinformovanosť, nevyhovujúca ponuka, nízka kvalita/ najnižšie percento zo všetkých krajov;

44. OBR: % obyvateľov kraja, ktorí by mali záujem navštevovať kultúrne inštitúcie a podujatia častejšie ako robia teraz

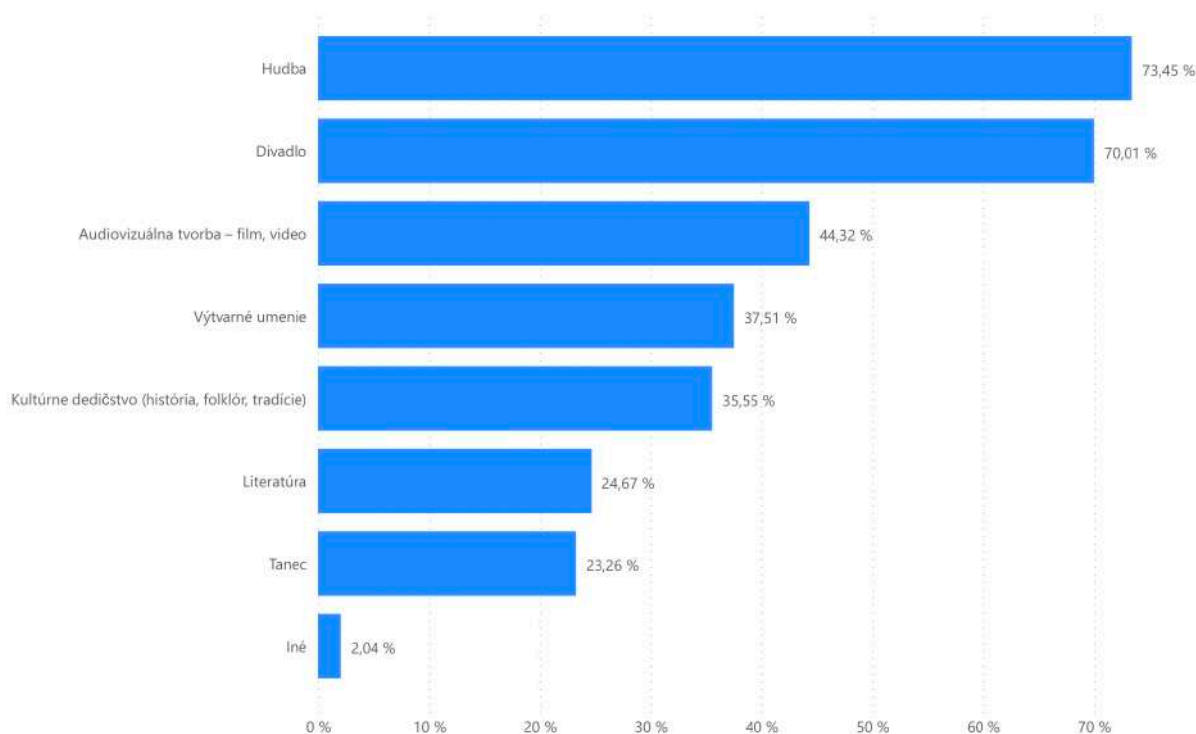
Analýza potvrdzuje, že dostupnosť a kvalita ponuky má silný vplyv na účasť ľudí na kultúrnych aktivitách. Dokonca to prekonáva aj vplyv časových možností a finančnej dostupnosti. Najmenej 2/3 obyvateľov má záujem o pravidelnejšiu účasť na kultúrnych podujatiach, pričom prekážkou sú iné, nie osobné dôvody.

Odporúčanie: Asistovaním pri zlepšovaní kvality, ponuky, dostupnosti a informovanosti o kultúrnych podujatiach a inštitúciách vieme zlepšiť spokojnosť ľudí s ich kultúrnym životom. Pomôcť tomu môže vytváranie ponuky a aktivít v dialógu s obyvateľmi a to hlavne s občanmi, pre ktorých sú kultúrne aktivity menej dostupné, resp. nedostupné. Teda na základe vyhodnotenia potrieb obyvateľstva, spoluprácou s miestnymi a regionálnymi centrami, mestami, inštitúciami, vedúcimi predstaviteľmi lokálnej kultúrnej scény.

⁵ Reflexie kultúry. Ako sú obyvatelia a obyvateľky Slovenska spokojní s dostupnosťou a kvalitou kultúrnych podujatí?, NOC, 2018

Zmapovanie potrieb a kultúrneho správania obyvateľiek a obyvateľov Bratislavy, ktoré realizovalo HMBA počas leta a jesene 2020 (% z 1277 respondentov, ktorí odpovedali na otázku) vyplýva, že respondenti uprednostňujú zo žánrov kultúrnej ponuky hudbu a divadlo, potom film, výtvarné umenie a aktivity zamerané na kultúrne dedičstvo a históriu.

45. GRAF: Akú oblasť kultúry uprednostňujete (môžete označiť aj viacero možností)?

Zdroj: Mapovanie potrieb a kultúrneho správania obyvateľiek a obyvateľov Bratislavy, HMBA, leto -jeseň 2020 (% z 1277 respondentov)

Kvalita života

Kvalita života je ohodnotenie ľudského života, ktoré je výsledkom vplyvu a vzájomnej interakcie externých (environmentálnych, ekonomických a sociálnych) a interných (psychologických) faktorov na život človeka. Na jednej strane sú to objektívne podmienky na dobrý život v danom meste ako je kúpna sila, životné náklady, pomer ceny bytov k platom, fungujúca verejná doprava (čas strávený cestou do práce), dostupnosť zdravotnej starostlivosti, možnosti aktívneho trávenia voľného času, fungujúca samospráva, dostatok zelene, zdravé životné prostredie a pod. Na druhej strane je však subjektívne prežívanie kvality života⁶.

Medzi objektívne indikátory kvality života patrí aj atraktivnosť kultúrnych podujatí, medzi subjektívne napríklad miera spokojnosti občanov so životom v meste, či miera spokojnosti s možnosťami participovať na plánovaní a rozhodovaní o veciach verejných v meste.

⁶ Marketingová a komunikačná stratégia destinácie Bratislava 2018 – 2022, BTB, 2017

Pre meranie kvality života sa používa viacero indikátorov. My sme sa pozreli na systém Numbeo, ktorý zohľadňuje náklady na život, dostupnosť bývania, znečistenie ovzdušia a vôd, mieru kriminality, kvalitu zdravotnej starostlivosti a verejnú dopravu.

Bratislava sa umiestnila v rebríčku kvality života na 49. mieste v rámci sledovaných Európskych miest (spolu 89). Umiestnenie porovnateľných miest – Ľublana (30.), Vilnius (32.), Riga (51.), Tallin (23.), Belehrad (81.), Kaunas (26.) a susedných miest – Brno (41.), Praha (35.), Viedeň (11.).

Prvé priečky a mestá s podobným indexom kvality života zobrazuje tabuľka.

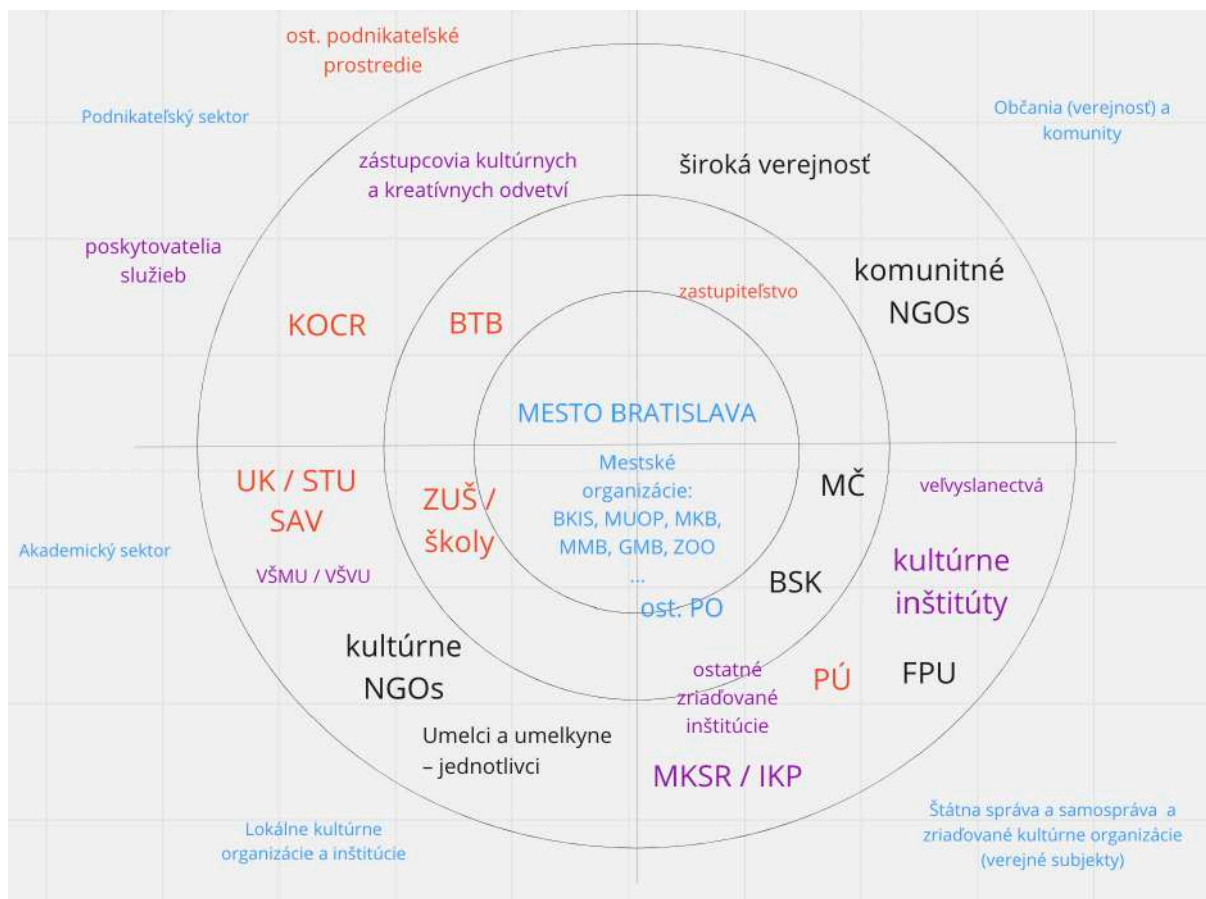
46. TAB: Kvalita života – index

Rank	City	Quality of Life Index
1	Zurich, Switzerland	198.22
2	Basel, Switzerland	197.14
3	Eindhoven, Netherlands	195.11
4	The Hague (Den Haag), Netherlands	193.37
5	Geneva, Switzerland	190.44
6	Copenhagen, Denmark	185.99
7	Edinburgh, United Kingdom	185.10
8	Reykjavik, Iceland	184.24
9	Dusseldorf, Germany	183.47
10	Glasgow, United Kingdom	182.96
11	Vienna, Austria	178.17
12	Helsinki, Finland	176.77
45	Madrid, Spain	152.15
46	Birmingham, United Kingdom	150.34
47	Lisbon, Portugal	150.11
48	Manchester, United Kingdom	149.74
49	Bratislava, Slovakia	147.80
50	Cluj-Napoca, Romania	146.46
51	Riga, Latvia	145.80
52	Barcelona, Spain	144.10
53	Lyon, France	143.61
54	Brussels, Belgium	141.14
55	Dublin, Ireland	139.67

Zdroj: www.numbeo.com, 2022

AKTÉRI A POTREBY

47. OBR: Zainteresovaní aktéri kultúrneho ekosystému Bratislavy (výstup z workshopu)

Špecifiká, ktoré vplyvajú na činnosť organizácií

Pozn.: nasledujúci prehľad uvádza rôzne problémy a skúsenosti sformulované zriaďovanými a nezriaďovanými organizáciami, neznamená však, že popísané problémy sú typické pre všetky organizácie

ZDROJ: Kultúrna politika od Amsterdamu po Žilinu (2007)

Špecifiká vplyvajúce na činnosť nezriaďovaných organizácií	
Vedenie a stratégia v kultúrnych organizáciách	- ojedinele prijatá komplexná stratégia (najčastejšie na konkrétny segment riadenia -fundraisingová stratégia, komunikačná stratégia, stratégie zamerané na publikum) - činnosť nezávislá od politickej moci, autonómia - na prijatie rozhodnutí je potrebný kratší čas v dôsledku absencie hierarchických štruktúr - silná závislosť existencie organizácie od jej členov, či konkrétneho človeka (štatutár združenia je častokrát

	tvorcom/umelcom, riaditeľom, projektovým manažérom, PR manažérom, či fundraiserom v jednej osobe, pričom silná miera osobnej zodpovednosti vo výkone činností spôsobuje často syndróm vyhorenia)
Financovanie a materiálne podmienky	• neustále akcentovaný nedostatok finančných zdrojov na tvorbu, činnosť a chod organizácií • nedostačujúca, prípadne úplne absentujúca infraštruktúra a s tým spojené nedostatočné priestorové a technické vybavenie • chýbajúce zdroje na budovanie kapacít organizácií, závislosť od grantových mechanizmov viazaných na projektovú činnosť • nemožnosť plánovania rozvoja a udržateľnosti organizácie
Riadenie ľudí v kultúrnych organizáciách	• deficit hierarchie mimo formálnej funkcie vyplývajúcej z legislatívy (predseda/štatutár) • absencia zamestnaneckých pomerov (preferovaná práca na živnosť, Zmluva o dielo a pod.), predovšetkým z dôvodu nedostatku inštitucionálnych grantov (mzdové výdavky) • chýbajú podporné zručnosti - napr. v oblasti účtovníctva a pod. • väčšia miera motivácie členov organizácie pre jej činnosť (dobrovoľnícka činnosť) • vyšší záujem o zvyšovanie know-how • pružnejšia spolupráca v rámci organizácie, ako aj s inými subjektmi • absencia byrokracie v riadiacich a organizačných vzťahoch • vyšší stupeň spolupráce, komunitný charakter, ktorý pomáha lepšiemu stotožneniu sa s organizáciou a jej poslaním
Kvalita služieb, komunikácia	• výraznejšia prezentácia činnosti kultúrnych organizácií • vizuálne príťažlivý marketing kultúrnych činností, aktivít a projektov
Monitorovanie výsledkov a ukazovateľov	• nedostatočný tlak na zavedenie systému merateľných kritérií (ukazovateľov) na výkon činnosti kultúrnych organizácií (z časti sa zavádza v prípade požiadavky od niektorého donora)

Hlavné mesto Bratislava realizovalo mapovanie potrieb aktérov pôsobiacich v oblasti kultúry prostredníctvom:

- Dotazník určený kultúrnym organizáciám a tvorcom (Nadácia mesta Bratislavy, 2020)
- Dotazník určený mestským častiam Bratislavy (Oddelenie kultúry, 2020)
- Pracovná skupina KULTÚRA (2021)
- Pracovná skupina KOMUNITY (2021)
- Stretnutia s kultúrnymi organizáciami mesta

Zistenia z mapovania a odporúčania:

KULTÚRNI OBČIANSKI AKTÉRI A ORGANIZÁCIE

Zlepšenie dostupnosti a prístupnosti kultúrnych služieb	
Otvorená komunikácia kultúrnych inštitúcií ako základný predpoklad dostupných a prístupných inštitúcií	- komunikovanie kultúry na všetkých mestských kanáloch – na rovnakej úrovni s inými mestskými témami - dôležité je snažiť sa o toleranciu rôznorodého kultúrneho života v meste – zostúpeniu z piedestálu vysokého umenia a priblíženia sa viac k obyvateľom (dostupnosť ako protiváha k excelentnosti) - umiestňovania umeleckých inštalácií do okolia verejných inštitúcií (napr. do okolia Primaciálneho paláca) alebo vnútorných dvorov kultúrnych organizácií, čo zvyšuje prístupnosť inštitúcií a pomáha lepšie osloviť potenciálnych návštevníkov - komunikácia so zástupcami mestských častí Bratislavy o tom, či majú záujem, aby sa tam rozvíjala kultúra, a ak áno, aké podmienky vedú kultúrnym aktérom poskytnúť
Podpora inklúzie a rozmanitosti	- zvýšiť spoločenskú akceptáciu inakosti - bojovať proti všetkým formám diskriminácie, šikany, nenávisných prejavov - od ideologizovanie rozhodovania o verejnej službe a zvýšenie pocitu bezpečia u menšín v Bratislave - zabezpečiť menšinám právnu istotu a ochranu prezentovanie cudzojazyčných kultúr v kultúrnom programe mesta a mestských kultúrnych inštitúcií a budovanie viacjazyčnej komunikácie smerom k cudzincom
Zapájanie verejnosti do tvorby programu mestských kultúrnych organizácií	- skvalitňovať poskytované verejné služby a zvýšiť ich prístupnosť - zabezpečiť, aby služby mesta využíval čo najväčší počet občanov v čo najväčšej kvalite - zabezpečiť, aby služby mesta verejnosť nielen využívala, ale sa do jej tvorby aj zapájala
Vzdelávanie kultúrnych aktérov v oblasti práce so špecifickými skupinami	- zmeniť formu ponúkaných kultúrnych služieb pre obyvateľov a obyvateľky tak, aby sa stala viac dostupnou - formulovať potrebu, aby kultúrni aktéri pracovali s rôznymi cieľovými skupinami - pripraviť umelcov a umelkyne na prácu so špecifickými cieľovými skupinami (deti, seniori, a pod.)

Dostupná a inkluzívna kultúrna ponuka	
Inkluzívna kultúrna ponuka	- nastaviť pravidlá pre inkluzívne verejné podujatia, ktorých cieľom je zadefinovanie cieľovej skupiny/cieľových skupín daného podujatia a úrovne zapojenia návštevníkov podujatia

	- výsledkom je pasívna rola diváka vo forme zapojenia sa do tvorby programov - nedostatočná je komunikácia v inom cudzom jazyku alebo tiež v jednoduchom a zrozumiteľnom jazyku, a pod. - potrebné je spolupracovať s organizáciami, ktoré pracujú napr. so zdravotne alebo mentálne znevýhodnenými a diskutovať s nimi o modeli inkluzívneho podujatia - v Bratislave prevláda vedomá, či nevedomá „exkluzivita“ a „prestížnosť“ medzi kultúrnymi aktérmi, čo sa prejavuje napr. pri výbere „exkluzívnych“ priestorov alebo „exkluzívnych“ partnerov pri realizácii podujatí - ak máme hovoriť o inkluzívnosti a dostupnosti kultúrnych služieb, je potrebné otvoriť aj vlastné hranice
Dostupnosť kultúrnych podujatí	- nastaviť štandardy pre prácu s publikom - získavať spätnú väzbu od návštevníkov (napr. zberom dát a pod.) - vytvárať podujatia aj pre expatov žijúcich v Bratislave, program komunikovať v anglickom jazyku, príp. aspoň s anglickými titulkami - prinášať tému menších a okrajových tém z periferie mesta do centra mesta - nezabúdať na viacjazyčnú komunikáciu kultúrnych podujatí v jazykoch, ktoré v Bratislave prevládajú na základe aktuálnych štatistických údajov (popri anglickom jazyku aj ukrajinský jazyk) - sprehľadniť informácie o organizovaných kultúrnych podujatiach - vytvoriť jednotný kalendár kultúrnych podujatí organizovaných na území hlavného mesta, ktorý by priniesol prehľad toho, čo/kde/kedy/kým je organizované – cieľom takého opatrenia by sme sa vyhli napr. tomu, aby sa nekonali kultúrne podujatia v jednej lokalite a v rovnakom čase, čo často narúša priebeh podujatí - posilniť komunikačnú stratégiu smerom k aktuálnym kultúrnym podujatiam, ktorá by pomohla obyvateľom ľahšie sa zorientovať v kultúrnej ponuke (neprehľadnosť informácií môže byť výsledkom pretlaku informácií a neschopnosti obyvateľov vybrať si podujatie, ktoré by chceli navštíviť) - odporúčanie, aby mesto vytvorilo verejnú databázu dostupných mestských priestorov s príslušnými kontaktmi, ktoré sú k dispozícii obyvateľom (ale aj napr. súkromnému sektoru) pre organizovanie kultúrnych a komunitných aktivít
Decentralizácia kultúrnej ponuky	- nerovnomerná kultúrna ponuka v priestore a v čase (podujatia organizované mestom a spolupráca s mestskými časťami) - priestorová nevyváženosť kultúrnej ponuky, keď zväčša v meste dominujú masové kultúrne podujatia na exponovaných známych miestach a v nižšej miere sú

	k dispozícii menšie lokálne kultúrne podujatia na málo využívaných verejných priestoroch (najmä cez víkendy) - mesto pôsobí ako mesto kontrastov (hromadné podujatia v protiklade s prázdnyimi nevyužívanými miestami) - zamerať sa pri organizovaní kultúrnych podujatí na oživenie a zachovanie životaschopnosti menej exponovaných lokálnych miest s komornejšou atmosférou - pripravovať programy, ktoré nebudú oddelovať rodiny od detí a mládeže, ale ktoré sa zamerajú na celé rodiny - pomohlo by, ak by bola v rámci grantových programov mesta podporovaná spolupráca aktérov nezriaďovanej kultúrnej scény s mestskými časťami s cieľom dostať kvalitný kultúrny program aj do mestských častí Bratislavy (mobilita obyvateľov je počas pandémie limitovaná) - zlepšiť komunikáciu mesta Bratislava a mestských častí Bratislavy pri zvyšovaní dostupnosti a atraktívnosti ponúkaných kultúrnych podujatí v mestských častiach - mesto by mohlo mestským častiam predstaviť plán kultúrnych podujatí, ktoré sa zväčša organizujú v centre mesta, a tie by mohli byť v ďalšej fáze prenesené do priestorov mestských častí (jeden z argumentov, prečo by mali mestské časti ponúkať svojim obyvateľom atraktívne kultúrne programy, je vytváranie si vzťahu/lojality voči svojej mestskej časti, čo má na ňu nielen sociálne, ale aj ekonomické dopady)
--	---

Stabilná finančná podpora kultúrnych aktérov	
Grantové mechanizmy	- zabezpečiť stabilnú podporu a rozvoj kapacít nezriaďovaných kultúrnych organizácií - zabezpečiť systematickú podporu etablovaných a strategických kultúrnych podujatí - zabezpečiť zo strany hlavného mesta SR vyváženejšiu pozornosť a podporu pre zriaďované aj nezriaďované kultúrne organizácie - vytvoriť väčšiu istotu formou dlhodobej podpory kultúrnych aktérov, ktorá nebude závislá od meniacich sa volebných zástupcov a hodnotiacich komisií - zaviesť viacročnú podporu aktivít kultúrnych aktérov, ktorí vyvíjajú aktivity celoročne, ako nevyhnutný predpoklad pre ich udržateľnosť - zabezpečiť, aby sa časť finančnej podpory neviazala nevyhnutne na produkovanie výstupov, ale na rozvoj vlastných kapacít organizácií a podporu výskumu - udržať kultúrnu infraštruktúru a nájsť spôsob pre viacročnú podporu organizácií, ktorá im umožní dlhodobé plánovanie (COVID skúsenosť)

	- investovať do ľudí v kultúre a umožniť im venovať sa aj iným činnostiam v časoch náročných pre kultúru (preklenovacie obdobia ako nová realita) - zmierňovať neudržateľnú situáciu nezriadovanej kultúrnej scény z dôvodu jej dlhodobého podfinancovania na úrovni mesta, kraja a štátu (neadekvátne priestory, nízko platené pracovné pozície, zlá infraštruktúra, COVID situácia, a pod.) - systematicky podporovať strategické kultúrne priestory v meste a zvyšovať na nich nároky - pri podpore strategických podujatí vyvážiť ich financovanie s financovaním kapacít organizácií - zamerať sa na kvalitu podujatí a neorientovať sa na ich kvantitu - zapojiť do strategickej podpory podujatí kraj, prípadne mestské časti, pre ktoré tiež prinášajú benefity v oblasti posilňovania identity, rozvoja cestovného ruchu a pod. - pri viacročnom financovaní nezabudnúť na podporu nových organizácií
Špecificky v Nadácii mesta Bratislavy	- integrovať do grantových schém aj uplatnenie prevádzkových a mzdových nákladov - stanoviť podmienky, aby bola časť finančných prostriedkov použitá na vypracovanie klimatického auditu a monitoring produkcie environmentálnej stopy v kultúrnych činnostiach - umožniť v projektoch väčšiu flexibilitu položiek rozpočtu, ak ostanú ciele projektu a výstupy zachované - doplniť verbálne hodnotenia podporených projektov zo strany mesta s dôrazom, prečo boli podporené
Ostatné oblasti	- zvýšiť dôraz na podporu inovácií a experimentálnej tvorby popri tradičnej podpore napr. kultúrneho dedičstva - zvážiť podporu neformálneho vzdelávania, ktoré patrí v oblasti podpory do rezortu kultúry a nie školstva - upriamiť pozornosť na kultúrne vzdelávanie, dlhodobo pracovať s divákom/poslucháčom, byť inkluzívny - zaviesť nový finančný nástroj podpory - platené rezidencie

Systematická nefinančná podpora kultúrnych aktérov

Propagácia / Komunikácia	- sprehľadniť informácie o organizovaných kultúrnych podujatiach - posilniť propagačnú podporu kultúrnych podujatí nezriadovanej kultúrnej scény - zviditeľniť kultúrnych aktérov a kultúrne aktivity zo strany hl. mesta SR Bratislava/budovať vzťah ku kultúre
--------------------------	--

	- advokácie kultúry vo forme premyslenej kampane Príklady navrhovaných opatrení: - zmeniť doterajšiu skúsenosť s HMBA pri vybavovaní potrebných náležitostí pri schvaľovaní kultúrnych podujatí - nastaviť prehľadný a užívateľsky priateľský systém s jasnou štruktúrou a definovaním jednotného kontaktného miesta na magistráte, aby kultúrni aktéri nemuseli komunikovať s viacerými oddeleniami - vytvoriť jednotnú koordináciu/jedno miesto schvaľovania povolení pre organizovanie kultúrnych podujatí na magistráte, ktoré by zabezpečovalo aj komunikáciu s mestskými časťami - vytvoriť spoločný kalendár kultúrnych podujatí organizovaných na území hlavného mesta, ktorý by priniesol prehľad toho, čo/kde/kedy/kým je organizované – cieľom takého opatrenia by bolo vyhnúť sa kolíziám viacerých kultúrnych podujatí v jednej lokalite a v rovnakom čase, čo môže narúšať ich priebeh - zaviesť jednotnú propagáciu kultúrnych podujatí cez spoločný agregovaný kultúrny online portál/platformu/mapu/app (vrátane zamerania sa na zahraničných návštevníkov) - zaviesť tlačенý prehľad podujatí - upresniť, za akých kritérií mesto propaguje kultúrne podujatia - zastaviť klesajúcu tendenciu propagačnej podpory zo strany mesta - zvýšiť propagáciu aktivít nezriadovanej kultúrnej scény (prevažuje skôr komunikovanie vlastných kultúrnych podujatí organizovaných hlavným mestom, chýba záujem mesta o podujatia, resp. aktivity organizované nezriadovanou kultúrnou scénou) - vytvoriť priestor aktérom nezriadovanej kultúrnej scény v mestskom časopise in.ba pre propagáciu svojich kultúrnych podujatí, ktoré neorganizuje priamo mesto - zjednotiť koordinačnú a komunikačnú stratégiu pri poskytovaní dostupných mestských komunikačných nosičov, napr. citylighty, plagáty v MHD, a pod. - poskytovať mestský mobiliár (napr. info tabule) na umelecké aktivity (galéria a pod.) - vytvoriť marketingovú stratégiu propagácie strategických kultúrnych podujatí, ktorá popíše kritéria výberu prioritne propagovaných (mestských) kultúrnych podujatí - prepojiť poskytovanie zážití s inými benefitmi (v súčasnosti takmer nie je žiadna pridaná hodnotu pri poskytovaní zážití pre kultúrne podujatia)
--	--

	- zvýšiť potenciál webu HMBA a aktualizovať ho v časti „EVENTY/PODUJATIA“ na propagáciu minimálne strategických kultúrnych podujatí - zvážiť vytvorenie špecializovaného mestského portálu pre konkrétny žánr (príklad Brna a hudobného portálu)
Priestory	- poskytovať priestory a hľadať nové priestorové možnosti pre kultúrne účely - vytvoriť mapu dostupných priestorov pre kultúrne účely, ktoré by sa dali za výhodných podmienok prenajať, a ktoré by boli prideľované za jasných transparentných podmienok - kategorizovať disponibilné priestory podľa potenciálnej využiteľnosti, stanoviť presné parametre (ako stav, kontext, história/ genius loci a pod.) - poskytovať konzultácie pri hľadaní priestorov, zverejniť ich ponuku na webovom portáli - poskytnúť skúšobné priestory pre aktérov (a to aj pre väčšie i komornejšie produkcie)
Spolupráca	- spolupracovať so súkromnými vlastníkmi kultúrnych priestorov (napr. stimuly formou zníženia dane z nehnuteľnosti, konzultácie revitalizácie, a pod.) - spolupracovať s mestskými časťami a krajom (jednotná politika poskytovania priestorov založená na kvalitatívnych kritériách) - zaviesť udeľovanie cien, resp. súťaží, ktorých primárnou úlohou nebude finančná podpora, ale zviditeľnenie aktivít kultúrnych aktérov, priznať im takýmto spôsobom spoločenskú dôležitosť a tiež to zameria pozornosť verejnosti na ich aktivity - poskytovať priestor kultúrnym aktérom v programe Kultúrneho leta organizovanom BKIS a to za transparentných podmienok - spolupracovať pri propagácii kultúrnych podujatí s mestskými časťami a krajom
Technická a materiálová podpora	- zaviesť transparentnú ponuku disponibilných nefinančných nástrojov podpory zo strany hlavného mesta SR voči kultúrnym aktérom - podpora zo strany kultúrnych organizácií mesta – spolupráca na projektoch, dramaturgický stimul ich činnosti, servis zo strany BKIS - sprehľadniť informácie o tom, akú pomoc dokáže mesto poskytnúť aktérom v podobe nefinančnej podpory s cieľom pomôcť ich kultúrnym podujatiam – absentuje napr. zoznam inventáru, dostupná technika, počet disponibilných citylightov a bannerov, mediálna pomoc, a pod.

	- prepojiť finančnú a nefinančnú podporu - poskytnúť zoznam možných nefinančných nástrojov podpory už pri samotnom podávaní žiadosti o grantovú podporu, aby kultúrni aktéri vopred vedeli, ako plánovať rozpočet - umožniť vzájomné sieťovanie aktérov pri ponuke materiálového a technického vybavenia (bazár/knižnica ne-potrebných vecí)
Koordinácia a sieťovanie	- zjednodušiť administratívno-byrokratický proces vydávania povolení k organizovaniu kultúrnych podujatí - vytvorenie platformy na pravidelnú participáciu a stretnutia aktérov so zástupcami mesta a mestských častí - potreba vzájomného sieťovania medzi kultúrnymi aktérmi a prezentácie kultúrnych aktivít - nastavenie metodiky zberu dát v oblasti pôsobenia nezriaďovaných organizácií na bratislavskej kultúrnej scéne - organizovanie pravidelných mesačných stretnutí kultúrnych aktérov so zástupcami hlavného mesta SR Bratislavy a mestských častí Bratislavy, aby sa mohli aktéri bližšie zoznámiť so zástupcami mesta a ich kompetenciami – posilnilo by to aj udržateľnosť koncepcie kultúry
Ostatné oblasti	- otvoriť zriaďované inštitúcie podpore a zapájaniu prostredia a aktérov (spolupráce na nových projektoch, poskytovanie priestorov, zdieľanie know-how, komunikačná podpora a pod.) - zabezpečiť kontinuálny dialóg medzi organizáciami zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry s cieľom vytvorenia vzájomnej dôvery a zázemia pre spoluprácu

Zvýšenie záujmu o kultúru u verejnosti (dopyt po kultúre)	
Dostupný rozvoj kreativity u detí a mladých ľudí	- potreba kontinuálnej práce s deťmi/mládežou a so školami, aby sa téma kultúry a jej hodnoty pre spoločnosť dostávala do myslenia ľudí už od ranného veku – ide o investíciu, ktorá sa o desať rokov niekoľkonásobne vráti - vytvoriť metodiku, ktorá ponúkne systematický rámec a postupy pre rozvoj kreativity u detí. Zástupcovia kultúrnej scény takéto programy rozvíjajú, avšak z dlhodobého hľadiska je náročné venovať sa tejto oblasti profesionálne (chýbajú dostatočné financie, nejde o zárobkovú činnosť, a pod.) - rozbehnutie neformálneho vzdelávacieho programu pre školy zo strany mesta s úlohou umožniť žiakom prístup k umeniu kreatívnou formou, ako aj potreba vzdelávania

	učiteľov a vedúcich pracovníkov kreatívnych krúžkov v oblasti nových metódik pre kreatívne vzdelávanie detí - nevyužitý potenciál neformálnych vzdelávacích aktivít, ktoré pripravujú kultúrne inštitúcie a ktoré navštevuje pomerne málo ľudí, príp. tí istí - chýba profilácia pri organizovaní neformálnych vzdelávacích programov (pokryté sú mnohé oblasti súčasne). Dôležité pri téme neformálneho vzdelávania sú Centrá voľného času a ich spolupráce s inými kultúrnymi organizáciami, samospráva ako strešná autorita môže pomôcť pri oslovovaní škôl s ponukou neformálneho kreatívneho vzdelávania (na podnet nezávislého kultúrneho centra často školy nereagujú)
Učenie k rešpektu k diverzite a inkluzívnym hodnotám prostredníctvom kultúry	- zdôrazňovanie princípov nediskriminácie, tolerance, prevencie a boja proti intolerancii a rasizmu a proti vykorisťovaniu. Výchova mladšej generácie k tolerancii a nediskriminácii a predchádzaniu extrémizmu. - propagovanie spoločných hodnôt a ich ochrana - profilovanie sa mesta v hodnotových otázkach (na základe princípov inklúzie, rovnosti a kultúrnej diverzity) a ich integrácia do nástrojov kultúrnej politiky - posilňovanie roly mestských kultúrnych organizácií v budovaní pozitívnych naratívov o témach marginalizovaných skupín
Komunikovanie hodnoty, ktorú má umenie a kultúra pre spoločnosť	- komunikovať hodnotu umenia vzdelávaním detí a osôb na stredných a vysokých školách formou aktivít a prednášok - prehodnotiť, akým spôsobom sa vyučujú umelecké predmety na všeobecných školách, scitlivovať samotných pedagógov (senzibilizačná a komunikačná kampaň konzultovaná a realizovaná v spolupráci s profesionálnou reklamnou agentúrou) - pritiahnuť kvalitné kultúrne podujatia a tvorcov a tvorkyne z celého Slovenska i zo zahraničia - podporovať a prezentovať či komunikovať v prvom rade kvalitnú kultúru a prostredníctvom nej hodnoty, ktoré považuje mesto za dôležité - napríklad renesanciu zdravej miery lokálpatriotizmu, hľadanie identity, spoluzodpovednosť obyvateľov mesta za jeho podobu, spoznávanie histórie, vízie života v meste v blízkej i vzdialenejšej budúcnosti - regulovať kvalitu umeleckých telies, ktoré pozýva na svoje prezentácie, hlavne v prípade masových podujatí vyvažovať prítomnosť populárnych interpretov menej populárnymi, ale zato umelecky kvalitnejšími interpretmi, s dôrazom na tvorcov pre deti - propagácia umenia, regulácia nevkusnej a nevhodnej reklamy, kultivácia verejného priestoru a vyhradenie priestorov a štruktúr pre umenie, ktoré bude "udržateľné", teda schopné kontinuálneho rozvoja a prevádzky v rámci mesta

KOMUNITNÉ ORGANIZÁCIE A INICIATÍVY

Finančná podpora komunit	
Grantové mechanizmy	- pokračovať v systematickej podpore komunit prostredníctvom grantových programov Nadácie mesta Bratislavy - naďalej podporovať neformálne iniciatívy - rozšíriť podporu komunitných aktivít tak, aby pomáhala celému spektru aktivít, nie len podujatí (spresniť vo výzvach cez konkrétne príklady aktivít – napr. advokačné aktivity a pod.) - zrozumiteľne komunikovať podporu komunit zo strany mesta
Špecificky v Nadácii mesta Bratislavy	- zjednodušiť administratívny proces - posunúť zúčtovania do januára nasledujúceho roka - flexibilne používať rozpočet a presun medzi jednotlivými nákladovými položkami bez schvaľovania - akceptovať personálne náklady vzhľadom na povahu aktivít - navýšiť alokovanú sumu v programe a maximálne sumy pre 1 žiadosť - vyhlasovať výzvy na začiatku roka - pomáhať s propagáciou realizovaných podujatí a aktivít na úrovni mesta - podporovať komunity formou poskytovania advokačných služieb cez Nadáciu mesta Bratislavy s cieľom pomôcť komunitám s obhajovaním ich záujmov
Hlavné oblasti nefinančnej podpory komunit	
Propagácia / Komunikácia	- pomoc pri propagácii komunitných aktivít cez mediálne mestské kanály (web, sociálne siete, časopis in.ba) - väčší záujem zo strany mesta o komunitné aktivity a väčšia snaha o ich zviditeľňovanie - mapovanie a informovanie o komunitných aktivitách v meste - možnosť zúčastniť sa fokusových skupín na úrovni mesta k téme komunitných aktivít, kde by bolo možné spoznať iné komunity, príp. kompetencie mesta a zapojiť sa do spoločných projektov
Priestory	- poskytnutie vhodného komunitného priestoru za nekomerčný prenájom - vytváranie priestorov a priestranstiev, ktoré umožňujú a podnecujú komunitné aktivity, napr. altánky, posedenia, spoločenské miestnosti, a pod. - zabezpečiť dočasné využívanie zanedbaných priestorov, kým sa zrevitalizujú
Technická a materiálová podpora	- prehľadná a ľahko dostupná materiálna pomoc - možnosť zapožičania mobiliáru a technického zabezpečenia bezplatne/symbolický príspevok - tvorba nového systému výberu žiadostí o podporu

	- zvýšiť dostupnosť požičiavania vecí, napr. formou vytvorenia katalógu vecí alebo vytvorenia „knižnice vecí“, ktoré by transparentným spôsobom informovali občanov, čo všetko je k dispozícii pre komunitné aktivity
Koordinácia	- logistická podpora komunitných podujatí - vytvorenie jednotného kontaktného miesta, resp. príslušného oddelenia na magistráte, na ktoré sa dá obrátiť so všetkými náležitosťami v súvislosti s povoľovacími procesmi - menej byrokratických prekážok, zjednodušenie a zrýchlenie procesov schvaľovania povolení pri organizovaní komunitných aktivít, napr. pri ich ohlasovaní, či vybavovaní povolení - vytvorenie priestoru na zdieľanie skúseností, know-how a vzájomnej podpory pre projekty a iniciatívy podobného zamerania

Špecifická podpora pri revitalizácii verejných priestranstiev (vnútrobloky, komunitné záhrady, a pod.)

Materiálna pomoc	- zapožičiavanie záhradného materiálu (piesok, zemina, kompost, drevené dosky, štiepka, vyradené záhradnícke náradie), darovanie stromov a sadeníc
Prístup k vode	- pomoc so zabezpečením vody potrebnej na zavlažovanie - studňa, vodovod, hydrant
Konzultácie	- so záhradným architektom/profesionálnym záhradníkom, pri plánovaní stavebných úprav a príprave projektovej dokumentácie, pri vybavovaní stavebných povolení /pamiatkových súhlasov /pozemkových prenájmov, pomoc s kontaktmi na overených dodávateľov pre stavebné, arboristické či odvozové práce, - v oblastiach financií, manažmentu a legislatívy
Facilitátorské služby	- pomoc pri vyjednávaní podmienok pri realizácii projektov, pri ktorých je potrebný súhlas viacerých subjektov vlastniacich pozemky či objekty na území jeho realizácie
Participácia	- zapájať obyvateľov do zveľaďovania zanedbaných verejných priestorov, aby neboli len pasívnymi konzumentmi, ale mohli sa zapojiť priamo napr. do organizovania kultúrno-komunitných podujatí

Ďalšie potreby a odporúčania komunitných aktérov

Objasniť rolu kultúry ako motora koncepčného	- téma komunit je výhradne prierezová téma, ideálnym riešením by bolo vytvorenie samostatného orgánu, prípadne poradnej rady pre túto agendu (uchopovanie
--	---

uvažovania v téme rozvoja komunít	špecifických tém v spolupráci s viacerými zainteresovanými skupinami sa zdá byť na Slovensku behom na dlhú trať), je však potrebné vopred odhadnúť rozsah takejto agendy a všímať si jej presahy do rôznych sektorov, kultúra však môže byť motorom a prepájačom tejto agendy - pochybnosti vytvárať samostatné verejné politiky pre jednotlivé cieľové skupiny, nakoľko mnohé z nich sa môžu prekrývať (napr. cudzinci v seniorskom veku môžu mať potreby seniora, ale aj cudzinca), dôraz má byť kladený na „inkluzívnosť“ verejných politík - uvedomovanie si limitov, resp. rizík príliš veľkej angažovanosti zo strany mesta pri podpore komunít (dôležitosť otvorenej diskusie o hľadaní vhodnej miery podpory) - potenciál hlavného mesta SR Bratislavy posilňovať svoju rolu ako mediátora pri vytváraní citlivého dialógu medzi danou komunitou a obyvateľmi, aby komunitné aktivity boli vítané a prijaté aj miestnymi obyvateľmi, resp. susedmi (zaznela skúsenosť, že nie všetci susedia prijímajú priateľsky komunitné aktivity)
Posilniť z pozície mesta vnímanie potenciálu aktívnych susedstiev a štvrtí pre rozvoj mesta a zároveň vytvárať prostredie pre budovanie vzťahu k štvrtiam a susedstvám	- potreba naučiť sa pracovať so štvrtiami, susedstvami a vnútroblokmi a vnímať ich potenciál pre rozvoj mesta - definovanie štvrte nie je podmienené lokalizovaním mestskou časťou Bratislavy - expertný pohľad zhora by mal byť konfrontovaný princípmi zdola - dôležité je zachovať istú rovnováhu medzi organizovaním komunitných aktivít zhora a ponechaním prirodzeného vývoja zdola - mesto by malo zachovať prirodzený rast komunitných aktivít zdola a diverzitu týchto aktivít - je dôležité definovať, kde sú hranice toho, kam až má mesto vstupovať pri podpore komunít - dôraz na proaktívny prístup hlavného mesta SR Bratislava a hľadanie inovatívnych príkladov komunitného organizovania
Posilniť komunikáciu hlavného mesta SR Bratislava s mestskými časťami a vytvárať podmienky pre spoluprácu v oblasti rozvoja komunít	- podstatné je zistiť, ako mestské časti uvažujú o komunitách a ako realizujú komunitné organizovanie - komunitné aktivity organizované mestskými časťami sú často sterilné a nevychádzajú aktivitou zdola - hlavné mesto SR Bratislava by v nadväznosti na komunitné aktivity organizované priamo mestskými časťami mohlo komplementárne podporovať a podnecovať vznik komunitných aktivít organizovaných zdola

	- potrebné posilniť komunikáciu hlavného mesta SR Bratislavy s mestskými časťami pri identifikovaní a poskytovaní nevyužívaných priestorov pre komunitné účely - významné je vytvoriť medzi hlavným mestom SR Bratislavy a mestskými časťami vzájomnú dôveru, ktorá môže byť dobrým základom pri výmene príkladov dobrej praxe v oblasti podpory komunitných aktivít, dôležité je v komunikácii s mestskými časťami vysvetliť, čo konkrétne plánované projekty prinesú (napr. oživenie verejného priestoru pri zapojení ľudí z miestnej lokality) - motivovať mestské časti formou prezentovania fungujúcich pilotných projektov, ktoré nemusia byť paušálne realizované vo všetkých mestských častiach – dôležité je brať do úvahy diverzitu vnímanie rôznych potrieb mestskými časťami pri podpore komunitných aktivít; mala by byť zachovaná dobrovoľnícka báza podpory komunit zo strany mestských častí, ideálne je motivovať mestské časti k podpore komunit s víziou vidieť výsledky v krátkom časovom horizonte
Podporovať aktívne občianstvo ako súčasť kultúrnej politiky mesta	- kultúrna politika by mala podporovať a podnecovať aktívne občianstvo – oddeliť ju od kompetencií iných politík hlavného mesta SR Bratislava v oblasti rozvoja komunit - participácia rôznych komunit na tvorbe verejných politík sa musí stať štandardom, dôležité je realizovať čo najotvorenejšie procesy naprieč hlavným mestom SR Bratislavou - posilňovať participáciu cudzincov na tvorbe kultúrnej politiky (príkladom dobrej praxe je napr. dostupnosť dotazníka v anglickom jazyku)
Vytvárať v mestských kultúrnych organizáciách podmienky pre komunitné zapájanie	- zintenzívniť dialóg medzi mestskými kultúrnymi organizáciami a komunitnými organizáciami a vytvárať podmienky pre ich vzájomnú spoluprácu - zapájanie komunitných organizácií a iniciatív do tvorby programu mestských kultúrnych organizácií
Vytvoriť metodiku mapovania a identifikácie existujúcich lokálnych komunit na území mesta	- mapovať lokálne, napr. cez vnútrobloky, a pod. - identifikovanie lokálnych lídrov a líderky - kontinuálne monitorovanie potrieb komunit by mala byť integrálnou súčasťou kultúrnej politiky - potrebná aktualizácia databázy kontaktov na pravidelnej báze - vytvoriť webovú stránku, príp. online platformu, ktorá by zrozumiteľnou formou informovala o existujúcich komunitách angažujúcich sa v meste

Vytvoriť inštitucionálny mestský orgán pre efektívnu koordináciu agendy rozvoja komunít	- definovanie jasnej vízie práce s komunitami - vytvoriť prierezový orgán pre riešenie potrieb rôznych komunít naprieč jednotlivými útvarmi magistrátu, prostriedok na priamu komunikáciu s občanmi, resp. zástupcami komunít (zapojenie napr. aj mestských častí) - spájať politiky zamerané na rôzne komunity a zabezpečiť aj personálne kapacity - hľadanie prienikov medzi jednotlivými aktivitami rôznych komunitných skupín, aby sa aktéri mohli vzájomne informovať, vymieňať si skúsenosti a učiť sa jeden od druhého. - posilniť rolu mesta ako mediátora pri vytváraní citlivého dialógu medzi komunitami a obyvateľmi
Rozvoj kapacít komunitných aktérov (organizácie, jednotlivci)	- vytvárať špecializované diskusné fóra /pracovné skupiny pre rôzne typy komunít a komunitných lídrov - ponúkať tréningy, resp. supervíziu pre zástupcov komunít s cieľom odovzdávať skúsenosti (odznelo, že takáto forma podpory je možno ešte dôležitejšia ako finančná) - vytvorenie napr. Akadémie komunitných lídrov vo forme ročného programu hlavného mesta SR Bratislava s cieľom ich vzdelávania - facilitátorské služby pre zástupcov komunít - hľadať možnosti ako prepájať rôzne komunity - štipendijný program pre komunitných lídrov a líderky
Vytváranie infraštruktúry pre organizovanie komunitných aktivít	- poskytovanie priestorov s cieľom oživenia daného miesta, mobiliáru, vytváranie kreatívnych hubov pre zmiešané komunity - poskytnutie tzv. mestského inkubátora pre začínajúce projekty aspoň na obdobie prvých dvoch rokov - potenciál väčšieho využívania škôl pre komunitné aktivity, potreba ich otvorenosti a prístupnosti počas celého dňa - oživenie mestských knižníc ako živých miest pre lokálne komunity (knižnice ako miesta, ktoré spájajú rôzne komunity) - vytvoriť jasné a prehľadné kritériá a pravidlá podpory komunít a ich aktivít, ideálne na dlhodobej báze - postupne odbúravať administratívno-technické prekážky, uľahčiť realizáciu komunitných projektov – jednotné kontaktné miesto na magistráte by pomohlo tejto systémovej podpore komunít - ustanoviť legislatívne nástroje pre vytváranie a využívanie priestorov v rámci nových developerských projektoch

Akú rolu zohrávajú komunity v živote mesta?

(Výstupy z pracovnej skupiny „Komunity“, Oddelenie kultúry HMBA)

- ✓ facilitačná funkcia
- ✓ terapeutická funkcia
- ✓ životaschopná funkcia
- ✓ motivačná funkcia k zmene
- ✓ kultúrny aspekt v komunitných aktivitách
- ✓ alternatíva k mainstreamovému konzumnému životu v meste
- ✓ opak ľahostajnosti voči mestskému verejnému priestoru
- ✓ súčasť decentralizácie a procesu rozširovania mesta

Ako vnímate úlohu komunít a komunitných aktivít pre mesto a jeho obyvateľov?

Zdroj: Dotazník určený podporeným aktérom GP KOMUNITY (Nadácia mesta Bratislavy, 2020)

- „Komunity a komunitné aktivity vytvárajú skutočný život mesta, môžu byť základom jeho autenticity a jedinečnosti. Otvorenosť a inkluzívnosť komunít môže prispievať k vytváraniu empatie, solidarity, dôvery a spolupráce, komunity tak môžu predstavovať priestor, kde sa môžu jednotlivci realizovať a tvoriť. Dôležitá je aj vnútorná diverzita komunít a vzájomná komunikácia a spolupráca medzi rôznymi komunitami. **Bez živých komunít sa mesto môže stať sterilným - nielen pre jeho návštevníkov, ale najmä pre jeho obyvateľov.** Komunity by tiež nemali zabúdať na ľudí, ktorí sa z rôznych dôvodov nezapájajú do komunitných aktivít - napriek tomu by sa mali snažiť s nimi komunikovať, naozaj sa zaujímať o ich pohľady a názory, reflektovať ich.“
- „Komunity a komunitné aktivity tvoria mesto, lebo sú vytvárané priamo obyvateľmi. Preto majú pre rozvoj mesta obrovský význam. Vznikajú lokálne v jednotlivých mestských častiach, často sú nenápadné, resp. neviditeľné. Mnohé **vznikajú v susedstvách, v ktorých žijú ľudia, ktorým záleží na tom, v ako prostredí žijú.** Komunitné aktivity vznikajú na dobrovoľnej báze a vytvárajú ich ľudia vo svojom voľnom čase. Preto je veľmi dôležité, aby ich mesto vnímalo a dokázalo oceniť ich obrovskú pridanú hodnotu pre obyvateľov.“
- „Žiaden jednotlivec nežije izolovane. Od malička nadväzujeme vzťahy a stávame sa tak súčasťou najrozmanitejších spoločenstiev. Práve **komunity predstavujú akýsi pomyselný mikrosvet, v ktorom prežívame svoje životy, sú naším sociálnym „životným prostredím“.** A tak, ako musíme chrániť aj to prírodné životné prostredie, starať sa oň a zveľaďovať ho, je rovnako potrebné rozvíjať aj komunity. Či už záujmové alebo susedské. Pretože v opačnom prípade chradnú a rozpadajú sa. A jej členovia trpia chorobou osamelosti.“
- „Pri budovaní vzťahov k mestu a miestam, kde ľudia žijú svoj každodenný život zohrávajú komunity a ich aktivity kľúčovú rolu. Možný zánik či **rezignácia komunitných aktivít by znamenala stratu podstatných - vitálnych funkcií mesta.**
- Myslíme si, že potrebou ľudí je „obývať“ mesto a nielen „žiť“ v meste, keď potreba obyvateľov spočíva byť aktívnymi aktérmi spoločného tvorenia a

premieňania verejného priestoru. Vznikajúce komunity sú jasným príkladom, kedy **obyvatelia mesta chcú zmeniť svoje bezprostredné okolie a aktívne sa podieľať na živote v meste premenou verejného priestoru.**

- „Každý z nás má potrebu niekam patriť, nájsť svoju skupinu alebo komunitu. **Ak pocítť spolupatričnosti a solidárnosti máme, sme šťastnejší a spokojnejší a prejavujeme svoju spokojnosť aj navonok.** A práve tým tvoríme lepšie mesto a lepšiu spoločnosť. Samozrejme v prípade ak naša skupina/ komunita je naladená pozitívne - za niečo a nie proti niečomu.“
- „Úloha komunit v meste je esenciálna. Ak sú vybudované verejné priestory a komunitné priestory, v ktorých sa ľudia môžu stretávať, budovať vzťahy, prinášať a realizovať svoje nápady a neziskový sektor a mesto ich v tom podporujú, vytvárajú na to podmienky je to ideálny stav. Nielenže to buduje značku mesta ako podporovateľa zdravých komunit, ale sa tým aj **predchádza uzavretosti, rozpadu vzťahov, šedivosti v meste a polarizácii v spoločnosti.**“
- „Veríme sile komunity. Ľudia oficiálne alebo neoficiálne združení za nejakou myšlienkou majú **veľkú hybnú silu, ktorá má veľký potenciál meniť veci zospodu.** Pokiaľ bude prebiehať medzi mestom a komunitami zdravý dialóg, môžeme Bratislavu meniť k lepšiemu.“
- „Vo väčších mestách je trendom, že ľudia žijú anonymizovane, veľakrát nepoznajú ani vlastných susedov. Človek je ale tvor spoločenský, prirodzene potrebuje byť súčasťou komunity. Komunitné akcie a aktivity pomáhajú **spájať ľudí, prinášať radosť, vzdelávať** či len pobaviť. Pomáhajú človeku viac si všímať svoje okolie, viac sa oňho starať a vnímať ho pozitívnejším duchom.“
- „Komunity formujú a podporujú participáciu občanov na dianie vo verejnom priestore mesta. Zaznamenávame zvyšujúci sa záujem o komunitné dobrovoľníctvo i o komunitné podujatia zo strany verejnosti. Participatívni občania môžu byť veľmi nápomocní pri revitalizáciách verejných priestorov, vytváraní bezpečných priestorov v susedstvách či zohrávať dôležitú úlohu pri realizácii podujatí mesta. **Je dôležité s touto hybnou silou občanov pracovať a smerovať ju k produktivite a aktivizmu v meste.**“
- „Komunity sú v dnešnej dobe veľmi dôležité. Ľudia sa spájajú podľa svojich záujmov, vízie vylepšenia svojho okolia alebo aktivít, ktoré chcú podporovať. Takto prispievajú k celkovému zlepšeniu vo svojej obci či časti mesta. Takýmito **drobnými zmenami sa zlepšenie kvality života alebo okolia postupne pozitívne prejaví aj v krajine.**“
- „Podľa našich skúseností je **živá komunita nevyhnutným predpokladom dobrého života v meste.** Je fajn, ak mesto umožní obyvateľom prostredníctvom grantov, aby sa priamo podieľali na podobe priestoru v ktorom žijú. Prehĺbuje sa tak identifikácia s miestom, v ktorom žijú a zvyšuje sa dôvera voči mestu i medzi jeho obyvateľmi navzájom.“
- Komunitné aktivity nám pomáhajú **prelomiť anonymitu, spoznávať sa a pomáhať si vzájomne.** Je to tiež ideálna platforma ako reagovať na lokálne potreby ľudí žijúcich v danom priestore. Tie môžu byť dosť špecifické. Navyše to pomáha ľuďom byť viac aktívni a prispievať svojou činnosťou a nápadmi do

života komunity. Tiež nás to vedie k zodpovednosti za spoločný verejný priestor.“

- (1) účasť ľudí na spravovaní komunity s cieľom vytvárania žitých, sociálne napĺňaných verejných priestorov,
- (2) fyzická regenerácia a revitalizácia verejných priestranstiev na komunitné účely - rozširovanie priestorových kapacít komunít, oživenie a premena nevyužívaných verejných priestranstiev mesta a mestských častí, tak aby prispievali k posilňovaniu kvality života v meste (zvýšenie environmentálnej kvality, biodiverzity a pobytovej kvality priestorov na základe rovnomernej distribúcie zdrojov na území celej Bratislavy),
- (3) udržateľnosť komunitných priestorov – centier, kde rôzne komunity zdieľajú svoj čas, aby mohli spolurozhodovať o spravovaní a smerovaní komunít, v ktorých žijú, rozširovanie priestorových kapacít komunít (objekty).

AKTÉRI KKP

Aktéri KKP a ich potreby

Uvedomovať si, že ekosystém KKP je diverzifikovaný organizmus a jeho súčasťou nie sú iba firmy a jednotlivci, ktorí vykonávajú ekonomické činnosti v oblasti kultúry, rôznych inovácií, digitálnych technológií, atď. KKP sú aj neziskové organizácie a projekty, vzdelávacie aktivity, či komunitná činnosť, ktorá prináša viaceré výzvy pri definovaní sektora ako takého, ale najmä jeho potrieb. Mesto musí pri ich identifikácii vychádzať z možností, ktoré mu jeho kompetencie a zdroje umožňujú.

Sektor KKP čelí najmä **potrebe štrukturálnych politík**, ktoré ho definujú, pomenujú jeho ekosystém a budú ho podporovať naprieč štátnou správou a jej rezortami, či inštitúciami. Riešenie tohto problému mesto nedokáže zabezpečiť a ani by nemalo suplovať chýbajúce národné politiky a iniciatívy, ale to, čo dokáže robiť (ako aj v iných oblastiach) sú **pilotné projekty**, ktorými signalizuje riešenie v rámci obmedzeného územia a pôsobnosti. Takéto projekty vie mesto urobiť rovnako v nadväznosti na **konkrétnu fyzickú infraštruktúru** – priestory a miesta, do ktorých umiestni funkcie, súvisiace s rozvojom KKP a tiež **podporou networkingu** a sieťovania aktérov, ktorá povedie aj lepšiemu vymedzeniu sektora a jeho potrieb.

Bratislava by mala využívať potenciál koncentrácie technologických a iných start-upov a firiem, pôsobiacich v oblasti digitálnej ekonomiky, ktoré by vytvárali špecifické mestské produkty a riešenia, zvyšujúce kvalitu života v meste a teda aj kvalitu, ktorú mesto ponúka návštevníkom.

Odporúčanie

- Vytvorenie Bratislavského klastra kreatívneho priemyslu

Koncentrácia kreatívneho priemyslu v Bratislave a v regióne nemá v súčasnosti žiadne zastrešenie na úrovni mesta. Stav prirodzeného rozvoja KKP v kontexte chýbajúcich národných politík si žiada aj formálnejšie zastrešenie aktivít a synergiu jednotlivých aktérov ekosystému. Mesto môže byť prirodzeným iniciátorom takejto aktivity a tá môže priniesť ekonomické aj rozvojové impulzy pre sektor aj pre mesto.

Kultúrna a kreatívna ekonomika je hnacou silou inovácií. Dôležité je viac oceňovať jej celospoločenský prínos. Mnohé mimo kultúrne odvetvia potrebujú technickú podporu z kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Úlohou miest by malo byť zaistenie existencie a prístupnosti rôznorodých kultúrnych služieb. Tiež by malo byť v záujme mesta vytvárať partnerstvá medzi kultúrnymi aktérmi a súkromným sektorom a vidieť súvislosti medzi kultúrnymi aktivitami a sociálnymi inováciami. Pravidelne analyzovať priame a nepriame dopady kreatívnych odvetví na ekonomiku mesta, tvorbu zamestnanosti a tiež to, ako sú v nich zastúpení muži, ženy, mládež a znevýhodnené skupiny.

Pri dotazníkovom prieskume pre odbornú verejnosť, ktorý realizovalo Oddelenie kultúry HM BA v roku 2017, boli popísané potreby pre jednotlivé sektory KKP, ktoré boli overované v sektorových pracovných stretnutiach realizovaných mestom v oblastiach Kultúrne dedičstvo, Scénické umenie, Vizuálne umenie, Remeslá a ľudové umenie, Hudba a trh s umením, Literatúra a knižný trh, Film a Dizajn.

Oblasť	Požadovaná pomoc zo strany hlavného mesta
Kultúrne dedičstvo	- finančná pomoc - technicko-personálne partnerstvo - vyššia podpora v rámci dotačného systému - nedostatok priestorov na medzinárodné workshopy, výmeny skúseností - zabezpečenie dopravy k podujatiu, múzeu - dotačný systém rozšíriť o možnosť renovácie krojového vybavenia súborov - priestory na prezentáciu - priestory-koncertná a tanečná sála ako bola v PKO - poskytnúť mediálny priestor na informovanie o podujatiach - urobiť prieskum pripravovaných originálnych podujatí a zahrnúť do Plánu podpory na ďalší rok
Scénické umenie	- podpora tvorby menších divadiel - divadelný priestor pre realizáciu kultúrneho podujatia /nezriaďovaná kultúra/ - chýba javiskový, štúdiový a ateliérový priestor - pomoc pri produkcii a PR - vyššia podpora v rámci dotačného systému - akusticky vyhovujúci a dôstojný priestor pre operné predstavenia - priestor pre skúšanie umelcov, vrátane operného žánru za benefičný prenájom, vrátane technického vybavenia
Vizuálne umenie	- vyššia podpora v rámci dotačného systému - nedostatok priestorov na spoločnú komunikáciu a výmenu skúseností - vyššia podpora v rámci dotačného systému - možnosť vystavovať sochy a umelecké diela v centre mesta - ateliéry pre mladých umelcov a galéria pre mladých tvorcov - PR a mediálna podpora - podpora zaujímavých projektov od malých nezávislých galérií a platforiem - využitie starých industriálnych priestorov v prospech aktérov - podpora projektov tvorby a realizácie v priestore - regie culturelle-systém prenájmu techniky pre MVO

Hudba	- vyššia podpora v rámci dotačného systému - podpora PR a propagácie - benefičné poskytnutie priestorov na koncerty - benefičné poskytnutie technického zabezpečenia priestoru pre realizáciu podujatí - poskytnutie priestorov pre školenia a konferencie - základné technické a administratívne vybavenie priestoru pre usporiadanie konferencií, workshopov /teplo, pitná voda, elektrina, kopírovací prístroj.../ - priestor na skúšanie nezriadených telies, nezariadených aktérov - poskytnúť mediálny priestor na informovanie o podujatiach - chýba multifunkčný priestor s kapacitou 800-1000 miest na sedenie - dotačný systém rozšíriť o možnosť vydania CD nosičov
Literatúra a knižný trh	- flexibilný úrad s ústretovým správaním - transparentné narábanie s majetkom mesta - vyššia podpora v rámci dotačného systému - pomoc pri propagácii podujatí
Film, video, rozhlas, TV	- vyššia podpora v rámci dotačného systému - podpora PR a propagácie - rozšíriť dotačný systém na vývoj a vznik inscenácie, vrátane reprízy - zjednodušiť administráciu dotačného systému a premyslieť systém vyhlasovania výziev - vytvoriť prehľadný systém rezervácie verejných priestranstiev
Dizajn	- nedostatok priestorov na medzinárodné art fairy a workshopy - prispôbiť priestory napr. Píšťovýho palác na podujatia/trvalé technické zabezpečenie/ - vyššia podpora v rámci dotačného systému - vytvoriť systém propagácie - technická pomoc s administratívou, účtovníctvom, právnym poradenstvom - chýbajú dostupné ateliéry a coworkingové priestory - podpora zaujímavých projektov od malých nezávislých galérií a platforiem - využitie starých industriálnych priestorov v prospech aktérov - vhodné priestory pre niektoré špecifické podujatia - súčinnosť pri vybavovaní povolení

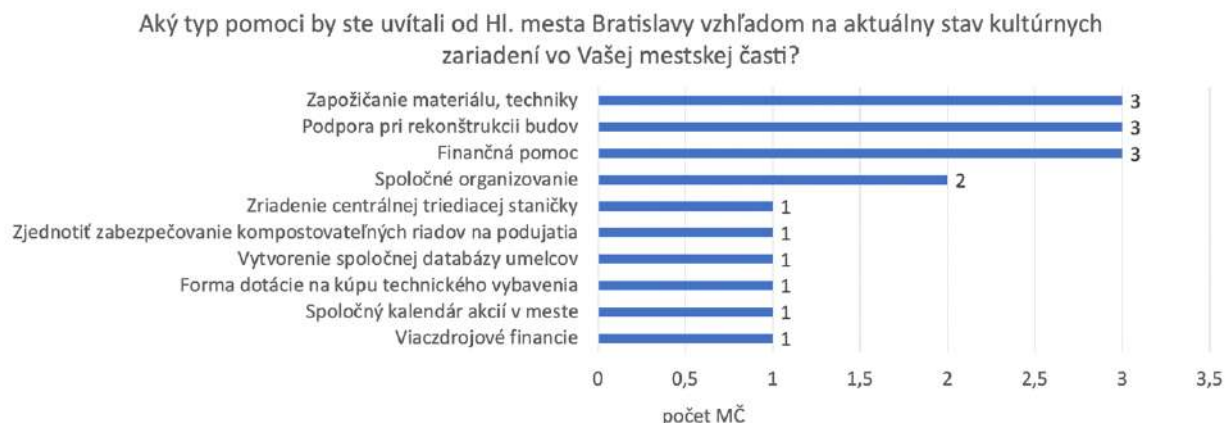
MESTSKÉ ČASTI

Potreby

Zdroj: Dotazník určený zástupcom oblasti kultúry mestských častí Bratislavy (2020)

Pozn.: Respondenti mohli vybrať viac odpovedí

48. GRAF: Potreby

Akú pomoc resp. spoluprácu zo strany Hl. mesta Bratislavy by ste privítali s cieľom zvýšiť atraktivitu Domov kultúry, resp. kultúrnych zariadení v pôsobnosti Vašej mestskej časti?

Miestne knižnice:

49. GRAF: Miestne knižnice

S akými najčastejšími problémami z hľadiska kapacít (personálnych, finančných, priestorových, atď.) sa stretávate?

Aká je Vaša dlhodobá vízia v oblasti kultúry pre Vašu mestskú časť?

Staré Mesto	Mestská kultúra pre mešťanov
Vajnory	Zotrvať v organizácii tradičných vajnorských podujatí
Devínska Nová Ves	Udržať vyššie uvedené podujatia na vysokej úrovni a rozšíriť ich o jedno pravidelné podujatie (1 podujatia za kvartál)
Jarovce	Kultúra je stará ako ľudstvo, veríme, že kým ľudia budú, bude rásť aj kultúra. Aj keď momentálne oddychuje. Avšak žije v online prostredí a v dielach, ktoré boli vytvorené v minulosti a aj dnes môžeme nachádzať jej dary, ktoré nás môžu obohatiť
Rusovce	Skvalitnenie tradičných kultúrnych aktivít a vytvorenie tradície nových projektových zámerov v oblasti kultúry
Petržalka	Podľa PHSR oblasť kultúry, máme stále sa presúvajúci investičný dlh na našich kultúrnych domoch, ktoré je treba zrenovovať. V budúcnosti by sme radi zrevitalizovali Nám. Republiky ako ďalší verejný kultúrno-spoločenský priestor. KZP pripravuje vlastnú koncepciu rozvoja na roky 2022 - 2026
Rača	Pri plánovaní kultúrnych aktivít vychádzame z inklinácie Račanov k zachovaniu tradícií, a teda aj podujatí, ktoré sú obľúbené a na ktoré sú zvyknutí a našou ambíciou je „zveľadiť“ kultúrny program v Rači niektorými pridanými podujatiami. Víziou je zapojiť a podporiť činnosť miestnych spolkov, združení či klubov, taktiež miestnych umelcov. MČ Rača je charakteristická troma komunitami - Rača, Rendez a Krasňany, každá z týchto komunít je niečím charakteristická a požiadavky na kultúrno-spoločenský program sú špecifické pre každú komunitu, víziou je podporiť a zacieliť program pre každú komunitu v danej lokalite a zároveň spojiť a zacieliť program vo vhodných prostrediach MČ.
Dúbravka	Podpora tradičných remesiel, podpora miestnej kultúry, zakladanie vlastných súborov, podpora záujmovej činnosti všetkých vekových kategórií
Karlova Ves	Promptne a efektívne reagovať na potreby obyvateľov a návštevníkov Karlovej Vsi, ktoré sa z roka na rok menia
Podunajské Biskupice	Organizovanie kultúrnych, záujmových a verejnoprospešných podujatí a aktivít
Čunovo	Nakoľko je v tejto dobe dostatočná, tak sa neplánuje meniť

Vrakuňa	Prinášať obyvateľom kultúrne podujatia na pravidelnej báze a pre všetky vekové kategórie
Ružinov	N/A
Devín	Pokiaľ nedôjde k zrušeniu nútenej správy, pokračovať v realizácii kultúrnych aktivít prostredníctvom občianskych združení
Lamač	Zachovanie kultúrneho dedičstva, tradícií, hodnôt, zachovať obľúbené kultúrne podujatia, začať cezhraničnú spoluprácu z Českou republikou a Talianskom
Nové Mesto	Neustále ponúkať obyvateľom širokú škálu možností kultúrneho vyžitia na našich podujatiach
Záhorská Bystrica	Prinášať kvalitné a zaujímavé kultúrne projekty našim obyvateľom, či už hudobné skupiny, alebo divadelné predstavenia. Plánujeme aj predstavenia pre detského diváka

Zhrnutie potrieb:

- Pomoc s materiálovým a technickým vybavením (zapožičanie)
- Technická pomoc pri organizovaní kultúrnych podujatí
- Propagácia podujatí cez mestské kanály
- Finančná pomoc (grantové výzvy)
- Podpora modernizácie a renovácie kultúrnych domov

Zhrnutie odporúčaní z mapovania potrieb

1. Pomenovať lokálnu výnimočnosť jednotlivých mestských častí v nadväznosti na ich históriu a kultúrne zdroje – vytvoriť originálny branding mesta postavený na unikátnostiach jednotlivých mestských častí – cieľom bude poskytnúť obyvateľom/turistom iný „zážitok“ a inú „interaktivitu“ v každej mestskej časti
2. Vytvoriť systém pravidelnej propagácie kultúrnych podujatí organizovaných mestskými časťami (cez web HMBA, MHD, citylighty, in.ba, a pod.)
3. Bratislavské mestské dni - nadviazať intenzívnejšiu spoluprácu s mestskými časťami – presun niektorých podujatí aj do okrajovejších mestských častí (festival prístupný v každej mestskej časti)
4. Vytvoriť nový funkčný mechanizmus pre proces schvaľovania povolení pre organizovanie kultúrnych podujatí vo všetkých mestských častiach (rozšíriť projekt „Pekné miesta“ o nové funkcionality, podobne, ako je to v projekte „Plug&Play“ v Brne.
5. Vytvoriť nový funkčný mechanizmus pre proces schvaľovania osadenia a inštalácií nových pomníkov, pamätníkov a výtvarných diel vo verejnom priestore so zapojením všetkých mestských častí
6. Spropagovať v spolupráci s mestskými časťami existujúce umelecké diela vo verejnom priestore, menšie akcie v okolí umeleckých diel, ktoré budú tematicky spojené s témou daného diela (do zoznamovania sa s umením vo VP zapojiť napr. školy, a pod.)
7. Podpora využitia miestnych knižníc a kultúrnych domov a téma využitia knižníc v oblasti integrácie cudzincov – ponúkanie kurzov SJ, zaškolenie zamestnancov knižníc v oblasti interkultúrnej komunikácie, a pod.

KULTÚRNE ORGANIZÁCIE ZRIAĐOVANÉ MESTOM

Bratislava zriaďuje a rozvíja svoje kultúrne inštitúcie (príspevkové organizácie hlavného mesta SR Bratislavy) – Múzeum mesta Bratislavy, Galériu mesta Bratislavy, Mestskú knižnicu v Bratislave, Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave, Bratislavské kultúrne a informačné stredisko, vrátane Archívu mesta Bratislavy, prostredníctvom ktorých napína kompetencie v oblasti kultúry.

Pozn.: od roku 2022 pribudla medzi organizácie v gescii kultúry Zoologická záhrada Bratislava. Analýzy za roky 2020-2021 nezahŕňajú dáta za ZOO.

Profily kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta

Múzeum mesta Bratislavy

Múzeum mesta Bratislavy (ďalej aj „MMB“) je zbierkotvornou, vedeckovýskumnou a kultúrno-vzdelávacou organizáciou v oblasti múzejných činností pre územie hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava. **Jeho poslaním je na základe prieskumu a vedeckého výskumu nadobúdať, odborne spravovať, vedecky zhodnocovať, využívať a verejnosti sprístupňovať múzejnú zbierku hmotných i nehmotných dokladov a vytvárať vedomostný systém o histórii hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava.**

Činnosti:

- a) nadobúdať predmety kultúrnej hodnoty najmä na základe prieskumu, alebo vedeckého výskumu a systematicky budovať zbierkový fond ako súčasť kultúrneho dedičstva hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy
- b) zabezpečovať odbornú správu zbierkových predmetov (odbornú evidenciu, odbornú revíziu, vedecký výskum, odbornú ochranu a bezpečné uloženie)
- c) sprístupňovať verejnosti výsledky zbierkotvornej a odbornej činnosti prostredníctvom expozícií a výstav
- d) realizovať výstavy a vystavovať exponáty iných právnických a fyzických osôb zo Slovenskej republiky a zo zahraničia
- e) riešiť vedecko-výskumné úlohy
- f) zverejňovať výsledky odbornej práce prostredníctvom vydavateľskej, publikačnej a propagačnej činnosti; vydávať odborné a popularizačné periodické a neperiodické publikácie
- g) výsledky odbornej práce popularizovať formou kultúrno-výchovných a vzdelávacích aktivít, odborných seminárov a sympózií a kultúrno-spoločenských podujatí
- h) viesť osobitnú knižnicu a dokumentáciu pre ďalšie využívanie a prezentovanie múzejných zbierok a fondov
- i) zabezpečovať rozširovanie a distribúciu produktov vlastnej činnosti, predaj tlačí, propagačných predmetov a iných drobných predmetov súvisiacich s poslaním MMB a propagáciou kultúrneho dedičstva
- j) nadväzovať priame vzťahy s právnickými osobami a fyzickými osobami, ktoré sa podieľajú na ochrane kultúrneho dedičstva v Slovenskej republike a v zahraničí

V zbierkovom fonde MMB sa nachádza 124 732 zbierkových predmetov (podľa Výročnej správy 2021). Múzeum mesta Bratislavy je historickým múzeom a so svojím zameraním spravuje mimoriadne diferencovaný a široko štruktúrovaný zbierkový fond, ktorý sa skladá z historických, archeologických, umeleckohistorických, numizmatických a etnografických artefaktov, ktoré dokumentujú históriu mesta Bratislavy. Tiež fungovanie a rozvoj remesiel, priemyslu, vinohradníctva, správ mesta a podoby kultúrneho a spoločenského života v meste, jeho premeny a vývin v časovom priereze.

MMB tvorí sieť desiatich stálych expozícií - najmä v historickom centre mesta, väčšina z nich sú umiestnené v objektoch so statusom kultúrnej pamiatky: Stará radnica, Apponyiho palác, Michalská veža, Lekáreň U červeného raka, Dom U dobrého pastiera, Pamätný dom J. N. Hummela, meštiansky dom na Bielej ulici. Mimo centra mesta sa nachádza Hrad Devín, Antická Gerulata v Rusovciach, lokalita svetového kultúrneho dedičstva UNESCO a Múzeum Janka Jesenského.

Galéria mesta Bratislavy

Galéria mesta Bratislavy (ďalej aj „GMB“) je príspevkovou organizáciou hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy. GMB je **zbierkotvornou, vedecko-výskumnou a kultúrno-vzdelávacou organizáciou v oblasti galerijných činností pre mesto. Základným poslaním galérie je cieľavedome a systematicky zhromažďovať, odborne spracovávať, ochraňovať, dokumentovať a verejnosti sprístupňovať zbierkové predmety z oblasti výtvarného umenia, formou výstav, stálych expozícií, vedecko-výskumnej, vzdelávacej a edičnej činnosti.**

Činnosti:

- a) nadobúdať diela výtvarného umenia a systematicky tvoriť galerijnú zbierku ako súčasť kultúrneho dedičstva Bratislavy
- b) zabezpečovať odbornú správu galerijnej zbierky (odbornú evidenciu, ochranu, reštaurovanie a uloženie)
- c) sprístupňovať verejnosti výsledky zbierkotvornej a odbornej činnosti prostredníctvom stálych expozícií a výstav
- d) realizovať výstavy a vystavovať exponáty iných právnických a fyzických osôb zo Slovenskej republiky a zo zahraničia
- e) realizovať vlastné vedecko-výskumné úlohy a podieľať sa na vedecko-výskumných úlohách iných inštitúcií
- f) zverejňovať výsledky odbornej práce v podobe vydavateľskej, publikačnej a propagačnej činnosti, vydávať odborné a popularizačné periodické a neperiodické publikácie, organizovať sympóziá a semináre, kultúrne a vzdelávacie aktivity a kultúrno-spoločenské podujatia v oblasti predmetu hlavnej činnosti
- g) viesť osobitnú knižnicu a dokumentáciu pre ďalšie využívanie a prezentovanie galerijných zbierok a fondov
- h) zabezpečovať rozširovanie a distribúciu produktov vlastnej činnosti, predaj tlačí, propagačných predmetov a iných drobných predmetov súvisiacich s poslaním galérie a propagáciou kultúrneho dedičstva
- i) poskytovať odbornú pomoc v procese tvorby, rozširovania a popularizácie výtvarného umenia, ochrany a záchrany kultúrneho dedičstva, nadväzovať priame vzťahy s právnickými osobami a fyzickými osobami, ktoré sa

podieľajú na ochrane kultúrneho dedičstva v Slovenskej republike a v zahraničí

Galéria mesta Bratislavy plní zodpovednú úlohu aj vo sfére **ochrany a starostlivosti o nehnuteľné kultúrne dedičstvo**. Budovy Mirbachovho a Pálffyho paláca, v ktorých galéria sídli majú štatút národnej kultúrnej pamiatky.

V zbierkovom fonde GMB sa k 31. 12. 2021 nachádza 35 374 zbierkových predmetov. Zbierkové predmety galérie sú zaradené do štyroch zbierok (Zbierka starej maľby a sochy do roku 1900, Zbierka starej kresby a grafiky do roku 1900, Zbierka maľby, sochy, grafiky, kresby, ilustrácie v rokoch 1900 – 1960, Zbierka maľby, sochy, grafiky, kresby, ilustrácie, konceptuálneho umenia, umenia inštalácie a iných médií, fotografie od 1960 po súčasnosť). Zbierky GMB dokumentujú život Bratislavy a jej okolia. V závislosti od polohy a starších dejín mesta išlo o predmety úzko spojené s umeleckým dianím v strednej Európe. Pôvodný východiskový akvizičný rámec galérie sa v priebehu niekoľkých desaťročí rozšíril na umenie celého Slovenska, keďže inštitúcia spravovala zbierky hlavného mesta Slovenskej republiky.

Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave

Základným poslaním Mestského ústavu ochrany pamiatok (ďalej aj „MÚOP“) je **vytváranie podmienok pre ochranu kultúrnych pamiatok, pamätihodností a pamiatkových území, prezentácia a ochrana kultúrno-historických hodnôt hlavného mesta**. MÚOP vykonáva a koordinuje odborné činnosti v oblasti ochrany pamiatkového fondu pre potreby hlavného mesta SR Bratislavy a jeho mestských častí.

Činnosti:

- evidovať a spracovávať informácie, dokumenty, analýzy, regulatívy a podnety z oblasti ochrany pamiatok hlavného mesta SR
- poskytovať odbornú pomoc v oblasti ochrany pamiatok, pamiatkovej rezervácie a pamiatkových zón
- vykonávať archeologické, urbanisticko-historické, architektonicko-historické a umelecko-historické výskumy
- spracovávať a posudzovať podklady k tvorbe územného plánu hlavného mesta vo všetkých jeho stupňoch, najmä kultúrno-historickú topografiu územia, v jeho archeologických, urbanisticko-architektonických, umelecko-historických a etnografických súvislostiach
- vykonávať odborný dozor a poradenskú službu v štádiu prípravy a realizácie všetkých činností, ktoré sa týkajú alebo zasahujú do oblasti ochrany pamiatok, kultúrno-historických a estetických hodnôt hlavného mesta
- zverejňovať výsledky výskumu, poznávania a obnovy pamiatok, ochrany kultúrno-historických a estetických hodnôt hlavného mesta, prostredníctvom vydavateľskej, publikačnej a propagačnej činnosti, výstav, prednášok, besied s občanmi a odbornou verejnosťou, organizovaním sympózií a seminárov, kultúrnych a vzdelávacích aktivít a kultúrno-spoločenských podujatí
- vykonávať zber, identifikáciu, deponovanie a konzervovanie historických dokladov materiálnej kultúry, prvkov umeleckého a stavebného remesla hlavného mesta

- h) sústreďovať a archivovať odbornú dokumentáciu, poznatky a zistenia z oblasti bádania a poznávania stavebno-historického a urbanistického vývoja hlavného mesta a jeho sídelných útvarov
- i) odborne zabezpečovať vedenie zoznamu pamätihodností hlavného mesta SR
- j) vypracovávať odborné podklady k vedeniu evidencie, usmerňovaniu a koordinácii rozmiestňovania pomníkov a pamätníkov a sôch umiestnených na verejných priestranstvách hlavného mesta SR
- k) nadväzovať priame vzťahy s inými právnickými osobami a fyzickými osobami, ktoré sa podieľajú na ochrane kultúrneho dedičstva v Slovenskej republike a v zahraničí

Mestská knižnica v Bratislave

Mestská knižnica v Bratislave (ďalej aj „MKB“) je univerzálnou verejnou knižnicou. Hlavným poslaním je prostredníctvom knižnično-informačných služieb z vlastných a vonkajších knižnično-informačných zdrojov zabezpečovať slobodný prístup k informáciám šíreným na všetkých druhoch nosičov. Činnosť knižnice je založená na princípe rovnosti prístupu ku všetkým bez ohľadu na vek, rasu, pohlavie, náboženstvo, národnosť, jazyk alebo spoločenské postavenie. Knižnica je zároveň miestom podujatí, ktoré sú prepojené s umením a predovšetkým literatúrou, v zmysle súčasnej tvorby ako aj kultúrneho dedičstva.

Činnosti:

- a) utvárať a sprístupňovať univerzálny knižničný fond vrátane krásnej literatúry a knižničných dokumentov celomestského a miestneho významu
- b) poskytovať knižnično-informačné služby
- c) podporovať vzdelávanie a rozvíjanie čitateľskej, informačnej a počítačovej gramotnosti pre všetky skupiny obyvateľov hlavného mesta SR
- d) podporovať individuálne vzdelávanie sa, formálne vzdelávanie, celoživotné vzdelávanie, prehľbovanie poznania kultúrneho dedičstva, umenia, výsledkov vedy a techniky
- e) spolupracovať s verejnými knižnicami v hlavnom meste SR Bratislave v oblasti vzdelávania, odborno-poradenskej, metodologickej a štatistickej činnosti
- f) zverejňovať výsledky odbornej práce prostredníctvom vydavateľskej, publikačnej a propagačnej činnosti
- g) výsledky odbornej práce popularizovať formou kultúrno-výchovných a vzdelávacích aktivít, výstav, odborných seminárov a sympózií a kultúrno-spoločenských podujatí
- h) nadväzovať priame vzťahy s inými právnickými a fyzickými osobami, ktoré sa podieľajú na ochrane kultúrneho dedičstva v Slovenskej republike a v zahraničí

Knižničný fond tvorí takmer 260 000 kníh a špeciálnych dokumentov. Budovaný je univerzálny, aby si v ňom všetky vekové, profesijné i sociálne skupiny používateľov našli to, čo potrebujú. Knižničný fond tvorí beletria i odborná literatúra zo všetkých vedných odborov pre deti, mládež a dospelých, jazykové kurzy, hudobniny i audiovizuálne dokumenty. Dopĺňovanie fondu odbornej literatúry je orientované na spoločenské vedy, pedagogiku, hudbu a umenie. Počas vývoja sa MKB vyprofilovala na kultúrno-informačnú inštitúciu mesta s rozsiahlym knižničným fondom a širokou

paletou služieb od základných výpožičných, internetových až po organizovanie kultúrnych a vzdelávacích podujatí. Špeciálne služby aj v oblasti sprístupňovania kultúrneho dedičstva rozvíja a v plnom rozsahu poskytuje nevidiacim, slabozrakým a inak zdravotne znevýhodneným ľuďom. Venuje pozornosť odbúravaniu bariér v službách pre seniorov a občanov ZŤP.

Mestská knižnica v súčasnosti **sídlí v troch objektoch** v historickom jadre mestskej časti Bratislava-Staré Mesto (pracovisko Klariská, pracovisko Kapucínska a pracovisko Laurinská). V letných mesiacoch prevádzkuje aj čítareň U červeného raka na Michalskej ulici.

Bratislavské kultúrne a informačné stredisko

Bratislavské kultúrne a informačné stredisko (ďalej aj „BKIS“) vzniklo splynutím organizácií Mestské kultúrne stredisko, Park kultúry a oddychu a Bratislavská informačná služba. Zriaďovaciu listinu schválili poslanci mestského zastupiteľstva (MsZ) na svojom rokovaní dňa 20. novembra 2003. Organizácia začala činnosť 1. januára 2004. Na základe zriaďovacej listiny je hlavnou úlohou Bratislavského kultúrneho a informačného strediska vytvárať podmienky pre iniciovanie a organizovanie programov, služieb a produktov v oblasti kultúry, cestovného ruchu, športu a spoločenského života.

Činnosti:

- vytvára podmienky na organizovanie, alebo samo organizuje kultúrne a spoločenské podujatia
- organizuje podujatia vzdelávacieho charakteru, realizuje aktivity a činnosti priamo súvisiace so vzdelávaním
- vydáva periodickú a neperiodickú tlač, ktorá súvisí s propagáciou kultúrnych, komunitných a spoločenských aktivít
- je hlavným dodávateľom kultúrnych technických a produkčných služieb pre magistrát a mestské organizácie v Bratislave. Dramaturgicky a organizačne zabezpečuje prioritné podujatia HM SR ako sú: Bratislavské mestské dni, Cena primátora mesta Bratislavy, Kultúrne leto, Vianočná Bratislava a trhy (program) a ďalšie podujatia s podporou hlavného mesta SR Bratislavy a spolupráce
- podporuje a spolupracuje na organizovaní mestského kultúrneho života – poskytuje produkčnú, technickú a informačnú podporu pre širokú škálu kultúrnych aktérov
- podporuje činnosť umeleckých telies – zabezpečuje priestory pre tréningy a nácviky, poskytuje produkčnú a technickú podporu pri tvorbe a uvádzaní autorských programov, zaraďuje ich do dramaturgie BKIS
- vykonáva podnikateľskú činnosť formou prenájmu priestorov v správe BKIS, predajom vstupeniek na podujatia, propagácie, reklamnej podpory a získavaním finančných prostriedkov prostredníctvom finančných partnerov
- zabezpečuje šírenie informácií o hlavnom meste a propagáciu jeho histórie, napr. prostredníctvom realizácie kurzu Sprievodca cestovného ruchu so špecializáciou na Bratislavu, oceňovania sprievodcov, organizovania celoročného cyklu vlastivedných prechádzok Rande s Bratislavou a nahrávania rovnomenného podcastu s odborníkmi na históriu mesta

Archív mesta Bratislavy

Archív mesta Bratislavy je verejným mestským archívom, ktorého zriaďovateľom je hlavné mesto SR Bratislava. Organizačne je začlenený pod magistrát.

Najstaršia mestská inštitúcia, z obdobia 13.-14.st, sa stala súčasťou siete kultúrnych inštitúcií mesta Bratislava opäťovne v roku 2017 (predtým bola súčasťou Ministerstva vnútra SR). Základná pamäťová inštitúcia mesta uchováva archívne dokumenty, ktoré vznikli v priebehu činnosti mesta, mestských častí, ako aj organizácií v zriaďovateľskej právomoci hlavného mesta. **Fondy a zbierky archívu majú celomestský, nadregionálny a stredoeurópsky význam v celkovom rozsahu takmer 7 bežných kilometrov dokumentov, jeho súčasťou je tiež druhá najväčšia zbierka stredovekých listín na Slovensku. Archív spravuje významnú historickú knižnicu s 90 000 zväzkami kníh.**

Činnosti:

- preberanie, ochrana a sprístupňovanie archívnych dokumentov, ktoré pochádzajú z činnosti orgánov mesta Bratislavy, jeho mestských častí, nimi zriadených a založených právnických osôb a významných fyzických osôb pôsobiach v meste
- výkon predarchívnej starostlivosti – evidencia pôvodcov registratúr, schvaľovanie registratúrnych poriadkov a plánov pôvodcov registratúr, vyradovanie registratúrnych záznamov pôvodcov po uplynutí lehoty uloženia
- prístup k archívnym dokumentom, archívnym pomôckam a k evidencii archívnych dokumentov, vydávaním výpisov, odpisov, potvrdení, vyhotovovaním kópií, štúdiom a verejným vystavovaním archívnych dokumentov
- evidencia archívneho dedičstva
- správna agenda a vyberanie správnych poplatkov podľa osobitného predpisu
- digitalizácia archívnych dokumentov, vyhotovovanie konzervačných a študijných kópií, ako aj vyhotovovanie fotografií a kópií pre žiadateľov
- úlohy pri propagácii bratislavských dejín v spolupráci s masmédiami, vedeckými, odbornými, spoločenskými a kultúrnymi inštitúciami
- úlohy v oblasti spolupráce s inými archívmi doma i v zahraničí ako aj s vedeckými a kultúrnymi inštitúciami v meste
- starostlivosť o knižničný fond a spolupráca s odbornými pracoviskami pri spracovávaní historických fondov knižnice,
- nadobúdanie archívnych dokumentov s trvalou dokumentárnou hodnotou od fyzických osôb
- plnenie vlastných vedecko-výskumných úloh a tiež spolupráca v tejto oblasti s akademickými, univerzitnými a inými pamäťovými inštitúciami

Zoologická záhrada Bratislava

Zoologická záhrada v Bratislave je mestská príspevková organizácia, ktorej zriaďovateľom je hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava. Ročne nás navštívi okolo **320 tisíc návštevníkov**. **Prírodná ZOO na úpätí Malých Karpát** s rozlohou 96 ha, v ktorej sa stretáva listnatý les, lúka, chladné údolie a prírodné jazierka.

Misiou organizácie je spájať svet zvierat, ľudí a prírody cez poznanie a pozitívne zážitky. Prostredníctvom vysokej úrovne **starostlivosti o zvieratá**, programov **záchrany ohrozených druhov a kvalitného vzdelávania** plní významnú úlohu v aktívnej ochrane prírody. Vo svojej starostlivosti má **1168 jedincov zo 175 druhov**. K najvzácnejším patria adax núbijský, diviak visajanský, orangutan sumatriansky, kulan turkménsky, gibbon zlatolící, hrošík libérijský, leopard cejlónsky. Sme tiež jediná ZOO na Slovensku, v ktorej nájdete šimpanzy, žirafy či nosorožce.

Činnosti:

- Zabezpečuje chov divých zvierat v optimálnych podmienkach vytvorených v priestoroch ZOO s koncepciou podporujúcou prirodzené správanie zvierat. Kladie dôraz na vzťah zvierat a jeho prírodného prostredia. (Animal care/welfare/well-being)
- Aktívne sa zapája do projektov ochrany živočíšnych druhov ex-situ (v prostredí ZOO) so zameraním na chov záložných populácií u druhov, ktoré sú vo voľnej prírode ohrozené.
- Zúčastňuje sa na projektoch in-situ zameraných na ochranu zvierat v ich prirodzených habitatoch a na rozvoj miestnych komunít. Zapája sa do programov reintrodukcie vhodných jedincov do voľnej prírody. (Conservation)
- Realizuje výchovno-vzdelávacie programy zamerané na podporu biodiverzity a ochranu prirodzených ekosystémov. S využitím potenciálu priameho pozorovania živých zvierat svojimi výchovno-vzdelávacími aktivitami významne ovplyvňuje názory, postoje, vytváranie hodnôt a chovanie širokej verejnosti a záujmových skupín.
- Vytvára atraktívny priestor pre zmysluplný oddych návštevníkov ZOO, pre relax všetkých vekových kategórií, od dynamických centier po miesta meditácie a tichého oddychu uprostred prírody. Cez možnosť priameho pozorovania života a správania živých zvierat inšpiruje verejnosť k prechodu od pasívneho oddychu k aktívnej ochrane prírody.

Zaujímavé expozície:

- výbeh pre vlky eurázijské ocenený cenou Bílý slon za najlepšie chovné zariadenie otvorené v roku 2018 v českých a slovenských zoo
- výbeh pre pandy červené so zapojenou stromovou vegetáciou
- lesné výbehy pre karpatskú faunu - zubra európskeho, jeleňa európskeho, muflóna lesného, diviaka lesného
- pavilón primátov pre šimpanzy učennivé a orangutany sumatrianske
- výbeh pre nosorožce

NADÁCIA MESTA BRATISLAVY

Nadácia mesta Bratislavy je moderný a transparentný systém grantovej podpory mesta, ktorý funguje od roku 2020. Jej hlavným poslaním je naplňať verejné politiky mesta na princípe „predĺženej ruky“, keď o kvalite projektov rozhodujú renomovaní odborníci a odborníčky.

Členenie oblastí podpory v programe KULTÚRA:

Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy

KOMPLEMENTARITA PODPORY

Investície do rozvoja jednotlivcov a kolektívov, podpora talentu a vzniku umeleckých diel, vrátane štipendií

Investície do budovania kapacít kultúrnych občianskych organizácií

Investície do kultúrnych priestorov realizujúcich celoročnú činnosť v meste

Investície do rozmanitej kultúrnej ponuky – dôraz na žánrovú pestrosť a široké spektrum kultúrnej ponuky, tak tradičnej, ako novátorskej

Nadácia prepája jednotlivé oblasti podpory v programoch KULTÚRA a KOMUNITY do jedného kultúrno-komunitného ekosystému na princípoch udržateľného rozvoja mestského ekosystému so zameraním na projekty, ktoré spracovávajú mestské témy so zreteľom na výzvy (potreby a problémy), ktorým mestá v súvislosti s udržateľnosťou čelia, ako aj na projekty, ktoré prispievajú k rozmanitosti a dostupnosti kultúry na území hlavného mesta.

SWOT

KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT

Silné stránky:	Slabé stránky:
• Dynamická a tvorivá scéna nezávislej kultúry na území mesta /veľký potenciál nezriadovanej kultúry • Silné zázemie zriadených kultúrnych organizácií na území mesta s rôznorodou kultúrnou ponukou • Nové nástroje finančnej a nefinančnej podpory kultúry hlavným mestom • Rozvoj strategických kultúrnych podujatí • Programy pre budovanie kapacít a udržateľnosť kultúrnych aktérov • Pôsobenie viacerých orgánov miestnej samosprávy na území mesta s potenciálom pre koncepčnú spoluprácu v oblasti rozvoja kultúry (HMBA, BSK, MČ) • Sústredenie národných a mestských pamäťových inštitúcií na území mesta • Propagačné nástroje mesta pre prezentáciu kultúrnych projektov organizovaných v meste (citylighty, bannery, časopis in.ba, výlepové priestory v MHD, a pod.) • Zvýšený nárast organizovania menších komunitných kultúrnych podujatí a zdôrazňovanie úlohy kultúry v komunitách mesta • Narastajúca podpora komunitného života a komunitných aktivít cez finančné a nefinančné nástroje mesta • Zvýšená aktivita mesta pri revitalizácii verejného priestoru a verejných priestranstiev s potenciálnym využitím pre kultúrne účely • Veľké množstvo verejných priestranstiev v správe hlavného mesta SR Bratislava alebo mestských častí s potenciálom na organizovanie komorných kultúrnych podujatí • Výnimočnosť geografickej polohy mesta a potenciál využitia cezhraničného metropolitného	• Nie sú zmapované existujúce lokálne komunity na území mesta a ich potreby • Nerozvinutý potenciál spolupráce s komunitami - mesto a MČ nepoznajú potreby komunit vo svojich lokalitách a preto nevedia, akú podporu môžu od hlavného mesta SR Bratislavy očakávať, resp. požadovať • Absentujú politiky podpory komunitného života na úrovni MČ, chýbajú nástroje podpory pre začínajúce komunitné (občianske) projekty • Komunitné organizovanie - aktivity organizované mestskými časťami sú často sterilné a nevychádzajú z aktivít zdola • Nie sú dáta a analýzy kultúrnych potrieb verejnosti s ohľadom na demografické členenie • Chýba prehľadná a ľahko dostupná materiálna pomoc, servis, zázemie pre komunitné iniciatívy • Neexistujú nástroje na vyhodnotenie prístupnosti a dostupnosti služieb • Dostatočne sa nevyužíva potenciál miestnych knižníc a kultúrnych domov v • Nedostatočná bezbariérovosť kultúrnej infraštruktúry, najmä budov mestských kultúrnych organizácií • Cudzinci nie sú zapájaní do kultúrneho života mesta (chýba komunikácia) • Mesto sa nezameriava na prístupnosť a dostupnosť kultúrnych služieb pre marginalizované skupiny - deti a mladých ľudí, Rómov, LGBTI komunitu, cudzincov, seniorov, ľudí so zdravotným postihnutím, sociálnym vylúčením • Nie je vyvážená ponuka kultúry pre všetkých obyvateľov a komunity (verejná - edukatívna, nekomerčná) - problém aj MČ (slabá ponuka kultúrnych domov) • Nie sú presne pomenované hodnoty mesta, podporujúce rozmanitosť

regiónu pre cezhraničnú spoluprácu s okolitými krajinami • Výrazná kultúrna tradícia, kultúrna vyspelosť obyvateľov, relatívne vysoký „dopyt“ po kultúre • Kumulácia obrovského „kultúrneho potenciálu“ • Diverzita kultúry, jej druhov, oblastí, foriem, žánrov, platforiem • Odborná a organizačná báza, skúsenosti, sústredený odborný potenciál • Rozvinutý terciárny sektor • Prelínanie štátnej, metropolitnej, regionálnej, mestskej, vidieckej kultúry • Silná ponuka festivalov • Silný potenciál v systéme umeleckého vzdelávania od ZUŠ po VŠMU a iné typy škôl	(napr.: do akej miery chce mesto podporovať myšlienky jednotlivých angažovaných komunít nachádzajúcich sa na jeho území?) • Nie sú vyjasnené mechanizmy pri rozhodovaní o realizácii mestských kultúrnych podujatí (vzťah KP - OK - BTB - BKIS) a spoluprácach (systém v podobe "kto si čo vybaví") • Chýbajú koncepcie a na nich nadväzujúce dramaturgické plány kultúrnych podujatí MČ, spolupráca mesta a MČ pri vytváraní kultúrnej ponuky a podpore komunitného života nie je dostatočná • Málo realizovaných či podporovaných multikultúrnych podujatí s dôrazom na diverzitu – potreba otvoriť sa menšinám • Proces organizovania podujatí vo verejnom priestore mesta je náročný, chýbajú informácie • Nejednotnosť informácií a absencia koordinácie - nejasné a neprehľadné pravidlá povoľovania podujatí vo VP • Administratívno-technické prekážky realizácie kultúrnych a komunitných aktivít • Slabá komunikácia kultúrnych a komunitných aktivít zo strany mesta, absencia komunikačného portálu pre kultúru a komunity v meste • Chýba skúsenosť so systematickou finančnou podporou komunitného života • Neexistuje komplexná databáza o kultúrnych podujatiach v meste • Nerovnomerná ponuka kultúry v mestských častiach • Na úrovni MČ absentuje program pre každú komunitu v danej lokalite a zacielenie programu vo vhodných prostrediach • Mesto nekomunikuje viacjazyčne (ani v cudzích jazykoch, ktoré v Bratislave prevládajú) • Chýba prehľadný kalendár kultúrnej ponuky mesta a MČ
Príležitosti:	Ohrozenie:
• Potenciál existujúcich kultúrnych a komunitných aktérov v meste, kultúrnych centier a priestorov • Potenciál rozvinutej siete knižníc v meste, ktoré predstavujú nízkoprahové kultúrne zariadenia inkluzívneho charakteru	• Prehlbovanie názoru, že bez kultúry sa zaobídeme – povrchné vnímanie kultúry ako nadstavby • Zvyšovanie nezájmu o kultúru , ktoré sa prejavuje v nízkom záujme (návštevnosť, participácia)

• Potenciál rozvoja kultúrnych domov ako dostupných a prístupných kultúrnych zariadení • Prehodnocovanie majetku a priestorov mesta v prospech kultúrnej komunity • Zapájanie zraniteľných skupín (seniori, deti a mladí ľudia, ľudia so zdravotným znevýhodnením, ľudia v krízovej situácii, cudzinci a pod.) do kultúrneho života mesta a odbúravanie predsudkov a stereotypov • Rozvoj kultúrnej ponuky aj v mestských častiach mimo centra • Oživenie lokálnych verejných priestorov malými miestnymi kultúrnymi podujatiami, ktoré vyvážia centrálne hromadné kultúrne akcie • Väčšia spolupráca organizácií mesta, MČ a útvarov – realizácia vzdelávacích programov v spolupráci so ZŠ a SŠ, ZUČ, CVČ, ZPS... • Udržateľný rozvoj grantového mechanizmu podpory kultúry a umenia – Nadácia mesta Bratislavy • Efektívny viacročný program pre podporu strategických kultúrnych podujatí v meste • Stabilná a transparentná nefinančná podpora kultúrnym organizátorom v podobe materiálového a propagačného zabezpečenia a ponuka spoluprác (BKIS) • Prepájanie aktérov zriadených a nezriadených kultúry, zriadené inštitúcie otvorené systematickej podpore a zapájaniu prostredia a aktérov • Podpora tvorivých prejavov živej (aj neprofesionálnej) kultúry v uliciach mesta /programy pre amatérske umenie a neprofesionálnu kultúru • Vytváranie priestoru na vonkajšiu komunikáciu a propagáciu kultúrneho života • Budovanie fyzickej kultúrnej infraštruktúry v podobe rezidenčných priestorov a priestorov na skúšanie • Podpora občianskej angažovanosti, hnutí a iniciatív, ako aj podpora občianskych aktivít, kampaní a verejných diskusií, ktoré obohatia	• Oslabovanie občianskej spoločnosti a zanedbávanie dôležitého ľudského práva • Pretrhanie kultúrnych väzieb obyvateľov k svojmu mestu • Pretrvávajúci deficit vo financovaní kultúry, s tým spojený úpadok kultúry (infraštruktúry, inštitúcií, tvorby, zdrojov) • Zanedbaný kultúrny kapitál, neschopnosť reflexie vlastnej kultúrnej identity a pamäti • Uzavretosť voči kultúrnej rozmanitosti – absencia integračného prvku v spoločnosti • Nárast (pandémie) samoty a sociálnej izolácie, zvyšovanie duševných problémov – samota, izolácia • Absencia nových verejných politík a optimálnych nástrojov v oblasti kultúry • Prehlbujúca sa nedostupnosť kultúry a pestovanie exkluzivity • Pokračujúci (prehlbujúci) nárast nekultúrnosti spoločnosti a jej prejavov (extrémizmus, autoritárstvo, xenofóbia, podliehanie konšpiráciám, nedôvera v demokraciu, populizmus) • Prehlbujúce sa deficitné financovanie kultúry (zhoršuje sa stav kultúrneho dedičstva, upadáva kvalita kultúrnych služieb, ubúdajú zdroje) • Prevláda neistota kultúrnych aktérov • Fungovanie inštitúcií a aktérov v provizóriách „od jedného momentu k druhému“, znižovanie odolnosti inštitúcií (viď. skúsenosť s pandemiou) • Orientácia na krátkodobé projekty a stratégie prežitia, namiesto budovania kapacít = dočasné riešenia a opatrenia ako nekončiaci prechodný stav /núdzový prostriedok • Zvyšovanie asymetrie medzi zriadenými a nezriadenými kultúrnymi aktérmi (organizáciami) • Zlyhanie v záväzku mesta kultúrnu ponuku nie len vytvárať, ale predovšetkým podporovať prostredie, ktoré ju generuje • Prehlbujúce sa animozity medzi aktérmi nezriadených kultúry (nespokojnosť, nedôvera, súperenie)
---	---

kvalitu spoločenskej diskusie v oblasti kultúrnych práv • Zviditeľnenie a prepájanie angažujúcich sa komúnít • Nový prehľadný a jednoduchý schvaľovací systém organizovania komunitných podujatí, sprehľadní a prepojí povoloňacie procesy a postupy • Sprístupnenie priestranstiev v mestských častiach na realizáciu komunitných maloformátových aktivít • Zrozumiteľná artikulácia významu kultúry pre rozvoj mesta formou kampaní, aktivít • Posilňovanie kompetencií a kapacít na správu kultúry a podporu kultúrneho a komunitného života • Vytvorenie platformy pre dialóg a spoluprácu k evaluácii kultúrnej politiky a zabezpečenie kvalitnej oponentúry • Budovanie dôvery u verejnosti a politických reprezentantov k princípom, na ktorých stojí kultúrna politika	– zápas o finančné a iné prostriedky ako súťaž) • Absencia dát, chýba advokačná základňa pre obhajobu dôležitosti kultúry aj smerom dovnútra (kultúra je až na konci v rozpočte mesta) • Neudržateľnosť partikulárnych kultúrnych politik na území (štát, kraj, mesto, mestské časti) – chýbajú previazanie, synergie a vzájomná podpora (obyvateľ územia nerozlišuje) • Legislatívne nástroje sú málo pružné pre realizáciu plnohodnotných kultúrnych politik (odstraňovanie následkov namiesto príčin) • Pokračujú (neudržateľné) ad hoc rozhodnutia – plnenie želaní zainteresovaných strán namiesto vytvárania rámcových podmienok pre participatívne procesy spolutvorby, ktoré budú spravodlivé pre všetkých • Málo dostupných brownfieldov ako potenciálnych priestorov pre rozvoj sektorov
---	---

KULTÚRNE DEDIČSTVO

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• Geografická poloha Bratislavy a užšie väzby v rámci geografického a sociálneho priestoru • Pestrá multikultúrna história • Kontinuita kultúrneho dedičstva a tradícií • Historické a kozmopolitné zázemie vrátane vzťahu obyvateľov mesta k tradíciám • Koncentrácia kultúrneho dedičstva v meste • Databáza kultúrnych pamiatok a pamätihodností mesta a mestských častí • Sústreďenie národných a mestských pamäťových inštitúcií na území mesta • Záujem odbornej aj laickej verejnosti, občianskych združení a neziskového sektora participovať na ochrane a prezentácii kultúrneho dedičstva • Upevňovanie povedomia kontinuity života mesta prostredníctvom	• Nezáujem politických a spoločenských elít o kultúrne dedičstvo • Deficit starostlivosti o nehnuteľné kultúrne dedičstvo • Postupná likvidácia mnohých objektov kultúrnej hodnoty a nevhodné zaobchádzanie s kultúrnym dedičstvom • Neúcta ku kultúrnym pamiatkam a pamätihodnostiam • Nedostatok finančných zdrojov na zabezpečenie ochrany pamiatkového fondu • Slabé inštitucionálne aj dotačné financovanie v oblasti kultúrneho dedičstva • Absencia mestského podporného programu, resp. motivačných stimulov pri záchrane a udržiavaní pamiatkového fondu • Finančná, priestorová a personálna poddimenzovanosť mestských organizácií zabezpečujúcich

pomenovávaní ulíc a ostatných verejných priestranstiev • Tradícia konania podujatí zameraných na významné medzníky histórie mesta • Fenomén hraníc Rímskej ríše na území Bratislavy – rímsky kastel Gerulata v Rusovciach (zápis UNESCO) - využiť to v podpore pozitívneho vnímania ochrany kultúrneho dedičstva • Unikátnosť vidieckej a mestskej kultúry v hlavnom meste, ktorá odráža charakter jednotlivých mestských častí	ochranu a starostlivosť o kultúrne dedičstvo • Ohrozenie pamiatok v ich pôvodnom prostredí nevhodnou investičnou činnosťou • Obmedzenia vyplývajúce z platnej legislatívy • Nesystémový prístup k výchove a vzdelávaniu verejnosti vo vzťahu k ochrane a zachovaniu kultúrneho dedičstva, • Nedostatočný vzťah obyvateľov mesta ku kultúrnemu dedičstvu • Likvidácia pôvodnej kvalitnej architektúry • Poškodzovanie pamiatok, pamätihodností a objektov kultúrnej hodnoty zo strany časti obyvateľov mesta • Nízky počet odborníkov na jednotlivé oblasti • Nedostatočné financovanie a plánovanie preventívnej starostlivosti o kultúrne dedičstvo • Absencia adekvátneho priestoru pre Archív mesta Bratislavy, degradácia dokumentov nevhodným archivovaním • Nie je zosúladené, absentuje spoločné plánovanie a postup jednotlivých predstaviteľov sektora na území mesta
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
• Geografická poloha medzi metropolami, spolupráca na spoločných projektoch a mobilita odborníkov • Implementácia /zaradenie mesta do medzinárodných projektov zameraných na propagáciu a ochranu kultúrneho dedičstva • Inšpirácie a skúsenosti pozitívneho aj negatívneho charakteru od susedných miest • Spolupráca s vysokými školami a profesijnými organizáciami na vzdelávaní v oblasti kultúrneho dedičstva a ochrany pamiatok • Potenciál pamiatkového fondu a objektov s kultúrnou hodnotou a ich uplatnenie v rozvoji cestovného ruchu • Využitie hodnôt kultúrneho dedičstva na formovaní identity mesta	• Nedostatok finančných prostriedkov na údržbu, reštaurovanie a obnovu kultúrnych pamiatok, pamätihodností, objektov s kultúrnymi hodnotami • Globalizácia a jej vplyv na hľadanie identity, zmenu životného štýlu a hodnôt • Nepriaznivé postavenie mesta v územno-správnom členení SR • Nedostatok lokálpatriotizmu • Nevyužívanie, neudržiavanie a likvidácia technických pamiatok v rámci mesta • Silný tlak investorov/developerov a negatívny vplyv na ochranu kultúrneho dedičstva a vzhľad mesta • Neúmerné podriaďovanie sa požiadavkám trhu • Komerčné správanie sa aktérov na území mesta

• Akcentovanie a podpora udržiavania a rozvoja kultúrneho dedičstva prostredníctvom starostlivosti o pomníky, pamätníky, vojnové hroby a diela vo verejnom priestore • Využitie nových technológií v prezentácii kultúrneho dedičstva a pamätihodností mesta • Využitie trendov a dobrých skúseností zo zahraničia • Potenciál využitia kultúrneho dedičstva ako zázemia pre kultúru • Sústredený odborný potenciál • Možnosť využitia pamiatky UNESCO na území mesta (Gerulata) v podpore pozitívneho vnímania ochrany kultúrneho dedičstva • Identifikovanie sa obyvateľov mesta s vlastnou lokalitou prostredníctvom kultúrneho dedičstva a udržiavania tradícií • Vytvorenie systému prepojenia vzdelávania zameraného na kultúrne dedičstvo, ochranu pamiatok a tvorbu kvalitného verejného priestoru • Zavedenie účinného systému motivácie súkromných vlastníkov pamiatkových objektov ku kontinuálnej starostlivosti o pamiatkový fond • Rozhodovanie o potrebe a renovácii pamiatkových objektov a pamätihodností na základe kvalitných odborných podkladov a databáz • Podpora pracovných príležitostí v oblasti udržiavania a využívania kultúrneho dedičstva, čím sa prispieva k udržateľnému inkluzívnemu ekonomickému rastu a produktívnej zamestnanosti • Mesto Bratislava je dejiskom kľúčových udalostí našich dejín s potenciálom ich prezentácie inovatívnou a kreatívnou formou pre širokú verejnosť • Potenciál pôsobenia samostatnej príspevkovej organizácie mesta Bratislavy – Mestského ústavu ochrany pamiatok v Bratislave – s cieľom usmerňovať a koordinovať činnosti v oblasti ochrany pamiatkového fondu a šírenia kultúrno-historických a estetických hodnôt (takáto samostatná	• Obmedzená možnosť čerpania zdrojov z európskych fondov • Nedostatok alokovaných zdrojov od štátu voči hlavnému mestu • Nedostatočná výška finančných prostriedkov v rozpočte mesta na kultúru, údržbu a obnovu pamiatkového fondu • Chýbajú podporné fondy a stimuly pre vlastníkov kultúrnych pamiatok a pamätihodností na ich údržbu a renováciu zo strany mesta • Zanedbávanie bežnej údržby objektov kultúrnych pamiatok a pamätihodností • Zhoršovanie technického stavu kultúrnych pamiatok a pamätihodností, prípadne zánik ich pamiatkových hodnôt, alebo aj samotných kultúrnych pamiatok a pamätihodností • Porušovanie princípov pamiatkovej starostlivosti pri modernizácii a obnove pamiatkových objektov zo strany niektorých vlastníkov a investorov • Uprednostňovanie neodbornej technologicky zlej obnovy nehnuteľných kultúrnych pamiatok pred ich odborným renovovaním, ktorá nemusí rešpektovať pôvodný materiál a pamiatkové hodnoty nehnuteľnej kultúrnej pamiatky • Nevhodná funkcia a spôsob využívania pamiatkových objektov • Nedostatočný prístup k financovaniu pamiatkovej obnovy alebo renovácii z domácich a zahraničných dotačných schém • Nízka podpora renovácie starých priemyselných, či nevyužitých priestorov, uprednostnenie veľkých investorov a developerov a prioritizácia novej výstavby pred renováciou • Likvidácia novodobej kvalitnej architektúry • Nevyužívanie, neudržiavanie a ničenie technických pamiatok v rámci mesta • Legislatívne obmedzenia • Úbytok odborných personálnych kapacít z dôvodu nedostatočného platového ohodnotenia a technického vybavenia odborných pracovísk
---	---

organizácia v správe mesta nie je bežná v európskych mestách) • Podnietiť medzinárodnú spoluprácu Bratislavy na projektoch z oblasti kultúrneho dedičstva a posilnenie možnosti spoločného čerpania externých zdrojov	
--	--

KREATÍVNY PROFIL

Silné stránky:	Slabé stránky:
• V meste a jeho okolí je najvyššia koncentrácia firiem a subjektov kreatívneho priemyslu na Slovensku – mesto disponuje fyzickou, personálnou aj virtuálnou infraštruktúrou • Bratislava je centrom akademického výskumu na Slovensku s viac ako 13 800 vedcami • Mesto má relatívne vysokú mieru kultúrnej a sociálnej diverzity, ktorá je základom pre kreatívny a inovatívny potenciál • V meste je množstvo aktívnych komunít, asociácií a profesijných združení, ktoré vyvíjajú aj činnosti, ktoré sa prekrývajú s kreatívnym priemyslom • Relatívne vysoká kúpna sila obyvateľstva vytvára podmienky na ďalšie rozširovanie ekonomických aktivít v segmente kreatívneho priemyslu • Reformy a projekty posledných rokov sú zamerané na skvalitňovanie verejného priestoru mesta a jeho služieb a obyvateľom tak zvyšujú kvalitu života v meste • Diverzifikovaný systém vzdelávania a dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily • Poloha (Bratislava je „po ceste“) • Kompaktné centrum (všade je blízko) • Prívetivosť, útulnosť • Autentickosť (komunitná atmosféra) • Rozmanitosť (rôzne možnosti zábavy) • Alternatíva voči veľkomestám • História (typická Stredná Európa) • Kultúrne podujatia európskeho významu • Živá, pulzujúca atmosféra • Rozvoj, neustála zmena • Mladosť (25 rokov je hlavným mestom) • Rôzne scenérie mesta (výhľady)	• Na národnej, regionálnej, aj mestskej úrovni chýbajú základné dátové sety a maping odvetvia KP – ekosystém, performance, potreby • Chýba jasne určený/pomenovaný gestor témy kreatívneho priemyslu na národnej úrovni, vízia a rámec politik na podporu kreatívneho priemyslu, či definícia jeho úlohy pri rozvoji ekonomiky a spoločnosti • Chýba povedomie a definícia sektoru KKP v rámci mestských politik a stratégií, a to najmä z hľadiska kompetencií a cieľov • Samospráva má zo zákona limitované možnosti pri podpore podnikateľských aktivít tretích strán • Nie je systematicky rozvíjaná oblasť KKP a inovačný potenciál medziodvetvovej spolupráce (design, móda, architektúra, reklama, software, gastronómia, cestovný ruch, ICT, digitálna ekonomika, sociálne média) je nevyužitý. • Malá znalosť (rozpoznateľnosť) Bratislavy v zahraničí • Základná infraštruktúra cestovného ruchu • Nekooperujú aktéri CR v meste • Absentuje koordinácia mestských podujatí • Vzťah obyvateľov k mestu • Nejasná identita Bratislavy • Jazyková, kultúrna a administratívna bariéra • Neexistuje obojstranný cezhraničný pracovný trh • Chýba územný manažment s Maďarskom, chýbajú kontakty a vzájomný dialóg • Bratislava nevidí potenciál cezhraničného regiónu a prehliada ho, ak hovoríme o cezhraničnej spolupráci, sústredí sa na Viedeň

• Spoločná história • Geografická blízkosť s Rakúskom a Maďarskom • Bratislava je v Rakúsku vnímaná seriózne, lokálne a regionálne média v Rakúsku jej dávajú dostatočný priestor • Bratislava a jej organizácia sa v posledných rokoch zapájajú do projektov s Rakúskom ako hlavný alebo strategický partner (baum_cityregion, Culture Across, GeruCa, Bordex a i.) • Moderované workshopy v rámci platformy Bratislava a rakúske okolie postupne ukazujú potenciál cezhraničnej spolupráce v oblasti kultúry a turizmu • Bohatstvo spoločného kultúrneho a prírodného dedičstva (inkl. fenoménu rieky Dunaj) tvorí najideálnejší základ pre budúce projekty • Etablované formáty platformy baum_cityregion: Border Walks, moderované workshopy, konferencie	• Bratislava je „uzavretá“ vo vlastných samosprávnych témach, nereflektuje fenomén suburbanizácie do prihraničnej oblasti (napr. parkovacia politika) • Cezhraničná spolupráca nie je prioritou mesta • Bratislava je aj jeho cezhraničné okolie – povedomie o ňom všeobecne chýba, región tiež nemá vlastný brand • Slabé prepojenie medzi produktmi a turistickou ponukou z rôznych častí pohraničia, ktoré by mohli vytvoriť spoločný sieťový produkt; chýbajúci spoločný ticketing-systém • Chýbajúce spoločné kultúrne podujatia, ktoré by znižovali kultúrne rozdiely a rozdiely vyplývajúce zo stretu mesta a vidieka • Absencia spolupráce PO s pohraničím, neochota príp. nízka kapacita participovať na nových projektoch s možnosťou financovania z národných a externých zdrojov a jazyková bariéra • Chýba dostupnosť komplexných trojjazyčných turistických informácií o kultúrnych a prírodných zdrojoch a o ponuke pohraničia (chýbajúce poznatky o veľkých projektoch v blízkom pohraničí ako napr. Dolnorakúska krajinárska výstava či Weinviertelfestival, ale i o bežných podujatiach a aktivitách)
Príležitosti:	Ohrozenie:
• Mesto sa môže stať lídrom v téme kreatívneho priemyslu, prostredníctvom pilotných projektov, či spolupráce s konkrétnymi hráčmi ekosystému a vďaka nim ovplyvniť aj národné politiky a stratégie • Mesto môže vytvárať podmienky pre vznik klastrov a spoluprácu v oblasti kreatívneho priemyslu, ktoré budú rozvíjať inovácie v mestskom prostredí, zvyšovať kvalitu života a tvorbu nových komunít • Mesto môže využiť aktérov a projekty v oblasti kreatívneho priemyslu na oživenie mestských priestorov a urbánnych zón (napr. projekt revitalizácie areálu Bazová, ktorý je plánovaný ako téma KKP a ktorý je zahrnutý do projektu KIC CCSI EIT Creative Future) • Dunajské nábrežia – ich revitalizácia	• Mesto bude svojimi aktivitami nahrádzať chýbajúce národné politiky a balansovať na hrane samosprávnych kompetencií • Mesto nedokáže vyčleniť dostatočné množstvo financií a kapacít, aby boli efekty viditeľné • Mesto nemá kapacity (ľudské, administratívne aj odborné) na zabezpečenie implementácie politík v tejto oblasti • Zúženie podpory tvorivosti a tvorby na podporu kreatívneho priemyslu • Komerencializácia (zábava, mainstream) na úkor kvality a „vyšších“ funkcií kultúry • Nedostatočne zdieľané informácie • Absencia pozitívneho vzťahu ľudí k mestu • Aktivity okolitých destinácií (Brno a iné)

• Dunaj – lodná doprava • Historická rozmanitosť • Zapojenie kreatívneho priemyslu do CR • Kultúra v projekte baum od roku 2021 ako základ pre udržateľnú spoluprácu v pohraničí • Definované témy pre rozvoj cezhraničnej spolupráce: rímske kultúrne dedičstvo, Viedenská električka, fenomén hranice a dark tourism, spoločné židovské dedičstvo, existujúca sieť kultúrnych ciest, menšiny, živá kultúra a d'. • Pestovaná ľudová tradícia v mestských častiach a prilahlých rakúskych obciach (treba ju však posilniť) a potenciál ich kultúrnych domov • Zintenzívnenie spolupráce partnerov z oblasti kultúry a turizmu, investície do jednotnej, prepojenej turistickej ponuky • Početná slovenská komunita naďalej udržiava sociálne a kultúrne väzby v Bratislave resp. na Slovensku • Globálny rozvoj inovačných foriem sprístupňovania kultúrneho a prírodného dedičstva (napr. živé múzeá; multimediálne, interaktívne expozície etc.) • Vznikajúce a existujúce ekocentra v prihraničných MČ - Čunovo a Devínska Nová Ves a ich kultúrne využitie • Už existujúce formy podpory (napr. komunitné programy a kultúrne programy Nadácie mesta Bratislavy) • Externé zdroje: nové programové obdobie pre cezhraničné programy Interreg SK-AT 2021-2027; v rámci neho má vzniknúť tiež Fond malých projektov	• Byrokratické nastavenie verejnej správy • Neschopnosť aktérov CR spolupracovať • Byrokratické nastavenie verejnej správy • Stále slabá znalosť cudzích jazykov ľudí vo verejnej správe a nízke kapacity • Príťažlivosť Viedne ako „centra kultúry“, silná umelecká a kultúrna identita okolitých metropol • Nepoznanie finančných možností aktérov pre spoluprácu v pohraničí • Degradácia pamiatok a historických objektov • Globalizácia a popularizácia masovej kultúry a turistickej ponuky (má za následok zánik miestnych, mestských tradícií a folklóru) • Poznanie Starého mesta ako destinácie, ostatné mestské časti sú pre zahraničných návštevníkov nepoznané rovnako aj ich hlavné témy prezentácie • Pre Rakúsko nie je Slovensko a teda aj hl. mesto prirodzenou destináciou • Nedostatok dát o správaní a zvykoch prihraničného obyvateľstva • Rieka Morava a Dunaj sú stále vnímané ako hranica, než ako spájajúci element • Pandémia príp. uzatvorenie hraníc
---	---

ĎALŠIE VONKAJŠIE OHROZENIA

50. TAB: Vonkajšie ohrozenia

	Žiadny vplyv	Slabý vplyv	Priemerný vplyv	Významný vplyv	Najvýraznejší vplyv
Demografické výzvy - starnutie populácie	☐	☐	☐	☒	☐
Dopady klimatickej zmeny	☐	☐	☐	☒	☐
Environmentálne záťaže a rastúci tlak na ekosystém	☐	☐	☐	☒	☐
Dopady legislatívnych zmien	☐	☐	☐	☐	☒
Pandémie a civilizačné choroby	☐	☐	☐	☒	☐
Zmeny v štruktúre trhu práce	☐	☐	☐	☒	☐
Postfaktická doba (šírenie hoaxov, dezinformačná scéna)	☐	☐	☐	☒	☐

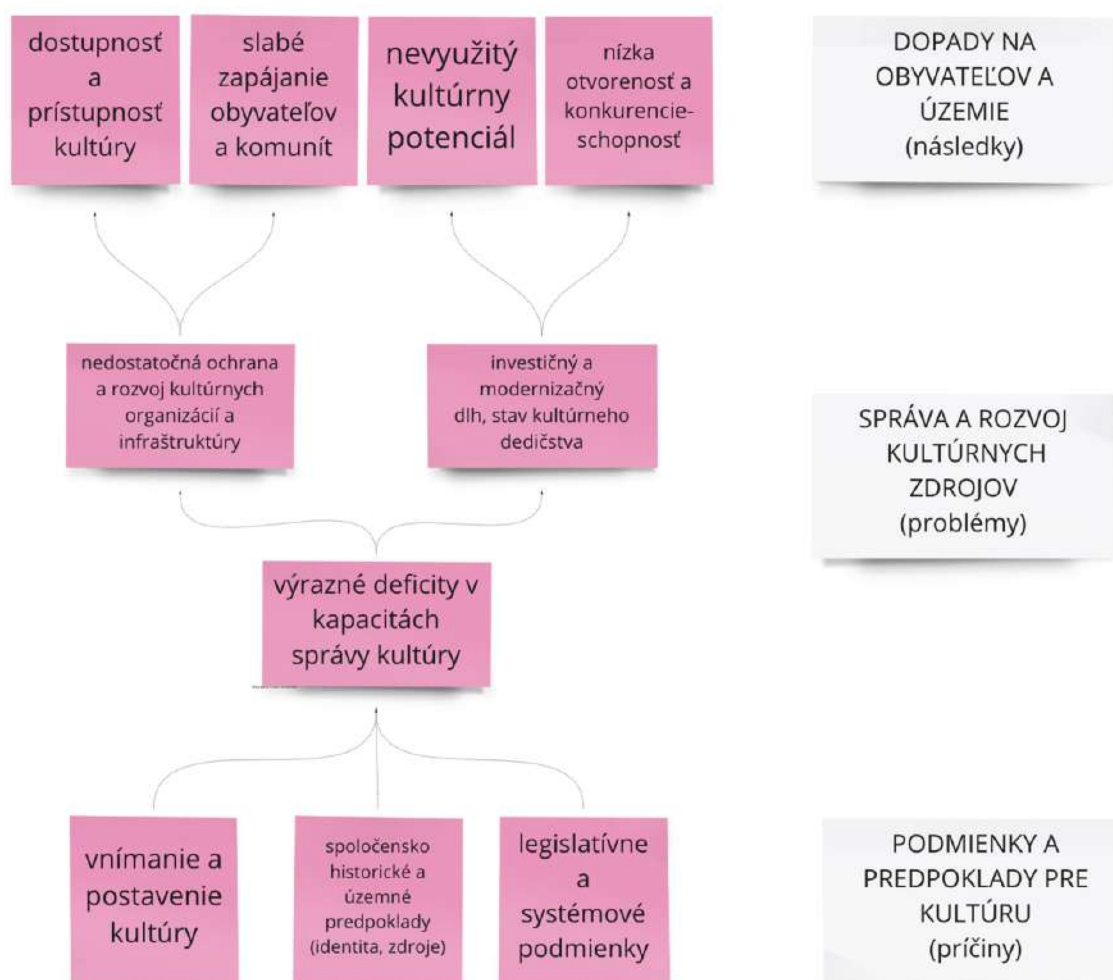
ĎALŠIE VONKAJŠIE PRÍLEŽITOSTI

51. TAB: Vonkajšie príležitosti

	Žiadny vplyv	Slabý vplyv	Priemerný vplyv	Významný vplyv	Najvýraznejší vplyv
Kohézna politika EÚ a Fondy obnovy (ex. financovanie)	☐	☐	☐	☒	☐
Cezhraničná spolupráca	☐	☐	☐	☒	☐
Vzťahy so súkromným sektorom - CSR	☐	☐	☐	☒	☐
Vzťahy s občianskym sektorom	☐	☐	☐	☐	☒
Vzťahy s akademickým sektorom	☐	☐	☐	☒	☐
Digitalizácia	☐	☐	☐	☒	☐

ANALÝZA PROBLÉMOV

ANALÝZA PROBLÉMOV

*Schéma: Strom problémov – Kultúra
Zdroj: Bratislava 2030 (PHSR)*

Definovanie hlavných problematických okruhov:

- Kultúra vnímaná ako nadstavba a doplnok, nie je rozvíjaná jej spoločenská hodnota a príspevok k rozvoju územia, zároveň chýbajú systémové nástroje na presadenie potrebných zmien vedúcich k efektívnej správe a financovaniu kultúry.
- Podhodnotenie kultúry ako verejnej politiky a služby mesta, výrazné deficity v kapacitách správy – personálnych, finančných, priestorových a v nástrojoch kultúrnej politiky – plánovaní, zbere a vyhodnocovaní dát a tvorbe systémových mechanizmov.
- V minulosti absencia nástrojov systematickej ochrany a rozvoja kultúrnych zdrojov mesta (organizácií, prostredia a infraštruktúry), výrazný investičný a modernizačný dlh a nevyhovujúca starostlivosť o kultúrne dedičstvo.

- Nedostatočné zapojenie rozmanitých komunít a všetkých obyvateľov do kultúrneho a komunitného života mesta. Nevyvážená kultúrna ponuka (dostupnosť) a služby.
- Nevyužitý potenciál kultúry na posilnenie konkurencieschopnosti a sebavedomia mesta, absencia medzinárodnej kultúrnej a cezhraničnej spolupráce.

V rámci kapitoly Kultúra boli ako centrálny problém identifikované nedostatočná ochrana a neudržateľný rozvoj kultúrnych zdrojov mesta (organizácií a infraštruktúry) a vysoký investičný a modernizačný dlh s nevyhovujúcou starostlivosťou o kultúrne dedičstvo, vzhľadom na dlhodobé kapacitné deficity kultúry (v zmysle finančných, personálnych, priestorových kapacít) a podhodnotenie oblasti kultúry v agende mesta.

Mesto je vlastníkom a správcom objektov, ktoré sú národnými kultúrnymi pamiatkami, pamätihodnosťami, alebo sú objektami s kultúrnymi hodnotami. Zdvojená rola mesta v starostlivosti o kultúrne dedičstvo kladie na samosprávu vysoké nároky. Značný počet kultúrnych pamiatok a pamätihodností si vyžaduje pozornosť z hľadiska ich ochrany a údržby.

Súčasný stav pamiatkového fondu, pamätihodností na území mesta, strata viacerých pamiatkových hodnôt ako dôsledok nevhodných zásahov, alebo až zánik niektorých objektov v dôsledku intenzívnej developerskej činnosti a tiež nedostatok finančných prostriedkov na údržbu a obnovu pamiatkových objektov, je pre budúce obdobie veľkou výzvou s cieľom skvalitniť starostlivosť o pamiatky a venovať kultúrnemu dedičstvu pozornosť, ktorá mu právom prináleží.

Chýba systematická ochrana a obnova pamiatkového fondu, sprevádzaná zlým stavom a uskladnením zbierkových predmetov (od roku 2019 buduje mesto depozitáre pre uloženie zbierkových predmetov GMB a MMB, renovuje aj pomocou dotácie z MK SR NKP Michalskú vežu) a neexistenciou programov na podporu vzniku diel vo verejnom priestore a revitalizáciu verejných priestorov pre kultúrne účely (v minulosti dominantne reaktívna rola mesta). Množstvo významných kultúrnych pamiatok (napr. NKP Devín, NKP Gerulata, DPOH a pod.) čaká na obnovu a vybudovanie zázemia. Zlý stavebno-technický stav má viacero budov v správe kultúrnych mestských organizácií. Chýbajú viaceré projektové dokumentácie a pripravenosť na čerpanie externých zdrojov, rovnako tak príležitosti – vhodné dotačné schémy na národnej a medzinárodnej úrovni.

Postupné budovanie kapacít správy kultúry (kultúra zaznamenáva v posledných rokoch rastový index financovania z rozpočtu mesta) nepostačuje na plnenie všetkých kompetencií a rozvojových cieľov v súlade s potrebami mesta. Výdavky na kultúru sú deficitné, desaťročie oscilujú okolo úrovne 2% z bežných výdavkov rozpočtu mesta a 3% kapitálových výdavkov, ktoré nepostačujú na systematické investície do kultúry a kultúrnej infraštruktúry. Dlhodobo nebola realizovaná výrazná investícia do vzniku novej kultúrnej infraštruktúry. Tento stav sa v posledných rokoch mení, stále však nie je optimálny.

V oblasti podpory kultúrnych organizácií pôsobiacich v meste, nadviazalo mesto na tradíciu podpory kultúry a umenia (program Ars Bratislavis fungoval od roku 2003) vytvorením nového transparentného a moderného grantového nástroja, cez ktorý podporuje občianske kultúrne aktivity. Napriek viac ako dvojnásobnému navýšeniu prostriedkov mesto nedokáže dostatočne uspokojiť dopyt po podpore. Cez Nadáciu

mesta Bratislavy, nový grantový mechanizmus na podporu kultúry, mesto uspokojuje 20% dopytu žiadateľov po finančnej podpore a podporuje 31% žiadostí. Mesto dáva od roku 2020 dôraz aj na komunitný aspekt kultúrnych politík, podporuje komunity prostredníctvom Nadácie mesta Bratislavy. Absentujú však doplnkové programy a aktívna spolupráca s mestskými časťami, aby boli komunity silnejšie, odolnejšie a prístupné pre všetkých.

Mesto nevie pokryť z rozpočtu všetky potreby na zabezpečenie rozvoja príspevkových kultúrnych organizácií, ktorých je zriaďovateľom, tak aby napĺňali poslanie vyplývajúce zo zriaďovacej listiny. Aj u organizácií, spravujúcich mestskú kultúrnu infraštruktúru (z ktorej väčšinu tvoria národné kultúrne pamiatky) sa prejavuje modernizačný dlh a výrazné deficity v kapacitách pre zabezpečenie činnosti a poskytovanie kvalitných služieb. Rozpočty príspevkových organizácií tvoria 3 hlavné piliere: príspevok zriaďovateľa, príjmy z vlastnej činnosti (najmä vstupné, prenájom, predaj, poskytovanie služieb) a ostatné príjmy (sponzorské príjmy, dotácie). Príspevok zriaďovateľa na činnosť organizácií sa zvyšuje. Stále však nevieme dohnať deficity z minulých rokov. Priemerný podiel príspevku zriaďovateľa na celkovom rozpočte kultúrnych organizácií predstavuje 79%. Priemerná finančná sebestačnosť organizácií je cca 21% percent. Veľkú časť rozpočtov sú osobné náklady (mzdy a odvody). Organizácie nie sú schopné získať vlastné príjmy v miere, ktorá by ich urobila nezávislejšími od výkyvov príspevku zriaďovateľa, pričom COVID priniesol výrazný prepád v týchto príjmoch.

Príčiny centrálného problému sú vo vnímaní a postavení kultúry ako nadstavby a doplnku „hlavných kompetencií mesta“. Jej sociálny a ekonomický potenciál pre rozvoj územia mesta nie je dostatočne docenený a rozvíjaný. Spoločenská hodnota kultúry a jej každodenná prítomnosť v životoch ľudí nie je dostatočne vnímaná. To limituje spoločenskú objednávku a zdroje na jej rozvoj. Chýbajúca kultúrna perspektíva v plánovaní udržateľného rozvoja mesta je tiež výsledkom celkového rezortizmu v správe mesta a s tým spojeným sektorovým ukotvením kultúry. Kultúrna politika mesta bola dlho postavená na zúženom vnímaní kultúry cez starostlivosť o kultúrne pamiatky, chod mestských príspevkových organizácií, organizovanie kultúrnych podujatí či mestských slávností (tradičná kultúrna politika mesta). Málo sa komunikujú benefity kultúry pre rozvoj celého územia, kvalitu života obyvateľov a riešenie celomestských problémov.

Takto definovaný problém umocňuje dlhodobá absencia zberu dát a koncepčného dokumentu v oblasti kultúry, ktoré by pomenovali pozitívne aspekty ako aj externality dopadu kultúry na obyvateľstvo. Na základe dát by sa mohlo ťažisko diskusie o podpore kultúry presunúť z otázky nákladovosti k otázkam sociálnej, ekonomickej a environmentálnej udržateľnosti mesta. Zberu dát a plánovaniu rozvoja kultúrnej politiky nenapomáha ani financovanie hlavného mesta a rozdelenie kompetencií medzi jednotlivé úrovne samosprávy na území Bratislavy, ktoré spôsobuje fragmentáciu zdrojov a kapacít, ako aj politické rozhodnutia na úrovni mesta, mestských častí, kraja a štátu. Vzájomná spolupráca je potom len ťažko dosiahnuteľná. Chýbajú systémové legislatívne nástroje na presadenie potrebných štrukturálnych zmien vedúcich k efektívnej správe a financovaniu kultúry.

Uvedené problémy majú za následok nedostatočné zapojenie (dostupnosť a prístupnosť) rozmanitých komunít a všetkých obyvateľov do kultúrneho života mesta, nevyváženosť kultúrnej ponuky vo verejnom priestore.

Mesto neevidovalo a nevyhodnocovalo dostupnosť a prístupnosť kultúrnych služieb, nemalo vytvorené nástroje a programy na zabezpečenie kultúrnych služieb pre marginalizované skupiny obyvateľov (s výnimkou zliav na vstupnom pre niektoré skupiny). Táto situácia sa postupne mení, mesto zbiera prvé dáta, nastavuje ukazovatele. V rámci dotačných programov len postupne medzi ciele a ukazovatele podpory zavádza aj vyhodnocovanie dostupnosti kultúry (od roku 2020).

Do roku 2020 sa Bratislava systematicky a prierezovo nevenovala podpore komunit a komunitného života (mimo okruh sociálnych politík a politík mládeže), absentoval systematický nástroj pre rozvoj kapacít komunitných aktérov (organizácie, jednotlivci), podpora infraštruktúry pre organizovanie komunitných aktivít, či zviditeľňovanie komunitných aktivít cez mediálne kanály mesta. Absentovala finančná a materiálna pomoc, advokácia či odbúravanie byrokratických a administratívnych prekážok v procese schvaľovania povolení pri organizovaní komunitných aktivít. Nevyužíval sa potenciál knižníc, škôl a centier voľného času pre komunitné aktivity, pri ktorých je dôležitá otvorenosť a prístupnosť počas celého dňa. Novými politikami a nástrojmi (transformácia CVČ, program Komunity v rámci Nadácie mesta Bratislavy, Open call BKIS zameraný aj na komunitné aktivity, projekt Bratislavskí susedia a pod.) sa Bratislava snaží o postupnú zmenu.

Nedostatočne je využitý potenciál kultúrnych zdrojov (ľudí a miest) na posilnenie konkurencieschopnosti a sebavedomia mesta. Mesto nerozvíja cielene svoj kultúrny profil, nerozvíja kultúrnu značku. Nevie, akým mestom je a chce byť z pohľadu kultúry. *Pozn.: Mesto realizuje dve väčšie kultúrne podujatie špecificky zamerané na udalosť spojenú s identitou mesta (Korunovačné slávnosti a Rímske hry), čo spôsobuje nevyváženosť v prezentácii pamäte mesta. Mestu chýba zázemie a kapacity prezentačných priestorov pre lepšie služby cestovného ruchu a cezhraničnú spoluprácu.*

Absentujú mestské politiky rozvoja kultúrneho turizmu (a cestovného ruchu ako celku), spolupráca prebieha nesystémovo, prípadne je založená na tradičných väzbách. Nevyužitý je potenciál regionálnej, národnej a medzinárodnej spolupráce pri rozvoji metropolitného regiónu a Bratislavy ako hlavného mesta. Strategická podpora kultúrnych festivalov s potenciálom pre ekonomický rozvoj a turizmus, ktoré tvoria neoddeliteľnú súčasť kultúrnej ponuky mesta, začala v roku 2020, bez dostatočných zdrojov a bola poznačená pandémiou. Navyše mesto v rámci podpory uspokojí len 9% z celkového dopytu (poskytnuté financie z celkovo žiadaných), tento trend je potrebné zmeniť. Podpora tiež naráža na zákonné limity, ako napr. nemožnosť poskytnutia viacročných grantov. Stále však predstavuje výrazný posun oproti minulosti smerom k systematickejšiemu rozvoju prostredia.

Nerozvíja sa oblasť kreatívnych odvetví v meste a inovačný potenciál medziodvetvovej spolupráce (design, móda, architektúra, reklama, software, gastronómia, cestovný ruch, ICT digitálna ekonomika, sociálne média) je nevyužitý. Mesto predovšetkým potrebuje preskúmať dostupné datasety pre oblasť KKP (sprístupnenie relevantných dát, pokiaľ dostupné), pomenovať konkrétne možnosti podpory KKP a limity mesta Bratislavy pre jeho podporu (legislatívne, kompetenčné, personálne, finančné, absencia dát, a pod.).

Ekosystém KKP treba chápať ako diverzifikovaný organizmus. Jeho súčasťou nie sú iba firmy a jednotlivci, ktorí vykonávajú ekonomické činnosti v oblasti kultúry, rôznych inovácií, digitálnych technológií, atď., ale aj neziskové organizácie a projekty,

vzdelávacie aktivity, či komunitná činnosť, ktorá prináša viaceré výzvy pri definovaní tohto sektora a jeho potrieb. Pri ich identifikácii musí mesto vychádzať z možností, ktoré mu jeho kompetencie a zdroje umožňujú.

Sektor KKP potrebuje štrukturálne politiky, ktoré ho definujú a pomenujú jeho ekosystém. Budú ho podporovať naprieč štátnou správou a jej rezortami, či inštitúciami. Riešenie tohto problému mesto nedokáže zabezpečiť a ani by nemalo nahrádzať chýbajúce národné politiky a iniciatívy. To, čo dokáže urobiť (ako aj v iných oblastiach) sú pilotné projekty, ktorými naznačí riešenie v rámci svojho obmedzeného územia a pôsobnosti. Mesto takéto projekty dokáže robiť jednak v nadväznosti na konkrétnu fyzickú infraštruktúru – priestory a miesta, do ktorých umiestni funkcie, súvisiace s rozvojom KKP a jednak podporou networkingu a sieťovania aktérov, ktorá povedie aj lepšiemu vymedzeniu sektora a jeho potrieb.

SUMÁR PROBLÉMOV

KAPACITY A ICH UDRŽATEĽNOSŤ	PROBLÉM 1: Obmedzené zdroje a kompetencie mesta v oblasti kultúry. Súčasne chýbajú predpoklady a systémové nástroje na presadenie potrebných zmien, ktoré by viedli k efektívnej správe a udržateľnému financovaniu kultúry.
	PROBLÉM 2: Podhodnotenie kultúry ako verejnej politiky a služby mesta. Výrazné deficity v kapacitách správy (personálnych, finančných, priestorových) a v nástrojoch kultúrnej politiky (plánovanie, zber a vyhodnocovanie dát a tvorba systémových mechanizmov).
KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT	PROBLÉM 3: Nedostatočné zapojenie (dostupnosť a prístupnosť) komunít a všetkých obyvateľov do kultúrneho života mesta, nerovnomerná ponuka kultúry.
	PROBLÉM 4: Absencia systematickej ochrany a rozvoja kultúrnych zdrojov. Nedostatočne rozvíjaný potenciál rozmanitých kultúrnych iniciatív a jednotlivcov pôsobiach v oblasti kultúry v Bratislave.
	PROBLÉM 5: Málo reflektovaný potenciál kultúry v rozvoji komunitného života ako predpokladu budovania pozitívneho vzťahu k štvrtiam a susedstvám mesta. Nepriaznivé podmienky pre spoluprácu v oblasti rozvoja komunít.

KULTÚRNE DEDIČSTVO	PROBLÉM 6: Absencia systematickej ochrany pamiatok vo vlastníctve mesta. Výrazný investičný a modernizačný dlh a strata povedomia a vzťahu obyvateľov ku kultúrnemu dedičstvu mesta.
	PROBLÉM 7: Nedostatočná spoločenská podpora ochrany kultúrnej hodnoty, slabé uchopenie potenciálu kultúrneho dedičstva, strata kontinuity a záujmu obyvateľov o svoje mesto (slabá identifikácia sa s mestom).
	PROBLÉM 8: Nesystémová starostlivosť o monumenty - pomníky, pamätníky, fontány a ostatné umelecké diela vo verejnom priestore a obmedzené kompetencie mesta pri vzniku nových diel.
KREATÍVNY PROFIL	PROBLÉM 9: Mesto nepracuje dostatočne s rozvojom potenciálu kreatívnych odvetví koncentrovaných na území mesta. Neexistujú inovačné projekty v kultúre v napojení na kultúrny a kreatívny priemysel s dopadom na konkurencieschopnosť mesta.
	PROBLÉM 10: Nedostatočne využitý potenciál kultúrnych zdrojov mesta na posilnenie sebavedomia a rozpoznateľnosti mesta. Absencia medzinárodnej kultúrnej spolupráce.
	PROBLÉM 11: Fenomén Bratislavy ako cezhraničného mesta nie je dostatočne reflektovaný v jeho kultúrnych politikách. Mesto Bratislava nemá nastavenú stratégiu ako metropoly v cezhraničnom regióne.

KAPACITY A ICH UDRŽATEĽNOSŤ

PROBLÉM 1: Obmedzené zdroje a kompetencie mesta v oblasti kultúry. Chýbajú predpoklady a systémové nástroje na presadenie potrebných zmien, ktoré by viedli k efektívnej správe a udržateľnému financovaniu kultúry.

V porovnaní so zahraničím má samospráva v slovenských podmienkach výrazne obmedzené kompetencie a zdroje, čo sa odráža aj na obmedzenej flexibilitě pri nastavovaní finančných nástrojov podpory kultúry (sú často na hranici možnej legislatívy). Viaceré samosprávy pri svojej ambícii podporovať kultúru systematicky a adekvátne, narážajú na legislatívne a finančné obmedzenia, ktoré im znemožňujú podporu sprostredkovať na dostačujúcej úrovni.

Legislatívne podmienky v oblasti kultúry

- Nejasné a obmedzené kompetencie obcí /miest /krajov v oblasti kultúry - neschopnosť naplňovať princípy partnerstva a územnej spolupráce.
- Nedostatočná spolupráca úrovni samosprávy pri kultúrnych politikách, absencia spoločných kultúrnych nástrojov a projektov s MČ a krajom.
- Nedotiahnutá decentralizácia verejnej správy a chýbajúce reformy v oblasti kultúry.

Kompetencie mesta sú pomenované široko, až neurčito. Nedajú sú presne ohraničiť jednotlivé samosprávne úrovne a ich rola v rozvoji kultúry. Zároveň legislatíva umožňuje individuálne konanie verejných správnych jednotiek (štát, mesto, kraj) na princípe partnerstva**. Decentralizácia ukázala, že veľa potenciálu vie byť v kultúrnych politikách premrhaného. Problém sa rozložil medzi viaceré úrovne, spôsoby ako riešiť následky sa hľadajú individuálne, odstraňovanie príčin je však v nedohľadne. Chýba spolupráca, pomenovanie základných problémov a prijímanie systematických riešení. Všetci sme ponechaní sami na seba, zdroj verejných financií je však len jeden. V takomto prostredí je skoro nemožné naplňovať princípy územnej spolupráce a solidarity.

*** Národné, regionálne a miestne orgány a kultúrne inštitúcie sú si z hľadiska významu pri zabezpečovaní kultúry rovnocenné. Nie je medzi nimi vzťah podriadenosti a nadriadenosti. Ich naplnenie je však možné iba pri zachovaní dobrej územnej a odbornej spolupráce.*

Naplňovanie cieľov a úloh koncepcie si vyžaduje adekvátne kapacity a legislatívne možnosti. Kultúrna politika mesta závisí od legislatívnych možností a kompetencií, ktoré má na spravovanie svojich kultúrnych zdrojov. Tie v súčasnosti nie sú postačujúce. Mesto sa nezaobíde bez viacerých zmien na národnej úrovni. V oblasti kultúry sa dlhodobo volá po reforme systému správy.

Potrebná je reforma samospráv na úrovni miest, kraja a štátu. V porovnaní so zahraničím má samospráva v slovenských podmienkach výrazne obmedzené kompetencie, čo sa odráža na obmedzenej flexibilitě pri nastavovaní finančných nástrojov podpory (sú často na hranici možnej legislatívy). V spoločnej odbornej diskusii je potrebné vyjasniť rolu regionálnej samosprávy a rolu miestnej samosprávy pri podpore rozvoja kultúrnych aktérov, resp. kultúrneho rozvoja územia. Rovnako je potrebné prehodnotiť vnímanie dotácií na základe aktuálnych zákonných nastavení

(rozpočtové pravidlá územnej samosprávy) pre oblasť kultúry a jej postavenie, umožniť legislatívne presadenie možností poskytovania viacročnej podpory a prehodnotiť nástroje finančnej podpory (súťaž o dotácie a selektívnosť výberu podpory je v rozpore s udržateľnosťou).

Odporúčame analýzu rozpočtovania samospráv od hlavného ekonóma HMBA:
<https://deepnote.com/@matus-luptak-d28c/RISSAM-5bb04bf4-9a9a-4756-9931-3330b96dc00b>

Kultúra je dôležitá pre kvalitu života v mestách. Preto jej treba venovať väčší dôraz vo verejných politikách. Téma kultúry musí byť prítomná v diskusiách o kvalite života, tak ako sú v nej prítomné témy verejného priestoru, dopravy a zelene. Aby sa to podarilo, je potrebné opätovne premyslieť kultúrne politiky a tradíciu, ktorá vníma kultúru ako sektor – samostatne plánovaný a spravovaný.

Miesto kultúry v politikách mesta

- Kultúra absentuje medzi prioritami verejných politík (deficity verejných zdrojov v ostatných „základných“ oblastiach (infraštruktúra, služby v doprave, školstve, zdravotníctve, bývaní), na kultúru „neostáva“).
- Neexistencia integrálneho prepojenia mestských politík (sektorové uvažovanie).
- „Rezortizmus“ – každý rezort je vlastný ekosystém so svojimi záujmami, cieľmi a aktérmi – bez pravidelnej vzájomnej komunikácie a spolupráce s inými rezortami.
- Absencia mestskej platformy na vznik strategických medzisektorových spoluprác (s výnimkou ad-hoc a vedením iniciovaných projektov).
- Kultúra vnímaná decízormi ako nadstavba (podujatia, voľný čas, zábava), bez poznania jej silného dopadu na celkový rozvoj mesta.
- Chýbajú dáta o dopadoch kultúry na kvalitu života.
- Tvorba neudržateľných politík (horizonty volebných cyklov) a s tým spojená nízka implementácia strategických dokumentov.

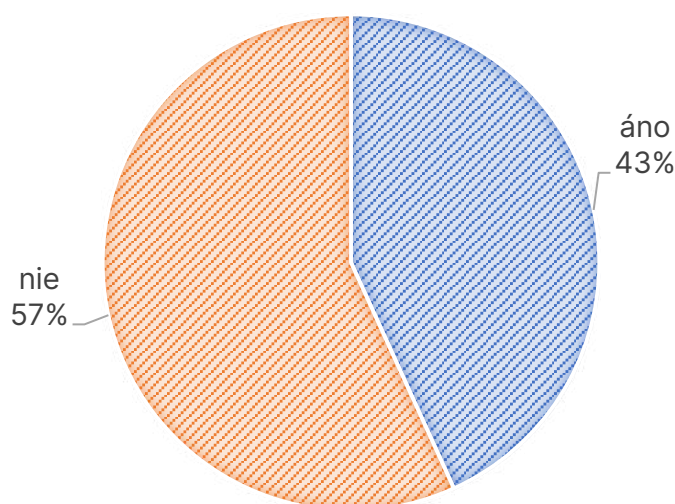
Prvým krokom je pre nás zmena nazerania na kultúru a kultúrnu politiku. Kultúra nie je len oddych, zábava, či príjemne strávený voľný čas. V mestskom prostredí nepostačuje sektorový pohľad na kultúru, ako na činnosť múzeí, galérií, pamiatkových inštitúcií, kín, divadiel, knižníc, či ponuku spoločenských a kultúrnych podujatí a umeleckú činnosť. Potrebujeme vytvárať kultúrne politiky v úzkej previazanosti s lokálnymi komunitami a každodenným životom, ktoré nie sú oddelené od iných zložiek života mesta. Kultúra je komplexným ekosystémom, v ktorom funguje sociálny a ekonomický mestský život. Chceme na to poukázať konkrétnymi opatreniami, ktoré by mali prinášať nástroje rozvoja kultúry aj v oblastiach verejnej politiky, v ktorých ich bežne nehľadáme – naprieč kompetenciami mesta.

Nielen vnímať rolu kultúry, ale ju aj prakticky uchopovať pri formovaní verejného priestoru, pri sociálnej inklúzii, pri integrácii v špecifických podmienkach, nastavovaní environmentálnych opatrení a pod. V praxi to môže pomôcť udržateľnosti záväzkov. Otvoriť sa viac verejnosti cez priame zapojenie obyvateľov do kultúrneho života vo verejnom priestore, dostupné kultúrne príležitosti, rešpektovanie a začleňovanie rôznych kultúrnych prejavov a komunitný život, ktorý podporuje občiansku angažovanosť a tvorivosť všetkých obyvateľov.

Spoločensko-historické predpoklady pre rozvoj kultúry

- Neexistencia spoločenskej (a politickej) dohody o význame kultúry.
- Kultúra prestáva byť vnímaná ako spoločenská hodnota a právo. Zanedbávanie rozvoja kultúry demokracie.
- Zúžené komunikovanie kultúry (predovšetkým cez masové médiá) zredukované na voľný čas a zábavu, ponuku kultúrneho vyžitia.
- Exkluzivita - kultúra vnímaná cez (vysoké) profesionálne umenie. Kultúra nie je inkluzívna, nevníma sa ako prostriedok, ktorý patrí všetkým s právom tvorivo sa vyjadrovať.
- Absencia dostupného kultúrneho vzdelávania v predškolskej a školskej výchove.
- Kultúra oddelená od každodennosti ľudí - obmedzenie verejnosti len na konzumentov.
- Nárast nekultúrnych spoločenských prejavov (pravicový extrémizmus, autoritárske tendencie, xenofóbia, podliehania konšpiráciám, nedôvera v demokraciu, populizmus).

52. GRAF: Zamyslite sa prosím nad situáciou v najbližších 10 rokoch. Ako dôležité je pre Vás, aby mesto zlepšovalo kvalitu v nasledujúcich oblastiach: *Bratislava bude v roku 2030 tolerantné mesto, kde sa môže každý prejaviť.*

Zdroj: MIB, online prieskum pre PHSR, 2021, vlastné spracovanie

PROBLÉM 2: Podhodnotenie kultúry ako verejnej politiky a služby mesta, výrazné deficity v kapacitách správy - personálnych, finančných, priestorových a v nástrojoch kultúrnej politiky – plánovaní, zbere a vyhodnocovaní dát a tvorbe systémových mechanizmov.

Činnosť mesta je závislá od kvality výkonu tých, ktorí preň pracujú. Keď chýba niektorá zo spomenutých zložiek, alebo nie je dostatočne rozvíjaná, je to poznať aj na výsledku. To platí aj o správe kultúry.

Budovanie kapacít v oblasti kultúry

53. OBR: *Správa kultúry HMBA – schéma útvarov vstupujúcich do správy z pohľadu gestora kultúry (oddelenie kultúry)*

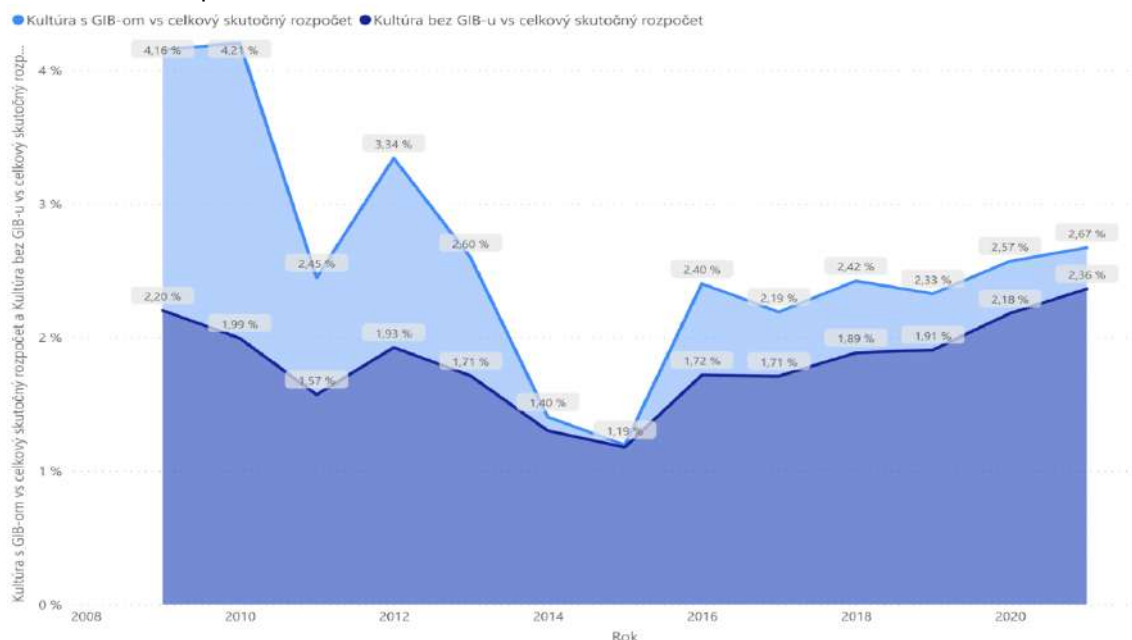

- 86

- Deficit vo financovaní kultúry - infraštruktúrny dlh, príspevky pre organizácie pokrývajúce základné náklady.
- Asymetria v mestskej podpore zriadovanej a nezriadovanej kultúry.

Financie investované mestom do kultúry sú dobre investované financie. Nahradíme slovo „podpora“ slovom „investícia“ v situáciách, keď hovoríme o potrebe investícií do kultúry ako verejne dostupnej služby. Pozrime sa na kapacity vyčlenené na investovanie do kultúry. Pristavme sa pri výdavku na obyvateľa na kultúru.

54. GRAF: KULTÚRA - % výdavkov na kultúru z celkového rozpočtu mesta (skutočné čerpanie bez GIB a so započítaním GIB)

55. GRAF: Výdavok na kultúru na obyvateľa

Zdroj:

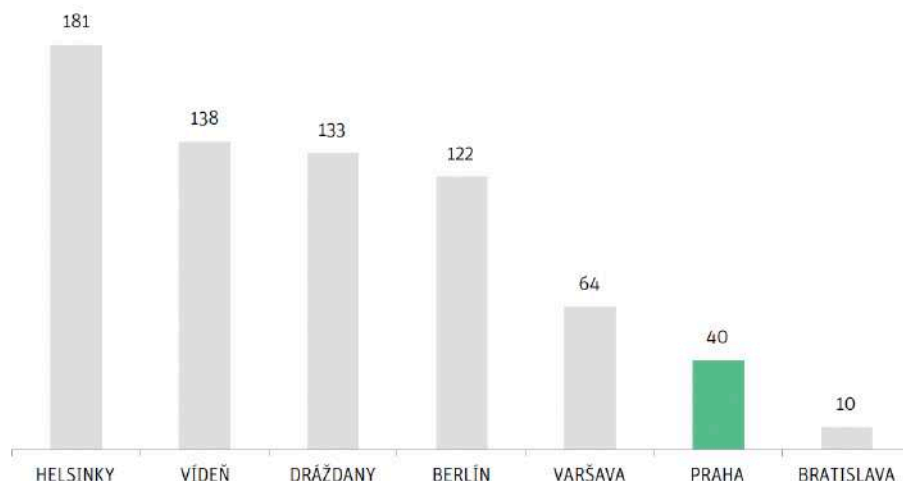
Závěrečné účty HMBA, RISSAM

Tento ukazovateľ umožňuje vzájomné porovnávanie miest. Je však dôležité dôkladne zmapovať aké výdavky jednotlivé mestá do podpory kultúry začleňujú. Na základe dát z analýzy⁷ realizovanej v roku 2017 Kreativní Prahou patriacou pod Institut plánování

⁷ Financování kultury ve vybraných evropských městech, Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2017

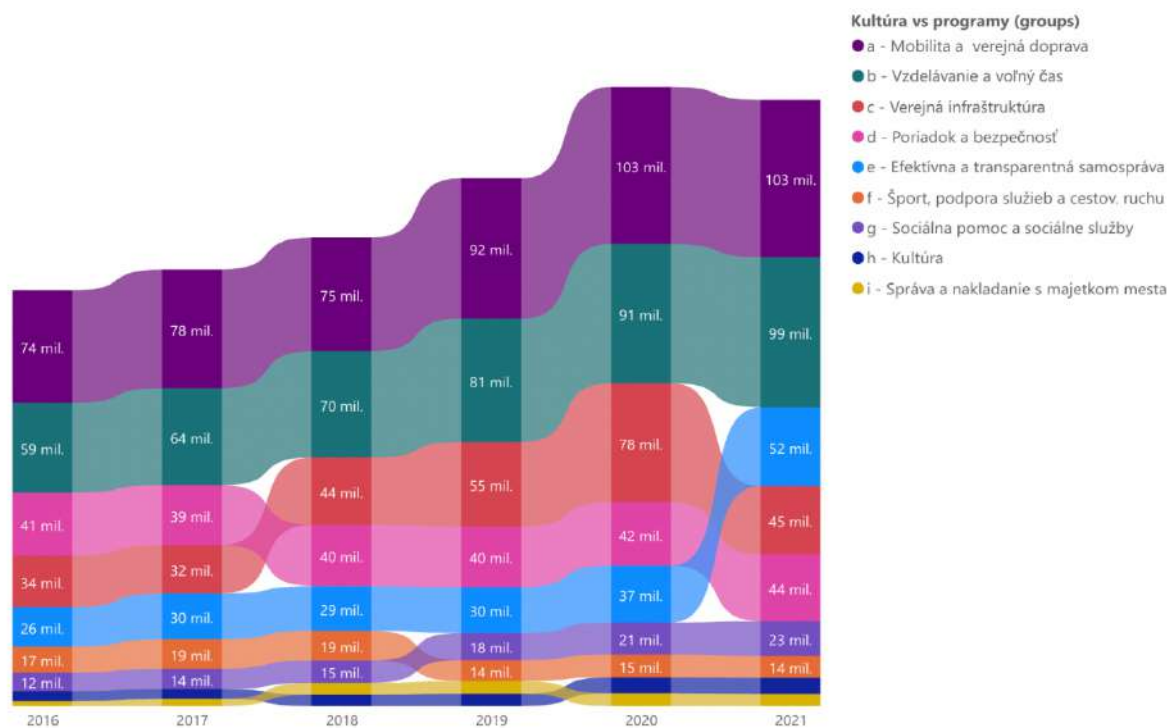
a rozvoje hlavného mesta Prahy sa Bratislava nachádza v komparácii na poslednom mieste (Pozn: za Bratislavu boli použité dáta za rok 2015).

56. GRAF: Celkové výdavky na kultúru prepočítané na jedného obyvateľa za rok (EUR)

Zdroj: IPR, 2017

57. GRAF: Celkový rozpočet - skutočné čerpanie podľa programov. Porovnanie financií v programoch programového rozpočtu

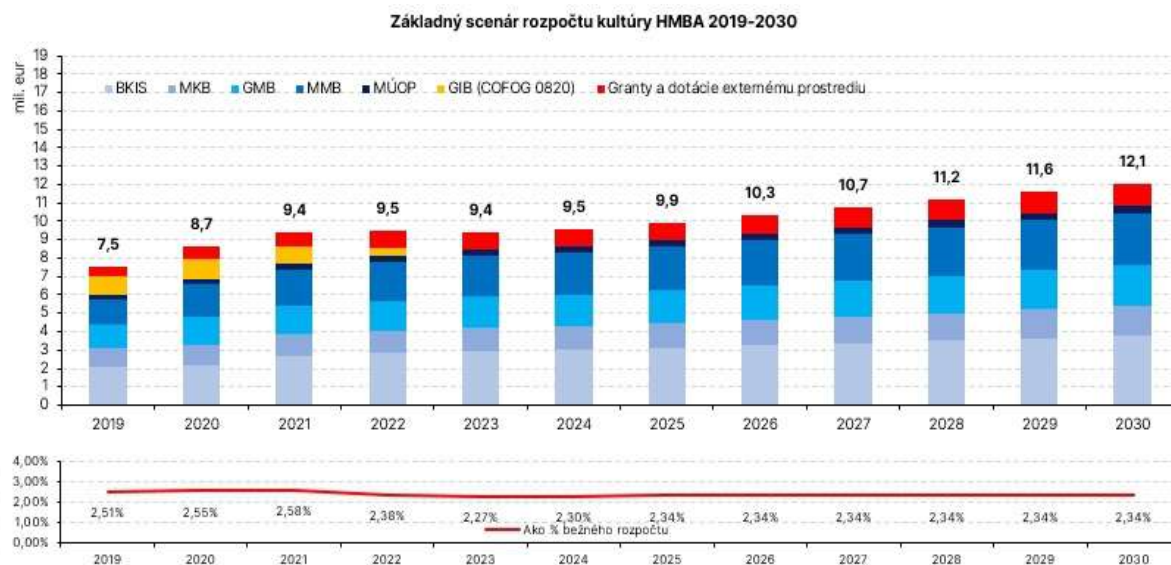

Zdroj: Závěrečné účty HMBA, RISSAM.

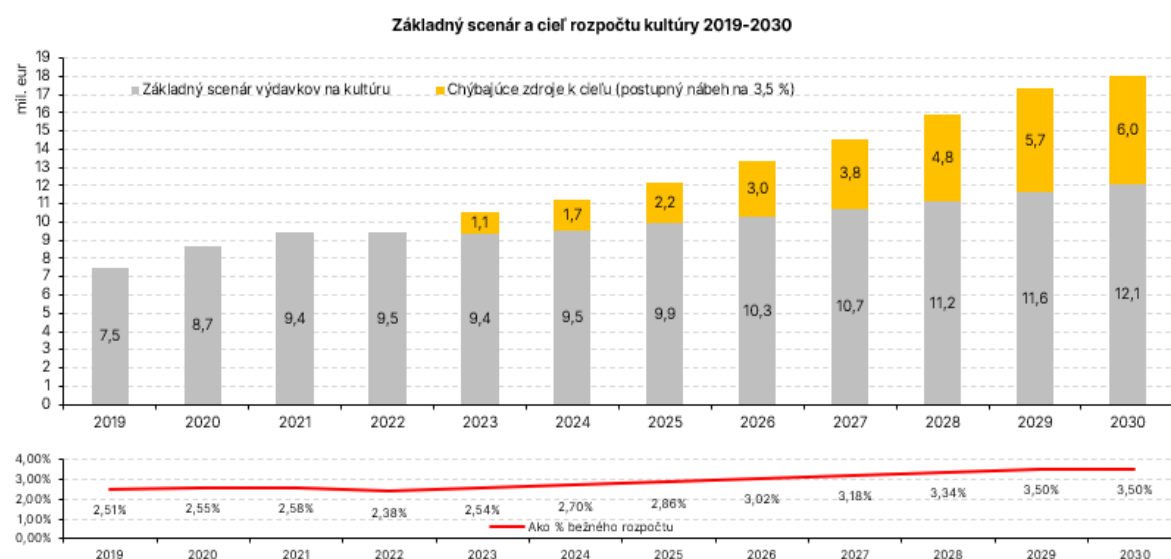
Pozn.: Kultúra bola pre potreby porovnania vyčlenená ako samostatný program. Započítané v nej boli aj výdavky v rámci GIB, rozpočtované ako kultúrne služby (GIB – mestská organizácia, výdavky na starostlivosť o pamiatky, fontány a mestské objekty)

Rozpočet – základný a cieľový scenár pre kultúru

58. GRAF: Základný scenár rozpočtu kultúry HMBA

59. GRAF: Základný scenár a cieľ rozpočtu kultúry HMBA (porovnanie)

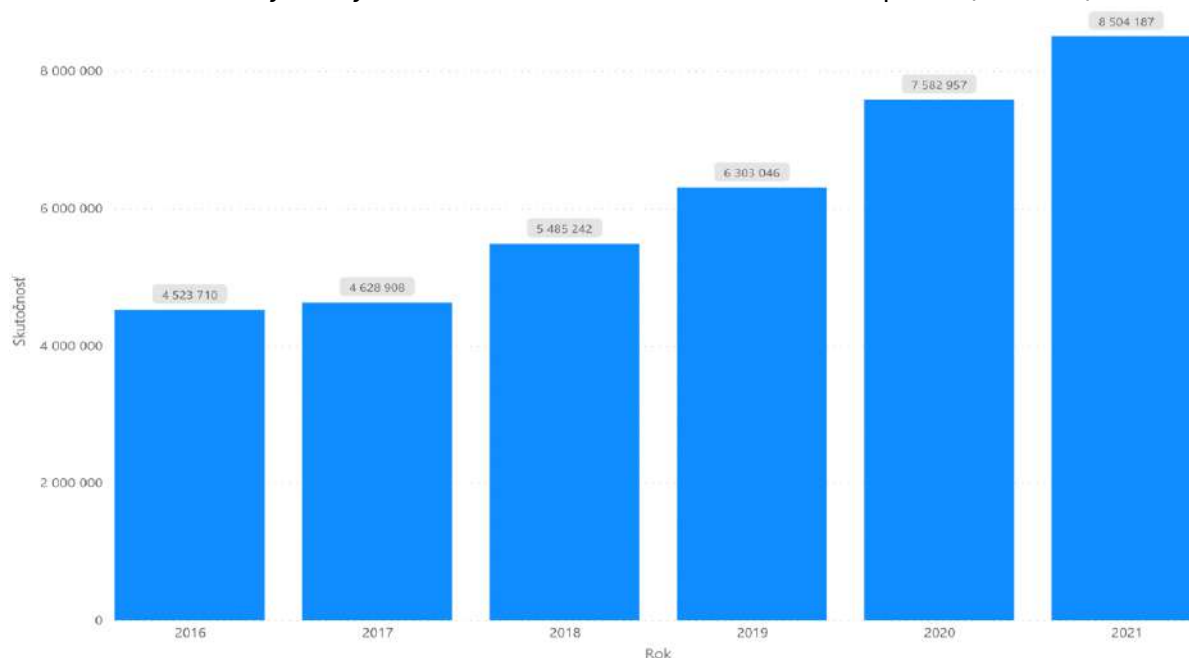
Zdroj: Útvár hlavného ekonóma, HMBA, 2022

Vývoj rozpočtu kultúry je v ostatných rokoch priaznivý s pozitívnym indexom rastu.

V roku 2019 mesto posilnilo koncepčné a strešné kompetencie vo vzťahu k príspevkovým kultúrnym organizáciám a rozbehlo strategické plánovanie, ktoré prenieslo do nových úloh a financovania, vrátane infraštruktúrnych projektov. Posilnenie personálnych kapacít v oblasti kultúry je dôležitým signálom, že mesto si uvedomuje deficit v tejto oblasti. Jej dlhodobé zanedbávanie odrážal aj počet ľudí pracujúcich na úrade s náplňou kultúrnej agendy. Mohli ste ich spočítať na prstoch jednej ruky. Rovnako bola posilnená podpora občianskych aktérov v oblasti kultúry prostredníctvom dotácií a grantov. Situácia však stále nie je ideálna. Len pre napĺňanie

cieľov stanovených týmto strategickým dokumentom bude potrebné zodpovedne popísať potrebné kapacity, aby popísané opatrenia mohli byť implementované.

60. GRAF: Bežné výdavky na kultúru 2016-2021 – skutočné čerpanie (bez GIB)

Zdroj: Záverečné účty HMBA, RISSAM

Plánovanie kultúry a tvorba opatrení

Kultúrna politika bola v minulosti dominantne orientovaná na údržbu, bez rozvojových impulzov a projektového riadenia. Konkrétne:

- Dominovalo sektorové nazeranie na kultúru, oddelené od ostatných zložiek života mesta, bez komplexného plánovania.
- Zanedbávaná bola zriaďovateľská rola voči mestským kultúrnym organizáciám (nedefinované zásady gestorovania).
- Chýbali programové nástroje správy kultúrnych organizácií mesta (dlhodobé pôsobenie štatutárov v riadiacich funkciách, neexistencia merateľných ukazovateľov, nebolo zavedené a implementované meranie dopadov, princípy manažmentu kvality a výkonnostné ukazovatele).
- Účelové rozhodnutia namiesto vytvárania rámcových podmienok pre participatívne procesy, spoluprácu, spolurozhodovanie a spoločné hodnotenie rozhodnutí (spravodlivé podmienok pre všetkých).
- Absentovalo plánovanie kultúry (neznalosť, nevyžadované /nebola štandardom = riziko nerešpektovania v budúcnosti prijatých koncepcií). Neexistoval strategický dokument pre oblasť kultúry.
- Slabé bolo povedomie o princípoch udržateľných politík (používanie prázdnych fráz bez reálneho nastavenia opatrení a merania dopadu), aj u ľudí pôsobiacich v kultúrnej oblasti (pretrvávajúce zastaraného sektorového prístupu).
- Neexistencia metodiky zberu dát a prioritizácie oblastí mapovania, chýbajúce dáta a analýzy v kultúre.

- Nevytvorené nástroje participácie, nedostatočné zapájanie verejnosti (občanov a aktérov) do rozhodnutí v oblasti kultúry, absencia dialógu založenom na porozumení.

Dôležitou súčasťou diskusie o kultúre je nielen to koľko investovať, ale do čoho a ako. Kultúra je verejným statkom, príliš hodnotný na to, aby sa o nej rozhodovalo účelovo a improvizovane. Žiada si, tak ako iné oblasti verejného života spoločnosti, koncepčné uchopenie. Plánovanie v kultúre je prejavom zodpovednosti za verejné zdroje a nástrojom kontroly ich použitia vo verejnom záujme. Prináša systémovosť a zabraňuje náhode. Zároveň vytvára objektívny základ pre rozhodovanie, lebo pomáha myslieť a konať v súvislostiach. Ak sú výstupom plánovania konkrétne stratégie, ktoré vznikli participatívne, vytvárajú záväzok. Z tohto hľadiska strategické plánovanie vnímame ako dôležitý nástroj uplatňovania demokracie.

Ak umožníme verejnosti vstúpiť do procesu kreovania konkrétnych politík v oblasti kultúry a zapojíme zainteresovaných aktérov, nakloníme rozhodovanie v prospech odbornosti, nie v prospech politických preferencií, názorov a rozhodnutí úzkej skupiny ľudí. Takéto plánovanie sprehľadňuje situáciu a zasadzuje veci do širšieho kontextu. Dovolí vnímať prostredie a adekvátne naň reagovať. Neexistencia plánu v kultúre je dôkazom, že sa nad kultúrou sa nepremýšľa, že sa nevyjasňujú potreby, problémy a motivácie a neformulujú sa ciele a cesty vedúce k ich napĺňaniu. Keď nemáme plán, nie je ani čo implementovať a odpočtovať a nie je ani priestor pre verejnú kontrolu záväzkov, či postupujeme správne.

Udržateľnosť záväzkov dosiahneme práve plánovaním verejných politík a vtiahnutím obyvateľov a aktérov do tohto procesu. Zachytiť skutočné potreby verejnosti, mať priestor diskutovať, formovať názory a postoje či získať podporu občanov a občianok je správnu cestou k zabezpečeniu širokého mandátu na presadenie dlhodobej vízie. Pokiaľ absentuje širšia spoločenská dohoda, o ktorú by bolo možné sa oprieť, nemôžeme sa čudovať, že dodržiavanie záväzkov zo strany verejnosti nie je vyžadované. Je dôležité, aby koncepcia kultúry bola živým, pravidelne aktualizovaným konceptom, ktorý otvorený diskusiám o aktuálnosti a dopadoch realizovaných opatrení na prostredie kultúry. Potrebné je presne formulovať schopnosti a kapacity na realizáciu záväzkov, ktoré z nej vyplývajú, ako tiež zabezpečenie silného mandátu na presadenie pomenovanej vízie.

Mestské kultúrne organizácie

- Chýbalo vedomé prepojenie politík mesta s činnosťou mestských organizácií.
- Chýbali dlhodobé vízie a plány ich napĺňania u organizácií.
- Slabá spolupráca mestom zriaďovaných a nezriaďovaných inštitúcií.
- Nedostatok financií na rozvoj organizácií, výrazné deficity v kapacitách.
- Organizácie nie sú schopné získať vlastné príjmy v miere, ktorá by ich urobila nezávislejšími od výkyvov príspevku zriaďovateľa. COVID priniesol výrazný prepád v týchto príjmoch.
- Príspevok zriaďovateľa na činnosť organizácií rastie, stále však nevieme dohnať deficity z minulých rokov.
- Veľkú časť rozpočtov predstavujú osobné náklady (mzdy a odvody).

Jedným zo základných ľudských práv je právo na účasť na kultúrnom živote. Nezastupiteľnú úlohu vo vytváraní podmienok pre inkluzívny kultúrny život a v

zabezpečení prístupu občanov a občianok ku kultúre, dôležitých atribútov kvality života, zohrávajú práve mestá, ktoré sú občanom bližšie ako štát.

Mesto má vytvárať rámce a predpoklady na rozvoj kultúry, zabezpečovať základnú sieť kultúrnych inštitúcií a kultúrnej infraštruktúry na území. Zároveň kreovať podmienky pre rozvoj kultúrneho života podporou prostredia – kultúrnych organizácií, iniciatív a jednotlivcov, ktorý vytvárajú kultúrny život mesta a participujú na rozvoji kultúry v Bratislave.

Mesto zriaďuje a rozvíja svoje kultúrne inštitúcie – Múzeum mesta Bratislavy, Galériu mesta Bratislavy, Mestskú knižnicu, Mestský ústav ochrany pamiatok, Bratislavské kultúrne a informačné stredisko a Nadáciu mesta Bratislavy, prostredníctvom nich naplňa kompetencie v oblasti kultúry a stará sa o kultúrnu infraštruktúru, ktorej je vlastníkom.

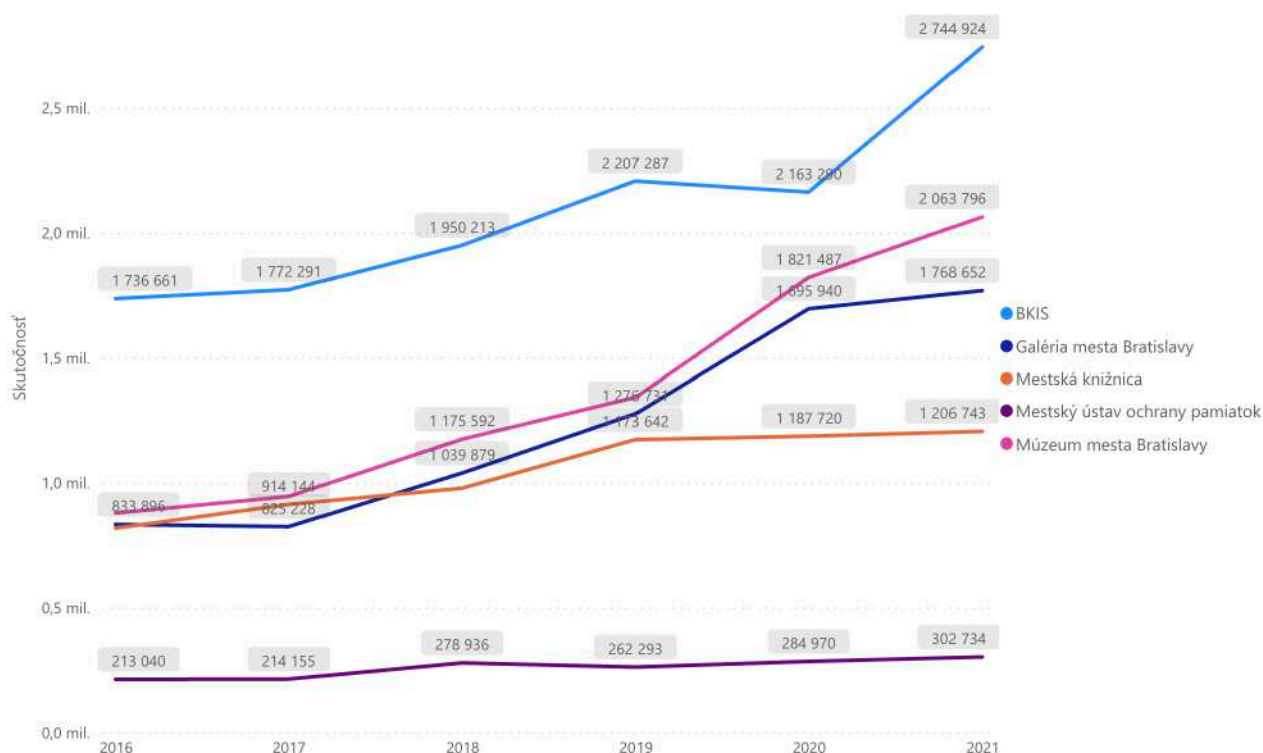
Mesto má klástť dôraz na kvalitnú kultúru, ktorá bude rôznorodá a dostupná pre široké spektrum ľudí. Do tohto úsilia majú byť zapojené všetky organizácie mesta, ktoré mesto spoluvytvárajú. Je preto dôležité vyvinúť čoraz väčšie úsilie k tomu, aby umenie a kultúra boli prístupné a dostupné všetkým obyvateľom rovnakou mierou.

Pozn.: od roku 2022 pribudla medzi organizácie v gescii kultúry Zoologická záhrada Bratislava. Analýzy za roky 2020-2021 nezahŕňajú dáta za ZOO.

Existencia verejných kultúrnych inštitúcií je dôležitá z dôvodu zabezpečenia verejného záujmu v oblasti kultúry. Slúžia nám na inštitucionálnu ochranu kultúry a zabezpečenie dostupnosti základných kultúrnych služieb. Je to úloha, ktorá kladie na zriaďovateľa ako aj samotné inštitúcie zodpovednosť za vytváranie rámcov, ktoré umožnia ich rozvoj ako aj hodnotenie kvality ich činnosti. To si vyžaduje nastaviť vzťahy mestom zriaďovaných organizácií s verejnosťou, vytvárať štandardy kvality a ich aplikáciu v procesoch organizácií, či kontinuálne zbierať dáta k poskytovaným službám. Dopady týchto inštitúcií na prostredie majú byť jasne pomenované, vyhodnocované a diskutované. Zabezpečovať a sledovať profesionálny výkon a rozvoj organizácie je zásadnou úlohou zriaďovateľa. Pomenovanie nárokov mesta Bratislava na zriaďované kultúrne inštitúcie je základom pre ďalší rozvoj kultúrnych zdrojov mesta.

Mesto má detailne poznať potreby svojich kultúrnych organizácií a podieľať sa na ich zabezpečení. Vytvárať organizáciám optimálne podmienky pre napĺňanie týchto požiadaviek, ich poslania a rozvoj. Zabezpečovať adekvátne a dôstojné pracovné podmienky pre profesionálnych zamestnancov, ktorí pracujú v kultúrnych inštitúciách. Organizácie musia poznať očakávania zriaďovateľa, kultúrnu politiku mesta a aktívne sa podieľať na jej vytváraní a implementovaní.

61. GRAF: Vývoj príspevku zriaďovateľa mestským kultúrnym organizáciám – skutočné čerpanie bežných a kapitálových výdavkov

Zdroj: Záverečné účty HMBA, RISSAM

Dôležité je nové nastavenie merateľných ukazovateľov, ktoré sa orientuje viac na kvalitatívne, ako kvantitatívne ukazovatele. Mesto reflektuje kritický názor a skúsenosti z praxe, keď sa často uvádzajú triviálne merateľné ukazovatele, ako sú napr. v prípade divadelnej sféry počet predstavení alebo počet návštevníkov. Tieto merateľné ukazovatele majú skôr kvantitatívny a nie kvalitatívny charakter. Súčasná situácia je spôsobená absenciou strategických dokumentov na úrovni samospráv, ktoré by jasne formulovali očakávania zriaďovateľov pri hodnotení úspešnosti činností jednotlivých organizácií.

Samotné organizácie upozorňujú na viaceré problémy:

- limity príspevkových organizácií na základe skúseností, napr. obmedzená personálna flexibilita, bez súhlasu zriaďovateľa nie je možné navýšiť organizačnú štruktúru príspevkovej organizácie (pozn. príspevkové organizácie hlavného mesta SR sú relatívne flexibilné pri zmenách svojich organizačných štruktúr)
- potreba spätnej väzby zo strany zriaďovateľa smerom k príspevkovým organizáciám s cieľom hodnotiť ich činnosť –dôležitá je spätná väzba aj zdola
- potrebné, aby zriaďovateľ venoval náležitú pozornosť špecifikám organizácií (nevnímal ich jednotne)

Rozpočty príspevkových organizácií tvoria 3 hlavné piliere: príspevok zriaďovateľa, príjmy z vlastnej činnosti (najmä vstupné, prenájom, predaj, poskytovanie služieb) a ostatné príjmy (sponzorské príjmy, dotácie).

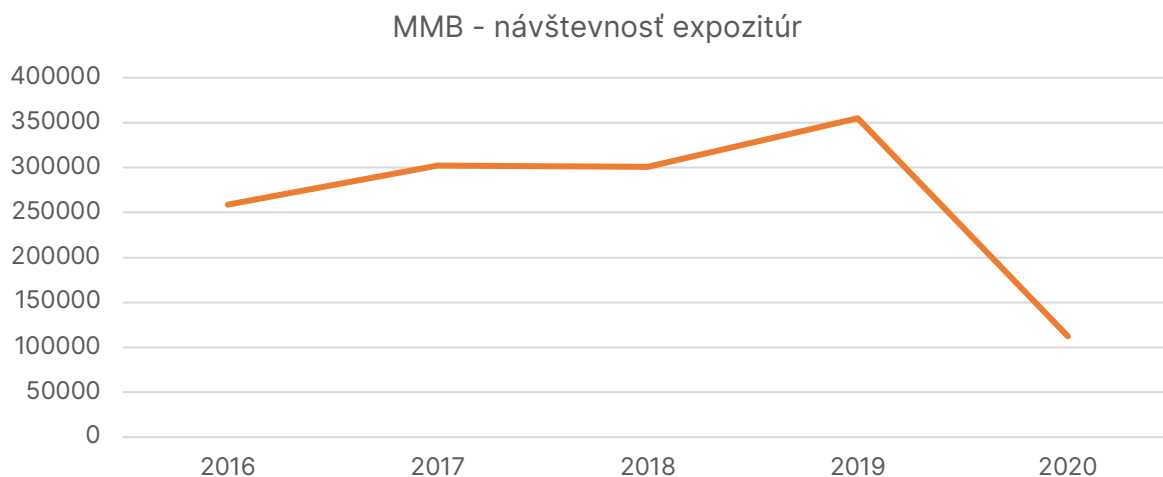
- Priemerný podiel príspevku zriaďovateľa na celkovom rozpočte organizácie je 79 %. Priemerná finančná sebestačnosť organizácií je približne 21% percent.
- Z príspevku zriaďovateľa sú uhrádzané najmä:
 - mzdy a náklady súvisiace so mzdami
 - náklady na tovary a služby, ktoré okrem menších položiek pokrývajú:
 - najmä náklady na spojené s údržbou objektov
 - hlavnú činnosť organizácie
- Priemerná výška príspevku zriaďovateľa použitá na hradenie nákladov na Tovary a služby je cca 48 % z príspevku. Podstatnú časť nákladov v položke Tovary a služby tvoria náklady spojené s údržbou budov a prevádzkové náklady a v menšej miere náklady spojené s hlavnou činnosťou organizácie.
- Zvyšných 52 % prostriedkov vynaložených na položku Tovary a služby získavajú organizácie z vlastnej činnosti a teda zo vstupného, predaja, prenájmu, poskytovania služieb.

Pandemická skúsenosť

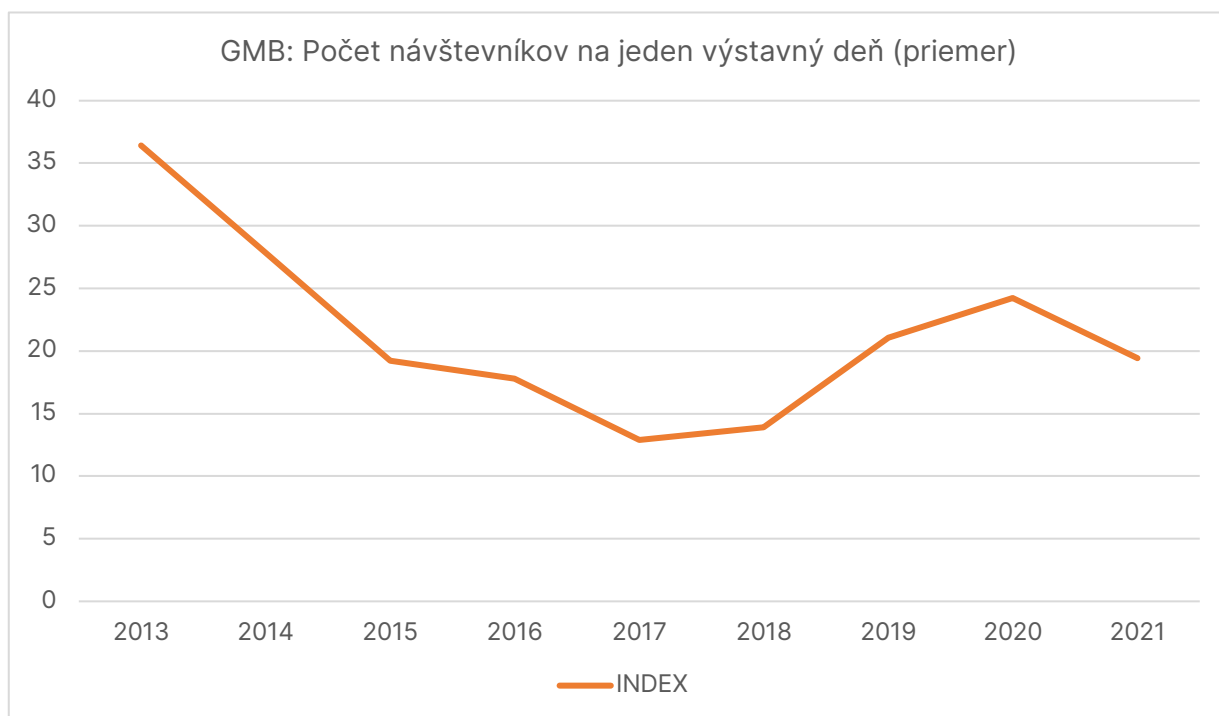
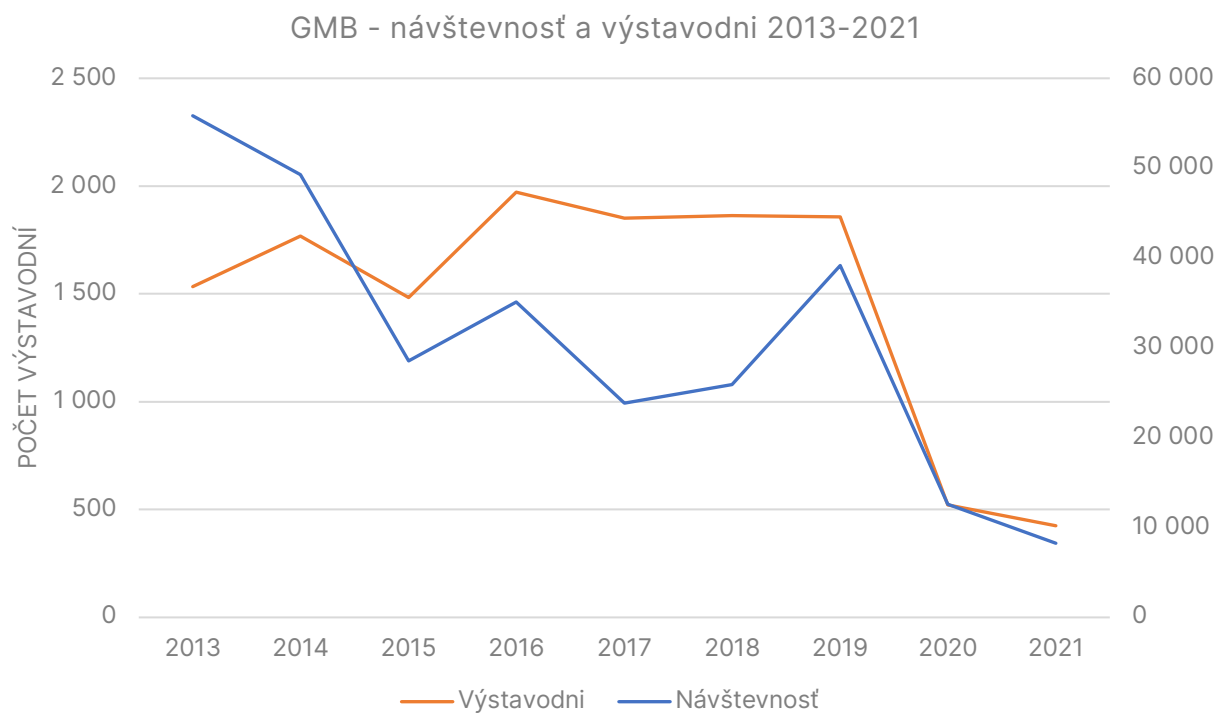
Horeuvedené nastavenie bolo výrazne narušené počas pandémie COVID - 19, predovšetkým v podobe strát príjmov z prenájmu a zo vstupného, tiež sprevádzané v ostatných mesiacoch prudkým zdražovaním energií.

Reagovať museli viacerými úspornými opatreniami, ktorý sa dotkol personálneho stavu, odmeňovania, zníženia nákladov na prevádzku a správu, zníženia počtu či úplného zrušenia (podľa epidemiologickej situácie) plánovaných aktivít a spoluprác, či pozastavením investícií (úspory vyžiadané zo strany zriaďovateľa).

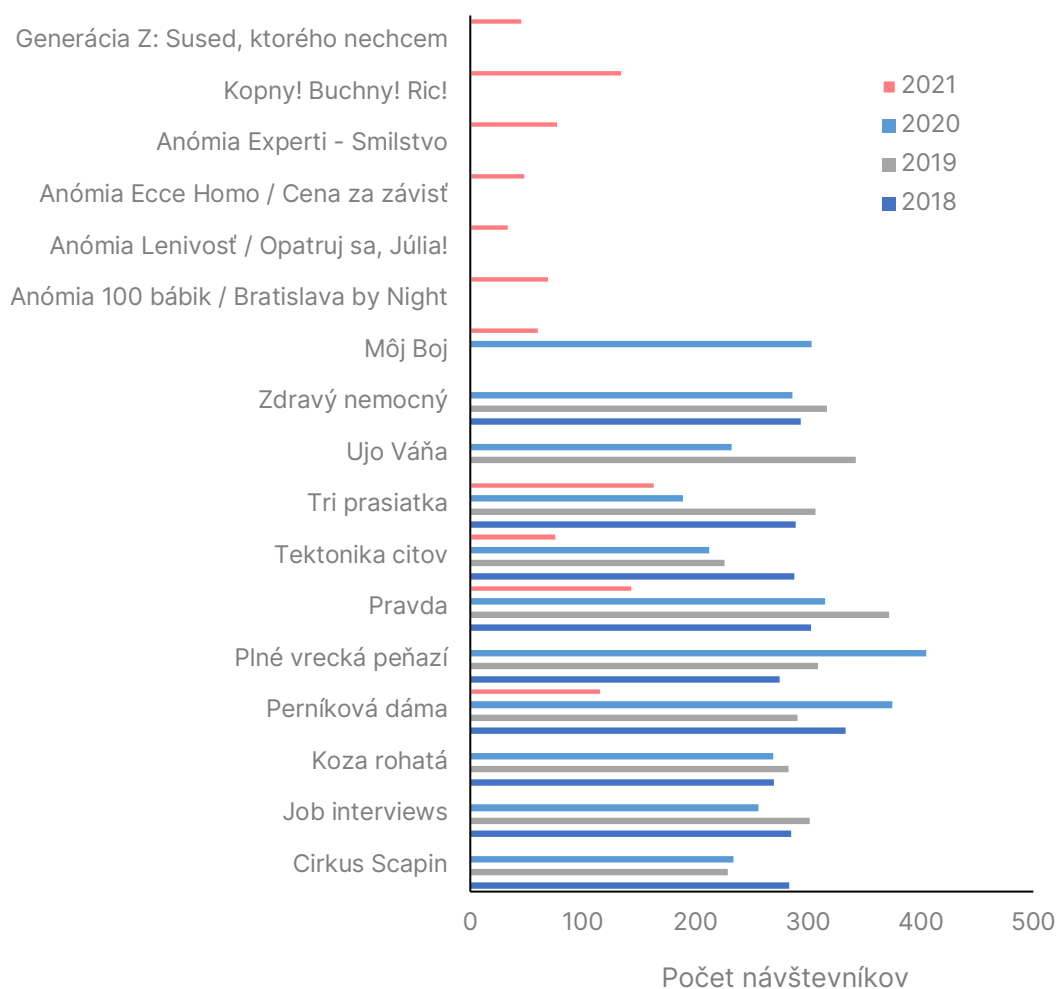
62. GRAFY: Poklesy návštevnosti a výpožičiek

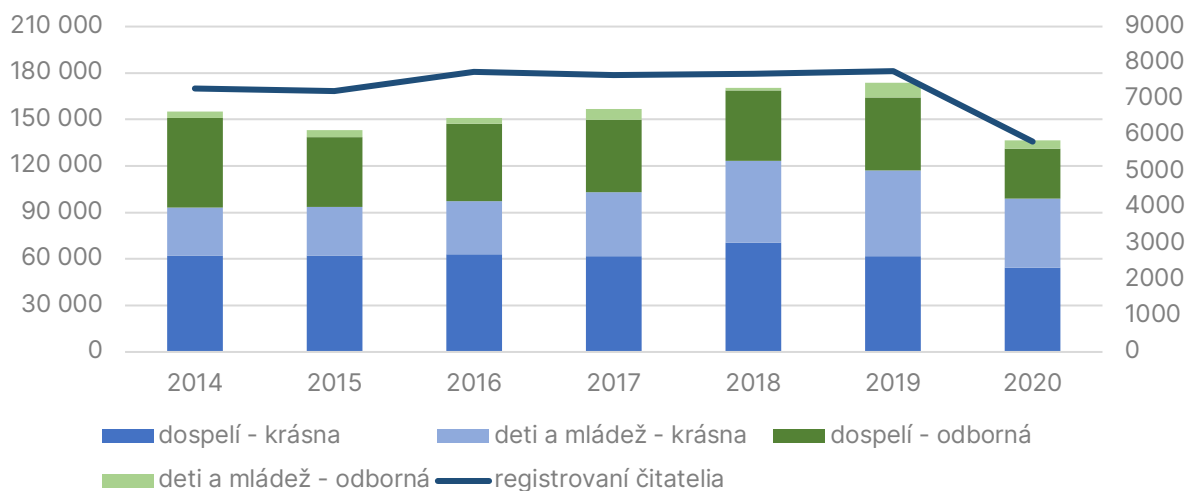
Zdroj: <https://opendata.bratislava.sk/page/culture>

Priemerná návštevnosť predstavenia DPOH v rokoch 2018 - 2021

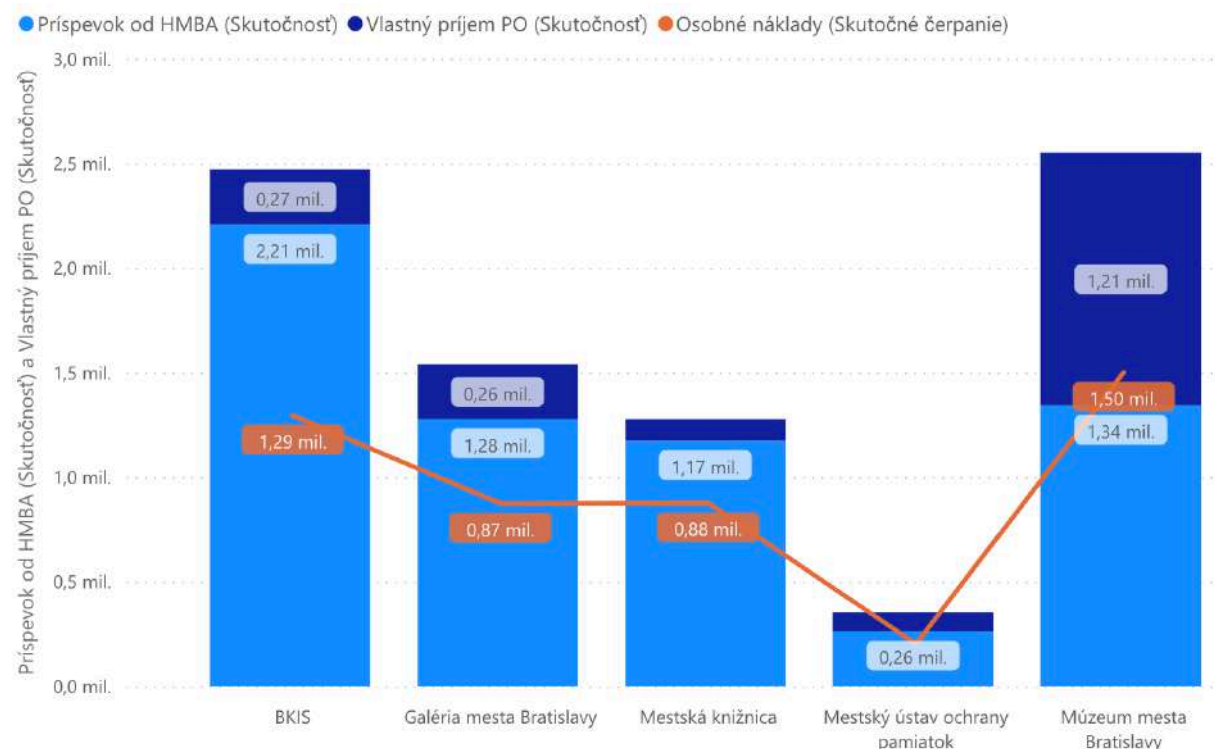
MKB - Počet výpožičiek odbornej a krásnej literatúry

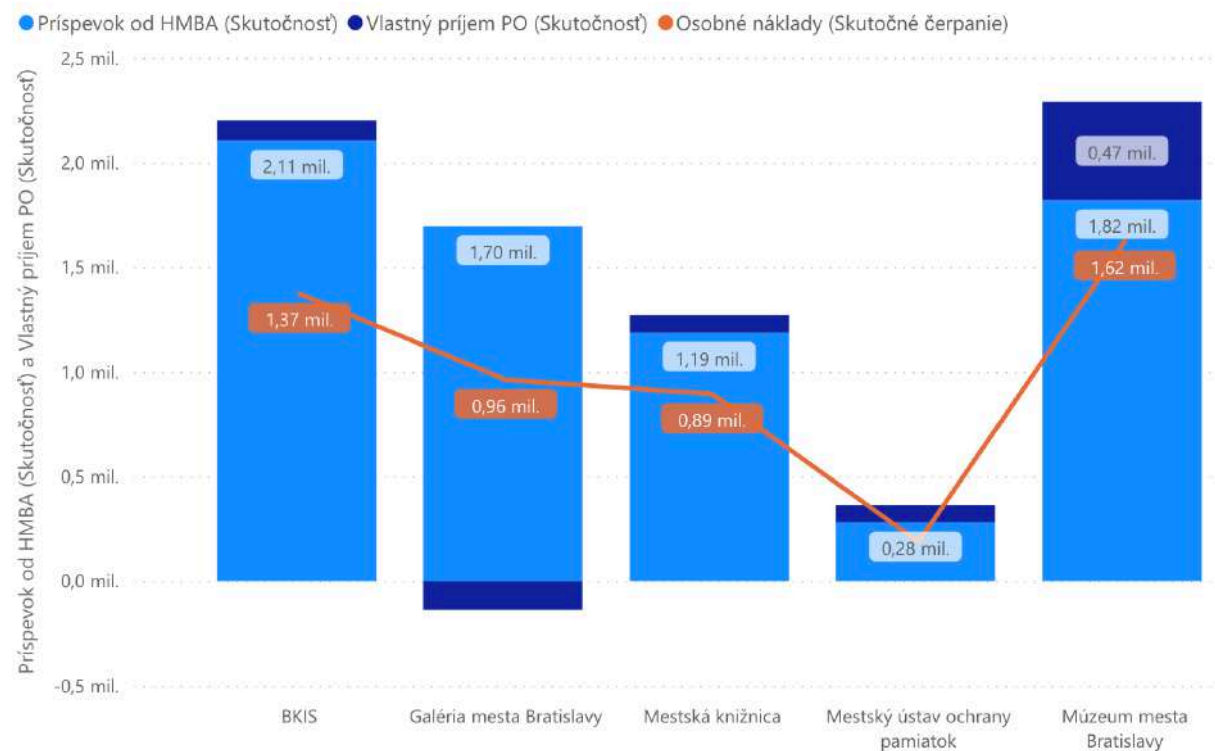
Pokles vlastných príjmov organizácií

63. GRAFY: Pomer príspevku zriaďovateľa a vlastných príjmov organizácie (nezahŕňa iné verejné zdroje) – porovnanie rokov 2019 a 2020 s viditeľným poklesom vlastných príjmov organizácií.

ROK 2019

ROK 2020

Zdroj: Záverečné účty HMBA, RISSAM

Kapacity kultúrnej infraštruktúry

Mesto má udržiavať, obnovovať a využívať vlastné objekty kultúrnej infraštruktúry na poskytovanie kultúrnych služieb, sprístupňovanie kultúrnych hodnôt a na vytváranie primeraného inštitucionálneho zázemia pre oblasť kultúry. Východiskový stav:

- Nedostatočné kapitálové investície do kultúrnej infraštruktúry.
- Výrazný investičný a modernizačný dlh.
- Chýbajúce multifunkčné a moderné priestory knižnice (s možnosťou rezidenčných priestorov).
- Chýbajúca multifunkčná hala pre kultúrne účely.
- Chýbajúci rezidenčný priestor na krátkodobé tvorivé pobyty pre umelcov zo SR a zahraničia.
- Nedostatok ďalších – menších – priestorov ponúkaných krátkodobo na kultúrne účely.
- Neexistuje zoznam /databáza priestorov vo vlastníctve mesta, ktoré sú v súčasnosti nevyužívané a vhodné na kultúrne účely (s popisom typov a limitov vhodného využitia).
- Mestu chýbajú projektové dokumentácie k obnove kultúrnych infraštruktúr (nedostatočná pripravenosť na potrebné investície a čerpanie externých zdrojov).
- Len postupne sa buduje chýbajúca kritická kultúrna infraštruktúra pre ochranu kultúrneho dedičstva.

Hlavné mesto sa v ostatných rokoch pustilo do viacerých projektov obnovy kultúrnej infraštruktúry, v rôznej fáze prípravy, či prebiehajúcej renovácie. Okrem financovania z rozpočtu mesta sú do projektov zapojené aj externé zdroje (dotácie a úvery).

Problém predstavujú možnosti čerpania kapitálových výdavkov – rozdiel medzi schváleným rozpočtom a skutočnosťou sa prehľbuje. Dôvodom je predovšetkým presúvanie kapitálových výdavkov medzi rokmi v dôsledku chýbajúcich kapacít na spracovanie a realizáciu projektov.

64.TAB: Zoznam najvýznamnejších projektov rozvoja kultúrnej infraštruktúry z portfólia HMBA (rozbehnuté a realizované projekty)

Pozemné stavby	Depozitár - realizácia depozitára na uloženie zbierkových predmetov Galérie mesta Bratislavy a Múzea mesta Bratislavy
Pozemné stavby	Múzeum antickej Gerulaty – celková renovácia areálu NKP (Múzeum mesta Bratislavy)
Pozemné stavby	Rekonštrukcia NKP Devín a osvetlenie (Múzeum mesta Bratislavy)
Pozemné stavby	Michalská veža - renovácia a obnova NKP (Múzeum mesta Bratislavy)
Pozemné stavby	Kúpele Grössling - Mestská knižnica v Bratislave ako súčasť komplexu
Pozemné stavby	Renovácia budovy mestského divadla DPOH na Laurinskej ulici
Pozemné stavby	Priestory pre Archív mesta Bratislavy – sklad a nové sídlo (1. etapa)
Pozemné stavby	Múzeum Janka Jesenského (Múzeum mesta Bratislavy) – vysporiadanie vlastníckych vzťahov a rozvoj expozície

Pozemné stavby	Obnovenie Pálffyho paláca (Galéria mesta Bratislavy)
Pozemné stavby	Realizácia výmeny dlažby nádvorja Apponyiho paláca a oprava kanalizácie (Múzeum mesta Bratislavy)
Pozemné stavby	Kino Zora - zlepšenie technického stavu objektu a zabezpečenie kultúrno-komunitného priestoru
Pozemné stavby	Dokončenie fasád a nádvorja Mirbachovho paláca (Galéria mesta Bratislavy)
Pozemné stavby	Vybudovanie mestského multifunkčného kultúrneho centra

Pozn.: Príspevkové organizácie mesta v oblasti kultúry sídlia vo viacerých objektoch, ktoré sú národnými kultúrnymi pamiatkami. Stav tejto infraštruktúry, potreby a problémy pri kapitálových investíciách mesta sú bližšie popísané v časti „Kultúrne dedičstvo“.

Manažment kvality

V roku 2020 mesto rozbehlo program zameraný na kvalitu príspevkových kultúrnych organizácií. Ten spočíval jednak v realizácii výberových konaní na riaditeľov / riaditeľky organizácií, v nastavení očakávaní zriaďovateľa od vedenia a smerovania organizácií, v nastavení programového rozpočtovania, merateľných ukazovateľov a v príprave zásad gestorovania.

Súbežne mesto rozbehlo *Program rozvoja kultúrnych organizácií* určený pre rozvojové aktivity a projekty, ktoré predstavujú nadstavbu voči základnej činnosti organizácie. Cieľom je stimulovať rozvoj a iniciovať zmeny v kvalite poskytovaných služieb pre obyvateľky a obyvateľov mesta Bratislava. Ambíciou programu je dlhodobá a pravidelná podpora rozvoja kultúrnych organizácií dovnútra i navonok s ohľadom na aktuálnosť a relevantnosť služieb. Prioritami sú aktuálnosť, otvorenosť, dostupnosť, zodpovednosť a transparentnosť s dôrazom na vzdelávanie a prierezovosť realizovaných aktivít a poskytovaných služieb.

Jedným z pilierov udržateľného rozvoja mesta sú moderné, zodpovedné a otvorené kultúrne inštitúcie, ktoré kultivujú a vzdelávajú spoločnosť, podnecujú ku kritickému mysleniu a adekvátne reagujú na spoločenské zmeny. Zároveň vytvárajú inkluzívny priestor, kde sa jednotlivci aj skupiny cítia dobre, môžu v ňom rozvíjať svoje poznanie a obohatiť tým seba a svoj pohľad na svet. Predpokladom k tomu je odbornosť, profesionalita, inovácie, vysoká kvalita poskytovaných kultúrnych služieb a dostupnosť pre všetkých. Poskytnutý účelový príspevok predstavuje sumu max. 25.000 EUR.

Ciele:

- posilnenie odborných kapacít organizácie (organizácia sa venuje neustálemu a systematickému udržiavaniu, zdokonaľovaniu a dopĺňaniu vedomostí, schopností a zručností v celom spektre svojich činností. **To je** nevyhnutné pre poskytovanie profesionálnych, kvalitných a efektívnych služieb a tiež pre jej vlastnú schopnosť rásť, rozvíjať sa a reagovať na nepretržitý vývoj a zmeny),
- zvyšovanie kvality poskytovaných služieb (organizácia svojou činnosťou prispieva k zvyšovaniu kvality života v meste pre jednotlivcov, aj skupiny. Poskytuje aktuálne, relevantné a kvalitné služby v oblasti svojho pôsobenia).
- zvyšovanie dostupnosti inštitúcie a jej služieb a posilnenie zamerania organizácie na verejnosť (reflexia charakteristiky verejnosti, jej potrieb a požiadaviek. Aktívna komunikácia primeranou formou a prostriedkami.

Vytváranie priestoru a možností pre trávenie voľného času, obohatenie a sebarealizáciu jednotlivcov aj skupín v prostredí, rozvíjanom k otvorenosti, dostupnosti, inšpiratívnosti a kultivácii).

Oblasti podpory: vzdelávanie organizácie – tvorba systému vzdelávania na všetkých úrovniach jej riadenia a výkonu v jednotlivých oblastiach kompetencií (odborné, jazykové, manažérske, IKT vzdelávanie, vzdelávanie v oblasti osobnostného rozvoja), modernizácia organizácie s dôrazom na oblasti komunikácie, prezentácie, budovanie kvalitného verejného priestoru a návštevníckej infraštruktúry organizácie a rozvoj digitálnych kompetencií a digitálnej infraštruktúry organizácie.

PREHĽAD PROJEKTOV (*pozn.: niektoré projekty neboli realizované*)

BKIS	Rebranding značky BKIS	2020
BKIS	Audiovizuálne štúdio pre stream a prezentáciu podujatí v online priestore	2021
BKIS	Audiovizuálne štúdio – rozšírenie streamovacieho a nahrávacieho vybavenia	2022
BKIS	Implementácia bezpapierového on-line systému pre správu a evidenciu majetku	2022
BKIS	Rozvoj manažérskych a odborných schopností zamestnancov BKIS	2022
GMB	Vytvorenie novej webstránky GMB	2021
GMB	Komunikačné školenie zamestnancov GMB	2021
GMB	Informačno-orientačný systém GMB, fáza 1	2021
GMB	Vzdelávanie vedúcich pracovníkov GMB	2022
GMB	Umenie vo verejnom priestore bližšie k verejnosti	2022
GMB	Obnova vstupných priestorov v Mirbachovo paláci a Pálffyho paláci	2020
MKB	Multifunkčná miestnosť v oddelení pre deti a mládež	2020
MKB	ID knižnice - Spoločnou komunikáciou k identite organizácie	2020
MKB	Vizuálna identita Mestskej knižnice v Bratislave	2021
MKB	Webové sídlo knižnice - prehľadný a dizajnový svieži zdroj informácií	2021
MKB	Nové čitateľské a zamestnanecké preukazy MKB	2022
MKB	Vývoj funkcionality online katalógu na webovom sídle mestskakniznica.sk. Implementácia rezervačného systému na stránke mestskakniznica.sk	2022
MMB	Webová stránka MMB/nová a efektívna online platforma	2020
MMB	Nový informačný systém a debarierizácia Múzea historických interiérov – pilotný projekt	2021
MMB	Webová stránka MMB / nová a efektívna online platforma, 2. etapa	2021
MMB	Infraštruktúra a konektivity 20 desaťročia 21 storočia – digitálne múzeum	2022
MMB	Budovanie kompetencií ako základ profesionálnej, modernej a životaschopnej organizácie	2022
MÚOP	Školenie odborných pracovníkov organizácie	2021
MÚOP	Školenie všetkých pracovníkov v počítačovej zručnosti	2021
MÚOP	Digitalizácia dokumentačného fondu organizácie	2021
MÚOP	Zahraničné školenie odborných pracovníkov	2022
MÚOP	Kultivácia vstupných prvkov sídla organizácie	2022
MÚOP	Nákup počítačovej techniky pre zlepšenie odborných činností organizácie	2022

KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT

PROBLÉM 3: Nedostatočné zapojenie (dostupnosť a prístupnosť) komunit a všetkých obyvateľov do kultúrneho života mesta, nerovnomerná ponuka kultúry.

Mesto má skvalitňovať poskytované verejné služby a zvyšovať ich prístupnosť. Má zabezpečiť, aby jeho služby využívalo čo najväčší počet občanov a to v čo najvyššej kvalite. Súčasne má byť v záujme mesta, aby služby nie len využívalo čo najviac ľudí, ale aby sa do vytvárania týchto služieb verejnosť aj priamo zapájala.

Potrebuje zabezpečiť, aby kultúrne služby a inštitúcie boli prístupné pre všetkých obyvateľov, aj tých s obmedzeniami. Kultúra má dôležitú úlohu pri prehĺbovaní medzigeneračnej spolupráce. Je dôležité pravidelne analyzovať prekážky, ktoré bránia obyvateľom aktívne sa zúčastňovať na kultúrnom živote. Od mesta a jeho inštitúcií by sa malo vyžadovať vytváranie podporných programov pre znevýhodnené a vylúčené skupiny. Nemôžeme zabúdať na starnúcu populáciu, ktorá je odkázaná na pomoc druhých, a ktorá pre kvalitný a zdravý život potrebuje tiež impulzy z umenia a kultúry.

Kultúrna ponuka a služby nie sú dostupné a prístupné pre všetkých obyvateľov. Nepoznáme bariéry, ktoré bránia účasti na kultúrnom živote mesta, prístup sociálne a kultúrne znevýhodnených skupín obyvateľstva ku kultúre. Neexistujú informácie o bezbariérovosti kultúrnych zariadení a podujatí. Kultúrna ponuka v meste je nerovnomerne rozložená.

Mesto nemapuje a nevyhodnocuje dostupnosť a prístupnosť kultúrnych služieb, nemá vytvorené nástroje a programy na zabezpečenie kultúrnych služieb pre marginalizované skupiny obyvateľov (s výnimkou zliav na vstupnom pre niektoré skupiny). V rámci dotačných programov to len postupne zavádza ako svoj cieľ a dôležitý ukazovateľ pri podpore a vyhodnocovaní dostupnosti kultúry.

Nedostatočná dostupnosť a prístupnosť kultúrnych služieb

- chýbali pravidelne zbierané dáta a analýzy kultúrnych potrieb verejnosti s ohľadom na demografické členenie (postupne sa zavádzajú)
- neexistujú nástroje na vyhodnotenie prístupnosti a dostupnosti služieb (postupne sa zavádzajú)
- slabá bezbariérovosť kultúrnej infraštruktúry, najmä budov mestských kultúrnych organizácií, postupne dochádza k debarierizácii
- mesto nekomunikuje viacjazyčne (ani pri kultúrnych podujatiach) v jazykoch, ktoré v Bratislave prevládajú (ukrajinčina, srbčina, ruština, vietnamčina, ...nemčina, angličtina). *Pozn.: v súvislosti so situáciou v Ukrajine sa komunikácia mení*
- mesto sa nezameriava zvlášť na prístupnosť a dostupnosť kultúrnych služieb pre zraniteľné skupiny - deti a mladých ľudí, Rómov, LGBTI komunitu, cudzincov, seniorov, ľudí so zdravotným postihnutím, sociálnym vylúčením

V roku 2020 oddelenie kultúry zrealizovalo prvé mapovanie zamerané na dostupnosť a prístupnosť kultúry pre širokú verejnosť (1277 respondentov a 37 cudzincov). V roku 2021 uskutočnil Metropolitný inštitút Bratislavy online prieskum na sociálnych sieťach

v rámci prípravy PHSR (Bratislava 2030), ktorého súčasťou boli aj otázky o kvalite kultúrnych služieb (2930 respondentov). Zároveň mesto v rámci nového grantového mechanizmu pod Nadáciou mesta Bratislavy začalo podporovať kultúrne aktivity, ktoré majú zvýšiť dostupnosť kultúry. Dôležitým príspevkom do analýzy boli podnety občianskych kultúrnych a komunitných organizácií, ktoré identifikovali viacero odporúčaní ohľadom dostupnosti kultúrnych služieb (pracovné skupiny KULTÚRA a KOMUNITY).

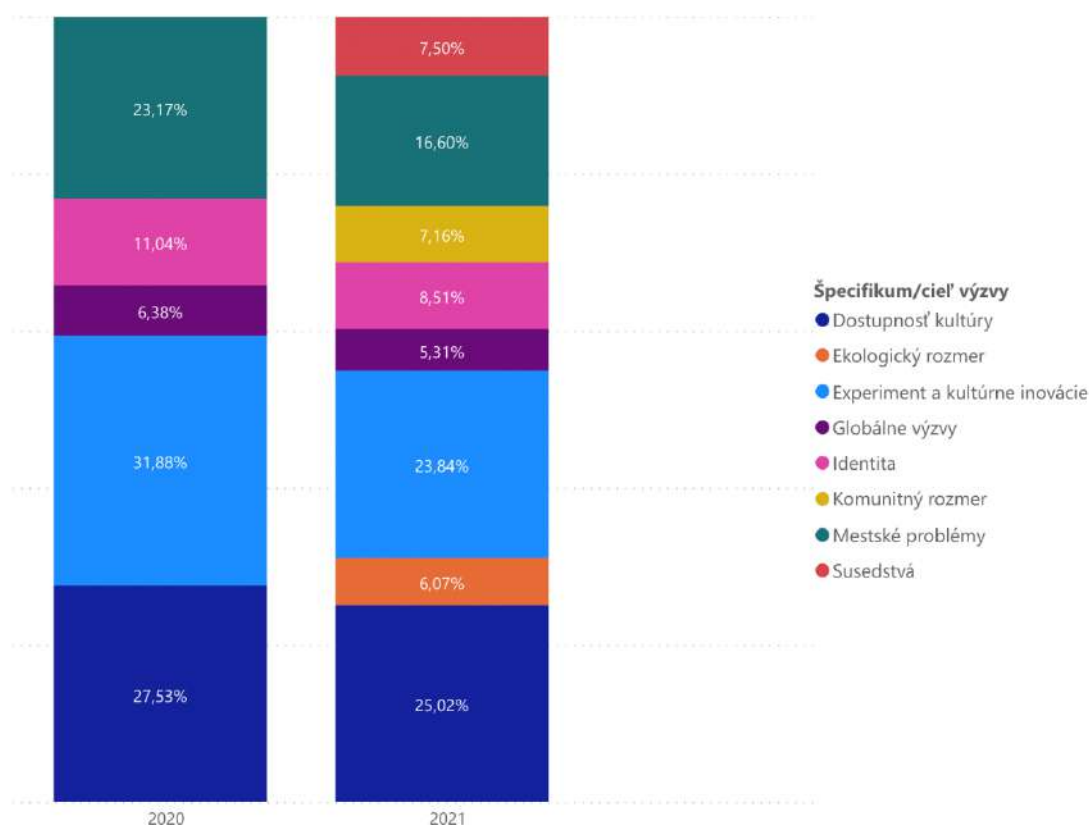
Upozornili predovšetkým na potrebu:

- otvorenej komunikácie kultúrnych inštitúcií ako základného predpokladu dostupných a prístupných inštitúcií,
- prezentovania cudzojazyčných kultúr v kultúrnom programe mesta a mestských kultúrnych inštitúcií a budovanie viacjazyčnej komunikácie smerom k cudzincom,
- zapájania verejnosti do tvorby programu mestských kultúrnych organizácií,
- skvalitňovania poskytovaných kultúrnych služieb a zvýšenia ich prístupnosti.

Podrobnejšie sú potreby a návrh opatrení priblížené v kapitole AKTÉRI A POTREBY.

Nasledujúci graf poukazuje na zastúpenie podporovaných projektov s primárnym cieľom dostupnosti kultúry v rámci všetkých podporovaných špecifík. Dostupnosť kultúry uviedlo ako zámer (vrátane ukazovateľov) v priemere 26% projektov.

65. GRAF: Podiel žiadostí podľa roku a špecifík výzvy v programoch Nadácie mesta Bratislavy

Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy, 2020-2021

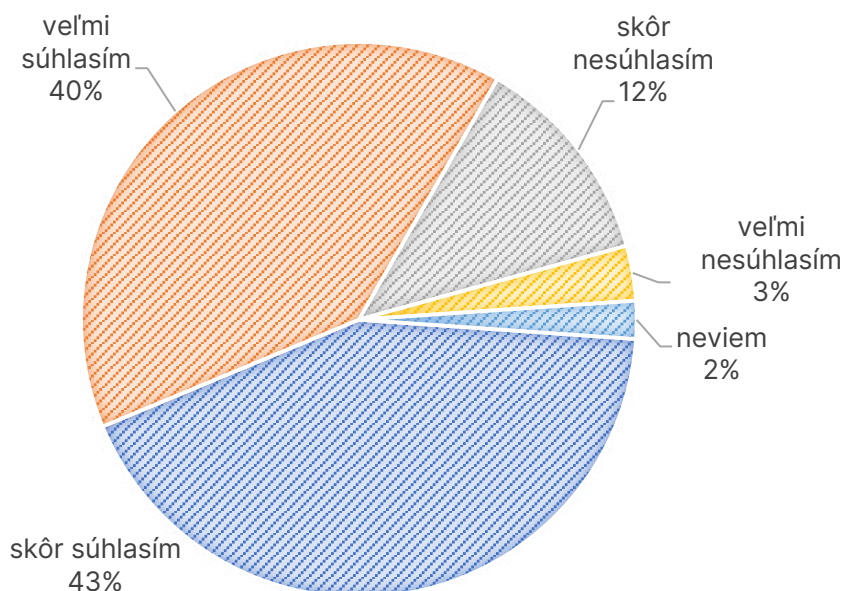
66. OBR: Cieľové skupiny v aktivitách podporených Nadáciou mesta Bratislavy

67. GRAF: Ked' sa zamyslíte nad službami, ktoré poskytuje mesto a vy ich využívate, ako veľmi dôležité sú pre vás kultúrne služby?

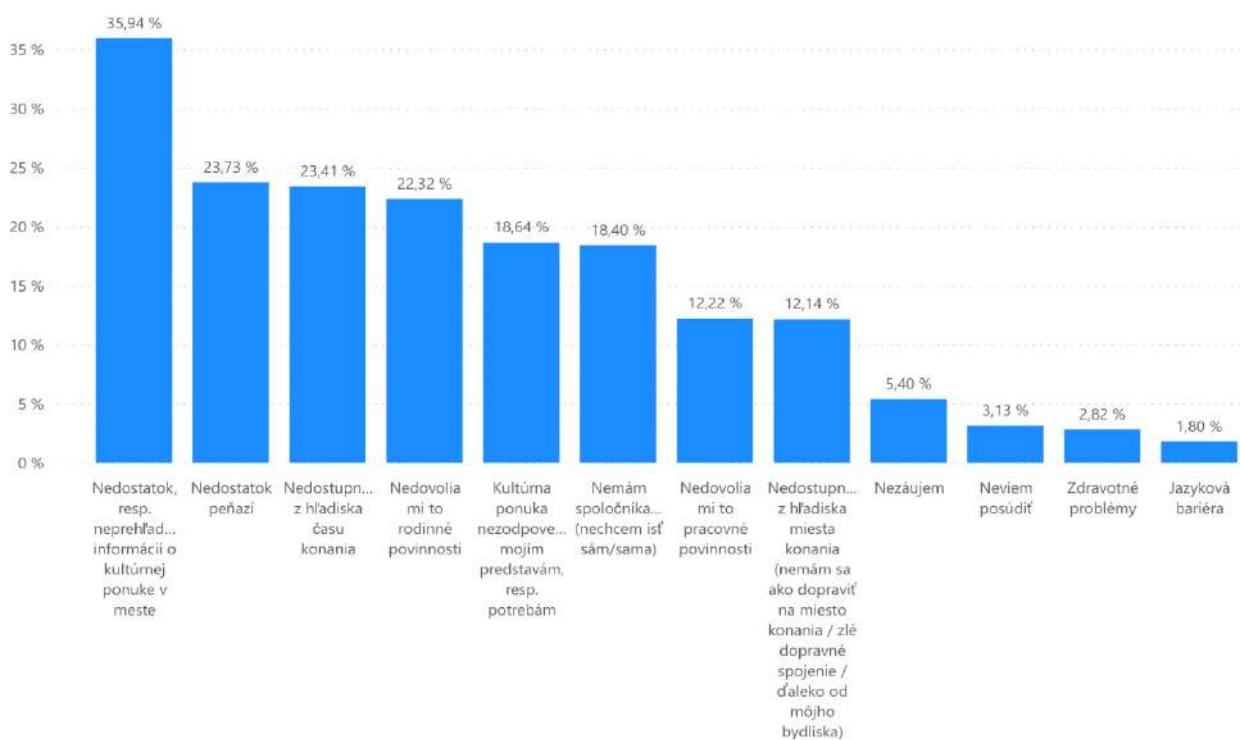
68. GRAF: Mať dobrý prístup ku kultúrnym službám (napr. inštitúcie) v Bratislave má vplyv na kvalitu môjho života.

Zdroj: MIB, online prieskum pre PHSR, 2021, vlastné spracovanie

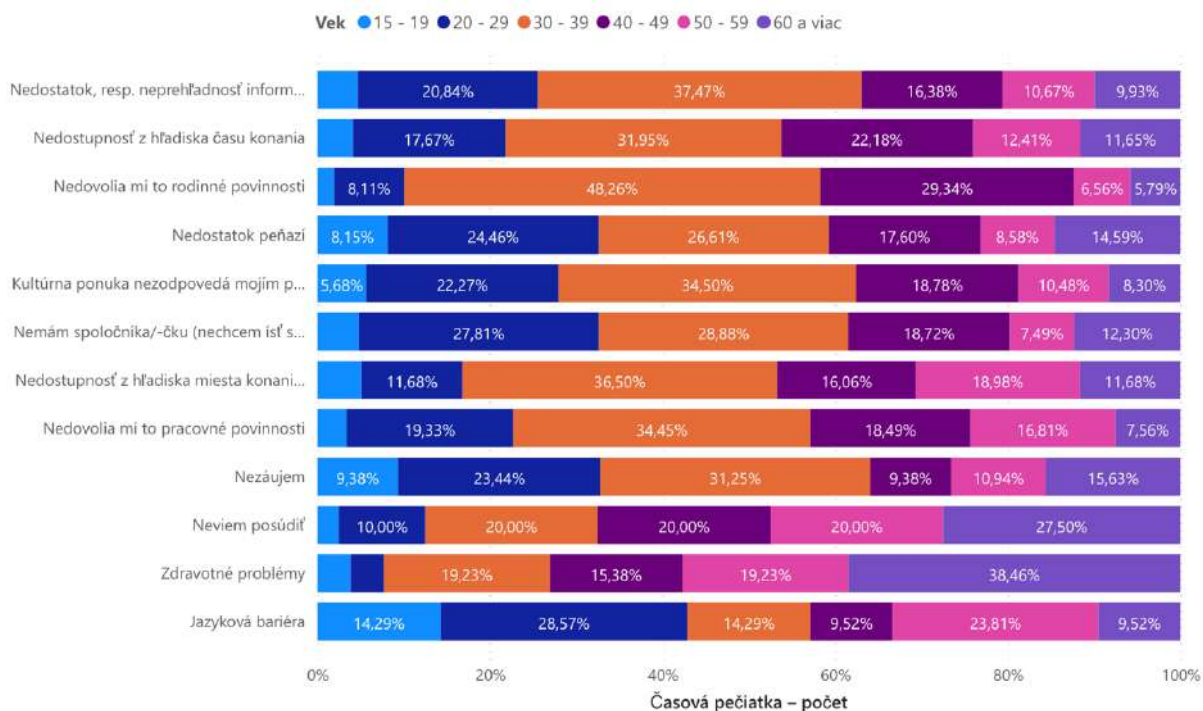
Bariéry účasti na kultúrnom živote

69. GRAF: Čo je pre Vás najväčšou prekážkou pre navštevovanie kultúrnych podujatí a zariadení v meste Bratislava?

Zdroj: Mapovanie potrieb a kultúrneho správania obyvateľiek a obyvateľov Bratislavy, HMBA, 2020

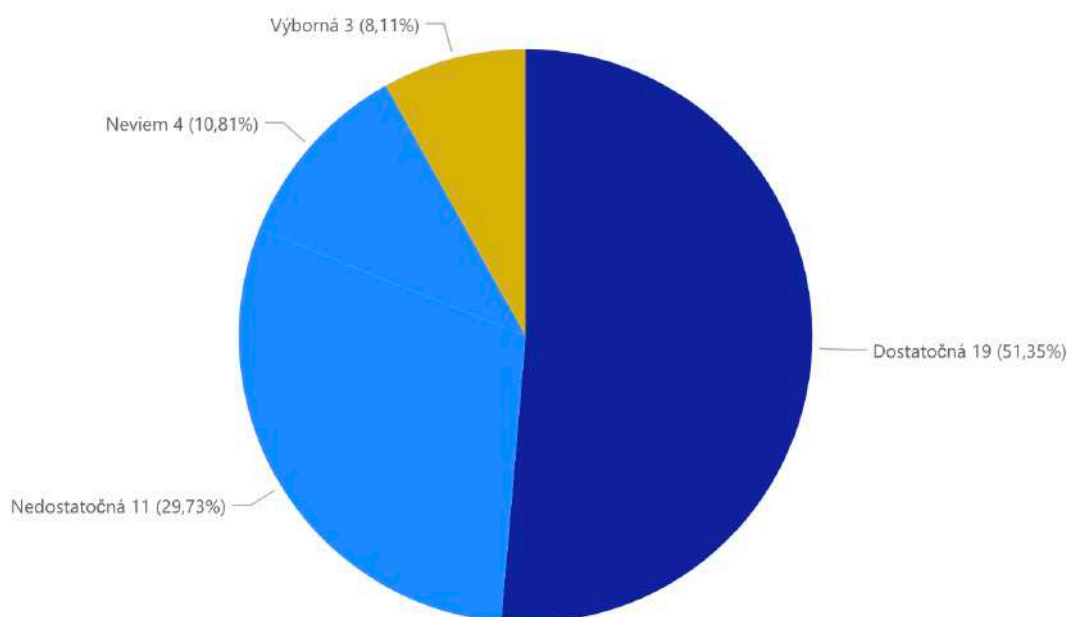
70. GRAF: Čo je pre Vás najväčšou prekážkou pre navštevovanie kultúrnych podujatí a zariadení v meste Bratislava? – podľa vekových kategórií

Zdroj: Mapovanie potrieb a kultúrneho správania obyvateľiek a obyvateľov Bratislavy, HMBA

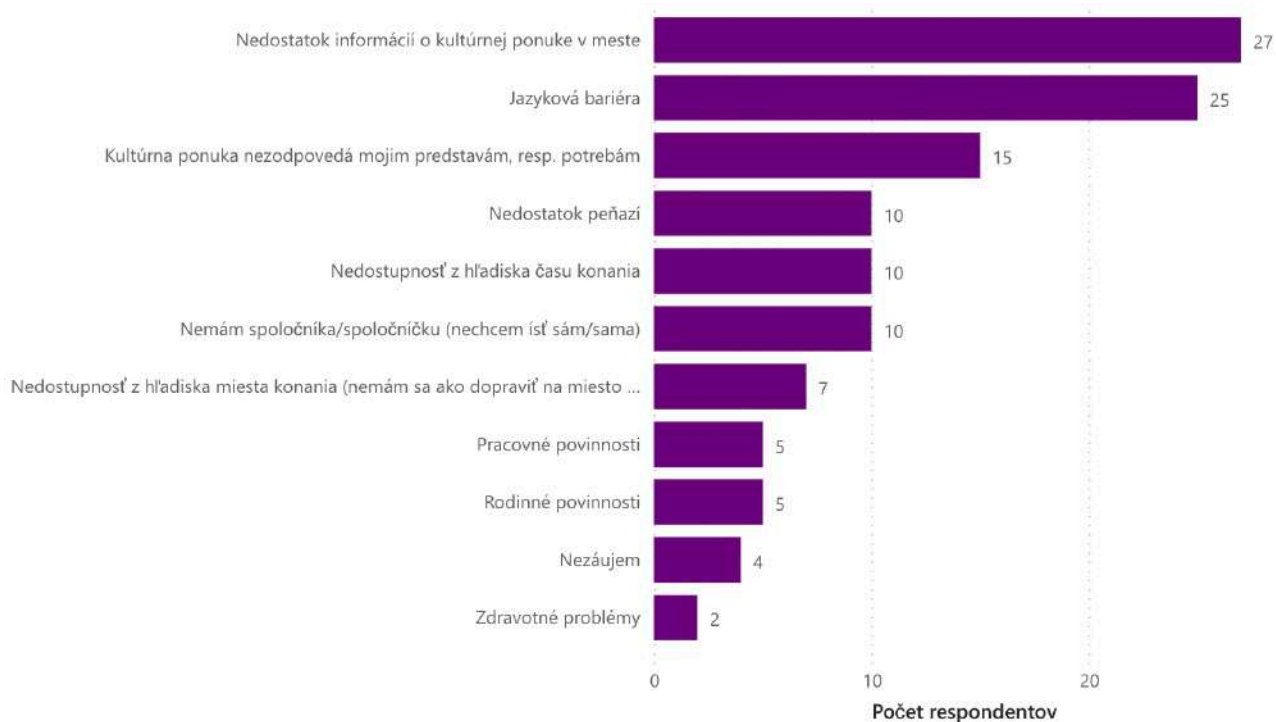
Dostupnosť kultúry pre cudzincov

71. GRAF: Ako by ste ohodnotili cenovú dostupnosť kultúry v Bratislave?

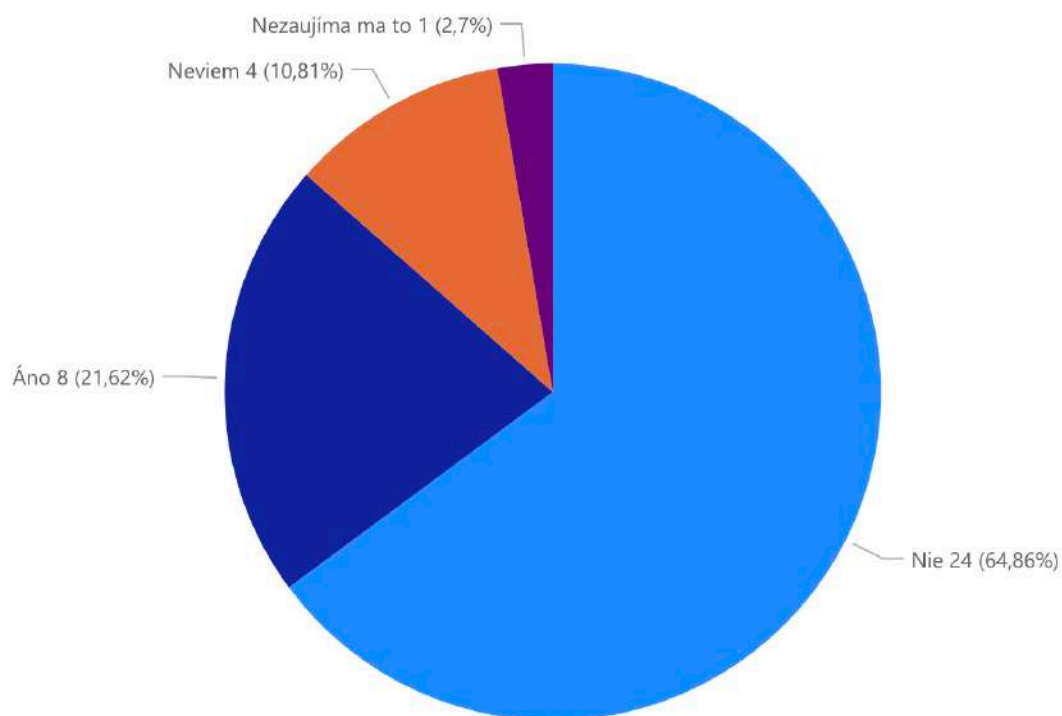
Zdroj: Mapovanie potrieb a kultúrneho správania cudzincov v Bratislave, HMBA, 2020

72. GRAF: Čo je pre Vás najväčšou bariérou pre návštevu kultúrnych podujatí a zariadení v meste?

Zdroj: Mapovanie potrieb a kultúrneho správania cudzincov v Bratislave, HMBA, 2020

73. GRAF: Považujte prístupnosť informácií o kultúrnych podujatiach za dostačujúcu?

Zdroj: Mapovanie potrieb a kultúrneho správania cudzincov v Bratislave, HMBA, 2020

Zistenia - zhrnutie:

- respondenti zo širokej verejnosti považujú kultúrne služby za veľmi dôležité (42%) a skôr dôležité (32%), dôležitosť im teda pripisuje 74% opýtaných
- dobrý prístup ku kultúrnym službám má vplyv na kvalitu života podľa 83% respondentov
- medzi najväčšie bariéry pre návštevnosť kultúrnych podujatí a zariadení v Bratislave respondenti zahrnuli (možnosť výberu viacerých) nedostatok resp. neprehľadnosť informácií o kultúrnej ponuke (36%), nedostatok finančných prostriedkov (24%), nedostupnosť z hľadiska času konania (23%), či pre iné rodinné povinnosti (22%). Až 18% respondentov uviedlo, že nemajú spoločníka/spoločnicu na účasť a nechcú „ísť sami“
- vo vekovej skupine obyvateľstva nad 60 rokov bola pri otázke ohľadom bariér účasti na kultúrnom živote najviac zastúpená odpoveď „nedovolia mi to zdravotné problémy“ (38%), prípadne odpoveď nevedeli posúdiť (28%)
- vo vekovej skupine obyvateľstva medzi 30-39 rokov dominovala odpoveď „nedovolia mi to rodinné povinnosti“ (49%)
- podľa cudzincov a cudziniiek je cenová dostupnosť kultúry v Bratislave výborná či vyhovujúca pre 59% opýtaných, nevyhovujúca podľa 30%
- za najväčšiu bariéru návštevnosti kultúrnych podujatí a zariadení cudzinci označili nedostatok informácií o dostupných kultúrnych podujatiach, nasledovala jazyková bariéra
- potvrdila to aj otázka, či cudzinci považujú v Bratislave prístupnosť k informáciám za dostačujúcu, na ktorú odpovedalo 65% že nie.

Nedostatočná dostupnosť a inkluzívnosť kultúrnej ponuky

- nie sú vyjasnené mechanizmy pri rozhodovaní o realizácii mestských kultúrnych podujatí (vzťah KP - OK – BKIS - BTB) a spoluprákach
- málo realizovaných či podporovaných multikultúrnych podujatí s dôrazom na diverzitu – potreba otvoriť sa menšinám
- cudzinci nie sú zapájaní do kultúrneho života mesta (absencia komunikácie a konkrétnych projektov)
- slabá komunikácia kultúrnych aktivít zo strany mesta, absencia komunikačného portálu pre kultúru v meste
- chýba systematické nastavovanie kultúrnych podujatí mesta (na princípe dramaturgickej rady, nie individuálnych preferencií)
- nie sú zbierané dáta do komplexnej databázy o kultúrnych podujatiach v meste
- neprehľadné informácie o organizovaných kultúrnych podujatiach - potreba jednotného kalendára kultúrnych podujatí organizovaných na území hlavného mesta, ktorý by priniesol prehľad toho, čo/kde/kedy/kým je organizované, aby sa nekonali kultúrne podujatia v jednej lokalite v rovnakom čase.
- chýba vyvážená ponuka kultúry pre všetkých obyvateľov a komunity
- nedostatočne reflektovaný potenciál miestnych knižníc a kultúrnych domov pri podpore kultúrneho života

Dôležitým príspevkom do analýzy boli podnety občianskych kultúrnych a komunitných organizácií, ktoré identifikovali viacero odporúčaní ohľadom dostupnosti a inkluzívnosti kultúrnej ponuky (pracovné skupiny KULTÚRA a KOMUNITY).

Upozornili predovšetkým na potrebu:

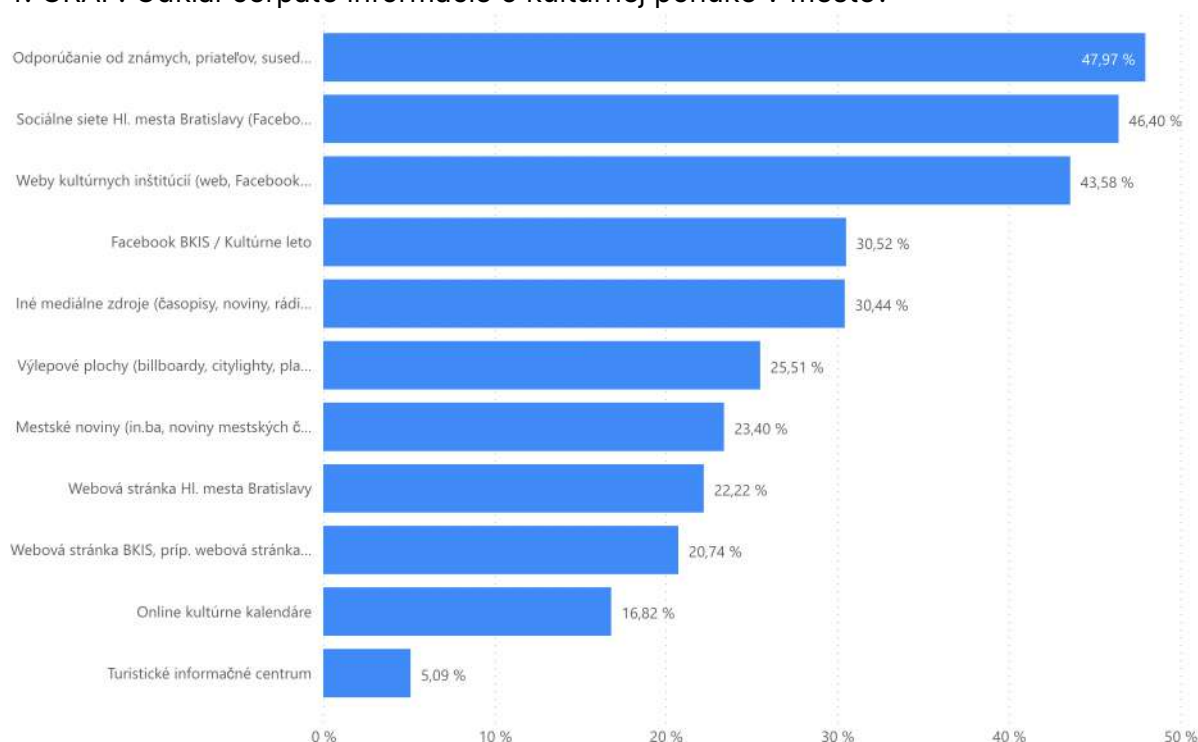
- nastavenia pravidiel pre inkluzívne verejné podujatia, ktorých cieľom je zadefinovanie cieľovej skupiny/cieľových skupín daného podujatia a úrovne zapojenia návštevníkov podujatia
- spolupracovať s organizáciami, ktoré pracujú napr. so zdravotne alebo mentálne znevýhodnenými a diskutovať s nimi o modeli inkluzívneho podujatia (v Bratislave prevláda vedomá, či nevedomá „exkluzivita“ a „prestíž“ medzi kultúrnymi aktérmi)
- nastaviť štandardy pre prácu s publikom, získavať spätnú väzbu od návštevníkov (napr. zberom dát a pod.), vytvárať podujatia aj pre expatov žijúcich v Bratislave
- nezabúdať na viacjazyčnú komunikáciu kultúrnych podujatí v jazykoch, ktoré v Bratislave prevládajú
- vytvoriť jednotný kalendár kultúrnych podujatí organizovaných na území hlavného mesta, ktorý by priniesol prehľad toho, čo/ kde/ kedy/ kým je organizované – cieľom opatrenia by bolo vyhnúť sa napr. tomu, aby sa nekonali kultúrne podujatia v jednej lokalite a v rovnakom čase, čo často narúša ich priebeh
- posilniť komunikačnú stratégiu smerom k aktuálnym kultúrnym podujatiam, ktorá by pomohla obyvateľom ľahšie sa zorientovať v kultúrnej ponuke

Podrobnejšie sú potreby a návrhy opatrení priblížené v kapitole AKTÉRI A POTREBY.

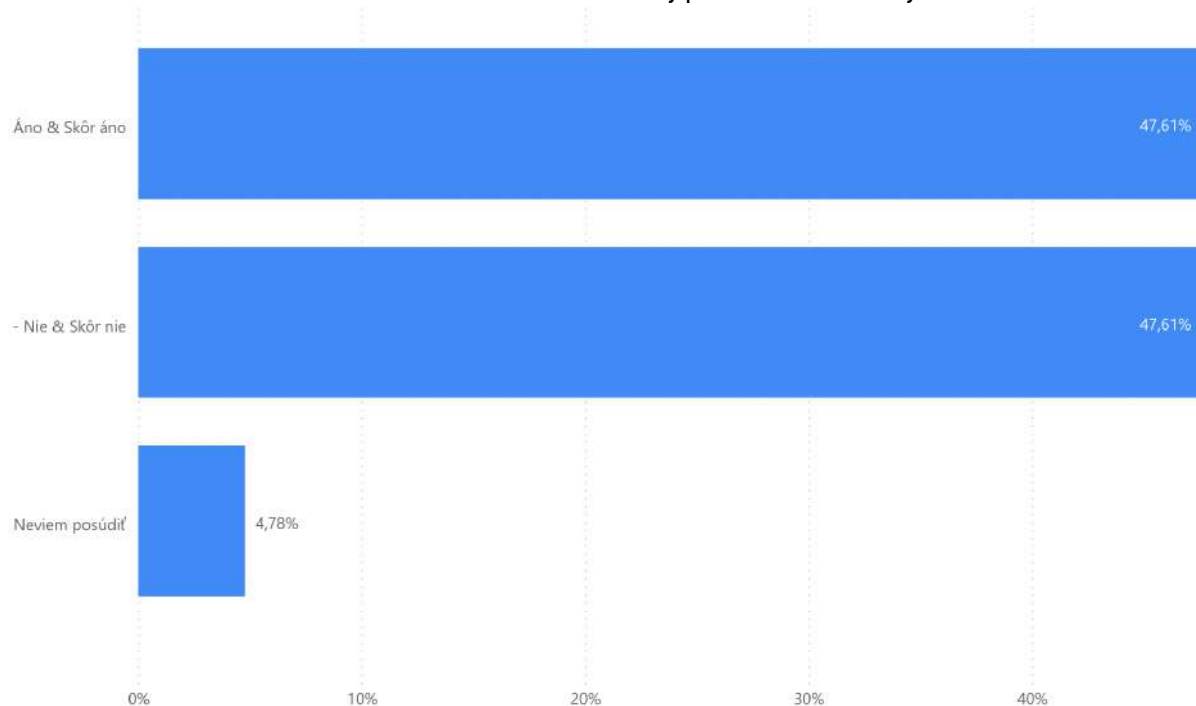
V roku 2020 oddelenie kultúry zrealizovalo prvé mapovanie zamerané na dostupnosť a prístupnosť kultúry pre širokú verejnosť (1277 respondentov), kde zazneli aj otázky týkajúce sa dostupnosti kultúrnej ponuky a jej celkového zhodnotenia.

Informovanosť

74. GRAF: Odkiaľ čerpáte informácie o kultúrnej ponuke v meste?

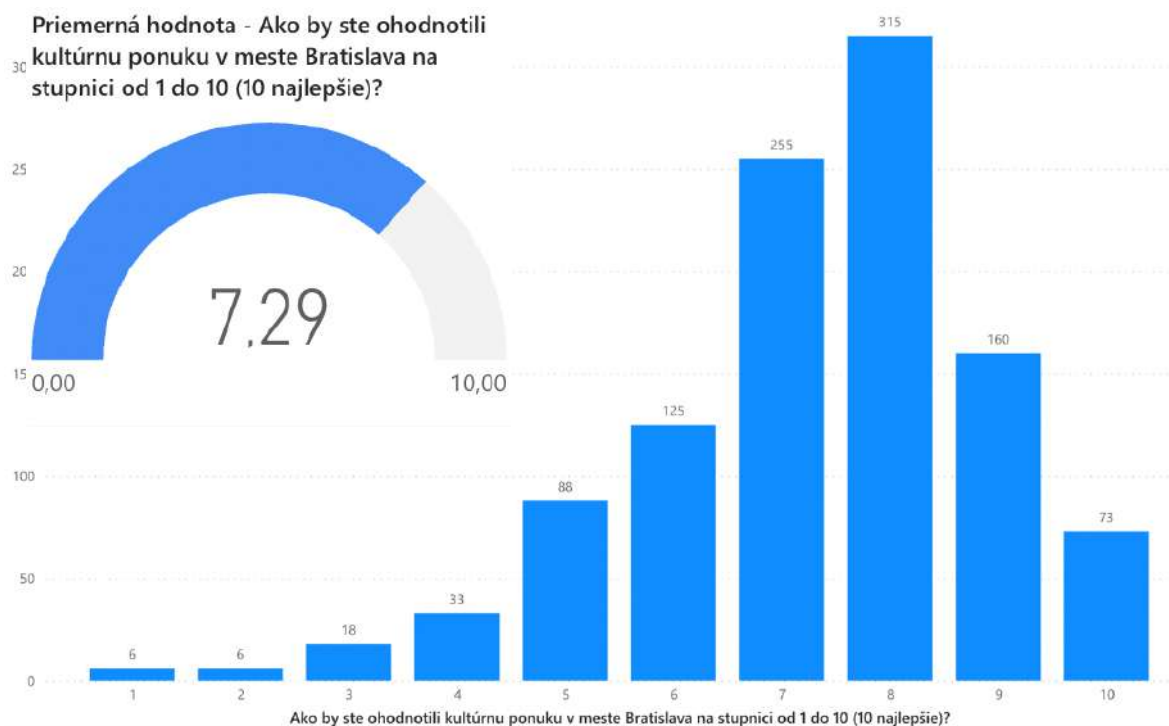

75. GRAF: Zdá sa Vám informovanosť o kultúrnej ponuke dostačujúca?

Zdroj: Mapovanie potrieb a kultúrneho správania obyvateľiek a obyvateľov Bratislavy, HMBA

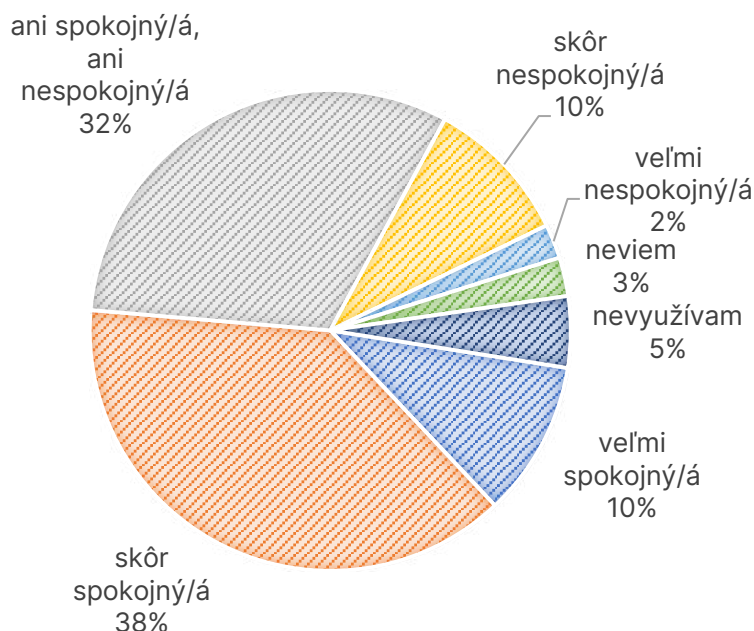
76. GRAF: Hodnotenie kultúrnej ponuky

Zdroj: Mapovanie potrieb a kultúrneho správania obyvateľiek a obyvateľov Bratislavy, HMBA

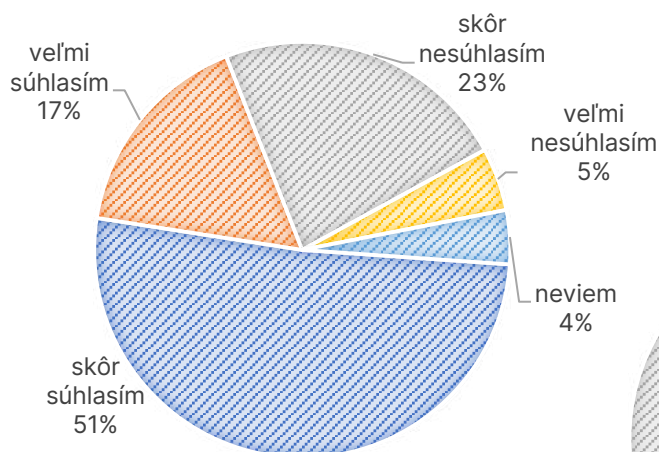
Otázka ohľadom spokojnosti bola zaradená aj do online prieskumu, ktorý realizoval Metropolitný inštitút Bratislavy na sociálnych sieťach pre potreby Bratislava 2030 v roku 2021 (2930 respondentov).

77. GRAF: Aká je Vaša aktuálna spokojnosť so službami, ktoré poskytuje mesto a ktoré ako obyvateľ/ka využívate: Kultúrna ponuka mesta (rôznorodosť, dostupnosť informácií, priestorové rozloženie podujatí)

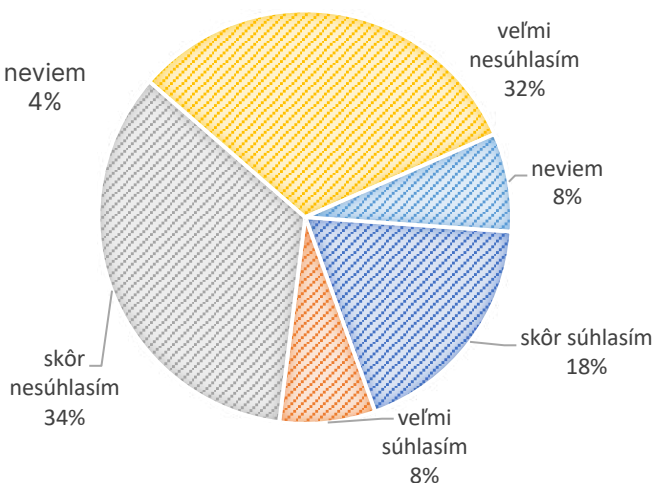

Zdroj: MIB, online prieskum pre PHSR, 2021, vlastné spracovanie

78. GRAF: Ponuka kultúrneho vyžitia v Bratislave je dostatočná

79. GRAF: Ponuka kultúrneho vyžitia v Bratislave mi nepostačuje, preto za kultúrou cestujem mimo Bratislavy

Zdroj: MIB, online prieskum pre PHSR, 2021, vlastné spracovanie

Zistenia - zhrnutie:

- respondenti čerpajú informácie o kultúrnej ponuke v meste predovšetkým cez (možnosť výberu viacerých odpovedí) odporúčanie od známych a priateľov (48%), zo sociálnych sietí, vrátane hlavného mesta (46%), z webových stránok kultúrnych inštitúcií (44%), či z iných zdrojov – médiá, časopisy (30%), online kultúrne kalendáre využíva len okolo 17% opýtaných, nižšie bolo aj zastúpenie webovej stránky hlavného mesta (22%), či BKIS (20%)
- v otázke dostatočnej informovanosti o kultúrnej ponuke bola odpoveď vyvážená medzi áno / skôr áno (48%) a nie / skôr nie (48%)
- celkové hodnotenie kultúrnej ponuky v meste Bratislava (na škále od 1 do 10, kde 10 je najlepšie hodnotenie) získalo mesto priemerné hodnotenie 7,29 bodu (najviac respondentov uviedlo hodnotu 8)
- pri otázke spokojnosti s kultúrnou ponukou mesta (rôznorodosť, dostupnosť informácií, priestorové rozloženie podujatí) vyjadrilo 48% respondentov (z 2930) spokojnosť, 12% nespokojnosť a 32% uviedlo odpoveď ani spokojní / ani nespokojní
- ponuku kultúrneho vyžitia v Bratislave ako dostatočnú vníma 68%, ako nedostatočnú 28%
- za kultúrnym vyžitím mimo Bratislavy z dôvodu nedostatočnej ponuky v meste chodí 26% respondentov, 66% respondentov túto potrebu nepociťuje

Nerovnomerná ponuka kultúry v mestských častiach

- priestorová a časová nevyváženosť kultúrnej ponuky
- nedostatočná /nerovnomerná ponuka kultúry v mestských častiach (ponuka kultúrnych domov)
- zanedbaný rozvoj a revitalizácia priestranstiev pre kultúrne účely

Pri rozhovoroch o decentralizácii kultúrnej ponuky na území Bratislavy (pracovná skupina KULTÚRA) bolo zdôraznené, že:

- v meste dominujú masové kultúrne podujatia na exponovaných známych miestach a v nižšej miere sú k dispozícii menšie lokálne kultúrne podujatia na málo využívaných verejných priestoroch (najmä cez víkendy),
- mesto pôsobí ako mesto kontrastov: masové podujatia v protiklade s prázdnyimi nevyužívanými miestami.

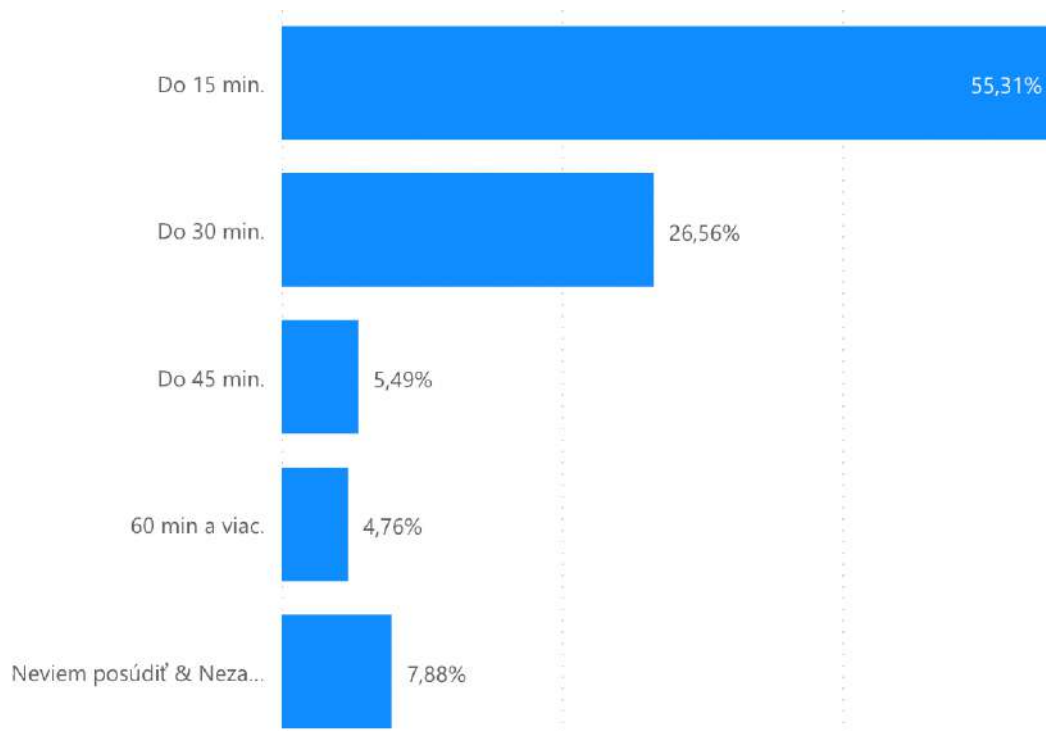
Odporúčané v tomto smere bolo:

- zamerať sa pri organizovaní kultúrnych podujatí na oživovanie a zachovanie životaschopnosti menej exponovaných lokálnych miest s komornejšou atmosférou
- pripravovať programy, ktoré nebudú oddeľovať rodiny od detí a mládeže, ale ktoré sa zamerajú na celé rodiny
- priniesť kvalitný kultúrny program aj do mestských častí Bratislavy (mobilita obyvateľov je počas pandémie limitovaná)
- zlepšiť komunikáciu mesta Bratislava a mestských častí Bratislavy pri zvyšovaní dostupnosti a atraktívnosti ponúkaných kultúrnych podujatí v mestských častiach

Pozn.: *Jeden z argumentov, prečo by mali mestské časti ponúkať svojim obyvateľom atraktívne kultúrne programy, je vytváranie si vzťahu/ lojality voči svojej mestskej časti, čo má na ňu nielen sociálne, ale aj ekonomické dopady*

Priestorová dostupnosť (vzdialenosť)

80. GRAF: Ak bývate v Bratislave, ako ďaleko je vzdialené najbližšie kultúrne zariadenie z hľadiska pešej dostupnosti od Vášho bydliska?

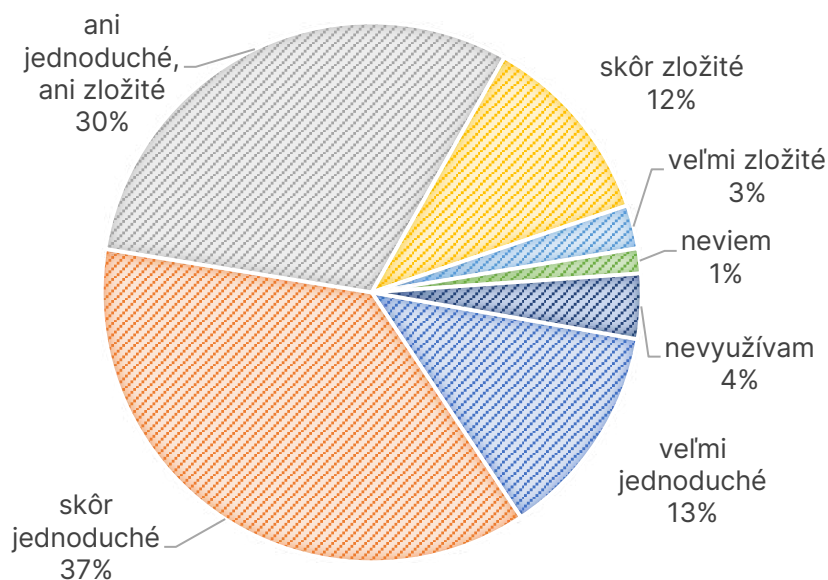

Zdroj: Mapovanie potrieb a kultúrneho správania obyvateľiek a obyvateľov Bratislavy, HMBA

Z dát z územného generelu vyplýva, že kultúrne domy, centrá a miestne knižnice predstavujú z hľadiska priestorového rozmiestnenia a prístupnosti najlepšie rozloženú sieť kultúrnych zariadení v meste. Potvrďuje to aj odpoveď z mapovania, podľa ktorej až 55% obyvateľov má pešo dostupné zariadenie do 15 minút chôdze.

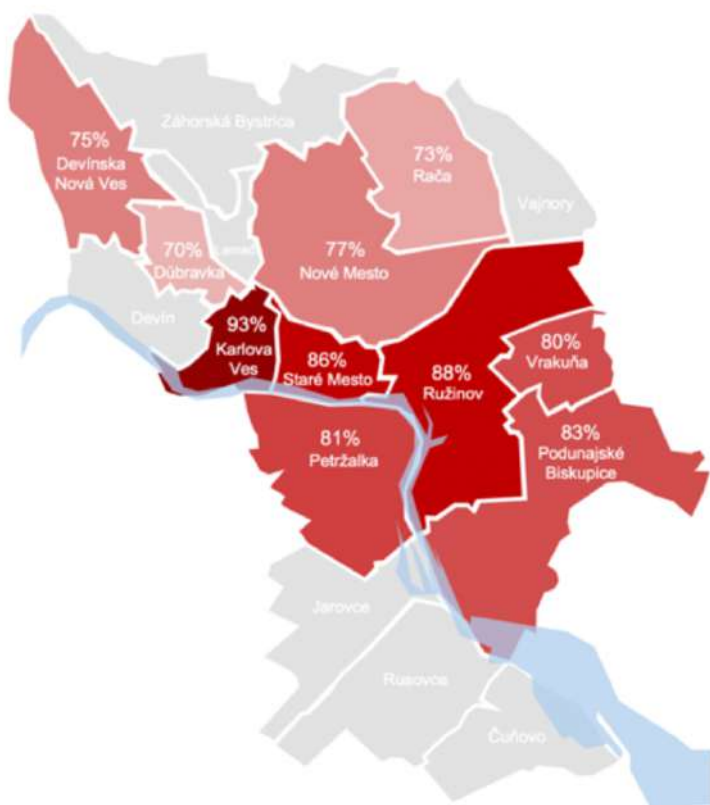
O to dôležitejšie je zamerať pozornosť na kvalitu, vyváženosť a dostupnosť kultúrnej ponuky v mestských častiach. Rovnako je potrebné sústrediť pozornosť na jednoduchosť/ zložitosť orientácie v ponuke kultúrnych aktivít. Prieskum potvrdil, že zatiaľ čo 50% opýtaných považuje orientáciu v ponuke za jednoduchú, 30% opýtaných má ambivalentný pohľad – nemá vytvorený názor.

81. GRAF: Kultúrne zariadenia a miesta pre kultúrne aktivity (ako jednoduché je pre vás orientovať sa a využívať ponuku kultúrnych aktivít?)

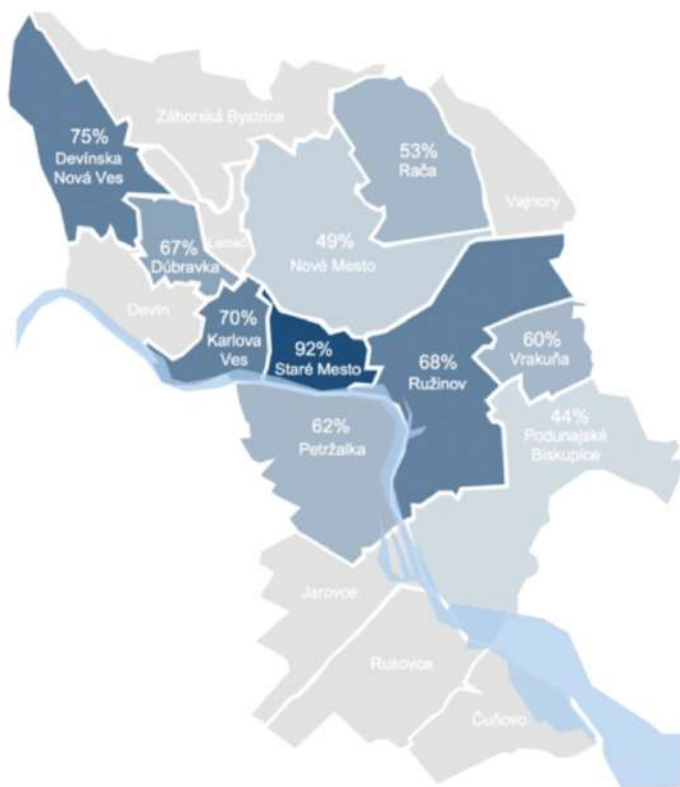
Zdroj: MIB, online prieskum pre PHSR, 2021, vlastné spracovanie

Zaujímavé dáta ku kultúrnej ponuke na úrovni mestských častí priniesla analýza, ktorú si dala vypracovať v roku 2021 organizácia BTB (MARK BBDO, december 2020 – január 2021). Zachytáva online prieskum na vzorke 489 respondentov, nezachytáva MČ, v ktorých odpovedalo málo respondentov.

82. OBR: Navštevujete kultúrne podujatia alebo iné podujatia, ktoré sa realizujú v Starom meste? (odpovede „áno pravidelne“ a „áno občas“ podľa respondentov v jednotlivých mestských častiach).

Vzhľadom na vysoké zastúpenie kultúrnej ponuky v centre mesta, 93% - 70% opýtaných navštevuje podujatia v Starom Meste, a to aj z odľahlejších mestských častí.

83. OBR: Navštevujete kultúrne podujatia alebo iné podujatia, ktoré sa konajú priamo v mestskej časti, kde aktuálne žijete? (odpovede „áno pravidelne“ a „áno občas“ podľa respondentov v jednotlivých mestských častiach)

Účasť na kultúrnych podujatiach priamo vo svojej mestskej časti klesá rastúcou vzdialenosťou od centra mesta, ale aj dostupnosťou ponuky daných mestských častí. Kým v Devínskej Novej Vsi uviedlo 75% opýtaných, že sa zapájajú do kultúrnej ponuky svojej MČ, v Podunajských Biskupiciach je to len 44%.

84. OBR: Neúčastňujem sa, resp. neviem/ nepoznám podujatia, ktoré sa konajú v mojej mestskej časti (odpovede podľa respondentov v jednotlivých mestských častiach)

28% opýtaných respondentov z mestských častí Podunajské Biskupice a Nové Mesto uviedlo, že nepoznajú podujatia, ktoré sa konajú v ich mestskej časti, najnižšiu hodnotu uviedli rezidenti Starého Mesta (7%) a Ružinova (9%).

Zdroj: Analýza socioekonomických účinkov cestovného ruchu v Bratislave, MARK BBBDO Bratislava, s.r.o., marec 2021

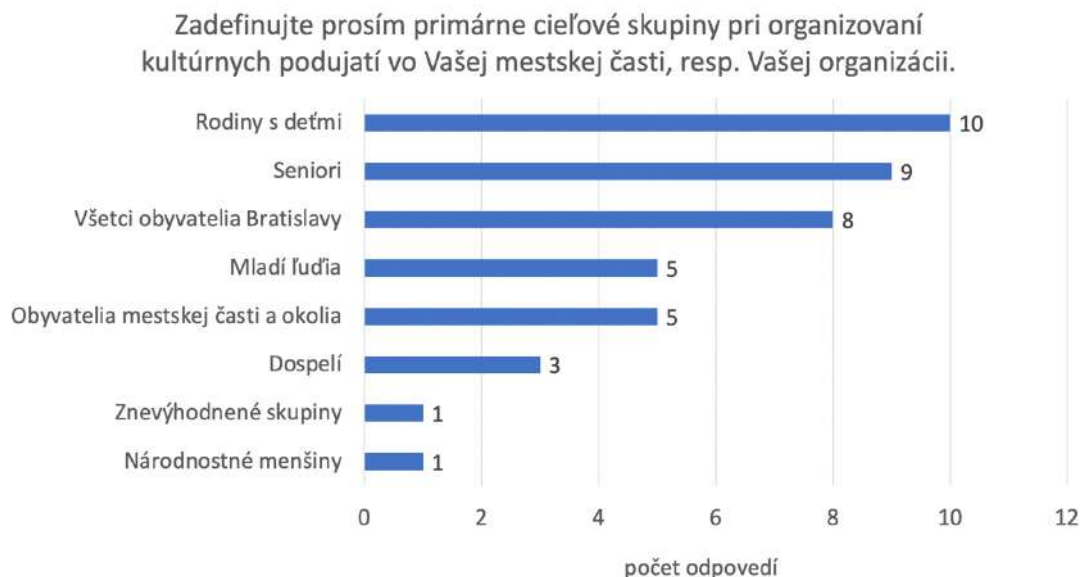
V roku 2020 Oddelenie kultúry realizovalo komplexný dotazníkový prieskum kultúrnej politiky mestských častí, do ktorej sa zapojili mestské časti prostredníctvom oddelení a referátov kultúry a miestnych knižníc.

85. GRAF:

Zdroj: Dotazník určený zástupcom oblasti kultúry mestských častí Bratislavy (2020)

86. GRAF:

Zdroj: Dotazník určený zástupcom oblasti kultúry mestských častí Bratislavy (2020)

Dáta získané z mapovania potvrdili vysoké zastúpenie seniorov medzi cieľovými skupinami a návštevníkmi kultúrnej ponuky mestských častí.

Miestne knižnice ako miesta dostupnej kultúry a komunitného života

V prípade miestnych knižníc sa dlhodobo hovorí o koncepte transformácie ponuky aj smerom ku komunitám žijúcim v lokalitách, v ktorých sú knižnice prítomné. Rovnako ako pri kultúrnych domoch, ide o kultúrne zariadenie, ktoré je prítomné vo väčšine mestských častí. V niektorých mestských častiach sú zastúpené sieťou pobočiek v rámci územia MČ.

Aj v prípade knižníc platí, že dôležitú cieľovú skupinu predstavujú seniori a deti a mládež.

87. GRAF:

Zdroj: Dotazník určený zástupcom oblasti kultúry mestských častí Bratislavy (2020)

88. GRAF:

Zdroj: Dotazník určený zástupcom oblasti kultúry mestských častí Bratislavy (2020)

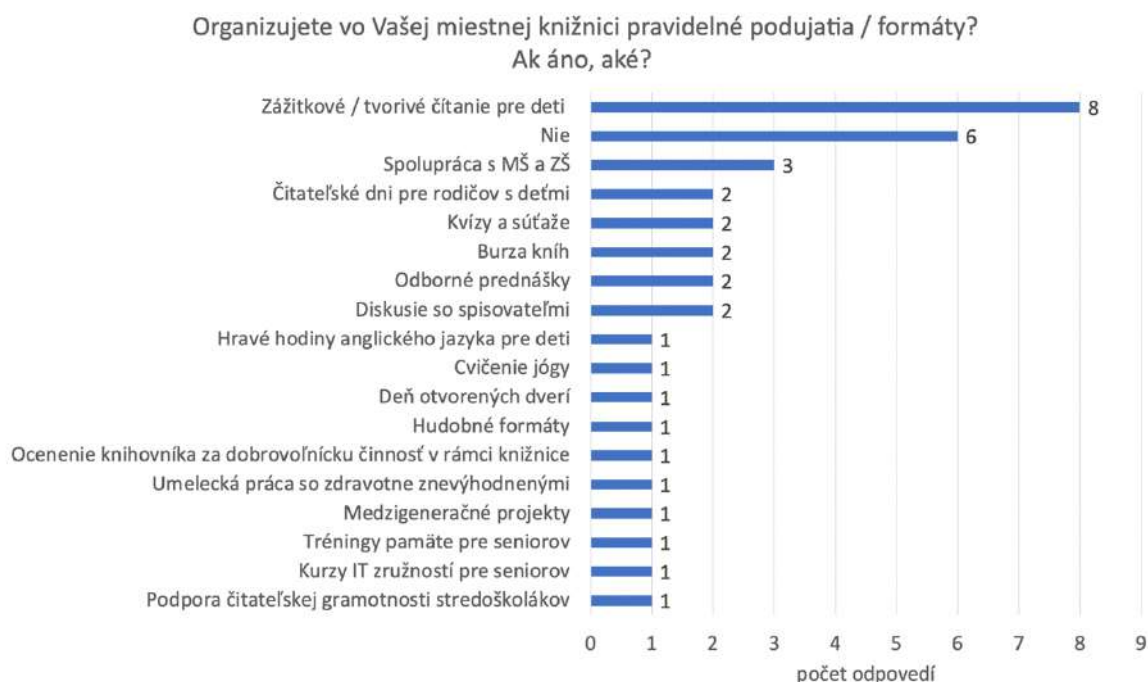
V rámci realizovaného dotazníkového prieskumu sme sa pýtali ako vnímajú mestské časti úlohu knižnice pre svoje lokálne prostredie. Odpovede potvrdili, že prítomnosť a úloha knižníc je pre mestské časti dôležitá, nie je zastupiteľná, pričom je vnímaná ako dôležitá súčasť spoločenského života.

89. TAB: Ako vníma Vaša mestská časť úlohu knižnice pre svoje lokálne prostredie?

Staré Mesto	Ohlas u obyvateľov mestskej časti, návštevníkov a čitateľov na činnosť Staromestskej knižnice je pozitívny. Za viac ako 60 rokov činnosti sa knižnica stala neoddeliteľnou súčasťou kultúrnej infraštruktúry nielen mestskej časti Bratislava-Staré Mesto, ale i hlavného mesta SR Bratislavy a celého Bratislavského kraja. Knižnica a jej pobočky sú vhodne umiestnené v lokalitách so stabilným čitateľským zázemím.
Vajnory	Miestna knižnica Vajnory je dôležitou súčasťou spoločenského života.
Devínska Nová Ves	Ako potravu ducha. Dopĺňa kultúrne povedomie občanov mestskej časti.
Jarovce	Nemáme už knižnicu len knižné búdky.
Rusovce	Je to veľmi dôležitý článok našej kultúry.
Petržalka	Neoddeliteľná súčasť kultúry ako takej, vzdelávanie, spoločensky univerzálna a stále veľmi potrebná inštitúcia. Komorná a skupinová, komunitná aktivita.
Rača	Ako neoddeliteľnú súčasť kultúrnej výchovy a vzdelávania občanov.
Dúbravka	Pokladá ju za dôležitú, hľadá nové formy.
Karlova Ves	Jej úloha je veľmi dôležitá, hlavne v dnešnej epoche. Budova Karloveskej knižnice bola v roku 1985 vyhlásená za najkrajší kultúrny stánok. Stabilne sa v nej uplynulé desaťročia konali prednášky, besedy, výpožičná služba, ako aj špeciálne projekty pre deti. Koncom roku 2016 sa začalo s realizáciou intenzívneho programu oživenia kultúrneho diania v knižnici. V nastúpenom trende hodláme pokračovať, okrem iného aj vďaka získanej podpore z Fondu na podporu umenia na kultúrno-osvetové aktivity, s cieľom viesť najmä deti a mládež ku kritickému prístupu k daniu v spoločnosti, médiám a viesť ich budovaniu vzťahu ku kvalitnej knižničnej kultúre a umeniu.
Podunajské Biskupice	Rozvoj a sprístupnenie knižničného fondu, slobodný prístup k informáciám.
Čunovo	Ako veľmi potrebnú.
Vrakuňa	Dôležitý článok mestskej časti, pozitívne vzhľadom k všeobecnej vzdelanosti.
Ružinov	Nezastupiteľné miesto pri „službe v oblasti kultúrneho vyžitia občanov“. Je nápomocná a pomáha nám pri riešení akéhokoľvek problému. Snaží sa, aby knižnice priniesli Ružinovčanom ďalšiu možnosť vzdelávania, zábavy a pokoja.
Devín	Snaží sa ju zachovať.
Lamač	Miestnu knižnicu vnímame ako veľmi dôležitý nástroj na podporu čítania, rozvoj čitateľskej gramotnosti, komunikačných zručností a kritického myslenia nie len detí.
Nové Mesto	Ako priestor pre vzdelávanie, sprostredkovanie informácií, ako nevyhnutnú súčasť pre naberanie čitateľskej gramotnosti

Mestské časti popri hlavnej náplni poskytovania služieb smerom k čitateľom a informovanosti, organizujú vo svojich knižniciach rozmanité podujatia – tvorivé aktivity pre deti, zapájajú materské a základné školy, realizujú čitateľské dni pre rodičov s deťmi, rôzne kvízy, jazykové kurzy, ako aj komorné kultúrne podujatia či medzigeneračné projekty. Tento potenciál však nie je využitý naplno a súvisí aj s finančnými a kapacitnými možnosťami knižníc (až 6 knižníc uviedlo, že nerealizujú pravidelné podujatia a formáty).

90. GRAF:

Zdroj: Dotazník určený zástupcom oblasti kultúry mestských častí Bratislavy (2020)

Z analýzy potrieb mestských častí (pozri časť *AKTÉRI A POTREBY*) vyplýva, že mestské časti by uvítali pomoc od mesta v podobe materiállovej pomoci, podpory rekonštrukcie knižníc a finančnej pomoci, ako aj spolupráce pri organizovaní aktivít.

Medzi najčastejšie problémy, s ktorými sa miestne knižnice stretávajú patrí nedostatok finančných prostriedkov (túto skutočnosť uviedlo 9 zo 17 mestských častí), nedostatok priestoru na doplnenie knižničného fondu, investičný dlh do obnovy budov a modernizácie priestorov knižnice, či nedostatočné finančné ohodnotenie zamestnancov.

91. GRAF:

Zdroj: Dotazník určený zástupcom oblasti kultúry mestských častí Bratislavy (2020)

92. GRAF:

Zdroj: Dotazník určený zástupcom oblasti kultúry mestských častí Bratislavy (2020)

Knižnice by v prípade disponibilných zdrojov a kapacít chceli zlepšiť predovšetkým priestory – ich revitalizáciou a modernizáciou, zvýšiť návštevnosť knižnice a počet nových čitateľov, priniesť atraktívne podujatia, zlepšiť PR a marketing, zakúpiť nový knižný fond. Zazneli aj návrhy ako „byť pokrokovejší vo vzťahu k potrebám obyvateľov“, realizovať komunitné aktivity a podobne.

Zvyšovanie záujmu o kultúru a účasť na kultúrnom živote

- Zúžené komunikovanie kultúry (predovšetkým cez masové médiá) zredukované na voľný čas a zábavu, ponuku kultúrneho vyžitia.
- Exkluzivita - kultúra vnímaná cez (vysoké) profesionálne umenie. Kultúra nie je inkluzívna - vnímaná ako prostriedok patriaci všetkým s právom tvorivo sa vyjadrovať.
- Absencia dostupného kultúrneho vzdelávania v predškolskej a školskej výchove.
- Kultúra oddelená od každodennosti ľudí - redukovanie verejnosti len na konzumentov.

Pri rozhovoroch o decentralizácii kultúrnej ponuky na území Bratislavy (pracovná skupina KULTÚRA) bola zdôraznená:

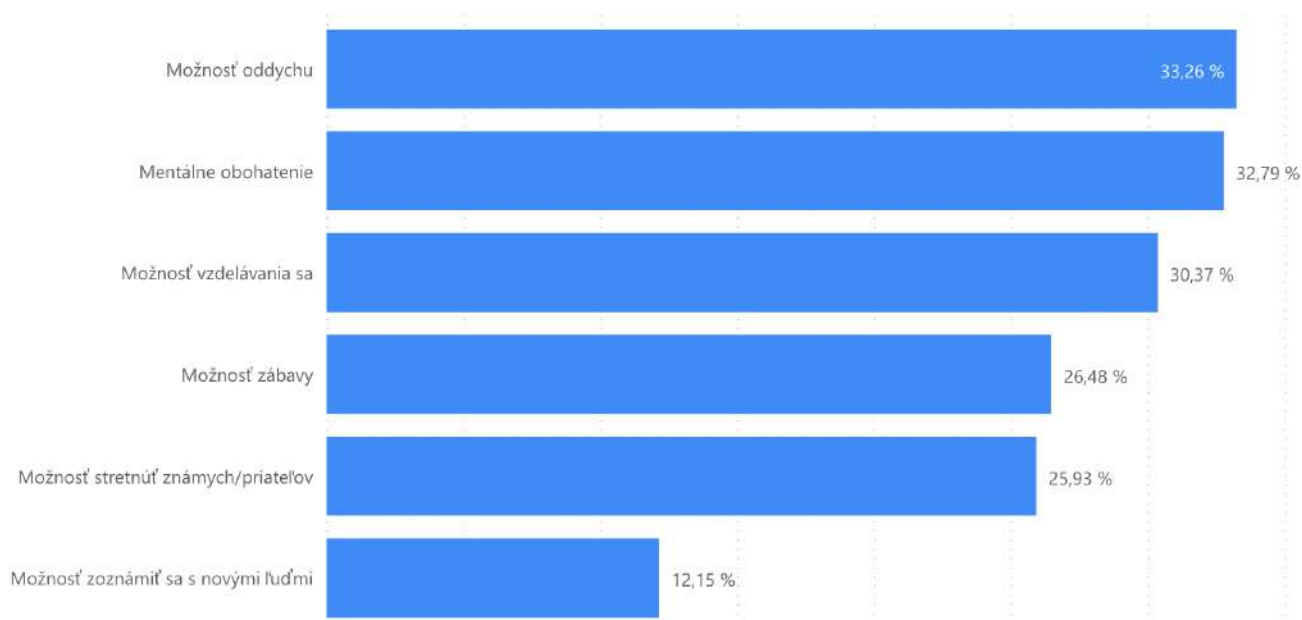
- potreba dostupného rozvoja kreativity u detí a mladých ľudí - potreba kontinuálnej práce s deťmi/ mládežou a so školami, aby sa téma kultúry a jej hodnoty pre spoločnosť dostala do myslenia ľudí už od ranného veku – ide o investíciu, ktorá sa o desať rokov niekoľkonásobne vráti
- nevyužitý potenciál neformálnych vzdelávacích aktivít, ktoré pripravujú kultúrne inštitúcie a ktoré navštevuje pomerne málo ľudí, príp. tí istí
- chýbajúca profilácia pri organizovaní neformálnych vzdelávacích programov (snaha pokryť mnohé oblasti súčasne)
- učenie k rešpektu, k diverzite a inkluzívnym hodnotám prostredníctvom kultúry - zdôrazňovanie princípu nediskriminácie, tolerance, prevencie a boja proti intolerancii a rasizmu. Vedenie mladšej generácie k tolerancii, nediskriminácii a predchádzaniu extrémizmu.
- potreba komunikovať hodnoty, ktoré má umenie a kultúra pre spoločnosť – napr. vzdelávanie detí a osôb na stredných a vysokých školách formou aktivít a prednášok.

V tomto smere bolo odporúčané:

- rozbehnutie neformálneho vzdelávacieho programu pre školy zo strany mesta s cieľom umožniť žiakom prístup k umeniu kreatívnou formou, ako aj potreba vzdelávania učiteľov a vedúcich pracovníkov kreatívnych krúžkov v oblasti nových metódik pre kreatívne vzdelávanie detí
- profilovanie sa mesta v hodnotových otázkach (na základe princípov inklúzie, rovnosti a kultúrnej diverzity) a ich integrácia do nástrojov kultúrnej politiky
- posilňovanie roly mestských kultúrnych organizácií v budovaní pozitívnych príkladov o témach marginalizovaných skupín
- obnova zdravej miery lokálpatriotizmu, hľadanie identity, spoluzodpovednosť obyvateľov mesta za jej podobu, spoznávanie histórie, vízie života v meste v blízkej i vzdialenejšej budúcnosti
- propagácia umenia, regulácia nevkusnej a nevhodnej reklamy, kultivácia verejného priestoru a vyhradenie priestorov a štruktúr pre umenie, ktoré bude "udržateľné", teda schopné kontinuálneho rozvoja a prevádzky v rámci mesta

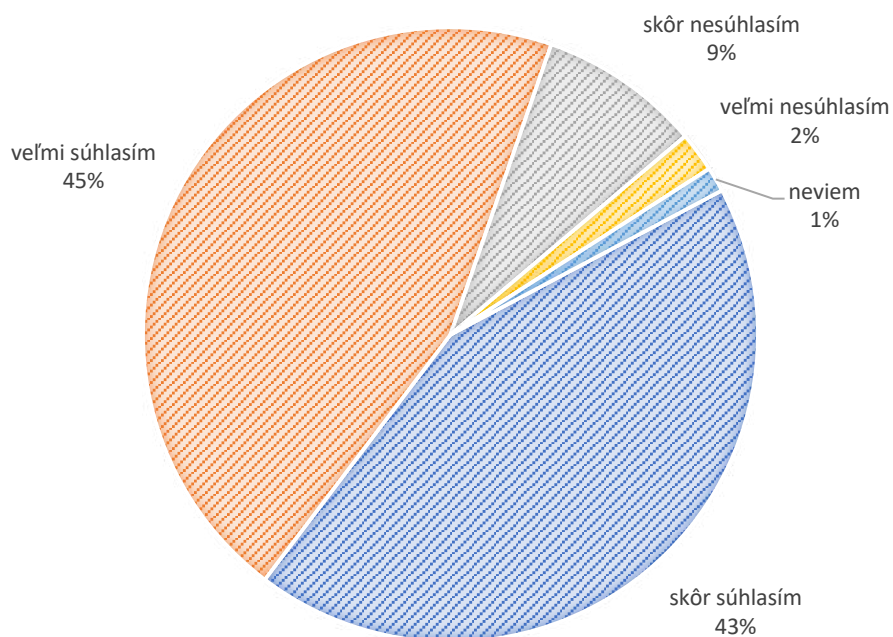
Prieskumy potvrdili, že pre ľudí nie je kultúra len zábavou a oddychom, ale aj mentálnym obohatením (33%), možnosťou vzdelávať sa (30%) či spôsob socializácie (38%). Za všetko hovorí výrok: „Kultúra a umenie sú dôležité pre môj život“ súhlasí 88% opýtaných, pričom 45% veľmi.

93. GRAF: Čo Vás vo všeobecnosti láka na účasti na kultúrnom živote?

Zdroj: Mapovanie potrieb a kultúrneho správania obyvateľiek a obyvateľov Bratislavy, HMBA, leto -jeseň 2020

94. GRAF: Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s nasledovným tvrdením: Kultúra a umenie sú dôležité pre môj život?

Zdroj: MIB, online prieskum pre PHSR, 2021, vlastné spracovanie

PROBLÉM 4: Absencia systematickej ochrany a rozvoja kultúrnych zdrojov. Nedostatočne rozvíjaný potenciál rozmanitých kultúrnych iniciatív a jednotlivcov pôsobiacich v oblasti kultúry v Bratislave.

Mesto má byť miestom živej rozmanitej kultúry, ktorá naplňa verejný priestor a poskytuje možnosti seberealizácie a aktívneho zapojenia všetkých obyvateľov a komunít.

Bratislava má bohatú a dynamicky sa rozvíjajúcu kultúrnu a umeleckú scénu, ktorá nie je zriaďovaná inštitúciami verejnej správy. Jej aktivity sú pre mesto nevyhnutné – dodávajú mu osobitý charakter, energiu, autentickosť a identitu, zvyšujú kvalitu života a atraktivitu pre obyvateľov aj návštevníkov. Každodenná práca a dobrovoľná aktivita množstva jednotlivcov, skupín a malých organizácií je za podstatnou časťou spoločenského a kultúrneho diania v meste. Sú to organizátori kultúrnych podujatí aj festivalov, prevádzkovatelia galérií, divadiel a kultúrnych priestorov, umelci, dramaturgovia a kurátori. Obraz Bratislavy a kvalita života v nej je do veľkej miery tvorený práve aktivitami a subjektmi občianskej, nezriaďovanej a nezávislej kultúrnej scény.

Mesto potrebuje vytvárať rámce a podmienky v podobe finančných a nefinančných nástrojov pre podporu ostatných aktérov na kultúrnej scéne. Podporovať využitie kultúrneho potenciálu kumulovaného na jeho území v mimoriadnej pestrosti a početnosti jednotlivých foriem, žánrov a platforiem prostredníctvom podpory tvorby, rozvoja, ochrany, obnovy a prezentácie duchovných a kultúrnych hodnôt v záujme udržateľného rozvoja mesta. Zabezpečovať systematickú podporu udržateľnosti verejnoprospešných aktivít v oblasti kultúry, umeleckých súborov a kultúrnych priestorov. Vytvoriť podmienky pre nezriaďované občianske kultúrne aktivity.

Predovšetkým:

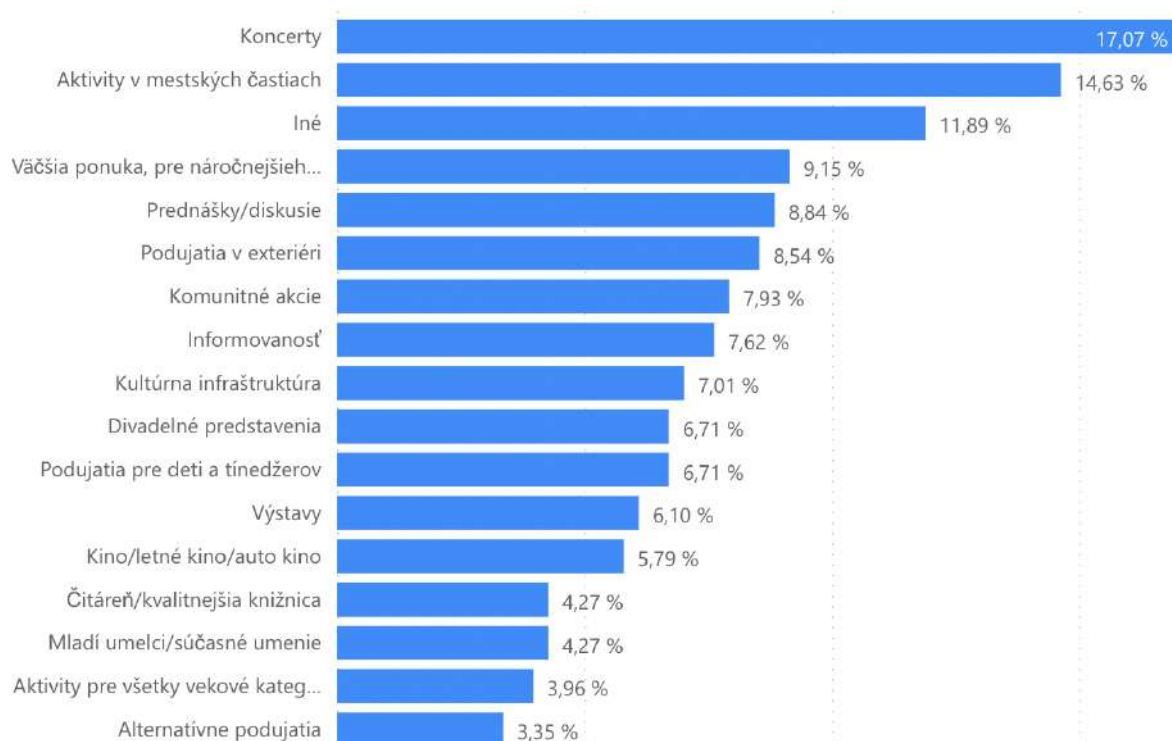
- utvárať univerzálny otvorený kultúrny priestor, stimulovať rozvoj kultúrneho života a umeleckej tvorby a sprístupňovať kultúrne hodnoty pre obyvateľov a návštevníkov kraja,
- nastavovať podmienky pre rozvoj všetkých foriem kultúrnych aktivít a umeleckej tvorby v celom spektre oblastí, druhov, foriem, žánrov pre činnosť aktérov zriaďovanej aj nezriaďovanej kultúry,
- efektívne a transparentne využívať dostupné finančné a nefinančné zdroje pri podpore kultúry,
- vytvárať funkčné partnerstvá a sieťovať aktérov kultúrneho diania a umeleckej tvorby všetkých platforiem a na všetkých úrovniach,

Rozvoj rozmanitých kultúrnych zdrojov (potenciál a limity)

- Neudržateľná situácia nezriaďovanej kultúrnej scény z dôvodu jej dlhodobého podfinancovania na úrovni mesta, kraja a štátu (neadekvátne priestory, nízko platené pracovné pozície, zlá infraštruktúra, COVID situácia, a pod.).
- Bývalý mestský grantový mechanizmus na podporu kultúry zanechal návyk podporovať vysoký počet projektov (menšími sumami, ktoré nereflektovali dopyt a potreby).

- Absentujú nástroje viacročnej podpory a udržateľnosti, nedostatočná je podpora rozvoja kapacít organizácií (prevádzka, ľudia).
- Problém je s udržateľnosťou organizácií v nezriadovanej kultúrnej sfére, ktoré pracujú na projektovej báze a ktoré dlhodobo čelia fluktuácii personálnych zdrojov (zánik takýchto organizácií už po niekoľkých rokoch).
- Chýbajú (nezbierajú sa) dáta v oblasti pôsobenia nezriadovaných organizácií na bratislavskej kultúrnej scéne.
- Podpora rastie, ale rastie aj dopyt. V oblasti podpory kultúrneho prostredia (organizácie, podujatia) mesto v súčasnosti uspokojuje približne 20% dopytu po podpore kultúry (nadácia 2020-2021), pri zarátaní dopytu po strategickej podpore je to 15%.
- Neexistencia transparentného nástroja nefinančnej podpory kultúry /systému benefitov pre aktérov s ponukou disponibilných nefinančných nástrojov zo strany hlavného mesta SR Bratislava.
- Bratislava má nedostatok objektov kultúrnej infraštruktúry, ktoré by vedela poskytnúť k dispozícii na dočasné či trvalé užívanie kultúrnym subjektom a iniciatívam pôsobiacim v meste. Chýbajú priestory pre multižánrové podujatia, plôch/priestranstiev so základným technickým vybavením na prezentáciu kultúry mesta a plôch na propagáciu kultúrnych podujatí.

95. GRAF: Čo Vám chýba v kultúre v Bratislave?

Zdroj: Mapovanie potrieb a kultúrneho správania obyvateľiek a obyvateľov Bratislavy, HMBA, leto -jeseň 2020

V oblasti podpory kultúrnych organizácií, ktoré v meste pôsobia, nadviazalo mesto na tradíciu podpory kultúry a umenia (program Ars Bratislavis fungoval od roku 2003) vytvorením nového transparentného a moderného grantového nástroja Nadácia mesta Bratislavy. Prostredníctvom nej podporuje od roku 2020 občianske kultúrne aktivity, tiež sa spustil aj nový grantový program mesta Strategická podpora kultúrnych podujatí.

96. GRAF: Vývoj grantovej podpory v oblasti kultúry 2014-2022 (graf zahŕňa program Ars Bratislavensis do roku 2019 a podporu cez Nadáciu mesta Bratislavy a Strategickú podporu kultúrnych podujatí od roku 2020)

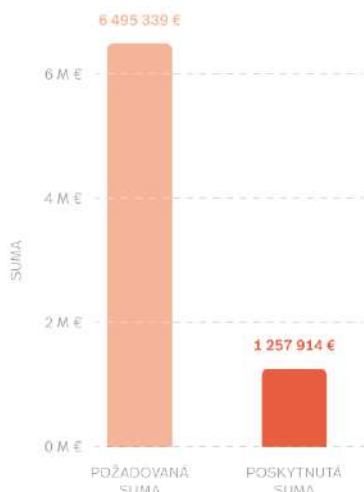
Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy, HMBA

Mesto vytvára podmienky pre rozvoj kultúrneho života podporou prostredia – kultúrnych organizácií, iniciatív a jednotlivcov, ktorí tvoria kultúrny život mesta a participujú na rozvoji kultúry v Bratislave.

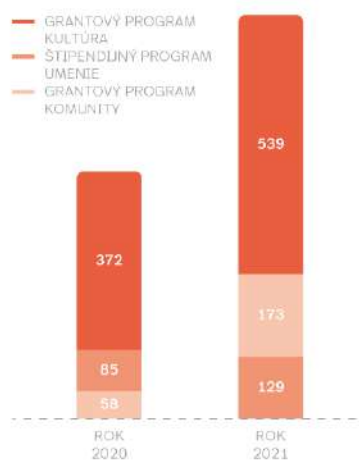
Cez Nadáciu mesta Bratislavy, nový grantový mechanizmus na podporu kultúry, mesto uspokojuje 20% dopytu žiadateľov finančnej podpory a podporuje 31% žiadostí (Nadácia 2020-2021). Napriek viac ako dvojnásobnému navýšeniu prostriedkov mesto nedokáže dostatočne uspokojiť dopyt po podpore. Podpora rastie, ale rastie aj dopyt.

97. GRAFY: Pomer požadovanej sumy a podpory / počet prijatých a podporených žiadostí v Nadácii mesta Bratislavy – sumár za roky 2020-2021

Požadovaná a poskytnutá suma v rokoch 2020 – 2021

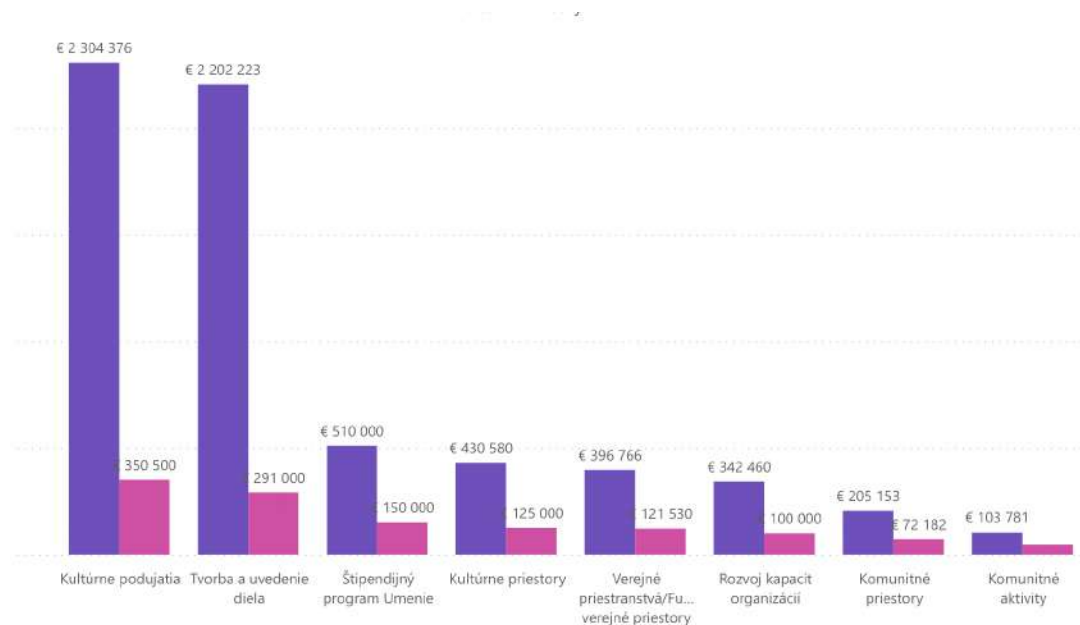

Počet prijatých žiadostí podľa programu v rokoch 2020 – 2021

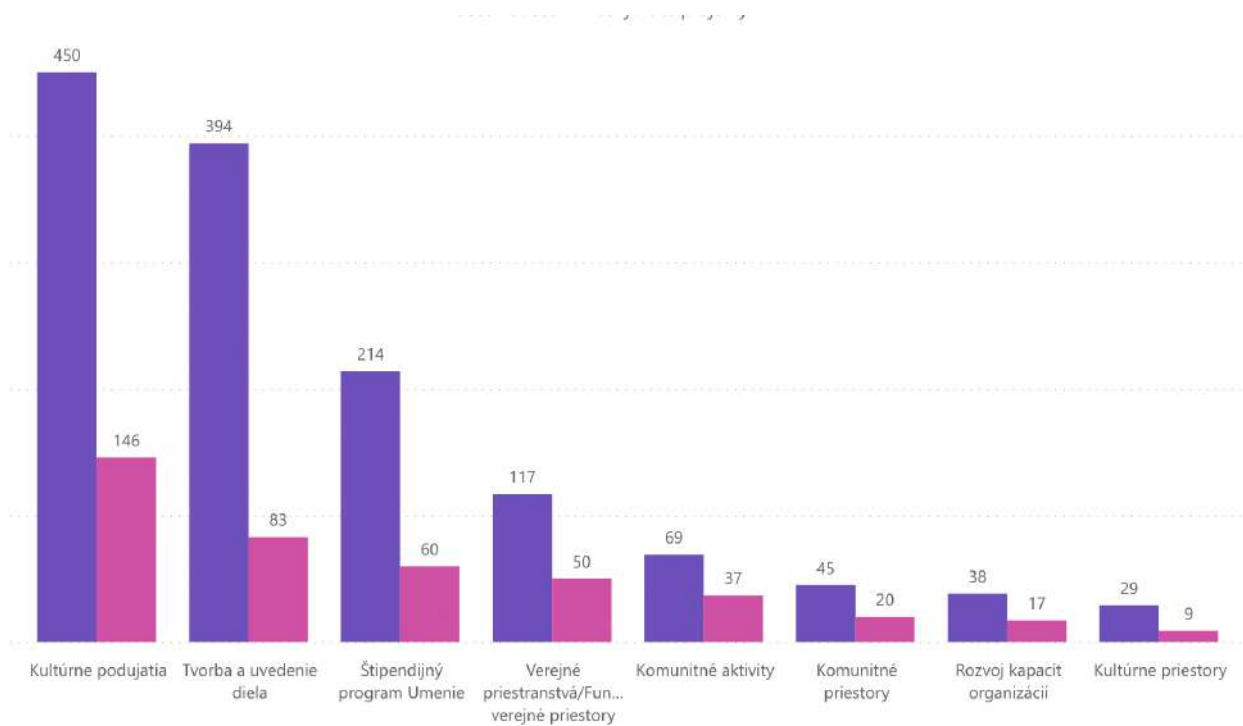
Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy

98. GRAF: Uspokojenie dopytu podľa požadovanej sumy v jednotlivých oblastiach podpory

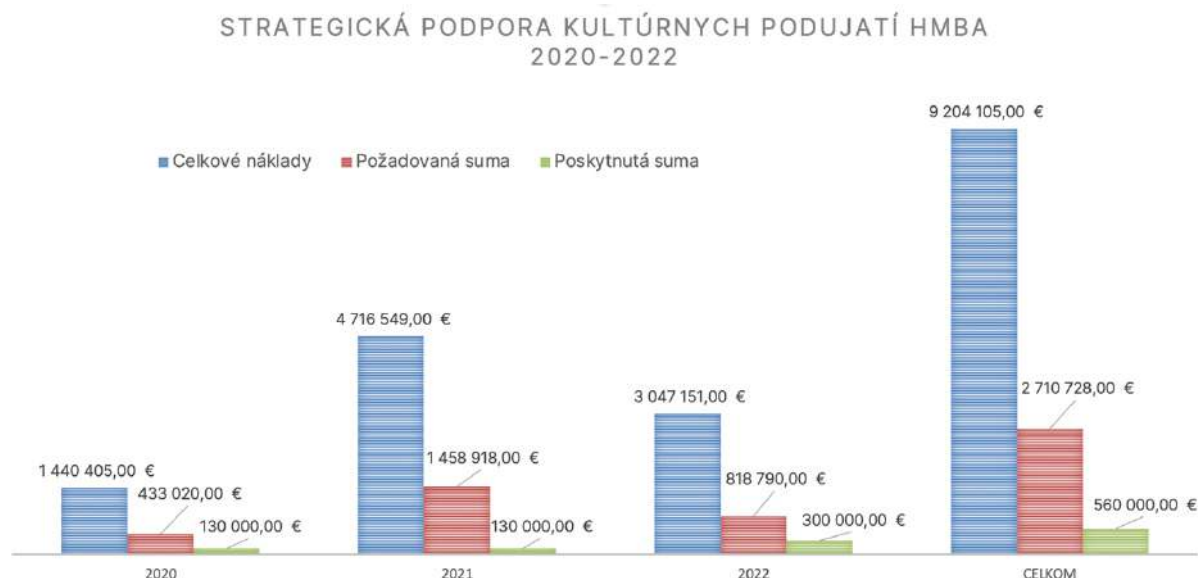
Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy

99. GRAF: Uspokojenie dopytu podľa podporených žiadostí v jednotlivých oblastiach podpory

Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy

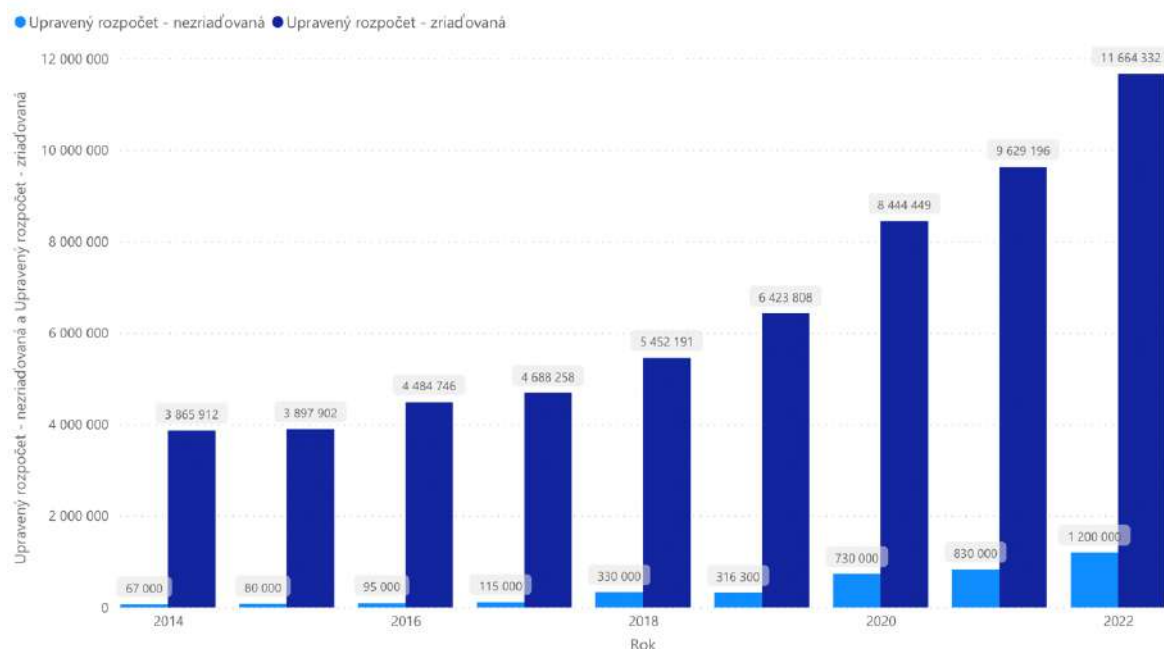
100. GRAF: Uspokojenie dopytu v programe Strategická podpora kultúrnych podujatí

Zdroj: HMBA, vlastné spracovanie

Z celkového rozpočtu mesta na kultúru (výdavky na kultúrne služby) tvorí 10% výdavok na podporu kultúrnych organizácií, podujatí, komunitných aktivít nezriaďovaných mestom (z celkového rozpočtu mesta suma tvorí 0,19% výdavkov).

101. GRAF: Pomer podpory zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry z rozpočtu HMBA

Zdroj: Záverečné účty HMBA, RISSAM

Nezriaďované subjekty v kultúre fungujú s rádovo nižšími rozpočtami tvorenými prevažne z projektových grantov. Zdroje na inštitucionálnu prevádzku u nich absentujú skoro úplne. Dôsledkom toho fungujú v neustálych provizóriách a ostražitosti, pripravení neustále obhajovať svoje aktivity v prostredí permanentnej súťaže o zdroje. Na druhej strane ich to robí zorientovanejšími v prostredí, aktívnejšími v komunitách a

sú viac súčasťou aktuálneho diania. Sú to vnútorne rozmanité záujmové skupiny, ktoré sa nemusia nevyhnutne ocitnúť na ceste k jednému spoločnému cieľu. Stále ale platí, že potrebujú, aby im mesto zjednodušilo život a neboli na všetko sami. Od mesta očakávajú pomoc, aby obyvatelia vedeli, že sú tu, pomohlo im prekonávať byrokratické prekážky tak, aby ich prekonávanie neodoberalo energiu od toho podstatného, čo je ich rolou.

Spolupráca aktérov zriadovanej a nezriadovanej kultúry

Tvorba kultúrnej politiky je o neustálom hľadaní rovnováhy medzi všetkými aktérmi kultúry. Pohľad na nezriadovanú a zriadovanú kultúru, ako na akúsi vzájomnú opozíciu ubližuje hľadaniu efektívnych riešení, ktoré by toto prostredie vyvažovali. Výsledkom je kolobeh problémov, ktorým čelia organizácie izolovane, bez hľadania prienikov a spolupráce, ktorá by obe strany posilnila. Zriadené a nezriadené subjekty pritom spája to, pre koho kultúru tvoria. Sú to občania - jednotlivci a komunity.

Jedným z dôvodov, prečo sa podľa aktérov nedarí vyriešiť priepasť problémov medzi zriadovanými a nezriadovanými organizáciami, je aj nevedomosť toho, čo by najlepšie pomohlo organizáciám nezriadovanej scény. Doteraz sa nenašlo riešenie, ako by sa mohla zachovať nezávislosť organizácií a do akej miery by im naopak pomohla inštitucionalizácia.

V skutočnosti je problémom (aj) celkový **nedostatok verejných financií v kultúre**. Tento stav len prehľbuje animozity medzi zriadenými a nezriadenými aktérmi a oslabuje sektor ako celok. Treba sa spoločne zamerať na samotný problém a **spolupracovať**. Inak sa nič nezmení. Zriadené a nezriadené subjekty **spája to, pre koho kultúru tvoria**. Sú to občania - jednotlivci a komunity. Chceme, aby verejné (a verejnoprospešné) služby využíval **čo najväčší počet občanov a čo najlepším možným spôsobom**.

V minulosti mesto Bratislava nemalo nastavenú systematickú spoluprácu medzi zriadovanou a nezriadovanou kultúrou. To samozrejme neznamená, že spolupráce neprebiehali. Chýbal oficiálny záujem a pomenovanie formou koncepčného materiálu, že mesto má záujem o takéto spolupráce a spoločne s organizáciami, ktoré zriaďuje napomáha rozvoju rozmanitých kultúrnych zdola iniciovaných projektov občianskej spoločnosti.

Najviac kritizované boli:

- takmer 20-ročná nečinnosť hlavného mesta SR Bratislavy v oblasti spolupráce s aktérmi nezriadovanej kultúry a nedostatočnej podpory smerom k nim /nedostatočný záujem zo strany mesta o aktivity nezriadovanej kultúry
- vzájomná nedôvera a nepoznanie sa navzájom – ako príklad bol spomenutý jeden z rozšírených názorov, že nezriadovaná kultúra odoberá zriadovanej kultúre finančné zdroje
- tendencia bývalých riaditeľov/riaditeľiek príspevkových organizácií k uzatváraniu sa do seba a ich neochota vnímať aktérov nezriadovanej kultúry (to je spôsobené aj nezdravým systémom menovania riaditeľov/riaditeľiek príspevkových organizácií na dobu neurčitú s nemožnosťou ich výmeny po určitom období)

- zriaďované organizácie sa neobklopovali sieťou aktérov nezriaďovanej kultúry a nevytvárali nové štruktúry pre činnosť a spoluprácu s aktérmi nezriaďovanej kultúry
- nedostatočný dialóg medzi aktérmi zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry (potreba vyjasnenie si cieľov a nástrojov pre ich dosiahnutie na oboch stranách)

Situácia sa postupne mení. Kľúčom pre spoluprácu aktérov zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry je vzájomné spoznávanie sa, zorientovanie sa na kultúrnej scéne, poznanie aktérov a ich aktivít. Dochádza k búraniu bariér medzi aktérmi zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry, otvárajú sa možnosti spolupráce. Ako príklad dobrej praxe v oblasti spolupráce bola spomenutá činnosť Nadácie mesta Bratislavy, ktorej cieľom je o. i. identifikovať potreby z externého kultúrneho prostredia a na základe toho flexibilne reagovať v podobe konkrétnej pomoci, resp. spolupráce – napr. vo forme hľadania možností pre poskytovanie rezidií pre štipendistov v rámci jedného z grantových programov.

Zaujímalo nás, ako je organizácia aktívna v sieti kultúrnych aktérov, aké aktivity vykonáva s cieľom podporovať študentov /umelcov /aktérov v kultúre - **aké nástroje podpory a spolupráce využíva**, ako komunikuje a podporuje rozvoj v danej oblasti?

Nástroje podpory a spolupráce mestom zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry	
POSKYTOVANIE PRIESTOROV A ZÁZEMIA	- každá organizácia má priestory, ktoré prenajíma /vie prenajímať - v ponuke sú tak interiéry ako exteriéry - prevažujú krátkodobé nájmy (podujatia), fungujú však aj dlhodobé (niekoľkoročné prenájmy) - ide skôr o ad-hoc podporu (žiadosti z externého prostredia), s preferenciou subjektov blízkych činnosti organizácie - cenová politika vychádza z komerčných nájmov na základe výmerov (cenník HMBA), alebo ide o spriaznené nájmy (často na báze spolupráce /spoluorganizovania), prípadne aj bezplatný alebo symbolický prenájom - viaceré organizácie pripravujú novú politiku nájmov - 4 organizácie pripravujú /zvažujú rezidenčné programy pre umelcov
INÉ BENEFITY	- okrem priestorovej podpory, technicko-prevádzková, komunikačná, propagačná a programovo-produkčná podpora - v odbornej oblasti poskytovanie odborných prednášok, konzultácií, zapožičanie zbierkových predmetov /bezplatné poskytovanie digitálnych reprodukcí zbierkových predmetov pre študijné a osvetové účely, odborná expertíza – znanosť, rešerše umeleckej literatúry, a pod. - spoluúčasť alebo poradenstvo na projektoch - budovanie nových publik, prepájanie komunit, skvalitňovanie programovej ponuky, medzinárodný networking

	- odborný potenciál – poskytnutie cenných poznatkov, príprava kultúrno-historických eventov, či dramaturgie programov
SPOLUPRÁCA NA ČINNOSTI A PROJEKTOCH	- všetky organizácie spolupracujú s aktérmi v oblasti kultúry (umelci, kultúrne organizácie a pod.) - spolupráca so širokým spektrom aktérov a organizácií - s pamäťovými inštitúciami (múzeá a galérie), s univerzitami a vysokými školami (napr. VŠVU, STU, UK), s občianskymi združeniami a s aktivistami v oblasti kultúry a občianskej spoločnosti, s kultúrnymi inštitúciami a organizáciami, veľvyslanectvami, zahraničnými inštitútmi, vydavateľstvami, ZUŠ a pod. - prevažne cez Zmluvy o spolupráci, prípadne Zmluvy o podaní umeleckého výkonu s konkrétnymi umelcami alebo ich zástupcami, výmenné vzťahy medzi organizáciami, - najčastejšie poskytnutie priestorov, inštitucionálneho zázemia – produkčná koordinácia, komunikačná podpora podujatia, vybavenia – stoličky, stoly, osvetlenie, ozvučenie (prevádzkovo-technickú podporu a priestor)

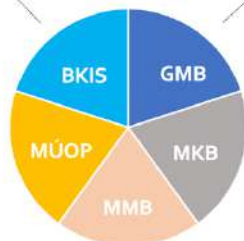
Kde vidíte možné prínosy spolupráce?

V prípade dlhodobých vzťahov s aktérmi kultúry je hlavnou výhodou vzájomná znalosť kvality výkonu, v prípade nových spoluprác je vždy otázka, či výsledok spolupráce bude v požadovanej kvalite.

Prínosov je nespočetne – od budovania nových publik až po networking so zahraničným presahom.

Vo vzájomnom poznaní zámerov a cieľov, čo vytvára predpoklad pre lepšie vzťahy.

Prínosy v širšom spektre aktivít MMB založených na participácii. Nižšie finančné náklady, prepojenie spoločných podujatí, dopĺňanie nápadov a pod.

Sieťovanie inštitúcií, zviditeľnenie a rešpekt MKB ako partnera, širší záber aktivít knižnice a rôznorodosť, kvalitatívny posun v rôznych doménach, budovanie a rozširovanie komunity (rôznych komunit) v MKB, vzájomná výpomoc, prepojenie aktivít do zaujímavých projektov.

Zdroj: Prieskum hlavného mesta o podpore nezriadovanej kultúry zo strany príspevkových kultúrnych organizácií mesta (2021)

Ako viesť dialóg? Čo môžeme urobiť, aby sme neopakovali staré nefunkčné vzorce? Rovnocenný náhľad je práve v poukazaní na rozdiely a v následnom hľadaní prienikov v podobe popísania zhody v záujmoch a zlučiteľnosti perspektív prostredníctvom spolupráce. Chcieť porozumieť je jednou z veľmi dôležitých kompetencií, aby sme boli úspešní.

- začať spolupracovať na definovaní potrieb občanov, zainteresovaných skupín a diskutovať o tom, čo môže verejná správa a verejné inštitúcie pre to urobiť,

- vytvárať podmienky na sieťovanie aktérov v oblasti kultúry, aby sa jednotliví aktéri a skupiny zriadené a nezriadené kultúrnej scény medzi sebou poznali a spolupracovali,
- uskutočňovať takúto spoluprácu a budovať skutočnú občiansku spoločnosť, v ktorej by zriadené a nezriadené kultúrne subjekty nielen vedľa seba existovali, ale hlavne spolupracovali na riešení doliehajúcich problémov v oblasti kultúry,
- rozvíjať kompetencie (napríklad schopnosť viesť dialóg), s ktorými vstupujeme do diskusií bez toho, aby sme svoj vlastný systém vnímali ako preferenčný/kľúčový a určujúci,
- naučiť sa hovoriť jazykom svojich adresátov a načúvať im, keďže potrebuje adresovať ciele, ktoré ako zástupca svojej cieľovej skupiny zastupuje.

Systém zapájania a nefinančnej podpory kultúrnych podujatí

Aktéri kritizujú neprehľadný systém technickej a marketingovej podpory, neefektívny proces povoľovania kultúrnych podujatí, zlú informovanosť o podujatiach v meste.

- proces organizovania podujatí vo verejnom priestore mesta je náročný, chýbajú informácie
- nejednotnosť informácií a absencia koordinácie - nejasné a neprehľadné pravidlá povoľovania podujatí vo verejnom priestore, administratívno-technické prekážky realizácie kultúrnych aktivít
- aktéri nevedia, na koho sa môžu na meste obrátiť v prípade záujmu využiť konkrétne verejné priestranstvá mesta a za akých podmienok

Potrebné je zjednodušiť administratívno-byrokratický proces vydávania povolení k organizovaniu kultúrnych podujatí. Vytvoriť dostatočne flexibilné rámce na odstránenie byrokratických, administratívno-technických prekážok, ktoré uľahčia realizáciu komunitných projektov a kultúrnych podujatí (zefektívnenie postupu, jasné a prehľadné pravidlá, jednotný systém a aplikácia, databáza verejných priestorov s prehľadom parametrov, postupné zapájanie MČ).

PROBLÉM 5: Málo reflektovaný potenciál kultúry v rozvoji komunitného života ako predpokladu budovania pozitívneho vzťahu k štvrtiam a susedstvám mesta, nepriaznivé podmienky pre spoluprácu v oblasti rozvoja komunit.

Mestá sú urýchľovačmi vzniku komunit. Podpora komunit, ich budovanie a udržateľnosť má oporu vo všetkých významných európskych mestách, ako aj v európskych politikách. Komunitné aktivity, hnutia a iniciatívy pomáhajú inštitucionalizovať participatívnu politiku miest. Je nádej, že ľudia môžu pretvárať naše chápanie občianstva a udržateľnosti. Mestá potrebujú vytvárať podmienky na to, aby občania mohli slobodne a aktívne prispievať k budovaniu dobrej spoločnosti a aby bol tento ich príspevok prijímaný s rešpektom. Kľúčovými zdrojmi pre kultúrnu interakciu a participáciu sú verejné priestranstvá, námestia, parky či ulice.

Občiansky a komunitný život

- chýba inštitucionálne zázemie na meste, fragmentované agendy roztrúsené po úrade
- nie sú zmapované existujúce lokálne komunity na území mesta a ich potreby
- nerozvinutý potenciál spolupráce s komunitami - mesto a MČ nepoznajú dostatočne potreby komunít vo svojich lokalitách
- absentujú konkrétne kultúrne politiky podpory komunitného života na úrovni MČ (mimo komunitných plánov)
- chýba kontaktné miesto, resp. oddelenie na magistráte, na ktoré sa dá obrátiť so všetkými náležitosťami v súvislosti s povolovacími procesmi
- slabá komunikácia komunitných aktivít zo strany mesta, absencia komunikačného portálu pre komunity v meste
- komunitné aktivity organizované mestskými časťami nevychádzajú z aktivít zdola

Žité, sociálne napĺňané verejné priestory

- spolupráca mesta a MČ pri podpore komunitného života nie je dostatočná
- administratívno-technické prekážky realizácie komunitných aktivít
- na úrovni MČ absentuje program pre každú komunitu v danej lokalite a zacielenie programu vo vhodných prostrediach /lokalitách
- nedostatočné sprístupňovanie priestorov a priestranstiev, ktoré umožňujú a podnecujú komunitné aktivity, napr. altánky, posedenia, spoločenské miestnosti, nádvoria, komorné verejné priestranstvá a pod.
- nedostatočne využitý potenciál miestnych knižníc a kultúrnych domov v MČ - málo rozvíjaný potenciál knižnice (aj MČ knižníc) ako komunitných priestorov a informovanosti obyvateľstva

Finančná a nefinančná podpora komunít

- finančná podpora sa postupne stabilizuje (alokácia v pomere k dopytu)
- chýba prehľadná a ľahko dostupná materiálna pomoc, servis, zázemie pre komunitné iniciatívy
- absencia nástrojov podpory pre začínajúce komunitné (občianske) projekty (priestor na zdieľanie skúseností, know-how a vzájomnej podpory pre projekty a iniciatív podobného zamerania)
- množstvo byrokratických prekážok a administratívna náročnosť procesov schvaľovania povolení pri organizovaní komunitných aktivít
- nedostatok priestorov vo vlastníctve mesta vhodných na komunitné účely

Skúsenosť (z mapovania potrieb):

„Nie príliš dobrá skúsenosť s tým, že ak sa komunitne angažujúci sa obyvatelia dožadujú na magistráte informácií ohľadom podpory ich aktivít, napr. pri získaní potrebných povolení, a informácie zo strany mesta nie sú prehľadné a jasne komunikované. Môže to mať za následok to, že aktéri postupne stratia motiváciu a ich želaný výsledok sa nemusí vôbec dostať.“

„Mnohé organizácie si musia po vlastnej linke, častokrát ad hoc zisťovať od mesta informácie ohľadom možnej podpory (mimo finančných grantových mechanizmov). V tejto súvislosti by mnohé organizácie uvítali systémovejšiu komunikáciu a väčší

záujem zo strany mesta. Takisto by veľmi ocenili, ak by mohlo mesto na jednom mieste zosumarizovať všetky možnosti podpory smerom ku komunitným iniciatívam.“

V rámci pracovnej skupiny KOMUNITY bolo zdôraznené, že:

ZHRNUTIE - hlavné odporúčania za komunity:

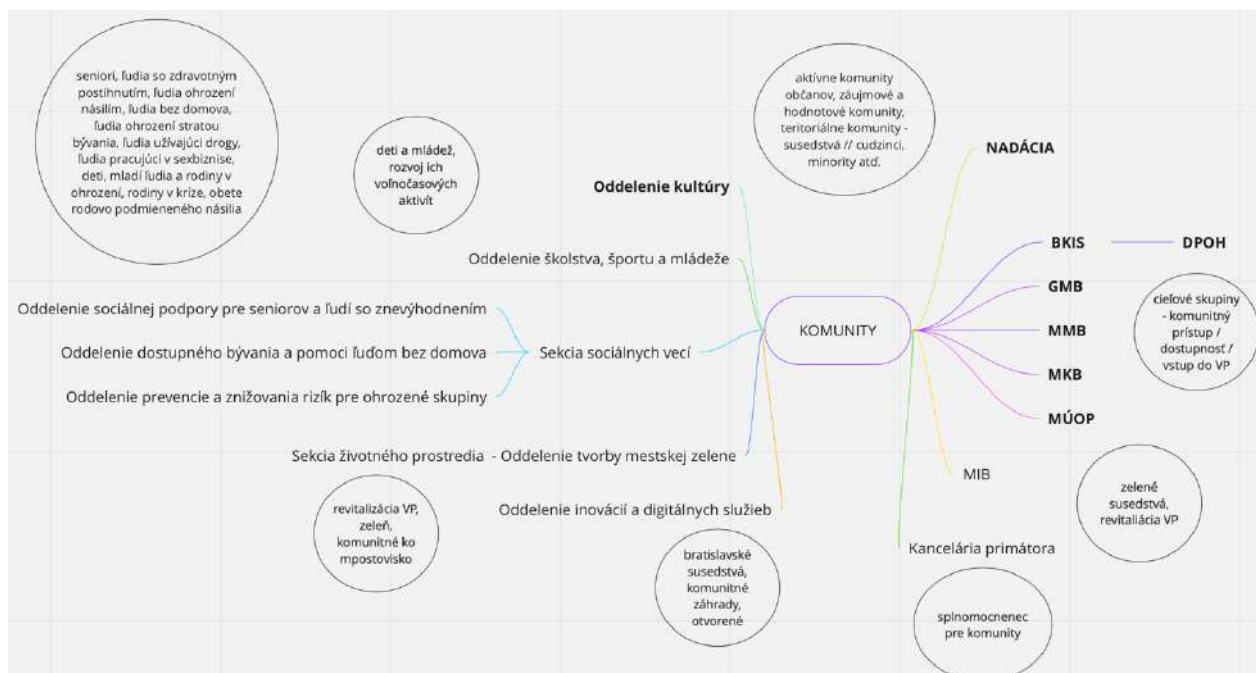
1. Vytvoriť metodiku mapovania a identifikácie existujúcich lokálnych komunít na území mesta
2. Posilniť z pozície mesta vnímanie potenciálu aktívnych susedstiev a štvrtí pre rozvoj mesta a zároveň vytvárať prostredie pre budovanie vzťahu k štvrtiam a susedstvám
3. Posilniť komunikáciu hlavného mesta SR Bratislava s mestskými časťami a vytvárať podmienky pre spoluprácu v oblasti rozvoja komunít
4. Podporovať aktívne občianstvo ako súčasť kultúrnej politiky mesta
5. Vytvoriť inštitucionálny mestský orgán pre efektívnu koordináciu agendy rozvoja komunít
6. Objasniť rolu kultúry ako motora koncepčného uvažovania v téme rozvoja komunít
7. Podporovať udržateľné projekty, pri ktorých adekvátnu starostlivosť, údržbu či rozvoj bude viesť zabezpečiť miestna komunita
8. Prinášať pozitívnu zmenu v otvorenosti pre čo najširšiu verejnosť s dôrazom na citlivé skupiny obyvateľov (seniori, deti, zdravotne znevýhodnení)
9. Presadzovať environmentálne kvality priestoru či pro-environmentálne správanie miestnej komunity a kompetentné a profesionálne zasahovanie do verejného priestoru, zvyšujúce jeho fyzické kvality

NÁSTROJE PODPORY, KTORÝM SA MESTO MÁ VENOVAŤ:

1. Mapovanie komunít, ich potrieb, vedenie dialógu
2. Začleňovanie komunít do strategického plánovania
3. Finančná podpora a vytváranie podmienok pre aktívne pôsobenie
4. Rozvoj kapacít komunitných aktérov (jednotlivci)
5. Zapojenie súkromného sektora v oblasti podpory komunít
6. Vytvorenie infraštruktúry pre organizovanie komunitných aktivít
7. Zviditeľňovanie komunitných aktivít cez mediálne kanály mesta
8. Prehľadná a ľahko dostupná materiálna pomoc
9. Odbúravanie byrokratických a administratívnych prekážok v procese schvaľovania povolení pri organizovaní komunitných aktivít
10. Advokácia
11. Využívanie priestorov v rámci nových mestských developerských projektoch
12. Spolupráca hlavného mesta SR Bratislava a občianskych združení pri podávaní projektových žiadostí
13. Zapojenie a prepojenie centier voľného času a knižníc

Komunity v agende hlavného mesta

Široká a prierezová téma komunít nemá v hlavnom meste zastúpenie na konkrétnom útware. Do podpory komunít vstupujú:

102. OBR: vlastné spracovanie

Bratislava sa do roku 2020 nevenovala systematicky a prierezovo podpore komunít a komunitného života v rámci kultúrnych politík (mimo okruh sociálnych politík a politík mládeže), absentoval systematický nástroj pre rozvoj kapacít komunitných aktérov (organizácie, jednotlivci), podpora infraštruktúry pre organizovanie komunitných aktivít, či zviditeľňovanie komunitných aktivít cez mediálne kanály mesta.

Absentovala rovnako finančná a materiálna pomoc. Tak komplexná téma, akou sú mestské komunity, bola podporovaná skôr nepriamo prostredníctvom malých kultúrnych grantov v rámci programu Ars Bratislavis, prípadne u špecifických skupín obyvateľstva prostredníctvom grantového programu pre voľný čas, šport a sociálne aktivity, ktorý sa orientoval na podporu aktivít obyvateľov hlavného mesta s dôrazom na deti a mládež v čase mimo vyučovania v oblasti záujmových, tvorivých, pohybových a vzdelávacích aktivít.

Absentovala adekvátne finančná a materiálna pomoc, advokácia či odbúravanie byrokratických a administratívnych prekážok v procese schvaľovania povolení pri organizovaní komunitných aktivít. Nedostatočne bol využívaný potenciál knižníc, škôl a centier voľného času pre komunitné aktivity, potreba ich otvorenosti a prístupnosti počas celého dňa.

Ako súvisí podpora komunít a v užšom význame susedstiev s kultúrnou politikou mesta?

KULTÚRA
zohráva kľúčovú rolu pri podpore
a motivácii občianskych iniciatív,
komunitných a susedských aktivít, vrátane
podpory komunitných lídrov a líderiek

**PARTICIPATÍVNA
POLITIKA MIEST**
je podporovaná
cez komunitné a
občianske aktivity

VEREJNÝ PRIESTOR
plní v ideálnom prípade
funkciu centra komunity a
jeho oživenie môže napĺňať
aj kultúrne potreby

**KULTÚRNA
INFRAŠTRUKTÚRA**
zahŕňa aj živé a sociálne
napĺňané verejné
priestranstvá

AKO SÚVISÍ PODPORA AKTÍVNYCH SUSEDSTIEV S KULTÚRNOU POLITIKOU?

**OBČIANSKA
ANGAŽOVANOSŤ**
ako forma presadzovania
lokálnych potrieb občanov
a vytváranie mosta medzi
samosprávou a občanmi

SUNÁLEŽITOSŤ
ako väzba ku konkrétnemu
prostrediu patrí medzi kľúčové
indikátory kvality života
obyvateľov miest

KOMUNITNE AKTÍVNI OBČANIA
= "socializátori v odcudzených
spoločenstvách", ktorí prinášajú želanú
revitalizáciu lokálnych spoločenstiev a
komunitného života

103. OBR: vlastné spracovanie

Novými politikami a nástrojmi mesta v oblasti kultúry sú program Komunity v rámci Nadácie mesta Bratislavy a systém nefinančnej podpory a spolupráce Open call BKIS zameraný aj na komunitné aktivity (čiastočne aj projekt Bratislavskí susedia a pod.), ktorými sa Bratislava snaží o postupnú zmenu. Komunitám sa otvárajú aj ostatné kultúrne organizácie hlavného mesta, najčastejšie formou poskytovania priestoru na komunitné aktivity.

Mesto od roku 2020 zdôrazňuje aj na komunitný aspekt kultúrnych politík, podporuje komunity prostredníctvom Nadácie mesta Bratislavy. Chýbajú však doplnkové programy a aktívna spolupráca s mestskými časťami, aby boli komunity silnejšie, odolnejšie a prístupné pre všetkých.

NADÁCIA MESTA BRATISLAVY

Grantový program KOMUNITY

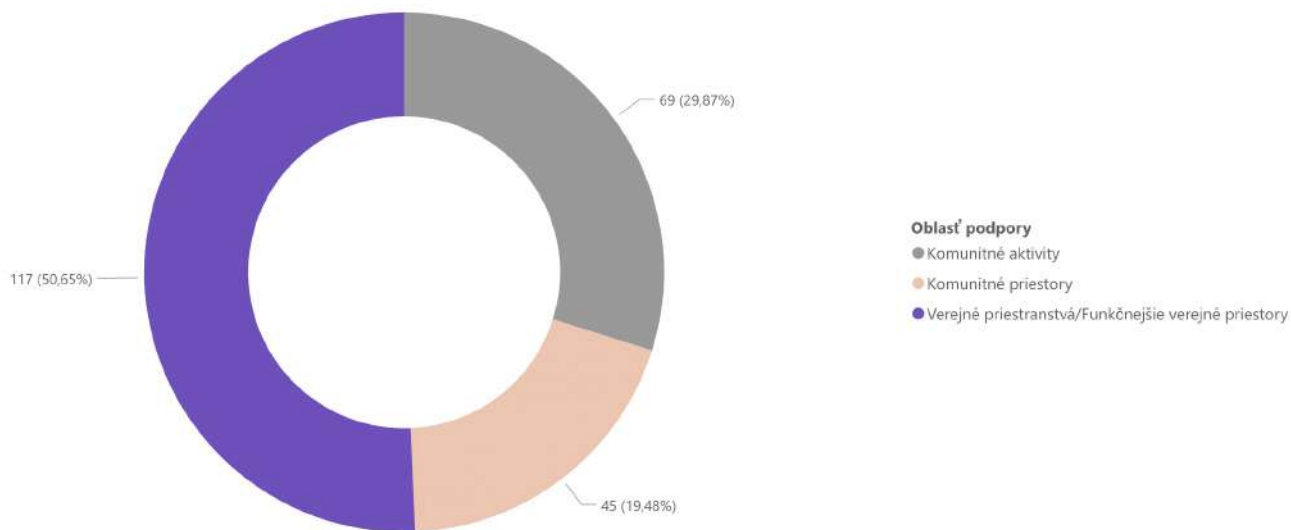

- podpora **komunitných projektov** vo verejnom priestore, **susedských iniciatív** prinášajúcich revitalizáciu lokálnych spoločenstiev a rozvoj komunitného života (živé komunity)
- podpora environmentálne udržateľnej **fyzickej revitalizácie verejných priestranstiev** s cieľom vytvoriť inkluzívnejšie, zelenšie a príjemnejšie mesto (komunitné záhrady, komunitne zdieľané vnútrobloky v obytných štvrtiach, námestia a pod.)
- podpora **rozširovania priestorových kapacít komunit (objekty)** a udržateľnosť komunitných priestorov

104.OBR: Podpora komunit prostredníctvom Nadácie mesta Bratislavy

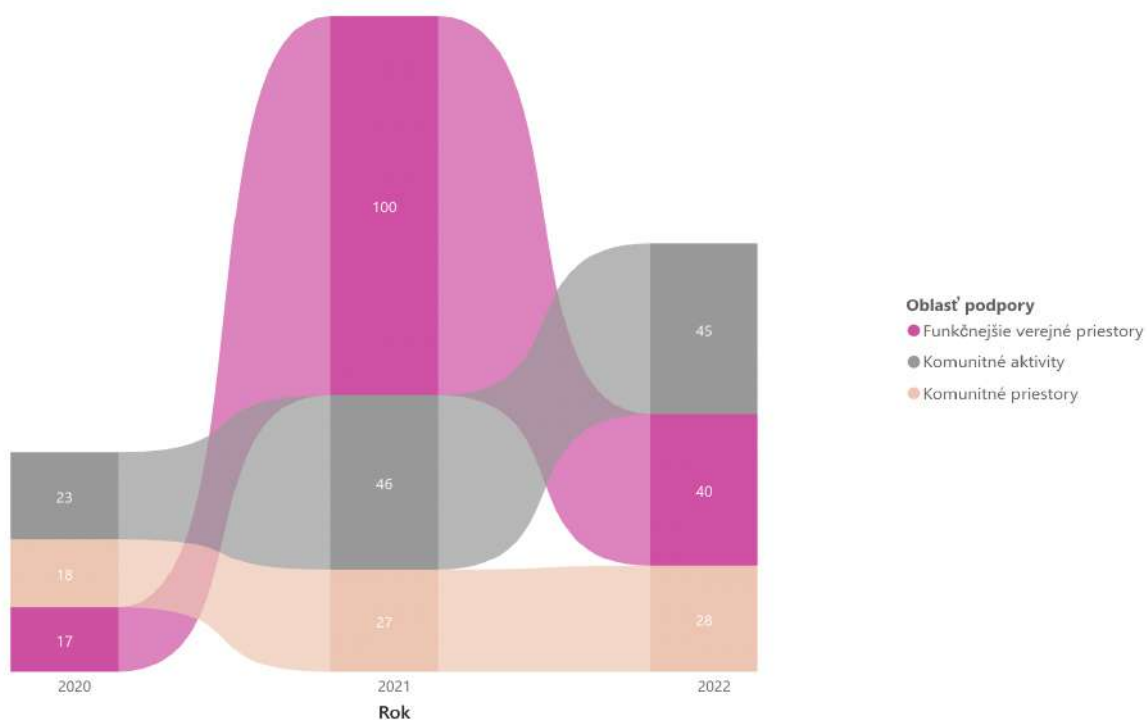
GRANTOVÝ PROGRAM KOMUNITY

105. GRAF: POČET ŽIADOSTÍ V OBLASTIACH PODPORY (*Nadácia mesta Bratislavy, 2020-2021*)

Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy, 2021

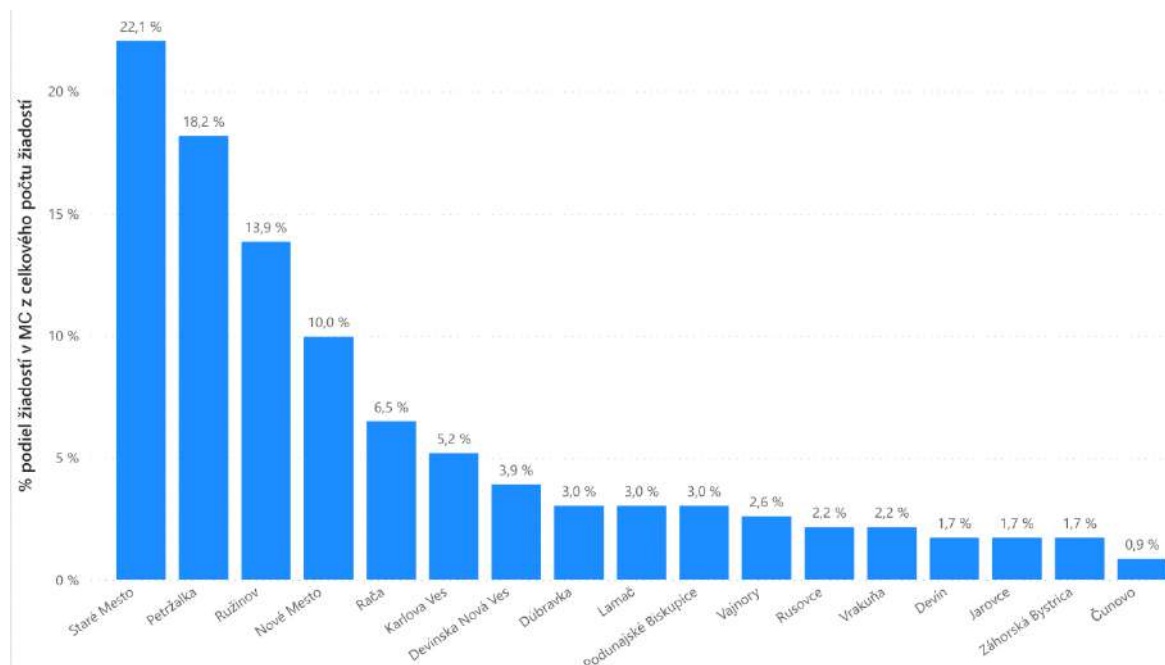
106. GRAF: Medziročný nárast a stabilizácia dopytu – počty žiadostí za oblasti v programe Komunity

Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy, 2022

Nadácia mesta Bratislavy podporuje projekty zamerané na revitalizáciu verejných priestorov komunitami aktívnych občanov na základe rovnomernej distribúcie zdrojov na území celej Bratislavy (delenie podľa okresov – Bratislava I-V). Snahou je vyvážiť pomer medzi mestskými časťami, kde sledujeme najvyšší dopyt v susedstvách (často krát vnútroblokoch) Starého Mesta, ako aj Petržalky a Ružinova.

107. GRAF: Dopyt po podpore v programe KOMUNITY podľa mestských častí

Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy, 2021

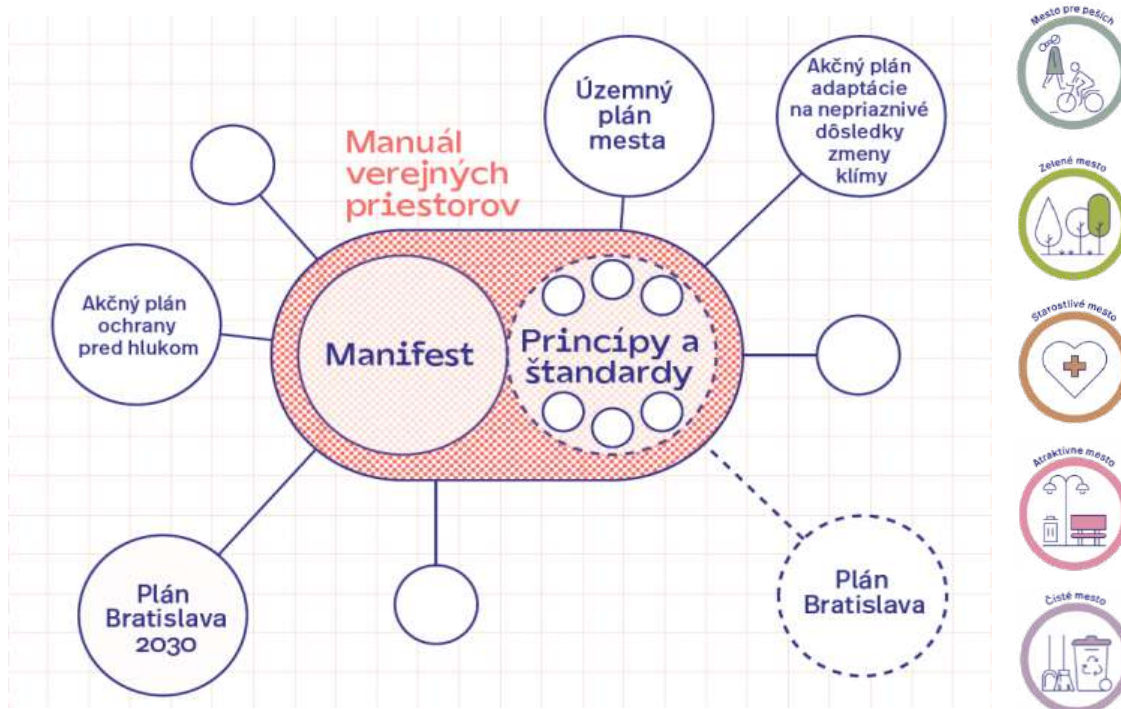
Verejný priestor v centre pozornosti

V roku 2019 založilo hlavné mesto Metropolitný inštitút Bratislavy (MIB). Cieľom MIB je priniesť do mestských zadaní, pri obnove námestí, ulíc, parkov alebo budov vo vlastníctve mesta, kvalitnú architektúru a funkčné riešenia odzrkadľujúce potreby mesta a jeho obyvateľov. MIB zároveň vypracúva strategické dokumenty, ktoré sú kľúčové pre správne plánovanie a smerovanie mesta, ktoré sa dynamicky vyvíja. MIB je príspevkovou organizáciou hlavného mesta.

Hodnotový základ rámcuje vnímanie verejného priestoru na MIB je Manifest verejných priestorov. Zaoberá sa analýzou problémov a definovaním principiálnych zásad. Medzi základné tematické okruhy patria: mobilita, životné prostredie a ekológia, adaptačné opatrenia na zmenu klímy, verejné zdravie, inkluzívnosť a bezpečnosť, priestorová identita, sociálne prostredie, správa a údržba. Náčrt týchto okruhov v Manifeste je základom pre ďalšie podrobnejšie rozvinutie v Princípoch a štandardoch. Okruhy sú v dokumente rozdelené do piatich kapitol: Mesto pre peších, Zelené mesto, Starostlivé mesto, Atraktívne mesto a Čisté mesto. Každá z kapitol rozoberá konkrétne okruhy tém. Tie sa medzi kapitolami vzájomne prelínajú, dopĺňajú a opakujú. Vytvárajú tak komplexný pohľad na problematiku verejných priestorov v meste.

Manifest zdôrazňuje, že: “Mestské prostredie musí klásť dôraz na socializáciu, komunitný rozvoj, spoločenské aktivity a na mestský dizajn v ľudskej mierke“. Je zodpovednosťou miest vytvárať, revitalizovať a budovať také verejné priestory, ktoré vytvárajú priestor pre vitálne komunity – sociálne, záujmové, no v prípade diskusie o revitalizácii fyzických priestorov najmä územné.

V spolupráci s Nadáciou mesta Bratislavy MIB poskytuje odborné konzultácie žiadateľom v programe Funkčnejšie verejné priestory, ktorého zámerom je podpora environmentálne udržateľnej fyzickej revitalizácie verejných priestranstiev s cieľom vytvoriť inkluzívnejšie, zelenšie a príjemnejšie mesto (komunitné záhrady, komunitné zdieľané vnútrobloky v obytných štvrtiach, námestia a pod.).

108. OBR: Manuál verejných priestorov
Zdroj: MIB

Komunity a mestské časti

V rámci dotazníka sme sa pýtali na ich podporu komunit, komunitných aktérov a podujatí. Išlo o nepovinné otázky, pričom sa zapojilo 15, niekde 16 mestských častí.

109. GRAF:

Ako podporujú mestské časti komunitné aktivity, ktoré iniciujú samotní občania, resp. ako uvažujú mestské časti nad podporou takýchto aktivít?

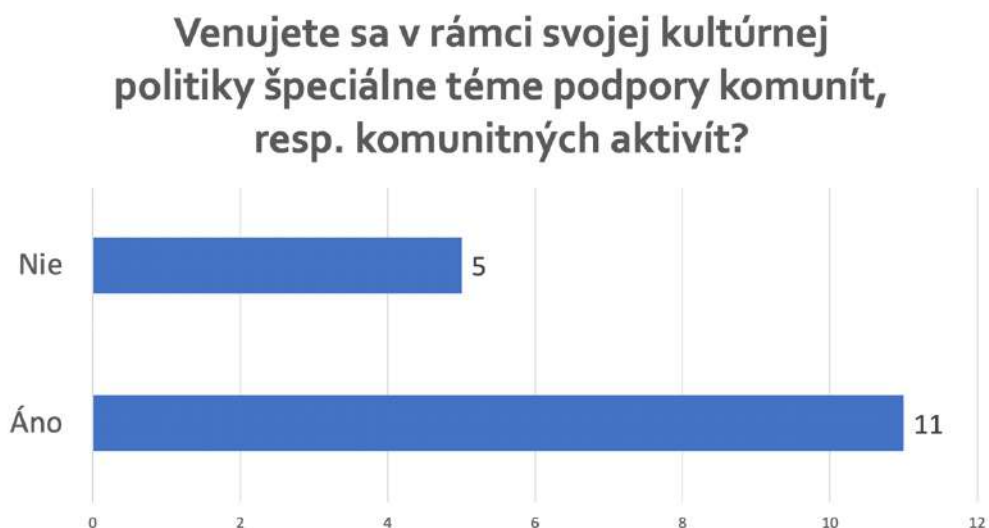
Zdroj: Dotazník určený zástupcom v oblasti kultúry mestských častí Bratislavy (2020)

Mestská časť	forma podpory komunit
Staré Mesto	technikou a priestormi
Vajnory	poskytnutím vybavenia, propagácie, organizačná pomoc
Devínska Nová Ves	finančne, spolupráca na technickom zabezpečení a propagáciou
Jarovce	prenájom priestorov bez poplatku, potrebné materiály
Rusovce	spoločné projekty, pomoc s organizáciou aktivít
Petržalka	dotácie, propagácia
Rača	zvýhodnený prenájom priestorov, propagácia
Dúbravka	dotácie, zvýhodnený nájom, technická podpora
Karlova Ves	granty, spolupráca, pomoc pri organizácii - technika, produkcia, zázemie, PR, marketing a i.
Podunajské Biskupice	poskytnutie priestorov, finančných prostriedkov
Čunovo	zapožičiavanie inventáru na podujatia
Vrakuňa	formou občianskeho rozpočtu
Ružinov	dotačný program materiálna pomoc, marketingové aktivity
Lamač	zapájanie občanov do aktivít (čistenie...)
Záhorská Bystrica	zapájanie občanov do aktivít (výsadba stromov...)

Mnohé mestské časti sa prirodzene venujú podpore komunitných aktivít bez toho, aby mali tému podpory komunit explicitne pomenovanú vo svojich verejných politikách.

Pozn. Viaceré mestské časti nemajú samostatné kultúrne politiky.

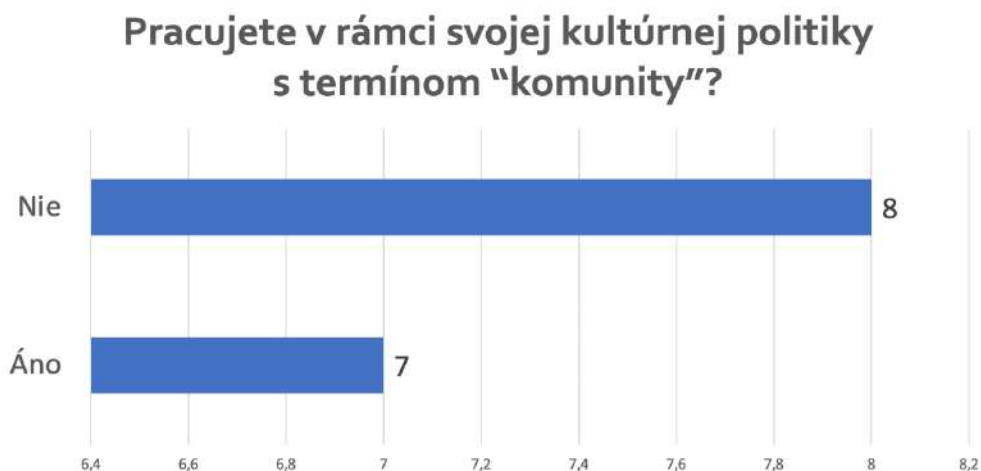
110. GRAF:

Zdroj: Dotazník určený zástupcom v oblasti kultúry mestských častí Bratislavy (2020)

To, že viaceré mestské časti nepracujú s termínom „komunity“ neznamená, že sa komunitným aktivitám nevenujú. Tento graf hovorí o tom, že termín „komunity“ si mnohí interpretujú rôzne. Doteraz neprebehla diskusia hlavného mesta SR Bratislava s mestskými časťami o tom, ako obe vnímajú „komunity“.

111. GRAF:

Zdroj: Dotazník určený zástupcom v oblasti kultúry mestských častí Bratislavy (2020)

Iné zistenia:

- 9 mestských častí eviduje zvýšenie občianskych iniciatív zdola vo forme organizovaní lokálnych komunitných aktivít
- 13 mestských častí neočakáva od hlavného mesta koordinovaný postup, resp. usmernenie pri podpore komunitných aktivít v mestskej časti

KULTÚRNE DEDIČSTVO

PROBLÉM 6: Absencia systematickej ochrany pamiatok vo vlastníctve mesta, výrazný investičný a modernizačný dlh a strata povedomia a vzťahu obyvateľov ku kultúrnemu dedičstvu mesta.

Mesto je vlastníkom a správcom objektov, ktoré sú národnými kultúrnymi pamiatkami, pamätihodnosťami, alebo sú objektami s kultúrnymi hodnotami. Zdvojená rola mesta v starostlivosti o kultúrne dedičstvo kladie na samosprávu vysoké nároky. Výrazný počet kultúrnych pamiatok a pamätihodností si vyžaduje pozornosť z hľadiska ich ochrany a údržby.

Pozn.: Tento materiál nezahŕňa komplexnú obnovu pamiatkového fondu na území mesta, ani vo vlastníctve mesta, ale len objektov slúžiacich pre mesto a mestské kultúrne inštitúcie a objektov určených na ochranu a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva. Je tomu tak z dôvodu zachytenia kompetencií, ktorými disponuje mesto a v užšom zmysle spracovateľa materiálu.

112. TAB: Národné kultúrne pamiatky vo vlastníctve mesta

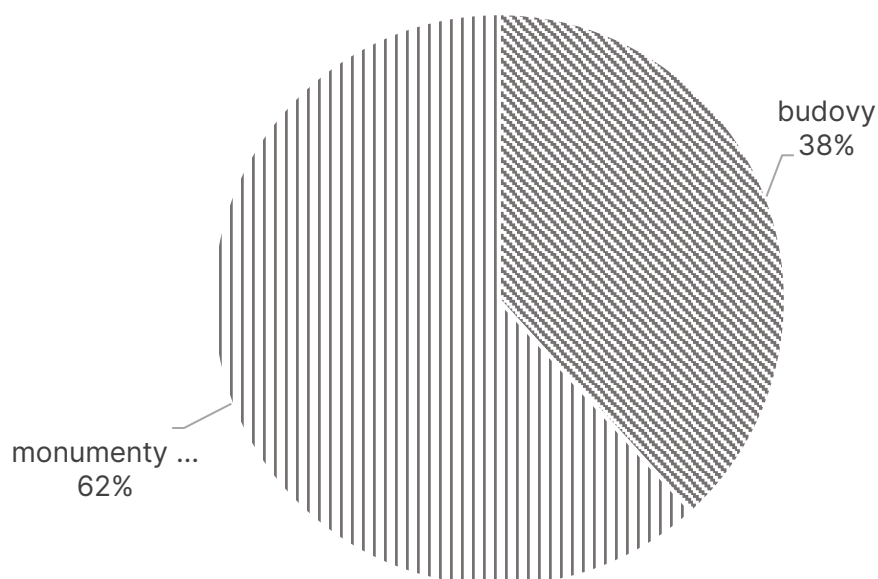
Popis nehnuteľnosti	Priama správa / zverenie PO,RO / zverenie MČ	K.ú.
Tyršovo nábr. - Dom obsluhy vod. veže	priama správa	PE
Rudnayovo nám. 4	priama správa	SM
Primaciálny palác	priama správa	SM
Uršulínska 6	priama správa	SM
Laurinská 7	priama správa	SM
Nová radnica, Primaciálne nám. 1	priama správa	SM
Medená 6, Kúpeľná 9 -kúpele Grössling	priama správa	SM
Uršulínska 11 polyfunkčný obj.	priama správa	SM
Prepoštská 4 nebytový obj.	priama správa	SM
ZUŠ Panenská 11	priama správa	SM
Laurinská 3	priama správa	SM
Hviezdoslavovo nám. 17 - kino Mladosť	priama správa	SM
Sedlárska 2, Ventúrska 22	priama správa	SM
Sedlárska 4	priama správa	SM
Panská 35, lekáreň Salvator	priama správa	SM
Nám. SNP 25, Stará tržnica,	priama správa	SM
Nám. SNP 25A, Kaplnka sv. Jakuba	priama správa	SM
Biela 6	priama správa	SM
Náb. L. Svobodu 2, Vodná veža	priama správa	SM
DPOH Gorkého 17, Laurinská	priama správa	SM
Farská 3, kostol Klarisiek	priama správa	SM
CVČ NKP Štefánikova 35	priama správa	SM
CVČ NKP Štefánikova 39	priama správa	SM
Oplotenie Grasalkovičovej záhrady	priama správa	SM
Michalská 26	priama správa	SM
BD Panská 4	priama správa	SM
BD Panská 4	priama správa	SM
BD Sedlárska 6	priama správa	SM
Sedlárska 8	priama správa	SM

BIS Klobučnícka 2	priama správa	SM
BIS Klobučnícka 2	priama správa	SM
BIS Klobučnícka 2	priama správa	SM
MARIANUM - Krematórium	priama správa	ZB
Pomník padlých, Lamač kostol	zver. MARIANUM	LA
Božia muka, Kamzík	zver. MARIANUM	NM
Pomník padlých, Kamzík	zver. MARIANUM	NM
Pomník Bulharských partizánov, Vajanského nám.	zver. MARIANUM	SM
Pomník Víťazstva, Hviezdoslavovo nám.	zver. MARIANUM	SM
Pamätná tabuľa O. Smika, Podjavorinská 7	zver. MARIANUM	SM
Pamätná tabuľa V. Vlachovej, Tobrucká 2	zver. MARIANUM	SM
Pomník padlých, ul.Francúzskych partizánov	zver. MARIANUM	SM
Pomník SNP, Nám.SNP	zver. MARIANUM	SM
Pamätná tabuľa Ľ. Štúra, Devín hrad	zverené GIB	DE
Pamätník Prvomájovej manifestácie, Železná stu.	zverené GIB	NM
Gotická helmica, Sad Janka Kráľa	zverené GIB	PE
Pomník J. Kráľa, Sad Janka Kráľa	zverené GIB	PE
GANYMEDOVA FONTÁNA, Hviezdoslavovo nám.	zverené GIB	SM
KAČACIA, Šafárikovo nám.	zverené GIB	SM
Maximiliána(ROLANDOVA) fontána, Hlavné nám.	zverené GIB	SM
TRITON A NYMFA, Mirbachov palác	zverené GIB	SM
PICIA, Palugyayova studňa, Zelená ul.	zverené GIB	SM
Busta F. Liszta, Rudnayovo nám.	zverené GIB	SM
Busta I. Gessaya, Grösslingová ul.	zverené GIB	SM
Busta J. R. Donnera, Rudnayovo nám.	zverené GIB	SM
Mariánsky stĺp, Františkánske nám.	zverené GIB	SM
Morový stĺp, Župné nám.	zverené GIB	SM
Morový stĺp, Rybné nám.	zverené GIB	SM
Súsošie sv. Floriána, Floriánske nám.	zverené GIB	SM
Socha J. Nepomuckého, Michalský most	zverené GIB	SM
Socha M. Archanjela, Michalský most	zverené GIB	SM
Plastika Diany, Primaciálny palác	zverené GIB	SM
Pomník A. Kolíska, Františkánske nám.	zverené GIB	SM
Pomník A. Bernoláka, Rudnayovo nám.	zverené GIB	SM
Pomník H. Justiho, Horský park	zverené GIB	SM
Pomník J. N. Hummela, Hviezdoslavovo nám.	zverené GIB	SM
Pomník P. O. Hviezdoslava, Hviezdoslavovo nám.	zverené GIB	SM
Pomník Š. Petöfiho, Medická záhrada	zverené GIB	SM
Pomník P. Bohúňa, Rázusovo nábr.	zverené GIB	SM
Pomník Rommera, Nádvorie Starej radnice	zverené GIB	SM
Pom. Čs. štátnosti, Pomník T. G. Masaryka, Vaj.nábr.	zverené GIB	SM
Pamätná tabuľa A. Rubinsteina, Hlavné nám.7	zverené GIB	SM
Pamätná tabuľa B. Bartóka, Klariská ul.5	zverené GIB	SM
Pamätná tabuľa B. Bjornsona, Bjornsonova ul.2	zverené GIB	SM
Pamätná tabuľa F. Kráľa, Tajovského ul.28	zverené GIB	SM
Pamätná tabuľa F. Liszta, Ventúrska ul.11	zverené GIB	SM
Pamätná tabuľa J. Tajovského, Tajovského ul.8	zverené GIB	SM
Pamätná tabuľa J. N. Hummela, Klobučnícka 2	zverené GIB	SM
Pamätná tabuľa K. Šmidkeho, Dostojevského rad 1	zverené GIB	SM
Pamätná tabuľa Ľ. Štúra, Štúrova ul.5	zverené GIB	SM
Pamätná tabuľa S. H. Vajanského, Kapitulská 26	zverené GIB	SM

Pamätná tabuľa W. Mozarta, Ventúrska 10	zverené GIB	SM
Pamätná tab. študentov Evan. lýcea, Konventná 13	zverené GIB	SM
Pamätná tabuľa Brat. mieru, Primaciálne nám.	zverené GIB	SM
Pamätná tabuľa P. Hohenheima, Primaciálne nám.	zverené GIB	SM
Pamätná tabuľa J. Haydna, Hodžovo nám.	zverené GIB	SM
Kaplnka Rozálka	zverené MČ	LA
MMB - Devín, Slovanské hradisko	zverené PO	DE
MMB - Gerulata v Rusovciach	zverené PO	RU
MARIANUM - Slavín	zverené PO	SM
MARIANUM - Slavín - pylón	zverené PO	SM
MARIANUM - Šafárikovo nám.3 (SNS)	zverené PO	SM
MMB - Stará radnica	zverené PO	SM
MMB - Múzeum J. Jesenského, Somolického č.2	zverené PO	SM
MMB - Apponyiho palác	zverené PO	SM
MMB - Michalská veža	zverené PO	SM
MMB - Múzeum umeleckých remesiel	zverené PO	SM
MMB - Múzeum historických hodín	zverené PO	SM
Mestská knižnica - NKP Kapucínska 1	zverené PO	SM
MUOP - Uršulínska 9	zverené PO	SM
Galéria m.BA - Pálffyho palác	zverené PO	SM
Galéria m.BA - Mirbachov palác	zverené PO	SM
GIB Hradbový a parkánový múr	zverené PO	SM

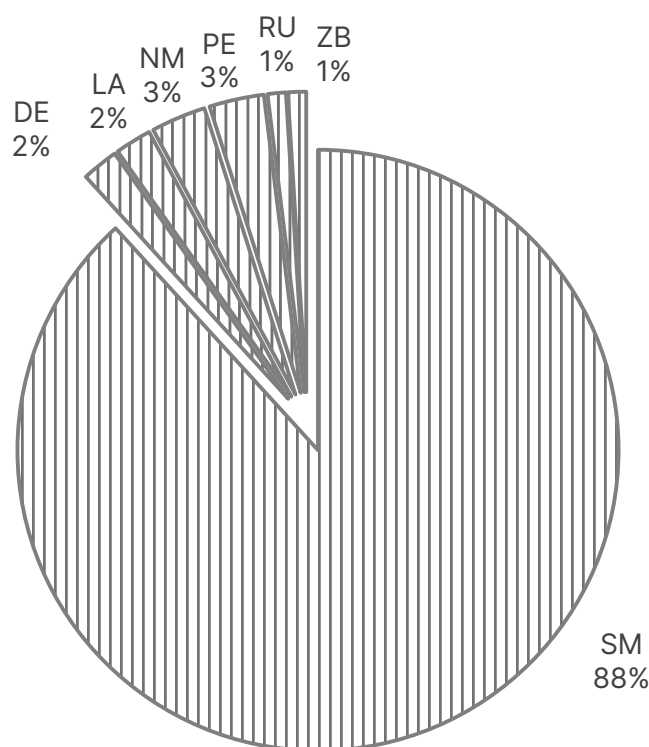
Zdroj: Hlavné mesto SR Bratislava, 2021

113. GRAF: Kategória NKP vo vlastníctve mesta Bratislava

Zdroj: Hlavné mesto SR Bratislava, 2021

114. GRAF: Umiestnenie NKP vo vlastníctve mesta Bratislava podľa mestských častí

Zdroj: Hlavné mesto SR Bratislava, 2021

Súčasný stav pamiatkového fondu a pamätihodností na území mesta je nedostatočný. Zaniklo viacero pamiatkových hodnôt a objektov ako dôsledok nevhodných zásahov a intenzívnej developerskej činnosti. Veľkou výzvou pre budúcnosť je zastaviť dlhodobé obmedzovanie finančných prostriedkov na údržbu a obnovu pamiatkových objektov. Cieľom by malo byť skvalitnenie starostlivosti o pamiatky a venovať kultúrnemu dedičstvu pozornosť, ktorá mu právom prináleží.

Ochrana pamiatok a stav objektov

Ochrana pamiatok, pokiaľ ide o priebežnú údržbu vykazuje viaceré rezervy z predchádzajúceho obdobia, ktoré vyplývajú prevažne z nedostatku finančných prostriedkov, ale aj niektorých rozhodnutí v štruktúre zabezpečovania pamiatkovej obnovy a tiež poddimenzovania kapacít v oblasti identifikácie potrieb v rámci celého mesta a celkového plánovania starostlivosti a obnovy NKP a ďalších pamiatkových objektov. Niektoré z prejavujúcich sa problémov výrazného investičného a modernizačného dlhu infraštruktúry sú:

- Nedostatočné zdroje na pamiatkovú ochranu a renováciu objektov
- Nedostatočné kapitálové investície do kultúrnej infraštruktúry
- Chýbajúca pasportizácia stavu pamiatkového fondu mesta
- Ochrana a obnova historických cintorínov - chýba ochrana cenných náhrobkov a kaplniek
- Ochrana a obnova pamiatkového fondu (NKP) nie je nastavená systémovo - chýba databáza, popis stavu a koncepcia obnovy vrátane investičného plánu
- Energetická náročnosť kultúrnych objektov, nedoriešené majetkovo-právne vzťahy

Výrazný počet kultúrnych pamiatok a pamätihodností si vyžaduje pozornosť z hľadiska ich ochrany a údržby. Množstvo významných kultúrnych pamiatok (napr. Hrad Devín a Gerulata v správe MMB, Mirbachov palác a Pálffyho palác v správe GMB, DPOH a pod.) čaká na svoju obnovu a vybudovanie zázemia. Zanedbaný je stav väčšiny budov v správe kultúrnych mestských organizácií.

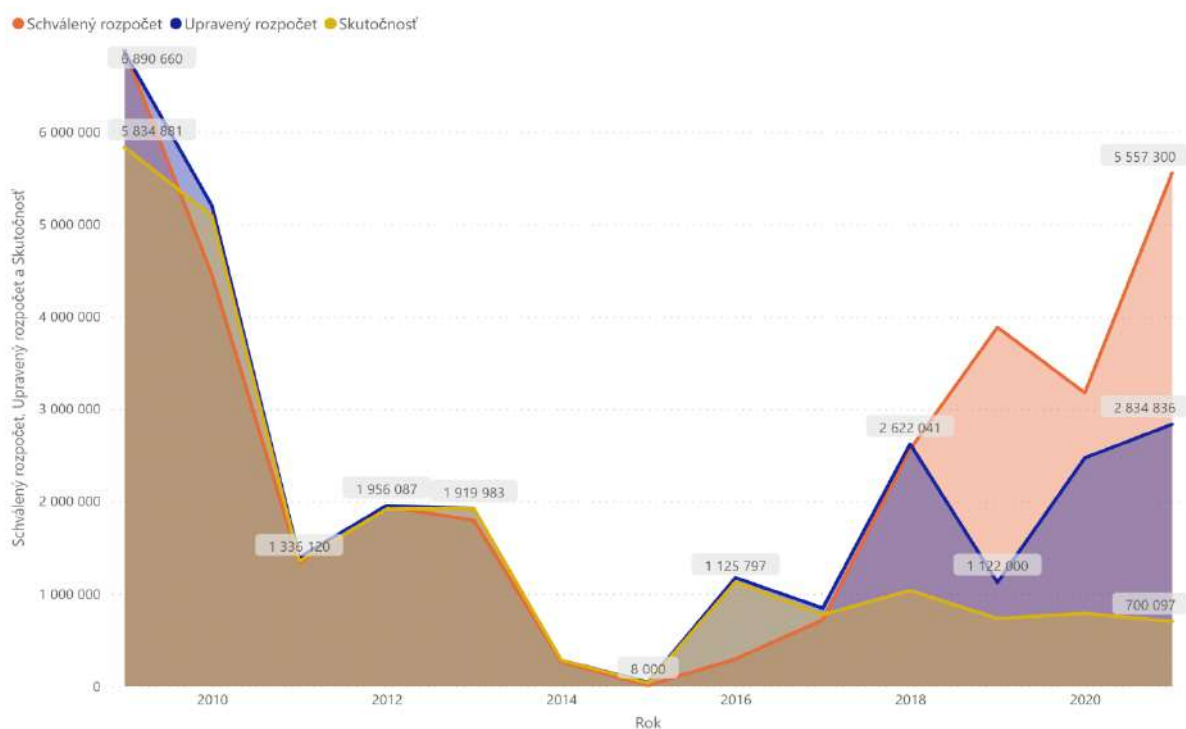
Príčiny problémov:

- Nedostatok finančných zdrojov mesta na zabezpečenie ochrany pamiatkového fondu - na uchovanie, údržbu, reštaurovanie a obnovu kultúrnych pamiatok, pamätihodností
- Nedostatočná údržba nehnuteľných kultúrnych pamiatok, pamätihodností a objektov s kultúrnymi hodnotami
- Absencia podporných fondov a stimulov pre vlastníkov kultúrnych pamiatok a pamätihodností na ich údržbu a rekonštrukciu zo strany mesta
- Úbytok odborných personálnych kapacít z dôvodu nedostatočného platového ohodnotenia – prerušená kontinuita činnosti odborných oddelení mestských organizácií

Následky problémov:

- Postupná degradácia a likvidácia mnohých objektov s kultúrnymi hodnotami a zlé zaobchádzanie s kultúrnym dedičstvom
- Hmotné kultúrne dedičstvo v zlom technickom stave, chýbajúca starostlivosť o jeho zachovanie (preventívna ochrana, stabilizačné konzervovanie a reštaurovanie)
- Ohrozenie pamiatok v ich pôvodnom prostredí, slabou údržbou, nevhodnými zásahmi a investičnou činnosťou

115. GRAF: Vývoj kapitálových výdavkov HMBA na kultúru (vrátane GIB)

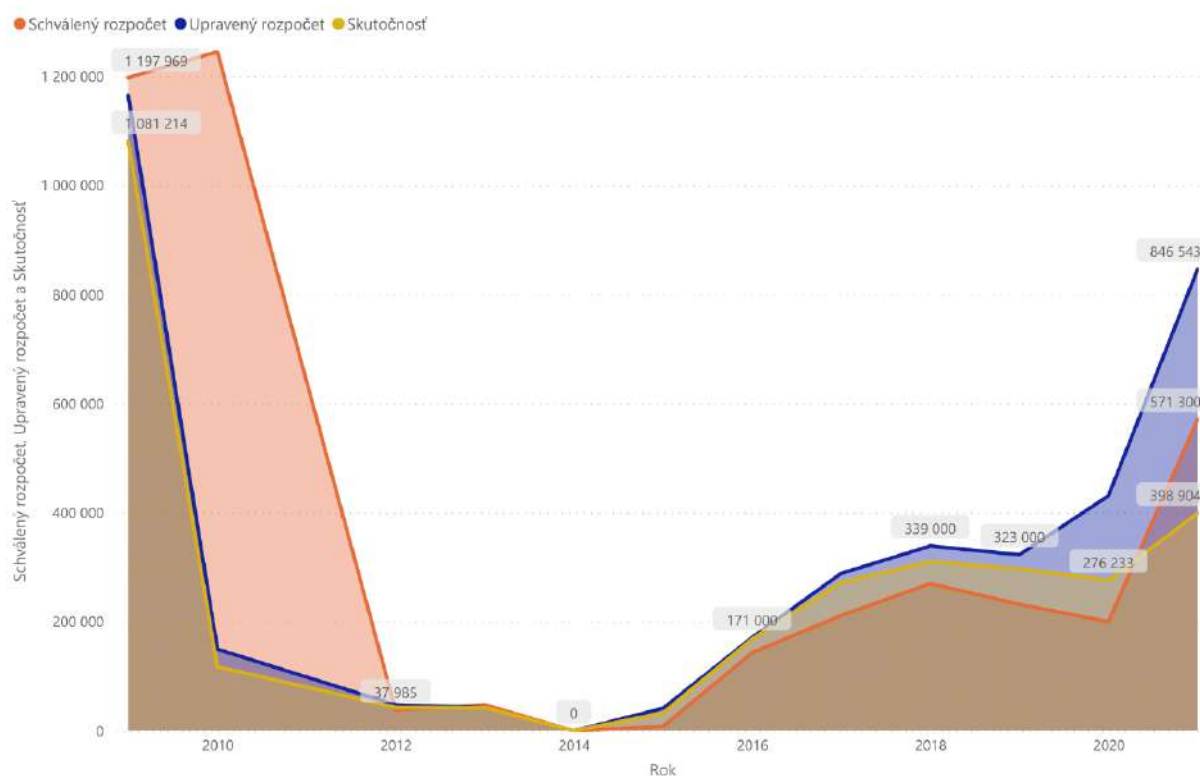

Zdroj: Záverečné účty HMBA, RISSAM.

Pozn.: GIB – mestská organizácia, výdavky na starostlivosť o pamiatky, fontány a mestské objekty. V rokoch 2020 a 2021 nie sú v grafe zahrnuté výdavky na vznik depozitárov rozpočtované ako finančná operácia v hodnote 1 milión EUR (2020) a 0,5 milióna EUR (2021).

Postupné budovanie kapacít správy kultúry nepostačuje na plnenie kompetencií a rozvojových cieľov v súlade s potrebami mesta. Výdavky na kultúru sú deficitné, desaťrocie oscilujú okolo úrovne 2% z bežných výdavkov rozpočtu mesta a 3% kapitálových výdavkov, ktoré nepostačujú na systematické investície do kultúry a kultúrnej infraštruktúry. Dlhodobo nebola realizovaná výrazná investícia do vzniku novej kultúrnej infraštruktúry.

116. GRAF: Vývoj kapitálových výdavkov HMBA na kultúru (bez GIB)

Zdroj: Záverečné účty HMBA, RISSAM.

Súčasný stav pamiatkového fondu, pamätihodností na území mesta, strata viacerých pamiatkových hodnôt ako dôsledok nevhodných zásahov, alebo až zánik niektorých objektov v dôsledku intenzívnej developerskej činnosti a tiež trvalého obmedzovania finančných prostriedkov na údržbu a obnovu pamiatkových objektov, je pre budúce obdobie veľkou výzvou s cieľom skvalitniť ochranu pamiatok a venovať kultúrnemu dedičstvu pozornosť, ktorá mu právom prináleží.

Chýba systematická ochrana pamiatkového fondu, sprevádzaná nevyhovujúcim uskladnením zbierkových predmetov (od roku 2019 buduje mesto depozitáre pre uloženie zbierkových predmetov, renovuje pomocou dotácie z MK SR NKP Michalskú vežu) a neexistenciou programov na podporu vzniku diel vo verejnom priestore a revitalizáciu verejných priestorov pre kultúrne účely (pasívna rola mesta).

Chýbajú aj projektové dokumentácie a pripravenosť na čerpanie externých zdrojov, rovnako tak príležitosti – vhodné dotačné schémy na národnej a medzinárodnej úrovni. Špeciálnu pozornosť treba venovať objektom a lokalitám spájajúcim prírodné a kultúrne dedičstvo.

Významné lokality spájajúce prírodné a kultúrne dedičstvo - stav a potreby

- *Hrad Devín (NKP v správe MMB)*

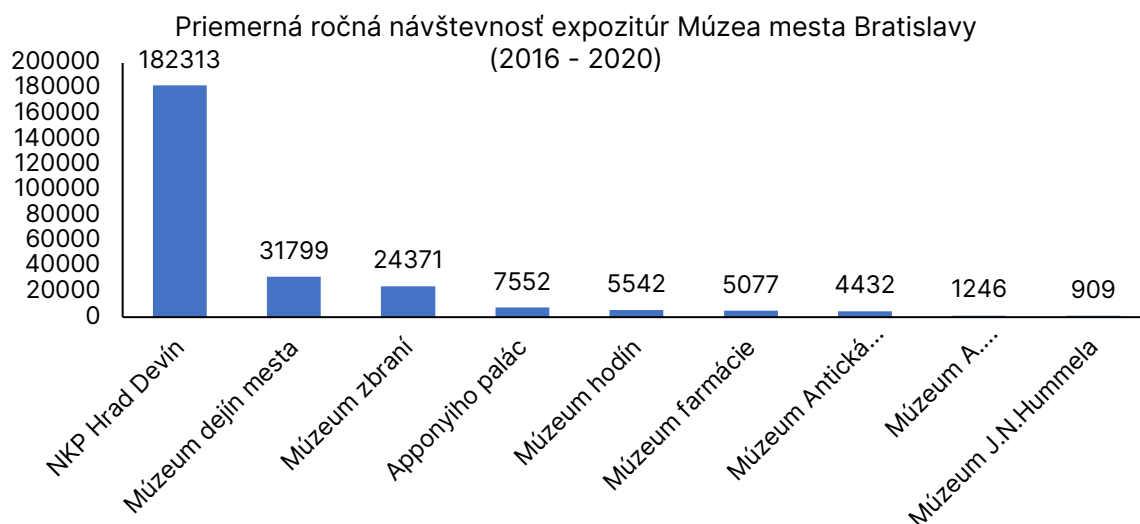
Hrad Devín je Národnou kultúrnou pamiatkou v správe mestskej príspevkovej organizácie Múzeum mesta Bratislavy. Z hľadiska jeho potrieb, treba stanoviť koncepciu manažmentu a rozvoja, personálne posilniť v oblasti odbornej, manažérskej aj prevádzkovej, modernizovať existujúcu infraštruktúru, dobudovať chýbajúce návštevnícke a správne centrum, doplniť chýbajúce služby a zlepšiť celkovú dopravnú obslužnosť.

V horizonte troch rokov chce MMB realizovať menšie úpravy a zásahy na skvalitnenie prezentácie hradu a služieb. Do roku 2030 je potrebné realizovať projekt komplexnej modernizácie, dosiahnuť želané kapacity pre odbornú prácu a starostlivosť, nastaviť funkčný udržateľný a efektívny model správy.

Pre hrad Devín (aj pre iné pamiatky, mimo centra mesta) je zásadné zlepšenie infraštruktúry v bezprostrednom okolí pamiatky. Sú tu možnosti pre koordináciu zo strany mesta a prepojenie s organizáciami pôsobiacimi v oblasti cestovného ruchu. Dostupná verejná doprava je významná téma aj z environmentálneho pohľadu, tak ako prepojenie s okolitými pamiatkami. Dobudovanie návštevníckej infraštruktúry v blízkom okolí hradu Devín by malo odrážať skutočnosť, že ide o jednu z najnavštevovanejších pamiatok v hlavnom meste. V ideálnom prípade by sa akákoľvek nová infraštruktúra nemala zameriavať iba na turistov, ale naopak mala by rozširovať možnosti domácich obyvateľov a skvalitňovať aj ich život.

Hrad Devín je najnavštevovanejšou pamiatkou mesta a druhou najnavštevovanejšou atrakciou v hlavnom meste (po ZOO).

117. GRAF:

Zdroj: MMB, 2021

- **Gerulata v Rusovciach (NKP v správe MMB)**

Na území dnešných Rusoviec bol v 2.st.n.l. vybudovaný pohraničný vojenský tábor Gerulata v rámci sústavy Limes Romanus. Dnes sa tu nachádzajú 2 významné rímske historické pamiatky - Múzeum Gerulata, ako organizačná zložka Múzea mesta Bratislavy zaradená do zoznamu lokalít svetového kultúrneho dedičstva UNESCO a Národná kultúrna pamiatka Dom s hypokaustom, ktorá je v správe mestskej časti Rusovce.

Múzeum čaká generálna renovácia objektov a areálu NKP rímskeho kastelu Gerulata vrátane výstavby novej budovy pre prevádzku múzea a depozitár nálezov. Pre komplexnú renováciu rímskeho kastela antická Gerulata je potrebné vybudovať opлотenie na nových parcelách, zabezpečiť 2. etapu archeologického výskumu pred stavbou depozitára na uloženie rímskych spólií, t.j. kamenných výtvarných diel, vybudovať depozitár, vybudovať inžinierske siete zvlášť pre prevádzku múzea a zvlášť pre stavbu. Potom to je presun prevádzok zo starých budov do nových – depozitára a prevádzkových kontajnerov, dobudovanie opлотenia, ktoré oddelí stavbu od prevádzky múzea a asanácia objektov hospodárskej budovy a lapidária. Presná špecifikácia celej stavby s podrobnosťou realizačného projektu je možná až po archeologickom výskume v priestore hlavnej budovy nového múzea, ktorý je súčasťou stavby.

PROBLÉM 7: Nedostatočná spoločenská podpora ochrany kultúrnej hodnoty, slabé uchopenie potenciálu kultúrneho dedičstva, strata kontinuity a záujmu obyvateľov o svoje mesto (slabá identifikácia sa s mestom).

Ochrana a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva a predmetov kultúrnej hodnoty

Problémom sú nedostatočné kapacity pamäťových a fondových inštitúcií, včítane kapacít pre sprístupňovanie kultúrneho dedičstva a predmetov kultúrnej hodnoty.

- Dlhodobó chýbajú depozitáre pre uloženie zbierkových predmetov GMB a MMB (pozn.: mesto ich postupne buduje)
- Nedostatok kvalifikovaných personálnych kapacít vo všetkých oblastiach ochrany, prezentácie, správy a manažmentu kultúrneho dedičstva
- Chýba koncepcia starostlivosti, využívania a prezentácie kultúrneho dedičstva – nehnuteľných pamiatok
- Zanedbaná starostlivosť o kultúrny fond mesta, nevyhovujúci stav pamäťových fondov mesta a kultúrnej infraštruktúry (vrátane NKP).
- Nevyhovujúce sídlo Archívu mesta Bratislavy, nevyužitý potenciál prezentácie a sprístupňovania zdrojov Archívu mesta Bratislavy
- Nedostatočné sprístupňovanie kultúrneho dedičstva verejnosti - nedostatok vzdelávacích projektov pre širokú verejnosť, nevyužívanie dobrovoľníkov pri tvorbe programov obnovy kultúrnych pamiatok, absentuje spolupráca so zástupcami cestovného ruchu a pod.
- Digitalizačný dlh vo všetkých oblastiach kultúrneho dedičstva (zbierkové, archívne fondy, nehnuteľné kultúrne pamiatky). Nevyužitý potenciál digitalizácie ako nástroja pre sprístupňovanie a zvyšovanie dostupnosti ku kultúrnemu dedičstvu

- Hrad Devín (MMB) a Gerulata v Rusovciach (MMB) – zastaraná infraštruktúra, chýbajúca vybavenosť pre profesionálnu a súčasnú prezentáciu a manažment pamiatok (NKP Devín – chýbajúce zázemie a vhodné priestory pre kvalitnejšie služby návštevníkom i pre vedeckú a správnu činnosť zamestnancov MMB. (Neexistuje administratívna budova a návštevnícke centrum. Nevyhovujúci systém predaja vstupeniek vrátane nedostatočných a nemoderných pokladní.)
- Nedostatok kultúrnych projektov naviazaných na prezentáciu a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva (Hrad Devín (MMB), Gerulata v Rusovciach (MMB), Mirbachov palác (GMB), Pálffyho palác (GMB)...), nedostatočná práca s potenciálom kultúrneho dedičstva
- Na Slovensku je momentálne vytvorený silný inštitucionálny a legislatívny systém ochrany kultúrneho dedičstva (napr. pamiatky UNESCO) a pamiatkového fondu i keď paradoxne na jeho udržanie a obnovu nebolo nikdy alokovaných dosť zdrojov (národných alebo zdrojov z EÚ)
- Absentuje spolupráca a platforma pre rozvoj kultúrnej identity v napojení na dedičstvo - vzdelávacie inštitúcie a štátne organizácie operujúce na území hlavného mesta /napr. ÚLUV, Divadelný ústav, Hudobné centrum, SND, SNG, LIC, SAV a i./
- Nedodržanie zákonom daných skutočností pri tvorbe názvosloví ulíc a priestranstiev, absencia kontroly a sankcií pri nedodržaní zákonných noriem, chýbajúci jednotný názor a kontinuita (vec politiky, svetonázoru, prejav ideológie, úpadku jazyka, podcenenie identitotvornosti názvami, nevyrovnanie sa s vlastnou históriou)

Príčiny problémov:

- Nesystémový prístup k výchove a vzdelávaniu verejnosti vo vzťahu k ochrane a zachovaniu kultúrneho dedičstva
- Slabý záujem a povedomie obyvateľov o potrebe kontinuity a zachovávaní hodnôt kultúrneho dedičstva
- Názorové rozdiely na spôsob, potrebu a rozsah ochrany objektov kultúrneho dedičstva a ich prezentácie

Následky problémov:

- Znehodnotenie až zánik kultúrnych pamiatok, pamätihodností a objektov s kultúrnymi hodnotami
- Preferovanie zisku a utilitárnych záujmov pred záujmom ochrany kultúrneho dedičstva
- Neúcta ku kultúrnym pamiatkam a pamätihodnostiam, kultúrnemu dedičstvu mesta
- Obmedzené verejné finančné zdroje určené pre sprístupňovanie kultúrneho dedičstva, podceňovanie potenciálu v rozvoji cestovného ruchu

Depozitáre pre uloženie zbierkových predmetov mesta Bratislavy

V roku 2020 mesto Bratislava začalo výstavbu nových depozitárov pre uloženie zbierkových predmetov Galérie mesta Bratislavy a Múzea mesta Bratislavy. Obe zbierkotvorné inštitúcie dlhodobo čelia problému nevyhovujúcich a nedostatočných priestorov pre uskladnenie svojich zbierkových predmetov. Stavba depozitárov je v pokročilom štádiu realizácie, ukončená bude v priebehu roka 2022. Hlavným cieľom

tohto investične náročného projektu je vytvoriť optimálne podmienky pre uloženie a ochranu zbierkových predmetov vysokej finančnej hodnoty. Nové depozitáre budú vybavené vzduchotechnikou a systémom regulácie teploty a vlhkosti, tak vzniknú predpoklady na inštaláciu profesionálneho úložného systému. Mesto Bratislava chce výstavbou nových depozitárov podporiť uchovávanie kultúrneho dedičstva pre ďalšie generácie.

Digitalizácia fondov mesta Bratislavy

Čo sa týka digitalizácie fondov pamäťových a fondových inštitúcií mesta, tie sú veľmi nízke, s výnimkou Galérie mesta Bratislavy.

118. TAB: Stav digitalizácie fondov pamäťových a fondových inštitúcií mesta

ORGANIZÁCIA	ROZSAH FONDOV	STAV DIGITALIZÁCIE
Archív mesta Bratislavy	viac ako 390 fondov a zbierok rozsah cca 8 bežných km	1,5%
Múzeum mesta Bratislavy	22 zbierok, ktoré možno rozdeliť na 3 základné skupiny: historické, archeologické a umeleckohistorické, spolu 124 732 zbierkových predmetov	20 - 25 %
Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave	1. metodické materiály 2. pamiatkové paspory 3. technické paspory 4. projektová dokumentácia 5. zamerania 6. fotoarchív	10%
Galéria mesta Bratislavy	Zbierkové predmety sú zaradené do 4 zbierok rozdelených podľa 6 kategórií – A (maľba), B (socha), C (grafika, kresba a ilustrácia), D (iné médiá), E (trojrozmerné umenie iných médií), F (fotografia). V zbierkovom fonde GMB sa k 31. 12. 2021 nachádza 35 374 zbierkových predmetov.	približne 85%
Bratislavské kultúrne a informačné stredisko	1. edukačné materiály: vlastivedné bulletiny vydávané pre internú potrebu BKIS prevažne mesačne v rokoch 1970 – 2000 zamerané na rôzne témy z histórie Bratislavy nejednotného rozsahu (cca. 5 – 25 strán/bulletin); 2. informačné a propagačné materiály - brožúry Kam v Bratislave vydávané mesačne v 80. a 90. rokoch 20. storočia	0%
Mestská knižnica v Bratislave	Digitalizácia vlastných fondov nebola predmetom pozornosti organizácie, lebo autorskoprávne možnosti sú obmedzené (nielen v oblasti literárnych diel, ale napr. aj legislatívne bariéry v digitálnom spracovaní rozsiahleho audio fondu alebo) a MKB disponuje len malou časťou fondu, ktorý môže byť digitalizovaný	0 %

Mesto má rešpektovať a rozvíjať svoje kultúrne bohatstvo, reflektovať kultúrnu minulosť a pozerať otvorene do budúcnosti. Poznávať, dokumentovať, odborne spracovávať, chrániť a prezentovať hmotné a nehmotné kultúrne dedičstvo, ktoré je súčasťou histórie a tradícií mesta.

Ak má byť mesto udržateľné a inkluzívne, je potrebné s kultúrnym dedičstvom zaobchádzať s ohľadom na jeho potenciál a tvorivo ho sprístupňovať verejnosti s cieľom vzdelávania. V otvorenom európskom a svetovom priestore je dispozícia kultúrnych zdrojov výsledkom potenciálu čerpaného z územia (kultúrne dedičstvo) a prebiehajúceho dialógu so svetom.

Prezentácia kultúrneho dedičstva

Pamäť, tradície a identita

Bohatý kultúrny a spoločenský život, ktorého súčasťou sú aj obrady, rituály a zvyky spojené s pamätaním a pripomínaním si, sú dôležité pre každé kultúrne spoločenstvo. Takéto aktivity v rámci spoločenstva podporujú a upevňujú vnútornú súdržnosť, integritu a identitu. Zložkou kolektívnej pamäte sú aj nezapísateľné obsahy, informácie a „návod“ (vzor), ktoré ľuďom umožňujú pochopiť skutočnosť, orientovať sa v nej, objasňujú vzťahy s okolitým prostredím, zdôvodňujú kolektívom udržiavané zvyky, obyčaje a rituály, teda umožňujú jednotlivcovi fungovať v „pavučine kultúry“.⁸

Mesto Bratislava prostredníctvom svojich útvarov a organizácií napĺňa viaceré kompetencie v oblasti kultúrneho dedičstva týkajúce sa sprístupňovania, interpretácie či využívania a prezentovania kultúrnych hodnôt. Na druhej strane, mesto prostredníctvom svojich pamäťových a fondových inštitúcií spracúva, sprístupňuje a interpretuje historickú pamäť mesta. Mestské organizácie ako Múzeum mesta Bratislavy, Galéria mesta Bratislavy, či Archív mesta Bratislavy reflektujú dejiny mesta Bratislavy a pomáhajú nám na základe minulosti vysvetľovať a vyrovnávať sa s dnešnými javmi v mestskej spoločnosti.

- **Aktivity, ktoré pomáhajú oživovať sebaobraz, sprítomňujú tradície a príbehy o dejinách Bratislavy, ako súčasť nehmotného kultúrneho dedičstva mesta**

Verejné mestské slávnosti od nepamäti pracovali s pamäťou. Dnes zažívame celosvetovo „pamäťový boom“, zabezpečovanie sa o vlastnej identite cez dejiny je dôležitou súčasťou nielen kultúrnych stratégií väčšiny miest, naratívy o identite cez minulosť sa stávajú súčasťou marketingových posolstiev a súčasťou vytvárania brandu (značky) miest.

Tradíciou sa môže stať akýkoľvek kultúrny prvok, spojený s minulosťou spoločenstva, od vzorcov sociálnych interakcií, cez ritualizované praktiky sociálnych skupín až po materiálne prvky, ktoré dotvárajú jedinečný spôsob života spoločenstva. Prvky kultúrnej tradície sú atraktívne a oživujú slávnostné udalosti spoločenstva a sú aj súčasťou živej kultúry. Tradície zostávajú „živé“ dovtedy, kým sú tvorené, tradované a rešpektované bez donútenia a nátlaku.¹

Mesto nerozvíja cielene svoj kultúrny profil, nerozvíja kultúrnu značku, nevie, akým mestom je a chce byť z pohľadu kultúry. *Pozn.: Mesto realizuje dve väčšie kultúrne podujatia špecificky zamerané na udalosť spojenú s identitou mesta (Korunovačné slávnosti a Rímske hry), čo spôsobuje nevyváženosť v prezentácii pamäte mesta.*

119. TAB: Festivaly a podujatia mesta, pracujúce s pamäťou a tradíciami

Zdroj: Mestské kultúrne organizácie, apríl 2022

⁸ Zuzana Slušná, Svetlana Chomová, *Súčasné témy v kultúrnej teórii a praxi*, NOC, 2015

Hlavné festivaly mesta, budujúce identitu Bratislavy prostredníctvom histórie

- Bratislavské mestské dni + tradícia otvárania brán mesta/deň Svätého Juraja patróna Bratislavy (organizátor mesto Bratislava, BKIS a mestské organizácie)
- Korunovačné slávnosti (organizátor BTB)
- Rímske hry - Múzeum Antická Gerulata v Rusovciach (MMB)
- Limes days (MÚOP)

Pravidelné podujatia mesta pracujúce s pamäťou Bratislavy

- Rande s mestom – vychádzky (BKIS) – Príbehy pamiatok, inštitúcií, ulíc, budov a stavieb, ale aj odevných značiek, pohostinstiev, kín, či divadiel a konkrétne osudy mnohých významných osobností, či výročia
<https://www.bkis.sk/rande-s-mestom-vychadzky/>
- Rande s mestom – podcast nielen o dejinách Bratislavy (BKIS) – pútavé témy z dejín mesta - hrdinovia, legendy aj rozprávkové postavy, výnimočné udalosti
<https://www.bkis.sk/podcast/>
- Výtvarný turista (GMB) – vzdelávací program k výstavným projektom GMB. Verejnosť objavuje vo verejnom priestore Bratislavy fragmenty príbehov resp. konkrétne výtvarné diela umelcov a umelkyní prezentovaných na krátkodobých výstavách alebo v stálych expozíciách GMB
- Kurátorské a lektorské výklady MMB k stálym expozíciám alebo dočasným výstavám. Tematické výklady predstavujú jednotlivé časti expozície. Vytvára sa tak prepojenie jednotlivých zbierkových predmetov priamo s dejinami Bratislavy.
- Prednáškový cyklus MMB – výber tém je viazaný na dejiny Bratislavy nielen tie staršie ale aj témy nedávnej histórie, ktoré nemajú jednoznačné interpretácie. Otvárame kapitoly z dejín mesta, ktoré nie sú reprezentované v rámci expozície.
- Rodinné programy MMB pre celú rodinu cez jednotlivé témy predstavujú vybrané kapitoly dejín mesta v súvislosti s vystavenými zbierkovými predmetmi.

- **Aktivity pamäťových a fondových inštitúcií mesta ponúkajú súbor zdieľaných predstáv o minulosti. Prostredníctvom expozícií, výstav či sprievodných programov približujú osobnosti, udalosti, históriu rôznych období a skupín obyvateľstva.**

Aplikovaná história vychádza v ústrety očakávaniam publika. Nie v pejoratívnom zmysle, či v zmysle redukovanom na zábavu a upútanie, ale s cieľom edukovať a prinášať nové intelektuálne impulzy.

„Knižnice, múzeá, galérie, archívy či spolky, ako „zásobárne pamäte“ dokumentujú pôvodnú kultúrnu viacvrstvosť a vzájomnú kultúrnu výmenu. Ich prezentácia navonok voči verejnosti – výstavami, stálymi expozíciami, publikáciami – však často slúžili zahmlievaniu tejto mnohovekvnosti a komplexnosti.“⁹

K aktivitám funkčnej pamäte a historickej pamäte je potrebné pristupovať veľmi opatrne a zároveň so snahou o objektivizáciu, komplexnosť a vyvažovanie. V zhode s E. Mannovou, potrebujeme „do kolektívneho dedičstva zahŕňať aj potláčané,

⁹ ³ MANNOVÁ, Elena. 2019. *Minulosť ako supermarket? Spôsoby reprezentácie a aktualizácie dejín Slovenska*. Bratislava: Historický ústav SAV a Vydavateľstvo VEDA SAV, 2019

zamlčované či tabuizované témy, ktoré pomôžu približovať fenomény pamäte a dedičstva. Pokúšať sa o kritickú reflexiu historickej skutočnosti, sprítomňovať minulé a viazať fakty do jedného celku a kultúrnych kontextov doby“.¹⁰

Práca s pamäťou je dnes výrazne ovplyvňovaná zložením fondov, odbornými kapacitami (špecializácie), ako aj financiami, ktoré majú organizácie na ochranu a sprístupňovanie dedičstva k dispozícii. Častokrát práca s pamäťou nie je systematická, ale ovplyvňovaná dostupnosťou spomienkového materiálu a kapacitami. Napriek tomu si mestské pamäťové a fondové inštitúcie uvedomujú svoju úlohu a hľadajú spôsoby ako pracovať s dejinami mesta komplexne a vyvážené.

„Súčasná muzeológia i historiografia vnímajú múzeum ako miesto pamäti, ako zásobáreň materializovaných spomienok, ktoré sú pre jednotlivcov a pre spoločnosť závažné z hľadiska identifikácie. Pracovníci MMB však musia riešiť zložitú otázku, koho pamäť a koho dedičstvo majú prezentovať. Majú uprednostňovať spomínanie starousadlíkov, ktorý sa za všetkých režimov ťažko vyrovnávali s prisťahovalcami? Majú dokumentovať a inscenovať aj spolužitie a konflikty s novodobými migrantami a tým ich zahrnúť do mestskej pamäti? Majú zohľadňovať postavenie hlavného mesta a nacionalizovať dejiny mesta ktoré nebolo onou „posvätnou kolískou národa“? Nakoľko môžu byť kritickí voči predstaviteľom vládnej moci a politiky? Do akej miery využívajú najnovšie poznatky historiografie? Pre koho prezentujú minulosť – pre turistov či pre miestnych obyvateľov?“¹¹

120. TAB: Expozície a aktivity pamäťových a fondových inštitúcií

Zdroj: Mestské kultúrne organizácie, apríl 2022

Stále expozície MMB
• Stará radnica – expozícia dejín mesta • Apponyiho palác – expozícia historických interiérov, expozícia vinohradníctva • Michalská veža – expozícia historických zbraní • Lekáreň U červeného raka – expozícia farmácie • Dom U dobrého pastiera – múzeum hodín • Pamätný dom J. N. Hummela • Meštiansky dom na Bielej ulici - expozícia Arthura Fleischmanna • Hrad Devín • Antická Gerulata v Rusovciach, lokalita svetového kultúrneho dedičstva UNESCO • Múzeum Janka Jesenského (dlhodobo zatvorené)
Stále expozície GMB
• Stredoeurópske barokové maliarstvo a sochárstvo (Mirbachov palác) • Grafické kabinety – grafické listy z druhej polovice 17. a 18. storočia (Pálffyho palác) • Poldruha storočia. Maliarstvo a sochárstvo rokov 1800 – 1950 (Pálffyho palác) /dočasne odinštalovaná • Fenomény v slovenskom výtvarnom umení v 2. polovici 20. storočia (Pálffyho palác)

¹⁰

¹¹ Kurincová Elena, Mannová Elena, Muzealizácia dejín Bratislavy ako multietnického mesta, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2017

- Gotická tabuľová maľba a plastika (Pálffyho palác)
- Keltská mincovňa (Pálffyho palác), prístupná verejnosti od júla 2022
- Anglické tapisérie zo 17. storočia (Primaciálny palác)
- Obrazáreň (Primaciálny palác)
- Obraz Kráľovná anjelov (kaplnka sv. Jána Evanjelistu)

Pozn.: Zbierky GMB dokumentujú život Bratislavy a jej okolia. V závislosti od polohy a starších dejín mesta išlo o predmety úzko spojené s umeleckým dianím v strednej Európe. Pôvodný východiskový akvizičný rámec galérie sa v priebehu niekoľkých desaťročí rozšíril na umenie celého Slovenska, keďže inštitúcia spravovala zbierky hlavného mesta Slovenskej republiky.

Iné aktivity a sprievodné programy (výber)

- Umenie mesta – živé programové aktivity GMB určené širokej verejnosti a online platforma GMB zameraná na diela vo verejnom priestore z obdobia 20. a 21. storočia /zakúpená doména www.umeniemesta.sk + obnovené webové sídlo www.gmb.sk zahŕňa v sekcii „objavuj“ tento projekt/
- Komentované prehliadky GMB po Mirbachovom a Pálffyho paláci
- Vzdelávací program GMB k stálym expozíciám: Gotická tabuľová maľba a plastika, Stredoeurópske barokové maliarstvo a sochárstvo, Keltská mincovňa – BIATEC

Aké typy aktivít by malo hlavné mesto a jeho kultúrne organizácie v rámci práce s pamäťou mesta, budovaním povedomia a pozitívneho vzťahu k dejinám mesta posilniť? Ktoré témy kultúrneho dedičstva z Vášho pohľadu postupne zanikajú? Ktoré fenomény historickej pamäte a kultúrneho dedičstva podľa Vás vystihujú identitu a autenticitu Bratislavy? Akou konkrétnou témou kolektívnej pamäte Bratislavy by sme sa mali ako mesto podľa Vás viac vedome zaoberať?

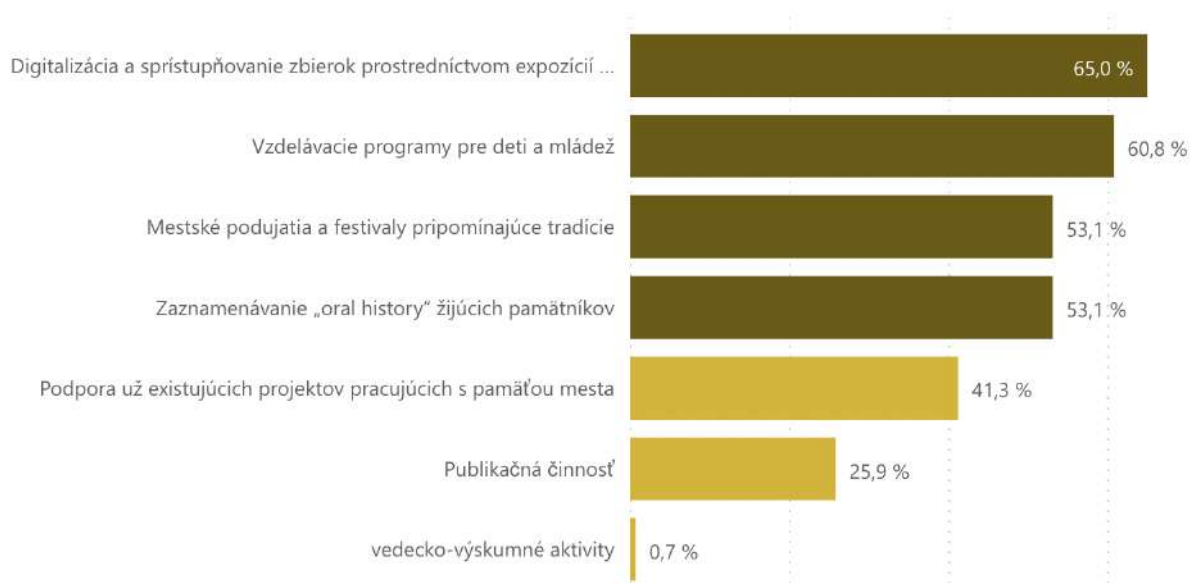
V roku 2022 realizovalo oddelenie kultúry hlavného mesta v spolupráci s Múzeom mesta Bratislavy, Archívom mesta Bratislavy a Mestským ústavom ochrany pamiatok dotazník (Ne)známe kultúrne dedičstvo Bratislavy. Prieskum mapovania a identifikovania (ne)známeho kultúrneho dedičstva Bratislavy je dôležitým krokom k diskusii o identite hlavného mesta Bratislava, o budúcich aktivitách mesta či samotnom prístupe ku kultúrnemu dedičstvu.

V dotazníku odpovedalo 143 respondentov – odborníkov a odborníčok na problematiku z 53 inštitúcií, pričom na výber mali z viacerých pripravených možností s možnosťou doplnenia iných fenoménov.

121. GRAF: prehľad respondentov/odborníkov a odborníčok/ v dotazníku (Ne)známe kultúrne dedičstvo Bratislavy

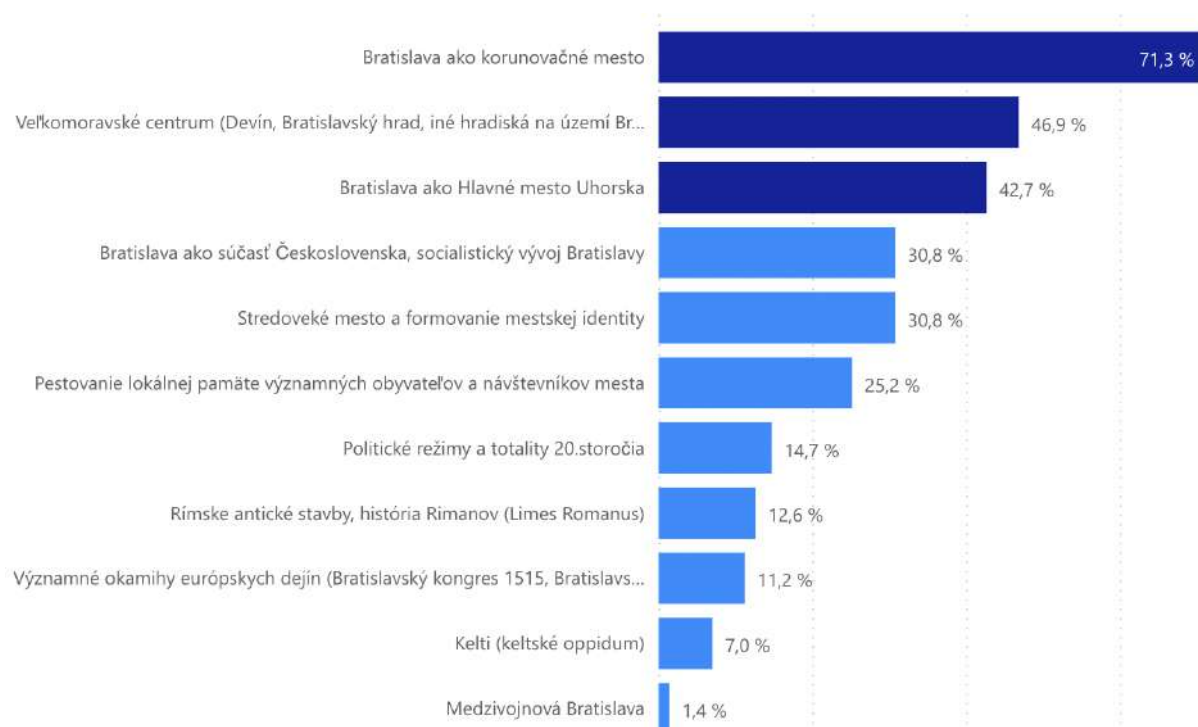
122. GRAF: Aké typy aktivít by malo hlavné mesto a jeho kultúrne organizácie v rámci práce s pamäťou mesta, budovaním povedomia a pozitívneho vzťahu k dejinám mesta posilniť?

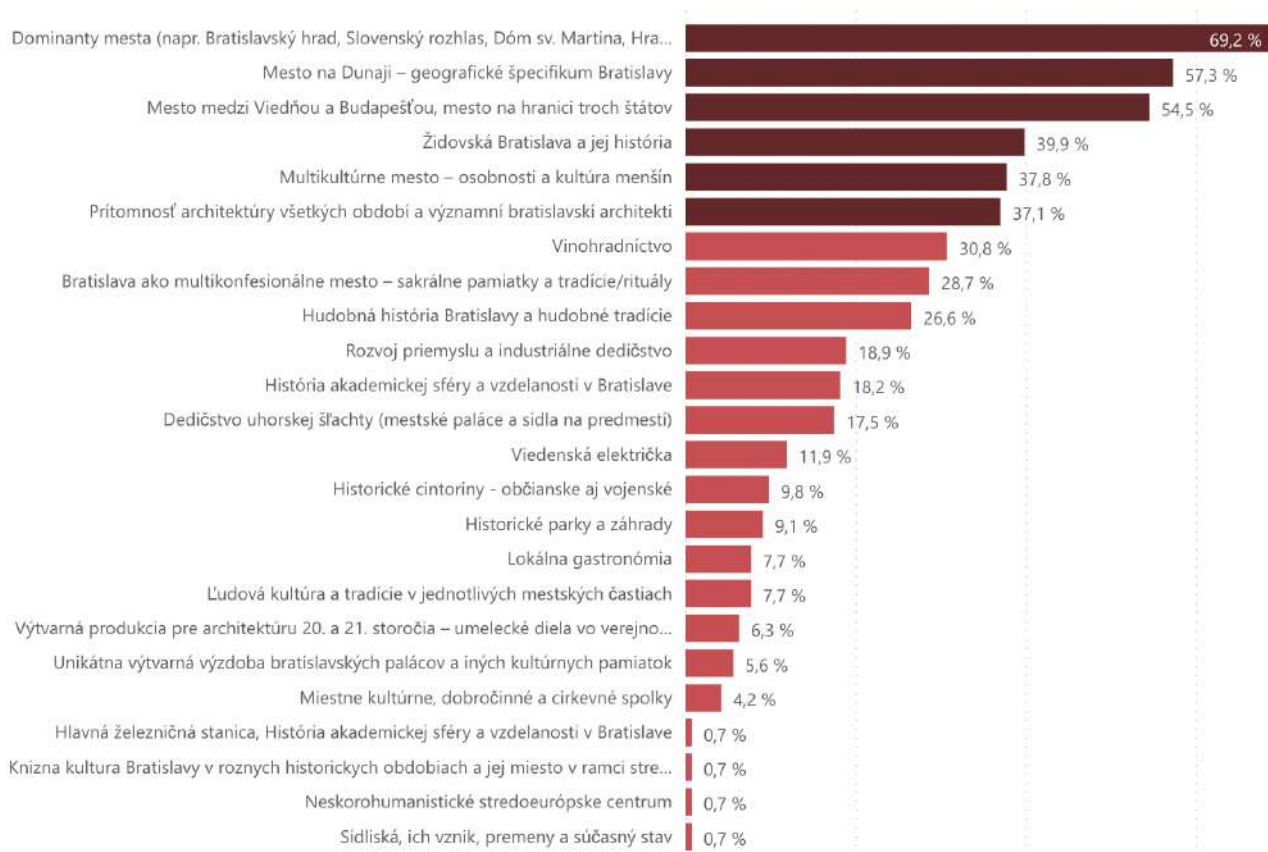
123. GRAF: Ktoré témy kultúrneho dedičstva z Vášho pohľadu postupne zanikajú?

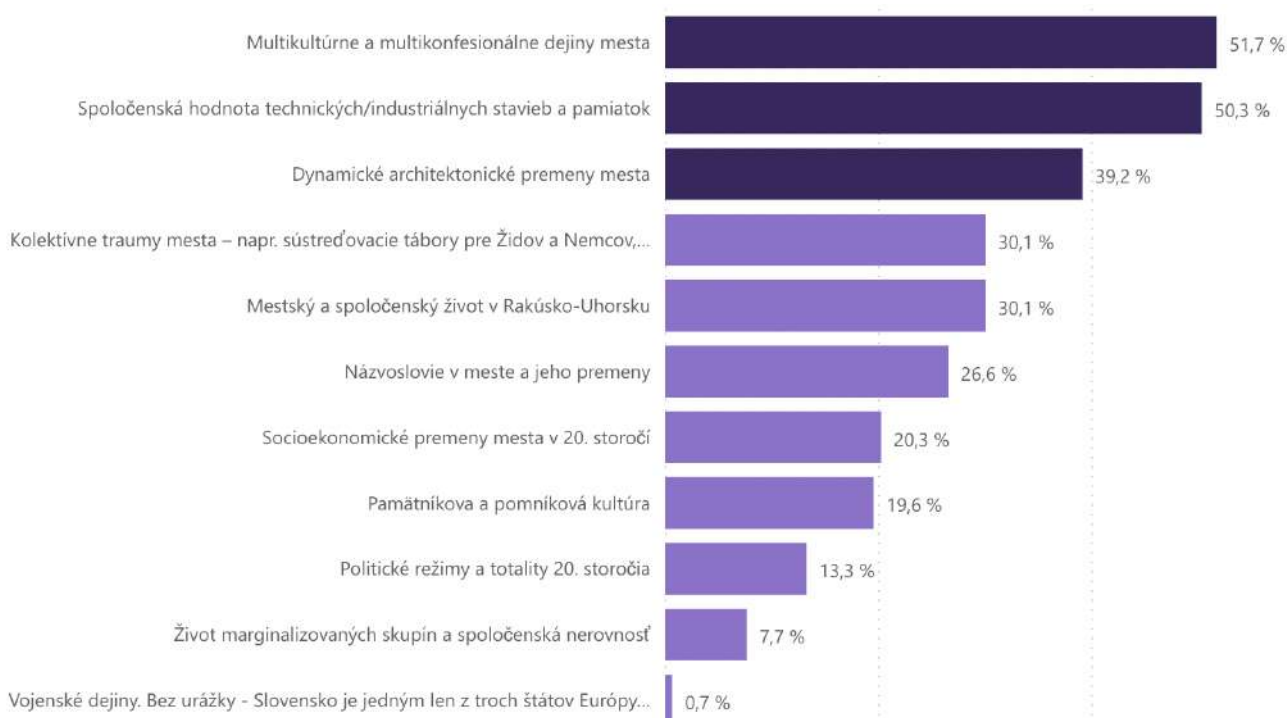
124. GRAF: Historické obdobia a udalosti: Ktoré fenomény historickej pamäte a kultúrneho dedičstva podľa Vás vystihujú identitu a autenticitu Bratislavy?

125. GRAF: Prírodné, architektonické a kultúrne fenomény: Ktoré fenomény historickej pamäte a kultúrneho dedičstva podľa Vás vystihujú identitu a autenticitu Bratislavy?

126. GRAF: Akou konkrétnou témou kolektívnej pamäte Bratislavy by sme sa mali ako mesto podľa Vás viac vedome zaoberať?

Zistenia - zhrnutie:

- hlavné mesto a jeho kultúrne organizácie by pri práci s pamäťou mesta, budovania povedomia a pozitívneho vzťahu k dejinám malo posilniť predovšetkým digitalizáciu a sprístupňovanie zbierok prostredníctvom expozícií, ako aj vzdelávacie programy pre deti a mládež
- 53% opýtaných si myslí, že posilniť treba aj mestské podujatia a festivaly pripomínajúce tradície a zaznamenávanie „oral history“ žijúcich pamätníkov
- medzi témy, ktorým treba venovať pozornosť z dôvodu postupného zániku patria „fenomén života na Dunaji“, „technické a industriálne pamiatky 19. a 20. storočia
- 30-35% uviedlo autentickú lokálnu kultúru a kultúrne udalosti, multikultúrnú identitu mesta a tradície vinohradníctva a gastronómie
- z fenoménov historickej pamäte a kultúrneho dedičstva (historické udalosti a obdobia), ktoré najviac vystihujú identitu a autenticitu Bratislavy bola najväčšia zhoda respondentov vo výbere Bratislavy ako korunovačného mesta (71%), Bratislavy ako veľkomoravského centra a hlavného mesta Uhorska (cca 45%)
- z fenoménov historickej pamäte a kultúrneho dedičstva (prírodné, architektonické a kultúrne fenomény), ktoré najviac vystihujú identitu a autenticitu Bratislavy bola najväčšia zhoda respondentov vo výbere architektonických dominánt Bratislavy (Hrad, Dóm, Rozhlas..) – 70%, v identifikácii Bratislavy ako mesta na Dunaji (57%), hraničného mesta medzi Viedňou a Budapešťou (54%)
- mesto Bratislava by sa malo vedome zaoberať multikultúrnymi a multikonfesionálnymi dejinami mesta (52%), či spoločenskou hodnotou technických a industriálnych stavieb a pamiatok (50%).

Oslovení aktéri v zhode konštatovali, že mesto a jeho organizácie potrebujú intenzívnejšie spolupracovať s mimovládnyimi organizáciami venujúcimi sa pamäti mesta a prepájať sa na existujúce projekty v snahe spojiť úsilie. Z odporúčaní vyberáme:

„Ideálne by bolo prepojiť kultúrne hodnoty prítomnosti a minulosti, moderné trendy s kultúrnou tradíciou mesta, a to vo vyváženom pomere. Bratislava má jedinečné kultúrne tradície, ktoré sa dajú atraktívne prezentovať aj v súčasnosti.“

„Pamäť mesta treba budovať dlhodobou podporou odborných inštitúcií a odborných projektov a cieľavedomým vzdelávaním verejnosti. Kvalita a odbornosť by mali byť prioritou. Hľadať atraktívne formy prezentácie, no neskĺznuť k povrchnosti je veľkou výzvou doby.“

„Výukové programy pre verejnosť, program na sprevádzanie Bratislavčanov po vlastnom meste aj v teréne, aby získali prehľad a lepší vzťah k svojmu mestu. Väčší záujem o rôznorodé pamiatky a dianie v meste by bol potom prirodzenejší. Programy na lokálne spoznávanie aj na školách. Sprievodcovské programy pre školy v kombinácii s múzeami a kultúrnymi inštitúciami.“

„Téma Keltov, Rimanov a Germánov na území Bratislavy je veľmi nedocenená, napriek úžasnému objavom posledných rokov. Hrad Devín je na tom podobne. Európsky rozmer týchto pamiatok by si zaslúžil, aby sa ich dlhodobému systematickému výskumu a prezentácii venovali stabilné interdisciplinárne tímy odborníkov.“

Pracovná skupina KULTÚRA ďalej odporučila:

- viac akcentovať v činnosti mesta tému „politických transformačných procesov“ z totalitného režimu na režim demokratický. Zaznel tiež názor, že Slovensko a konkrétne Bratislava sú ťažko odlíšiteľné v rámci bývalého ost-bloku. Tento názor bol doplnený skúsenosťou jednej z účastníčok s vnímaním Bratislavy v zahraničí ako „The New East“ v rámci bývalého ost-bloku.
- rozvíjať tému kozmopolitného mesta a medzináboženského dialógu v meste s ohľadom na existujúce aktívne náboženské skupiny – napr. rozvoj témy židovského dedičstva (Chatam Sofer), obnova celoeurópskeho podujatia Noc kostolov, a pod.
- aktívnejšie a citlivo pracovať s minulosťou a rôznorodou identitou Bratislavčanov, ktorá sa postupne vytráca (židovské, maďarské, nemecké obyvateľstvo) – zaznel názor, že táto téma je silnou stránkou mesta (zároveň konkurencieschopnou), cez ňu si obyvatelia môžu vytvárať vzťah k mestu.
- akcentovať Bratislavu ako „mesto na hranici“, kde sa premiešavajú viaceré kultúry. Ako jeden z projektov boli navrhnuté prehliadky po rôznych miestach Bratislavy, ktoré predstavujú mesto s bohatou multikultúrnou históriou. Odporúčané bolo pracovať s pamäťou židovského a nemeckého mesta a hovoriť o vyhnanstve týchto skupín obyvateľov. Zaznela ambícia návratu späť k multikultúrnosti mesta, ktoré bude vítať cudzincov.
- viac pracovať s témou Dunaja v napojení na identitu mesta – v minulosti kyvadlová doprava Propeller.
- rozvíjať aj v oblasti kultúry naratív Bratislavy ako hlavného mesta Slovenska.
- prinášať do verejného priestoru nové interpretačné prvky o histórii Bratislavy, ktoré priblížia návštevníkom proces premeny mesta (napr. mesto kedysi na Dunaji) – a to buď cez digitálne aplikácie (minulosť vs súčasnosť) alebo cez iné sofistikovanejšie inovačné prvky.
- pri renováciách významných pamiatok mesta približovať obyvateľom cez interaktívne prvky proces premeny danej pamiatky/stavby/objektu – ako príklad bola uvedená renovácia Berlínskej opery, ktorá bola počas obnovy celá obložená fotografiami z minulosti, zároveň boli vytvorené miesta na fotenie pre návštevníkov – návštevníci sa mohli stať súčasťou celého procesu obnovy a boli tak vtiahnutí do kontaktu s premenou daného miesta. Zároveň uverejňovanie vzniknutých fotografií na sociálnych sieťach vytváralo osvetu o kultúrnom dedičstve. Odporúčané bolo, aby sa na podobné interaktívne prvky myslelo aj pri obnove kúpeľov Grössling.

Kapacity a potenciál kultúrneho dedičstva (v napojení na cestovný ruch)

V čom je Bratislava v oblasti kultúry a kultúrneho dedičstva výnimočná a európska? Ako sa chce Bratislava prezentovať v oblasti kultúry v zahraničí? Mestu chýba zázemie a kapacity prezentačných priestorov pre lepšie služby cestovného ruchu a cezhraničnú spoluprácu.

- Verejné politiky hlavného mesta SR Bratislavy spoločne nerozvíjajú kultúrnu značku mesta /mesto nemá jasné ciele v oblasti propagovania identity Bratislavy smerom do zahraničia.
- Nie je zadefinovaná kultúrna identita mesta - atribúty, ktoré by chcelo mesto rozvíjať.
- Nerealizujú sa programy zamerané na rozvoj mestskej identity a tradície mesta s každoročným cieľovým plánovaním.
- Absentujú politiky v oblasti cestovného ruchu (aj koordinácia z úrovne mesta) - chýba strategický dokument pre rozvoj cestovného ruchu hlavného mesta SR Bratislavy, absentuje spolupráca v oblasti kultúry a cestovného ruchu (na všetkých úrovniach samosprávy).
- Úplne absentujú prístupy a politiky využitia, zhodnotenia a marketingu kultúrneho dedičstva ako produktu cestovného ruchu /organizácie nie sú dostatočne pripravené na turizmus 21. storočia.

Pamiatky a história sú lákadlom tak pre obyvateľov, ako aj pre turistov. Predstavujú potenciál pre rozvoj cestovného ruchu aj na úrovni európskych podporných nástrojov a fondov.

Dôvody, pre ktoré turisti navštevujú Bratislavu:

127. TAB: Návštevnosť atraktivít mesta Bratislavy

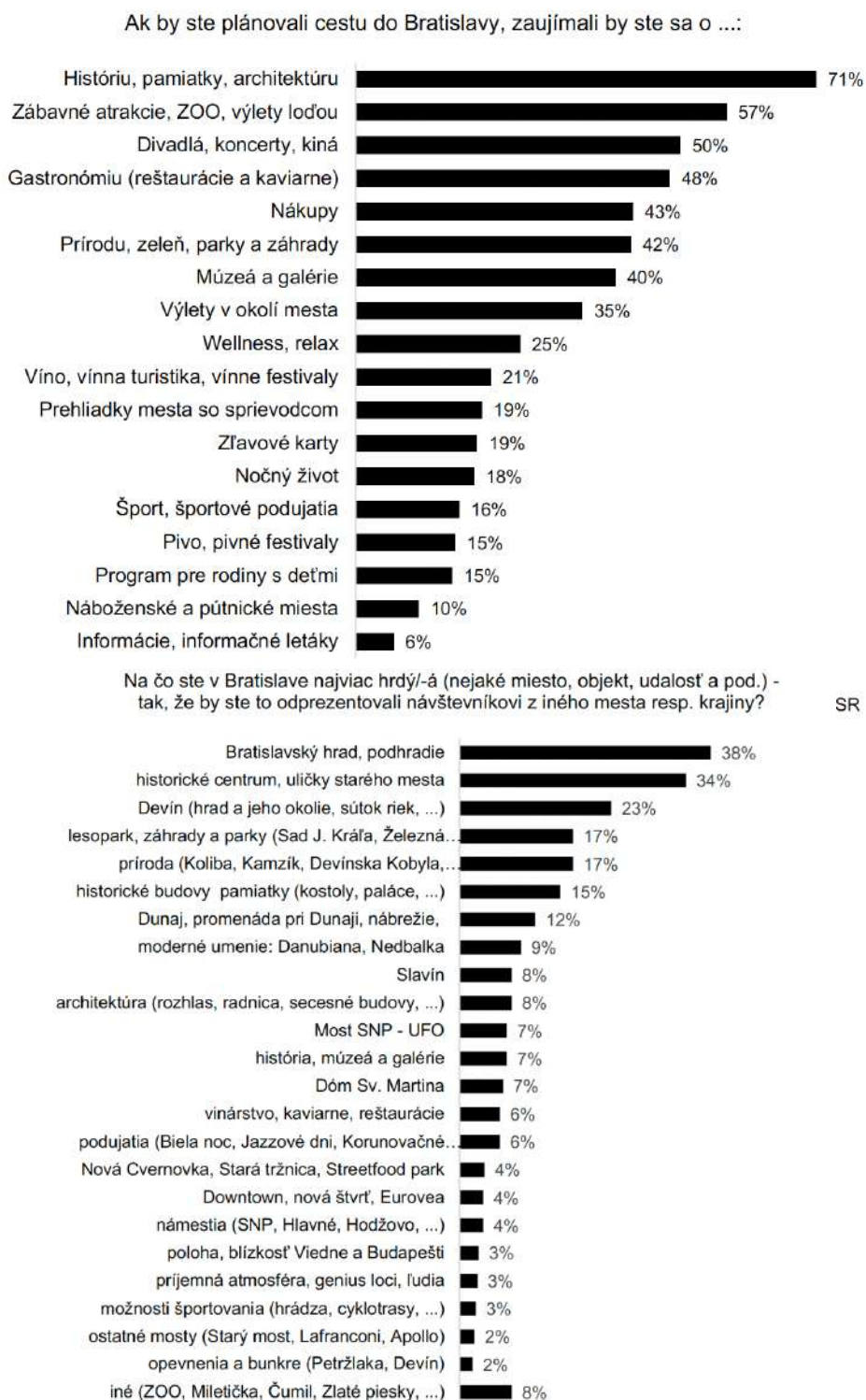
Tabuľka č. 46: Návštevnosť atraktivít mesta v rokoch 2017 - 2019

Atraktivita mesta	2017	2018	2019
ZOO BRATISLAVA	287 911	316 597	315 008
NKP Hrad Devín	207 236	203 894	241 332
Historické múzeum SNM na Bratislavskom Hrade	103 262	146 590	201 625
Galéria Danubiana	39 430	47 850	50 981
Stará radnica - Múzeum dejín mesta ⁶⁸	39 323	18 183	43 166
Michalská veža - Múzeum zbraní	25 071	27 997	33 874
Galéria mesta Bratislavy	22 433	24 494	37 921
Antická Gerulata Rusovce	7 138	5 484	5 288
Múzeum hodín	n/a	n/a	6 782
Múzeum Farmácie	6 602	5 729	6 393
Apponyiho palác	6 279	9 672	11 467
JN Hummel	536	1 211	1 465
A. Fleischmann	1 419	1 928	1 630
Múzeum hodín	6 209	6 387	6 782
SPOLU	752 849	816 016	912 733

Zdroj: BTB, web stránky prísl. organizácií

Zdroj: Analýza socioekonomických účinkov cestového ruchu v Bratislave, MARK BBBDO Bratislava, s.r.o., marec 2021

128. GRAFY: Príťažlivosť Bratislavy pre návštevníkov podľa návštevníkov Bratislavy

Zdroj: Cestovný ruch v Bratislave, online prieskum, december 2020 – január 2021, n = 489 obyvateľov Bratislavy

Zdroj: Analýza socioekonomických účinkov cestového ruchu v Bratislave, MARK BBBDO Bratislava, s.r.o., marec 2021

PROBLÉM 8: Nesystémová starostlivosť o monumenty - pomníky, pamätníky, fontány a ostatné umelecké diela vo verejnom priestore. Obmedzené kompetencie mesta pri vzniku nových diel.

Riešenie tejto problematiky je výzvou z viacerých ohľadov a to z hľadiska riešenia súčasného stavu evidencie, usporiadania vlastníckych vzťahov, spravovania a zabezpečenia celkovej starostlivosti, ako aj z hľadiska zámerov pre budúce riešenie vzniku, osadenia a premiestňovania diel vo verejnom priestore. Činnosť komisie treba vnímať vo vzťahu k celkovej komplexnosti problematiky.

Zámerom hlavného mesta Bratislavy je koncepčné narábanie s monumentami mesta (pomníky, pamätníky, výtvarné diela vo verejnom priestore). Hlavné problémy sú:

- Dlhoročná prevažne pasívna rola mesta (reaktívna) pri problematike diel vo verejnom priestore bez nastavených vzťahov a pravidiel v dôsledku nepostačujúcej legislatívy.
- Chýba koncepčné narábanie s monumentami mesta, potrebná je aktualizácia pravidiel a mechanizmov (manuál).
- Neukončená pasportizácia umeleckých diel, pomníkov, pamätníkov vo verejnom priestore, v správe Bratislavy.
- Nie sú vyjasnené vlastnícke vzťahy mesta k dielam vo verejnom priestore, množstvo pamätníkov a diel je v zlom stave (vrátane diel s vysporiadanými majetkovými vzťahmi).
- Mnoho aktérov – štruktúry mesta a územie mesta, rôzne záujmy a motivácie.

Príčiny:

- Nedostatky pri riešení vlastníckych vzťahov a správy mestského majetku.
- Osadzovanie nových diel bez doriešenia ich spravovania a budúcej starostlivosti.
- Absencia pravidiel a podpornej legislatívy.
- Nesystémový prístup k renovácii a pamiatkovej obnove, nedostatok finančných prostriedkov.

Následky:

- Vysoký počet pomníkov, pamätníkov a diel vo verejnom priestore bez známeho majiteľa a správcu v zlom technickom stave (postupné degradácia).
- Prítomnosť nekvalitných diel vo verejnom priestore, a/alebo diel bez rešpektu k lokalite.
- Nedostatočné právomoci hlavného mesta v usmerňovaní a ovplyvňovaní problematiky s cieľom kvalitného verejného priestoru.

Monumenty mesta

„Bratislava v súčinnosti s mestskou časťou vedie evidenciu, usmerňuje a koordinuje rozmiestňovanie pomníkov, pamätníkov a sôch umiestnených na verejných priestranstvách na území Bratislavy.“ Štatút hlavného mesta SR Bratislavy, ktorý upravuje tak kompetencie mesta, ako aj mestských častí, uvádza v čl. 35 „Pôsobnosti Bratislavy v oblasti kultúry“, bod 8.

Hlavné mesto SR Bratislava má prijaté pravidlá pre umiestňovanie, premiestňovanie a demontáž pomníkov, pamätníkov a umeleckých diel na svojom území, ktoré vychádzajú z Koncepcie narábania s pomníkmi, pamätníkmi, pamätnými tabuľami a výtvarnými dielami na území hlavného mesta SR Bratislavy (2012).

Mesto má zároveň schválený Manifest verejných priestorov (2022), ktorý sa v časti „Atraktívne mesto“ zaoberá umením vo verejnom priestore a to nie len v podobe sôch či plastík, ale aj inštalácií, ktoré priamo vplyvajú na spoločenský aspekt prostredia, kvalitu verejného priestoru a ochranu historickej a kultúrnej identity mesta. Aplikácia akcentov vo verejnom priestore by mala byť obmedzená iba na priestorovo významné miesta a mala by vychádzať zo širšieho kontextu a verejných súťaží. Potrebné je zadefinovať širšie princípy osádzania umeleckých diel vo verejnom priestore.

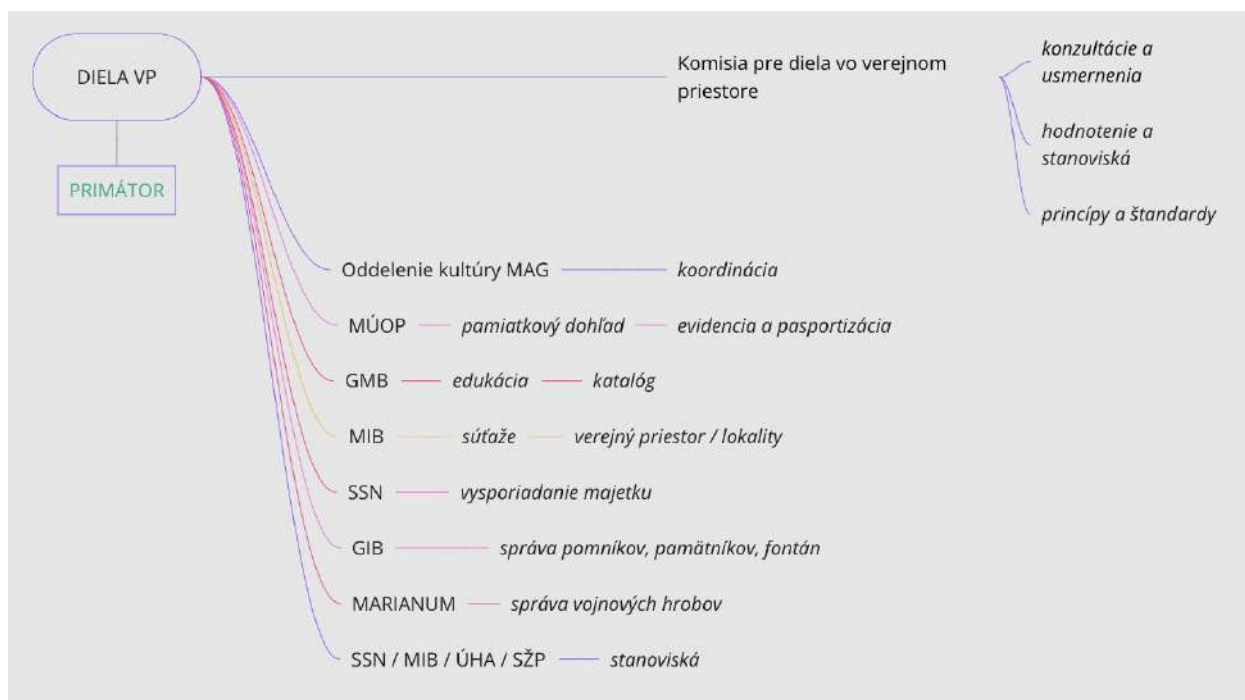
Na posudzovanie umiestňovania, premiestňovania a demontáže pomníkov, pamätníkov a výtvarných diel zriadila Bratislava v roku 2013 Komisiu pre diela vo verejnom priestore (do roku 2021 Komisie pre pamätníky a výtvarné zásahy do verejného priestoru), ktorá je poradným orgánom primátora, a pôsobí aj ako konzultačný orgán pre záujemcov /žiadateľov o usmernenie. Komisia nerealizuje verejné súťaže.

Útvary v rámci hlavného mesta participujúce na agende sú:

- Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy: Oddelenie kultúry zabezpečuje agendu vyplývajúcu pre obec zo zákona 49/2002 o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov, plnenie úloh súvisiacich s ochranou pamiatkového fondu a problematiky pomníkov, pamätníkov a výtvarných diel umiestnených na verejných priestranstvách, konkrétne koordinuje oblasť pomníkov, pamätníkov a diel vo verejnom priestore (VP) vrátane koncepcnej činnosti. Spracováva podklady pre Komisiu pre pamätníky a zásahy do VP. Oddelenie kultúry spolupracuje pri výkone agendy s vecne príslušnými oddeleniami magistrátu a príspevkovými organizáciami mesta - spracováva súborné stanoviská ostatných útvarov a organizácií a odpovede na žiadosti k dielam vo VP. Sekcia územného plánovania, Útvar hlavnej architektky a ďalšie oddelenia a sekcie magistrátu – Oddelenie stavebných činností (OSC), Sekcia správy nehnuteľností (SSN), Sekcia právnych činností (SPČ), Oddelenie verejného obstarávania (OVO), OVS, SŽP spracovávajú podklady a stanoviská k umiestňovaniu, premiestňovaniu pomníkov a výtvarných diel vo VP.
- Mestské organizácie: Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave (MUOP) plní odborné činnosti v oblasti ochrany pamiatkového fondu pre potreby hlavného mesta SR a mestských častí, spracováva podklady a stanoviská z hľadiska koncepcie narábania s pomníkmi a výtvarnými dielami a vedie evidenciu diel (pamätníkov, pomníkov, pamätných tabuľ, fontán a umeleckých diel), Metropolitný inštitút Bratislavy (MIB) rieši lokálny program pre umiestňovanie pomníkov, umeleckých diel z hľadiska verejného priestoru v súlade s existujúcim Manuálom a súťaže (napojenie na vlastné realizované projekty, vyhlasovanie súťaží a konzultácie – metodické usmernenie), Galéria mesta Bratislavy (GMB) - nová odborná úloha (spoločné zadefinované oblasti: stanoviská k plánovaným realizáciám – posudzovanie návrhov, vypracovanie správ o hodnote diela, nastavenie metodiky údržby a ochrany diel, vzdelávanie, programové podujatia, spolupráce a konkrétne popularizačné projekty).
- Správcovia: Generálny investor Bratislavy (GIB) - vykonáva správu pamätníkov, pomníkov, pamätných tabuľ, umeleckých diel vo VP a fontán vo vlastníctve hlavného mesta, Marianum - Pohrebníctvo mesta Bratislavy - vykonáva správu pomníkov, pamätníkov a pamätných tabuľ, ktoré sú vojnovými hrobmi.

- Poradný orgán: Komisia pre pamätníky a zásahy do verejného priestoru – vyjadruje sa ako poradný orgán k umiestňovaniu, premiestňovaniu pamätníkov a umeleckých diel vo VP.

129. TAB: Schéma vzťahov útvarov mesta a organizácií vstupujúcich do problematiky

Zdroj: oddelenie kultúry HMBA, 2022

Koncepcia, spolupráca a participácia

Aktualizácia Koncepcie narábania s pomníkmi, pamätnými tabuľami a výtvarnými dielami hlavného mesta SR Bratislavy vo verejnom priestore (VP). Nová koncepcia (manuál) by sa mala zaoberať všetkými formálnymi náležitosťami vzniku, ochrany, premiestňovania, odstraňovania diel vo verejnom priestore. Zároveň by mala byť zadefinovaná ideová vízia, ktorá určí vopred oblasti rozvoja, smerovanie a ciele z hľadiska: miest /lokality, foriem, tém (súčasného umenia, politiky, sociálnych otázok), miery participácie s obyvateľmi, aktivít predchádzajúcim samotnej súťaži a realizácii.

Potrebné je posilniť povedomie o význame vzniku diel popri novo realizovaných revitalizáciách a vznikajúcich verejných priestoroch. Umocniť spoluprácu architektov s výtvarníkmi a pokračovať v rozvinutej spolupráci. Hľadať prieniky jednotlivých tém a diskutovať s odborníkmi na mestotvorbu z pohľadu architektov a umeleckej inštitúcie. Mesto málo pracuje v tejto oblasti s verejnosťou - približovanie jednotlivých diel, ich autorov, témy a kontextu vzniku diela, ale aj širšie témy urbanizmu, mestského prostredia, historického kontextu (popularizačné prechádzky, prednášky a diskusie, prácu s ostalgiou). Výraznejšia pozornosť venovaná dielam vo VP pozdvihne ich hodnotu. Dá sa experimentovať s rôznymi aktivizačnými aktivitami, ktoré vtiahnu obyvateľov do spolupráce.

Legislatívne limity

Problémom, ktorý bráni komplexnému uchopeniu agendy predstavuje obmedzená vymáhateľnosť dodržiavania stanovísk hlavného mesta k predkladaným návrhom či realizovaným zámerom. Dôvodmi sú, že takúto kompetencia samosprávy nemá oporu v súčasne platnej legislatíve. Hlavné mesto môže reálne ovplyvňovať (v zmysle záväzného stanoviska) umiestnenie diela na pozemkoch vo svojom vlastníctve, nie na iných pozemkoch. Nakoľko legislatíva neoperuje s pojmom „verejného priestoru“. Pri pozemkoch v súkromnom vlastníctve nemôže samospráva veci nariaďovať, ale musí prísť ku vzájomnej dohode.

Žiadatelia, pokiaľ neuspjú so svojimi návrhmi, hľadajú možnosti umiestnenia na pozemkoch iných vlastníkov, resp. aj na územiach vo vlastníctve hlavného mesta spravovaných MČ. Týmto spôsobom bolo zrealizovaných a osadených vo verejnom priestore Bratislavy viacero diel, ku ktorým sa mesto buď vôbec nevyjadrovalo, alebo dalo negatívne stanovisko k ich osadeniu. Neraz hlavné mesto až dodatočne zistí, že na území v jeho vlastníctve a správe MČ bolo osadené dielo bez jeho vedomia.

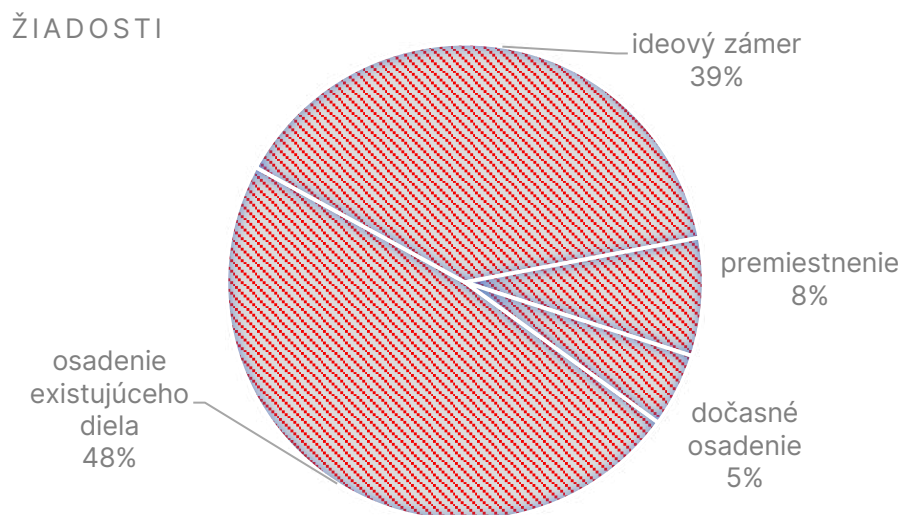
Reaktívna rola mesta

Hlavné mesto SR Bratislava dlhodobo neiniciovalo, ani nere realizovalo vznik diela - pamätníka, pomníka, alebo sochy vo verejnom priestore. Len v 1 prípade dalo podnet a zapojilo do financovania vzniku pamätníka a v 3 prípadoch prevzalo do vlastníctva dielo.

Výkon politiky mesta v oblasti diel vo verejnom priestore sa v posledných desaťročiach obmedzil na (nedostatočnú) starostlivosť o diela v správe mesta a vydávanie stanovísk k zámerom na vznik a osadenie diel na pozemkoch hlavného mesta, ktorých predkladateľmi boli prevažne externé subjekty, a ktorých posúdenie mesto zverilo Komisii pre pamätníky a výtvarné zásahy do verejného priestoru (poradný orgán primátora). Komisia pre pamätníky a výtvarné zásahy do verejného priestoru bola zriadená v roku 2013. Dovtedy sa návrhy vybavovali na základe odborných stanovísk útvarov magistrátu a MÚOP, resp. sa prerokovali v poslaneckej komisii pre kultúru.

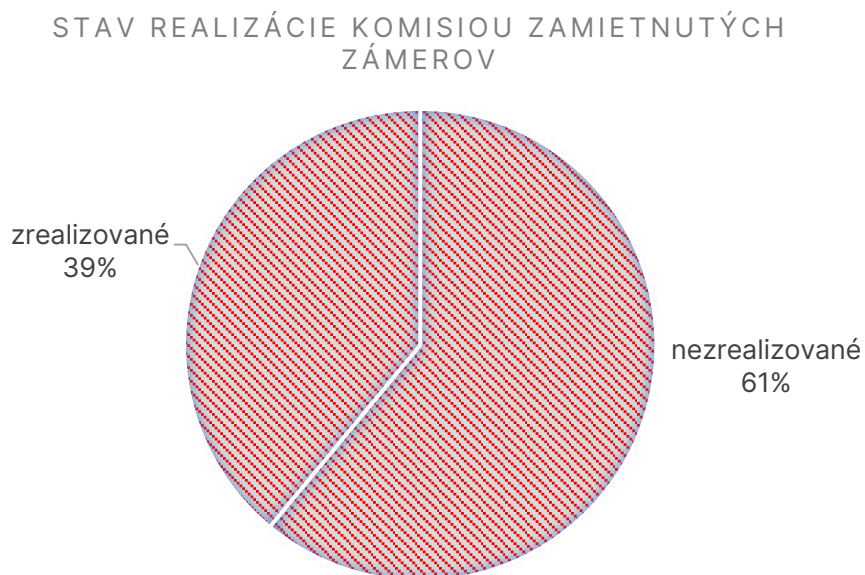
Mesto sa primárne zaoberalo žiadosťami iných subjektov /mesto neiniciovalo vznik diela nere realizovalo súťaž. Rozsah záberu činnosti komisie bol od počiatku obmedzený iba na pozemky a objekty vo vlastníctve mesta. Pokiaľ žiadateľ pochopil tieto legislatívne nedostatky, vedel z toho ťažiť a po odmietnutí osadenia diela na pozemku HMSRBA našiel iného vlastníka (MČ, súkromný vlastník), ktorý umiestnenie diela umožnil.

130. GRAF: Kategórie žiadostí prerokovávaných Komisiou pre pomníky, pamätníky a výtvarné diela vo verejnom priestore v rokoch 2013-2021

Zdroj: MÚOP databáza, 2021

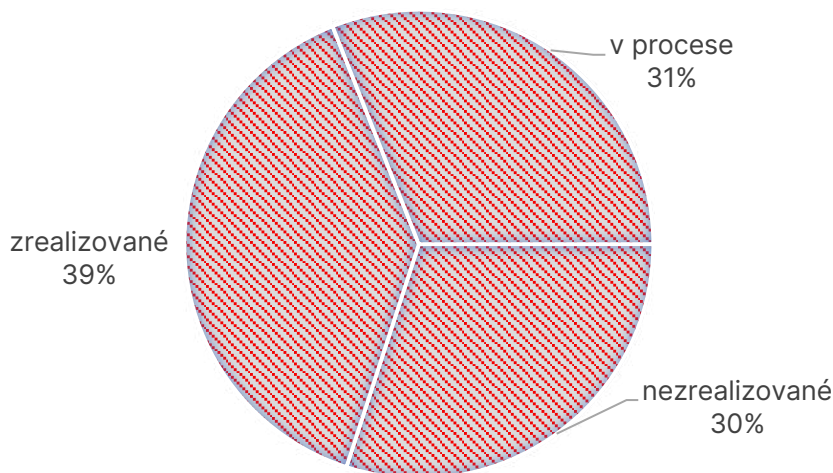
131. GRAF: Stav realizácie zamietnutých zámerov Komisiou pre pomníky, pamätníky a výtvarné diela vo verejnom priestore v rokoch 2013-2021

Zdroj: MÚOP databáza, 2021

132. GRAF: Stav realizácie schválených zámerov Komisiou pre pomníky, pamätníky a výtvarné diela vo verejnom priestore v rokoch 2013-2021

STAV REALIZÁCIE KOMISIOU SCHVÁLENÝCH ZÁMEROV

Zdroj: MÚOP databáza, 2021

S tým súvisí reálny nízky dopad uznesení komisie - 39% zamietnutých zámerov bolo zrealizovaných a umiestnených vo verejnom priestore napriek nesúhlasu komisie, rovnaké % bolo zrealizované zo schválených zámerov, z konsenzom schválených zámerov sa realizovala štvrtina).

V rokoch 2010-2020 bolo do verejného priestoru osadených 38 diel, v rokoch 2013-2020 komisia zasadala 23x, prerokovala 43 diel (zrealizovaných bolo 17 z nich).

Pasívna rola mesta sa donedávna prejavovala v nízkej ambícii a absencii postupov a rámcov, ktoré by preventívne usmerňovali kvalitu zámerov v úplnom začiatku ich vzniku. Prvým predpokladom zmeny pasivity je vyžadovanie súťaže, ktorá by spĺňala požiadavky zadefinované SKA (Slovenská komora architektov) pri všetkých zámeroch na osadenie diela vo verejnom priestore (na pozemkoch vo vlastníctve hlavného mesta), do ktorých by bolo hlavné mesto zapojené či už formou konzultácie súťažných podmienok a zadania, nominovania odborníkov do komisie, alebo výberom lokality /miesta, ktoré by vyhláseniu súťaže predchádzalo.

Majetkové vzťahy

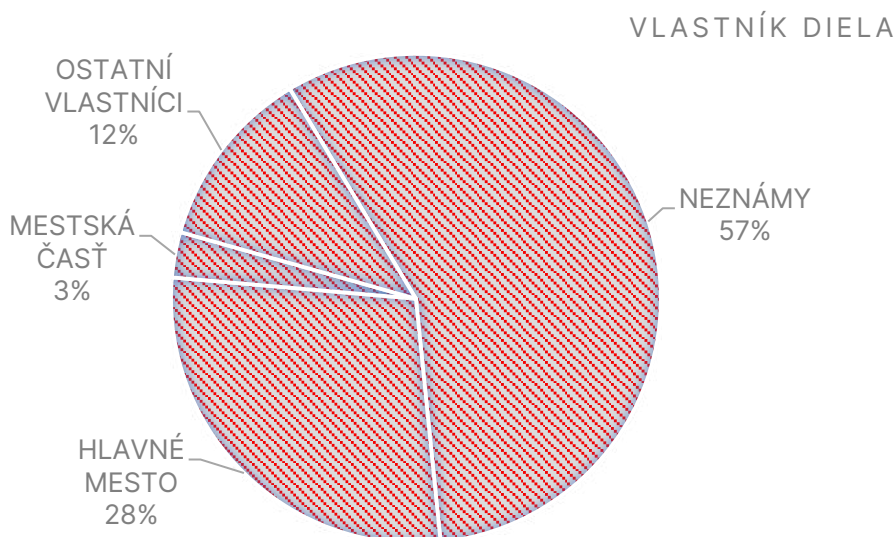
Dnes z hľadiska vlastníctva na území mesta Bratislava nájdeme pomníky, pamätníky a výtvarné diela, pamätné tabule a fontány, ktoré sú vo vlastníctve (a správe) hlavného mesta SR Bratislavy (prípadne jeho organizácií, mestských častí, iných verejných a súkromných subjektov, ako aj diela bez vlastníkov a správcov). Diel bez vlastníkov je množstvo, pričom nie je zabezpečená ich starostlivosť.

Potrebné bude postupne riešiť otázku vlastníctva a správy pomníkov, pamätníkov, umeleckých diel v prípadoch, v ktorých nie sú identifikovaní vlastníci a určení správcovia. Súčasne treba doriešiť možnosť postupného preberania diel bez známych vlastníkov do vlastníctva mesta, právne aspekty preberania diel do vlastníctva, ako aj

finančné zabezpečovanie správy mestom a MČ (spracovať podklady aký je počet diel a aké finančné prostriedky si správa vyžiada). Nemenej potrebné je identifikovať ich stav a zdefinovať náležitosti správy a štandardy renovácie (údržba, oprava).

Na území mesta je evidovaných približne 570 diel vo verejnom priestore, z nich 328 nemá známeho vlastníka, ani správcu. Mesto nemôže riešiť opravu diel, ktorých nie je vlastníkom a správcom.

133. GRAF: Majetkové vzťahy k dielam osadeným vo verejnom priestore Bratislavy

Zdroj: MÚOP databáza, 2021

Čo sa týka diel vo vlastníctve mesta:

- 159 diel vo vlastníctve HMBA
- 106 spravuje GIB (pomníky, pamätníky, fontány)
- 34 spravuje Marianum (vojnové hroby)
- 19 iný správca (Magistrát, STaRZ, ZOO, BVS...)

Odporúčané ďalšie kroky v procese:

- iniciovať úpravu štatútu HMBA Bratislava
- aktívna rola komisie (konzultácie /diskusie /zviditeľňovanie)
- uplatňované kritériá hodnotenia
- transparentnosť činnosti (zverejňovanie, správy, prehľady)
- jasné pravidlá - manuál umiestňovania diel vo verejnom priestore
- dôraz na súťaž ako princíp
- nové nastavenie vzťahov v štruktúrach mesta - dôraz na vykonateľnosť
- preberanie „opustených“ diel do majetku mesta (postupnosť)
- efektívna správa a ochrana
- edukácia (tvorba databáz, nové formáty pre verejnosť)
- aktívna podpora vzniku diel (spolupráce, súťaže, podpora)

KREATÍVNY PROFIL

PROBLÉM 9: Mesto nedostatočne rozvíja potenciál kreatívnych odvetví koncentrovaných na území mesta. Neexistujú inovačné projekty v kultúre, ktoré by boli napojené na kultúrny a kreatívny priemysel s dopadom na konkurencieschopnosť mesta.

Potenciál nového typu ekonomiky, založeného na ideách a kreativite sa v plnej miere prejavuje najmä v mestských aglomeráciách. Práve v nich je prirodzene koncentrovaná vysoko-kvalifikovaná a kreatívna pracovná sila. V globálnom aj európskom meradle sa všetky odvetvia kreatívneho priemyslu koncentrujú do miest a mestských zón.

Odvetvia kultúrneho a kreatívneho priemyslu sa preto často stávajú významnou hnacou silou miestneho rozvoja a to v niekoľkých úrovniach:

- kreatívne produkty a služby sú v meste prítomné a zvyšujú jeho atraktivitu a kvalitu mestského prostredia a prispievajú k urbánnej inovácii
- vytvárajú pracovné miesta a generujú daňové príjmy
- výrazne vplývajú na revitalizáciu mestských zón a ich koncentrácia vytvára novú pridanú hodnotu mestského plánovania
- môžu znižovať marginalizáciu vylúčených skupín a podporovať inklúziu
- prispievajú k zvyšovaniu kultúrnej rozmanitosti
- spájajú mestské komunity, prispievajú k sociálnej súdržnosti a tvorbe sietí
- vďaka výraznému vplyvu na zvyšovanie kvality života priťahujú pracovnú silu s vysokou pridanou hodnotou a obyvateľov s vysokými kognitívnymi a socioekonomickými schopnosťami a zručnosťami
- prispievajú k zvyšovaniu blahobytu a zdravia obyvateľstva

Mesto Bratislava je najvýraznejším klastrom kreatívneho priemyslu na Slovensku. To sa však neprejavuje v jeho politikách a prioritách, ani sa nevyužíva potenciál formálneho zastrešenia tohto kreatívneho klastra, ktoré by malo ekonomické, spoločenské a iné sprievodné efekty pre rozvoj mesta.

Kreatívne odvetvia a inovácie / Ekonomická konkurencieschopnosť mesta a regiónu

- absentuje zber a vyhodnocovanie dát o prínose kultúry k ekonomike - na národnej, regionálnej, aj mestskej úrovni chýbajú základné dátové sety a mapping odvetvia KP – ekosystém, performance, potreby
- mesto nepozná ekonomické benefity kultúry a sektora KKP (príspevok k HDP...)
- chýbajú priestory a projekty na testovanie a implementáciu kultúrnych a sociálnych inovácií pre riešenie systémových problémov mesta
- chýba jasne formulovaný gestor témy kreatívneho priemyslu na národnej úrovni, vízia a rámec politik na podporu kreatívneho priemyslu, či definícia jeho roly pri rozvoji ekonomiky a spoločnosti
- chýba povedomie a definícia sektoru KKP v rámci mestských politik a stratégií, a to najmä z hľadiska kompetencií a cieľov
- samospráva má zo zákona limitované možnosti pri podpore podnikateľských aktivít tretích strán

- nie je systematicky rozvíjaná oblasť KKP a inovačný potenciál medziodvetvovej spolupráce (design, móda, architektúra, reklama, software, gastronómia, cestovný ruch, ICT, digitálna ekonomika, sociálne médiá) je nevyužitý

Mesto Bratislava pri tvorbe politik v tejto oblasti musí vychádzať z čiastkových dát a kvalifikovaných odhadov, alebo z vlastných zdrojov dát (napríklad dát, získaných vlastným prieskumom počas pandemickej krízy).

Práve pandemická situácia poukázala na krehkosť kreatívnych odvetví a potrebu ich podpory verejnými financiami.

COVID skúsenosť

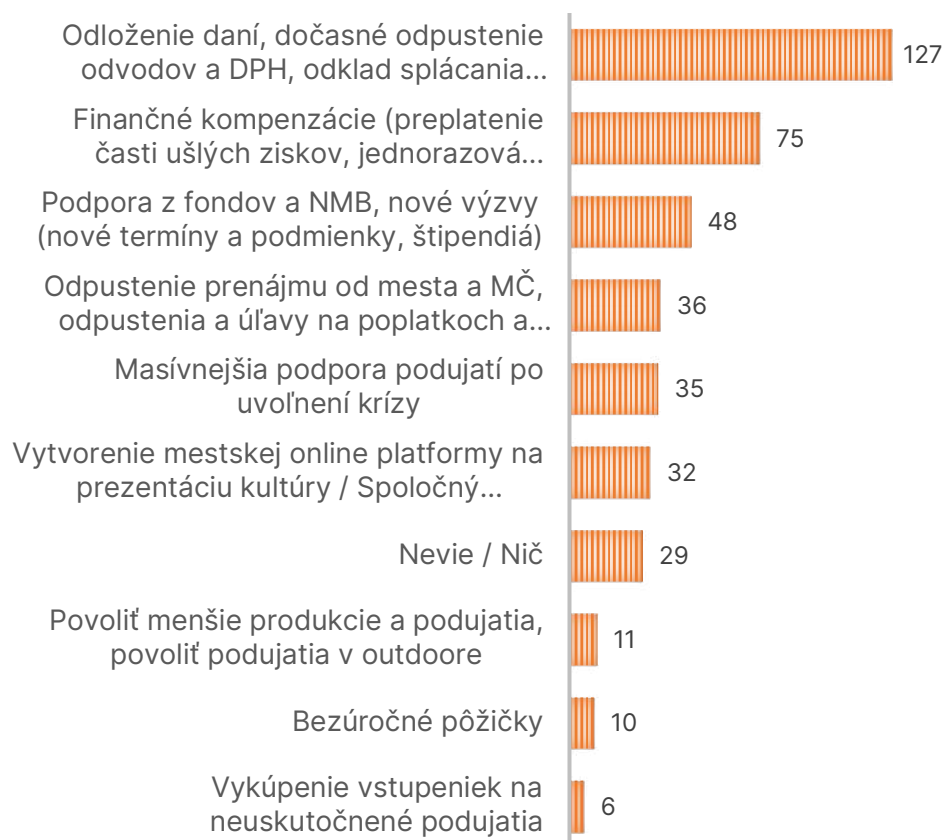
Na základe dostupných dát sa takmer 40% subjektov, ktoré pôsobia v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu nachádza na území Bratislavy. Tento segment patril k najviac postihnutým pandemickými opatreniami (zrušenie verejných podujatí a zákaz zhromažďovania).

Pre širší segment kreatívneho priemyslu je charakteristický špecifický a komplexný reťazec dodávateľov tovarov a služieb. Strata príjmov sa tak netýkala len umelcov, ale aj rôznych kreatívnych a technických (obslužných) zložiek a servisu – manažérov podujatí, oddelení PR, grafických štúdií, technikov, strihačov, tlačiarň, firiem zaoberajúcich sa prenájomom techniky a súvisiacich služieb, gastro služieb, klubov, pracovníkov cestovného ruchu a iných na kultúru a kreatívny priemysel naviazaných odvetví služieb.

Vedľajšie výdaje spojené s návštevou kultúrnych podujatí zamestnávajú v ekonomike mnoho ľudí v iných odvetviach, ktoré sa vďaka kultúre podieľajú na celkovej miestnej produkcii. KKP sa podieľa jednou štvrtinou na tvorbe HDP Slovenskej republiky a až tretina pracujúcich KKP pôsobí v iných odvetviach. Subjekty pracujúce v KKP majú špecifický profil - sú viac citlivé na nepriaznivé ekonomické dopady opatrení na prevenciu šírenia koronavírusu.

Dotazníkové šetrenie, ktoré realizovalo hlavné mesto v období 20. – 31. marca 2020 (prvé týždne platnosti opatrení) a vyplnilo ho 352 respondentov podnikajúcich v oblasti KKP (dominantné zastúpenie respondentov dotazníku mali SZČO (75%) a konatelia spoločností s ručením obmedzeným (15%)), odpovedalo nasledovne na otázku Aké konkrétne opatrenia a pomoc by ste uvítali zo strany mesta Bratislava a iných verejných orgánov, ktoré by mohli kompenzovať protipandemické dopady na sektor kultúry a kreatívneho priemyslu?

134. GRAF: Akú pomoc by ste v súčasnej pandemickej situácii uvítali?

Zdroj: Oddelenie kultúry HMBA, 2020

Najviac uvedeným opatrením, ktoré by respondenti uvítali bolo odloženie daní, dočasné odpustenie odvodov a DPH, odklad splácania pôžičiek (31%). Nasledovali finančné kompenzácie (preplatenie časti ušlých ziskov, jednorazová finančná pomoc, podpora výpadku príjmov SZČO a ľudí v slobodnom povolání), to uviedlo 18% respondentov. Podporu z fondov a nové grantové výzvy (nové termíny a podmienky, štipendiá) by uvítalo 12% respondentov, 9% uvádzalo odpustenie prenájmu od mesta a MČ, odpustenia a úľavy na poplatkoch a daniach, ako aj masívnejšiu podporu podujatí po uvoľnení krízy, 8% uvádzalo vytvorenie mestskej online platformy na prezentáciu kultúry, PR a marketingovú podporu podujatí.

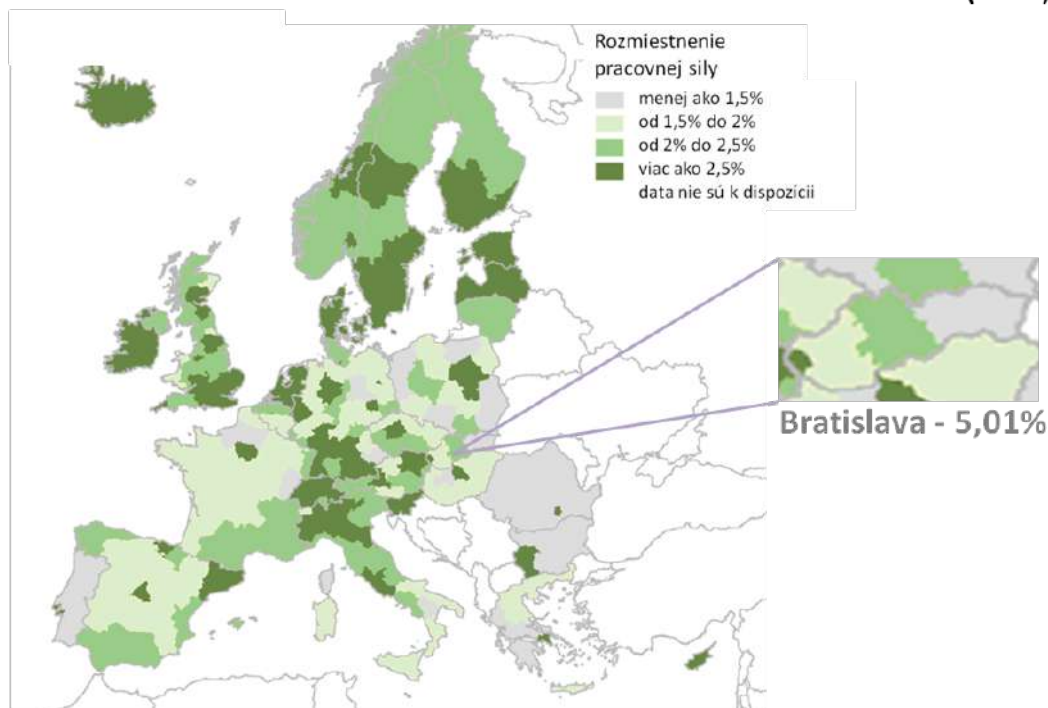
Medzi najčastejšie skloňované a najpotrebnejšie opatrenia v oblasti KKP v čase pandémie patrila priama finančná pomoc (podpora prevádzkových nákladov, miezd). V prípade kreatívneho sektora to bola náhrada ušlého zisku, odpustenie daní a odvodov a pod. Potvrdilo sa, že nástroje mesta na podporu KKP a fiškálne opatrenia zo strany hlavného mesta sú limitované a nebudú adekvátne bez systémových opatrení na úrovni štátu.

Potenciál KKP

Mesto Bratislava má veľkú šancu získať na činnosti vedúce k zastrešovaniu kreatívnych klastrov rôzne typy európskych zdrojov a zapájať sa do medzinárodných projektov, ktoré mu prinesú nielen finančné investície, ale aj know-how v oblasti mestských riešení, či networking.

135. OBR:

PODIEL PRACOVNEJ SILY V KREATÍVOM PRIEMYSE V REGIÓNOCH EÚ (2006)

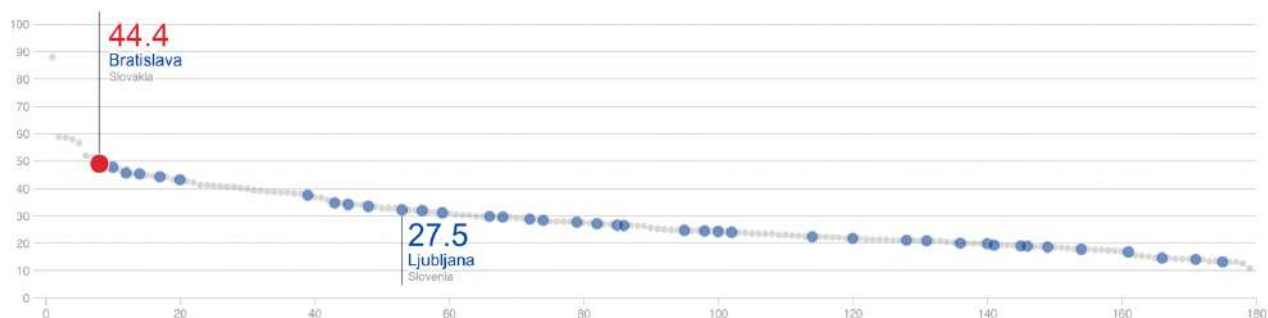

Podľa European Cluster observatory regióny s vysokou koncentráciou kreatívneho priemyslu dosahujú najvyššiu úroveň prosperity v rámci EÚ. Popri Londýne (Inner London -5,95%), Stockholme (5,87%) a Prahy (5,81%) sa Bratislava radí medzi mestá s najvyšším podielom pracovnej sily v kreatívnom a kultúrnom priemysle.

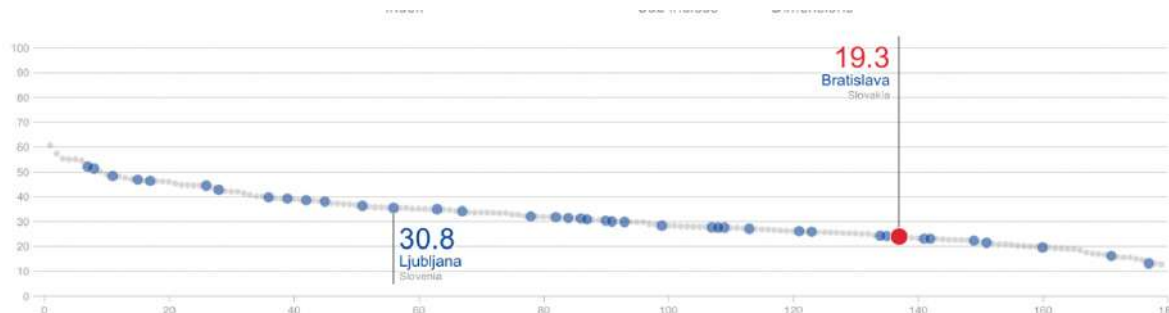
Zdroj: Priority Sector Report: Creative and Cultural Industries; European Cluster Observatory, 2010).

V dvoch indexoch Monitoru kultúrnych a tvorivých miest - tvorivá ekonomika a priaznivé prostredie je v prípade Bratislavy zaujímavý práve nesúladi medzi potenciálom kreatívnej ekonomiky, kde Bratislava dosahuje najvyššie hodnotenie vo svojej kategórii („L mestá“) a vo vytváraní priateľského podporného prostredia pre rozvoj a využitie tohto potenciálu, kde je až na 33. mieste spomedzi 40 miest v danej kategórii.

136. GRAF: V indikátore Kreatívnej ekonomiky dosahuje Bratislava najvyššie hodnotenie spomedzi 40 miest svojej kategórie

137. GRAF: Vo vytváraní podporného prostredia sa Bratislava nachádza na 33. mieste spomedzi 40 miest svojej kategórie

Zdroj: Creative Cities Monitor, JRC, 2019

Bratislava: <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/cultural-creative-cities-monitor/countries-and-cities/bratislava>

Skóre zisťovaného indexu C3 ukazuje, že vyššie HDP na obyvateľa a viac pracovných miest majú kultúrne a kreatívne mestá s najvyššou hodnotou, čo naznačuje, že kultúra a kreativita na jednej strane a hospodárska a sociálna prosperita na strane druhej sa navzájom posilňujú.

Postavenie hlavného mesta Bratislava medzi kultúrnymi a kreatívnymi hlavnými mestami v okolitých štátoch ukazuje, že Bratislava je suverénne najlepšie v oblasti kreatívnej ekonomiky a to aj oproti mestám ako Viedeň či Praha. Vysoká je aj kreativita a zamestnanosť v znalostnej ekonomike. Časť Nové pracovné miesta v oblasti kreatívnych odvetví katapultujú hlavné mesto Bratislava do vedúcej pozície s výrazným náskokom oproti Viedni aj Prahe. Budapešti sa v daných ukazovateľoch darí lepšie. Naopak, v časti Prívetivé podporné prostredie zaostáva hlavné mesto Bratislava za Viedňou takmer dvojnásobne.

Bratislava vykazuje najvyšší podiel intelektuálnej práce v Európe (ide o podiel intelektuálnych zamestnaní na 1000 pracujúcich v produktívnom veku). Bratislava je – podľa ECPR – údaje za rok 2017 - špecializovaná predovšetkým v IT službách, telekomunikáciách, počítačovom programovaní a pod. Má však problémy s rozvojom talentov, ich podchytením, ako aj presadením značiek „made in Bratislava“.

Identifikovať, kde sa zhromažďujú rozvíjajúce sa talenty, môže byť rozhodujúce pre zahraničných investorov, podnikateľské subjekty a pre ľudí, ktorí sa rozhodujú, kde budú bývať a pracovať. Príjmy a životný štandard majú tendenciu rásť rýchlejšie práve vďaka skupinám s intelektuálnym zameraním. Startupy a menšie technologické firmy majú vyššiu šancu uspieť práve v regiónoch, ktoré sa stanú miestom pre kreatívnych inžinierov, programátorov, dizajnérov a inovatívnych špecialistov.

Problémy a prekážky rozvoja KKP v Bratislave

Z uvedených skutočností vyplýva, že okrem externých prekážok, spôsobených najmä chýbajúcim uchopením témy kreatívneho priemyslu na národnej úrovni a nedostatku

kompetencií samosprávy pri podpore podnikania čelí mesto pri snahe formulovať rámcovú stratégiu podpory KKP nasledovným problémom:

- KKP nemá jasné inštitucionálne a kompetenčné zastúpenie v štruktúrach správy mesta – svojou prierezovou povahou táto agenda presahuje vymedzenie pôsobnosti Oddelenia kultúry, zasahuje do činnosti Oddelenia inovácií a digitálnych služieb, prelína sa s činnosťou BKIS a ďalších príspevkových organizácií mesta a vo veľkej miere sa prekrýva s viacerými projektami MIB (aj nutnosťou realizácie pilotných a testovacích projektov)
- Na úrovni mesta neexistujú platformy, ktoré by sektor prepájali – napriek tomu, že v meste existuje vysoká koncentrácia subjektov KKP a ich prirodzené sieťovanie, mesto nemá vytvorenú platformu, ktorá by umožňovala komunikáciu medzi jednotlivými aktérmi, poskytovala informácie a dáta o sektore, ukazovala objem a spoločenský dopad činnosti v sektore, či prinášala nové spolupráce a prepojenia
- Mesto nevyužíva koncentráciu priemyslu a jeho potenciál pre svoj komplexný rozvoj – inovácie a pridaná hodnota segmentu KKP pre komplexný mestský rozvoj je využívaná len ad hoc, bez systematického prístupu a prierezovej stratégie, ktorá by mohla prispieť k zlepšovaniu verejného priestoru, mestským inováciám, zvyšovaniu kvality života, ale aj rozvoju mestského brandingu a tvorby identity, či rozvoju udržateľného turizmu

PROBLÉM 10: Nedostatočne využitý potenciál kultúrnych zdrojov mesta na posilnenie sebavedomia a rozpoznateľnosti mesta. Absencia medzinárodnej kultúrnej spolupráce.

Absentujú mestské politiky rozvoja kultúrneho turizmu (a cestovného ruchu ako celku), spolupráca prebieha ad-hoc, prípadne je založená na tradičných väzbách. Nevyužitý je potenciál regionálnej, národnej a medzinárodnej spolupráce pri rozvoji metropolitného regiónu a Bratislavy ako hlavného mesta. **Strategická podpora kultúrnych festivalov s potenciálom pre ekonomický rozvoj a turizmus**, ktoré tvoria neoddeliteľnú súčasť kultúrnej ponuky mesta sa začala v roku 2020, bez dostatočných zdrojov a bola poznačená pandemiou.

Nedostatočne využitý potenciál kultúrnych zdrojov (ľudí a miest) na posilnenie sebavedomia mesta. Absencia medzinárodnej kultúrnej spolupráce.

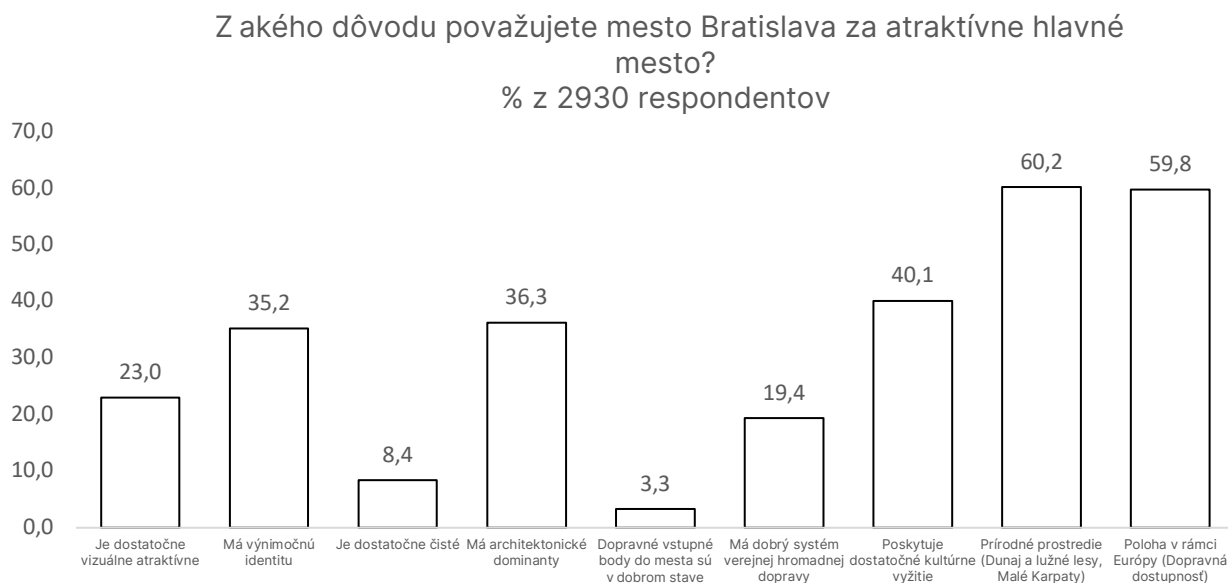
Atmosféra a atraktivita mesta

„Iba vtedy, keď Bratislavčania budú mať pocit, že Bratislava je naozaj dobré miesto pre život, keď budú so životom v meste spokojní a budú naň hrdí, môžu významne ovplyvniť atmosféru mesta – ústretovosť voči turistom, pohostinnosť, priateľské správanie. A keďže práve zažiť miestnych ľudí a atmosféru mesta je pre turistov najdôležitejším kritériom výberu destinácie, kvalita života Bratislavčanov je tak jedným z kľúčových faktorov¹².“

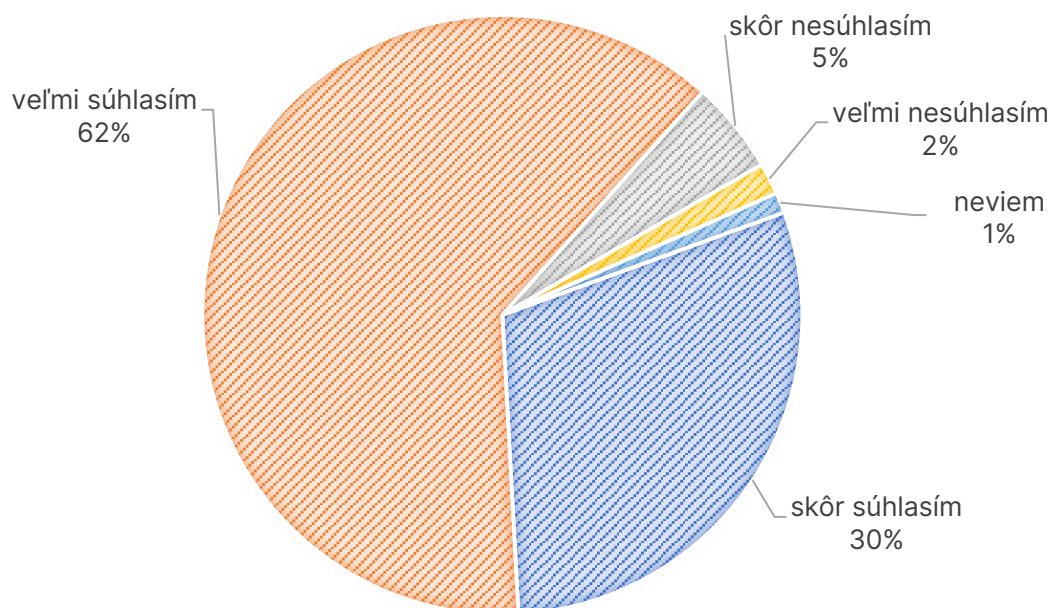
¹² Zdroj: Marketingová a komunikačná stratégia destinácie Bratislava 2018 – 2022, BTB, 2017

Kultúra ako atraktor

138. GRAF: Z akého dôvodu považujete mesto Bratislava za atraktívne hlavné mesto?
Zdroj: MIB, prieskum pre PHSR, 2021

139. GRAF: Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s nasledovným tvrdením: Kultúra má výrazný vplyv na imidž, resp. atraktivitu mesta

Zdroj: MIB, online prieskum pre PHSR, 2021

140. GRAF: Príťažlivosť Bratislavy pre návštevníkov podľa obyvateľov Bratislavy

Zdroj: Cestovný ruch v Bratislave. online prieskum, december 2020 – január 2021, n = 489 obyvateľov Bratislavy

Zdroj: Analýza socioekonomických účinkov cestového ruchu v Bratislave, MARK BBBDO Bratislava, s.r.o., marec 2021

141. GRAF: Príťažlivosť Bratislavy pre návštevníkov podľa návštevníkov Bratislavy

Zdroj: Čo si myslíte o Bratislave? Online prieskum BTB, leto 2020, n = 3.044 obyvateľov SR

Zdroj: Analýza socioekonomických účinkov cestového ruchu v Bratislave, MARK BBBDO Bratislava, s.r.o., marec 2021

142. TAB: Dôvody, pre ktoré turisti navštevujú Bratislavu

Zdroj: BTB, 2018

História Typická Stredná Európa
- „História z minulých období Rakúsko-Uhorska. ... Je súčasťou monarchiálnej histórie a zapadá do konceptu zájazdov po stopách Habsburgovcov.“ - „História, kultúra ... mesto s historickými pamiatkami ... Bratislavský hrad, Hrad Devín, Modrý kostol,... ale aj ako mesto na hranici Železnej opony.“
Kultúrne podujatia Do Bratislavy za kultúrou
- „Organizujú sa tu veľké podujatia európskeho významu (napr. BHS), ... Návštevnosť destinácie podporuje aj vysoká miera kultúrnych projektov a aktivít dostupných vo vysokej kvalite a verejných priestranstvách.“
Autentickosť Real life
- „Autentická atmosféra mesta. Hlavné mesto s komunitnou atmosférou. ... Aj miestni sa chodia zabaviť do rovnakých lokalít ako turisti; vo veľkomestách je to inak, tam sa v centre stretávajú prakticky len turisti.“
Scenéria mesta Bratislavčania & Dunaj & Karpaty
- „Spojenie vody, ľudí a lesa: Dunaj – mesto – Karpaty“ ...
Alternatívnosť Rôzne možnosti zábavy
- „Moderné možnosti na zábavu ... Množstvo "hipsterských" prevádzok a podnikov v Starom meste. ... Postupné zlepšenia v oblasti služieb, nové zaujímavé lokácie a prevádzky – bistrá, kaviarne, nové Lido, nová Cvernovka a pod. ... Alternatívny nočný život.“

- **Dostupnosť.** Bratislava je veľmi dobre dostupná letecky (letisko v Bratislave, letisko Viedeň vzdialené len necelých 60 km od Bratislavy), lodná doprava (rieka Dunaj), diaľnice D1 a D2, železničný uzol spájajúci západnú Európu s východnou.
- **Kompaktnosť.** „Všade je blízko“ jednak v rámci Starého mesta – historické pamiatky „na pešo“ a jednak možnosť iných aktivít (turistika, cykloturistika, galérie, múzeá, hrady, divadlá).
- **História.** Bratislava reprezentuje typickú strednú Európu – osídlenie z čias rímskej ríše, súčasť Uhorska (Bratislava bola v rokoch 1563 až 1830 korunovačným mestom uhorských kráľov), neskôr súčasť Česko-Slovenska až po krajinu za Železnou oponou.
- **Alternatíva.** Bratislava ponúka veľa alternatívnych možností trávenia voľného času. Na svoje si prídu lovci industriálu, cykloturisti, milovníci prechádzok pralesom či gastroturisti navštevujúci "hipsterské" prevádzky.
- **Localism.** Bratislava nie je rozdelená na turistickú a domácu časť, aj miestni sa chodia zabaviť do rovnakých lokalít ako turisti.
- **Inovačný potenciál.** Bratislava je mesto plné energických, talentovaných ľudí. Bratislava je považovaná za hlavné mesto Európy v oblasti automotive industry. Svoju centrálu tu majú – pôvodne lokálne, no dnes už významné – ITC firmy s globálnou pôsobnosťou. Každým dňom vznikajú nové a nové startupy.
- **Neustály posun vpred.** Bratislava je mesto, ktoré sa nikdy neprestane meniť. Je to mesto živej kultúry a energie nastavené na pozitívne vnímanie sveta. Hoci nie všetko funguje ideálne („Aké stredoeurópske!“ povedal by určite Camus), mesto sa rozvíja, skvalitňuje služby svojim občanom i návštevníkom.
- **Bezpečnosť.** V neposlednom rade je to tiež relatívna bezpečnosť, ktorá robí Bratislavu zaujímavou destináciou.

Zdroj: Marketingová a komunikačná stratégia destinácie Bratislava 2018 – 2022, BTB, 2017

Výsledok medzinárodného coachingu mentormi v rámci programu Culture in Cities and Regions (*odporúčacia správa KEA pre Magistrát hlavného mesta Bratislava, 2016*), ktorý obsahuje návrh na priority kultúrnej politiky mesta, medzi tromi hlavnými odporúčaniami uvádza definovanie identity mesta, rešpektujúc kultúrne dedičstvo a spoločenské východiská mesta.

Medzinárodný tím expertov zastáva názor, že Bratislava musí venovať čas a zdroje na to, aby identifikovala vlastnú osobitosť, s cieľom dosiahnuť atraktivitu pre tých, ktorí v Bratislave žijú, pracujú a navštevujú ju. Bratislava musí určiť svoje hodnoty, ktoré prispievajú k jej reputácii. Kroky pri určovaní vlastnej identity vychádzajú z jedinečnej histórie mesta a Slovenska so zameraním na rozvoj mesta ako miesta na život, prácu, či návštevnosť. Bratislava potrebuje rozpracovať príbeh o tom, čo to znamená a čo robí miesto jedinečným.

Hodnoty, na ktorých je Bratislava vystavaná (*podľa Marketingová a komunikačná stratégia destinácie Bratislava 2018 – 2022, BTB, 2017*):

- Autenticnosť - skutočnosť, miestami nedokonalosť, protiklady, prekvapenia, protichodné štýly ako dôkaz historickej a kultúrnej rôznorodosti.
- Otvorenosť-historická multikultúrnosť, čo platí dodnes a pestrosť nápadov, čo znamená dynamiku, pestrosť, zaujímavosť.
- Vynaliezavosť - talent a energia ľudí, pre ktoré má toto mesto zvuk.

Kultúrny turizmus

Uskutočňuje sa najčastejšie v podobe návštev prírodných, historických a kultúrnych pamiatok, festivalov, iných kultúrnych aktivít doma i v zahraničí. Prostredníctvom nich sa účastníci zoznamujú s históriou, architektúrou, a kultúrnym dedičstvom konkrétneho územia/lokality. Kultúrny turizmus je jedným z hlavných nositeľov kultúrnych výmen, príležitostí na osobnú skúsenosť nielen tým, čo prežilo v minulosti, ale aj zo súčasného života a zo spoločnosti iných.

Medzinárodná charta kultúrneho turizmu, prijatá v roku 1999, zdôrazňuje, že prírodné a kultúrne dedičstvo, diverzita a živé kultúry sú hlavnými turistickými atrakciami. Udržateľný kultúrny turizmus sa vyznačuje minimalizáciou negatívnych ekologických, sociálnych, ekonomických následkov a kultúrnych vplyvov a maximalizáciou prospechu pre miestnu komunitu jej rozvoj, kultúrne dedičstvo a pod.

Aktivity v oblasti kultúrneho turizmu predstavujú rozmanité kultúrne podujatia pre občanov i návštevníkov lokality. Kultúrne aktivity:

- umožňujú účasť na tvorbe umenia,
- vytvárajú príležitosti na tvorbu umelcov,
- podporujú miestne kultúrne združenia,
- prinášajú investície do života komunít,
- stimulujú a riadia iniciatívy v kultúrnom turizme,
- vytvárajú siete a podmienky na spoluprácu v obci/lokalite.¹³

¹³ Zdroj: Zuzana Slušná, Svetlana Chomová, *Súčasné témy v kultúrnej teórii a praxi*, NOC, 2015

Budovanie (kultúrnej) značky mesta

Na identitu môžeme nazerať ako na inštitút, ktorý na vyššiu úroveň posúva potenciál mesta, jeho kultúrnych a historických daností, prehĺbuje špecifiká a genius loci. Mesto je komplexný organizmus. Jeho tvár je formovaná aktivitami zdola, teda občanmi. Je obrazom toho, akí ľudia sú v ňom. Mesto odzrkadľuje to, ako napĺňa potreby obyvateľov (bezpečnosť, doprava, hospodárenie s majetkom, územné plánovanie, čistota mesta, verejný priestor, rozvoj komunít, kultúrne aktivity, atď.). Malo by sa k svojim obyvateľom správať priateľsky a konať v spoločnom záujme. Musí si uvedomovať, že ak je dobre obyvateľom mesta, je dobre aj turistom, naopak to však nemusí platiť.

Turizmus by mal byť riadený udržateľným modelom, rozvíjaný vo všetkých mestských častiach, prepojený na lokálne komunity, vo vzájomnom dialógu s kultúrnym ekosystémom.

Definovanie kultúrnej značky mesta má vychádzať z toho, čo ako mesto tu už máme ako aj z toho, ako by mesto malo vyzeráť o niekoľko rokov. Tvorba kultúrnej značky mesta, resp. diskusia o identite mesta by mala aktívne a sebavedomo pracovať s už existujúcimi aktivitami a projektami v meste. Nie je potrebné umelo vytvárať nové veci. Dôležité je, aby sa mesto sebavedomo stavalo za existujúce kultúrne organizácie a podujatia a tiež komunikovalo ich pridanú hodnotu pre mesto.

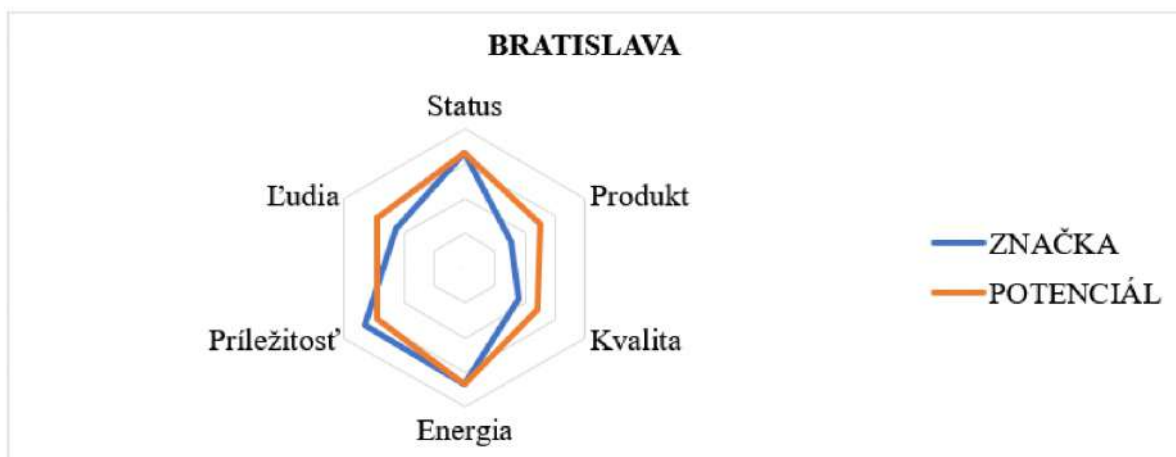
V Bratislave možno identifikovať viacero faktorov, ktoré vplývajú na nejasnú komunikáciu mesta smerom k návštevníkom, predovšetkým:

- nie je zadefinovaná kultúrna identita mesta - atribúty, ktoré by chcelo mesto rozvíjať
- nerealizujú sa programy zamerané na rozvoj mestskej identity s každoročným cieleným plánovaním
- absentujú politiky v oblasti cestovného ruchu (aj koordinácia z úrovne mesta): chýba strategický dokument pre rozvoj cestovného ruchu hlavného mesta SR Bratislavy
- mesto nepriznáva dôležitosť agende cestovného ruchu, čomu zodpovedajú aj poddimenzované personálne kapacity na magistráte pre túto oblasť
- nevyužitý je potenciál destinácie Bratislava

Nie je jasné, čo chce Bratislava ponúknuť domácim aj zahraničným turistom. V dôsledku absencie jasne sformulovanej definície, o čom chce byť Bratislava, boli vypracované – z pohľadu aktérov cestovného ruchu – „čudné“ kampane propagujúce Bratislavu raz ako Partyslavu, potom ako „mesto, v ktorom sa budete cítiť ako kráľ a kráľovná“ až po kampaň s pápežom a Einsteinom. Mestu chýbajú originálne koncepty. Bohatý kultúrny život je v ponímaní mesta redukovaný, žiaľ, len na Vianočné trhy a Korunovačné slávnosti. Bratislava už nikdy nebude jednotným historickým celkom. Preto nemá význam zameriavať sa len na rakúsko-uhorské reminiscencie, ale mali by sme hľadať mladú, novú kultúru. Bratislava by mohla viac čerpať z vysokej koncentrácie tvorcov a organizátorov kultúrnych eventov a festivalov, podobne ako Edinburgh alebo Salzburg.¹⁴

¹⁴ *Zdroj: Marketingová a komunikačná stratégia destinácie Bratislava 2018 – 2022, BTB, 2017*

V roku 2021 sa na potenciál mesta Bratislava pri budovaní značky pozreli Matejčíková J., Rojíková D. (*Ekonomika a spoločnosť*, roč. 22, 2021, č. 1 / *Journal of Economics and Social Research*, vol. 22, 2021, no. 1). Podľa ich výskumu má Bratislava v celkovom hodnotení značiek slovenských miest pomerne silne hodnotené kategórie status, energia a príležitosť. Slabšie hodnotenie značky získalo mesto Bratislava v kategóriách prvkov produkt, kvalita a ľudia.

Zdroj: Matejčíková J., Rojíková D., 2021

Lepší prehľad poskytuje nasledujúca tabuľka porovnávajúca najväčšie SR mestá:

143. TAB: Výsledky rankingu hodnotiaceho značku a potenciál slovenských miest

Mesto	Značka		Potenciál		Využitie potenciálu pri budovanie značky	
	Poradie	Body	Poradie	Body	%	Poradie
Banská Bystrica	3	75,39	6	54,35	139%	1
Košice	1	81,79	2	73,56	111%	2
Trenčín	6	49,48	8	45,23	109%	3
Nitra	4	60,05	3	65,51	92%	4
Bratislava	2	77,87	1	86,85	90%	5
Žilina	7	42,19	5	57,8	73%	6

Zdroj: Matejčíková J., Rojíková D., 2021

Štúdia potvrdzuje, že čím je potenciál mesta lepší, tým silnejšia je aj rozpoznateľnosť mesta ako značky. Mestá, ktoré disponujú silným potenciálom, ako Bratislava majú prirodzene lepšiu východiskovú pozíciu pri budovaní značky. Niektoré prvky potenciálu mesta, ako napr. pulzujúca kultúrna scéna, zaujímavosti, atrakcie, postavenie mesta v oblasti kultúry, športu alebo vedy na národnej úrovni, možnosti pre štúdium alebo zamestnanie, majú tendenciu automaticky udeliť silu ich značke a zvýšiť tak rozpoznateľnosť mesta ako značky.

Platí, že mesto nemá urýchľovať proces pomenovania kultúrnej značky mesta, lebo je to dlhodobý proces. Dôležité je vedome s témou pracovať a podporovať aktivity v prospech rozvoja kultúrneho potenciálu.

V zahraničí, na základe skúseností účastníkov workshopov pri príprave koncepcie kultúry, pôsobí mesto Bratislava ako mesto bez jasnej identity a bez poznania vlastnej histórie, na čo dopláca. Mesto by malo aktívnejšie a citlivo pracovať s minulosťou a rôznorodou identitou Bratislavčanov, ktorá sa postupne vytráca (židovské, maďarské, nemecké obyvateľstvo). Toto je silná téma pre mesto (zároveň je konkurencieschopnou), cez ktorú si môžu obyvatelia vytvárať k nemu vzťah.

História mesta ponúka mnoho momentov, s ktorými by sa dalo pri tvorbe kultúrnej značky pracovať. Napríklad (výstupy z workshopu):

- téma „mierumilovných politických transformačných procesov“ z totalitného režimu na režim demokratický (vnímanie Bratislavy v zahraničí ako „The New East“ v rámci bývalého ost-bloku)
- téma kozmopolitného mesta a medzináboženského dialógu v meste s ohľadom na existujúce aktívne náboženské skupiny – napr. rozvoj témy židovského dedičstva (Chatam Sofer)
- Bratislava ako „mesto na hranici“, kde sa premiešavajú viaceré kultúry (prehliadky po rôznych miestach Bratislavy, ktoré predstavujú mesto s bohatou multikultúrnou históriou, práca s pamäťou židovského a nemeckého mesta a o vyhnanstve týchto skupín obyvateľov)
- viac pracovať s témou Dunaja v napojení na identitu mesta
- mesto profilovať napr. ako mesto podporujúce inkluzívne programy a marginalizované skupiny, stavať na tom značku a prezentovať sa smerom von cez návrat späť k multikultúrnosti mesta, ktoré bude vítať cudzincov

Kultúrny potenciál mesta v napojení na prezentáciu destinácie

- absentuje spolupráca v oblasti kultúry a cestovného ruchu (na všetkých úrovniach samosprávy)
- verejné politiky hlavného mesta SR Bratislavy spoločne nerozvíjajú kultúrnu značku mesta /mesto nemá jasné ciele v oblasti propagácie kultúry Bratislavy smerom do zahraničia
- mesto nerozvíja strategické mestské podujatia a ich potenciál pre ekonomiku či turizmus, chýba určenie vlajkových - strategických kultúrnych podujatí mesta (a ich adekvátna podpora)
- neuchopený zostáva aj potenciál kultúrnych podujatí pre rozvoj cestovného ruchu

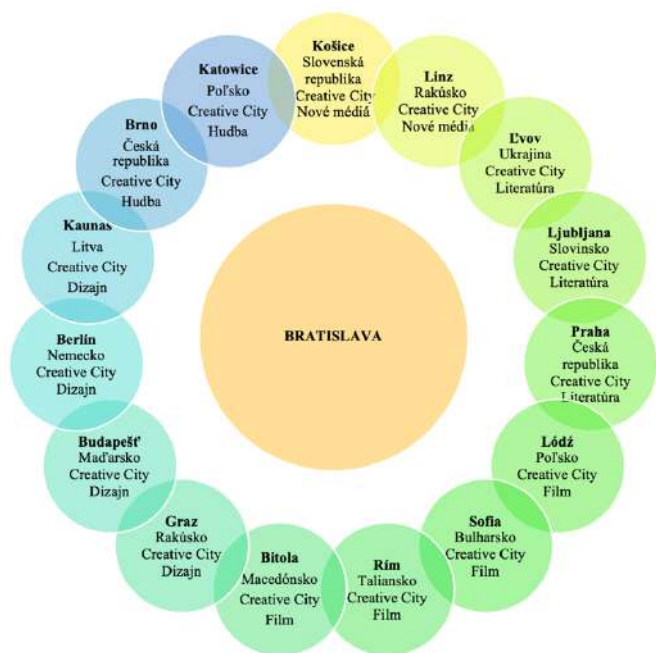
Faktom je, že sa problematicky prezentuje ako kultúrne konkurencieschopné mesto, pokiaľ je problém získať finančné zdroje pre etablované konkurencieschopné festivaly. V Bratislave existuje potenciál pre silný profil mesta prostredníctvom kultúry. Dôležité je pracovať s verejnou mienkou a kontinuálne poukazovať na kvalitné konkurencieschopné projekty, ktoré tu fungujú už dlhodobo (najmä festivaly organizované subjektmi nezávislej kultúrnej scény).

Siete kreatívnych miest UNESCO (UNESCO Creative Cities Network)

Sieť kreatívnych miest UNESCO bola založená v roku 2004. Odvtedy združuje mestá, ktoré vnímajú kreativitu ako kľúčovú pri napínaní cieľov udržateľného rozvoja. V súčasnosti má takmer 250 členov z celého sveta, združených do tematických klastrov venovaných hudbe, literatúre, filmu, ľudovej tvorbe a remeslám, dizajnu, gastronómii a v neposlednom rade, mediálnemu umeniu. Košice sú od roku 2017 prvým slovenským mestom, ktoré získalo členstvo v Sieti kreatívnych miest UNESCO ako Kreatívne mesto mediálneho umenia. (Zdroj: CIKE, www.cike.sk)

Všetky mestá, ktoré sú kandidátmi či držiteľmi tohto titulu definujú svoj kultúrny potenciál a pracujú s nástrojmi na podporu rozvoja kultúry a kreatívnych odvetví v súlade s konceptom Creative City UNESCO. Prístupy miest sú postavené aj na opačnom princípe. Mestá sa vedome rozhodnú pre jednu oblasť, ktorú dominantne podporujú a presadzujú jej širokú, aj medzinárodnú propagáciu.

Príklady miest a titulov:

- Budapešť Creative City UNESCO v oblasti Dizajn
- Praha Creative City UNESCO v oblasti Literatúra
- Graz Creative City UNESCO v oblasti Dizajn
- Linz Creative City UNESCO v oblasti Nové médiá
- Súmestie Krakov a Katowice Creative City UNESCO v oblasti Literatúra
- Ľvov Creative City UNESCO v oblasti Literatúra
- Ljubljana Creative City UNESCO v oblasti Literatúra
- Košice Creative City UNESCO v oblasti Nové médiá
- Brno Creative City UNESCO v oblasti Hudba

Dobrymi príkladmi sú mestá, ktoré dlhodobo budujú svoju kultúrnu značku a rozpoznateľnosť na konkrétnych oblastiach kultúry a umenia, ktoré v mestách dominujú v kultúrno-historickom kontexte. Prípadne sú postavené na histórii alebo na jednej z výrazných a pre mesto dominantných oblastí kultúrneho a kreatívneho priemyslu (napríklad titul UNESCO Creative City, Florencia a móda, Linz a vizuálne umenie, Krakov a literatúra, Reykjavík a literatúra a pod.).

„Mestá sa stávajú členmi Siete kreatívnych miest UNESCO z rôznych dôvodov a na základe rôznych očakávaní, pričom spektrum využitia titulu je široké. Napríklad: získanie uznania ako predpokladu k pôsobeniu v širšom kontexte, zlepšenie imidžu, lepšia účasť na medzinárodnej scéne, zlepšenie ekonomických dopadov alebo dopadov cestovného ruchu; zlepšenie vzťahu domácich a návštevníkov k mestu; nadviazanie nových kontaktov a vytvorenie nových príležitostí; zdieľanie dobrých

nápadov na projekty; získanie nástroja, ktorým presvedčiť miestnych decízorov o dôležitosti kreatívneho sektora, a to zdôraznením a legitimizovaním postavenia a významu umeleckých foriem a kreatívnej ekonomiky. V súhrne – ide o potrebu dosiahnutia transformačného vplyvu na miestnej úrovni v prvom rade a potrebu stať sa súčasťou globálnej siete v druhom.“¹⁵

144. TAB: Príklady dobrej praxe a poučenia z iných miest

Budapešť sa stala Kreatívnym mestom UNESCO v roku 2015. V rokoch 2008 až 2012 bol v meste najdynamickejšie rastúcou oblasťou kreatívneho priemyslu dizajn. V meste pôsobia silné nezávislé dizajnérské iniciatívy, situáciu však reflektujú aj miestne a národné politiky, ktoré podporujú práve toto odvetvie. V roku 2014 úsilie vynaložené na podporu malých miestnych podnikov využívajúcich digitálnu ekonomiku, priemyselný dizajn a mestské plánovanie získalo Európsku cenu za podporu podnikania, ktorú udeľuje Európska komisia a ktorú získal organizácia Design Terminal –Národné centrum kreatívneho priemyslu. Tá spolu s partnermi organizuje napríklad aj HOLIS Summer University Camp – týždenný medzinárodný workshop pre mladých absolventov univerzít z rôznych odborov, ktorí v rámci brainstormingu hľadajú riešenia pre zlepšenie kvality života v meste. V jednom konkrétnom prípade sa workshopu zúčastnilo 24 študentov z rôznych odborov (dizajnéri, inžinieri, sociológovia, psychológovia a ekonómovia), aby vyvinuli riešenia pre zlepšenie života seniorov žijúcich v meste. Výsledkom procesu je štúdia, ktorá obsahuje viac ako 60 medzinárodných a miestnych projektov, ktoré sú odpoveďou na výzvy týkajúce sa mobility, sociálnych väzieb, financií, zamestnanosti a zdravia seniorov. (Zdroj: *Mapping creativity driven cities 12 good practices from UNESCO Creative Cities Network, University of Deusto Bilbao, 2018*)

Nórsky **Bergen** je Kreatívnym mestom UNESCO v oblasti gastronómie. V meste sa koná najväčšia svetová konferencia o morských plodoch, konferencia North Atlantic Seafood Forum (NASF), na ktorej sa zúčastňuje viac ako 40 krajín a ktorá slúži ako platforma na diskusiu o inovatívnych prístupoch k udržateľnosti lovu vo svetových oceánoch a moriach. V Bergene sa nachádza aj jedinečné Centrum expertízy pre udržateľné morské plody, ako aj Národný inštitút pre výskum výživy a morských plodov (NIFES). Hlavnými cieľmi mesta v rámci členstva v sieti sú: zvýšenie vplyvu medzisektorových a verejno-súkromných iniciatív súvisiacich s gastronómiou, najmä prostredníctvom partnerstva so školiacim strediskom Food Arena, ktoré bolo založené v roku 2014 s cieľom propagovať miestne potraviny a výrobky a s mimovládnu organizáciou Sustainable Living s cieľom iniciovať projekty na podporu udržateľných potravinových systémov a zvyšovať povedomie o stravovacích návykoch a globálnej produkcii potravín; posilnenie spolupráce a zdieľanie osvedčených postupov s inými mestami gastronómie využitím existujúcich programov vrátane programu Erasmus Mobility. (Zdroj: *UNESCO, en.unesco.org/creative-cities/bergen*)

¹⁵ Zdroj: Landry C., *Maximizing the Potential of the Creative Cities Network*.

Reykjavík je zapísaný medzi Creative City UNESCO v oblasti Literatúra od roku 2009. Ocenenie prinieslo uznanie unikátneho literárneho dedičstva, ale aj záväzok do budúcnosti. „Island si zvolil literatúru ako jednu z vlajkových lodí svojho kreatívneho rozvoja a zmysluplný kultúrny vývozný artikel. Islandská literatúra, ale aj umenie, ale aj celkovo krajina, jej identita i turizmus sa sebavedomo a úspešne predstavili cez Reykjavík, mesto literatúry.“ (Zdroj: Michal Hvorecký, *Island – ostrov kníh. Ako maličká krajina pochopila dôležitosť literatúry*, Denník N, 2021).

Mestu **Košice** prinieslo členstvo v sieti kreatívnych miest UNESCO príležitosť spolupracovať a zviditeľniť sa na medzinárodnej úrovni a vymieňať si skúsenosti s partnerskými mestami, no najmä nám to prinieslo aj ekonomický rozvoj. Creative Industry Košice (organizácia, ktorá napĺňa partnerstvo) pravidelne zastupuje mesto na medzinárodných pracovných stretnutiach, kde prezentuje jednotlivé iniciatívy kreatívneho priemyslu a mediálneho umenia, zbiera kontakty, nadväzuje spolupráce a podieľa sa na príprave strategických dokumentov Siete kreatívnych miest UNESCO.

V čom je Bratislava v oblasti kultúry a kultúrneho dedičstva výnimočná a európska? Ako sa chce prezentovať v oblasti kultúry v zahraničí? Ak by sa chcela uchádzať o zaradenie do Siete kreatívnych miest UNESCO, v ktorej oblasti kultúry by to malo byť – remeselné umenie, dizajn, film, gastronómia, literatúra, mediálne umenie alebo hudba? Ako chce Bratislava v budúcnosti popularizovať miestne kultúrne dedičstvo pre svojich obyvateľov?

Tieto otázky a mnohé ďalšie musia byť zodpovedané. Vyžaduje si to širokú participáciu a verejné zvažovanie, či Bratislava má identifikovanú konkrétnu oblasť, ktorá by sa dominantne v meste presadzovala. Nezanedbateľný vklad predstavujú mestské kultúrne inštitúcie, ich potenciál a expertíza pre vytvorenie silného podhubia pre tvorbu kultúrnej značky mesta.

„Niekedy sa vybraná kreatívna oblasť k mestu dokonale hodí, ako napríklad v prípade Linzu v oblasti mediálneho umenia, v iných prípadoch je cieľom výberu zmeniť vnímanie mesta, ako napríklad v Yorku, ktorý chcel vyvážiť svoj imidž mesta plného kultúrneho dedičstva zameraním sa na nové médiá. Napríklad Barcelona, si vybrala titul ako prostriedok zdôraznenia problémov konkrétneho odvetvia, v tomto prípade literatúry. Výber môže byť dokonca podmienený záujmami politikov, ako v prípade výberu hudby v Bologni.“¹⁶

Samotná kandidatúra Bratislavy o zaradenie do Siete kreatívnych miest UNESCO v sebe nesie niekoľko rizík, najmä pri identifikácii dominantnej oblasti kultúry, ktorá by určila tematický klaster, v ktorom by sa mesto o zaradenie uchádzalo. Pri transparentnom a participatívnom procese hrozí konflikt vnútri miestnej kultúrnej a kreatívnej komunity. Každá z jej častí by prirodzene „presadzovala“ svoju oblasť. Pri politickom rozhodnutí zase hrozí negatívna emócia zástupcov zvyšných (nezvolených) oblastí smerom k mestu.

¹⁶ Zdroj: Landry C., *Maximizing the Potential of the Creative Cities Network*

Okrem toho je podľa niektorých expertov problematické aj súčasné fungovanie siete. Sieť, podľa nich, rozdeľovaním na tematické (žánrové) klastre nereflektuje súčasný stav kreatívnych odvetví, v ktorých začína dominovať princíp prierezovosti, a príliš definuje mesto v jednej oblasti, a neberie do úvahy jeho premenlivý vývoj. Rovnako nie je jasná budúca vízia siete, ktorá len v roku 2021 prijala 49 nových členov. Tento rast síce zvyšuje medzinárodné povedomie o sieti, zároveň však oslabuje jej dôveryhodnosť.

Napriek tomu prevažuje myšlienka, že pozitíva zapojenia sa do siete prevažujú nad negatívami. „Všetci sa zhodujú, že sieť je pozitívnou iniciatívou a že väčšina miest počas svojho členstva v nej získala výhody. Väčšina miest je na titul hrdá a je zaň vďačná. Jednou vetou: "UNESCO dalo mestám dar a dáva viac, ako berie.“¹⁷

Využitie potenciálu titulu, aktivity v hraniciach vybranej tematickej oblasti alebo mimo nich (ako napríklad v prípade Budapešti či Helsínk, ktoré oblasť dizajnu ponímajú veľmi široko) či investované financie, sú však vždy na samotnom meste. Napríklad nemecký Mannheim investuje do titulu tridsať tisíc eur ročne, Katowice jeden milión eur a čínsky Shenzen ešte viac, pričom v lokálnej kancelárii projektu zamestnáva sedem zamestnancov.

„Účasť v Sieti (kreatívnych miest UNESCO) by nemala byť len o značke a prestíži vyplývajúcej zo samotného členstva, ale o povzbudení myslieť kreatívne. Ako v prípade iných kultúrnych sietí aj účasť v tejto má najväčší dopad, ak sa z jej skúseností – úspechov aj neúspechov – môžu ostatní členovia poučiť. Osobitou výzvou súčasnosti je prekročiť rámec kreatívneho mesta ako mesta zameraného na cestovný ruch, kultúrne dedičstvo a kreatívny konzum, a ponímať kultúru a kreativitu v celom cykle s dôrazom na kultúrnu produkciu.“¹⁸

Nosné podujatia a festivaly mesta a ich rola v budovaní kultúrnej značky mesta

Podujatia najrôznejšieho druhu sú efektívnym motivátorom a akcelérátorom cestovného ruchu – zahraničného i domáceho. Vzhľadom na vysoký potenciál kultúrnych podujatí, predovšetkým festivalov pre rozvoj turizmu by diskusia o podpore strategických podujatí mala smerovať predovšetkým k zdôrazňovaniu ich benefitov pre rozvoj turizmu, či posilnenie identity mesta, vzhľadom na ich schopnosť generovať primárne príjmy aj sekundárne pozitívne efekty pre celý región a jeho ekonomiku.

Využívanie ekonomického potenciálu festivalov a kvalitných medzinárodných produkcií ich efektívnym prepojením s cestovným ruchom je skôr akceptovateľné aj v rámci kultúrnej politiky, než podložené vysokou umeleckou kvalitou podujatí. Tá je ťažko zmerateľná pomocou kvantitatívnych ukazovateľov, lebo priama finančná strategická podpora sa nemôže opierať o preferenčné subjektívne kritériá, keďže v metropolitnom regióne existuje veľké množstvo kvalitných kultúrnych podujatí a festivalov, a tie by si nepochybne zaslúžili strategickú podporu. Pre tieto typy aktivít je možné zvážiť aj rozšírenie dotačného mechanizmu.

¹⁸ Zdroj: Pratt, A.C., *The cultural Contradictions of the Creative City*, 2011

Keď sa pozrieme na prax iných európskych miest podporujúcich kultúrny potenciál, na ktorom budujú svoju značku, dôležitou premennou je stabilná podpora strategických podujatí a festivalov spätých s mestom a tiež využívanie ekonomického potenciálu festivalov a medzinárodných produkcií ich efektívnym prepojením s cestovným ruchom.

Podľa štúdie BTB (*Analýza socioekonomických účinkov cestového ruchu v Bratislave, MARK BBBDO Bratislava, s.r.o., marec 2021*) možno do prínosu nosných mestských podujatí zaradiť (návštevy podujatí, ktoré najviac korelujú so spokojnosťou návštevy a odporúčaním navštíviť Bratislavu):

- Zatraktívňujú turistom pobyt v destinácii, robia ju príjemnejšou (príjemná atmosféra).
- Rozvíjajú autenticnosť destinácie, vytvárajú pocit spolupatričnosti, jej komunitného vnímania.
- Prezentujú a podporujú kultúrnu rozmanitosť, čím prispievajú k tolerancii a rešpektovaniu iných národov, národností a menšín.
- Podporujú spoznávanie histórie a identity mesta, čím zvyšujú pocit hrdosti na mesto.
- Rozvíjajú kreativitu – a to tak organizátorov podujatí, ako aj ich účastníkov (workshopy, prednášky, tvorivé dielne ai.).
- V neposlednom rade tiež podporujú ekologické povedomie.

V hlavnom meste SR Bratislave sa pravidelne konajú kultúrne podujatia, ktoré majú významný vzťah k mestu. Zameriavajú sa na rozvoj originality umenia, oživujú verejný priestor, rozvíjajú nové trendy, žánre, prepojenie a spoluprácu občianskej spoločnosti. Majú široký dosah nielen na území mesta, ale aj v rámci Slovenskej republiky a zahraničia. Zapájajú do svojej činnosti uznávaných umelcov a odborníkov a dokážu zrozumiteľne, konkrétne a dôveryhodne formulovať ciele a víziu. Mesto Bratislava chce tieto podujatia systematicky podporovať, ako súčasť pravidelnej kultúrnej ponuky mesta, byť ich partnerom a prispievať k ich dlhodobej udržateľnosti.

Využívanie ekonomického potenciálu festivalov a kvalitných medzinárodných produkcií ich efektívnym prepojením s cestovným ruchom je dôležité aj v rámci kultúrnej politiky mesta. V Bratislave sa realizuje množstvo kvalitných kultúrnych podujatí a festivalov, ktoré tento potenciál majú.

Nasledujúca tabuľka ponúka:

145. TAB: Prehľad navrhovaných kritérií pre stanovanie podpory mestských festivalov, ktoré majú význam pre domáci a zahraničný CR

Primárne kritériá	
- kultúrna rozmanitosť	do akej miery podujatie podporuje kultúrnu výmenu
- inovatívnosť a kreativita	do akej miery je podujatie originálne, jedinečné a či podujatie prináša do verejného priestoru niečo nové, kreatívne, do akej miery sú pri organizovaní podujatia uplatnené mobilné aplikácie a sociálne siete a pod.)
Sekundárne kritériá	
- spolupatričnosť	či podujatie podporuje komunitného ducha, dobré medzilidské vzťahy a vzájomnú toleranciu vo vzťahoch k sociálne slabším skupinám, národnostným menšinám, seniorom a pod.
- atraktívnosť podujatia	či podujatie generuje záujem (vyjadrené počtom návštevníkov, počtom sledovateľov na sociálnych sieťach, spontánne PR a publicita, ... a pod.)
- opakovateľnosť podujatia	história podujatia, t. j. existencia podujatia aspoň 3 po sebe idúce roky; pri celkom nových podujatiach plán na nasledujúce tri roky
- načasovanie podujatia	do akej miery organizátor podujatia berie do úvahy sezónnosť cestového ruchu – t. j. či sa koná počas letnej/zimnej sezóny (leisure) alebo naopak – využíva „hluché“ mimosezónne obdobie (MICE)
- ekonomický prínos	či sú do podujatia zapojení podnikatelia v okolí, aký bude mať podujatie dopad pre podniky a jednotlivcov, ktorý na podujatí predávajú svoje produkty, tržby a dane, nákladová stránka
- environmentálne súvislosti	či podujatie nezaťažuje životné prostredie (výška hluku, vizuálny smog, ...), zero waste opatrenia (čistenie priestranstva pred-, počas- a po podujatí) zabezpečenie odvozu a likvidácie odpadu, do akej miery podujatie zvyšuje premávku v meste, ... a pod.
- bezpečnosť	miera kriminality počas konania podujatia – najmä počet krádeží, zabezpečenie SBS a pod.

Zdroj: Analýza socioekonomických účinkov cestového ruchu v Bratislave, MARK BBBDO Bratislava, s.r.o., marec 2021

Strategické podujatia – potenciál (výstup z pracovnej skupiny KULTÚRA):

- je dôležité, aby mesto bezprostredne po schválení grantov pokračovalo v úzkej komunikácii s organizátormi podporených strategických podujatí a vyvinulo dostatočné úsilie na to, aby tieto podujatia boli priblížené aj zo strany mesta širšej verejnosti
- je potrebné, aby organizátori po ich realizácii uskutočnili tzv. debrief, a zhodnotili by dopady podujatia v kontexte strategického rozvoja mesta aj pre širšiu verejnosť (nemalo by to končiť vyúčtovaním zo strany kultúrnych aktérov)
- súčasne organizátori týchto veľkých podujatí môžu poskytovať mentoring a svoje skúsenosti aj organizátorom iných podujatí, napr. v iných mestských častiach.

- potreba väčšieho využívania mestských bannerov, napr. na komunikovanie strategických kultúrnych podujatí (dôležitá je prítomnosť kultúry v terénnom prostredí mesta s cieľom inšpirovať mladú generáciu).

Medzinárodná spolupráca a prezentácia

- absentuje podpora exportu umelcov a formátov - platformy prezentácie v zahraničí - zastúpenie bratislavskej kultúry a umelcov na prezentácii v zahraničí nie je programovo rozvíjané
- nedostatočná kapacita a potrebné know-how zamestnancov príspevkových kultúrnych organizácií pre zapájanie sa do medzinárodných, resp. cezhraničných projektov
- mesto sa nezapája do medzinárodných projektov a odborných podujatí v oblasti kultúry, Bratislava nefiguruje v kultúrnych sieťach a platformách (URBACT, Agenda 21 a i.)
- nie je nastavená spolupráca s kultúrnymi inštitútmi (SK, zahraničnými) na propagácii kultúry Bratislavy
- uzavretosť Bratislavy do vlastných samosprávnych tém a problémov v oblasti kultúry
- nedostatočná medzinárodná spolupráca mesta na kultúrnych projektoch s potenciálom financovania z externých zdrojov

Podpora mobility umenia – podpora rezidenčných pobytov bratislavských umelcov a umelkýň v niektorej z partnerských krajín s cieľom účasti na spoluvytváraní európskeho kultúrneho priestoru pomocou kultúrnej výmeny a spolupráce a reflexie domáceho prostredia pohľadom zvonka. Rozbehnutie programu si bude vyžadovať vytvorenie medzinárodných partnerstiev s potenciálom vzájomnej výmeny (pozvaní a vyslaní umelci), s prípadným naviazaním na funkčné rezidenčné centrum prevádzkované mestom.

Prehľad aktuálnych partnerstiev a sietí, v ktorých je mesto zapojené

Súčasný stav medzinárodných spoluprác a partnerstiev hlavného mesta SR Bratislavy v oblasti kultúry, resp. spoluprác a partnerstiev s presahom do oblasti kultúry: Bratislava momentálne nie je členom žiadnej výhradne kultúrnej medzinárodnej siete. Je však členom dvoch medzinárodných sietí, ktorých činnosť presahuje do oblasti kultúry:

- **Liga historických miest** bola založená v japonskom Kjóte v roku 1987. Každé dva roky organizuje svetovú konferenciu a poskytuje mestám z rôznych kultúr platformu pre bilaterálnu spoluprácu a vzájomné vzdelávanie. Liga pôsobí aj ako think-tank pre bilaterálnu spoluprácu a zdieľanie dobrej praxe. Jej cieľom je posilniť spoluprácu medzi historickými mestami zameranú na výmenu poznatkov a skúseností a v konečnom dôsledku aj svetový mier. Prostredníctvom prehĺbenia vzájomného porozumenia a budovania spoločného základu historických miest s cieľom posilniť spoluprácu medzi mestami.
- **EUROCITIES** je sieť veľkých európskych miest. Sieť bola založená v roku 1986 a združuje miestne samosprávy. Je to viac ako 130 veľkých miest vo viac ako 30 európskych krajinách. EUROCITIES poskytuje svojim členským mestám

platformu na zdieľanie poznatkov a nápadov, výmenu skúseností, analýzu spoločných problémov a vývoj inovatívnych riešení prostredníctvom širokého spektra fór, pracovných skupín, projektov, aktivít a podujatí. V rámci siete funguje aj Kultúrne fórum (pracuje v podpore zvýšenia uznania kultúry ako dôležitého aspektu verejnej politiky a na podpore prístupu ku kultúre a účasti na nej pre všetkých). V rámci fóra je možné sa zapojiť do pracovných skupín: Umenie a kultúra vo verejnom priestore; Kultúrne zdroje a partnerstvá; Kultúrne služby a kultúra pre inkluzívne mestá; Zručnosti, tvorivosť a práca. Bratislava momentálne v týchto pracovných skupinách aktívna nie je.

Partnerské mestá

Bratislava má uzavreté zmluvy, dohody, protokoly a deklarácie (ďalej "zmluvy") o spolupráci s viacerými tzv. partnerskými, resp. družobnými mestami. Sprostredkovateľom spoluprác je Oddelenie zahraničných vzťahov a protokolu, ktoré však z dôvodu časovej neohraničenosti týchto zmlúv a nepružnosti pri dynamických zmenách potrieb mesta považuje tento koncept za neaktuálny a prežitý.

S presahom na rozvoj kultúrnej spolupráce sú najrelevantnejšími partnermi mestá (oblasť kultúry je ukotvená aj v samotných dokumentoch):

- Viedeň – Dohoda o spolupráci medzi „Twin-City mestami“ (2010)
- Krakov – Dohoda o družobnej spolupráci (1974), Dohoda o spolupráci (2002)
- Brno – Dohoda o spolupráci (2012)
- Ľubľana – Dohoda o priateľstve (1967), Protokol o posilnení priateľskej spolupráce (2002), Deklarácia o priateľstve a spolupráci (2007)
- Perugia – Protokol o priateľstve a spolupráci (1962), Deklarácia o rozvíjaní tradičných partnerských vzťahov (2002), Deklarácia pri príležitosti 50. výročia nadviazania vzájomných vzťahov (2012)
- Székesfehérvár – Družobná dohoda (1989)
- Kyjev – Družobná dohoda o spolupráci a priateľstve (1969)

146. TAB: Medzinárodné spolupráce kultúrnych príspevkových organizácií hlavného mesta SR Bratislavy

Organizácia	Medzinárodné siete a projekty
ZOO	EAZA – Európska asociácia ZOO a akvárií IZE – Medzinárodná asociácia vzdelávacích pracovníkov zoologických záhrad WAZA – Svetová asociácia ZOO (podaná prihláška)
MÚOP	Medzinárodná asociácia múzeí – ICOM Medzinárodný výbor Modrý štít (ICBS) ARCH (HORIZONT 2020) Living Danube Limes (Interreg Danube)
GMB	Medzinárodná asociácia múzeí – ICOM AICA – Medzinárodné združenie kritikov umenia ICCROM – Medzinárodné centrum pre štúdium ochrany a reštaurovania kultúrnych pamiatok
MMB	Medzinárodná asociácia múzeí – ICOM

	„Culture Across – Kultúrne mosty cez rieku Morava“ (2021-2022) Gerulata-Carnuntum – Geschichte lebt / Gerulata-Carnuntum – Zažite históriu (2021-2022) Living Danube Limes (2020-2022)
MKB	IFLA (Medzinárodná federácia knižničných asociácií a knižničných inštitúcií) EBLIDA (Európsky výbor knižničných, informačných a dokumentačných asociácií)
BKIS	nie je súčasťou žiadnej medzinárodnej siete

Kultúrna diplomacia

Kultúrna diplomacia sa čoraz viac používa ako spôsob propagovania liberálno-demokratických hodnôt. Kultúra a kultúrne podujatia sú v súčasnosti využívané na podporu demokracie, rozvoja, vzdelania, ľudských práv a slobody prejavu. Kultúra sa stále vo väčšej miere považuje za nástroj na dosiahnutie týchto cieľov, ktoré sú hodnotovo orientované.

Kultúrna diplomacia zohráva význam pri presadzovaní záujmov a hodnôt EÚ vo svete a upozorňuje na to, že EÚ sa musí správať ako globálny hráč. Upozorňuje aj na úlohu kultúry pri podpore demokratizácie, ľudských práv, predchádzaniu konfliktom a budovaní mieru.

Spolupráca Ministerstva zahraničných vecí a Európskych záležitostí Slovenskej republiky /MZVaEZ SR/ s Hlavným mestom Bratislava SR je upravená v rámci rozvoja širokospektrálnej kultúrnej diplomacie vo vzťahu k zahraničiu MZVaEZ SR úzko komunikuje a spolupracuje aj s inými subjektmi v rámci SR. Dôležitým partnerom je Bratislava, s ktorým MZVaEZ SR v marci 2016 podpísalo Dohodu o spolupráci pri spoločnej prezentácii hlavného mesta Bratislava a Slovenskej republiky v zahraničí, realizovanú cez Slovenské inštitúty v zahraničí.

Siete a iniciatívy, do ktorých Bratislava pristupuje (2022-2023)

ICORN – The International Cities of Refuge Network

Prvou z medzinárodných kultúrnych sietí, do ktorých Bratislava plánuje pristúpiť je medzinárodná sieť ICORN (The International Cities of Refuge Network). Ide o nezávislú sieť miest a regiónov, ktoré ponúkajú útočisko prenasledovaným alebo ohrozeným spisovateľom a umelcom. Zároveň presadzuje slobodu prejavu, ochranu demokratických hodnôt a medzinárodnú solidaritu. Členské mestá siete ICORN ponúkajú dlhodobé, ale dočasné útočisko tým, ktorým hrozí ujma za ich tvorivé aktivity. ICORN chce hostiť čo najviac prenasledovaných spisovateľov a umelcov a vytvoriť tak spolu s ďalšími organizáciami dynamickú a udržateľnú svetovú sieť na podporu slobody prejavu. Od roku 2006 sa do siete ICORN zapojilo viac ako 70 miest po celom svete a poskytli útočisko viac ako 200 spisovateľom/spisovateľkám a umelcom/umelkyniam.

Prenasledovaní umelci/umelyne prinášajú nové impulzy do kultúrneho života každého mesta a prispievajú k zlepšeniu znalostí o rôznych kultúrach. Obohacujú verejnú debatu a podporujú vzájomné medzikultúrne porozumenie. Závazok členských miest a regiónov siete ICORN je veľmi konkrétny a hlboko symbolický: na jednej strane spisovateľ/ka či umelec/kyňa, ktorí unikajú pred bezprostrednými hrozbami a prenasledovaním a na druhej strane mesto, ktoré mu poskytne útočisko. Členské mestá tak komunikujú hodnoty pohostinnosti, solidarity a slobody prejavu, ktoré viac prenikajú do étosu mesta.

RANN – Réseau Art Nouveau Network

Ďalšou sieťou, do ktorej Bratislava zvažuje vstup je RANN (Réseau Art Nouveau Network), európska sieť spolupráce zameraná na výskum, konzerváciu a prezentáciu secesného kultúrneho dedičstva. Sieť umožňuje svojim členom predovšetkým vedeckú spoluprácu, vymieňanie poznatkov a odborných znalostí v rámci siete, alebo so širokou verejnosťou pri príležitosti spoločne organizovaných podujatí (konferencie, študijné dni pre odborníkov, výstavy, publikácie pre širokú verejnosť). Od roku 2014 je oficiálne jednou z kultúrnych ciest Rady Európy. V súčasnosti je medzi jej členmi viac než 20 miest/regiónov.

Členstvo v sieti umožňuje odborníkom z členského mesta účasť na pravidelných stretnutiach, kolokviách a workshopoch s medzinárodnými odborníkmi z radov členov siete, ktorých cieľom je rozvoj kapacít.

Zapojenie sa do siete RANN je tiež pre mesto z veľkej časti “značkou”, ktorú mesto a jeho organizácie marketingovo môžu využiť smerom k domácim a turistom počas celého roka rôznymi aktivitami (napr. organizovaním prednášok, výstav, diskusií, workshopov, realizáciou zásahov vo verejnom priestore).

Sieť RANN je od roku 2014 oficiálne jednou z kultúrnych ciest Rady Európy, členstvo v sieti je pre Bratislavu príležitosťou stať sa súčasťou európskej secesnej mapy a zúčastňovať sa spoločných prezentačných aktivít siete doma a v zahraničí. Mesto môže byť vďaka členstvu napríklad súčasťou medzinárodných výstavných projektov venovaných secesii, ktoré putujú po celom svete.

Zapojenie sa do siete RANN môže mať pre Bratislavu aj dôležitý symbolický rozmer. Priznaním dôležitosti architektúry z prelomu 19. a 20. storočia môže mesto z istého uhla nalomiť pomyselný kruh hľadania vlastnej identity v “korunovačnom” období 16. až 19. storočia, a otvoriť diskusiu o svojej komplexnej identite vrátane moderných dejín, v ktorých mesto nie je len romantickým feudálnym Pressburgom, ale aj modernou a dynamickou Bratislavou.

Ďalšie siete a iniciatívy – odporúčania pre Bratislavu

Medzinárodné siete, akými sú Európske kultúrne trasy alebo UNESCO Creative Cities Network majú niekoľko nevýhod. Tou hlavnou sú ich pomerne abstraktné obsahové rámce, ktoré často spôsobujú neschopnosť miest efektívne využívať potenciál ich členstva. Ďalším problémom je ich časová neohraničenosť, vďaka čomu sú z rôznych príčin (politické, personálne, finančné) dlhodobovo ťažko udržateľné. Posledným problémom je monitorovanie a evaluácia členstva, ktorá je v plnej kompetencii samotného člena, a z toho dôvodu sa často nenapĺňajú jeho ciele. Týmto hrozbám sa dá predísť len kvalitnou analýzou lokálnych východísk (do akej siete sa zapojiť?),

aktívnym zapojením širokého spektra stakeholderov už od počiatkových fáz zámeru zapojenia sa do siete a ich okamžitého aktívneho zapájania do implementácie aktivít vyplývajúcich z členstva. Vďaka tomu môže byť členstvo dlhodobé, udržateľné a efektívne využívané aj v prípade vyššie spomenutých problémov.

Medzinárodné projekty

Efektívnejším (a uchopiteľnejším) nástrojom sú časovo ohraničené a ciele medzinárodné projekty alebo siete spolufinancované z európskych zdrojov, ktoré prinášajú konkrétne hmatateľné výsledky a napĺňanie ich cieľov je garanciou získania prostriedkov na ich implementáciu.

Dobrým príkladom je program URBACT určený na rozvoj kapacít, ktorého cieľom je umožniť mestám spolupracovať a vyvíjať integrované riešenia spoločných mestských výziev prostredníctvom vytvárania sietí, vzájomného učenia sa zo skúseností, vyvodzovania ponaučení a určovania osvedčených postupov na zlepšenie mestských politík. URBACT od roku 2002 financoval 161 sietí, ktoré sa zaoberali výzvami, ktorým čelia mestá, akými sú sociálne začlenenie, fyzické plánovanie a obnova miest, konkurencieschopnosť MSP, zamestnanosť a mobilita pracovnej sily atď. Nový program URBACT IV programového obdobia 2021-2027 bude spustený v lete 2022.

V sieti URBACT III ONSTAGE šírilo svoju dobrú prax španielske mesto L'Hospitalet ďalším šiestim mestám (napríklad aj Brnu), ktoré si po jeho vzore vytvorili vlastnú metodiku využívania hudby ako inkluzívneho nástroja. Sieť akčného plánovania URBACT III MAPS sa zase zamerala na posilnenie bývalého vojenského dedičstva ako kľúčového prvku pre udržateľné mestské stratégie, ktoré spájajú funkčné aj sociálne aspekty. Vďaka sieti si sedem miest (medzi nimi maďarské Szombathely) pomocou dobrej praxi talianskeho mesta Piacenza vytvorilo stratégie transformácie hmotného armádneho dedičstva.

147. TAB: Možnosti zapojenia sa do medzinárodných projektov a možnosti čerpania financovania z fondov EÚ v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu v programovom období 2021-2027

program	celkový rozpočet 2021-2027	popis programu	príklady projektov
Kreatívna Európa	2,44 miliardy EUR	Program Kreatívna Európa podporuje projekty v kultúrnom a kreatívnom sektore. Podporu môže získať široká škála aktivít a iniciatív a tiež široké spektrum žiadateľov. Podpora je určená projektom, ktoré zahŕňajú nadnárodnú kultúrnu spoluprácu a ktoré prispievajú k posilneniu tvorby a šírenia európskych umeleckých diel a umelcov na nadnárodnej úrovni. Dôraz sa kladie aj na financovanie projektov, ktoré podporujú európske kultúrne a kreatívne sektory, aby rozvíjali talenty s	Zapájanie sa alebo iniciácia medzinárodných kultúrnych projektov mestských kultúrnych príspevkových organizácií v podprograme KULTÚRA alebo MEDZISEKTOROVÉ.

		cieľom inovovať, prosperovať a vytvárať pracovné miesta a rast.	
URBACT IV	103 miliónov EUR	Hlavným cieľom nástroja URBACT je umožniť mestám spolupracovať a vyvíjať integrované riešenia spoločných mestských výziev prostredníctvom vytvárania sietí, vzájomného učenia sa zo skúseností, vyvodzovania ponaučení a určovania osvedčených postupov na zlepšenie mestských politík. URBACT nie je investičný program, financuje nadnárodné výmenné a vzdelávacie siete.	Zapojenie sa mesta v spojení s ďalšími lokálnymi aktérmi do URBACT siete, ktorá rieši konkrétnu výzvu, ktorej Bratislava čelí v oblasti kultúry, získanie dobrej praxe, príprava a implementácia akčného plánu v problematike. Napríklad • inkluzívna kultúra • integrácia cudzincov • digitálne riešenia • zelené riešenia • verejný priestor • brownfieldy
CERV (Občania, rovnosť, práva a hodnoty)	1,67 miliárd EUR	Projekty musia podporovať angažovanosť a účasť občanov na demokratickom živote EÚ. Zahŕňajú výmeny medzi občanmi rôznych členských štátov s cieľom zvýšiť povedomie o spoločnej európskej histórii. Aktivity tiež podporujú kultúrnu rozmanitosť a poznanie spoločnej histórie. Môžu zahŕňať diskusie, kampane, zvyšovanie povedomia, rozvoj mediálnej gramotnosti, konferencie, workshopy a budú zhromažďovať názory jednotlivcov prostredníctvom sociálnych sietí, webových seminárov a iných kanálov.	Projekty mestských kultúrnych príspevkových organizácií zamerané na pripomínanie rozhodujúcich udalostí moderných bratislavských dejín v európskom kontexte zamerané napríklad na: • príčiny a dôsledky autoritárskych a totalitných režimov • témy rozmanitosti etnických, náboženských, LGBTI a iných identít. • zvyšovanie povedomia európskych občanov o spoločnej európskej histórii, kultúre, kultúrnom dedičstve a hodnotách
Erasmus +	26,2 miliardy EUR	Erasmus+ je program EÚ na podporu vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu v Európe. Jeho	• Medzinárodné mobility pracovníkov mestských kultúrnych

		rozpočet je približne 26,2 miliardy EUR. V porovnaní s predchádzajúcim programom (2014 – 2020) ide o takmer dvojnásobok finančných prostriedkov. Program na roky 2021 – 2027 kladie silný dôraz na sociálne začlenenie, zelenú a digitálnu transformáciu a podporu účasti mladých ľudí na demokratickom živote. Podporujú sa ním priority a činnosti stanovené v európskom vzdelávacom priestore, akčnom pláne digitálneho vzdelávania a v programe v oblasti zručností pre Európu. Program ďalej slúži na podporu európskeho piliera sociálnych práv, výkon stratégie EÚ pre mládež na roky 2019 – 2027 a rozvoj európskeho rozmeru v športe. Erasmus+ ponúka príležitosti v oblasti mobility a spolupráce, pokiaľ ide o vysokoškolské vzdelávanie, odborné vzdelávanie a prípravu, školské vzdelávanie (vrátane vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve), vzdelávanie dospelých, mládež a šport.	príspevkových organizácií s cieľom naučiť sa nové postupy, získať nové nápady a zlepšiť svoje jazykové znalosti. • Medzinárodné výskumné mobility odborných pracovníkov mestských kultúrnych príspevkových organizácií.
Digital Europe Programme	7,6 milárd EUR	1,1 miliardy EUR z programu je určených na zabezpečenie širokého využívania digitálnych technológií v celom hospodárstve a spoločnosti s cieľom podporiť zavádzanie technológií s vysokým vplyvom v oblastiach verejného záujmu, ako je zdravie (doplnené programom EU4Health), Green Deal, inteligentné komunity a kultúrny sektor.	Projekty zamerané napríklad na: • inovatívne digitálne postupy v kultúre • rozvoj digitálnych zručností pracovníkov v kultúre • digitalizáciu zbierok
Horizon Europe	95,5 miliardy EUR	Program EÚ na podporu výskumu a inovácii. Klaster 2 "Kultúra, tvorivosť a inkluzívna spoločnosť" je zameraný na plnenie cieľov a priorít EÚ súvisiacich so zlepšením demokratickej správy vecí verejných a účasti občanov, ochranou a podporou kultúrneho dedičstva, reagovanie na sociálne, hospodárske, technologické a kultúrne transformácie a ich formovanie. Návrhy sa môžu týkať inovatívneho výskumu v oblastiach: 1. demokracia a správa vecí verejných; 2. európske kultúrne dedičstvo a kultúrny a kreatívny priemysel, 3. sociálne a hospodárske transformácie.	Projekty zamerané výskum a inovácie, napríklad: • výskum špecifických oblastí v kultúrnom a kreatívnom priemysle mesta • participatívne metódy v kultúrnom živote mesta • znižovanie efektov klimatickej krízy na hmotné kultúrne dedičstvo

European Urban Initiative	500 miliárd EUR	Pokračovanie iniciatívy Európskej komisie Mestské inovačné opatrenia – Urban Innovative Actions (UIA). Cieľom programu je podporiť inovatívne a experimentálne projekty v oblasti trvalo udržateľného rozvoja miest v takom rozsahu, v akom by ich mestá za bežných okolností neboli schopné financovať.	Inovatívne a experimentálne projekty v oblasti kultúry a kultúrneho dedičstva.
----------------------------------	-----------------	--	--

PROBLÉM 11: Fenomén Bratislavy ako cezhraničného mesta nie je dostatočne reflektovaný v kultúrnych politikách mesta. Mesto Bratislava nemá nastavenú stratégiu ako metropoly v cezhraničnom regióne.

Cezhraničná (kultúrna) spolupráca

Takmer absentujúca cezhraničná spolupráca mesta v trojmedzí v oblasti kultúry a kultúrneho turizmu (zapríčinená nízkou úrovňou povedomia o spoločnom mestskom cezhraničnom regióne, komplikovaných organizačných štruktúrach mesta a posledných priečkach v jeho prioritách).

Hlavné identifikované problémy:

- Cezhraničná spolupráca nebola a nie je v prioritách mesta
- Bratislava nereflektuje fenomén suburbanizácie
- Súčasťou Bratislavy je aj jej okolie – metropolitný cezhraničný región - chýbajúce povedomie občanov aj vedenia mesta
- Neistá kontinuita dlhoročnej platformy baum_cityregion
- Neefektívne organizačné štruktúry mesta pre implementáciu cezhraničných projektov
- Nízka miera obslužnosti hromadnou dopravou v pohraničí
- Územné plánovanie nie je dostatočne koordinované
- Absentujúci cezhraničný kultúrny turizmus/nízka návštevnosť Bratislavy občanmi zo susedných obcí AT/HU pohraničia
- Blízkosť iných veľkomiest (ovplyvňujúci pracovný trh, turistickú a kultúrnu ponuku a dopyt, únik talentov do zahraničia)
- Kultúrna cezhraničná spolupráca nie je systematicky nastavená
- Rieky Morava a Dunaj sú vnímané ako hranica než spájajúci element

Príčiny problémov:

- rozdiely v mentalite občanov a identite obcí a mesta spolu s mestskými časťami
- vzájomné predsudky obyvateľov prihraničných obcí
- Bratislava sa prezentuje najmä "atrakciami/pamiatkami" Starého
- Viedeň - centrum kultúry
- nepoznané finančné možnosti, nezriadené finančné podpory mesta pre podporu cezhraničnej spolupráce v oblasti kultúry
- Bratislava je uzavretá vo vlastných vnútromestských témach

- neúnosné zvyšovanie cien nehnuteľností v Bratislave ako jeden z hlavných príčin suburbanizácie
- nedostatok finančných zdrojov
- jazyková bariéra
- nedostatočne využitý potenciál kultúrnych zdrojov (ľudí a miest) na posilnenie spolupráce
- nereflektovaný podiel slovenského obyvateľstva v pohraničí a jeho konzumné správanie
- neriešená parkovacia politika pre pendlerov
- slabá marketingová prezentácia v pohraničí, chýbajúce preklady
- nedostatočná výmena informácií
- Bratislava je pre Rakúšanov "turisticky neobjavená destinácia"
- nepoznaní aktéri, do nedávna absencia cezhraničnej kultúrnej spolupráce

Následky problémov:

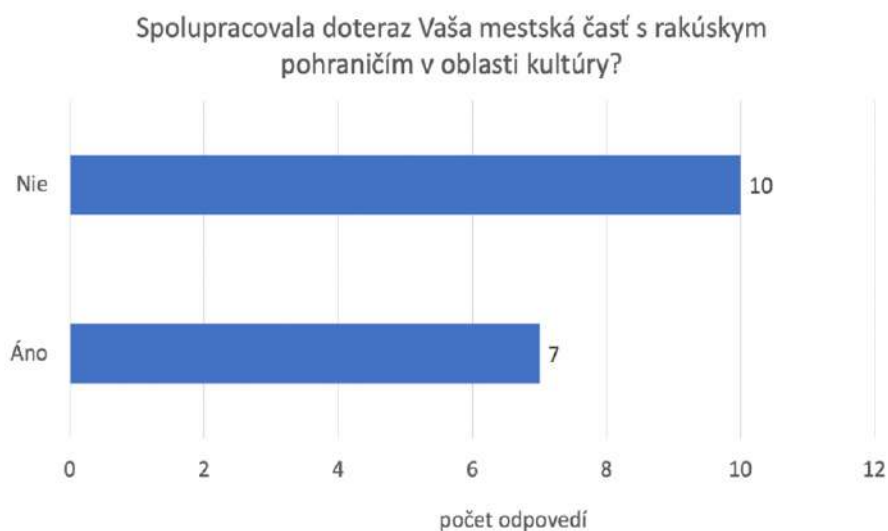
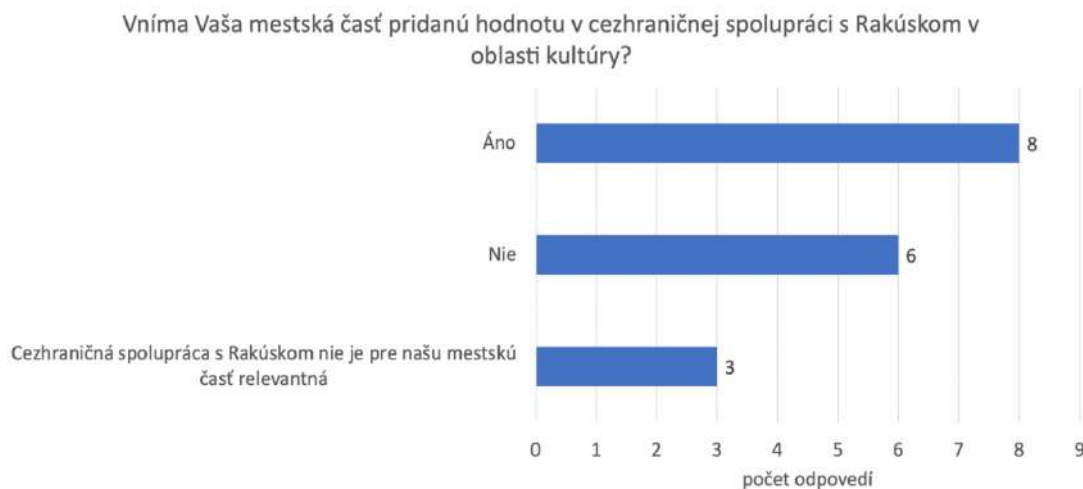
- chýbajúca perspektíva SK-AT spolupráce
- množstvo áut na cestách, zápchy
- neodbúrané predsudky
- nedostatok hraničných priechodov pre automobilový sektor
- nepoznané iné MČ než Staré Mesto, navštevované nie sú ani geograficky najbližšie MČ smerom k Rakúsku
- neprepojené politiky mesta a kraja (BSK má fungujúcu a rozvinutú cezhraničnú spoluprácu napr.: v oblasti kultúry a turizmu)
- odliv pracovnej sily a talentov do zahraničia
- nerozvinutý turizmus
- riziko prepadnutia prostriedkov pri neflexibilite procesov
- znížená možnosť ekologickej mobility
- MČ nemajú definovanú identitu
- absencia spolupráce PO s pohraničím, neochota resp. poddimenzovanosť zamestnancov participovať na nových projektoch s možnosťou financovania z externých zdrojov
- problém pendlerov pri uzatváraní hraníc v prípade pandémie
- neriešená mobilita či územný rozvoj
- zanedbaný lokálny potenciál pre rôzne oblasti, najmä gastronómiu a vinárstvo
- absencia územného manažmentu s Maďarskom
- neexistujúci obojstranný pracovný trh

Mestské časti a cezhraničná kultúrna spolupráca

Pre intenzívny a efektívny rozvoj cezhraničnej spolupráce SK-AT-(HU) je dôležitý postoj bratislavských mestských častí. V rámci dotazníka mestských častí (2020), ale aj na základe doterajších spätných väzieb MČ v projekte *baum_city* región môžeme povedať, že väčšina opýtaných mestských častí vníma prínos v cezhraničnej spolupráci. Dokonca niektoré z nich už dlhodobo pestujú spoluprácu či už s Rakúskom alebo Maďarskom, napr. Rusovce (Interregový projekt GeruCa-Zažite históriu), Vajnory (spoločné kultúrne podujatie s obcou Wolfstal), Čunovo (interregový projekt Ecoregion SKAT) Vrakuňa alebo Devínska Nová Ves (spolupráca s obcou Marchegg a Domom bocianov).

Na základe ďalších stretnutí pre prípravu stratégie baum2023+ možno pre rozvoj ďalších cezhraničných tém a aktivít spomenúť pranie mestských častí o lepšej vzájomnej informovanosti z druhej strany hranice, no zároveň nemožno opomenúť aj kultúrne témy ako spoločné rímske dedičstvo, spoločná minulosť 20.st. (pevnostný systém, bunkre, železná opona apod.), kultúrne témy vidieckeho charakteru mestských častí, ktoré by mohli byť vhodným spájajúcim elementom spolupráce, napr.: vinárstvo, tradičné hody, podpora miestnych spolkov a tradičných podujatí ako „deň“ mestskej časti, ale tiež tematika menšín, najmä chorvátskej, nemeckej a určite aj ukrajinskej.

148. GRAFY:

Zdroj: Dotazník určený zástupcom v oblasti kultúry mestských častí Bratislavy (2020)

POJMY

Pojmy, s ktorými sa stretnete v dokumente

Cestovný ruch

Chápeme ako činnosť osoby cestujúcej na prechodný čas do miesta mimo jej bežného životného prostredia. Hlavný účel jej cesty je iný ako vykonávanie zárobkovej činnosti v navštívenom mieste. Turizmus predstavuje „súbor činnosti zameraných na uspokojovanie potrieb súvisiacich s cestovaním a pobytom osôb mimo miesta trvalého bydliska a zvyčajne vo voľnom čase. Cieľom je odpočinok, poznávanie, zdravie, rozptýlenie a zábava, kultúrne a športové vyžitie, služobné cesty a získanie komplexného zážitku“¹⁹.

Cezhraničná spolupráca

Je forma spolupráce medzi štátmi a regiónmi, ktorú Madridský dohovor špecifikuje ako "každé spoločné konanie zamerané na posilnenie a podporu susedských vzťahov medzi územnými celkami alebo orgánmi podliehajúcimi jurisdikcii dvoch alebo viacerých zmluvných strán a uzatvorenie každej zmluvy alebo dohody potrebnej na tento účel. Cezhraničná spolupráca sa musí realizovať v rámci pôsobnosti územných celkov alebo orgánov definovanej vnútorným právnym poriadkom."

Diela vo verejnom priestore sú pomníky, pamätníky, umelecké diela a výtvarné artefakty umiestnené vo verejnom priestore Bratislavy.

Dostupnosť kultúry

Dostupnosť kultúry a kultúrnych služieb predstavuje jeden z najdôležitejších cieľov pre všetky kultúrne inštitúcie a organizácie, ktoré sú financované z verejných zdrojov. Je predpokladom účasti na kultúrnom živote a participácie.

Funkčný mestský región presahujúci hranicu štátov je jedným z výsledkov pôsobenia suburbanizácie. Špecifické funkčné regióny sú prejavom slabnúceho významu integrácie na úrovni štátov a reprezentujú skutočný nadnárodný región, v ktorom sa cezhraničné väzby uskutočňujú na úrovni každodenného života. V tomto kontexte sa zavádza aj pojem „elastickkej a transnárodnej migrácie“, keď daný človek (migrant) vykazuje nezanedbateľné väzby každodenného života s krajinou svojho pôvodu (napr. časté návštevy tejto krajiny alebo silná národná identita)²⁰.

Identita mesta

Je viazaná na ľudí, ktorí sú jej nositeľmi a ktorí prostredníctvom nej identifikujú samých seba v zmysle hrdosti a spolupatričnosti s konkrétnym územím. Identita mesta hovorí o tom, čím je mesto z pohľadu obyvateľa. Je premenlivá v čase, lebo vychádza z potenciálu mesta.

¹⁹Zuzana Slušná, Svetlana Chomová, Súčasné témy v kultúrnej teórii a praxi, NOC, 2015

²⁰ ŠVEDA Martin, ŠTEFKOVIČOVÁ Pavla, TOLMÁČI Ladislav. Do Rajky alebo do Kittsee? Rozdielne prostredie cezhraničnej suburbanizácie. In.: Suburbanizácia 2: Sondy do premien zázemia Bratislavy, Geografický ústav SAV, 2020.

Inklúzia

Znamená začlenenie a akceptovanie každého na báze rešpektovania rovnosti a dôstojnosti všetkých ľudí.

Klaster

Geografická koncentrácia navzájom prepojených spoločností, poskytovateľov služieb, pridružených inštitúcií a firiem, pôsobiacich v navzájom súvisiacich oblastiach. Tieto subjekty fungujú vo vzájomnej prepojenosti a vykonávajú činnosť v tesnej blízkosti.

Komunita

Komunitu chápeme ako skupinu ľudí, ktorí žijú v interakcii na základe spoločného umiestnenia – v rozmedzí od susedstva, mestskej štvrte a pod., prípadne ako skupinu, ktorá je organizovaná okolo spoločných praktík a sociálnej súdržnosti, ako jednotlivcov, ktorí majú rovnaké potreby alebo vlastnosti a to bez ohľadu na ich umiestnenie, alebo typ interakcie (subkultúry, etnické komunity, rôzne spolky a pod.)²¹. Komunita je v ideálnom prípade sociálne a fyzické prostredie alebo skupina ľudí, ktorí sú bez ohľadu na rozdielnosti – sociálny status, pohlavie, národnosť, či vek – schopní tieto rozdielnosti oceňovať, čo im umožňuje účinne a otvorene komunikovať a spolupracovať na dosahovaní spoločných cieľov. Predstavuje blízke, známe a bezpečné prostredie. Takúto komunitu nazývame súdržnou komunitou.

Komunitný život

Komunitný život je život obyvateľov v lokalite, resp. štvrti, v ktorej bývajú a trávajú väčšinu voľného času. Je rozvíjaný na základe zlepšovania podmienok a vytváranie príležitostí pre vlastnú realizáciu obyvateľov, či už ide o skrášľovanie verejného priestoru, organizovanie kultúrno-komunitných podujatí, stretávanie sa a spolupracovanie so susedmi.

Kreatívny klaster

Označenie pre klastrové aktivity subjektov, pôsobiacich prevažne v oblasti kreatívneho priemyslu a kreatívnej ekonomiky. Produkty a služby, ktoré takýto klaster produkuje sú najmä výsledkom kreatívnych a duševných činností a veľká časť ich aktív patrí do oblasti duševného vlastníctva. Ak má byť ich činnosť úspešná, je potrebné viac ako len prepájať firmy a technológie. Zvyčajne sú kreatívne klastre špecializované na osobitý druh kreatívnych činností (médiá, dizajn a pod.).

Kreatívne hospodárstvo

Zachytáva, ako odvetvia kultúry a tvorivej činnosti prispievajú k zamestnanosti, vytváraniu pracovných miest a inovačným schopnostiam mesta; tvorivosť a práca založená na vedomostiach; inovácie a duševné vlastníctvo; nové pracovné miesta v kreatívnom priemysle.

Kreatívny priemysel

Odvetvia kreatívneho priemyslu sú podnikateľské aktivity, založené na individuálnej kreativite, zručnosti a talente. Majú potenciál k tvorbe kapitálu a pracovných miest prostredníctvom využívania duševného vlastníctva. Sektor zahŕňa predovšetkým reklamu, architektúru, umenie, obchod so starožitnosťami, počítačové a video hry, remeslá, dizajn, dizajnovú módu, film a video, hudbu, scénické umenie, vydateľskú činnosť, software, televíziu a rozhlas. Tieto oblasti spája najmä vysoká pridaná hodnota a významný vplyv na kvalitu života ľudí. Často sú

²¹ Programová stratégia Nadácie mesta Bratislava 2020-2022

to produkty, ktoré priamo tvoria a formujú prostredie, v ktorom žijeme (dizajn, móda, architektúra, masmédiá). Ich ekonomický potenciál sa zakladá predovšetkým na schopnosti využiť a realizovať myšlienku či individuálny talent.

Kultúrne dedičstvo²² je nenahraditeľným bohatstvom štátu a jeho občanov, je dokladom vývoja spoločnosti, filozofie, náboženstva, vedy, techniky, umenia, dokumentom vzdelanostnej a kultúrnej úrovne slovenského národa, iných národov, národnostných menšín, etnických skupín a jednotlivcov, ktorí žijú alebo v minulosti žili na území Slovenska. Jednotlivé druhy a časti kultúrneho dedičstva sú rovnocenné a tvoria neoddeliteľnú súčasť kultúrneho dedičstva Európy a celého ľudstva. Kultúrnym dedičstvom sú hmotné a nehmotné kultúrne hodnoty, vrátane importovaných diel a myšlienok, ktoré našli na Slovensku miesto a uplatnenie.

Významom nehmotného kultúrneho dedičstva sú najmä jazykové a literárne prejavy šírené ústne alebo zvukovými nosičmi, diela dramatického, hudobného a tanečného umenia, zvyky a tradície, historické udalosti, zemepisné, katastrálne a miestne názvy ako aj s nimi spojené kultúrne miesta, ktoré spoločenstvá, skupiny a v niektorých prípadoch jednotlivci pokladajú za súčasť svojho kultúrneho dedičstva. Nehmotné kultúrne dedičstvo znamená tiež postupy, stvárnenia, prejavy, poznatky, schopnosti, ako aj nástroje, predmety, artefakty a s nimi spojené kultúrne miesta, ktoré spoločenstvá, skupiny a v niektorých prípadoch jednotlivci pokladajú za súčasť svojho kultúrneho dedičstva.

Významom hmotného kultúrneho dedičstva sú najmä archívne dokumenty bez ohľadu na spôsob zaznamenania informácie, historické knižničné dokumenty a fondy, diela písomníctva, scénografie, kinematografie, televíznej a audiovizuálnej tvorby, zbierky múzeí a galérií, diela výtvarného, úžitkového a ľudového umenia, dizajnu, architektonické objekty, urbanistické súbory, archeologické nálezy a lokality, objekty ľudového staviteľstva, pamiatky výroby, vedy a techniky, historické záhrady, parky.

Kultúra

Pojem kultúra je pre účely strategického dokumentu chápaný ako „spôsob života“, systém všetkých kultúrno-spoločenských fenoménov vyskytujúcich sa na území – od územného rozvoja, cez kvalitu života, kultúrnu identitu, až po historickú a spoločenskú kontinuitu. Na kultúru nazeráme cez územný princíp – naším zámerom nie je kultúru plánovať, ale plánovať mesto s vedomím jeho kultúrnej dimenzie, v kontexte celkového rozvoja územia a úzkej previazanosti udržateľnosti a kvality života.

Kultúrne aktivity, tovary a služby

Kultúrne aktivity, tovary a služby sú tie, ktoré pri posudzovaní z hľadiska kvality, použitia alebo účelu stelesňujú alebo odovzdávajú kultúrne prejavy nezávisle od obchodnej hodnoty, ktorú môžu mať. Kultúrne aktivity môžu mať účel samy osebe alebo môžu prispievať na produkciu kultúrnych tovarov a služieb.

Kultúrna diplomacia

Doména diplomacie, ktorá má na starosti nadväzovanie, rozvoj a udržiavanie vzťahov s cudzími štátmi prostredníctvom kultúry, umenia a vzdelávania. Je to tiež proaktívny proces prezentácie

²² Deklarácia Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane kultúrneho dedičstva schválené Národnou radou Slovenskej republiky

inštitúcií, systému hodnôt a kultúrnej osobitosti štátu na bilaterálnej aj multilaterálnej úrovni v zahraničí.²³

Kultúrny obsah

Kultúrny obsah znamená symbolický význam, umelecký rozmer a kultúrne hodnoty, ktoré majú pôvod v kultúrnych identitách alebo ich vyjadrujú²⁴.

Kultúrne organizácie mesta

Bratislava zriaďuje Múzeum mesta Bratislavy, Galériu mesta Bratislavy, Mestskú knižnicu, Mestský ústav ochrany pamiatok a Bratislavské kultúrne a informačné stredisko. Prostredníctvom nich naplňa kompetencie v oblasti kultúry a stará sa o kultúrnu infraštruktúru, ktorej je vlastníkom. Existencia verejných kultúrnych inštitúcií je dôležitá z dôvodu zabezpečenia verejného záujmu v oblasti kultúry. Vytvárať podmienky pre profesionálny výkon a rozvoj organizácie je zásadnou úlohou zriaďovateľa. Organizácie majú poznať očakávania zriaďovateľa a obyvateľov, kultúrnu politiku mesta a aktívne sa podieľať na jej vytváraní a implementovaní.

Kultúrne prejavy

Kultúrne prejavy znamenajú prejavy, ktoré sú výsledkom tvorivosti jednotlivcov, skupín a spoločností a ktoré majú kultúrny obsah

Kultúrne plánovanie

Kultúrne citlivý participatívny proces v rámci lokálneho a regionálneho plánovania, vychádzajúci z miestnych potrieb a špecifík, postavený na široko definovaných kultúrnych zdrojoch. Predstavuje odlišenie sa od sektorovo orientovaných tradičných kultúrnych politík, v ktorých sú príjemcami kultúrni aktéri. V kultúrnom plánovaní sú príjemcami politík obyvatelia, ktorým kultúrni aktéri poskytujú služby. Je úzko previazaný s udržateľným rozvojom kultúry.

Kultúrna politika

Verejnou správou utvárané prostredie, v ktorom sa uskutočňujú procesy tvorby, uchovávanía a šírenia kultúrnych hodnôt sa v európskom kontexte nazýva kultúrna politika. Kultúrna politika je prejavom ambície rozhodovateľov a volených zástupcov realizovať svoj vplyv na kultúrne prostredie vytváraním vhodných podmienok pre jednotlivé kultúrne procesy v takej miere, v ktorej si to verejný záujem v oblasti kultúry vyžaduje. Tvorba kultúrnej politiky je aj o permanentnom hľadaní rovnováhy medzi všetkými aktérmi kultúry. Týka sa predovšetkým finančného zabezpečenia kultúry ako jedného z nástrojov kultúrnej politiky, ktoré je zároveň najčastejším predmetom politickej aj odbornej pozornosti v oblasti kultúry prostredníctvom diskusií alebo navrhovaných zmien²⁵.

Kultúrna vibrácia, či živosť

Meria kultúrny "impulz" mesta z hľadiska kultúrnej infraštruktúry a účasti na kultúre; kultúrne zariadenia a dejiská kultúry, kultúrna účasť a atraktivnosť, tvorivosť a práca založená na vedomostiach.

²³ <https://fmv.euba.sk/RePEc/brv/almnch/A2013-2.pdf>

²⁴ Dohovoru UNESCO o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov (2005)

²⁵ Kultúrna politika od Amsterdamu po Žilinu, N-CSU, ECF, ŽSK (2007)

Kultúrne zdroje

Každé mesto má svoje kultúrne zdroje, z ktorých čerpá a ktoré poukazujú na celkový kultúrny potenciál územia. Vytvára ho nielen kultúrne dedičstvo a kultúrne inštitúcie, ktoré sa na území nachádzajú, ale rovnako tak územné predpoklady, všetky formy kultúrnych činností (hudba, tanec, divadlo, literatúra atď.), tradície, remeslá, spôsoby miestnej sociálnej organizácie a komunitného života a všetky subjekty a jednotlivci participujúci na rozvoji kultúry v danom území.

Kvalita života

Kvalita života je výsledkom vzájomného pôsobenia sociálnych, zdravotných, ekonomických a environmentálnych podmienok, týkajúcich sa ľudského a spoločenského rozvoja. Na jednej strane predstavuje objektívne podmienky na dobrý život a na strane druhej subjektívne prežívanie dobrého života.²⁶

Marginalizované skupiny

Zraniteľné skupiny obyvateľov ako sú deti, mladí ľudia, LGBTI komunita, cudzinci, seniori, ľudia so zdravotným a mentálnym postihnutím a inak sociálne vylúčené skupiny obyvateľstva. Ich príslušníčky a príslušníci sú často okrem socioekonomického znevýhodnenia aj v mocensky nevyváženom postavení, keď nemajú dostatok možností a príležitostí vyjadriť sa k politikám, ktoré sa ich týkajú. Títo obyvatelia absentujú v rozhodovacích procesoch z rôznych dôvodov. Môže byť nimi etnicita, vek, zdravotné postihnutie, životná situácia, rod, jazyk a spôsob komunikácie a rôzna kombinácia týchto znakov²⁷.

Nezriaďovaná kultúra

Súbor aktérov kultúrneho diania, predovšetkým umeleckej tvorby, pôsobiacich nezávisle od zriaďovaných kultúrnych inštitúcií a mimo priamych väzieb na verejné rozpočty. Tvoria ju mimovládne neziskové organizácie v oblasti kultúry, súkromné organizácie podnikajúce v kultúre a neinštitucionalizovaní jednotlivci pôsobiaci v kultúre a neformálne a formálne platformy. Vznikajú na základe práva na rôznorodé slobodné prejavy, možnosť tvorivej sebarealizácie, vzdelávanie a osobnostný rast. Prinášajú rozmanitosť kultúrneho života, skvalitnenie podmienok života občanov a spoločnosti ako takej (všeobecne prospešné služby, verejnoprospešné účely v oblasti kultúry), plnia funkcie dôležité pre demokratickú spoločnosť.

Pamäť

Predstavuje zložky historického vedomia (vzťah k vlastným dejinám, súhrn predstáv, poznatkov a predsudkov o minulosti), ktoré sa stali predmetom aktualizácie a cieleného využívania. Pamäť plní spoločensko-politickú funkciu a ponúka aktuálne poučenie sa z dejín²⁸.

Pamäťové a fondové inštitúcie sú hlavnými nositeľmi, uchovávateľmi a sprostredkovateľmi spoločenského, technického, vedeckého a kultúrneho dedičstva, poznania, poznatkov. Sú tiež kľúčovým faktorom napredovania a konkurencieschopnosti spoločnosti a územia. Tvoria

²⁶ HORŇÁK, M. & ROCHOVSKÁ, A. 2007. Vybrané aspekty kvality života vo vnútorných perifériách Slovenska. In: Geographia Cassoviensis, 2007, s. 55 –60. ISSN 133-6748.

²⁷ KADLEČÍKOVÁ, Jana. HOLKA CHUDŽÍKOVÁ, Alena. 2021. Metodika zapájania zraniteľných skupín na lokálnej úrovni. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry, 2021

²⁸ MANNOVÁ, Elena. 2019. Minulosť ako supermarket? Spôsoby reprezentácie a aktualizácie dejín Slovenska. Bratislava: Historický ústav SAV a Vydavateľstvo VEDA SAV, 2019.

základnú skupinu organizácií sprístupňujúcich kultúrne dedičstvo. Medzi pamäťové a fondové inštitúcie patria archívy, knižnice, múzeá, galérie, pracoviská pre ochranu pamiatkového fondu, špecializované odborné ústavy a pracoviská v oblasti kultúry, vysokých škôl, SAV, organizácie pre správu a ochranu autorských práv, ochranu duševného a priemyselného vlastníctva a pod. Každá pamäťová inštitúcia má aj informačnú úlohu. Je dôležité, aby sa na funkciu knižníc, archívov, múzeí a na príslušné inštitúcie pozeralo ako na jeden celok príbuzných inštitúcií a systémov, ktoré sú poskytovateľmi informačných služieb.

Pamiatkový fond je súbor hnutelných vecí a nehnuteľných vecí vyhlásených za národné kultúrne pamiatky, pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny. Za pamiatkový fond sa považujú aj veci, o ktorých sa ešte len začalo konanie na vyhlásenie za kultúrne pamiatky, pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny²⁹.

Ochrana pamiatkového fondu je súhrn činností a opatrení zameraných na identifikáciu, výskum, evidenciu, zachovanie, obnovu, reštaurovanie, regeneráciu, využívanie a prezentáciu kultúrnych pamiatok a pamiatkových území.

Predmet kultúrnej hodnoty je pôvodný hmotný alebo duchovný doklad, ktorý má schopnosť priamo alebo sprostredkovane vypovedať o vývoji spoločnosti a má trvalý vedecký, historický, kultúrny alebo umelecký význam.

Participácia

Pod pojmom participácia chápeme zapájanie širokej verejnosti do správy vecí verejných (rozhodovania o rozvoji mesta). Zapájanie verejnosti môže byť prítomné vo všetkých fázach politického rozhodovania - vo fáze tvorby, navrhovania, rozhodovania, implementácie, monitorovania, hodnotenia a revízie politiky. Aktívna participácia verejnosti na správe vecí verejných zvyšuje transparentnosť politického procesu ale aj efektívnosť prijatého rozhodnutia, je nástrojom mestského plánovania.

Potenciál mesta

Predstavuje štruktúru, charakteristiky, hodnoty prvkov materiálneho a nemateriálneho prostredia (prírodné prostredie), ľudský faktor (obyvateľstvo žijúce na území mesta, jeho prejavy a pod.), hodnoty vytvorené ľuďmi a abstraktné charakteristiky mesta.³⁰

Prihraničný región

Je región alebo priestorová jednotka, ktorú dopĺňa jej geografia, história, ekológia, etnické skupiny, ekologické možnosti a i.. Vo všeobecnosti je rozdelená zvrchovaným právom štátov, ležiacich na opačných stranách spoločnej hranice a ich územno-správnymi jednotkami. Zároveň sa tiež vymedzuje na základe jej funkčnej spätosti s územím na druhej strane hranice. Zvyčajne hovoríme o okrajovej oblasti, priestore, ktorý od seba oddeľuje jadrové oblasti, a preto jej infraštruktúra vždy trochu zaostáva za vybavenosťou vnútrozemia. Prihraničné regióny môžu byť vzájomne nepriateľské, koexistujúce, spolupracujúce a integrované.

²⁹ <http://www.pamiatky.sk/sk/page/pamiatkovy-fond>

³⁰ Úloha potenciálu mesta pri budovaní značky mesta, Matejčíková J., Rojíková D., Ekonomika a spoločnosť, roč. 22, 2021, č. 1 / Journal of Economics and Social Research, vol. 22, 2021

Princíp predĺženej ruky

Princíp založený na odbornom posudzovaní žiadostí o podporu z verejných zdrojov. , Dôvera sa vkladá do rúk renomovaných odborníkov, nezávislých od mesta a jeho orgánov, ktorí dokážu skúsenosťami a odbornou erudíciou kvalitne posúdiť kvalitu projektov. Ide o krok smerom k transparentnému otvorenému systému, ktorý sa uplatňuje vo svete prostredníctvom tzv. Art Councils, fondov na podporu kultúry, vzdialených od politických štruktúr. Viaceré vyspelé metropoly tento systém pri podpore kultúry využívajú.

Prístupnosť kultúry

Prístup ku všetkým kultúrnym tovarom, výrobkom a službám poskytovaným verejnosti, a to spôsobom, ktorý im zabezpečí účinný a rovnaký prístup a rešpektuje ich dôstojnosť. Tento prístup vychádza zo zákazu diskriminácie. Prístupnosť je nutnou podmienkou pre samostatný život osôb so zdravotným postihnutím, ich začlenenie do spoločnosti v plnom a rovnakom rozsahu a neobmedzené využívanie všetkých ich ľudských práv a základných slobôd

Suburbanizácia

Vo všeobecnosti je to formovanie sídelných štruktúr. Je to súhrn významných procesov, ktoré výrazne transformujú charakter (najmä postsocialistických miest) a metropolitných regiónov. Mení prímestskú oblasť z hľadiska bývania, obchodu, skladovania, výroby, dopravy, ale aj z hľadiska sociálneho, kultúrneho a environmentálneho. Suburbanizácia ako komplexný proces je podmienená množstvom vzájomne previazaných faktorov, ktoré sa odlišujú v rôznych sociálno-kultúrnych kontextoch. , Viaceré z nich všeobecne ovplyvňujú rast miest, iné pôsobia v prospech rozvoľneného rozširovania miest do krajiny.

Susedstvo

Geograficky (teritoriálne) ohraničená komunita. V kontexte rozvoja miest využívaný pojem pre interdisciplinárny prístup a osobitnú optiku riešenia medziľudských vzťahov, rozvíjania potrieb miestnych ľudí a spoločenstiev (komunit), ktoré ovplyvňujú ich kvalitu života. Kľúčový indikátor sociálneho kapitálu lokalít.

Tradícia

Je prenášanie vybraných hodnôt, ideí, vzorov, noriem, koncentrovaných v kolektívnom vedomí, z generácie na generáciu. Predstavuje spôsob konštruovania, rekonštruovania a udržiavania pamäte⁷.

Ukazovatele pre podporu kultúry

Jedným z najčastejšie využívaných ukazovateľov v kultúrnej politike v oblasti úspešnosti kultúrnych podujatí, resp. kvality kultúrnych programov je návštevnosť. Pandemická situácia a opatrenia v súvislosti s obmedzením návštevnosti však otvárajú diskusiu o tom, na základe akých kritérií rozhodovať o podpore a úspešnosti kultúrnych projektov. Mestská kultúrna politika bude hľadať nové ukazovatele, ktoré zreteľnejšie objasnia dopady kultúry na kvalitu života obyvateľov.

Udržateľný rozvoj

Udržateľný rozvoj je taký, ktorý vyhoví potrebám súčasnosti bez zníženia možností budúcich generácií uspokojiť vlastné potreby. Je cestou k našej spoločnej budúcnosti a zabezpečí kontinuitu zachovania zdrojov – prinesie spomalenie, umiernenie, zníženie spotreby a spoločenskú spravodlivosť. Udržateľnosť v sebe zahŕňa aj ďalšie témy, ako sú inklúzia,

vzdelávanie ľudí, férové a spoločensky zodpovedné konanie. Vyžaduje si zmenu nášho myslenia a konania s dopadom na životné prostredie.

Udržateľný rozvoj kultúry

Zapojenie kultúry do trvalo udržateľného rozvoja znamená vytvárať viac dostupných príležitostí pre obyvateľov na rozvoj kultúrneho života, rešpektovanie a začleňovanie rôznych kultúrnych prejavov a komunitný život podporujúci občiansku angažovanosť a tvorivosť. Pod udržateľným rozvojom kultúry chápeme záujem samosprávy o kvalitu života jej obyvateľov, posilňovanie komunít a miestnej identity, ako aj snahu o lepšie pochopenie unikátnosti jednotlivých lokalít v meste a dôraz na väčšiu spoluprácu medzi jednotlivými subjektmi verejnej správy na území – mestské časti, mesto, kraj, štát.

Verejný priestor

Pod verejnými priestormi rozumieme také priestory v existujúcej urbanistickej štruktúre, ktoré sú nezastavané, otvorené a prístupné všetkým občanom nezávisle od ich pohlavia, rasy, etnicity, veku alebo socioekonomickej úrovne. Verejné priestory sú prevažne na verejnom pozemku a slúžia verejnosti. Verejné priestranstvo je ulica, námestie, park, trhovisko či iný priestor prístupný verejnosti bez obmedzenia, ktorý bez ohľadu na vlastnícke vzťahy slúži na všeobecné užívanie.

Verejný záujem v oblasti kultúry

Verejným záujmom v oblasti kultúry sa myslí zabezpečenie prístupu občanov ku kultúre, a to prostredníctvom podpory kultúrnych aktivít a kultúrnych projektov organizácií a jednotlivcov. Ďalej prostredníctvom podpory iniciatív a angažovanosti občanov v oblasti kultúry, účinnej ochrany hmotného a nehmotného kultúrneho a prírodného dedičstva, jeho sprístupňovania a využívania, ako aj využitia kultúrnej infraštruktúry územia a zabezpečenia jej dostupnosti na území. Rovnako zabezpečenie efektívnej a tvorivej činnosti kultúrnych inštitúcií a podpory slobodnej umeleckej tvorby³¹.

Zainteresovaní aktéri

Všetky dotknuté organizácie a jednotlivci, ktorí majú záujem na riešení a výsledkoch. Medzi zainteresovaných aktérov patrí každá inštitúcia, organizácia, skupina alebo jednotlivec, ktorí si vo vzťahu k prijímaniu nových verejných politik môžu niečo nárokovať; majú právo spolurozhodovať o zdrojoch, využívajú, alebo poskytujú služby, alebo sú priamo ovplyvnení činnosťami v rámci implementácie verejnej politiky.³² Aktérmi z oblasti kultúry sú všetky subjekty a jednotlivci participujúci na kultúrnej ponuke a rozvoji kultúry v danom území.

Značka (brand) mesta

Vychádza z jeho identity, ktorá je tvorená vybraným množstvom súborov hmotných a nehmotných prvkov a charakteristík územia, ktoré existujú v rámci určitého sociálno – kultúrneho prostredia. Môže to byť história, kultúra, mýty a povesti, práva, životný štýl,

³¹ Koncepcia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry schválená uznesením vlády Slovenskej republiky č.160/2008

³²

https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/participacia/2020/vzdelavanie/vzdelavaci_program/1_d_P0718_PODA2_ucebne%20texty_zaciname%20participovat.pdf

architektúra, jedlo, hudba, jazyk a i. Značka mesta by mala byť jedinečná. K prvkom značky mesta sa zaraďuje: prítomnosť, miesto, predpoklady, ľudí, pulz a potenciál.

Zriaďovaná kultúra

Sústava kultúrnych subjektov priamo napojených na čerpanie verejných finančných zdrojov; inštitúcie a infraštruktúra kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti štátu, samosprávnych krajov, miestnych samospráv a inštitúcie zriadené zo zákona. Tvoria ju organizácie zriaďované verejnou správou (štátne rozpočtové a príspevkové organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR, samosprávne rozpočtové a príspevkové organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti krajov, miest a obcí a ostatné subjekty verejnej správy). Podieľajú sa na napíňaní kompetencií verejnej správy - zabezpečení cieľov verejnej kultúrnej politiky, plnia poslanie a úlohy vyplývajúce z platnej legislatívy a zo zriaďovacej listiny (poskytovanie verejných kultúrnych služieb a realizácia súvisiacich činností, ktoré slúžia verejnému záujmu). Slúžia na inštitucionálnu ochranu kultúry a zabezpečenie dostupnosti základných kultúrnych služieb.

POUŽITÉ SKRATKY

AMB – Archív mesta Bratislavy
BKIS – Bratislavské kultúrne a informačné stredisko
BSK -Bratislavský samosprávny kraj
BTB – Bratislava Tourist Board
CVČ – Centrál voľného času
GIB – Generálny investor Bratislavy
GMB – Galéria mesta Bratislavy
HMBA – Hlavné mesto Bratislava
K - kapacity
KD - kultúrne dedičstvo
KKP – kultúrny a kreatívny priemysel
KKZ - kultúrny a komunitný život
KP - kreatívny potenciál
MČ – mestská časť / mestské časti
MIB – Metropolitný inštitút Bratislavy
MKB – Mestská knižnica v Bratislave
MKSR – Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MMB - Múzeum mesta Bratislavy
MÚOP – Mestský ústav ochrany pamiatok
MZVaEZ SR - Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
NKP – národná kultúrne pamiatka
OK – oddelenie kultúry magistrátu Hlavného mesta SR Bratislavy
PHSR – program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
PO – príspevkové organizácie
PS – pracovná skupina
SAV – Slovenská akadémia vied
SR- Slovenská republika
SŠ – stredná škola
SWOT – slabé a silné stránky, príležitosti a ohrozenia
ŠÚ SR- Štatistický úrad Slovenskej republiky
ZŠ – základná škola
ZUŠ – základná umelecká škola

Zdroje

Publikácie a články

- DROBNÝ, T.: Zřizovatele. Metodika zpracovaná pro Národní informační a poradenské středisko pro kulturu pro projekt NAKI: POSOUZENÍ EFEKTIVNOSTI VYNALOŽENÝCH VEŘEJNÝCH PROSTŘEDKŮ NA ZAJIŠTĚNÍ KVALITY A DOSTUPNOSTI VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB (2013), s.: 23
- HORŇÁK, Marcel. ROCHOVSKÁ, Alena. 2007. Vybrané aspekty kvality života vo vnútorných perifériách Slovenska. In: Geographia Cassoviensis, 2007, s. 55 – 60. ISSN 133-6748.
- HVORECKÝ, Michal. 2021. Island – ostrov kníh. Ako maličká krajina pochopila dôležitosť literatúry. In: Denník N. 2021.
- KOLEKTÍV autorov. 2008. Konceptcia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry Slovenskej republiky. Bratislava: MK SR, 2008.
- KADLEČÍKOVÁ, Jana. HOLKA CHUDŽÍKOVÁ, Alena. 2021. Metodika zapájania zraniteľných skupín na lokálnej úrovni. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry, 2021.
- KADLEČÍKOVÁ, Jana. 2018. Cudzinci v Bratislave. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry, 2018.
- KURINCOVÁ, Elena. MANNOVÁ, Elena. 2017. Muzealizácia dejín Bratislavy ako multietnického mesta. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2017.
- LANDRY, Charles. 2008. The Creative City: A toolkit for Urban Innovators. 2. vyd. London: Earthscan, 2008, 299 s. ISBN 978-1-84407-599-7.
- MANNOVÁ, Elena. 2019. Minulosť ako supermarket? Spôsoby reprezentácie a aktualizácie dejín Slovenska. Bratislava: Historický ústav SAV a Vydavateľstvo VEDA SAV, 2019.
- MATEJČÍKOVÁ, Jana. ROJÍKOVÁ, Darina. 2021. Úloha potenciálu mesta pri budovaní značky mesta. In: Ekonomika a spoločnosť. 2021, 22, č. 1.
- POLGÁR, Michal. 2013. O vybraných otázkach definície kultúrnej diplomacie. In: Almanach (Actual Issues in World Economics and Politics). 2013, roč. 8, č.2, s. 39-60.
- SLUŠNÁ, Zuzana. CHOMOVÁ, Svetlana. 2015. Súčasný témy v kultúrnej teórii a praxi. Bratislava: NOC, 2015.
- SLUŠNÁ, Zuzana. 2015. Súčasná kultúrna situácia z pohľadu teórie a praxe. Bratislava, Vydavateľstvo UK, 2015.
- ŠTEFKOVIČOVÁ Pavla. Cezhraničná suburbánna migrácia slovenských obyvateľov do rakúskej obce Kittsee. Zborník Študentskej vedeckej konferencie, PRIF UK, 2021.
- ŠVEDA Martin, ŠTEFKOVIČOVÁ Pavla, TOLMÁČI Ladislav. Do Rajky alebo do Kittsee? Rozdielne prostredie cezhraničnej suburbanizácie. In.: Suburbanizácia 2: Sondy do premien zázemia Bratislavy, Geografický ústav SAV, 2020.

Kultúrne stratégie, koncepcie, deklarácie a štúdie

- Analýza socioekonomických účinkov cestového ruchu v Bratislave, MARK BBDO Bratislava, s.r.o., BTB, 2021
- Culture 2030 Indicators, Dostupné: <https://whc.unesco.org/en/culture2030indicators/>
- Dohovor UNESCO o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov. 2005.

- Deklarácia Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane kultúrneho dedičstva schválené Národnou radou Slovenskej republiky, uznesením z 28. februára 2001 č. 1292.
- Financování kultury ve vybraných evropských městech, Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2017
- Koncepcia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry Slovenskej republiky, MK SR, 2008.
- Koncepcia rozvoja kultúry a kreatívnych odvetví Hlavného mesta Bratislava 2018 – 2025 (pracovná verzia), Hlavné mesto SR Bratislava, 2018
- Kultúrna politika od Amsterdamu po Žilinu, Nadácia - Centrum súčasného umenia (N - CSU), European Cultural Foundation (ECF), Odbor kultúry Úradu ŽSK, 2007
- Ľudia Bratislavy. Ako porozumieť mestu a jeho ľuďom?, Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava. 2020. Dostupné z: <https://opendata.bratislava.sk/page/people>.
- Marketingová a komunikačná stratégia destinácie Bratislava 2018 – 2022, MARK BBDO, BTB, 2017
- Monitor kultúrnych a tvorivých miest, JRC, Európska komisia, 2019
- Odporúčacia správa KEA pre Magistrát hlavného mesta Bratislava, 2016
- Programová stratégia Nadácie mesta Bratislava 2020-2022, 2020
- SMART City koncepcia – Bratislava Rozumné mesto 2030, Hlavné mesto SR Bratislava, 2018
- Studie city identity a verbálních priorit města Brna, Brno, 2010

Dáta

- NACE KÓDY, vlastné spracovanie podľa Výberové zisťovanie pracovných síl Štatistického úradu Slovenskej republiky, 2016
- Štatistický úrad Slovenskej republiky, Infostat: Štúdia demografického potenciálu hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy do roku 2050
- Štatistická ročenka Hlavného mesta SR Bratislavy 2021, Štatistický úrad SR, 2021
- Územný generel kultúry, Hlavné mesto Bratislavy, MIB, 2019 (vlastné spracovanie)
- Ústredný zoznam pamiatkového fondu, PÚ SR, 2019
- Záverečné účty HMBA, RISSAM, Útvar hlavného ekonóma, HMBA, 2022

Internetové zdroje

- <https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/umenie-a-kreativita/kulturny-a-kreativny-priemysel/satelitny-ucet-kultury-a-kreativneho-priemyslu-sr/>
- www.numbeo.com
- <https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedrypracoviska/kkul/SLUSNA.Z..pdf>
- <http://www.gib.bratislava.sk/vismo/zobrazdok.asp?idorg=600179&idktg=1052&p1=1627>
- <http://www.gib.bratislava.sk/vismo/zobrazdok.asp?idorg=600179&idktg=1048&p1=1623>
- <https://www.minv.sk/?rosparticipacia>
- <https://www.nocka.sk/wp-content/uploads/2018/09/Analyza-vyskum-a-statistika-spokojnost.pdf><https://opendata.bratislava.sk/>
- <https://plugandplay.brno.cz/>
- <http://www.unesco.sk/kulturnarozmanitost>

Platná legislatíva

- Zákon č. 126/2015 Z. z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z.
- Zákon č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (v znení č. 38/2014 Z. z., 126/2015 Z. z., 376/2015 Z. z.)
- Zákon č. 103/2014 Z. z. o divadelnej činnosti a hudobnej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov
- Zákon 189/2015 Z.z. o kultúrno-osvetovej činnosti
- Zákon č. 369/1990 Z. o obecnom zriadení
- Zákon č. 130/2005 o vojnových hroboch v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 50/76 stavebný zákon v znení neskorších predpisov
- Zákon 185/2015 autorský zákon
- Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov

ZOZNAM GRAFOV TABULIEK A OBRÁZKOV

1. /obrázok/ Odhad podielu trvalo obývajúceho obyvateľstva nad 65 rokov podľa štvorcov 250x250m
2. /graf/ 10 najčastejších krajín pôvodu cudzincov z EÚ/ 10 najčastejších krajín pôvodu cudzincov z tretích krajín
3. /graf/ Počet cudzincov v jednotlivých okresoch Bratislavy
4. /tabuľka/ Vývoj počtu obyvateľov v Bratislave
5. /tabuľka/ Veková štruktúra obyvateľstva Bratislavy - priemerný vek podľa okresov
6. /tabuľka/ Nezamestnanosť v Bratislave
7. /tabuľka/ Národnostné zloženie obyvateľstva Bratislavy
8. /obrázok/ Hustota obyvateľstva k 31.12.2020 podľa mestských častí
9. /graf/ Kultúrna vybavenosť územia podľa kategórií
10. /graf/ Kultúrna vybavenosť mestských častí
11. /obrázok/ V mapovom zobrazení vyzerá priestorové rozmiestnenie kultúrnych zariadení nasledovne:
12. /obrázok/ KNIŽNICE
13. /obrázok/ KULTÚRNE DOMY
14. /obrázok/ GALÉRIE
15. /obrázok/ DIVADLÁ
16. /obrázok/ KINÁ
17. /obrázok/ KONCERTNÉ SÁLY
18. /obrázok/ MÚZEÁ
19. /obrázok/ ZAHRANIČNÉ KULTÚRNE CENTRÁ
20. /graf/ Umiestnenie pamiatkových objektov v rámci mestských častí Bratislavy

21. /graf/ Prevládajúci sloh pamiatkových objektov NKP v Bratislave (s podielom 1% a viac):
22. /graf/ Pamätihodnosti HMBA – odbory
23. /tabuľka/ Názvy ulíc a námestí Bratislavy
24. /graf/ Diela vo verejnom priestore Bratislavy podľa kategórií
25. /graf/ Diela vo verejnom priestore Bratislavy podľa storočia vzniku
26. /graf/ Diela vo verejnom priestore Bratislavy podľa obdobia vzniku
27. /graf/ Diela vo verejnom priestore Bratislavy
28. /tabuľka/ Štruktúra kultúrnych organizácií podľa právnej formy
29. /tabuľka/ Divadlá
30. /tabuľka/ Múzeá, galérie, zoologické záhrady, hudobné telesá a kiná
31. /tabuľka/ Verejné knižnice
32. /tabuľka/ Právnické osoby k 31. 12. 2020 podľa ekonomických činností
33. /tabuľka/ Podniky k 31. 12. 2020 podľa ekonomických činností a právnych foriem
34. /tabuľka/ Neziskové inštitúcie k 31. 12. 2020 podľa ekonomických činností a právnych foriem
35. /graf/ Počet prijatých žiadostí podľa právnej formy žiadateľa v Nadácii mesta Bratislavy 2020-2021
36. /graf/ Podiel žiadostí v jednotlivých kategóriách - % z ich celkového počtu
37. /graf/ Počty pracovných miest BSK – odvetvia KKP
38. /tabuľka/ Monitor kultúrnych a tvorivých miest
39. /graf/ % podiel zastúpenia žánrov podľa sledovaných kategórií z celkového počtu žiadostí a roku
40. /graf/ Kultúrne podujatia - % podiel žiadostí podľa kategórie podujatia z celkového počtu žiadostí za oblasť Kultúrne podujatia v rokoch 2020-2021
41. /graf/ Kultúrne podujatia - % podiel žiadostí podľa typu podujatia z celkového počtu žiadostí za oblasť Kultúrne podujatia
42. /graf/ Kultúrne podujatia – počet žiadostí podľa roku a typu podujatia
43. /tabuľka/ podporené kultúrne podujatia a počet žiadostí podľa kategórií /Festivalová Bratislava/
44. /obrázok/ % obyvateľov kraja, ktorí by mali záujem navštevovať kultúrne inštitúcie a podujatia častejšie ako robia teraz
45. /graf/ Akú oblasť kultúry uprednostňujete (môžete označiť aj viacero možností)?
46. /tabuľka/ Kvalita života – index
47. /obrázok/ Zainteresovaní aktéri kultúrneho ekosystému Bratislavy (výstup z workshopu)
48. /grafy/ Potreby - Aký typ pomoci by uvítali od hlavného mesta SR Bratislavy vzhľadom na aktuálny stav kultúrnych zariadení vo Vašej mestskej časti?, Akú spoluprácu s hlavným mestom SR Bratislavy by ste uvítali pri organizovaní kultúrnych podujatí?, Akú pomoc resp. spoluprácu zo strany hlavného mesta Bratislavy by ste privítali s cieľom zvýšiť aktivitu Domov kultúry, resp. kultúrnych zariadení v pôsobnosti Vašej mestskej časti?
49. /graf/ Miestne knižnice – S akým najčastejšími problémami z hľadiska kapacít /personálnych, finančných, priestorových, atď.) sa stretávate?
50. /tabuľka/ Vonkajšie ohrozenia
51. /tabuľka/ Vonkajšie príležitosti
52. /graf/ Zamyslite sa prosím nad situáciou v najbližších 10 rokoch. Ako dôležité je pre Vás, aby mesto zlepšovalo kvalitu v nasledujúcich oblastiach: Bratislava bude v roku 2030 tolerantné mesto, kde sa môže každý prejavovať.
53. /obrázok/ Správa kultúry HMBA – schéma útvarov vstupujúcich do správy z pohľadu gestora kultúry (oddelenie kultúry)
54. /graf/ KULTÚRA - % výdavkov na kultúru z celkového rozpočtu mesta (skutočné čerpanie bez GIB a so započítaním GIB)

55. /graf/ Výdavok na kultúru na obyvateľa
56. /graf/ Celkové výdavky na kultúru prepočítané na jedného obyvateľa za rok (EUR)
57. /graf/ Celkový rozpočet - skutočné čerpanie podľa programov. Porovnanie financií v programoch programového rozpočtu
58. /graf/ Základný scenár rozpočtu kultúry HMBA
59. /graf/ Základný scenár a cieľ rozpočtu kultúry HMBA (porovnanie)
60. /graf/ Bežné výdavky na kultúru 2016-2021 (bez GIB)
61. /graf/ Vývoj príspevku zriaďovateľa mestským kultúrnym organizáciám – skutočné čerpanie bežných a kapitálových výdavkov
62. /grafy/ Poklesy návštevnosti a výpožičiek
63. /grafy/ Pomer príspevku zriaďovateľa a vlastných príjmov organizácie – porovnanie rokov 2019 a 2020 s viditeľným poklesom vlastných príjmov organizácií.
64. /tabuľka/ Zoznam najvýznamnejších projektov rozvoja kultúrnej infraštruktúry z portfólia HMBA
65. /graf/ Podiel žiadostí podľa roku a špecifik výzvy v programoch Nadácie mesta Bratislavy
66. /obrázok/ Cieľové skupiny v aktivitách podporených Nadáciou mesta Bratislavy
67. /graf/ Keď sa zamyslíte nad službami, ktoré poskytuje mesto a vy ich využívate, ako veľmi dôležité sú pre vás kultúrne služby?
68. /graf/ Mať dobrý prístup ku kultúrnym službám (napr. inštitúcie) v Bratislave má vplyv na kvalitu môjho života.
69. /graf/ Čo je pre Vás najväčšou prekážkou pre navštevovanie kultúrnych podujatí a zariadení v meste Bratislava?
70. /graf/ Čo je pre Vás najväčšou prekážkou pre navštevovanie kultúrnych podujatí a zariadení v meste Bratislava? – podľa vekových kategórií
71. /graf/ Ako by ste ohodnotili dostupnosť kultúry v Bratislave?
72. /graf/ Čo je pre Vás najväčšou bariérou pre návštevu kultúrnych podujatí a zariadení v meste?
73. /graf/ Považujete prístupnosť informácií ku kultúrnym podujatiam za dostačujúcu?
74. /graf/ Odkiaľ čerpáte informácie o kultúrnej ponuke v meste?
75. /graf/ Zdá sa Vám informovanosť o kultúrnej ponuke dostačujúca?
76. /graf/ Hodnotenie kultúrnej ponuky
77. /graf/ Aká je Vaša aktuálna spokojnosť so službami, ktoré poskytuje mesto a ktoré ako obyvateľ/ka využívate: Kultúrna ponuka mesta (rôznorodosť, dostupnosť informácií, priestorové rozloženie podujatí):
78. /graf/ Ponuka kultúrneho vyžitia v Bratislave je dostatočná
79. /graf/ Ponuka kultúrneho vyžitia v Bratislave mi nepostačuje, preto za kultúrou cestujem mimo Bratislavy
80. /graf/ Ak bývate v Bratislave, ako ďaleko je vzdialené najbližšie kultúrne zariadenie z hľadiska pešej dostupnosti od Vášho bydliska?
81. /graf/ Kultúrne zariadenia a miesta pre kultúrne aktivity (ako jednoduché je pre vás orientovať sa a využiť ponuku kultúrnych aktivít?)
82. /obrázok/ Navštevujete kultúrne podujatia alebo iné podujatia, ktoré sa realizujú v Starom meste? (odpovede „áno pravidelne“ a „áno občas“ podľa respondentov v jednotlivých mestských častiach).
83. /obrázok/ Navštevujete kultúrne podujatia alebo iné podujatia, ktoré sa konajú priamo v mestskej časti, kde aktuálne žijete? (odpovede „áno pravidelne“ a „áno občas“ podľa respondentov v jednotlivých mestských častiach)
84. /obrázok/ Nezúčastňujem sa, resp. neviem / nepoznám podujatia, ktoré sa konajú v mojej mestskej časti (odpovede podľa respondentov v jednotlivých mestských častiach)

85. /graf/ Kto sú najtypickejší návštevníci Domu kultúry, resp. kultúrnych zariadení v pôsobnosti vašej mestskej časti? /vek pohlavie, cieľová skupina/
86. /graf/ Zadefinujte prosím primárne cieľové skupiny pri organizovaní kultúrnych podujatí vo vašej mestskej časti, resp. Vašej organizácii
87. /graf/ Kto sú najtypickejší návštevníci miestnej knižnice? /vek pohlavie, cieľová skupina/
88. /graf/ Ak pracujete so špecifickými cieľovými skupinami, upresnite prosím, o aké ide
89. /tabuľka/ Ako vníma Vaša mestská časť úlohu knižnice pre svoje lokálne prostredie?
90. /graf/ Organizujete vo vašej miestnej knižnici pravidelné podujatia/formáty? Ak áno, aké?
91. /graf/ S akými najčastejšími problémami z hľadiska kapacít /personálnych, finančných, priestorových atď.) sa stretávate?
92. /graf/ Čo by ste chceli v činnosti Vašej knižnice zlepšiť?
93. /graf/ Čo Vás vo všeobecnosti láka na účasti na kultúrnom živote?
94. /graf/ Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s nasledovným tvrdením: Kultúra a umenie sú dôležité pre môj život?
95. /graf/ Čo Vám chýba v kultúre v Bratislave?
96. /graf/ Vývoj grantovej podpory v oblasti kultúry 2014-2022 (graf zahŕňa program Ars Bratislavis do roku 2019 a podporu cez Nadáciu mesta Bratislavy a Strategickú podporu kultúrnych podujatí od roku 2020)
97. /grafy/ Pomer požadovanej sumy a podpory / počet prijatých a podporených žiadostí v Nadácii mesta Bratislavy – sumár za roky 2020-2021
98. /graf/ Uspokojenie dopytu podľa požadovanej sumy v jednotlivých oblastiach podpory
99. /graf/ Uspokojenie dopytu podľa podporených žiadostí v jednotlivých oblastiach podpory
100. /graf/ Uspokojenie dopytu v programe Strategická podpora kultúrnych podujatí
101. /graf/ Pomer podpory zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry z rozpočtu HMBA
102. /obrázok/ Kto a čo všetko vstupuje do tvorby komunít? /vlastné spracovanie/
103. /obrázok/ Ako súvisí podpora aktívnych susedstiev s kultúrnou politikou? vlastné spracovanie
104. /obrázok/ Podpora komunít prostredníctvom Nadácie mesta Bratislavy
105. /graf/ Počet žiadostí v oblastiach podpory (Nadácia mesta Bratislavy, 2020-2021)
106. /graf/ Medziročný nárast a stabilizácia dopytu – počty žiadostí za oblasti v programe Komunity
107. /graf/ Dopyt po podpore v programe KOMUNITY podľa mestských častí
108. /obrázok/ Manuál verejných priestorov
109. /graf/ Ako podporujú mestské časti komunitné aktivity, ktoré iniciujú samotní občania, resp. ako uvažujú mestské časti nad podporou takýchto aktivít?
110. /graf/ Venujete sa v rámci svojej kultúrnej politiky špeciálne téme podpory komunít, resp. komunitných aktivít?
111. /graf/ Pracujete v rámci svojej kultúrnej politiky s termínom „komunity“?
112. /tabuľka/ Národné kultúrne pamiatky vo vlastníctve mesta
113. /graf/ Kategória NKP vo vlastníctve mesta Bratislava
114. /graf/ Umiestnenie NKP vo vlastníctve mesta Bratislava podľa mestských častí
115. /graf/ Vývoj kapitálových výdavkov HMBA na kultúru (vrátane GIB)
116. /graf/ Vývoj kapitálových výdavkov HMBA na kultúru (bez GIB)
117. /graf/ Priemerná ročná návštevnosť expozitúr Múzea mesta Bratislavy /2016-2020/
118. /tabuľka/ Stav digitalizácie fondov pamäťových a fondových inštitúcií mesta

119. /tabuľka/ Festivaly a podujatia mesta, pracujúce s pamäťou a tradíciami
120. /tabuľka/ Expozície a aktivity pamäťových a fondových inštitúcií
121. /graf/ Prehľad respondentov /odborníkov a odborníček v dotazníku (Ne)známe kultúrne dedičstvo Bratislavy
122. /graf/ Aké typy aktivít by malo Hlavné mesto a jeho kultúrne organizácie v rámci práce s pamäťou mesta, budovaním povedomia a pozitívneho vzťahu k dejinám mesta posilniť?
123. /graf/ Ktoré témy kultúrneho dedičstva z Vášho pohľadu postupne zanikajú?
124. /graf/ Historické obdobia a udalosti: Ktoré fenomény historickej pamäte a kultúrneho dedičstva podľa Vás vystihujú identitu a autenticitu Bratislavy?
125. /graf/ Prírodné, architektonické a kultúrne fenomény: Ktoré fenomény historickej pamäte a kultúrneho dedičstva podľa Vás vystihujú identitu a autenticitu Bratislavy?
126. /graf/ Akou konkrétnou témou kolektívnej pamäte Bratislavy by sme sa mali ako mesto podľa Vás viac vedome zaoberať?
127. /tabuľka/ Návštevnosť atraktivít mesta Bratislavy
128. /grafy/ Príťažlivosť Bratislavy pre návštevníkov podľa návštevníkov Bratislavy
129. /tabuľka/ Schéma vzťahov útvarov mesta a organizácií vstupujúcich do problematiky
130. /graf/ Kategórie žiadostí prerokovaných Komisiou pre pomníky, pamätníky a výtvarné diela vo verejnom priestore v rokoch 2013-2021
131. /graf/ Stav realizácie zamietnutých zámerov Komisiou pre pomníky, pamätníky a výtvarné diela vo verejnom priestore v rokoch 2013-2021
132. /graf/ Stav realizácie schválených zámerov Komisiou pre pomníky, pamätníky a výtvarné diela vo verejnom priestore v rokoch 2013-2021
133. /graf/ Majetkové vzťahy k dielam osadeným vo verejnom priestore Bratislavy
134. /graf/ Akú pomoc by ste v súčasnej pandemickej situácii uvítali?
135. /obrázok/ Podiel pracovnej sily v kreatívnom priemysle v regiónoch EÚ /2006/
136. /graf/ V indikátore Kreatívnej ekonomiky dosahuje Bratislava najvyššie hodnotenie spomedzi 40 miest svojej kategórie
137. /graf/ Vo vytváraní podporného prívetivého podporného prostredia sa Bratislava nachádza na 33. mieste spomedzi 40 miest svojej kategórie
138. /graf/ Z akého dôvodu považujete mesto Bratislava za atraktívne hlavné mesto?
139. /graf/ Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s nasledovným tvrdením: Kultúra má výrazný vplyv na imidž, resp. atraktivitu mesta
140. /graf/ Príťažlivosť Bratislavy pre návštevníkov podľa obyvateľov Bratislavy
141. /graf/ Príťažlivosť Bratislavy pre návštevníkov podľa návštevníkov Bratislavy
142. /tabuľka/ Dôvody, pre ktoré turisti navštevujú Bratislavu
143. /tabuľka/ Výsledky rankingu hodnotiaceho značku a potenciál slovenských miest
144. /tabuľka/ Príklady dobrej praxe a poučenia z iných miest
145. /tabuľka/ prehľad navrhovaných kritérií pre stanovanie podpory mestských festivalov, ktoré majú význam pre domáci a zahraničný CR
146. /tabuľka/ Medzinárodné spolupráce kultúrnych príspevkových organizácií hlavného mesta SR Bratislavy
147. /tabuľka/ Možnosti zapojenia sa do medzinárodných projektov a možnosti čerpania financovania z fondov EÚ v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu v programovom období 2021-2027
148. /grafy/: Vníma vaša mestská časť pridanú hodnotu v cezhraničnej spolupráci s Rakúskom v oblasti kultúry? Spolupracovala doteraz Vaša mestská časť s rakúskym pohraničím v oblasti kultúry?

Prehľad opatrení

KONCEPCIA UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA KULTÚRY
BRATISLAVA 2030

KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT

Bratislava poskytuje kvalitné a široko dostupné kultúrne služby. Prehĺbuje účasť verejnosti na kultúrnom živote mesta, vytvára podmienky pre umeleckú tvorbu, živý, rozmanitou kultúrou naplnený verejný priestor. Podporuje tvorivé vyjadrenie obyvateľov a angažovanie sa komunit.

STRATEGICKÝ CIEĽ 1: Mesto Bratislava zapája obyvateľov a komunity do kultúrneho života. Vytvára podmienky pre dostupnú a rozmanitú kultúru, angažujúce sa komunity a participujúcich obyvateľov.

Bratislava dostupná

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.1.

Mesto Bratislava zabezpečuje dostupné kultúrne služby a inkluzívnu kultúrnu ponuku pre všetkých obyvateľov a užívateľov mesta tak, aby umenie a kultúra boli prístupné a dostupné všetkým rovnakou mierou.

A. Zlepšenie dostupnosti a prístupnosti kultúrnych služieb	1. Mestské programy inklúzie, ktoré zvyšujú účasť na kultúrnom živote mesta a zlepšujú kvalitu života znevýhodnených skupín prostredníctvom kultúry (Rozvoj pilotných projektov, spolupráca organizácií mesta)
	2. Manuál - štandardy pre dostupnosť a prístupnosť základných kultúrnych služieb (aktívne používanie metód navrhovaných odborníkmi a odborníčkami)
	3. Mapovanie kultúrnych potrieb a vyhodnocovanie dostupnosti kultúrnych služieb a kultúrnych podujatí mestských kultúrnych organizácií s dôrazom na zraniteľné skupiny obyvateľov
	4. Vytvorenie nástrojov na zvýšenie dostupnosti kultúrnych služieb mesta a mestských organizácií (Kultúrny pas, Kultúrny kamarát a pod., zľavnené vstupné, napr. pre študentov, seniorov a ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím, príp. žiadne vstupné pre ľudí s obmedzenými financiami - sociálnym vylúčením)
	5. Posilnenie úlohy knižnice ako miesta starostlivosti, zvyšovania gramotnosti, zručností a informovanosti obyvateľov
	6. Dotačný program mesta pre rozvoj miestnych knižníc - potenciál knižníc ako živých miest pre lokálne komunity - mentoringové programy, budovanie kapacít, rozvoj zručností, efektívne prepájanie služieb a spoločné projekty (v spolupráci s Mestskou knižnicou v Bratislave)
	7. Viacjazyčná komunikácia kultúry (v jazykoch, ktoré v Bratislave prevládajú), spolupráca so skúsenými kultúrnymi mediátormi, ktorí poznajú potreby cudzincov a ich kultúru
	8. Debarierizácia priestorov kultúrnych organizácií mesta (Prístupná Bratislava) a prívetivé verejné priestory v okolí inštitúcií (posedenie Sadni si)
	9. Vytvorenie poradného orgánu pre inklúziu a rozvoj podujatí mesta s dôrazom na dostupnosť pre rôzne cieľové skupiny, ich potreby a preferencie
	10. Rozvoj programov pre cudzincov/expatov žijúcich v Bratislave s cieľom zviditeľnenia ich kultúr a posilnenia medzikultúrneho a medzináboženského dialógu
	11. Tréningové programy a workshopy zabezpečenia prístupu k účasti na kultúrnom živote pre znevýhodnené skupiny (Rozvoj pilotného projektu v súlade s Komunitným plánom sociálnych služieb)
	12. Podpora investícií do kultúrnej infraštruktúry mestských častí - dotačný systém zameraný na potenciál kultúrnych domov pre vyváženú kultúrnu ponuku
B. Dostupná a inkluzívna kultúrna ponuka	13. Nastavenie transparentného systému zadávania a realizácie kultúrnych podujatí mesta - spôsob zadávania, pravidiel tvorby a výberu
	14. Vytvorenie nového profilového podujatia, ktoré zviditeľní všetky skupiny obyvateľov a komunit
	15. Zavedenie kódexu - pravidiel pre inkluzívne verejné podujatia
	16. Kalendár podujatí - prístupnosť informácií o kultúrnom dianí v meste
	17. Prezentovanie cudzojazyčných kultúr v kultúrnom programe mesta a mestských kultúrnych inštitúcií
	18. Realizácia multikultúrnych podujatí s dôrazom na diverzitu - otvoriť sa menšinám a všetkým obyvateľom
	19. Podpora decentralizácie kultúrnych podujatí smerom von z centra do okrajových mestských častí - kultúra dostupná v každej mestskej časti (oživovanie menších lokálnych verejných priestorov)
	20. Kultúra a umenie na sídliskách - vypracovanie konceptu lokalitných programov (v spolupráci so sídliskovými mestskými časťami)
	21. Projekt prinášajúci umenie a kultúru za klientmi Domovov seniorov v Bratislave, posilnenie medzigeneračnej solidarity a kvalita života senioriek a seniorov prostredníctvom kultúry (v spolupráci so Sekciou sociálnych vecí)
	22. Rozbehnutie činnosti revitalizovaného priestoru bývalého kina Zora v mestskej časti Ružinov pre kultúrno-komunitné aktivity so zapojením lokálnej komunity a kultúrnych aktérov (pilot BKIS)
C. Zvýšenie záujmu o kultúru u verejnosti (dopyt po kultúre)	23. Podpora kultúrnych organizácií mesta v tvorbe konkrétnych programov, projektov a aktivít, ktoré zapoja verejnosť a budú rozvíjať prácu s publikom v snahe pomôcť mu nájsť rozlišovacie mechanizmy pri vlastnej orientácii v oblasti umenia a kultúry
	24. Nastavenie štandardov pre prácu s publikom, získavanie spätnej väzby návštevníkov, zber dát a pod., hľadanie nových spôsobov ako osloviť nové cieľové skupiny a marginalizované skupiny (cudzincov, deti, zdravotne postihnutých a pod.).
	25. Organizovať súťaže pre širšiu verejnosť a deti (napr. súťaž MKB „Bratislava, moje mesto“ a pod.) s cieľom upevniť vzťahu ku kultúre a prispieť k posilneniu pozície súčasnej kultúry a umenia v spoločnosti, ako aj kultivovaniu mladého publika
	26. Kreatívne vzdelávacie programy: Zavedenie pilotného kreatívneho vzdelávacieho programu pre žiakov v spolupráci s umeleckými školami (ZUŠ), ZŠ, SŠ a CVC, ktoré sa podieľajú na mestskom kultúrnom živote

Bratislava rozmanitá

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.2.

Mesto Bratislava vytvára podmienky pre rozmanité kultúrne aktivity. Obohacuje kultúrny život mesta a významne sa podieľa na rozvoji občianskych organizácií pôsobiacich v kultúre. Podporuje umeleckú tvorbu, podnecuje tvorivosť a prispieva k rešpektujúcemu spolužitiu.

A. Stabilná podpora rozmanitej kultúry a rozvoj kapacít prostredia	1. Nadácia mesta Bratislavy ako stabilný nástroj udržateľnej podpory kultúrnych aktérov, organizácií a podujatí, kultúrnych a umeleckých centier a klubov, s dostatočnými finančnými a personálnymi zdrojmi založená na princípe odborného hodnotenia a vyhodnocovania dopadov podpory
	2. Systematická podpora etablovaných a strategických kultúrnych podujatí a rozvoj ďalších nástrojov spolupráce organizátorov s mestom, rozvoj spolupráce s krajom
	3. Podpora jednotlivcov - absolventov a profesionálnych umelcov a umelkyň prostredníctvom štipendijných programov, podpora tvorby diel vo všetkých oblastiach umenia a sieťovanie (Klub štipendistov mesta Bratislavy)
	4. Stabilný systém benefítov pre organizátorov podujatí - ponuka disponibilných nefinančných nástrojov (BKIS open call - komplexné nastavenie možností propagácie, technického a priestorového zabezpečenia kultúrnych aktivít), prepojenie finančnej a nefinančnej podpory a spolupráce
	5. Reflexia pandémie a udržateľnosti kultúry - vytváranie nástrojov odolnosti (kultúrne inovácie, spolupráca, zdieľané zdroje a kapacity, nástroje viacročnej podpory a udržateľnosti, podpora rozvoja kapacít)
	6. Cieľená propagačná podpora kultúrnych podujatí nezriaďovanej kultúrnej scény cez mestské portály (online aj offline), spoločný združený kultúrny online portál a Kultúrny magazín Bratislavy (BKIS spolupráca)
	7. Identifikácia kultúrnych zdrojov a nastavenie metodiky zberu dát v oblasti pôsobenia nezriaďovaných organizácií na bratislavskej kultúrnej scéne, vrátane mapovania ekosystému kultúrnych aktérov a miest
	8. Spolupráca a komunikácia kultúrnych aktérov - vytvorenie priestoru pre kontinuálny dialóg a spoluprácu medzi organizáciami zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry (BRATISLAVSKÉ KULTÚRNE FÓRUM)
	9. Vyhodnocovanie dopadov podporovaných projektov v kontexte strategického rozvoja mesta, aj pre širšiu verejnosť + mentoring a výmena skúsenosti medzi organizátormi
	10. Podpora spolupráce zriaďovaných mestských organizácií a kultúrnych aktérov - spolupráce na nových projektoch, poskytovanie priestorov, zdieľanie know-how, komunikačná podpora a pod.
	11. Rezidenčné programy mestských kultúrnych organizácií (rezidenčné priestory pre domácich a zahraničných umelcov, skúšobne)
	12. Podpora mladých talentov (spolupráca so ZUŠ)
	13. Zviditeľnenie aktivít kultúrnych aktérov Bratislavy, priznanie ich dôležitosti v spoločnosti v rámci udeľovaných cien primátora
	14. Zrealizovať vecný audit financovania kultúry v zmysle podpory rôznorodých žánrov, definovať priority v podpore pre nezriadenú kultúru
B. Stimulovanie živej profesionálnej i neprofesionálnej kultúry vo verejnom priestore	15. Zjednodušenie administratívno-byrokratického procesu vydávania povolení k organizovaniu kultúrnych a komunitných podujatí / zefektívnenie postupu, ktorý bude mať prehľadné pravidlá, jednotný systém a postupne sa k nemu zapoja aj MČ
	16. Prehľadný a užívateľsky priateľský online systém s jasnou štruktúrou na uľahčenie organizovania kultúrnych a komunitných podujatí (aplikácia k vybavenosti a parametrom priestranstiev)
	17. Zriadenie miesta koordinátora (jednotného kontaktného miesta) na schvaľovanie povolení pre organizovanie kultúrnych podujatí, ktorý by zabezpečoval aj komunikáciu s jednotlivými mestskými časťami
	18. Vznik a osadenie kvalitných verejných plôch / nosičov na prezentáciu kultúry mesta určených výlučne na propagáciu kultúrnych podujatí
	19. Revitalizácia infraštruktúry verejných priestranstiev pre komorné kultúrne podujatia a systém ich sprístupňovania
	20. Podpora kultúry (aj neprofesionálnej) v uliciach mesta (pouličná hudba, open air divadlá, street art, site-specific dočasné inštalácie a pod.)
	21. Program podpory street art a graffiti zón (určenie plôch v meste)
	22. Vytváranie programov zameraných na tvorivosť obyvateľov, podporiť aktívne zapojenie, ktoré z pasívneho prijímateľa spraví aktívneho participanta - napr. vo forme kurzov, workshopov, a pod.
	23. Nočný život a clubbing – spolupráca s poradcom pre bezpečnosť
	24. Pekné miesta BKIS - podpora pre komorné kultúrne podujatia vo všetkých mestských častiach („verejné podstavce“ pre kultúru), Spolupráca pri identifikovaní ďalších potenciálnych miest a infraštruktúr pre kultúrne účely a ich sprístupňovanie
	25. "Mestská časť kultúry" - program mesta, ktorý pomôže zdefinovať kultúrno-komunitný profil každej mestskej časti / grantový a vzdelávací program + ocenenie
	26. Jednotná politika poskytovania mestských priestorov pre kultúrne účely na základe transparentných podmienok a potrieb
	27. Zohľadňovanie kritérií kultúrneho prínosu pri výbere nájomcov nebytových priestorov mesta, účasť zástupcov kultúry v komisiách
	28. Krátkodobé a strednodobé poskytovanie priestorov pre aktérov v kultúre –otvorenosť (site-specific podujatia, krátkodobé a strednodobé nájmy, skúšobne, rezidencie pre spisovateľov v knižnici, nákup kníh a pod.)
C. Využitie brownfieldov a dostupnej infraštruktúry pre kultúrne účely	29. Pasportizácia majetku mesta a vytvorenie mapy dostupných priestorov pre kultúrne účely, poskytovanie konzultácií pri hľadaní priestorov kultúrnym aktérom
	30. Mapa existujúcej kultúrnej infraštruktúry/ NKP, pamätihodnosti, diela, fontány, kultúrne priestory/ a pasportizácia dostupných priestorov pre kultúru
D. Rešpekt k rozmanitosti kultúrnych prejavov	31. Zdôrazňovanie podpory rozmanitých kultúrnych prejavov v podporných programoch mesta a mestských organizácií - princípu nediskriminácie, tolerance, prevencie a boja proti intolerancii a rasizmu (grantové systémy a pod.)
	32. Realizácia kultúrnych programov na podporu rovnoprávnosti a interkultúrneho dialógu, ktorých zámerom je dosiahnuť dôstojný život pre všetky skupiny obyvateľstva mesta, vzájomné rešpektovanie kultúrnej rozmanitosti a posilnenie sociálne súdržnosti
	33. Podpora aktivít, ktoré usmerňujú pozornosť na solidaritu a inklúzívne hodnoty cez umenie.
	34. Zahŕnutie projektov kultúrnej diverzity a menšín do aktivít kultúrnych organizácií mesta so zreteľom na zraniteľné skupiny a jednotlivcov
	35. Podpora občianskej angažovanosti, hnutí a iniciatív, ako aj podpora občianskych aktivít, kampaní a verejných diskusií, ktoré obohatia kvalitu spoločenskej diskusie v oblasti kultúrnych práv

Bratislava susedská

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.3.

Mesto Bratislava umožňuje kvalitný komunitný život v mestských štvrtiach na celom svojom území. Obyvatelia nachádzajú podporu a príležitosti pre občianske vyjadrenie a upevňujú vzťah k spoločnému priestoru.

A. Vytváranie podmienok pre občiansku angažovanosť a komunitné zapájanie	1. Mapovanie a identifikácia existujúcich lokálnych komunít na území mesta, zber dát, tvorba a aktualizácia databázy na základe stanovenej metodiky (kontakty, sieťovanie, zviditeľňovanie)
	2. Inštitucionálny mestský orgán s efektívnou koordináciou agendy rozvoja komunít a aktívna spolupráca naprieč útvarmi mesta (prierezové politiky mesta)
	3. Odstránenie administratívno-technických a byrokratických prekážok - vznik nového manuálu a systému povoľovania podujatí (schvaľovanie žiadostí na využívanie verejných priestranstiev)
	4. Participácia komunít – pravidelné otvorené fórum na zisťovanie problémov a potrieb, na prepájanie a spoluprácu pri nastavovaní a vyhodnocovaní kultúrnych politík zameraných na komunity
	5. Vytvorenie komunikačných nástrojov, zrozumiteľnou formou informovať o aktívnych komunitách v meste a dobrých príkladoch z praxe
B. Systematická podpora aktívnych komunít a susedstiev	6. Pravidelná finančná a nefinančná podpora komunitného života cez Nadáciu mesta Bratislavy – rozvoj nástroja, nové indikátory
	7. Systematická nefinančná podpora komunitného života cez BKIS a spolupráce - dostupná materiálna pomoc, servis a zázemie pre občianske iniciatívy
	8. Štipendium a Akadémia komunitných lídrov - rozvoj líderských zručností a tréningy pre zástupcov komunít s cieľom odovzdávania skúseností
	9. Informačný bod - na jednom mieste zosumarizovať všetky možnosti podpory smerom ku komunitným iniciatívam
C. Oživenie komunitného života vo verejnom priestore mestských štvrtí	10. Zabezpečiť podmienky pre konanie menších kultúrnych a komunitných podujatí na verejných priestranstvách v mestských častiach (BKIS open call)
	11. Vytvorenie pilotných projektov spolupráce s mestskými časťami pre podporu aktívnych obyvateľov - huby, inkubátor pre začínajúce komunity a pod.
	12. Koordinátor spolupráce s mestskými časťami pri podpore a realizácii komunitných aktivít (BKIS)
	13. Rozvoj funkčných verejných priestorov pre kultúrno-komunitné účely a lokálnej kultúrnej infraštruktúry prostredníctvom grantov komunitným aktérom (v spolupráci s Metropolitným inštitútom v Bratislave)
	14. Komunitné záhrady – príprava pozemkov vo vlastníctve a správe magistrátu, ktoré sú predschválené na vytvorenie komunitnej záhrady (spolupráca útvarov mesta)

KULTÚRNE DEDIČSTVO

Bratislava profesionálne a efektívne pristupuje k ochrane a sprístupňovaniu kultúrneho dedičstva. Vedome pracuje so svojou identitou a pamäťou aj s ohľadom na špecifiká prameniace z dynamických premien mesta.

STRATEGICKÝ CIEĽ 2: Mesto Bratislava investuje do udržateľnosti kultúrnych hodnôt, ktoré sú súčasťou lokálnej identity a európskej výnimočnosti mesta. Rozvinutou kultúrnou infraštruktúrou a s pamiatkovým fondom zabezpečuje plnohodnotnú ochranu a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva a zbierok vo vlastníctve mesta.

Bratislava ochraňuje

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.1.

Mesto Bratislava systematicky ochraňuje pamiatkový fond vo vlastníctve mesta a rozvíja infraštruktúru kultúrneho dedičstva v súlade s princípmi udržateľnosti.

A. Ochrana pamiatkového fondu vo vlastníctve mesta

1. Vypracovanie zoznamu objektov vo vlastníctve mesta, ktoré sú kultúrnymi pamiatkami s vyhodnotením ich stavu a potreby čiastkovej, alebo úplnej renovácie (audit a strategický plán zachovania a ochrany pamiatok)
2. Vytvorenie metodiky posúdenia prioritizácie obnovy objektov v majetku mesta – stanovenie kritérií na pamiatkovú obnovu s ohľadom na ich ďalšie využitie a rozvoj územia (pripravenosť, urgencia, obsahová náplň, environmentálna udržateľnosť, funkčný potenciál)
3. Každoročne zo zoznamu identifikovať objekty na renováciu ako podklad k návrhu rozpočtu (spracovanie odhadu predpokladaných nákladov obnovy a následná prioritizácia)
4. V rozpočte mesta každoročne vyčleniť potrebné finančné prostriedky na renováciu, reštaurovanie a údržbu nehnuteľných kultúrnych pamiatok
5. Vybudovanie administratívnej budovy a návštevníckeho centra hradu Devín, ktorých súčasťou budú aj priestory na vedecký výskum a doplnkové služby pre návštevníkov (gift shop, kaviareň a podobne) – projektová dokumentácia a prvá etapa
6. Budovanie návštevníckeho centra rímskeho kastela Gerulata v Rusovciach (MMB, lokalita zapísaná do zoznamu svetového dedičstva UNESCO)
7. Postupná renovácia priestorov kultúrnych príspevkových organizácií (zlepšenie dostupnosti a prístupnosti) v súlade s magistrátnym projektovým portfóliom – Múzeum mesta Bratislavy: Stará radnica, Apponyiho palác, Michalská veža, Pamätný dom J. N. Hummela, Múzeum Janka Jesenského, Mestská knižnica – Klariská/ Kapucínska, Letná čítareň Červený rak, Galéria mesta Bratislavy: Pálffyho palác, Mirbachov palác, BKIS: Kostol Klarisiiek na Farskej ulici, vrátane projektov debarierizácie
8. Generálna obnova Domu U dobrého pastiera (MMB)
9. Postupná renovácia budovy Divadla P. O. Hviezdoslava (NKP)
10. Obnova a revitalizácia archeologickej lokality Kaplnka sv. Jakuba ako súčasť projektu Živé námestie, ktorý ma zabezpečiť jej prístupnosť
11. Komplexná pamiatková obnova západného úseku hradieb na Staromestskej ulici
12. Obnova archeologickej lokality Vodná veža v rámci novovybudovanej časti Vydrice – spolupráca
13. Obnova objektu Panská 35 vrátane renovácie historickej lekárne Salvator s pôvodným mobiliárom
14. Analýza a plán reštaurovania bratislavských historických cintorínov a náhrobkov
15. Posilnenie medzinárodnej spolupráce na projektoch v oblasti kultúrneho dedičstva a posilnenie možnosti spoločného čerpania externých zdrojov (ESF/EŠIF, EHP, Európa pre občanov, Kreatívna Európa, INTERREG a pod.), zoznam prioritných objektov (NKP), v napojení na možnosti čerpania externých zdrojov, pokračovanie aktivít projektu ARCH

Bratislava pamätajúca

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.2.

Mesto Bratislava chráni svoju identitu, plnohodnotne sprístupňuje kultúrne dedičstvo, kultúrne a historické hodnoty a pamätihodnosti mesta na princípoch kvality, odbornosti, komplexnosti a vyváženosti.

A. Efektívna ochrana zbierkového a archívneho fondu mesta	1. Dobudovanie a prevádzka depozitárov pre uloženie zbierkových predmetov Galérie mesta Bratislavy a Múzea mesta Bratislavy, je jeden z predpokladov zlepšenia fyzického stavu zbierok
	2. Revitalizácia areálu bývalých technických služieb na Bazovej ulici, vrátane sídla Archívu mesta Bratislavy (3 000 m2), vytvorenie priestoru na scelenie archívnych fondov a zbierok a vznik priestorovej rezervy na archívovanie dokumentov na najbližších 100 rokov
	3. Rozvoj činností Archívu mesta Bratislavy – akvizičná činnosť, spracovávanie a sprístupňovanie archívnych fondov, archívna, vedecká a publikačná/ edičná činnosť
	4. Nárast personálnych odborných kapacít, ktoré sa budú venovať spracovaniu, sprístupňovaniu, odbornému využívaniu a digitalizácii kultúrneho dedičstva, prípadne dočasne navýšiť personálnych kapacít pri časovo obmedzených projektoch z dotačných schém
	5. Iniciovat legislatívne zmeny ohľadom využívania dotačných schém aj na ochranu archívneho dedičstva (napr. reštaurovanie archívnych dokumentov a pod.)
	6. Digitalizácia fondov pamäťových inštitúcií, výmena skúseností a tvorba online platforiem na sprístupnenie digitalizovaných fondov
	7. Projekty zamerané na digitalizáciu práce kultúrnych organizácií mesta dovnútra aj vonok smerom k verejnosti, zapájanie technológií a automatizácia
	8. Efektívna a profesionálna činnosť Názvoslovnej komisie mesta v súlade so zásadami (kompetencie, legislatíva a pod.), tvorba a aktualizácia databázy
	9. Platforma pre kultúrne dedičstvo – sieťovať existujúce odborné platformy, inštitúcie a profesijné organizácie v hlavnom meste - spolupráca a prepájanie aktivít hlavného mesta s kultúrnymi inštitúciami a mimovládnyimi organizáciami pri prezentovaní kultúrneho dedičstva mesta a rozvíjaní excelentnosti v oblastiach napojených na identifikované pamäťové zdroje kultúrnej identity Bratislavy
	10. Evidencia Celomestského zoznamu pamätihodností, jeho pravidelné aktualizovanie, ktoré má presné kritéria zaradovania nových objektov
	11. Akvizičná činnosť GMB a MMB, koncepcná zbierkotvorná činnosť
B. Zlepšenie služieb v oblasti sprístupňovania kultúrneho dedičstva	12. Rozvíjanie výstavnej činnosti málo reflektovaných tém kolektívnej pamäte - hľadanie nových spôsobov výkladu a sprostredkovania minulosti, byť otvorení rôznym pohľadom na interpretáciu zbierok
	13. Pri renovácii významných pamiatok mesta sprostredkovať obyvateľom ich ochranu cez interaktívne prvky - proces premeny danej pamiatky/ stavby/ objektu (osveta o kultúrnom dedičstve)
	14. Inovatívny prístup k prezentačnej činnosti - zbierky spravovať a sprístupňovať, priebežne vyhľadávať inovatívne formy prezentácie
	15. Vytvoriť zrozumiteľný systém marketingu v prospech atraktívnej, interaktívnej zážitkovej prezentácie kultúrneho dedičstva Bratislavy
C. Vzdelávacie aktivity zamerané na kultúrne dedičstvo a na posilňovanie vzťahov verejnosti ku kultúrnemu dedičstvu	16. Spracovanie programu vzdelávania verejnosti zameraného na kultúrne dedičstvo a ochranu kultúrnych a historických hodnôt v mestských organizáciách – MMB, GMB, MKB, MUOP, BKIS, AMB a realizovať ho prostredníctvom ročných plánov činnosti organizácií
	17. Prostredníctvom vzdelávacích a prezentačných aktivít upozorňovať na zanikajúce pamiatky a pamätihodnosti ako súčasť histórie a identity mesta, prispieť k zmene vnímania histórie mesta (predovšetkým práca s deťmi a mládežou)
	18. Vytvárať vzťah ku kultúrnym hodnotám a ich začleňovanie do aktivít a prezentácie kultúrneho dedičstva mesta (tímočníci poznania)
	19. Organizovať súťaže pre širšiu verejnosť, rozvíjať dobrovoľníctvo „Spoznaj svoje mesto“, priamo zapájať obyvateľov mesta a zvyšovať ich záujem o kultúrne dedičstvo a miestnu históriu (kultúrne vzdelávanie)
	20. Prinášať do verejného priestoru inovatívne prezentačné prvky o histórii Bratislavy, ktoré priblížia návštevníkom proces premeny mesta (informačný systém o pamiatkach a pamätihodnostiach, digitálne aplikácie ako minulosť vs. súčasnosť)
	21. Zaznamenať a zverejňovať príbehy pamätníkov metódou oral history, hovoriť o pamäti mesta cez príbehy známych, ale aj neznámych ľudí/ miest/ štvrtí - dokumentovanie príbehov („storytelling“) a overené poznatky implementovať do nových programov na podporu mestskej identity
D. Aktivity zamerané na tradície a identitu mesta	22. Vznik nového mestského festivalu, ktorý nadviaže na tradície a zvýrazní multikultúrnú identitu mesta
	23. Nový grantový program zameraný na zachovanie tradícií a prezentáciu kultúrneho dedičstva mesta (podpora programov na rozvoj mestskej identity s každoročným cieleným plánovaním)
	24. Rozvoj tradičných mestských podujatí (Bratislavské mestské dni, Kultúrne leto)
	25. Nové formáty späté s historickými udalosťami mesta (Oslava slobody, tradícia pouličných divadiel v Bratislave, zdôraznenie historických míľnikov, oživenie tradícií, povestí a legend)
	26. Udržiavanie miestnych tradícií - tradičných remesiel, výrobkov, kulinárskych špeciálí (viechy, prešporská kuchyňa), nadviazanie na tradície mestských trhov a jarmokov (o.i. Medzinárodný Dunajský veľtrh)
	27. Rozvíjanie kurzu sprievodcov cestovného ruchu BKIS, prechádzok a podcastu Rande s mestom (spolupráca s ďalšími mestskými inštitúciami)

Bratislava monumentálna

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.3.

Mesto Bratislava konceptne narába s monumentmi mesta a dielami vo verejnom priestore. Zabezpečuje ich efektívnu správu a sprístupňovanie. Rešpektuje atribúty kvalitného verejného priestoru.

A. Konceptné narábanie s monumentami mesta

1. Kompletizácia a pravidelná aktualizácia zoznamu pomníkov, pamätníkov a umeleckých diel vo verejnom priestore (pasportizácia), posúdenie z hľadiska možnosti riešenia ich vlastníckych vzťahov a zabezpečenia ich postupného budúceho spravovania
2. Identifikovať majetkové a správcovské vzťahy k pomníkom, pamätníkom a umeleckým dielam umiestneným vo verejnom priestore a doriešiť vlastníctvo, spravovanie a starostlivosť o túto časť kultúrneho dedičstva
3. Sústrediť spravovanie pomníkov, pamätníkov, umeleckých diel, fontán, hodnotných cintorínskych artefaktov a vojnových hrobov do jednej organizácie v záujme zjednotenia a skvalitnenia odborného prístupu k ich údržbe a renovácii
4. V záujme ochrany umeleckých diel spracovať evidenciu diel umiestnených vo vnútri objektov, vo vstupných halách, na schodiskách, v átriách škôl, ministerstiev, zdravotných objektov, či iných verejných budov
5. Skompletizovať evidenciu vojnových hrobov z hľadiska ich správy, odbornej starostlivosti a doplnenia do centrálnej evidencie vojnových hrobov (Marianum)
6. Aktívna politika iniciovania a realizácie pamätníkov a diel vo verejnom priestore (VP) - spracovať program dočasného a trvalého umiestňovania nových výtvarných diel vo verejnom priestore (Program pamätníkov a výtvarných diel vo verejnom priestore)
7. Spustiť online databázu diel vo verejnom priestore Bratislavy - projekt digitálnej platformy venovanej umeniu vo VP (GMB v spolupráci s MÚOP a SNG) / Vybudovať kvalitnú obrazovú dokumentáciu doplnenú o archívne materiály
8. Vypracovanie Manuálu pre umiestňovanie diel vo verejnom priestore (princípov a pravidiel pre umiestňovanie, premiestňovanie a demontáž pomníkov, pamätníkov a umeleckých diel)
9. Posilniť povedomie o význame vzniku diel popri novo realizovaných revitalizáciách a vznikajúcich verejných priestoroch, zapojenie investorov, posilnenie spolupráce architektov s výtvarníkmi
10. Komisia pre diela vo verejnom priestore – efektívna práca komisie v rámci konzultačného a hodnotiaceho režimu, tvorba databáz a elektronického podávania podnetov
11. Rozvíjať nový funkčný mechanizmus pre proces schvaľovania osadenia a inštalácií nových pomníkov, pamätníkov a výtvarných diel vo verejnom priestore so zapojením všetkých mestských častí
12. Posilnenie personálnych kapacít mestských organizácií a útvarov v oblasti vzdelávania a osvedy pri problematike diel vo verejnom priestore
13. Zmena štatútu Hlavného mesta SR Bratislavy – explicitné pomenovanie kompetencií mesta v problematike diel vo verejnom priestore
14. Presadiť % z investičného rozpočtu mesta na realizáciu diel vo verejnom priestore, posilnenie role HMSRBA vo vzťahu k mestským častiam, prispieť k presadeniu zmeny v zákonoch na podporu umenia vo verejnom priestore
15. Spropagovať v spolupráci s mestskými časťami existujúce umelecké diela vo verejnom priestore (vrátane označenia diel), zapojiť školy, kultúrne inštitúcie, jednotlivcov, ktorí by spolupracovali na rozkrývaní jednotlivých diel, ich autorov, tém a kontextu vzniku diela

KREATÍVNY POTENCIÁL

Bratislava pozná svoj kreatívny potenciál a investuje do jeho rozvoja. Ponúka kultúrnu tvár sebavedomého mesta, ktoré je rozpoznateľné v medzinárodnom kontexte. Podporuje inovácie a kreativitu.

STRATEGICKÝ CIEĽ 3: Mesto Bratislava pozná svoj kreatívny potenciál, investuje do posilnenia konkurencieschopnosti a budovania sebavedomého kultúrneho profilu mesta. Nadväzuje spoluprácu a komunikáciu v medzinárodnom kontexte, rozvíja cezhraničnú spoluprácu.

Bratislava kreatívna

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.1.

Mesto Bratislava využíva potenciál tvorivých ľudí a kreatívnych odvetví. Podporuje kultúrne inovácie pre vyššiu konkurencieschopnosť mesta.

B.

Stimulácia kultúrnych inovácií a kreatívnych odvetví (konkurencieschopnosť)

1. Vytvorenie organizačného a inštitucionálneho zázemia pre kreatívny priemysel v exekutive mesta Bratislava a definovanie jeho vzťahov, kompetencií a horizontálnych prepojení (office Kreatívna Bratislava)
2. Štúdia inovačného potenciálu mesta pre rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP) s cieľom posilniť medzisektorovú spoluprácu a konkurencieschopnosť s dôrazom na rozvoj mestského prostredia
3. Vytvorenie Bratislavského klastra kreatívneho priemyslu v rámci areálu Bazová (pilotný projekt pre KKP v spolupráci s MIB)
4. Zapojenie mesta do medzinárodných projektov v oblasti KKP, sieťovanie s európskymi mestami v rámci platforiem KKP
5. Vytvorenie centra vzdelávania obyvateľov v témach mestského rozvoja (po vzore pražského CAMP) - MIB

Bratislava rozpoznateľná

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.2.

Mesto Bratislava má sebavedomý kultúrny profil a aktívne zapája kultúrne zdroje mesta na posilňovanie rozpoznateľnosti v medzinárodnom kontexte.

A. Rozvíjanie kultúrneho potenciálu a identity (v napojení na cestovný ruch)

1. Vytvorenie a kontinuálne budovanie kultúrnej značky mesta a marketingových nástrojov kultúry so zapojením kultúrnych organizácií, vybudovanie partnerstva v rámci projektov budujúcich značku mesta Bratislava (spolupráca s BTB)
2. Stabilná podpora strategických podujatí a festivalov spojených s mestom (grantový mechanizmus), využívanie ekonomického potenciálu festivalov a medzinárodných produkcií na ich efektívne prepojenie s cestovným ruchom, vybudovanie stabilných partnerstiev s organizátormi nosných podujatí pri nefinančnej podpore
3. Posilňovanie programov Nadácie mesta Bratislavy zameraných na podporu projektov, ktoré sa zaoberajú identitou mesta a globálnymi výzvami a prispievajú k propagácii mesta
4. Zapojenie organizácií do rozvíjania nových trendov v udržateľnom kultúrnom turizme Bratislavy, posilňovanie atraktívnosti kultúry a kultúrneho dedičstva pre návštevníkov (dominanty), s ekonomickým prínosom pre región
5. Podpora udržateľného turizmu (spolupráca s BTB, MIB, BKIS), koncepčne a kompetenčne prepojiť oblasť kultúry s cestovným ruchom, vytváranie zážitkových línií (kultúra, ktorá zvyšuje znalosti o destinácii)
6. Strategický rozvoj národnej kultúrnej pamiatky rímskeho kastelu Gerulata v nadväznosti na zápis do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO
7. Koncepčný rozvoj ZOO ako najnavštevovanejšej atrakcie - chovné zariadenie pre medveďa hnedého, tropický pavilón Papiilonia a ďalšie pripravované projekty v napojení na cestovný ruch a kvalitu návštevníckej infraštruktúry
8. Zapojenie Bratislavy do sietí s cieľom využitia marketingového potenciálu jej kultúry v zahraničí

B. Posilnenie (medzi)národnej spolupráce a zapájanie do sietí

9. Stratégia pre podporu prezentácie kultúry a kultúrneho dedičstva Bratislavy v zahraničí (v nadväznosti na spoluprácu s MZVaEZ SR)
10. Podpora exportu a mobility umelcov a kultúrnych formátov – rozvoj platformy prezentácie v zahraničí
11. Spolupráca s kultúrnymi inštitútmi (slovenskými a zahraničnými) na propagácii kultúry mesta, koncepčne podložené zapojenie Bratislavy a aktívnejšie zapojenie kultúrnych organizácií mesta
12. Medzinárodná spolupráca Bratislavy s inými mestami a jej zapojenie do sietí, ktorých cieľom je výmena skúseností, poznatkov a zdrojov pre rozvoj kultúry a kreatívnych odvetví, a tiež do sietí zameranej na kultúru a kultúrne dedičstvo v programe URBACT IV
13. Posilnenie medzinárodnej spolupráce na projektoch, zvýšenie možností spoločného čerpania externých zdrojov, komunikácia so zahraničím a projektové partnerstvá pri rozvoji kultúrneho diania (Kreatívna Európa, CERV, DIGITAL, Horizon Europe)
14. Posilnenie funkcie Bratislavy ako hlavného mesta Slovenska v oblasti kultúry – prepojenie so Stratégiou kultúry a kreatívneho priemyslu Slovenskej republiky 2030
15. Platforma pre spoluprácu a prepájanie aktivít hlavného mesta s jej kultúrnymi inštitúciami pri prezentovaní kultúrneho profilu mesta a rozvíjaní excelentnosti v určených oblastiach, ktoré sú napojené na identifikované zdroje kultúrnej identity Bratislavy

Bratislava cezhraničná

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.3.

Mesto Bratislava ako hlavné mesto Slovenska je vnímané ako dobrý sused a spoľahlivý partner. Je iniciátorom udržateľnej cezhraničnej kultúrnej spolupráce v metropolitnom regióne troch krajín. Partnerstvo spoločne prehľbuje, s prihliadaním na spoločnú minulosť a súčasné spoločenské výzvy.

A. Cezhraničná kultúrna spolupráca

1. Vznik cezhraničnej inštitúcie baum alebo inej organizačnej štruktúry v rámci magistrátu na cezhraničnú spoluprácu a rozvoj
2. Priestor na vzájomné sieťovanie kultúrnych aktérov (zriaďovaných i nezriaďovaných) prostredníctvom pravidelnej bi- & trilingválnej platformy
3. Zabezpečenie výmeny a komunikácie kultúrnych udalostí v trojmedzí (so zapojením mestských častí a mestských organizácií)
4. Jednotný formát kultúrnej aktivity v trojhraničí (väčšie podujatia, napr. filmový festival podporujúci národné produkcie, „Filmy na brehu Dunaja“, hudobné festivaly a i. lokálna kultúrna scéna regiónu SK-AT-HU, cieľiť na súčasnosť aj minulosť, život v pohraničí a pamäťové aktivity)
5. Podpora výskumu suburbanizačných procesov a vznik sociálnej štúdie v trojmedzí ako analytický základ pre kultúrnu spoluprácu, a tiež integračné, územno-plánovacie, sociálne, komunitné iniciatívy (spolupráca s akademickým sektorom)
6. Rozvoj potenciálu cezhraničných mestských častí v rámci Programu Mestská časť kultúry (nová grantová schéma)
7. Rozvoj úspešného formátu dvojjazyčných vychádzok Border Walks prostredníctvom hlavných turistických inštitúcií mesta
8. Vytvorenie samostatnej cezhraničnej kultúrnej stratégie
9. Spoločné snahy a prehĺbenie spolupráce s KOČR a BTB, iniciácia spoločnej regionálnej značky, prepojených turistických ponúk a ticketingu (napr. spoločný ticketing kultúrnych inštitúcií, r48 hod SK-AT-HU-ticket platný pre všetky druhy regionálnych dopravných spojení)
10. Participácia na rozvoji kultúrnych ciest v cezhraničí, využitie dostupných cyklotrás, dbanie na lokálnosť a inovačné technológie v turizme
11. Efektívne využitie externých zdrojov financovania na spoločné projekty so susednými krajinami v rámci programu INTERREG

KAPACITY

Kultúra je v centre záujmu verejných politík Bratislavy. Má stúpajúci status u verejnosti. Formuje stabilné zázemie, čo sa prejavuje v znižovaní deficitu financovania a zvyšovaní kapacít správy kultúry. Vďaka tomu, kultúra plnohodnotne prispieva k spoločnému úsiliu udržateľného rozvoja mesta.

STRATEGICKÝ CIEĽ 4: Mesto priznáva kultúre dôležitý význam v spoločnosti. Presadzuje systémové zmeny v podmienkach pre kultúru. Vytvára stabilné prostredie pre správu kultúry znižovaním deficitov financovania a zvyšovaním kapacít pre plánovanie a implementáciu nových mechanizmov.

Bratislava udržateľná

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.1. Mesto Bratislava má vytvorené stabilné podmienky pre správu kultúry, ako je udržateľnosť kultúrnych organizácií mesta a koncepcný rozvoj založený na zapájaní verejnosti a zainteresovaných aktérov.	A. Efektívne financovanie kultúry	1. Programový rozpočet za kultúru: zabezpečiť udržateľnosť verejnoprospešných aktivít v oblasti kultúry - zvýšenie financovania kultúry z rozpočtu mesta
		2. Znižovanie asymetrií vo financovaní zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry v meste (nárast podpory nezriaďovanej kultúry)
		3. Pravidelne analyzovať vývoj financovania kultúry HMBA + porovnávanie s inými mestami SR a EÚ
		4. Politická dohoda na význame investovania do kultúry - presadiť adekvátnu finančnú podporu kultúrnych politík mesta
		5. Systematická advokácia kultúry, zdôrazňovanie významu opretého o dáta
	B. Posilnenie kapacít správy kultúry	6. Zvyšovanie kompetencií zamestnancov v samospráve v oblasti kultúry (účasť na odborných podujatiach, medzinárodných projektoch, vzdelávacích a rozvojových aktivitách)
		7. Nárast personálnych kapacít v správe kultúry hlavného mesta a v mestských kultúrnych organizáciách v súlade s analýzou potrieb, ktoré súvisia s úlohami a opatreniami, odborný a manažérsky rozvoj
		8. Vytváranie spoločných nástrojov, projektov a programov s inými oblasťami správy mesta (sociálne politiky, vzdelávanie a mládež, životné prostredie, cestovný ruch a pod.), mestská platforma pre spoluprácu politík (co-creation).
		9. Aktívna implementácia celomestskej koncepcie udržateľného rozvoja kultúry 2030, tvorba akčných plánov, vyhodnocovanie indikátorov udržateľnosti a pravidelná aktualizácia na základe podnetov vychádzajúcich z participácie
		10. Integrácia cieľov v kultúre do strategických dokumentov mesta (Bratislava 2030), zabezpečenie realizovateľnosti opatrení
		11. Mapovanie kultúrneho ekosystému - zdrojov mesta (aktérov, inštitúcií, infraštruktúry) - systém pravidelného zberu kvalitatívnych a kvantitatívnych dát v kultúre
		12. Meranie dopadov kultúry na kvalitu života, analýza prínosu kultúry v udržateľnom rozvoji mesta - konkrétne štúdie a dáta, príklady, ako kultúra a umenie prispievajú k zlepšeniu zdravia, k vzdelaniu, atď.
		13. Bratislavské kultúrne fórum - platforma pre kultúru hlavného mesta (medzi vedením/ pracovníkmi mesta, politickou reprezentáciou, aktérmi v kultúre a verejnosťou) k napĺňaniu záväzkov kultúrnej politiky
		14. Rozvoj nástrojov participácie obyvateľov a aktérov na kultúrnom plánovaní (zapojenie do systému kontroly a opätovného nastavovania), určiť hlavného koordinátora (navigátor koncepcie)
		15. Spolupráca s inými mestami (SR/ zahraničie) pri implementovaní kultúrnych politík, zapojenie do Agendy 21, výmena dobrej praxe, sieťovanie
		16. Pravidelne organizovať odborné konferencie na tému role kultúry v udržateľnom rozvoji miest, workshopy pre verejnosť / odborníkov v kultúre, vzdelávanie kultúrnych príspevkových organizácií v tejto oblasti
	C. Systematické kultúrne plánovanie a dáta	

	D. Kvalitné a udržateľné kultúrne inštitúcie mesta	17. Program rozvoja kultúrnych organizácií mesta – transferový systém na financovanie rozvojových priorít organizácií
		18. Zásady gestorovania – nastavenie pravidiel vzťahu medzi zriaďovateľom a mestskými organizáciami v gescii kultúry
		19. Transformácia a optimalizácia siete organizácií - audit organizácií, analýzy činnosti a nastavenie efektívnej správy agendy (optimalizácia kompetencií a úloh)
		20. Projekt zdieľaných mestských služieb – zapojenie kultúrnych organizácií do nastavenia funkčného modelu
		21. Nastavenie a vyhodnocovanie manažmentu kvality kultúrnych príspevkových organizácií mesta (metodika, zásady, plány a KPI, programový rozpočet)
		22. Vytvorenie merateľných indikátorov kvality kultúrnych príspevkových organizácií, ktoré budú prepojené s Koncepciou udržateľného rozvoja kultúry 2030 a mestským strategickým dokumentom Bratislava 2030
		23. Nadácia mesta Bratislava – kontinuálny rozvoj organizácie, posilnenie kapacít a predstavenie novej programovej stratégie 2023-2025
		24. DPOH - vznik mestského divadla na princípe udržateľného modelu financovania, zabezpečenie prostriedkov pre rozvoj činnosti divadla
		25. Optimalizácia činnosti BKIS - reštrukturalizácia, nové koncepčné úlohy, služby a produkty / podpora aktérov
		26. Rozvoj mestských hudobných telies v nadväznosti na existujúcu tradíciu (BKIS)
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.2. Mesto Bratislava a jeho predstavitelia vnímajú v roku 2030 dôležitú rolu kultúry vo vzťahu ku kvalite života a ostatným oblastiam udržateľného rozvoja mesta	E. Investovanie do kultúrnej infraštruktúry	27. Nové mestské kultúrne centrum (veľkokapacitný priestor pre kultúrne eventy) - "Mestské kultúrne centrum Bratislava"
		28. Nová pobočka Mestskej knižnice v rámci kúpeľného komplexu Grössling a posilňovanie kvality služieb a inovácií v knižnici, automatizácia a zapájanie technológií (RFID)
	F. Zmena nazerania na rolu kultúry - budovanie vzťahu ku kultúre	29. Systematická komunikácia o pozitívnych prínosoch kultúry v udržateľnom rozvoji mesta, ktorá vychádza z dát prezentovaných zástupcom mesta a širokej verejnosti (budovanie povedomia - verejná kampaň)
		30. Viditeľnejšia komunikácia role (dopad a význam) kultúry pre mesto cez verejné mestské komunikačné kanály (web, sociálne siete, časopis in.ba, citylighty, a pod.)
		31. Vedomé napíňanie a kampaň princípov udržateľnosti v kultúrnej politike mesta (vysvetlenie príspevku ku globálnemu úsiliu, stanovenie a vyhodnocovanie indikátorov udržateľnosti vo všetkých cieľoch)
		32. Spracovať detailnú analýzu prínosu kultúry k cieľom udržateľného rozvoja mesta (súčasná situácia a potenciál kultúry v Bratislave)
	G. Prepojenie kultúrnych politík, podieľanie sa na presadení legislatívnych zmien	33. Spoločné mechanizmy a postupy kultúrnych politík na úrovni BA samospráv, zdieľanie dát, dobrej praxe a spoločné projekty (BSK, HMBA, MC)
		34. Pravidelné spoločné stretnutia zástupcov mesta a mestských častí v oblasti kultúry
		35. Nové nastavenie správy kultúry ako verejnej služby – pilotné projekty (právne formy, financovanie, legislatíva, zdieľané služby)
		36. Podieľanie sa na presadení legislatívnych zmien vplyvujúcich na efektívne financovanie a tvorbu nástrojov v oblasti kultúry

|

ČO SA NÁM PODARILO
NA ČOM
PRACUJEME

Nasleduje výber projektov, na ktorých mesto Bratislava pracuje od roku 2020 v oblasti kultúry. Tento reprezentatívny výber nezahŕňa všetky realizované projekty. Má byť ukážkou pripravenosti na napĺňanie cieľov koncepcie kultúry.

Bratislava dostupná

Projekt Prístupné Primaciálne námestie

Kultúrne organizácie majú vytvárať príležitosti pre návštevu a aktívnu účasť na rôznych kultúrnych programoch a podujatiach čo najväčšiemu spektru ľudí rôzneho veku, s rôznymi schopnosťami a preferenciami. Vďaka projektu vedenom Sekciou sociálnych vecí Magistrátu Bratislavy sme mali možnosť nadviazať na doterajšie aktivity mesta v sprístupňovaní mestských inštitúcií služieb. Naším cieľom je v tom pokračovať a vytvoriť ucelený bezbariérový okruh Primaciálneho námestia a jeho okolia. Prvky bezbariérového dizajnu a univerzálneho navrhovania sú tak súčasťou mestských koncepcií, manuálov, stratégií, ale aj realizácií mesta, jeho príspevkových a rozpočtových organizácií, či mestských podnikov. Vďaka projektu sa podarilo **podporiť rozvoj prístupnej kultúry prostredníctvom debarierizácie kultúrnych organizácií mesta Bratislavy. Napríklad Galéria mesta Bratislavy v Mirbachovom paláci vybudovala osobný výťah a nový bezbariérový vstup pre verejnosť.**

Bratislava dostupná

Bezplatná cyklodonáška Mestskej knižnice v Bratislave a rozšírenie služieb pre nevidiacich a slabozrakých

V čase pandémie Mestská knižnica v Bratislave realizovala donášku audiokníh pre svojich nevidiacich a slabozrakých používateľov. Od februára 2021 **na túto pilotnú službu nadviazala cyklodonáška pre ľudí nad 65 rokov alebo ľudí s ťažkým zdravotným znevýhodnením**. Rozvoz kníh je realizovaný v rámci Bratislavy raz týždenne. Využívať ju môžu registrovaní používatelia/ používateľky Mestskej knižnice v Bratislave s adresou doručenia v rámci mesta. Službu knižnica poskytuje pre registrovaných používateľov bezplatne pri jej využití raz mesačne. Za prvý polrok službu využilo 37 čitateľov a čitateľiek. Cyklokuriéri distribuovali spolu 1 020 kníh na 177 adries. Okrem toho knižnica už 30 rokov slúži aj ľuďom so zrakovým znevýhodnením prostredníctvom špecializovaného Oddelenia pre nevidiacich a slabozrakých. V roku 2020 rozšírila jeho služby a vytvorila **komunitný priestor na spoločné stretávanie sa pri vzdelávacích podujatiach, cvičení očnej jogy, tréningoch pamäti či kine pre nevidiacich**.

Bratislava dostupná

Súťaže na vizuálnu identitu, redizajn webov a priblíženie komunikácie kultúrnych organizácií súčasným štandardom

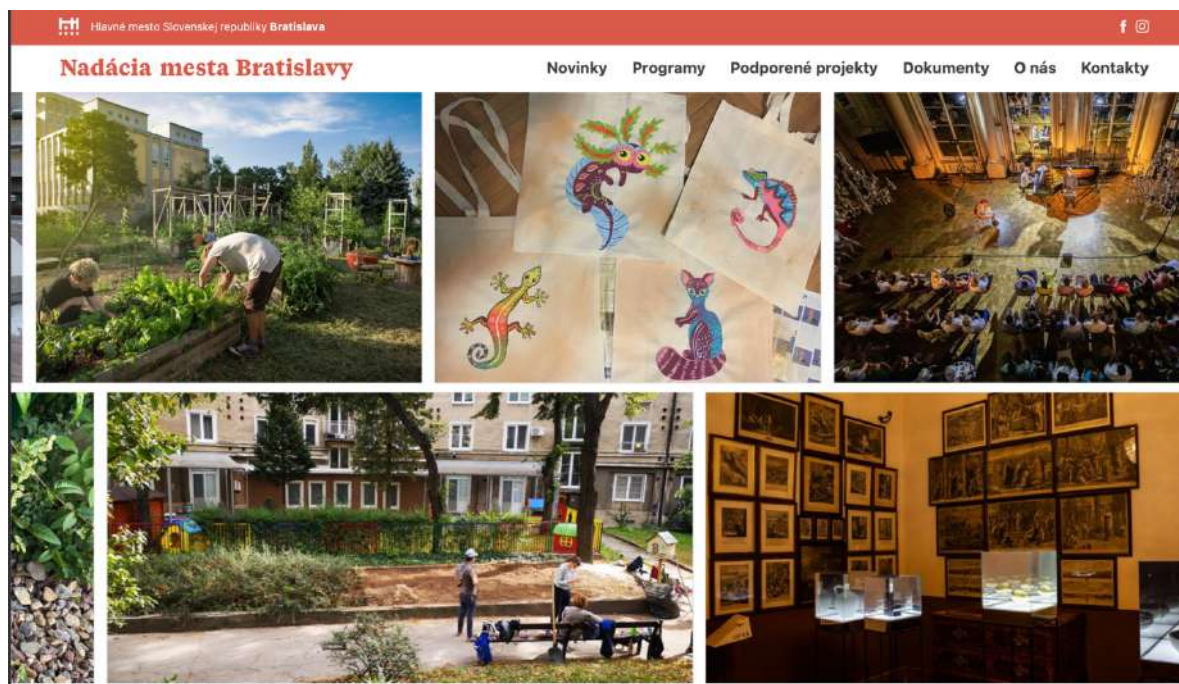
MESTSKÁ	KNIŽNICA	V	BRATISLAVE	Po-Pia 8:00 - 19:00	Online katalóg	EN
Služby	Zažite	Navštívte	O nás	Q Hľadať knihu		

Múzeum mesta Bratislavy a Galéria mesta Bratislavy zlepšili svoje digitálne služby a zatraktívnil inštitúciu pre lokálnych aj zahraničných návštevníkov. Na jar 2020 vyhlásili súťaže k novej vizuálnej identite, ktorá je postupne prenesená aj do nových webov. Web mestskej knižnice bol spustený v máji 2022, nasledovať bude Galéria mesta Bratislavy. Webstránky sú výsledkom spolupráce s tímom oddelenia inovácií a digitálnych služieb mesta Bratislava, ktoré zastrešilo technické a produktové riešenie. Komplexnému redizajnu predchádzali používateľské výskumy a testovanie, tak aby boli weby prístupné a spĺňali súčasné štandardy. Redizajnom prešli aj webové stránky Bratislavského kultúrneho a informačného strediska, Mestského ústavu ochrany pamiatok a Múzea mesta Bratislavy.

Bratislava rozmanitá

Nadácia mesta Bratislavy

Nadácia mesta Bratislavy vznikla v roku 2020 a naplňa verejné politiky Bratislavy na princípe „predĺženej ruky“. To znamená, že o kvalite projektov rozhodujú výhradne odborníci a odborníčky v danej oblasti. Výrazne tiež narástla celková alokácia podpory kultúry. Granty sú prístupné nielen pre organizácie, ale aj pre jednotlivcov a neformálne iniciatívy obyvateľov, ktorí sa angažujú vo svojom okolí. **Počas troch rokov existencie Nadácie sme prerozdělili 2,2 milióna eur a podporili viac ako 650 projektov tvorby a uvedenia umeleckého diela, kultúrnych a komunitných podujatí, rozvoja kapacít kultúrnych organizácií, činnosti kultúrnych a komunitných priestorov, obnovy verejných priestranstiev, či poskytli umelecké štipendiá.**

Bratislava rozmanitá

Bratislavské kultúrne fórum

Bratislave chýba stabilná platforma pre kontinuálny dialóg a spoluprácu medzi organizáciami zriadovanej a nezriadovanej kultúry, na zisťovanie problémov a potrieb, na prepájanie a spoluprácu pri nastavovaní a vyhodnocovaní kultúrnych politík, a na otváranie zásadných aktuálnych tém v oblasti kultúry. **Na jeseň 2022** preto plánujeme odštartovať **Bratislavské kultúrne fórum**, ktoré formou pravidelných menších či väčších podujatí tento dôležitý priestor pre kultúrnych aktérov vytvorí.

Bratislava rozmanitá

Bratislava pre Ukrajinu

Mestské kultúrne organizácie boli medzi prvými, ktoré zareagovali na prebiehajúcu ruskú inváziu na Ukrajinu. Múzeum mesta Bratislavy, Galéria mesta Bratislavy, Mestská knižnica v Bratislave a ZOO Bratislava od začiatku vojnovnej krízy umožňujú **do všetkých svojich priestorov a expozícií voľný vstup pre ľudí s ukrajinským pasom**. Vo vybraných priestoroch ponúkajú rôzne **služby ako detské kútiky, priestory na oddych, prácu či stretávanie sa**. Po prvom balíku opatrení začali pre Ukrajincov a Ukrajinky ponúkať aj špecifickejšie aktivity: v Galérii mesta Bratislavy sa pravidelne každý utorok konajú bezplatné **tvorivé dielne pre deti**; ktoré vedú študentky Národnej akadémie umenia z Lvova, momentálne pôsobiace na VŠVU; Mestská knižnica v Bratislave začala organizovať **hodiny slovenčiny pre deti**; Bratislavského informačné stredisko spustilo špeciálnu otvorenú výzvu – OPEN CALL – cez ktorý sa **ukrajinskí umelci a umelkyne môžu prihlásiť s ponukou programu na mestské podujatia**; ZOO Bratislava momentálne plánuje **zamestnať ukrajinsky hovoriacich pracovníkov**. Najviac skúseností s prácou s cudzincami v Bratislave však majú **mimovládne organizácie**, s ktorými začalo Oddelenie kultúry spolupracovať a komunikovať už od začiatku vojny. Na základe ich potrieb otvorila v apríli **Nadácia mesta Bratislavy Mimoriadnu výzvu**, v ktorej podporí kultúrne a komunitné integračné aktivity a činnosti zamerané na budovanie kapacít organizácií pracujúcich s cudzincami. Kultúra je jedným z najdôležitejších nástrojov integrácie a vyjadrenia postoja a solidarity, a preto pracujeme na tom, aby sa tieto opatrenia transformovali v blízkej budúcnosti do systematicky uchopenej práce.

Bratislava susedská

Funkčnejšie verejné priestory

Kultúra zohráva dôležitú rolu motivácii občianskych iniciatív, komunitných a susedských aktivít. V rámci programu Nadácie mesta Bratislavy KOMUNITY podporujeme už tretí rok okrem komunitných priestorov a aktivít aj aktívne susedstvá podporou environmentálne udržateľnej **fyzickej revitalizácie verejných priestranstiev s cieľom vytvoriť inkluzívnejšie, zelenšie a príjemnejšie mesto**. Vďaka programu vznikajú komunitné záhrady, komunitne zdieľané vnútrobloky v obytných štvrtiach a dochádza k oživeniu a premene nevyužívaných verejných priestranstiev tak, by zlepšili možnosti trávenia voľného času vo verejnom priestore pre všetkých a prispeli k posilňovaniu kvality života v meste. Odborné konzultácie žiadateľom zastrešuje Metropolitný inštitút Bratislavy, čo napomáha dosahovaniu štandardov kvalitných verejných priestorov v meste.

Bratislava susedská

Open Call BKIS

Zaviedli sme **nový mechanizmus nefinančnej podpory a spolupráce pre organizátorov kultúrnych a komunitných podujatí – Open Call BKIS**. Od roku 2021 poskytuje Bratislavské kultúrne a informačné stredisko bezplatne na základe stanovených kritérií a otvorenej výzvy organizátorom podujatí technickú, materiálnu, priestorovú a komunikačno-propagačnú podporu a rozvíja spolupráce podľa vopred stanovených princípov. Zvyšujeme tak dostupnosť a kvalitu kultúrnych služieb nielen v centre mesta.

Bratislava susedská

Premena bývalého kina Zora v Trnávke na mestské kultúrno-komunitné centrum

V marci 2021 zverilo Mestské zastupiteľstvo Hl. mesta SR Bratislavy objekt bývalého **Kina Zora** na Okružnej ulici 1 v Trnávke mestskej časti Ružinov do správy mestskej príspevkovej organizácie Bratislavské kultúrne a informačné stredisko (BKIS). Bratislavské kultúrne a informačné stredisko spolu s Oddelením kultúry momentálne s miestnymi obyvateľmi hľadá ideálny model jeho **budúceho využitia pre kultúrno-komunitné účely**. Po dotazníku, do ktorého sa zapojilo 149 obyvateľov, sme k téme budúceho využitia Kina Zora počas Bratislavských mestských dní 24. 4. 2022 zorganizovali participatívne stretnutie s občanmi. Chceme tak **priniesť nové kultúrne možnosti aj do iných mestských častí mimo centra v rámci zámeru decentralizácie kultúry a podpory komunitného života v mestských štvrtiach**.

Bratislava ochraňuje

Obnova Michalskej veže

V roku 2021 sme začali s **generálnou obnovou Michalskej veže**, ktorá zasiahne interiéry aj exteriéry, vrátane strechy. Reštaurované a obnovené budú všetky umelecko-remeselné prvky, vrátane sochy Michala Archanjela na vrchole strechy, oboch zvonov i nápisových tabúl na fasáde. Obnovou prejde i návštevnícke zázemie a vytvoria sa predpoklady na realizáciu modernej interaktívnej stálej expozície. **V obnovených priestoroch Michalskej veže pripravuje Múzeum mesta Bratislavy novú programovú štruktúru expozícií, výstav a podujatí pre verejnosť.** Renovácia sa realizuje pod odborným dohľadom Generálneho investora Bratislavy s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR a Hl. mesta SR Bratislavy. Mestský ústav ochrany pamiatok zabezpečil realizáciu sondážneho pamiatkového výskumu interiéru veže. Ten bol podkladom pre vypracovanie projektu obnovy, ktorá **by mala byť ukončená začiatkom roka 2023.**

Bratislava ochraňuje

Hrad Devín – návštevnícka infraštruktúra

Zatraktívňujeme areál hradu Devín pre návštevníkov. Múzeum mesta Bratislavy a obec Marchegg v rámci cezhraničného projektu s názvom **Culture Across – Kultúrne mosty cez rieku Morava**, spolufinancovaného z programu spolupráce Interreg SK-AT spolupracujú na zachovaní svojho kultúrneho dedičstva a zvyšovaní povedomia širokej verejnosti o významných kultúrnych pamiatkach na oboch stranách hranice. V súčasnosti sa **dokončuje archeologický výskum**, aby sme na jeho mieste mohli v budúcnosti vybudovať moderné návštevnícke centrum. Múzeum mesta Bratislavy vyhlásilo koncom septembra 2021 v spolupráci s Metropolitným inštitútom Bratislavy výzvu na predkladanie ponúk, na základe, ktorej vybralo víťazný návrh návštevníckej infraštruktúry v areáli hradu od architektonického ateliéru MAPA architekti. Prvá časť návrhu zahŕňa **modernizáciu informačného a navigačného systému hradu** a jeho prispôbenie potrebám súčasného návštevníka. Druhá časť rieši **dobudovanie doplnkovej infraštruktúry v areáli hradu** so zameraním sa na jednoduché prvky, ktoré spríjemnia pobyt návštevníkom hradného areálu a umožnia pohodlnejší vstup do jeho priestorov (odpočinkové zóny – zatienený prístrešok/altánok, pikniková zóna, úprava vstupného priestoru do areálu hradu). **Návštevnícka infraštruktúra podľa návrhu bude zrealizovaná do konca roka 2022.**

Bratislava ochraňuje

Lekáreň Salvator a návrat pôvodného mobiliáru

Mesto Bratislava získalo v roku 2020 za výhodných podmienok **do výlučného vlastníctva budovu Lekárne u Salvatora**. V septembri 2020 bola lekáreň oficiálne sprístupnená verejnosti v rámci pootvorenia pred komplexnou renováciou. Spodná časť priestorov slúžila pre umelecké intervencie Galérie mesta Bratislavy, vo vrchnej časti v galérii nad lekárňou bola umiestnená výstava pripravená Mestským ústavom ochrany pamiatok, ktorá zachytáva históriu objektu, putovanie pôvodného mobiliáru a ikonografický rozbor stropnej výzdoby. V októbri 2021 sa mestu podarilo odkúpiť od súkromného vlastníctva aj pôvodný mobiliár Lekárne u Salvatora, ktorý sa doň vráti po komplexnej obnove objektu.

Bratislava pamätajúca

Depozitáre pre uloženie zbierkových predmetov Galérie mesta Bratislavy a Múzea mesta Bratislavy

V roku 2020 mesto Bratislava spustilo **výstavbu nových depozitárov** pre uloženie zbierkových predmetov Galérie mesta Bratislavy a Múzea mesta Bratislavy. Obe zbierkotvorné inštitúcie dlhodobo čelia problému nevyhovujúcich a nedostatočných priestorov pre uskladnenie svojich zbierkových predmetov. **Stavba depozitárov bola ukončená na jar 2022**, zbierkové predmety GMB a MMB sa budú do nových priestorov sťahovať postupne od jesene 2022. Hlavným cieľom tohto investične náročného projektu je vytvoriť optimálne podmienky pre uloženie a ochranu zbierkových predmetov vysokej finančnej hodnoty. Nové depozitáre vybudované na ploche 4 799 m² sú vybavené vzduchotechnikou a systémom regulácie teploty a vlhkosti, čím vzniknú predpoklady na inštaláciu profesionálneho úložného systému. Výstavbou nových depozitárov chce mesto Bratislava podporiť uchovávanie kultúrneho dedičstva pre ďalšie generácie.

Bratislava pamätajúca

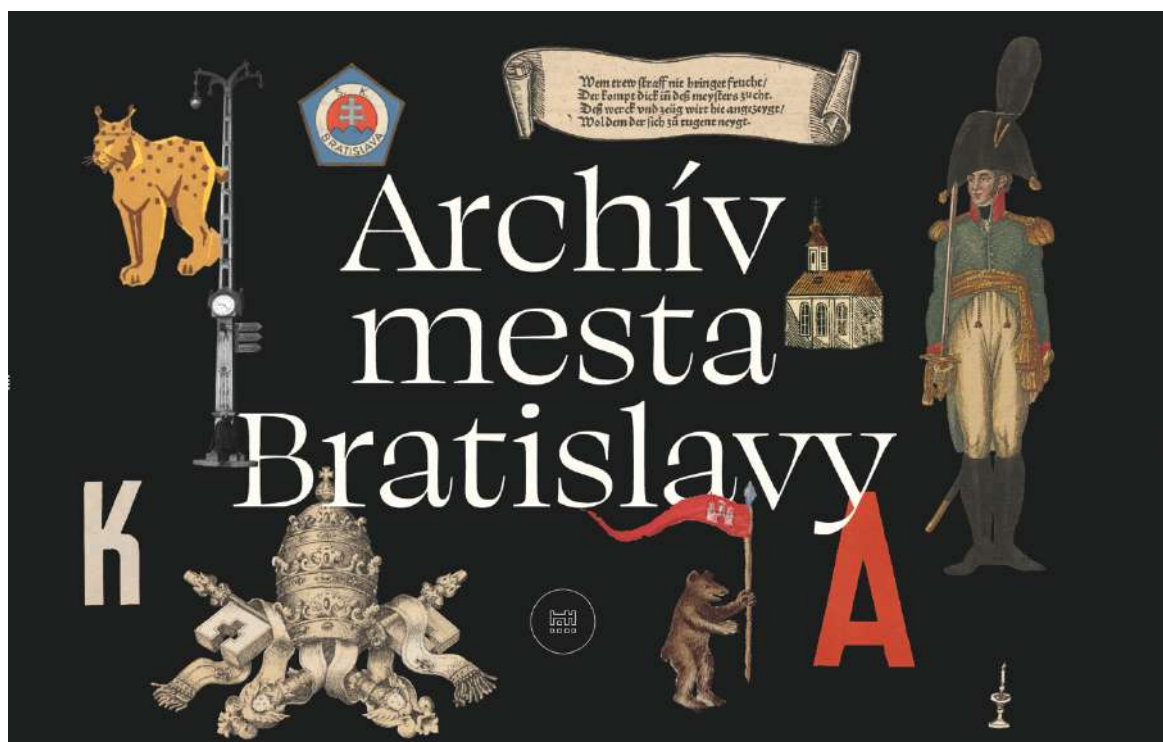
Rande s mestom - vychádzky a podcast o histórii mesta

Bratislavské kultúrne a informačné stredisko rozbehlo **cyklus tematických vychádzok pod názvom Rande s mestom**, v ktorom skúsení sprievodcovia odhaľujú návštevníkom zaujímavosti a skryté miesta Bratislavy. Súčasťou konceptu Rande s mestom je aj **podcast Rande s mestom: Nielen o dejinách Bratislavy**, v ktorej moderátor spolu s odbornými hosťami a hostkami predstavuje bratislavskú históriu z rôznych pohľadov. Odkrýva príbehy pamiatok, inštitúcií, ulíc, budov a stavieb, ale aj odevných značiek, pohostinstiev, kín, či divadiel a konkrétne osudy mnohých významných osobností, či výročia a iné pútavé témy z dejín mesta.

Bratislava pamätajúca

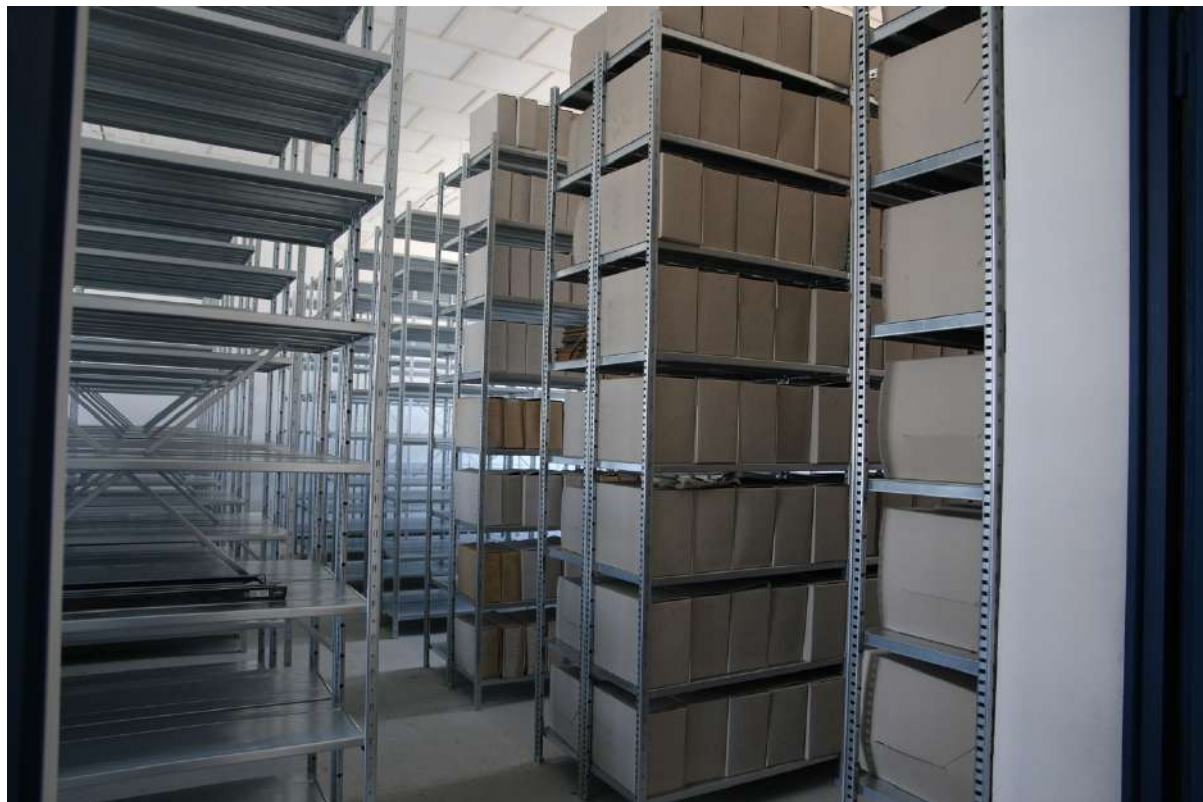
Archív mesta Bratislavy - publikácia zachytávajúca bohatý archívny fond mesta

Archív mesta Bratislavy je najstaršou mestskou organizáciou s počiatkom v 14. storočí a tiež jednou zo základných mestských pamäťových inštitúcií, ktorá zabezpečuje ochranu podstatnej zložky historického kultúrneho dedičstva Hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy. Archívne fondy a zbierky Archívu mesta Bratislavy sú jedinečné nielen z hľadiska celoslovenského, ale aj v rámci celej strednej Európy. Výnimočné je zachovanie stredovekých dokumentov, ktoré predstavuje vyše 5000 listín a listov. Mestské knihy sú zachované od 14. storočia a patria tak k najstarším zachovaným úradným knihám v rámci celého Uhorska. Takmer kompletne je zachovaná séria mestských účtovných kníh od 15. do 19. storočia, čo je stredoeurópsky unikát. Vo vymenovaní superlatívov by sme mohli pokračovať aj ďalej, **dávame vám preto k dispozícii výber z časti dokumentov archívu. Nový sprievodca** tešiaci sa do tlače prinesie pre čitateľa poznatky o minulosti mesta a archívu.

Bratislava pamätajúca

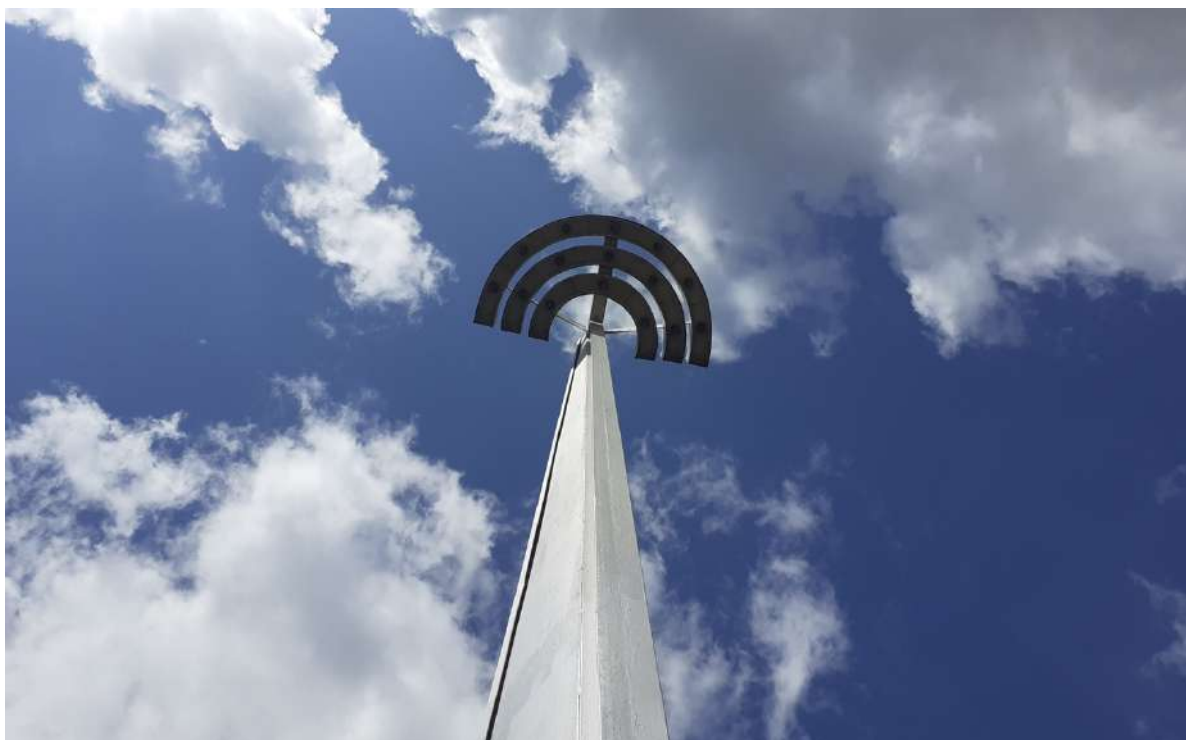
Archív mesta Bratislavy – nové skladové priestory

Archív mesta Bratislavy v priebehu roka 2021 v spolupráci so Sekciou správy nehnuteľností vytvoril miesto pre archívny sklad v Čiernom lese úpravou existujúcej budovy. V priebehu prvej roka 2022 sa sem presťahovali archívne dokumenty zo Slovenského národného archívu. Preniesli sa dôležité archívne fondy, ako je Národný výbor v Bratislave, čo je kľúčový fond pre obdobie dejín mesta po roku 1945. Celková kapacita skladu je viac ako 2800 bm na regáloch, veľká časť archívnej knižnice však musela byť zložená na palety. Okrem toho sa zvýšila aj kapacita skladov v objekte Archívu na Markovej. Počas sťahovania sa ešte viac ukázala potreba naliehavo riešiť účelovú budovu archívu (sklady, kancelárie a priestory pre bádateľov).

Bratislava monumentálna

Komisia pre diela vo verejnom priestore a jasné pravidlá pri problematike

V roku 2020 Bratislava začala pracovať na **konceptnom uchopení narábania s monumentami mesta, vytvorením nového funkčného mechanizmu a s presnými pravidlami**. Zámerom je aktívna politika hlavného mesta vo vzťahu k vzniku nových diel, v starostlivosti o existujúce diela a prezentácii umenia na verejných priestranstvách, doplnená o edukačné aktivity smerom k obyvateľom. Novým impulzom sú mestské organizácie Metropolitný inštitút Bratislavy, Galéria mesta Bratislavy a Mestský ústav ochrany pamiatok, ktoré zaradili do svojich plánov a vízií problematiku umenia vo verejnom priestore. **Hlavné mesto nastavuje zmeny činnosťou transformovanej Komisie pre diela vo verejnom priestore**. V štádiu prípravy je **Manuál umiestňovania diel vo verejnom priestore**. Poskytne presnú formuláciu základných pravidiel, o ktoré sa bude potrebné opierať pri vzniku a osádzaní diel.

Bratislava kreatívna

Projekt Creative Futures

V roku 2022 sa Bratislava stala partnerom v konzorciu projektu **Creative Futures**, ktoré sa uchádza v tendri European Institute of Technology (EIT) o vytvorenie tzv. KIC v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu. KIC funguje ako exkluzívna skupina približne 50 zakladajúcich partnerov, ktorá si vytvorí viaceré „huby“ a následne spolupracuje s ďalšími partnermi. V tejto výzve sa uchádzajú široké celoeurópske **konzorciá partnerov, prepájajúce univerzity, výskumné centrá, firmy, verejné entity (mestá, lokálne vlády a pod.), neziskové organizácie a ďalších partnerov**. Konzorcium, ktoré vyhrá, bude manažovať a zastrešovať veľkú väčšinu inovačných aktivít v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu v Európe. Účasť v konzorciu prinesie mestu finančné zdroje na investičné aj neinvestičné akcie. **Nosnou aktivitou je revitalizácia mestského areálu na Bazovej ulici a mäkké aktivity v oblasti KKP** - medzinárodný networking, výmena skúseností, zvyšovanie medzinárodnej prestíže a pod..

Bratislava rozpoznateľná

Strategická podpora kultúrnych podujatí

Zaviedli sme nový **pilotný grantový program pre strategickú podporu etablovaných kultúrnych podujatí**. Mesto Bratislava podporilo počas troch rokov 25 strategických projektov v celkovej výške 560 tisíc eur. O dotáciu sa môžu uchádzať etablované kultúrne podujatia a festivaly väčšieho rozsahu, ktoré dlhodobo spoluvytvárajú identitu hlavného mesta, rozvíjajú nové umelecké trendy, oživujú verejný priestor a prispievajú k ekonomickému a spoločenskému rozvoju Bratislavy. **Uvedomujeme si dôležitosť strategických podujatí, ktoré zvyšujú imidž mesta a priťahujú domáce i zahraničné publikum.**

Bratislava rozpoznateľná

Vstup Bratislavy do siete ICORN (International Cities of Refuge Network)

Bratislava v roku 2022 plánuje pristúpiť **do prvej medzinárodnej kultúrnej siete**. ICORN (The International Cities of Refuge Network) je **nezávislá sieť miest a regiónov, ktoré ponúkajú útočisko prenasledovaným alebo ohrozeným spisovateľom a umelcom**. Zároveň presadzuje slobodu prejavu, ochranu demokratických hodnôt a medzinárodnú solidaritu. Členské mestá siete ICORN ponúkajú dlhodobé, ale dočasné útočisko tým, ktorým hrozí ujma za ich tvorivé aktivity. Od roku 2006 sa do siete ICORN zapojilo viac ako 70 miest po celom svete a poskytli útočisko viac ako 200 spisovateľom/ spisovateľkám a umelcom/umelkyniam. Prenasledovaní umelci/ umelkyne prinášajú nové impulzy do kultúrneho života každého mesta a prispievajú k zlepšeniu znalostí o rôznych kultúrach. Obohacujú verejnú debatu a podporujú vzájomné medzikultúrne porozumenie. Záväzok členských miest 190 a regiónov siete ICORN je veľmi konkrétny a hlboko symbolický: na jednej strane spisovateľ/ka či umelec/kyňa, ktorí unikajú pred bezprostrednými hrozbami a prenasledovaním a na druhej strane mesto, ktoré mu poskytne útočisko. V prípade, že Bratislava v júni do siete pristúpi, prvý umelec by na rezidenciu mohol do mesta zavítať už na jeseň 2022.

Bratislava rozpoznateľná

Antická Gerulata – zápis do UNESCO

Rímsky vojenský tábor Gerulata v Rusovciach, ktorý je vo vlastníctve Hl. mesta SR Bratislavy a správe Mestského múzea Bratislavy ako Múzeum Antická Gerulata, **bol v júli 2021 spolu s Rímskym vojenským táborom v Iži zapísaný na Zoznam svetového dedičstva UNESCO** v rámci medzinárodnej archeologickej lokality „Hranice Rímskej ríše – Dunajský Limes“. Ide o završenie viac ako 14-ročného úsilia Riadiacej skupiny pod koordinácnym vedením Pamiatkového úradu SR, ktorej členom je aj mesto Bratislava. Nominácia je výsledkom cezhraničnej spolupráce Slovenska, Rakúska a Nemecka. Múzeum mesta Bratislava otvorilo v apríli 2022 v spolupráci s dizajnovým štúdiom Crafting Plastics **novú expozíciu Gerulata na hraniciach Rímskej ríše**, ktorá modernou a atraktívnou formou prezentuje nálezy z územia bývalého rímskeho tábora. V budúcnosti plánujeme na území Rímskeho vojenského tábora Gerulaty vybudovať moderné návštevnícke centrum, ktoré bude reprezentatívnou prezentáciou bratislavského rímskeho dedičstva.

Bratislava cezhraničná

Platforma cezhraničnej spolupráce baumcityregion

baumcityregion je platforma spolupráce, na ktorej sa zúčastňuje **mesto Bratislava a rakúske organizácie NÖ Regional GmbH a Wirtschaftsagentur Burgenland GmbH**. Projekt sa zameriava na riešenie rôznych cezhraničných výziev v oblasti cezhraničnej mobility, prihraničného územného rozvoja a v oblasti spolupráce v kultúre a cestovnom ruchu. Funkčný mestský región Bratislava a okolie sa rozprestiera cez hranice mesta Bratislava a zahŕňa 9 prihraničných mestských častí Bratislavy a 15 prihraničných rakúskych miest a obcí v Dolnom Rakúsku a Burgenlande. **Súčasťou platformy je od roku 2021 aj kultúrna spolupráca, ktorá zahŕňa networking, workshopy a pilotné projekty cezhraničnej kultúrnej spolupráce, napríklad tematické komentované prehliadky Border Walks** zamerané na spoločné historické dedičstvo. Každoročne sa organizuje konferencia na vybrané témy, ktoré sú predmetom cezhraničnej spolupráce. V roku 2022 je to práve kultúra.

Bratislava cezhraničná

Living Danube Limes

Medzi kľúčové **projekty Mestského ústavu ochrany pamiatok** patrí **medzinárodný projekt Living Danube Limes**. Cieľom projektu je realizácia opatrení na ochranu historickej infraštruktúry a rozvinutie turistického potenciálu dvetisícročného rímskeho dedičstva pri Dunaji. Kúzo dunajského limesu spočíva v tom, že fungoval nielen ako obranné opevnenie, ale aj ako najdôležitejšia obchodná cesta. Projekt „Living Danube Limes“ **zvýrazňuje kultúrnu, symbolickú a turistickú hodnotu dunajského limesu s cieľom podporiť identifikáciu s týmto nadnárodným dedičstvom a zostaviť stratégie pre udržateľnú a trvalú ochranu historickej infraštruktúry popri Dunaji**. Projektové územie siaha od Nemecka k Čiernemu moru. Každá podunajská krajina vytvorí v rámci projektu pilotné miesto, ktoré bude hlavným ústredným bodom pre realizáciu projektových opatrení (archeologický geo-výskum, udržateľné stratégie turizmu, rekonštrukcie vo virtuálnej realite, spolupráca s múzeami a podujatia).

Bratislava udržateľná

Rozvoj kultúrnych organizácií mesta Bratislavy

Máme vysoké nároky na manažment mestom zriaďovaných kultúrnych organizácií. Naším cieľom je spokojnosť obyvateľov a vysoká kvalita poskytovaných služieb pri čo najväčšej efektívite vynaložených verejných prostriedkov. **Realizujeme program rozvoja mestských príspevkových organizácií**, medzi ktoré patria: Mestská knižnica v Bratislave, Múzeum mesta Bratislavy, Galéria mesta Bratislavy, Bratislavské kultúrne a informačné stredisko, Mestský ústav ochrany pamiatok a Zoologická záhrada Bratislava. Cieľom je stimulovať rozvoj a iniciovať zmeny v kvalite poskytovaných služieb pre obyvateľky a obyvateľov mesta Bratislava. Ambíciou programu je dlhodobá a pravidelná podpora rozvoja kultúrnych organizácií dovnútra i navonok s ohľadom na aktuálnosť a relevantnosť služieb. Prioritami sú aktuálnosť, otvorenosť, dostupnosť, zodpovednosť a transparentnosť s dôrazom na vzdelávanie a prierezovosť realizovaných aktivít a poskytovaných služieb. **Od roku 2020 sme zrealizovali verejné výberové konania na posty riaditeľov všetkých mestských kultúrnych organizácií**, ktoré vychádzali zo zadaného súboru hodnôt a požiadaviek. Posilnili sme vzájomnú spoluprácu, začali sme systematicky nastavovať a vyhodnocovať merateľné ukazovatele.

Bratislava udržateľná

Založenie samostatnej mestskej divadelnej scény - DPOH n.o.

Hlavné mesto bude mať svoju vlastnú mestskú divadelnú scénu, podobne, ako je to bežné aj v iných európskych metropolách. Zámerom mesta bolo uskutočniť reštrukturalizáciu aktivít BKIS, aj s dôrazom na odčlenenie DPOH od BKIS. Uplynulé dva roky sa niesli v znamení hľadania najlepšieho modelu budúceho fungovania divadla a diskusií na túto tému aj s divadelnou obcou a verejnosťou. **Mestské Divadlo Pavla Országha Hviezdoslava bude od júna 2022 fungovať ako samostatná nezisková organizácia s postupným rozbehnutím činnosti od septembra 2022.** Bratislava týmto rozhodnutím získava po rokoch mestskú činohernú scénu, ktorá bude plnohodnotne fungovať ako samostatná nezisková organizácia. DPOH má víziu byť udržateľným mestským divadlom 21. storočia, ktoré prispieva k formovaniu otvorenej spoločnosti prostredníctvom pôvodných dramatických textov písaných priamo pre DPOH a inscenovaných v relatívne rýchlom čase ako priama reakcia na udalosti v spoločnosti.

FOTKY: Fotky v texte boli použité z archívu HMBA a mestských organizácií. V prípade, že sme nedopatrením použili neautorizovanú fotku, autorovi sa týmto ospravedľujeme.